

5182. N. i. 14.

1114. C. q. b.

Incurab.

I
8

1476

I

204

L

Compendio
S. Alberti

Impresso Venetijs 154

re charitatē. Nōstra vō philosophia. s. ueritas theologica
 hec oīa opatur. Docet. n. deū cognoscere. diabolo resistere.
 et charitatis exercitijs insudare. Hec est diuinoz pigmēto-
 rū appotheca delectabilis sup
 mel i fauū. Hec quoqz thesau-
 rus desiderabilis sup auruz q
 lapidez p̄ciōsum. Hec est fons
 de loco uoluptatis egrediens
 ecclesie militātis irrāgā para-
 disum. Deniqz p̄ns scriptū in
 septē libellos distinxī. et singu-
 las in unoquoqz materias ru-
 bricis p̄prijs assignauit. Pri-
 mus ē de natura deitatis. 2°
 de opibus conditoris. 3° de
 corruptela peccati. 4° de hu-
 manitate xp̄i. 5° de sanctifi-
 catione grāz. 6° de v̄tute sa-
 cramētoroz. 7° de ultimis tē-
 poribus. q de penis maloz. et
 de premijs bonoz. Sicubi g.
 in hōe scripto deuiaui parcas
 mihi. quia ignorās feci. vbi vō
 recte processi laudet grā Iesu
 xp̄i. ad eū honorē et beatissi-
 me matris ei^r presens opuscu-
 lum compilauit.

Qd^o d^e est. Caplin.

Qd^o unus d^e est.

Qd^o unū solū p̄p^r est.

Qd^o pater est.

1.

2.

3.

4.

- K
- Q**d filius est. 5.
Qd fili² ē imago p̄s. 6.
Qd sp̄s sanct² est. 7.
Qd sp̄s sanct² amor p̄s et
filij est. 8.
Qd sp̄s sanct² charitas. 7 do
nū scōp est. 9.
Qd in trinitate p̄sonarū uni
tas essentia est. 10.
Qd multipl̄r trinitas ē. 11.
Qd eq̄litas p̄sonar̄z est. 12.
Qd inter essentiā 7 personaz
differētia est. 13.
De imēritate dei. 14.
De infinitate dei. 15.
De incōphēsibilitate dei. 16.
De circumspectibilitate dei. 17.
De eternitate dei. 18.
De icōmutabilitate dei. 19.
De simplicitate dei. 20.
De excellētia dei. 21.
De notionibus dei. 22.
De nominib⁹ dei. 23.
Qd de² ineffabilis est. 24.
De ideis 7 libro uite. 25.
De appropriatis diuinis per
sonis. 26.
De potētia dei. 27.
De vtute miraculoz. 28.
De scientia dei. 29.
De p̄destinatione. 30.
De p̄sciētia 7 reprobatē. 31.
De uolūtate dei. 32.
De iustitia dei. 33.
De misericordia dei. 34.
- L

non ipsi nōs. quia ipse deus
 est vox nature. quia omnia pul-
 chra testantur ipsum pulcher-
 rum. dulcia dulcissimum. sub-
 limia altissimum. pura purissi-
 mum. fortia fortissimum. et sic d'
 alijs. quia sicut in patria deus
 est. speculum in quo. relucere crea-
 ture. sic in via econtrario crea-
 ture sunt speculum quo crea-
 torem nostrum speculamur. **Vñ**
 Apls. Videntur nunc per spe-
 culum in enigmate. Idem. In-
 visibilia dei per ea que facta sunt
 cognoscuntur. **S**exto deum
 est ratio naturalis dictat. que
 per effectum in cognitione aie-
 peruenit. Omne naq; creatus
 videtur alio. ut sit. et iterum illud
 alio ut sit. et ita est in infinitus
 procedere. vel erit ibi circul?
 uel perueniet ad aliquid qd'
 sit causa omnium. Circulus no
 est in rebus singulis. quoniam
 oporteret aliquid esse prius vel
 posterius. nec erit processus in
 infinitus. quia uniuersitas cre-
 aturarum tota causata est. sive
 sit finita. sive infinita. ergo in
 diget alio ut sit. et qd' erit ex
 tra uniuersitatem causatorum.
 Et hoc deus est a quo fluunt ois
 dona.

Quod vñus Deus est.

Capitulum

12

Hu[m] Num deū esse ostendit
auctoritate. Unū in Deu-
tro. 52°. Vide te q[uod] ego sim so-
lus; et nō est aliud deus preter
me. Apls. Unus deus. una fi-
des. unū baptisma. Boeci. Si
vici potest unissimum est. Idez ē
semp in uno modo nihil in se.
misí se habet. hoc uere unū est.
in quo nullus est numer⁹. nul-
lum in eo aliud est pret id q[uod]
est. Idez ostēditur et rōne. q[uod]
simplex forma diuinitatis. si n̄
esset una et eodem numero. sed
coicabilis pluribus. ut forma
sorti et platonii. iam contrabe-
retur ab alio addito ad esse
singulare. et ita sponeretur al-
teri. nec esset simplicissima. q[uod]
falsum est. quia in sumo bono
nulla potest fieri adiectio. cu[od]
sit omnino simplex. Nota q[uod]
unum sumitur prout est pnci-
pium numeri. sic deo conuenit.
Alio modo put coenitatur cu[od]
ente. sic deo conuenit potius q[uod]
aliqui creature. quia cum unuz
sit indicium in se. et diuisuz ab
alijs. excepto deo solo nihil in
quo non intelligat aliqua di-
uisio. uel actualis. uel potētia-
lis. Cum unitas uel numer⁹
aliquis de deo dī nihil ponit.
ut quidam dicunt. sed tātū pri-
uat. vnde cu[od] dī deus un⁹ est.

intell
Alii
tribu:
In
st.
sed dī.
bilitate
res dicit
modo eg.
do pauper
eādem spēm
plures est
ab ipso. sea
deo est. De
riuz bēnus in
nasij. Hec est
vt unū deum
nitatem in tūni
De secund
ti autē
ex tem⁹
deus. r
tem.
me
m
er
est i
tur
r.
ti
ra
titi
le

I

tas recipiat distinctionem. sed secundo & tertio modo plura le habet.

¶ Qd unum solum pncipium est.

Laplin

5.

Sicut unus deus est. sic unu solū pncipiū ē. qd ostenditur multiplici ratione.

Primo sic. quoniā si duo sūt principia. unu scilicet sūme bonum. & aliud sūme malum. aut cōicant existētia per se. ut soz tes & plato simul sunt i ec. aut nō cōicant. Si ergo alterum il lorum erit ens per aliud. i ita non erunt duo pncipia. Si sic. cum existētia per se sic bonū. malū plus esset malū. si nō ha beret aliqd bonū. ḡ n̄ ē sūme malū. qd si esse p se h̄eret hoc p̄m esse qd est bonū sūme ma lu nūqz esset. **P**reterea in cre aturis quattuor iueniūt. s. multitudo. ordo. ipfectio. & cōne xio. Et qdls istoz pbat tantū unum esse pncipium. **O**mnis enim multitudo fm Dio nyliuz ab unitate trahit origi ne. ergo necesse est omnis multitudinis unum esse pncipiū.

Iter omnis ordo cū h̄eat p̄. & posteri. oportet qd unū h̄eat pncipiū. **Item** fm Boecium.

Homne imperfectum ab aliquo erabit originem. supple perfecto. et hoc est deus noster. **A**cte ois coniunctionis diversorum cum hunc sue conexiōis et conservatiois ad unum. et hoc est deus. **I**tem si esset unum sūme malum a quo omnia mala essent. sequeretur quod in corpus Christus esset ab illo malum principio. cum in eo fuerit malum pene. quod absurdum est dicere. Ex predictis patet quod deus est principium et sumum. et unum solum principium tuum regis dignitatis. tuum regis auctoritatis. tuum regis caritatis.

Non patet. **L**ap. 4. **E**ccl. Ternum premere per hoc ostenditur quod cum sit deus potentissimus. sapientissimus. et optimus. potest. scit. et vult se summe concidere. hoc est maiestatis sue plenitudinem alterius dare. ergo deus pater ab eterno sibi sibi equaliter genuit. cui dominicitatis sue esse eternam concidavit. Dicit enim dominus in Isaia. Si ego quod generationem alijs tribuo. ipse sterilis ero: quasi dicat nos. **P**reterea multipliciter dicitur. Dicit enim pater eterna generatione. Isaías. Generatione eius quod enarrabitur predicatione. Ephe. p. **S**i vobis et pax a deo precepit quod debet sustinuit uos in adoptione spiritus sancti. Creatio Deutero. Num.

quia
per
et
a
pater
ster a se sacramenta.
cramentum. regnatio
tri. Benedictus tuus. p. p.
domini n. i. Jesus et pater
regeneratus a christi qui
ctione. Jo. idei instru
testatem filie. dedit eis p.
credunt in ne
ier. his q.
Gratiae adoptione. uel ei.
cepistis spiritum domini. ac
liorum in quo cl^oionis si
pat. Glorie co*n*siderant. abba
Iacob. *o*ne. Salaria.
quod si si. *u*niuersitas si.
opera di*m*is. id est p.
sunt. *r*ara magis
eterne me
num mo
rsonalit

I

illorū
aliqui p/
Erica
actuor
nō uideri
Hencia dui-
ret ut generetur. Pri-
ma essētia generat esse
dā hec. essētia gene-
rat emētia. Tertia hec. per
rat essētia. Quar-
sona generat perso-
narum ppositionum
me false sūt. quarta au-
est. Est eū regula in
tres p/ia q/ essētia diuina nō
tem ue-
theologis q/ pater virtute esse
generat. q/ in se generat. q/
dū tamē generationem cōicat
tie exi-
sicut et spiritui sancto
filio p/
nem.
essētia.
est.
p/ pcessio
Ad fili

Ceteri et fili
rationes ostend-
eternum. !
est patrem
terea fratre,
nes per
qua pe-
tus genitor
alii non faciunt. L
piolissimo fonti ho

Sapim
correlativa pa-
per easdem
filiū esse
ostensum
m. Pre-
manatio-
generatō
geni-
ones
if co-

petat emanatio perfectissima.
cōstat q/ persona qui pater ē.
qui est fons totius bonitatis
generat filium equalēz sibi cui
cōicat sue plenitudinem mai-
statis. Aliquis est filius dei p/
gratiā unionis. ut christ⁹ ho-
mo. Aliquis per ueritatem na-
tūritatis. ut christus inquātūz
deus. Aliquis per adoptionē.
ut sancti. Aliquis per creatio-
nem. ut queuis creatura. De
filio dei dicit Athanasij in al-
tercationem contra Ariū. q/
ipse dicitur sensus quo cuncta
cogitantur. sapientia qua cogi-
tata disponitur. uirt⁹ qua di-
sposita perficiuntur. lumen quo
perfecta clarescunt. uerbū q/
clarificata nūciantur. Filius
ergo dei dicitur sapientia pa-
tris. non q/ pater sapiens sit
sapientia genita. sed quia filiū
genuit cui appropiat sapien-
tia. Unde pater dicitur omnia
fecisse in sapientia. idest in fi-
lio dei. uel cum sapientia q/ est
fili⁹. quoniam indiuisa sunt opa
trinitatis. Unde hec prepositō
in. notat subauctoritatem in fi-
lio qui hoc ipsum habet a pa-
tre q/ res creat. Generaliter
enī uerū est q/ qcqd h̄z psona.
uel opat. hoc hēt a deo a q/ ē.
Qualif aut̄ fili⁹ sit de patre

Invenit.

I
8.

Pnota q̄ hec p̄positio. de. q̄nq̄
notat cām efficiētē ut cū dicit
xps conceptus de sp̄n sancto.
q̄nq̄ cām materiale. ut euz d̄r
xps natus est ex maria v̄gine.
q̄nq̄ idēptitatē essentie. ut euz
d̄r filius natus de patre. q̄nq̄
transubstātationē. ut cum d̄r
corpus christi sit de pane. q̄nq̄
ordinē fm q̄ d̄r creatura fieri
de nihilo.

Qd̄ filius est imago patris.
Lap. **16.**

Imago triplex est. s. eq̄li
tatis. imitatiōis. et replen-
tationis. Primo mō fili⁹ ē ima-
go p̄ris. 2⁹ modo hō factus ē
ad imaginē dei. 3⁹ modo mū-
dus dicitur speculū. uel imago
vai. Est igit̄ imago. nō ad ima-
ginē. sicut fili⁹. Nam hec p̄posi-
tio. ad. dicit differētiā et distā-
tiam inter imaginem et imagi-
na. ā. hoc aut̄ nō cadit in filiū.
Vnde bñ dicitur imago p̄ris. s̄z
non ad imaginē. et ē imago ad
imaginē. sicut hō et angel⁹. Et
et aliud nō imago. sed ad ima-
ginem. ut mūdus hic qui p̄pe
nō d̄r imago. s̄z uestigium crea-
toris. quia l̄ trinitatē repre-
sentet non tamē imitat̄. nec ē
capax eius sicut homo. Est tñ
mūdus ad imaginē dei factus.
quia deus aliud exemplar nō

habuit.
creatura
Est ima-
imago
lus. et illa.
herculis cu-
tat. Ex his p̄z q̄ esse
conuenit creatori et
Creator quid s̄. q̄
imago patris. Crea-
cōuenit tā corporali et
etīa cōposite. Propri-
do d̄r q̄ creatura co-
creatoris uestigii. Vnde
Inuisibilia dei per ei-
cta sunt r̄c. Ibi hec p̄f.
n̄ dicit mediū disponē-
creatura cōsiderat in s̄tio. p.
citans inquant. s̄z si. inq̄stū
creatoris. quia nō di se. s̄z ex-
cognitionem creatori. altitudo
talem modū pot̄ iponit ad
gnitionē. cū me erit. s̄. nō p-
eturaz m̄. ior̄ pediret eo
q̄ similitudo. atore et cre-
spūalis dñ
do. Ezecl
tudinis
lo pp n
p̄ssior e
in hoī
i. hō
Bei
nē et si
atoris similitu-
m. s̄. nō ad
ga in ange-
licitatez ex-
o ad d̄r q̄
polita
go dei.
noī ad imagi-
t hoc iō q̄ si hoī in
trinitatē. q̄ in an-

n. q^o ad h^o bō vōti^o dī
 trinitatis. Fili^o dei pos-
 sit triplice excellētiā. sicut i-
 nuit Ap̄is ad Heb. Qui cū sit
 splēdor glorie et figura substā-
 tie ei^o portas oia v̄bo v̄tutis
 sive p̄. s. respectu p̄ris a q^o p̄du-
 cit. et sic al splendor glie p̄ne.
 Est. n. ut ait Dio^o. Totalis ra-
 di^o ī se manifestas glia^o p̄nā.
 Scđaz resp̄ctu sp̄us sancti quē
 p̄ducit ex e. et sic ē figura. i. si
 misericordia substātie p̄ris. Est. n.
 alia p̄sona ab ipso. sicut a p̄fe.
 quā p̄sonā qđ nō accepit sp̄us
 scūs a p̄. sicut et fili^o. Tertiaz
 respectu creaturaz que p̄ eum
 p̄ducit. et sic ē portas oia v̄-
 bo v̄ntri sive Prop̄p̄ dī
 v̄bū sūr̄ p̄ris. qm̄ p̄fecte loḡ
 boni atē. et sumā p̄ris liberali-
 tatem qui nihil hēre uoluit qđ
 suo suo nō cōicaret. Istud ē v̄
 bū eentiali et etinali genitum
 temporaliter p̄missū a p̄phetis
 et apostolis p̄dictū. ab āgelo
 in icarnatione. Iam. No-
 pter 2° dī
 uis tres p̄-
 eteritate. i.
 et fili^o dī
 sp̄us scūs
 mētiā intus cu-
 idēptitate. sicut et sp̄.
 etiam habet conueni-

s. q̄
 s. m
 ite.
 s. q̄
 ae-
 fētie
 is. s̄

p̄ie ex eo q̄ sicut a p̄fe p̄cedit
 filius. sic a filio sp̄us sanctus:
 sed a spiritu sancto null^o. Nā
 sūm rōnem intelligendi respe-
 ctus h^o relationū sūt extrinse-
 cus existentes. quia potius ab
 aliq^o sūt q̄s in aliq^o. Intelligē-
 tia enim relationū ad hoc ad
 qđ refertur aliquid respicit.
 vñ si p̄rem non habeo fili^o nō
 sum. et ecōuerso. Prop̄stū
 dī fili^o v̄t p̄ris. Cor. Nos at
 p̄dicam^o xp̄m dei v̄tutez et dei
 sapientiā. Inueni etiaz imago
 trinitatis ī nobis. v̄z in memo-
 ria. intelligētia. et uolūtate. uel
 in mēte notitia et amore. in qb^o
 p̄ ordinē p̄i et filio et sp̄ni sancto
 assimilamur. Nota etiam q̄
 imago dī ūlatiue ad illud cū
 similitudinē gerit. et ad qđ imi-
 tandum facta est. Hoc autem
 contingit dupliciter. quantum
 ad speciem et signum speciei. et
 sic imago hominis ē ī filio suo
 qui ipsum in humana specie et
 figura imitatur. et hec est per-
 fecta imago. q̄stum ad signum
 tantum. et non ad uitutem spe-
 ciei. sic imago hominis est sta-
 tua lapidea. et hec est imperfe-
 cta imago. Primo modo filius
 est imago patris. sicut in nata
 cōicas. 2° nō imago dei est in
 hoie. i. min^o p̄fecte.

Qd spiritus sanctus est.

Cap.

17

Emanatio duplex est in diuinis. Una per modum nature. Alia per modum voluntatis. Illa que est per modum nature. est generatio summa. filius est a patre. Illa que est per modum voluntatis. hec dicit processio appropriate. Prope vero dicit spiratio summa. spiritus sanctus est a patre et filio. Idcirco autem hec emanatio per modum voluntatis dicitur esse. quia spiritus sanctus amor est. Amor autem summa voluntatem est. procedit autem spiritus sanctus a patre. mediate et immediate. Mediate. quia filius ipsum spirat qui hoc habet a patre. Immediate vero. quia ipse pater ipsum spirat.

Qd spiritus sanctus amor patris et filij est.

Cap.

18

Spiritus sanctus amor dei est. et hoc tripliciter. viz. essentialis. personalis. et exemplariter. Essentialiter dicitur spiritus sanctus amor. in quantum igitur cum patre et filio unus deus est. Ipsi enim tres in quantum sunt unum in essentialia diligunt se a amore essentiali. qui appropriatur spiritui sancto. Personaliter vero

dicitur spiritus sanctus in quantum igitur ipse est nexus et filii. Pater enim et filius in amore procedente quantum est pars nec filius. sed spiritus sanctus. De hoc nexus dicit Aug⁹. Et ineffabilis quod complexus in illa trinitate non genitus. sed genitoris genitio suauitas ingenii largitate plaudens omnes creaturas propria eam. Exempli rite quoque dicitur spiritus sanctus amor. quoniam amoris gratuiti qui est in nobis spiritus sanctus. non solum efficiens est. sed etiam exemplar atque finis. Amor enim qui est in nobis a spiritu sancto est efficienter. et hoc in virtute ipse spiritus sanctus est deus. Exemplariter autem est in nobis. in quantum ipse spiritus sanctus est procedens per modum amoris a patre et filio. Sed finaliter est in nobis amor. non enim spiritus sanctus a quo amor noster est habet ratione boni in quantum te dicitur. Notandum quod am ex modo personalitatis. sed exemplariter. istud a patre vero divina et suppositione. illud simplicitate. ut summe bonus.

pr

o. i.

hoc

angat sic.

spū sancto. i. p spūm
l p amore q est spūs
victor. r fm hoc nō est cōce-
randa. esset eīz intellect⁹ q spī
ritus sanctus eīz pncipum in
trinitate. qd falsū est. qd a p̄e
lioqz p̄c. dīt. qd nō est ibi ali
qd respectu cui⁹ hec dictio. p.
vicit ibi pncipiū. Est. n. regla
q̄ hec dītio. per. semper dicit
rōem pncipi⁹ respectu alicuius
positi i locutioe. sicut qn̄ dī p̄
spaf creaturas p filii. ibi nō
tat rō p̄l⁹ p̄i⁹ in filio respectu
operis. Similē hoc concedit.
Fili⁹ opat p p̄ez. nā ibi notā
rō pncipi⁹ i p̄e. r hoc dupli
respectu. l. respectu filij. r respe
ctu operis.

sanctus charitas et
donū sc̄p̄ est. **Lap⁹. 9.**
Cum eniat in scriptu
ris se⁹ q̄ spūs sacer
charitas r donū dī. diligent
notād i et qu alit hoc debeat
intelligi. vtrū spūs sanct⁹ sit
charitas qu⁹ nos dēū r pxi
mum diligan. r h̄ notādūz ē
q̄ amor siue rribus
modis sumit.

ne. r sic absqz dubio uex est q̄
spūs sanctus amor est quo dī
ligimus dēū. qr spūs sanct⁹ o
pas in nobis habicū r modū
charitatis. Alio mō sumit exē
plarif. sic etiā spūs sanctus est
charitas qua diligim⁹ dēū r
p̄ximū. Charitas. n. que ē spi
rit⁹ sacerus est exēplar nre cha
ritatis. Tertio mō sumit cha
ritas formalit p modū inherē
tie. r sic charitas dī v̄tutis ha
bitus in aia quo diligim⁹ dēū
r p̄ximū. Et fz h̄c mōdū spi
ritus sanct⁹ non dī charitas.
nec cōtrariat dictū Aug. li⁹ dī
tri. c⁹ 6⁹. Eadez charitas qua
nos diligit dē⁹. r nos ipm. qd
lz v̄um lit. tñ alit r alit est. nas
de⁹ diligit nos ea formaliter.
nos v̄o ipm diligim⁹ efficiē
r exēplarit. nō formalit. nam
oē esse r agere est a forma in
herēte ageri. que est pncipium
agendi. r forma sicut caliditas
igm. Sciedū tñ q̄ spūs sanct⁹
dat. cū dat ei⁹ donū. qd spūs
sact⁹ est amor r p̄mū donum.
posteriorū aut nō dat sine po
rit. Preterea corpus mysticū
est unum per amore. cū cū ni
hil creatuz sit unū in diuersis
pticularib⁹ oportet q̄ mēbra
corporis mystici uniantur uno
amo r increato q̄ ē spūs sc̄us

RItē hīm Aug⁹. Totū malum
hoīs est uti fruēdis. et frui utē
dis. cōstat g⁹ q⁹ oppositum est
totū bonū eius. s. frui fruēdis.
et uti utendis. Sed ad fruēdū
eo qđ fruēdū est regriē pñtia
eius fruibilis. et etiā dispositio
debita fruēdi. vñ requirit p̄
sentia sp̄us sancti et eius donū
s. amor q⁹ inhēreat ei. Verūn
cū dat nobis sp̄us sanct⁹ non
incipit esse in loco nouo. s̄z no
uō mō p̄ pductionē noui esse
ctus. et noui respectus. ex quo
creatura se hēt alit ad sp̄itū
sanctū qđ p̄us. q̄a est in ipa. ut
in cognoscēte et amāte ipsū. qđ
non fuit prius. Ex iam dicens
p̄z q̄ iustificatōe duplex cha
ritas nobis dat. s. creata et in
creata. illa qua diligim⁹. et illa
qua diligimur. vel dat nobis
charitas increata qua diligi
m⁹ effectue. et creata q̄ diligi
mus formalit. q̄a nostrū diligē
gere ipse creat. Ex his colligi
etur. q̄a lz deus sit ubiq̄ p̄ esse
etiā pñtia et potētiā. non tñ hēt
ab oībus hoībus per gratias.
Cmissio sp̄us sancti duplex
ē. sicut et filij. Una uisibilis. si
cuit apparuit sup xp̄m in colu
ba. et sup ap̄los in linguis igne
is. Alia uisibilis qua mittit in
mente ad sanctificatā creatu

ca
pri
stra
piex
carnatio. et ministratio
terna mētis illerū
tandū q̄ missio filij
cti inseparabilia sunt. sed vñ li
qñ mens p̄ grām illuminat ac
deū cognoscēdū. vñ sp̄us san
cti. qñ affectus accēdit ad deū
amandū. **S**ciēdū est q̄ solius
p̄is est mittere. et non p̄itti. cū
eūm p̄ a nullo pcedat. nūsq̄ā
mitti vñ. q̄a vñ filius et pducit
et pducit. ideo mittit et mittit.
Sp̄us uero sanctus. et lucidus
eternaliter. sed non pducit nisi
ex tpe. ideo ipsius est p̄prium
mitti et non mittere. nisi in spe
ctu creature. ut ad cōū. et hōne
populi dñr apostoli missi a spi
ritu sancto. nisi forē dicatur
mittere hoīem assūptum. et
spiritus sanctus mittere dia
tur inq̄atu cum vñtre et filio
idem est in essētē trinitatis.
non inq̄utum persona. sic etiā
filius mittit se ip̄sum. vñ Aug⁹
libro de trinitatē. et agam
illam incarnationē. et ex virgi
ne natūritatem. qua intelligi
tim. et una eademq̄
is et filij inse

nō se-
 cto. Ex
 ist improbie
 . spiritus sanctus
 mittit se. et mittit filium. et fi-
 lius mittit seipsum. nisi intelli-
 gatur iniquatus est de virgine
 natu. Nec auctor est ratio. q.
 mittere dicit auctoritate rone
 productis eterne. Quibus
 modis datus est spiritus san-
 ctus in signo uisibili. Scendit
 q. in igne apparuit spū scūs
 ut calefaceret frigidos. Et i lī
 guis ut doceret ignorōs. Et i
 sono ut terroreret rebelles. Ap-
 paruit etiam in alijs trib⁹ mo-
 dis. s. in nube tempore Moysi.
 ut duxor eius columnā nubis
 esset. sicut legit̄ Ila. 16. 63. Itē
 in columba super baptizatum
 christū ad ostēdēdam grē ple-
 nitudinez que in ipso erat. Itē
 in flatu post resurrectionē ad
 si. idā unificātōnē affe-
 ctu. interiori
 proce-
 ritu
 recti
 pter dīy
 celo prop.
 uel dat⁹ e.
 Insu. in eos. et dixit. Ac-
 spiritum sanctu-

A effor

7c. Datus est de celo repente
 ad robur. et ad operationē mi-
 raculorū. de his duob⁹ psal.
 Verbo dñi celi firmati sunt.
 quo ad primum. et spiritu oris
 eius omnis uirtus eorum quō
 ad secundum. Tertia fuit col-
 latio spiritus sancti apostolis
 facta ante passionem. quando
 fuerunt baptizati. ibi enim in-
 nuitur eorum baptisimus ubi dī.
 Qui lotus est non indiget.
 nisi ut pedes lauet. In signum
 predictorum ter inungitur ho-
 mo ad significandam hanc tri-
 plicem spiritus sancti missio-
 nem. scilicet in baptismo. in co-
 firmatione. et in morte. Qua-
 druplicem effectum consecuti
 sunt apostoli ex presentia spi-
 ritus sancti. Primo eloquias
 in linguis. Secundo audaciam
 in tormentis. Tertio efficacias
 in miraculis. Quarto prote-
 ctionem a vitijs. quia post pe-
 tecostē non peccauerunt mor-
 taliter. Accipiunt et modo uti
 liter spūm peccatores in igne
 ad purgandū. a Nath. prio. Et
 baptizabit uos in spū et igne.
 Itē penitētes ad pficiēdū. psal.
 Spū tuus bon⁹ deducet me.
 Itē pfecti ad sanctificādū. Ro.
 Qui dedit nobis pign⁹ spū
 scī. Itē beati ad fruendū. psal.

Renuit h̄s. aſa mea. t̄c. Itē tri
bulati ad cōsolādū. Ro. Non
accepistis ſpūz ſeruitutis. iteꝝ
in timore t̄c. T̄c ignorātes ad
inſtruēdū. Jo. paradyt⁹ autēz
ſpūs ſanctus queꝝ mittet p̄ in
noie meo t̄c. Quo t̄pe dat⁹
ſit ſpūs ſanct⁹ attēdēdū eſt q̄
in die qnquagesir. ut oñdat
actor eſſe remiſſiois. nā ānus
iubileus ſerviebat remiſſionī.
Uenit etiā in die dñica ut eſſe
dies p̄mis renouatiōis q̄ fuit
etiā creationis. Datus quoq̄
fuit tertia hora. qz d̄r p̄m⁹ hō
in hora tertia p̄didiſſe ḡram.
vñ cōueniens fuit q̄. eadē ho-
ra apostolis reddeief. Itē alia
rōe datus eſt hora tertia. l. ut
oſtenderet q̄ etiā nobis hora
tertia dat gl̄a dei. Sūc. n. tres
hore morales. l. trito. feflio.
z ſatisfactio. De hoc noie ſpi-
ritus ſācti ſciēdūz eſt q̄ potest
eſſe circūlocutio vniuſ ſp̄riſ
nominiſ. z tunc conuenit tācū
pſone tertie i trinitate. uel p̄nē
iſte dictōes ſum i diuiniſim. z ſic
quelibet triuſ pſonaz eſt ſpūs
ſanctus. ſpūs ſanctus habet
muſta nomina. d̄r enim ſpūs a
ſpirādo actiue eo q̄ ſp̄iret. Jo.
2°. ſpūs ubi vult ſpi. z fz hūc
modū hoc nōmen ſpūs cōe eſt
omnib⁹ tribus pſoniſ. fz ſpūs

ſanct⁹
Alio n.
paſſiuſ eo
ppriū eſt ſpūs
debet p̄ modū ſpiratois...
lū etiā d̄r ſpūs. ſed a d̄dit ſan-
ctus. quia ſanctus idem eſt
mūdus uel firmus. uel ſine t̄
ra. Iſta aut non ſo lū cōueni-
ei quo ad ſe. fz in cōpatōe quo
ad nos. nā p̄ ḡram ſpūs ſancti
a peccatis mudamur. in bonis
firmamur. a tremo ſepamur.
Sāctus ergo nō ſolū eſt in ſe.
 fz q̄ nos ſanctos facit ea ſan-
ctitate de qua dicit Dio⁹. Sā
ctitas eſt ab omni imūditia li-
bera z pfecta. z olo imaculata
mūditia. Preterea ſpūs ſcūs
uocat nexus vniuers z ſplex⁹.
z hoc put cōpat ad p̄iez z fi-
liū. Itē d̄r donū altissimi. z hō
put cōpat ad nos. quia omne
datū optimū. z oē do. p. def. ē.
descēdē ſe. Itē d̄r ſo
q̄ ſepti-
bis fluit.
intellect⁹.
d̄m̄s. ſpūs
lū z timor
q̄a affectu
charitas nō
p̄is z filij.
ſe facit. Item d̄r ſp̄ialis vñ
omnes tribulatiōes

Scholae

maues facit et iocundum illud. In labore reges. velu te peries et c. Itē dī de xfe dei digitus. qā sicut om̄is corporales res digito dem̄ strātur. ita p̄ auctū ostendunt res spūlē oculo spūali. Item dī p̄ auctū. qz cōsolatōnes mentib⁹ infert. Itē magistrorum optim⁹. qz intellectū ad cognitionē. et sui ipsius illuminat.

Dō in trinitate psonaz unitas essentie est. **L**ap. **I**o.

Tin vnitate nature diuinē tres sunt psonē. qz p̄ma est a nulla. scđa est p̄ gñationē a sola p̄ma. tertia est p̄ coez spirationē a p̄ma et scđa. Istud tamen sic est. q̄ trinitas psonaz nō excludit ab essentia unitatē. simplicitatē. imēlitatē. eternitatē. et incomutabilitatē. h̄ rō p̄ hoc pz. qā q̄ crederet deū non posse se īūme cōicare negaret in eo potētiā. Qui vō crederet hoc eū posse. sed nescire. negaret īā co sapiētiā. Qui crederet enī h̄c nosse et scire. sed nolle. negaret in eo bonitatem. **L**ū iḡ. er potuerit. sciuerit. īūme cōicare hoc fecit. vñdo dilectionē et dilectu. p̄c est filiū et spm sanctū. Pr̄ ea oē bonum est sui diff.

Dio². vñ cū p̄ sit fons honestatis emanatio erit ab ipso p̄fectissima que est gñatio. Exie etiā emanatō iocundissima que est p̄ modū benignitatis et liberalitatis. hec aut̄ emanatio amor est. qui est spūs scđus a patre et filio pcedēs. Et bñ dicit amor emanatio liberalitatis. qā amor p̄mū donū est qd̄ a liberalitate pcedit. cū sit donū intrinsecū in ipso dante. in q̄ s. amoř oīa alia donat̄. **H**ec beata trinitas trib⁹ modis nobis inotescit. Ipsa. n. p̄ in scripturis. ostēdit̄ in figuris. relucet in creaturis. Primo inqz̄tū beata trinitas p̄ in scripturis. vñ Leo papa. Credimus sāctā trinitatē p̄mē et filiū et spūm sanctū. vñ dñi oīpotētiā. vñi substanciē. vñi essentie. vnius p̄tatis. Itē Ila. Auduit seraphim ter dicēta. Sāct⁹. in laudem beate trinitatis. subiugenia in singulari. dominus deus sabbaoth. pp̄ confessionē unitatis diuine. **S**i ergo nō ēēnt tres psonē nō diceret̄ in gen. faciam⁹ hoiez ad similitudinē nr̄am. sed meaz. et tunc si essent tres persone. et non una substanciā. nō diceret̄ ad imaginē. sed ad imagines nostras. Ad id ondē ponit̄ in psal. ter deus.

Kcū dñ. Benedicat nos de^d de^d
noster. bñdicat nos de^d. et tam
solū ponit hoc pnomē eū. ybi
subiungit. et metuāt eū oēs fi
nes terre. Itē Jere. p^o. ab. ab.
ab. dñe de^d. ecce nescio log. Uli
de q. ab. triplicauit. et in singu
lari dixit. dñe deus. qd notat
trinitatē et vnitatē. Itē Aplus.
Ex quo oia. p̄quez oia. in quo
oia. ipsi gloria in secla. Et no
ta q. hec p̄positio. ex. dicit au
toritatē in esse a nullo. hoc at
p̄i conuenit q. est pncipiū sine
pncipio. Sz hec p̄positio. p. no
tat opationē. sine mediū. et esse
ab alio. vñ p. hoc intelligit si
lius q. est pncipiū de pncipio.
Hec at p̄positio. in. notat ser
uationē. et esse ab alijs. et ppte
rea cōpetit spūi sacro. q. ē cōv
nentia ois boni. **O**stendit etiā
beata trinitas in figuris. Si
gnat eīz p. tres aicos Job. Itē
p. tres āgelos quos Abraham
hospitio recepit. tres uidit et
unu adorauit. Itē p. tres digi
tos qb^o appēdit moles terre.
Itē p. tres ciuitates refugij e
quali spacio se distātes. Itēz p
tria difficultia ad inuestigādū.
Itē per tres ciuitates q̄s uidit
Ezechiel. Relucet quo q̄ i cre
aturis vestigiū beate trinita
tis. Lognoscit. n. in magnitu
di

dine creaturaz potēti.
dispositōe sapiētia filij. in
tu boitas spūs sācti. Itē i quo
libet indiuiduo inuenies vntē
spēm et utilitatē. quorū p̄i.
2° filio. 2° p̄ui latto. Itē i so
le uides essētia splendorē. et ca
lorē. in qb^o p̄rez et filiu. et spūm
sāctū cognoscēs. Itē u. r. r.
memoriā. itellectū. et uoluntatē.
sidera psonaz trinitatē et uni
tati substātie. Itē i hierarchia
celesti supiori de^d est i thronis.
ut maiestas. in cherubin. ut vi
tas. in seraphin. ut charitas. p
que notaſ psonaz trinitas. Itē
in vntibus theologicis. s. fide.
spe. charitate. idē intellige. Itē
in trib^o dotib^o aīe. s. cognitōe
cōphēsiōe et delectatōe. **N**o
tādū at q. alif relucet deus in
creaturis uiatorib^o. aut in be
atis. Ex d speculo in q^o alio
mō uī a nobis not^o. et alit igno
tus. nā n. tū uī i speculo. igno
tū p. specul. **E**x pdictis p̄z
q̄. taz in creatu. a corpali q̄ i
spūali. et q̄s ex his oposita bea
ta trinitas cognoscit. tū diuer
simode. inūqdqz istoz vī
uestige. **I**is. qz. aliud d
el^o simi. aliud ei^o ima
go sicut i peri. ē notatū in ti
est imago patris.
... hū ē q̄ plalitatē

vnitate essetie. et uni
tate i psonaz plalitate
pm Ver. scrutari temeritas e.
credere pietas e. nosce uita ef
na est.

Qd mul... citer trinitas
est. **Capm.** **l.ii.**

triplex inuenit in scri
tris trinitas. Est. n. tri
reata. que summa et in
s est. Alia trinitates se
e. inter has una est q ceci
l. i. ronalis. occupabilis. ira
scibilis. Alia est p qua h ceci
dit. s. suggestio diaboli. delecta
tio sensualitatis. et consensus ra
tionis. q tria significata se p ser
pete. mulier e. et virg in padiso.
3° est i qua cecidit. s. ignoratia
veri. ipotetia boni. et occupatio
nem mali. 4° e p qua resurgit. s.
fides. spes. charitas. Itē e tri
nitatis p qua ad grāz repamur
s. triplex substātia q e in xpō
s. diuinitas. aia. et caro. Est at
alia p qua reg amur. s. spi
ritus. aqua. s. scīficatiois. et aqua ablutois. Sa
guis redēptois. Hac nobis jo
in ep̄la sua recitat. Est quoqz
trinitas alia p qua ad gliaz re
formamur. ut sunt tres votes
iae. s. cognitio. dilectio. cōphen
sio. Est et multior

creaturis q e uestigium beate et
icreate trinitatis. et de hō bēs
i titulo supra. q. trinitas pso
naz et unitas entitatis e.

Qd eq̄litas psonarum est.
Cap. **l.ii.**

E Qualitas psonaz i trib⁹
consistit. vñ dñg. Nullus
aliu pcedit eternitate. aut exce
dit magnitudine. aut supat pta
te. Qd eq̄litas fz hec tria sit
i deo sic ostendit. q i istis inferio
rib⁹ tria sit hec. s. substātia q
lietas. et q̄titas. i gr̄ unitas i sub
stātia cat idēpitatē. unitas at
i q̄litate cat similitudinez. fz uni
tas i q̄titate cat eq̄litatē. in di
uinis e q̄litas tñmō fz tripli
ce q̄titatē. put q̄titas in deo
esse dñ. fz ip̄p̄. P⁹ fz q̄titatē
et virtutis q e potētia. Alio mo
 fz q̄titatē duratōis q e etni
tas. 3° mō fz q̄titatē magnitu
dinis q ip̄e e intra oia et extra
oia. et qua cōtinet et locat oia.
Equalitas personaz aliter i
his tribus modis ostendit. quo
niam in creatura triplex ma
gnitudo reperitur. s. tempora
lis. diversionis. et virtutis. Pri
ma magnitudo est in reb⁹ mu
tabilibus. Secunda in corporeis.
Tertia in spiritibus creatis.

AIta s' trib' respōdēt in creato
re. alia tria in q̄bas etiā psonē
diuīne sunt equales. s. eternitas
in esse. magnitudo iūmētate.
et v̄tus in posse. hoc tñ posse l̄z
fīm rei veritatez. sit in deo fīm
differentiā rei in ipso nō hēc
esse. sed fīm q̄ nostrū respiciunt
intellectū. **D**icendū est ḡ q̄
tanta est equalitas in trinitate
q̄ fīm Aug⁹. nec est ad maius
aliqd. uel duo. uel oēs q̄z unus.
nec maius aliiquid oīns q̄z sin-
guli. Coeterne quoq̄ sunt p-
sonē diuīne. q̄a in diuīnis non
est ponere duo genera. s. sub-
stantie i ad aliqd. q̄stitas v̄o i
qualitas transeat in gen⁹ sub-
stantie. sicut equalitas uel simi-
litudo dicit relatiōes. sed sub-
stantia cōis est tribus personis.
Relatiōez aut̄ pprii est simul
esse. ergo nullo mō pater ē. p̄or
filio. nec fīm id qđ ad aliqd ē.
nec fīm id quod absolutuz est.
Idē oñdit p ex⁹ in natā. q̄ l̄z
splēdor sit a sole. tñ essz soli co-
eternus. si sol esset eternus.

Qd int̄ eēntiā i psonā diffe-
rētia est. **L**ap. **i.**

Aud grecos q̄tuor sūt
uocabula. s. v̄ya. v̄yos-
sis. hypostasis. psonon hec a-
pud latios egpolet isti q̄tuor
v̄z essētia. substātia. substātētia.

persona. Inter hec t̄.
rentia. quia v̄ya sūne ēē.
de creaturis absolute. et sine cō-
cretionē qualis est huāntas;
v̄yosis dicit naturā. sive sub-
stans nature. ut horio. hypo-
stasis dicit distinguibile. nō tñ
v̄stincta determinata p̄petua.
ut aliq̄s homo. p̄o
ue psona dicit v̄stincti-
minata p̄petate ad di-
ptinētē. ut petrus. vñ si.
mines p̄ticulares v̄stinct
pprii qualitatib'. ita pater i
filius i sp̄us sc̄us pprii noti-
onibus. Sicut aut̄ greci dixe-
rūt p̄em i filiu i sp̄m sanctu⁹
. s. tres hypostases. i tres substā-
tias. ita i nos dicim⁹ tres sub-
stantias. i. tres res nō indigētes
alia re ut sint. Considerata i gr̄
eēntia diuīna i se oīo idisticta ē.
psona v̄o in se v̄sticta ē suis p-
petatib'. Considerata at̄ eēntia
i psonis. uel psona i eēntia mo-
du mediū tenet. s. unitatē i di-
stinctōez. i. p̄z i appropatis
q̄ oīb' psonis cōueniūt. ut po-
tētia. sapiētia. bonitas. sed ad
uniā magis determinat. **N**o
ta q̄ sēp substātia sumit p̄ esse
tia. et q̄ essētia nūq̄z trāffertur
ad significādā psonā. Tres sūt
diffinitōes psonē. psona ē crea-
rōalis i ciūndua substātia

ut penes naturā rei. est Cagonis de scō vic. talis ē. Persona est subsistēs per se solum iuxta quēdā singularē modū. iuxta ethimologiam. plona quasi per se diffinitio magra persona est hypostasis ppetate ad dignitatem. Nota etiā q̄ ista aut supra sūt exposita et exemplificata. sc̄. eēntia. substancia. subsistētia. plona differunt in creatura. re. et noīe. sed i diuinis differunt rōne.

De imēsitate dei. Cap. i4. On est in deo q̄stitas dimēsionis. sed v̄tutis. nec ubiq̄ est de mole corporis. s̄ p̄ sentia maiestatis. et p̄ hūc modū dī imēsus. Sz nota q̄ imē sitas q̄tuor i deo p̄plicat. sc̄. i finitatem. icōphēsibilitatem. icircū scriptibilitatem. eruntatē. Si. n. cōsiderat. de in te. sic ē ifinitus psal. Magnitudu. et nō est finis. Si vo cōsiderat in conatione ad intellectū. sic ē icōpi. similis. Apo. Altitudo di t̄c. Et pp hoc ēt dī sedere super therubin. i sup plenitudinē scientie. et sup oēs intellectū. Sz i cōpatōe ad locū. sic est incircū scriptibilis. Ambro. scriptū et cōscriptū

I

suz trinitas bz. nō loco claudiatur. nō estimatōe cōcludit. non estate uariat. si in cōpatōe ad durationē sic est etn. Ap. Regi seclor̄ inmortali t̄c. De his q̄tuor dicēdū ē in sequētibus p̄ ordinē. **L**enēdū est certissime q̄ i deo nō ē p̄p̄ lōgitudo nec latitudo. nec subditas. nec p̄fudū. s̄z hec metaphorice sūt i deo. Est eīz latitudo charitatis q̄ nos ab errore redocat. Je re. Charitate ppetua dilexi te io attraxi te miseras tui. Est et lōgitudo patietie q̄ malos expectat. dissimulat nāq̄ peccata hominū pp pñia. Est in eo sublimitas sapientie q̄ oēs sensum supat. Ap. Oia nuda et aperta sūt oculis ei. Est etiā in eo p̄fudū iustitie q̄ peccatores dānat. Dathey. Ite maledicti in ignē eternum.

De ifinitate dei. Cap. is. **I**ubitadū nō est deū esse ifinitū. q̄i cū i deo sit potētia et eēntia. p̄z q̄ eēntia eius ē infinita. sicut et potētia. vñ si cut potētia dei nō ita pōt i tot q̄n possit i pla. sic et eēntia dei. nō est ita in aliq̄ reb̄. quin possit ee in plib̄. immo si mudi eēnt infiniti oēs repleret. Preterea cū sit deus rerū cā efficiēs formalis et final. sicut di-

Kcere deo nō est inq̄stus. ē qd
efficiens q̄ sit effectiva. nec in-
q̄stū est formalis q̄ sit forma-
ta. eadē rōe nō erit dicere cum
sit cā finalis q̄ sit finita. Nul-
lo ḡ mō dicendū est deū esse fi-
nitū s̄m substatiā. nisi finitū di-
cat cōpletū t perfectū. Sane
triplex dicit infinitū. s. negati-
ue. p̄uatue. cōtrarie. seu vespel-
rate. Infinitū negatiue dī per
abnegationē finis. t sic dicitur
infinitū illud quod nō finitur.
t hoc mō infinitū est qd non ē
natū finiri. Infinitū p̄uatue ē
qd natū est finiri. non tñ finit.
Infinitū cōtrarie est qd habet
cōtrariā dispositionē ad finē
dum. Primo mō essentia diuīa
est infinita. qz non hēt finē. nec
est nata finiri. Similiter si di-
cat infinitū 3° mō. Si vō dica-
tur infinitū p̄uatue. sic nō pōt
dici finita. qz nō est nata finiri.
mō est finit̄ oīa. Itē finis dī
triplex. dī eīm termin⁹. t s̄m
hoc q̄stitas cōtinua ponit infi-
nita. qz nō est diūsibilis in infi-
nitū. t b̄ iō qz in cōtinuo nō est
termin⁹ in pductōe. sicut nec i
numero ē termin⁹ in additōe.
Alio mō dī finis idem q̄ pfe-
ctio. Tertio mō dī finis id pp
qd vñq̄d q̄s finitur. Prio mō
deus est infinitus. nō s̄m q̄sti-

tatē dimēsiū que in eo i
sed s̄m q̄titatē v̄tualē que in
ipso est. Sed qz in deo omoda
est indiuisio v̄tutis t essentie nō
pōt esse infinitas
etiam sit essentie. 2
ria dicitur infinita. q.
pfectione. 3° modo ma-
pe dicitur infinitum.
est ordinatum ad finem
De incomphēnsibiliā

Lap. lib.
Creator a creatura co-
gnosci nō pōt ad plenū
in via. uel ēt in patria. qz finiti
nulla est. pportio ad infinitum.
Trinitas sibi soli nota ē. t hōi
xpo. vñ Ber. Nihil deo p̄nti
t nil icōphēsibili⁹. qd nepe cui
libet rei p̄ntius q̄s esse suū. Sa-
ne eē omniū dixerim deū. nō q̄
illa sint qd est ipse. s̄z qz ex ipo
t p ipm. t i ipso sūt oīa. Est. n.
intelligētia nī. ad illā luce in-
accessibile multo min⁹ q̄s uisus
noctue ul. cōptilionis ad luce.
vñ dī i psal. Ambulauit super
pēnas uētoz. hoc est sup intel-
ligentias ēt āgelicas. vñtñ cō-
phēdit deus aliquo mō p fidē
in via. Aug⁹. Adentis humane
acies inuālida in taz excellenti
luce nō figit. nisi p iustiā fidei
r. Ad idē Ber. Ita de-
est u. .3° creaturis. ut tñ

ipsis. A rōabilib⁹ tñ
oib⁹ p fidei cognitōz.
vnis tm' capi p amore.
Dicam ergo qd deo scū
possim⁹. qd nō sit. nō autē qd
sit. Aug⁹. Intelligam⁹ deū sine
qualitate bonum. sine q̄titate
magnū. sine indigētia creato
rem. sine situ p̄siderē. sine hitu
vl̄ abitu oia cōtinētē. sine loco
ubiqz totū. sine tēpore sempit
nū. sine sui mutatiōe mirabilia
faciētē. nihilqz patiētē. Lōpre
hēdī quoqz "de" p spem p di
gnitate meritoz in p̄ria. Aug⁹
Uidebim⁹ tue maiestatis eē
tiā. v nusqz eo p̄spicaci⁹ q̄
hic uixerit puri⁹. Et est ex⁹ i
mari qd se offert uisui. v tamē
fm abitu totū uideri nō pōt. v
hoc est tam p̄p maris latiu
dinē q̄ p̄p ipsi⁹ nr̄i uisus ad
rātā supficiē ip̄portōabilita
tē. Hoc iḡ tenedūz ē q̄ in via
deū cog⁹ e possum⁹ q̄ ē i
p̄ria q̄ sic e.. .uic̄ tñ nec hic.
nec ibi qd est. **V**is corporalis
spedit triplici⁹. s. p tenebras. p
falsā lucē. p auersionē a re ui
sibili. Eodē mō impedit uisus
spūalis circa cognitionē dei. p⁹
p tenebras peccati uel erroris.
Jo. Qui facit pecm in tenebris
est. Ad cor. Adhuc eū legitur
Moyses velamen est sup cor.

I
da ipsoz. 2° per falsaz lucē. h^o
ēt fit qñ qs metiū etēa fz na
talia. ex⁹ h̄r in ligno putrido
qd i nocte quādā lucē uī h̄r.
fz cū dies uenerit nihil ē. 3° p
auersionē a re uisibili. siue co
gnoscibili. h^o est qñ qs spreto
icōmutabili bono reb⁹ mutabi
lb⁹ adheret. taliū oculis egris
odiosa est lux v puris amabi
lis. De⁹ cognoscit iteri⁹ v ex
teri⁹. Interi⁹ duplr. qz qñqz p
ūpiratōez qd paucis datuz ē.
Ap⁹ ad cor. Scio hoiez in xpō
Jesu ic. qñqz p rōez p quē mo
du plures phi deo notitiaz
huerūt. Ad Ro. Inuisibilia dei
ic. Exti⁹ ēt duplr. s. p eratu
ras. Ap⁹. Uidem⁹ nūc p speci⁹
s. creataz. q̄ mō st speci⁹ crea
toris in p̄nti. sic ecouerso. ipse
de⁹ erit speci⁹ creataz. i fufo
i q̄ oia uidebi⁹ q̄ ad gaudiū
nr̄m ptinebūt. Itē p doctrinā.
Ap⁹. Fides ex auditu. sicut co
gnoscit uinū qñz ex auditu. qñ
qz uisu. qñz gustu. sic de⁹ quo
dāmō cognoscit auditu. s. co
gnoscūt. n. deū q̄ audiūt vblum
dei. v p illō credūt. visu cognos
cūt theologi q legūt dū i scri
ptis. v phi q̄ speculāt eū i cre
atis. gustu cognoscūt soli bōi.
ps. Gustate v ui. qñ sua. ē do.
Et iste ultim⁹ mod⁹ pfectissi⁹

est et certissimum. Dio³ dicit q.
tribus modis cognoscit de³. s.
per remotionem. siue abnegatione.
ut cum dicit deus non est hoc uel
illud. Unde Dio³. negatiue de
deo sunt uera. affirmatiue vero
incorpore. Itē per eminētiā. ut
cum in creatura inuenias poten
tia attribuēda ē deo summa po
tentia. et sic de alijs. Itē p'cām
p'm q. per effectus uenit ad co
gnitionē cause. uel p' cognitionē
motuum ad cognitionē mouētiū.
Itē nota q. aīa sensu p'cipit cor
pora p' formas in materia tñ
p'nte corpore. imagine vero corpo
rū similitudines et formas ab
stractas a materia etiā p'sente
corpore. uel absente. ratione autē
corporū naturas. intellectu spi
ritum creatū. intelligentia vero
spīn increatū. Scieđū est etiā
q' cognoscibilia quedā sunt in
tra rōem. quedā iuxta. quedā
supra. Intra rōeſ sunt que sen
su percipimus. vt alba. nigra. et
h' mōi. Juxta rōem sunt que ra
tione p'cipimus. vt uera. falsa.
iusta. uel iniusta. Supra rōem
sunt que sola diuina reuelatio
cōphedūt. aut auctoritate scri
pturarū credūt. ut tres esse p
sonas unum deum.

¶ De incircūspectabilitate dei.

Lap.

¶ Biqz de³ eit.
¶ Est. qz nec abest
nec vlo capiſ loco. Au
est in mūdo nō inclusus. extra
mūdū nō exclusus. supra mū
dū nō elatus. infra mūdū non
dep̄sus. Ex his p'z q' deus est
intra oia. et hoc qz oia replet.
et ubiqz p'ns est. Itē ex oia qui
dia cōtinet. nec usqz ualeat coar
tari. Sed nota q' hec p'positio
. ex. dicit ibi nō actualē p'ntiaz
ad locū. s'z potētialeſ que ē dei
imēitas que infinitos mūdos
pot replere si essent. Item ipse
est supra oia. qz oib' p'sidet. nec
aliqd ei equat. Itē infra oia ē.
qz cūcta sustinet. et sine ipso ni
bil potest subsistere. Dicimus
ēt q' de³ ubiqz ē. nō ut idigeat
reb' q' i' eis sit. s'z pot' res sui
idigeat ut p' eū subsistat. De³
eū āte mūdi vstitutionē fuit.
vbi nunc est. scilicet in se. quo
niā ipse sufficit. vslus.
Dic ubi tūc eit. ter eū ni
bil esset. Lūc ubi nūc in se. qm̄
fibi sufficit ipse. Per qd p'z so
luto nōis quoqndā simplicius
q' q' vbi de³ fuerit priusqz
mūdus eēt. Scieđū ē g' q' ali
qd ē i' loco circūspectiue. et dif
finitiue. ut corp'. aliqd diffini
tiue nō circūspectiue. ut ūgel'.
aliqd nec sic. nec sic. ut de³. Et

¶ 17

hoc id. qd no*n* individualit*p* ma
 teria*ut corp*p**. neq*p* supposi
 tu*ut angel*p**. Aliqd est eti*a* i lo
 co. pt*i* circ*uspectiue*. pt*i* diffi
 nit*u*ue*ut corp*p** xpi in sac*m*e
 ro. q*d* est tot*u* sub tot*u* hostia.
 ita q*p* no*n* excedit. *t* fz h*o* e*cum*
 spect*u*ue*Est quoq*p* sic sub*
 hostia q*p* non ubiq*p*. *t* sic est ibi
 mod*u*no*diffinitiue*. Corpus
 aut*xpi* I*s* no*n* sit ubiq*p*. cum sit
 creatura*nec equari possit in*
 h*o* moi*creatori*. In plib*t* n*lo*
 cas e*totu*. i*sub diuisis hostiis*.
t h*o* e*pp union*p* carnis ad v*b**
 b*u*. v*n* merito h*et apl*p* q*p* alia*
 crea*f*a*s. f. q*p* i locis plib*t* simul*
t semel possit ee*Ex p*dictis**
 p*z* q*p* ee*ubiq*p* simplicit*soli co**
 uenit*creatori*. s*z* i*loco uno ee*
 soli*conuenit creature*. In plib*t*
 vo*locis ee*. sed i*ubiq*p* conuenit*
 corpi*Tesu xpi* Nota*q*p* de*
 e*multipl*r* in reb*s. p natur*p**.*
t sic est*no*cer* pot*entialit*p**. p*sen**
 tialit*e*en* s. f.* It*e* p*gram* sic
 est*in bonis*. Jo*. dicit*. Qui ma
 net*in me*. *t* ego*i co* i*c*. It*e* p*g*
 gliam*sic e*in r*onal* viute aie**.
*ut v*itas*. i*cocupiscibili*. ut bo*
 nitas*i irascibili*. *ut pietas*. It*e*
 p*union*p** sic fuit*in v*tero* v*gis**
 v*nit*p** huane*nature*. *t* in sepul
 chro*v*nit*p** carni*. *t* i*iferno uni*
 tus*aie xpi*. It*e* de*vicitur ee*

alicubi*occulto*p* reuelat*o*ez*.
 Gene*Vere deus est in loco*
 isto*It*e* p*uestigio*p** et*exceli*p***
 te*reputation*p* sic d*r* ee*i celo**.
 q*p* ibi*maxie* reluc*et sua pot*et**
 tia*sap*ia* bonitas*. *vel p natur*p**
 ide*pit*at*p** sicut est filius in pa*
 tre*t pater in filio*. *t* s*fr*ancis*sanctus in utroq*p**. It*e* per mi*raculor*p** operation*e*. Exod*.*
 Digi*us dei est hic*. Item*per*
 conseruation*e* i*gubernatio*p**
 sic est*in mundo* Deus*est in*
 seipso*vt alpha t. o. sim illud*.
 Dic*ubi tunc esset t*c**. Ipse*eim*
 est*in mundo*. sicut*Rex in re*
 gno*Ber. Deus ubiq*p* regnat*.
 ubiq*p* imperat*ubiq*p* maiestas*
 eius*omnia replet*t* comple*
 ctitur*uniuersa*. Item*in agelo*
 ut*decor*p* in qua*tu* veritas*in**
 anima*t* sicut*lapis in qua*tu* bonitas*. Item*in ecclesia* est*si*
 cut*pater familias in domo*. v*n*
 illud*Ecce ego uobis sum*
 us*q*p* ad co*se**. Item*in electis*.
 ut*liberator*p* a malis*. adiutor*in*
 bonis*t* hoc*est quod dicit*
 Ber*Deus est in creaturis* ut*mirabilis*. *in hominib*p** ut*ama*
 bilis*in angelis desiderabilis*.
 in seipso*incomprehensibilis*. *in*
 reprobis*intollerabilis*. Item*in*
 d*anatis*. *ut terror* *t* horror*Aug. Qui te dimittit quo it*r**

Pnisi a te placato ad te iratum.
Nō eim manū dñi possumus
effugere. psal. Si. ascendero in
celum. tu illuc es tē. Si vō du-
bitas vtrū deus sit in diabo-
lo. Sciendū q̄ quedā noīa sūt
que important naturas prout
nature sūnt. et his cōcedēdū ē
q̄ deus insit. Sunt alia p̄ quē
intelligūs deformitates. ut dia-
bolus de qb̄ nō est vicēdū q̄
deus insit. nisi addat inq̄stum
spiritus est. uel aliquid tale.
Deus est in aīa fideli. ut spon-
sus in thalamo. Rex in regno.
turris in castro. maḡ in scho-
lis. fons ī ortis. lux ī tenebris.
thesaur⁹ in agro. viñuz in cela-
rio. carbūculis in auro. vel si-
cūt māna in archa. sigillum in
charta. medicina in appothe-
ca. sicut cythara ī cōuiuio. ima-
go in speclo. sicut fruct⁹ in ar-
bore. oleum in lapide. liliū in
conualle.

De eternitate dei. Cap. 13.

Si cūt de⁹ ubiq̄z est. et tñ
nullo loco circūscribitur
uel cōtineſ. sic eternus est. et ta-
men nullo tēpore mensuratur.
Nō enim ei cōpetit tēp⁹ pñs.
nec p̄terituz. nec futuz. Nam
tempus pñs esse nō hēt. q̄ sep-
p̄transit. deus autem semp ma-
net idem. Unū Hylari⁹. Esse

est accidens deo. sed subsistē
ueritas et manēs cā. Similiter
tempus p̄teritū modo non est
nec habet esse subsistens. s̄z de
deo dicitur in psal. Ipsi peri-
bunt. tu autem permanes. Si
milter tempus futurum nor-
est. sed expectatur. deus autēz
semp est. vnde mercuri⁹. Mo-
nas est alpha et o. hoc est quē
deus est pñcipium sine princi-
pio. et finis sine fine. Cum enī
simplex. sit omnino non habet
in se pñcipiūm contrarietatis.
qđ est causa corruptionis. qđ
autem sit eternitas fm re. Sci-
endum q̄ p̄pē dicitur eterni-
tas sine principio. et sine fine. et
mutabilitate. et fm hoc conue-
nit eternitas soli diuine natu-
re in q̄ ē diuturnitas imensa.
Eternitas vō fm ethimologiā
dicit̄ quasi extra terminos. q̄
termino caret. tā initiali q̄ finali. s̄z fm diffinitione Boeci⁹.
in libro de coni. Eternitas ē
interminabilis uite iocunditas
simul et perfecta possessio. Ad
huius diffinitionis intelligen-
tiā notandum q̄ in qbusdaz
est terminabilitas simpliciter.
quia ex parte corrūpi possūt.
ut sunt generabilia. et corrupti-
bilia. ad quorum differentiam
ponitur interminabilis. et po-

T

nitur illud per abnegationem.
quia simplicia et precipue diuinna
nullo modo melius manife-
stantur quam per remotionem. ut
ait Dionysius. Et huius ratio
est. quia simplicium et diuinorum
esse non potest intellectus per
fecte comprehendere. et ideo ex
negationibus eorum que ab ipsis
remouentur manuducunt intel-
lectus ad ea aliqualiter co-
gnoscenda. Item in quibusdam
interminabilitas essentie. sed non
uite. ut in corporibus celestibus
ad quorum differentiam additur
uite. **D**e deo autem dicit Aug.
quod solus habet immortalitatem.
In omni enim mutabili natura
ubi nulla mors est. s. ipsa muta-
tio. quia facit in ea aliquid non
esse quod prius erat. unde et ho-
mo quando nascitur quodammodo
incipit mori. In quibusdam est
interminabilitas uite. sed tam
cum miseria et infelicitate. ut in
demonibus et danatis ad quo-
rum differentiam additur iocun-
daria possessio. in cuius intel-
lectu est iocunditas felicitatis.
quia tunc possessio alicuius rei
iocundia dicitur quando ad li-
bitum habet. In quibusdam est inter-
minabilis uite possessio. sed non tota
ut in oib[us] beatis ante iudicium
quorum est beatudo sed propter que-

7 non corporis. ad quorum diffe-
rentia deinde tota. quod totum est quod non
est diminutus uel cui nihil est
extra addere. In quibusdam est in-
terminabilis uite possessio to-
ta. ut in angelis beatis ante iu-
dicium. quod enim tota sui subiectam ha-
bet felicem interminabilem uitam.
sed non simul cum aliqua sit in eius
successione revelationum et gaudi-
orū. ad quorum dram ponit si-
mul. In quibusdam est interminabilis
uite possessio tota simul. sed tamen
non perfecta eo modo quo diximus
perfectum nullo indigens. sicut est in
angelis et in hominibus beatis post iu-
dicium. ad quorum differentia addi-
tur perfecta. id est nullo indigens ad
suum beatum esse. Patet igit ex pre-
dicta differentia quod tres ponunt
ibi conditiones que sunt inse-
pabiles ab eternitate increatae
que deus est. s. interminabi-
litas interminabilis uite posses-
sio. Item invariabilitas ibi to-
ta simul. nihil enim variabile est in
deo. sed totum simul. Item
simplicitas ibi perfecta. Illud
enim summa perfectum est. cui non
est possibilis aliqua additione.
Per primum separatur deus ab
omni corporali. Per secundum ab omni vari-
abili. Per tertium ab omnino opposito. Ita
nota quod illud quod caret primo et fi-
ne dicitur eternum. ut deus est esse

Pinterminatū est. Sed que p̄n⁹ habent et carent sine dicuntur perpetua. ut angelus et homo. Que vo p̄n⁹ et sine h̄nt dñr tē poralia. ut sūt corruptibilia. si aut vegetabilia. bruta. et sensibilia. et huimodī.

De incomutabilitate dei.

Tap. 19.

Incomutabilis est deus et ipmutabilis. qd nō cadit in eo mot⁹ acc̄ntalis. s. augmētū. Leo papa. Siplici naturā diuinitatis nihil addi. uel minui pōt. qd semp est qd ē. Itē nec diminutio. Malachiz Ego de⁹ et n̄ mutor. Itē nec alteratio. Jaco. Apud quē n̄ ē transmutatio ic. Itē nec fm locum mutatio. qd ubiqz p̄ns est. Ila. Lelū et terrā ego ipleo. Impmutabilis at est. qd nō cadit in eo mot⁹ substāialis qd est d̄ nō ēē ad eē. ut est corp⁹. qd sine n̄ hēbit. Ill d̄. n. solū in nihil ē ueribile qd est de nihilo factum. Incomutabilis ē et de⁹. ex eo qd nō cadit mot⁹ in eo ex opatione. Nā soli deo cōuenit in opatiōe getū esse. vñ Boecius. O qd ppetua mūdū rōe guber nas. Terraz celiqz sator. qd tēpus ab euo Ite iubes. stabilqz manēs. das cācta moueri. vñ qd deus facit aliquā rē nō fit

in ipso deo aliqua mutatio. sed in re circa quā opat. Qd aut̄ fecit de⁹ pdicare subuersionez niniue. et predicere mortē Ezechie. quoꝝ neutrū accidit. in talibus non mutauit de⁹ cōsiliū qd ab eterno secum habuit. s̄ iniaz que respectū hūt ad ipa negotia. qd niniue subuertēda erat fm merita. et ezechias moriturus erat fz causas inferiores. s̄ hec nō posuerūt necessitatē diuine potēcie. Itē tres distinguūt mot⁹. s. nafalis. uolūtar⁹. et uiolēt⁹. Nafalis qd nafalis res tēdūt ad locū propriū. Notus autē uiolētus est qd cogūt res extra locū ppū. sed motus uolūtar⁹ est i hōibus uel in angelis. Naz bruta potius naturaliter mouentur quādo currunt. uel mouētur. uel opantur. et iste motus ē medius inter natrālem et uiolētum. quia partim est naturalis. s. inqz̄tū uolūtas coniungit suo actui. sicut causa suo effectui. et ptim est uiolētus. inqz̄tū. s. mouentur membra contra motū suū naturalez. prop̄ quod etiam laxantur que ex motu naturali non laxaretur. Igitur primo mō mot⁹ n̄ ē in deo. s. naturalis. et hoc pbatur per quattuor rationes. Quama

I

est. q̄a oīs mot⁹ est ad getem. ⁊
 etiā. sicut dicit phūs.
 nullius eget. 2⁹ est cūz
 sit ubiqz nō h̄z necesse de loco
 ad locū moueri. 3⁹ est q̄a nō ē
 in eo grauitas uel leuitas pp
 quā surſu ⁊ deorſu moueat⁹.
 4⁹ est q̄ cū deus in ſeipſo ſep
 maneat nō h̄t necesse locū p-
 priū ⁊ ſibi naturale ex ſe que-
 rere ſicut alie creature. Itē 2⁹
 mō nō mouet. s. motu uiolēto.
 q̄a n̄ ſit ei uiolētia. Job. Si for-
 titudo querit robustissim⁹ ē.
 Itē 3⁹ mō n̄ mouet. s. motu uo-
 lūtario. q̄a in ope nō la xat ut
 aialia. Preterea noſtra mēs ē
 iſtabilis. q̄r mō pficim⁹. modo
 deficim⁹. mō r̄miniscimur. mō
 obliuiscimur. mō uolum⁹. mō
 nolum⁹. mō diffuſis cogitatio-
 nib⁹ atqz affectoib⁹ ⁊ coſilijs.
 huic atqz illuc uagamur. deus
 autē ſemp ſe h̄t eq̄lit ⁊ imobi-
 lit. Itē ali⁹ eſt mot⁹ circula-
 ris. ali⁹ rectus. ali⁹ obliqu⁹.
 Circularis eſt corporoꝝ ſupioꝝ
 put firmamētū mouet fm for-
 mā qdēz ut dicit phūs. nō fm
 ſubſtatiā. hoc eſt tū re q̄ nō
 mouet ad locū. ſz in loco. alio
 tuſ aūt rectus ſurſum eſt. uel
 deorſum. fm q̄ corpora inferi-
 ora mouet pp leuitatē. uel gra-
 uitatem. Motus obliquus cō-

positus eſt ex recto ⁊ circula-
 ri. vñ qđ reflectiſ h̄t a motu
 circulari. qđ vō linealiter pce
 dit h̄t a recto. Nullo at iſto-
 rū modox mouet de⁹. q̄ ppe-
 tates iſtoꝝ motuū nō ouenire
 ei. Posſumus aut dicere q̄ iſli
 motus deo cōueniunt mystice.
 ut dicat moueri motu circula-
 ri oīa regēdo ⁊ gubernando.
 Itē motu recto bonos remu-
 nerādo. Itē motu obliq⁹ ma-
 los puniēdo. Eodez nō posſet
 dici q̄ deus mouet motu natu-
 rali. quo ſolita. s. bonitate oīb⁹
 creaturis p captu eaz le cō-
 eat. Itē motu uiolēto quo pec-
 catores iuste dānat. Itē motu
 uolūtario quo cūcta in eſe cō-
 ſeruat. Sic pōt exponi dictuz
 philosophi q̄ assignauit motu
 a cētro. ⁊ ad cētruz. ⁊ circa cē-
 trū. qm̄ deus mouet ad cētrū
 in incarnatōe. ⁊ a cētro in aſcē-
 ſione. ⁊ circa centrū in p̄dicati-
 ſone. pp hec ⁊ his ſilia dī in li-
 ſapietie. Spū ſcūs et mobilis
 ⁊ ſtabilis eſt. mobilis q̄a facit
 sanctos mobiles ad bene opā-
 dū ⁊ in bono pficere. ſtabilis
 aut q̄a dat in bono pleuerare.
 vel mobilis in uia. ſtabilis i pa-
 tria. vel mobilis in actiuis. ſta-
 bilis in cōteplatiuis. vel modi-
 lis i alijs ſaccis. ſtabilis i xp̄o.

Ala. Reges et sup eū spūs dñi
ic. Sciedū qdā opationes
attribuūt deo bz causalitatē t
eentia. ut scī. qdā bz calitate.
t nreentia. ut comedēt t curre
ze. qdā bz eentia t n calitate. ut
creare t iustificare. qdā nec sic
nec sic. ut peccare t meneiri. t
huiusmodi.

De simplicitate dei **La. 20.**

Simplex ē de⁹ t agel⁹ et
aia. bz differēt. qdā in deo
idē ē qdā ē. t qdā ē. t hec ē pfecta
simplicitas. hec sola icreata
nata. hāc sibi uēdicat simplici
tate. ut n aliud t aliud. alibi et
alibi. mō t mō inueniat. In eo
nēpe qdā hēt. t qdā ē. sep t uno
mō ē. bz in agelo t in aia diffe
runt qdā ē. t qdā ē. t idē est ibi
quedā alteritas t cōpositio. bz
ibi n sit dimessio qzitatis. vñ
mercuri⁹. Insup celesti est uni
tas. in celesti alteritas. in subce
lesti plalitas. Simplex ē itaqz
d⁹ i eentia. qdā nihil ei accnī ē
pōt. imo pfecta simplicitas ibi
ē. cū n sit ibi possibilis additō.
qdā qcdā ē i deo de⁹ ē. vñ Leo
papa. Simplicis dinitatis natur
nihil addi. l minui pōt. qdā sep
ē qdā est. cui ppū ē sepihū esse
cū idē ē uiuer t intelligēt. vñ
multiplex est i donis. Ap⁹. Alij

dat simo sapie tc. Jacob⁹. O
da. op. t oē do. p. tc.
deo ē cōpositio partiu liū
liū. ut i domo. nec ptiu potia
liū. ut i aia. nec gñis t dray. ut
i spe nate materie t forme. ut
i corpib⁹. nec coaceri. at oīl umi
tatū. ut i nūero. nec qdā ē. t qdā
ē. ut i agelo. nec substatiē t ac
cidētis. ut i diuiduo. nec corpo
ree substatiē. t icorporee. ut in
hoie. De his. Ber. Non ptib⁹
sistit de⁹. ut corp⁹. nec affecti
b⁹ distat. ut aia. nec formis sub
stat. ut oē qdā factū ē. Hoc et
ostedit rōe. qdā cū oē cōpositū
sit posteri⁹ oib⁹ suis cōpositō
b⁹. nec p⁹ pncipio. l. deo qcdā
sit pri⁹ oīl deū qdā p⁹ p⁹ nō
ē cōpositū. **P**reterea nulluz
cōpositū ē totū suū ē. de⁹ ig
cū sit suum esse non erit cōpo
situs. vñ Ber. Nō ē formatus
deus. Dicitur est. non est effect⁹
deus. omnia faciens cā est. n ē
cōposit⁹ de⁹. simplex est.

De excellentia dei.

Lapl'm.

D. 21.

Duine dignitatis excellē
cor tia tāta ē qdā mēs de deo
cōgitās deficit. Lū sit eis ipē
et. hēsibilis. sensus enī n pē
nī. Lū sit iusibilis. lingua ipz

I

nō explicat. **L**ū sit ineffabilis. lo
c^c ēū nō caput. **L**ū sit icircūcri
ptibilis. scriptura ēū nō expli-
cat. **L**ū sit estimabilis. tēp^t ēū
nō mesurat. **L**ū sit imēsurabilis.
vtus ēū nō attigit. **L**ū sit inac-
cessibilis. dōsideria t uota trās-
gredit. **L**ū sit isupabilis. ul' i-
cōpabilis. t breuit̄ oīs creatā
ad deū cōpātā defectū hz. qā
finiti ad infinitū nulla ē ppor-
tio. Ecce pz q̄ diuina excellē-
tia nulli^t eget. q̄ sibi sufficit.
qm̄ optim^t ē. Nō eīm indiget
corpe. ut i... c loco ut alicubi
sit. nec tpe u... alicqñ sit. nec cā
ut aliūde sit. nec forma ut ma-
teria sit. nec subiecto in q° sub-
sistat. uel cui assitiat. **S**unt t
alia que soli diuine maiestati cō-
ueniunt. t nulli alteri create in
qbus excellētia sue dignitatis
apparet. sicut est eē e... rotētem
oibonū. oīscieret. noscī
oia pñtia p̄terita t futura. et
oia singlaria simulactu solus
cognoscit ea q̄ subsiuit libero
arbitrio. t cogitatōes hoīnū
sol^t cognoscit per s̄ ipsū. Item
ad ipm solū pertinet ubiqz p-
sentē eē de nibilo res cre-
instanti operari. in oper
getum esse. mirabilia s...
ex auctoritate de qualibz cr-
atura facere quod uult. uolū

tatem hominis cognoscere. in
ictu oculi mortuos suscitare.
essentie hominis illabi peccata
dimittere. gratiam infundere.
in igne perpetuō corpus ser-
uare. **Q**uando aliquid crea-
ture conuenit quod competit
creatori. tamen excellētius de
deo dicitur. ut si in creatura ē
potentia. in deo sit summa po-
tentia. si sapientia. in deo sit
summa sapientia. t sic de alijs.
Vnde t huiusmodi dicitur de
deo in superlativo prop̄ qđ
deus dicitur potentissim. sa-
pienſiſſimus. optimus. pulcher
rūmus. t sic de alijs. Augt in li-
bro de trinitate. Oportet deū
cuius est. summe cuncta sen-
tire atqz intelligere. nec mori.
nec corrūpi. nec mutari posse.
nec corp^t ē. s̄ sp̄m. oīpotētissi-
mū. mitissi^t. opti^t. bēſſimū fa-
teamur. pōt t p̄t auctatē rō i-
telligi. sive assignari. qz bōa s̄t
et ellēt^t i deo qz i creatā. qā
tep ē aliquid nobili^t i cā qz i cā-
to. videm^t ēt q̄ aq^t purior ē i
fōte qz i riuo. Radij quoqz sol
lucidiores s̄t in iplo sole qz in
aere. t dulcedo maior est i mel
le qz i mellito.

De nōtiōnibus dei.

Laplū.

122.

Potiones dei sunt quinq^z
s. paternitas. filiatio. p/
cessio. innascibilitas. et cōis spir
atio. Prima est patris. 2ª filij.
3ª spūs sancti. 4ª patris. 5^a pa
tris et filij. Tres pme notiones
dicuntur psonales. eo q^z psonas
faciunt. et eas ppe distinguit.
et ille sole sūt tres unitates triū
psonarū qb^z psonae dicunt tres.
vñ l^z pater plures habeat p/
rietas. tñ pater pafnitate
tātu vnius est. indiuisus ē in se.
et diuisus ab alijs. Innascibili
tas autem est in ppe. et sumitur
puatione. eo q^z pater sit a nullo
et tñ pater significat distinctio
nem psonale. sicut omnis non si
gnata per hoc ipsum distinguunt
a signatis. Similiter cōis spiratio
est una notio. et illa unitas
est idem in patre et filio. et ē di
stincta ab omni alia notione.

Notādū i gr^z ppe loqndo
tres sūt ppietas psonales.
s. pafnitas. filiatio. et pcessio.
quia psonalis ppietas est que
uni soli persone conuenit. et ea
ab omni alia re distinguit. Re
lationes uero sunt quattuor. qz
una est patris ad filium. s. pater
nitas. alia filij. ad p̄iem. s. filia
tio. tercia est patris et filij ad
spūm sanctum. s. cōis spiratio.
4^a spūs sancti ad patrem et fi

lium. s. pcessio. Notiones ut
sunt quinq^z. quia que dat rela
tio est notio. et preterea innasci
bilitas que patri conuenit per
puationē relationis ad aliquid
principiū non est relatio. Noti
ones habent multa nō. dicitur
enim notiones. quia notificant
psonas. dicuntur etiā distincti
ones. quia psonas distinguunt.
dicuntur relationes. quia persone
per eas ad se inicem referunt.
dicunt quoq^z ppietas. qz p
prie psonis insunt. **N**ota re
gulas notionū. nulla notio de
alia predicas. Itē quelibet no
tio est essētia diuina que ē dē.
Itē oēs notōes sunt una essen
tia. Itē nulla notio inest diuine
essentie que distinguunt nec di
stinguitur. Itē notiones sūpte
abstractione pdicant dō essētia.
sed sumptuē cōcertue nō. Vnde
bene essētia est pater
nitas. sed non dicit essētia ge
nerans. Itē notio semp impo
rat dignitatē. Item sumpta no
tione non ponitur persona. qz
aliquid conuenit notioni q^z nō
conuenit persone. Notioni. n.
conuenit ppprie distinguere. sed
distingui.

De nominib^z diuinis.

One nomen qd de deo

23.

dī. aut eētiale. aut pīoale. aut
 noīale ēst. Essētialū quēdā sūt
 substātua. ut deus creator. et si
 milia. quēdā uero adiectua. ut
 bon⁹. etern⁹. simēlus. et b⁹ moi.
 Personalia sūt. ut pater. fili⁹. et
 spūs sanctus. Notionalia sūt
 ut pīnitas. filiatio. innascibili-
 tas. et b⁹ moi. De his notādū
 est q̄ nomē subāle. uel eētiale
 abstrāctū et abstractuz nullo mō
 pot trahi ad supponēdū p̄ p̄-
 sona. vñ false sunt hec. Esse-
 tia genuit essētiā. ul' diuinitas
 diuinitate. Act⁹ eim gnatiōis
 semp pōndus est in concreto.
 Sz cōreta lz sūt essētialia tra-
 bi tñ possūt ad supponēdū p̄
 persona. et hec p̄ vba notōnalia.
 uel p̄ ppositōes notōnales. vñ
 uere sūt he. de⁹ genuit deuz.
 creator creatorē. l' de⁹ d' deo.
 Silr de noib⁹ q̄ media sūt. ut
 lumē de luie. Itē hoc nomē sa-
 piētia. lz sit abstractū. ut sapia
 de sapia. Essētialū autē adie-
 ctuoz qdā p̄dicāt pūr diuinā
 subāz. ut bon⁹. et ens. qdā esse-
 tiā diuinā cōnotādo p̄uatōem
 p̄ncipij et finis. ut etei nūs. uel
 certe mēlure localis. ut amēs.
 qdā p̄ncipalit̄ significat eētia
 diuinā. et cōnotant effectum in
 creatu actu ut creat. iustificat.
 uel in habitu. ut iust⁹ et misericors.

2018. uel i patētia. ut oīpotēs.
Esūt quēdā uerba quoz nec
 significatio. nec modus signifi-
 cādi deo cōuenit. ut currere et
 abulare. nā modus ē uaria in-
 clinatio aī uarios ei⁹ affectus
 demōstrās. Modus significa-
 di nibil aliud ē qz dispō uocis
 que cōstituit intellectu sub tali
 mō itelligēdi. et p̄ vñs ipsā rē.
 cū g⁹ deo dī ambulare uel
 currere. et b⁹ modi. significatio
 hoz p̄ut sūt actu deo nō que-
 nit. Modus at significādi qui
 quādā ip̄ortat ip̄fectionē. dico
 quo ad motū. q̄ qdē mot⁹ ne-
 cessitatis deo cōuenire absolu-
 est. Quēdā sūt quoz significa-
 tio deo cōuenit. lz nō mod⁹ si-
 gnificādi. ut creare. facere. q̄
 dā quoz significatio etiāz deo
 cōuenit. ut p̄z in b⁹ vbo Exo.
 Qui ē. milit me ad uos. Et no-
 tādū q̄ oia que sūt p̄fectionis
 de deo dīr. que at sūt ip̄fecti-
 onis nō dīr. Luž dīr aut fm
 assūptionez hūane nature. uel
 trāslatiue dīr. Itēz in diuinis
 tñ sūt duo modi p̄dicandi. s. p̄
 modū substātie. et p̄ modū rela-
 tionis. sed subā cōtinet v̄tutē.
 et relatio m̄uplicat trinitatē.
Quedā noia que de deo dī
 cūtur etinalis. ut dñs et miseri-
 cors. que cōnotat effectum in

Pcreatura sicut sit. Quedam vero
temporalis. ut dominator. et misera-
tor qui conatur effectum in crea-
tura sicut actu. Quedam plalit.
ut psone. Quedam singulariter. ut
dus. Quedam ppe. ut ppeta-
tes psone. Quedam appropria-
te. ut potentia. sapia. Quedam
positiva. ut iust. Quedam pua-
tive ut imortalis. et hec magis
ppe dominus deo quod positiva. quod
melius deo deo quod non sit. quod quod
sit. Quedam translatione sunt. ut
agnus. leo. qui symbolice deo
dominum. Duplex est. n. theologia
symbolica vero. et mystica. Sym-
bolica nostra. ut deum ab inferiori.
Mystica a superiori. Symbolica
nostrat deum per conuenientiam rey. cum
deo leo. agnus. et bene mōi. Mysti-
ca vero. i. occulta nostrarat deum per bene
quod in occulto de ipso sentit per
intellectualē visionē. sive cōte-
plationē. ut quā nostrarat deum. sua-
tē. dulcem. dilectum. et bene mōi.
Utrobique tamen per creaturas no-
minatur. sed in symbolica per exteri-
ores. in mystica per interiores. et
digniores affectus quos anima su-
pra se recipit. et ita impotit per
bonum sapientiam. bene mōi. propriū experi-
mentū est cognoscere qualis sit
deus. Quedam dñm collectivae.
ut trinitas. trinitas. Quedam rela-
tive. ut equalis. similis. Qua-

dā respectine ad creaturas. ut
creator refugiat. Et hec nostra
nō dicunt relationē dei ad alid.
sed alia hūt relationē ad ipsos vel
ad ipsa. **D**uo sunt principalia
nostra dei. s. qui est. et bonus. Per
primum significat dei esse absolu-
tū in se. et sic considerat. ut infi-
nitū. per secundū notat esse diuinum.
ut causa. fecit. n. deus omnia per ho-
nitatem suā. In theologia sup-
ponit quod. et hoc per nostra essen-
tialia. ut deus. diuinitas. potē-
tia. essentia. natura. Itē suppo-
nit quod per psone. supponit que
per notionem. Preterea. neutrū
genus deus subā diuina. per masculi-
num psone. per femininū notio. et
per bene p̄z quod non deus cātari in hymno.
vnuus p̄z cu filio. quod p̄z et fi-
lius non sunt unus in psone. sed
vnu in subā. vnu magis cātādē
est. vnu patri cum filio.

Non deus est ineffabilis.

Cap.

124.

Nihil digne uel proprie de
deo dici potest per eius ex-
cellētiā. nō. n. per nomia ppe de
deo loquimur quia nostra significat
subā cum qualitate. et ita intelli-
gitur ibi cōpositio forme cum
materia que in deo non est. nec
per propria. quia deo dicitur cadūcē
et monstratōe. nō. n. potest esse ibi

I

Demostratio ad sensū. cū sit i-
mōrpor. nec demōstratio ad
intellectū. cū sit incognoscibilis.
Si g° dicitis q; b° mōi pnomia
fīm Priscianus cadūt a demō-
stratōe cassa erūt 7 uana. **D**i-
cēdū est sibi est demōstratio
ad fidē. **I**ba que cū mo-
dis 7 fo-mis. cū tēpōf sine cāu-
agēdi uel patiēdi significantia
sūt. sed talia nō cadūt in deuz.
neqz p p̄cipia que sequūt na-
turaz noīs 7 vbi. nec per alias
ptes oñonis que nō sūt subicij
biles ul' p̄dicabiles. Ex his pz
q; deū nō possim⁹ notificare
p diffinitōez. s̄z q̄litēcūqz p cir-
culo quitionē. vñ Ber. Quid
est de⁹? ex q° oia. p quē oia. in
quo oia. Quid ē de⁹? q° nihil
melius cogitari pōt. Quid est
deus? voluntas oipotēs. bēiuo
lētissima vt⁹. lumē eterñū. incō
mutabilis rō. sūma beatitudo.
invisibilis. inaccessible i.e. in
suis spectabilis. 7 sol⁹ mirabi-
lis. **M**ultis modis asseritur
aliquid de deo. Primo p nafalē
rōem que dictat q; vñ de⁹ ē
fr̄minator bonoz. 7 punitor
maloz. 2° p fides qua dicimus
deū unū esse in subā. 7 trinū in
psomis. 3° p sacrā scripturam.
4° p rōes phabiles. 5° p ex-
teriorē opiones l' p̄dicatiōes.

Sz in his duob⁹ modis nō est
initēdū. nisi firmitatē hēat ab
aliquo p̄dicoz triū. **E**st. n. re-
gula q; q̄cūqz asserit aliqd de
deo qđ nō est sibi certū p na-
turalē rōem. uel p fidē. uel per
facram scripturā p̄sumit 7 pec-
eat.

De ideis 7 libro uite.

Cap.

125.

TDee rex 7 exēplar 7 ra-
tiones sic in deo sunt q;
idea iportat cām efficiētē. co-
formē effectui. s̄z exēplar cām
formalē. ratio uero cāz finalē.
Deus enim omniū rerū ē p̄i⁹
a quo sunt forma 7 exemplar.
ad cui⁹ imitationē sūt. 7 finis
ad quem sūt. Hec tria sic a se
differunt q; exemplar unus ē.
q; exēplar cōnotat cālitatē. cū
vō in cā sunt unum. sed ratōes
7 idee sunt plures. quia ista re-
spectu rerum dicūt. Sūt itaqz
plures idee que cōnotat cogni-
tionem. Lognoscibila autē di-
stinguūt in cognoscēte. Simi-
liter 7 rationes in deo plures
sūt. q; singula cāta sunt p̄p̄ijs
rōibus. Absurdū enim est di-
cere. ut ait Aug⁹. equū creatūz
esse ea ratione qua hominem.
Asciēdū autē est q; duplex ē
pluralitas. vna quidē est rex.

Ket sicut hoc non sunt plures idee. si
ne exemplaria in deo. immo una res
est que omnium est exemplar. scilicet esse
etia diuina quam oia imitatio. inquit
bona sunt. Alia vero est secundum intel-
ligentie rationem. et secundum hoc plures
idee sunt in deo. quia eum omnes
res in quantum sunt diuina imitatur
essentia. put est imitabilis. non
tamen uno modo. sed diversimode
et secundum diuersos gradus. Sic igitur
diuina essentia secundum quod est imita-
bilis hoc modo ab hac creatura
est propria ratione huiusmodi creata. et similiter de
aliis. Unde secundum hunc propositum idee in deo
sunt. quod intelligitur diuina essentia secundum di-
uersos respectus quos res habent
ad ipsam eam imitantes diversimo
modo. huiusmodi non solus intelliguntur ab intellectu creato. sed etiam ab incre-
ato ipsis deo. Scit nam deus. et ab
eterno scivit quod diuise creature
diuersimodo ipsius essentiam
esset imitare. et secundum hunc ab eterno
fuerunt in mente diuina plures
idee secundum quod intelliguntur. sicut ra-
tiones proprieatis rei intellectae in deo.
hoc eum importat nomen idee ut
sit. scilicet quedam forma intellecta ab
agente. ad certum exemplum existens opus
producere intendit. Dicendum est
quod igitur rationes in deo. et idee sunt
per pluralitatem ideatorum. certum ex-
istens in naturis. Uidetur enim quod
oces lineae circuli unius in centro

remote autem a centro diffusa sunt
ab invicem. Item idee sunt. ut dicit Augustinus. forme principales rerum
que diuina intell. getia continetur.
Dicendum est igitur quod sicut in
mete artificis prius est forma
rei quam opus exeat. sic idee rerum
ante mundi constituta. in mente
creatoris erant. . . . . aliquid
ex se aspiciebat secundum quod mundum
faceret. Ex hoc proposito ideo cre-
atura prius in deo existit quam in
se ipsa. unde cum ab ipso per creati-
onem processit ab ipso quodammodo
distare cepit. unde rationis crea-
tura ad ipsum redire debet cui primo
inuita fuit ante quod esset. et huiusmodi per
ideas que non aliud quam ipse de-
sunt et erunt. sic autem ad locum unde
exit fluvia revertitur. Res
put sunt in deo dominus uita que i-
portat rationem boni. Jo. p. Quid
factum est in ipso uita erat. di-
citur et lux que importat rationes unde
Augustinus super genit. Creature in deo
sunt lux. hec igitur dominus. quod in deo
non sunt mala neque falsa. Diffe-
rentia est inter exemplar. et librum
uite. et speculum. Exemplar. nam deus
respectu rei. ut redeuntum tamquam
ad eam propriam. quod connotat crea-
tura. ut supra dictum est. Specu-
lum deus respectu rei euentum. De
libro uite dicit Hugo de sancto
vicente. quod liber uite est cuius origo

I

na, incorruptibili essetia.
cognitio va. scripta idelebilis. i
spectio desiderabilis. doctrina
facilis. scia dulcis. pfectus in
scrutabilis. vba innumerabilia
tum unu vbo ola. alia vo modera
loquendo multipli e in deo. s.
sicut ram i arbore. apis i flo
re. nauis i littore. fessus i tha
lamo. thesaur i agro. scripta
in libro. anicula in nido. piscis
in riuo. quelibet res in sibi p
prio. stella i firmamento. imago
in speculo. cera in sigillo. gema
in auro. mel in favo.

De appropatis diuinis pso
nis. **C**ap. **26.**

Quavis oia entialia o/
uis psonis equt suemate
appropat tñ pti potentia. filio
sapia. spu sancto bonitas. i hoc
pp exclusione carnalis itelle
ctus. ne vñ p roe atqutatis cre
dat ipotes. fili roe iuuentutis
credat insipies. spu scus roe
spenuositatis credat crudelis.
hec ro priet ad simplices. s. q
potentia naturalis pcedit sapie
tia. i utrags bona uoluntatem.
De attributis itaqz e loqui
duplr. aut fm re. i sic oio id
sunt nec appropat. aut fz roez.
i sic eoz quedam appropiat. q
da no. nam appropriatio nibi
aluid. e qz spalis attributo roe

alic coformitatis cu ppo illi
psone. sicut potentia bz silitudi
ne cu pte q est pn uniuersale.
i sapia cu vbo. i bonitas cum
amore. Predicta appropat oez
het cõsuetudo. scripturaz que
opa manifestine poterit attri
buiri pti. sapie filio. boitatus spi
ritu sancto. **A**lia e approparo
Hylarij. Unitas in pte q non
het pn inceptois in se. nec pn
cipiu essedi ab alio. Spes i ima
gine. i. in vbo. qr sume pulchz.
vslus in munere. b o e i spu sc.
qa sume pfectu i cõcatiuem.
Istud p alia uerba sic intinuat
Aug. in pte unitas. in filio equt
tas. in spu sc. equalitatiz cõ
cordia. Conenit at pti unitas.
qr sicut unitas a nullo descen
dit. i ois plalitas ab ea dfluit.
sic de pti a nullo e i alie psone
ab ipso sunt. **P**reterea sicut
unitas de se gignit unitatem. ita
de se pti gignit altery se. i. filiu.
In filio vo dñ ee equt q equt
pti. no solu in potentia. sapia. et
bonitate. Sz eti in b o. qr sicut
pti dat sua bonitate alteri pso
ne. sic i fili. In spu sc. aut est
unitas. equalitatiz cõcordia.
seu conexio. qr est amor aboy
. i. ptis i filij. **T**et quarta ap
propriatio est q in pte e ratio
principadi i originadi. qr seme

þn^o. In filio vō rō exēplandi.
qr sume pulchrā. s̄z i spū scō rō
faciēdi. qr sume bonū.

De potētia dei. Cap. 27.

Botētia dei duplex est. s.
absoluta. et ordiata. Adl
ta vō pōt p^o mó. que n̄ pōt 2°
mó. qr m̄la subsūt iue potētie
q̄ n̄ cōueniūt sibi. ut facēr ma
la. poss̄ s̄z tñ ea congruetia. et sic
posset ea facere. De² p̄ oia
pōt oib^o móis. qr pōt pdūcer
de nō eē in eē. et h^o p creatōez.
Itē pōt ex icōpleto cōpletū fa
cere. et hoc p ppagatōez. Item
pōt mutare unū cōpletū i alio
cōpletū. sicut p̄z in trāsubstātia
tionē panis i corp^o xpī. De ta
libus dicit Aug^o. Demus deo
aligd posse. et nos itelligere nō
posse. Potētia dei appetit in
mūdi initio. medio. ac fine. In
p̄n^o qdē qa res creauit de ni
bilo. In medio at̄ qr res ne i ni
bilo v̄tāt sua potētia continet.
In fine vō. qr mortuōs mira ce
leritate suscitabit. Appet quo
qz potētia dei i reb^o spūalib^o.
qr cū diabolus ptātem hēat in
nobis immutādi sensū et fāta
siā. ēgel^o at̄ hēt ptāte sup h^o et
sup itellectū. Sol^o at̄ de² n̄ so
lū hēt ptāte sup tria pdicta. s̄z
et pōt mutare uolūtate. Aug^o
dicit qr de² r̄os p̄uenit ut uel

limus. et subseq̄t ne fruſtra uē.
limus. Iz de² sit oipotēs. tñ nō
attribuit ei act^o culpabiles. ut
mētiti. et male uelle. nec pēales.
ut mettere et dolere. nec corpo
les. ut comedere et dormir. nisi
forte trāſūptū. nec act^o incō
ueniētes q̄ p̄nt eē tripli. P^o. si
aliq̄s act^o cōtradicit die potē
tie. ut est facere maiore se. 2° si
cōtradicit ei^o vitati. ut ē facēr
aliqd siml^o eē et nō eē. uel q̄ p̄te
ritu sit futur^o. 3° si contradicit
ei^o bōitati. ut dānate petrū. et
saluaf Judā. De his Anselm^o.
Qdlibet incōueniēs et minimū
ipossible est apud deū. Horū
at̄ hec est rō. qr potētia dei cū
sit pfectissima. nec est de nibi
lo. nec ē sub alio^o. vñ nō potest
desicere peccādo. nec succubēr
patiēdo nec egere subsidiūz in
aliqb^o querēdo. ac per hoc nec
culpabilia. nec penalia. nec ma
terialia pōt. Dicendū quoqz
q̄ de² pōt oia p se. uel p crea
turā. illa dico oia p. s̄le que s̄t
potētie. hoc aut̄ iō dī. qr posse
peccare nō est potētie. s̄z infir
mitatis. deo aut̄ cōpetit pfectū
posse. et pfectū diuinū. de quo
Dio^o. Dñatio ē n̄ peis. ex. tm.
s̄z oimodū pul. et bo. oimoda et pfe
cta possessio. firma et n̄ ualens
cadere fortitudo. Notaduz

G qdā opatiōes attribuūt
deo fz cālitatē. t̄ nō fz eētiā.
ut comedere. currere. qdā fm
essētiā. t̄ nō fm cālitatē. ut iū
stificār. creare. qdā nec sic. nec
sic. ut peccare.

De vītū miraclor.

Lap.

128.

Q uoniā p diuinā potētiā
sunt miracula. iō de mira
culis ē agēdā. Aug. āt illō uo
cat miraculū qeqd ardūū. aut
isolitū supra spez l' factatē ad
miratīs apparet. Ad b° q alii
qd sit miraculū q̄ tuor regrūt
uel cōcurrūt. p° ē q sit a deo.
z° q sit p̄ter naturā. z° q sit
euidēs. q° q sit ad fidei corro
borationē. vñ si aliqd istoz q̄
tuor defuerit mirū dici pot n̄
miraculū. Nota q; quedā s̄t
supra naturā. qdā ī naturā. q̄
dā p̄ter naturā. Supra naturā
sunt illa qb̄ n̄ ē sile i nata. nec ī
potētiā nata. sicut ē v̄ginē pe
re. Cōtra naturā s̄t q̄ sunt usi
ōrio nata. tñ t̄minat ad cōfor
mitatē nature. sicut ē ceci illu
matio. fz p̄f naturā s̄t q̄ fiunt
ordine sili nata. n̄ tñ p̄ p̄n̄ na
tur. ut ī mutatōe v̄gaz i serpē
tes. q̄ illō potissz fieri ordie
nata p̄ lōgā putrefactiōem. ut
pz p ea q̄ sunt fz rōes seinales.

Vñtñ qz n̄ fuit ibi opatio natē
miraculū fuit. Bes qñz pdū
cīt ab agēte sil'i successiue. hoc
attribuūt nata. t̄ dī natale. qñ
qz pdūcīt ab agēte dissili ī i
staci. t̄ hoc attribuūt deo. t̄ dī
miraculū. Sciedū q; qñz po
tētiā aliq̄ t̄ ei² act̄ ē natalis.
sicut visus t̄ uidere. qñz potē
tiā ē miraculosa. t̄ act̄ ei² na
turalis. ut qñ cecus illuminat̄
uidet. quādoqz utrūqz est mi
raculosum. ut part̄ uirginis.
Nota q̄ miracula uel mira
sunt quādoqz in ente. ut statio
solis. t̄ eius retrocessio. qñqz
sunt in vegetabili. sicut quādo
uirga Aaron floruit. quādoqz
in sensibili. sicut fuit in locutōe
asine Balaam. quādoqz in ra
tionali. sicut fuit in ambulatōe
claudoz. auditione surdorum.
fusciatione mortuoz. in par
tu uirginis. Ut autem sciamus
quando aliquod miraculū fit.
Nota differentiam inter ra
tiones causales. seminales. et
naturales. quia ratio causalis
est potentia passiva creature
absqz omni dispositionē natu
re. ut solāmodo deus ex ea fa
ciat qd vult. sicut fuit in par
tu v̄ginis. t̄ i talib̄ simp̄l̄ est
miraculū. Rō āt seinalis ē potē
tiā passiva nata. fz cū dispōne

Eremota sicut fuit. i vñgis d qb²
facti sunt serpentes. et h^o factus
fuit i istati. nata at fecissz idem.
sz n̄ nisi paulat p lögā putre-
factione. vñ p̄ q ea q fuit fm
rōes seinales. ptiz sūt natalia.
prim miraclosa. Rō natalis ē
potēcia cū dispōe ppinq. sicut
p̄ i materia qn̄ ē i vltia sui di-
spōne. ut formā recipiat. et fm
būc modū ē rō natalis i gra-
no seato ad pductōez segetis
et hoc est miraculu.

De scia dei. **A**apl 3. 22.
Sicut de oia pntialiter et
simul pfecte quoqz et i-
mperabilit. pntiali dico. h^o est
ita limpide. ac si cūcta esset p-
sctialit eentia. Siml' et scit oia
qz uidēdo se. qz sibi pns est oia
uidet. Perfecte quoqz. qz co-
gnitio eius nec pot augeri. nec
minui. Scit et imutabilit. qz no
scit oia p naturā sui itellectus
qz ē imutabilis. Dicendū g^o qz
de cognoscit ipalia etinaliter.
mutabilia imutabilit. cōtingē-
tia ifallibilis. fusa pntialit. d
pndētia i depēdet. creata i crea-
te. Alia vō a se. i se. et p se. No
ta vñam iter sciaz dei. xpi. an-
geli. et hois. qz de scit oia sil.
uidet. n. multa i uno. i. a se ipo.
vñ in visioe dei non differt id
qz uidet. et p qd uidet. sicut in-

hoie qz uidet p oculuz. qz uidet
se p se. et i se uidet oia. Christ^o
at fm qz hō scit oia qz scit de²
scia visiois. Iz nō ita limpide si-
cut de². Angelus vō deiformē
hēt itellectū cū deo. i. illa qz scit
scit simul actu et scia visiois. si-
cut de². Iz nesciat oia qz scit de-
us. sz hō unū solū scit actu. qz
iz uideat mīta. illa tñ nō uidet
uno actu uidēdi. sz mltis. i. per
mītas rex similitudines. Sapia
dei Iz in se ipa nō diversificet.
diversa tñ sortis noia. Inqz̄tu
n. sapia dei cognoscua ē pas-
sibiliū dī scia. sive cognitio. Itē
iqz̄tu ē cognoscitā oiu z qz fuit
i mūdo dī eē visio. iqz̄tu ē co-
gnoscua eoz que bñ fuit dicte
approbatio. inqz̄tu ē cognos-
tia futur oz dī pusilio. inqz̄tu ē
ē cognoscua eoz qz ab ipo do-
facieda sūt dī dispō. inqz̄tu ē
cognoscua pntiaoz dī pde-
sinatio. inqz̄tu est cognoscua
dānādoz dī reprobatio. **L**o-
gnitio via cū sit pfectissima oia
cognoscit diffictissime sub oī
b² cōditōib² qz res hñt. et pp
hoc futura scit futura. pntia p-
scit. et bona approbadā. mala-
qz reprobada. Si at scire uo-
lueris qlit d^o cognoscit mala.
Notādu qz cōtingit aligd co-
gnosci duplī. aut p spēz ppā.

ut p spēm alienā. p^o mō co-
gnoscit̄ hītus. 2° mō p̄uatio.
Itē p̄mo mō cognoscit̄. 3° 2°
nō tenebre. Eodē mō dō ē q̄
p^o mō cognoscit̄ bonū. 2° mō
malū. s. p spēm oppōsiti hītus.
Nihil. n. ē malū. nīl bōi p̄ua-
tio. vñ dō ē q̄ deus cognoscit̄
bonū p unicū mediū. s. p p̄pa-
centiā. mala aut̄ p duplex me-
diū. nā p ecentiā suaz cognoscit̄
hītū opp̄ sitū malitie. t illo hī-
tu mediate. ut ē in ip̄o deo co-
gnoscēte cognoscit̄ dfectū ei^o.
t iō dī mala a lōge cognoscer.
vñ psal. Et alta a lōge cogno-
scit. i. male.

De p̄destinatōe. **L**ap. 50.
Predestinatōis diffini-
tōes assignant ab Aug^o
quattuor. p^o ē. Predestinatō ē
p̄scia bñficior̄ dei. 2° ē. Prede-
stinatio ē alic^o ad gliaz pordi-
natio. 3° ē. Predestinatio ē p-
positū misendi. 4° ē. Predesti-
natio ē p̄patio grē i pñti. t glo-
rie i futuro. In p^o diffinitōne
notas dia cogntio. in 2° elec-
tio. in 3° uoluntas. in 4° dire-
ctio i fine. Predestinatōis cō-
efficiēs de^o ē q̄z̄tū ad effectus
notatos in noīe p̄destinatiōis.
Materialis at̄ cā ē ille q̄ p̄de-
stinaſ. Iz formalis ē mōus l' or-
do p̄destinatōis. q̄ p̄dat ḡ

I
q̄ p̄ hoc glia. Lā finalia ē dī-
plex. s. ut sim^o facti t imaclat^o
in ſpectu dei. Nota dīaz iſ
hec q̄ p̄oit Aug^o. s. uocatōeſ. u
ſtificatōem. p̄destinatōeſ. t ma-
gnificatōem. Uocatō. n. retrā-
bit a malo. Justificatō respicit
initiale bonū grē. Predestinatō
respicit grē bonū finale. Ma-
gnificatō vō ē bonū glie ſufe.
uel dicas q̄ p̄destinatō p̄ grīaz
glīam p̄pat. Uocatō grām of-
fert. Justificatō illā cōfert. sed
magnificatō p̄ grīaz gloriā ml'
tiplicat. Scindū q̄ duplex ē
actio. in diuinis. ſicut in natura
libus. Una ponit aliqd in rē ex̄
ut calor ignis. Alia n. ut uifio.
t ſic uifio in diuiniſ ē duplex
actio. Alia nō. ut p̄destinatio. q̄
nō ifert reb^o neceſſitatē. ſicut
vbi grā. De^o ſcit ſi iſte ſit co-
mestur^o hodie. uel n. nihilom^o
iſte bz p̄tātē comedēdi. t ma-
nū ad os porrigēdi. q̄ ſi p̄de-
ſtinatio rebus neceſſitatē ipo/
neret multa ſequerēt̄ iſcouenī-
tia. nā fruſtra pponerēt̄ bōis
p̄mia. t malis ſupplicia. Itē i-
uifte reimunerat̄ boni. t pu-
nirentur mali. Itē maloz no-
ſtroz deus auctor eſſet. Item
n. c ſperandi aliquid. nec ſup-
plicandi illa eſſet ratio. Item
enauareetur libertas arbitrii.

que se h̄et ad utrūq;. Item nec bona facientes essent laudabiles, nec mala facientes uituperabiles. **S**ciendū tamē q; h̄ est duplex. Si deus preuidet hoc, hoc necessario eueniet, q; coniunctiz est uera, diuisim falsa, et est ibi necessitas consequētie, non consequentiā, quia licet ibi sit hitudo, siue illatio unius cathegorice ad aliam, non tamē necessere est q; ipsi termini sint actu, verbi gratia. Si homo ē animal, necessitas est consequētie non consequētis, nam hoc potest non esse cum materia, tamen stabit, et de hoc habemus exemplū Boecij in libo de conso. Si aliquis uidet aliquę faciētē rotam, necessere ē q; iste faciat rotā, nec tñ uilus er̄ ē cā illi factōis, sic deus uidet mala illi opa, nec tñ ē cā q; re male oper, vñtñ fieri si pñissū ē. Item bonū exemplū. Si aliquis h̄ oculū tāte p̄spicacitatis, ut uideret futura, nō ideo ligaret res ad euētū. Itē artifex, i. ma teria nodosa bñ uidet defectū effect⁹, nihil tñ ē tā effect⁹. Itē due sūt pagine libri uite. Una ē pñtis iustie a qua pōt q; de leri. Alia ē dispois eterne d̄ q; nullus delebit. D̄ra est inf p̄ destinatōez et p̄sciētiā, q; p̄de-

stinatio est p̄cognitō honorū cū cālitate eoruē, sed p̄sciētia dicit p̄ cognitione maloz sine cālitate, que potius residet pe nes liberū arbitrium. **L**ū dī a sanctis q; p̄destinatio orōib adiuuat, nō est sic intelligēdūz q; tpale causet eternū, s; h̄ q; tu ad effectū p̄destinatōis iuuac orō, s. q; tu ad ḡraz et gliaz, q; s; illa bñ coopatur liberū ar bitriū p̄destinatōi, v; i sicut d̄ aliquē saluādū p̄uidet, sic et mo di quo saluari debeat, pp q; stultus est q; dicit. Uolo facere q; placuerit, q; si saluari de beo saluabor, uel si dānari dā nabor.. Sicut stult⁹ esset infir mus q; diceret. Uolo comedē et bibere q; placuerit, q; si cu rari de beo curabor, uel si mori de beo moriar, sic n. inutiles essent et medici et medicine. Sa ne si deus permittit liberū ar bitriū q; se habeat ad utrū libet in maluz cadere, hoc non permittit, nisi iuste. Rursus si per gratiam p̄ueniat nulli facit iniuriā. **L**ū ergo deus ma los dānat et r̄probat operatur s; iustitiam, quando uero p̄ destinat agit s; gratiam et mi sericordiam que non excludit iniuriā. Uoluntate autem p̄ mult deus omnem hominē

I

saluum fieri inquantum homo est. Voluntate autem secunda non uult istum hominem reprobum. inquantum ipse est talis. Voluntas igitur antecedens respicit et dinem nature in finez put a deo condita est. Voluntas uero consequens respicit ordinem persone. prout est libero arbitrio suo. uel alieno in finem disposita. **H**ec de realitate dicta sunt. sed logice loquendo cum salutatio hominis sit contingens de necessitate determinata non potest. qd enim potest esse et non esse contingens non necessarium. sicut philosophus dicit in libro secundo pmi. Si uero queritur quare deus hunc predestinavit. si uel elegit. et non illum. hoc inexplicabile est in hac uita mortali. per hoc enim exclamat ap^r Ro. O altitudo diuina sa. 7.1. dei. qd in eo. sunt iii. et in. u. ei^r. Si enim dicimus quod reprobis repellunt gratiam. hoc uerum est. sed si essent predestinati non repellerent finaliter. unde aug^r libro de predestinatione sanctorum. Gratia inquit que occulte humanis cordibus attribuitur a nullo duro corde respuitur. ideo quippe tribuitur ut duritia cordium auferat.

De pscia et reprobatione.

Caplini.

51.

REprobato est ut ait Au^r pscia iniqtatis quoruad et ppatio vanatois eo rude. vñ nota qd i reprobato tria sunt. vnu est pnsio iniqtatis ab ethno. altez obdurato. i. subtracto gne i pnti. 3^r est ppatio pene cfne in futuro. **S**i g^r querit vtr reprobatio hecat cazz ex pte hois qstn ad p^r meritu hois n. e. c^r q^r ad 2^r ca est meritoria et effectiva. q^r ad 3^r ca est meritoria. sz no effectua. ecotra in pdestinatioe sunt tria contraria. sz i h^r est vtra. quia pdestinatio ppaz gloriam fm beneplacitum. sed reprobatio ppaz penam exigetia meritorum. **D**e obdurate sciendu est qd translatiue d^r fm si militudine obdurations i corporib^r. Duritiam at corporis sequitur triplex ppetas. p^r est inabilitas ad suscipiendum ipsionez. 2^r est stabilitas ad permanendum in se. 3^r est fortitudo ad resistendum. His modis d^r cor obduri tripli. Uno modo p ibilitate ad suscipiendum gratz. 2^r modo p firmam adhesionez ad pccm. 3^r modo p rebellione diuinaq; inspirationum et mandatorum dei. vñ querendu est utru psciti a deo

¶

possint demereri. et eōrio. Ad
qđ vđ qđ sc̄ia dei p̄pat ad res
creatas. sicut ars ad artificia.
vñ sicut ars nō solū ē cognō-
scitua. s̄z etiā factitia eōꝝ qđ fz
arte fuit. eōꝝ vđ qb⁹ ab artis
regulis deuiaſ est cognoscitī-
ua tm̄. ita et sc̄ia dei est cognō-
scitua et factitia oūum bonor̄.
malor̄ at nō. siue pccor̄ qđ int̄
deuiatōnes quedā ab et̄na le-
ge ipsius. Sc̄ia dei est cognosci-
tua tm̄. nō aut̄ cātiua. et lic p̄
qđ boni qđ p̄ gratiā iustificat̄. n̄
solū sūt ab et̄no cogniti a deo.
s̄z etiā ad grām habēdā. Pecca-
tores aut̄ neqđ iustificat̄ p̄ gra-
tiā. nec sūt electi uel p̄ordinati
a deo ad culpā. sed solū p̄sciti
qđ n̄ sūt gratiā hituri. sed siue
nake relinquēdi. et qđ n̄ oē agēſ
p̄ot̄ id qđ est supra se natura
sibi relicta nō p̄ot̄ in actu me-
ritorū. qđ est supra facultatem
natūr. pot̄ at̄ in actu peccati qđ
est demeritori⁹. sicut et̄ aliqd
infra naturā humāna existes.
hō. n̄. peccādo descendit a digni-
tate siue nature. et sic p̄z qđ pre-
sciti p̄nt̄ demereri facilius qđ
mereri.

De nolūtate dei. **C**ap. 32.
Uolūtas dei duplex est.
s. uolūtas signi et bñpla-
citi. Uolūtas bñplaciti est du-

plex. s. antecedens. de hac uide
supra caplo pxio. que sepe ex-
pletur. et p̄ cosequens hec nūqđ
remanet inexpleta. Alia est uo-
lūtas signi. et hec qđ remāet
inexpleta. h̄ mō ratio est. ha
uolūtas dei p̄ot̄ sumi duplicit̄
uel pprie. sic accipit̄ uolūtas
bñplaciti uel metaphorice. et sic
accipit̄ uolūtas signi. p̄o mō
dī de⁹ aliqd uelle. et hoc uelle
ipse deus est. 2⁹ mō metaphorice
est ad modū uolūtis se h̄re.
et hoc uelle n̄ est deus. hec igit̄
divisio nō rei. s̄z uocis ē. sicut
ira p̄ot̄ dici. uel p̄p̄e mor̄ ire.
uel metaphorice sig⁹ ire. **U**olū-
tas bñplaciti dei vñs ē recta
et efficax. et irrephēsibilis. vñ
qđ ē recta. null⁹ ē rect⁹. nisi co-
formet̄ ei. Itē qđ est efficax ni-
bil sine illa p̄ot̄ effici. nihil co-
tra illā p̄ot̄ fieri. p̄ nullū p̄ot̄ i-
pediri. Itē qđ irrephēsibilis ē.
nihil p̄cipit. aut p̄mittit. nisi in-
ste. nihil agit. aut consultit. nisi
bene. Signa bñplaciti sūt qnqđ
s. p̄ceptio. phibitio. cōſiliū. p̄-
missio. et opatio. quoz numer⁹
sic accipit̄. Uolūtas diuina p̄
prie loqndo. aut p̄ntū. aut fu-
turoꝝ ē. Si r̄spectu p̄ntū. aut
id est bonuz. et sic ē ipletio. aut
malū. et sic ē p̄missio. Si r̄spectu
futuroꝝ sic ē triplex. aut ē ma-

lñ. et sic est phibitio. aut bonum
 necessarium. et sic est pceptio. aut
 bonum superrogatoris. et sic est co-
 silium. Extra tria prima potest
 illud fieri. quod se habet ut i fieri.
 Extra duo ultima. scilicet promissio et
 opatio. ne nihil potest fieri. quia
 se habet ut in facto esse. et quod per-
 fectum est non potest non fieri. De
 his signis nota quod pceptum dicit
 obligationem ad faciendum bonum.
 phibitio dicit obligationem ad
 uitandum malum. consilium dicit vo-
 cernam per quam sciimus quod id quod
 consilium si fiat affert primum. si non
 fiat affert supplicium. permissione
 dicit pruationem cohibitionis. et est
 signum diuine voluntatis. non re-
 spectu mali quod promittit. sed re-
 spectu boni quod ex malo promitto
 vobis. Non enim promittit de malum
 fieri. nisi ex se ipso aliquod bonum
 eliciat. ut per in teatationibus dia-
 boli que plunt multiplex sciens.
Preterea si non esset malum non
 esset in bono pulchritudo. nisi
 absoluta. Nunc vero propter copati-
 onem ad malum clarius elucescit.
 Opatio notat factionem in re per
 quam referat creatura ad creato-
 rem. De conformitate uolunta-
 tis nostre ad deum sciendum est quod
 duplex est conformitas. scilicet propor-
 tio et proportionalitatis. Prior
 modo est conformitas uoluntatuz

se secundum rationem entitatis. et sic est impossibili-
 bile. hoc modo. quod finiti ad infinitum
 nulla est proportio. Secundum modo est
 conformitas que est secundum similitudinem
 habere quod fieri potest. possibile est. non
 idem uoluntu esse. alio utrobiusque. ut
 scilicet homo uelit id quod deus secundum suam uelle.
 quo vulnus nos uelle deus. quod si
 humanae attedimur in forma uolu-
 lenti. tunc si uolumus habere mer-
 cedem nostrorum corporis oportet quod semper con-
 formemur ei in forma uolentie.
Si autem queritur utrum absolute te-
 neamus. unde est quod conformi-
 tas est quedam in actu ad quam
 non tenemus. nisi habita chari-
 te. et nec tunc nisi per tempore et loco.
 ut quoniam quis cogitat dei virtutem. scilicet
 articulos fidei tenet credere.
 quoniam cogitat dei bonitatem tenet
 diligere. Est alia conformitas in
 habitu ad quam non tenet quoniam. ni-
 si quoniam actu dei bonitatem recogno-
 cit. quod tunc tenet se ad charita-
 tem dei proprieatem. De conformitate
 est in uolento sciendum quod uoluntate
 sexualitatis non tenemur confor-
 mari uoluntati die. nec in uolento
 nec in forma uolentie. Uoluntas
 sexualitatis tamen est astantis. unde quoniam
 tamen ad hunc nos hac uoluntate non
 peccaremus. si vero huic uoluntati
 iuncta non foret. certe est altitatem re-
 pinguere. Extra uoluntate roris delibe-
 rativa tenemur deo conformari

Hin uolito qđ cōstat nobis dēū
absolute uelle. ut salutē n̄am.
uel cōgruit nobis uelle. Si vō
nō cōgruit nobis q̄uis bonus
sit i se n̄ vult dē id nos uelle.
vā h° n̄ tenemur uelle. nisi in
q̄stū est uolitū a deo. vñ si sc̄d
dēū uelle mortē p̄s mei. tamē
possū uitā uelle i laborare ad
hoc. q̄a nō vult deus uelle me
p̄s meo cōtrari. Itē uolūtate
cōditōata nō tenemur deo cō
formiri. ut qñ pluit uellem⁹ q̄
n̄ plueret si dē uellet. q̄ uolē
do cōditōalit n̄ discordamus a
uolūtate dei. q̄ h° nō est uelle
simplicit. Itē id qđ dē n̄ vult
simpli⁹ i absolute. ut s̄nāz cō
mīatōis quā aliquā mutat qñ
merita mutat n̄ tenemur uelle.
Cōformitas dīe uoluntatis
q̄drupl̄r pōt cōsiderari b̄z bi
tudinē q̄tuor cāz. p̄ fm cām
matiale. ut qñ idē n̄ uolitū qđ
se b̄z ut materia circa quaz est
act⁹ uolūtatis. iō ista cōformi
tas ē b̄z qđ tm̄. iō simpli⁹. ga
eē simpli⁹ n̄ ē a matia l̄ forma.
2⁹ mō accipit cōformitas fm
cāz efficiēt. sicut qñ aliquā uult
h° qđ dē uult eū uelle. q̄ dē
hāc uolūtate in eo facit. De⁹
.n. unāquāqz uolūtate in bonū
ordianit. i hoc uult nos uelle.
3⁹ fm cām finalez. ut qñ qs in

gloriā dei sua facta ordiat. p̄
quā i dē facit oia. i bis ouo
bus eentialis ois conformitas
cōsistit. 4⁹ fm cām formale. ut
s. ex charitate uelit qs q̄
vult. sicut i deus ex charitate
vult oia. i isto cōsistit pfectio
cōformitatis. ut s. act⁹ uolūtati
nis n̄re tāto sit uolūtati diuine
cōformior q̄sto ē melior i pfectio
Ex pdictis collige q̄ p
fecta seu cōpleta cōformitas ad
dēū cōprehēdit quattuor. p̄
ut uelim⁹ qđ deus vult. 2⁹ ut
uelim⁹ qđ vult nos uelle. 3⁹ ut
uelim⁹ pp qđ vult. 4⁹ ut ueli
mus eo mō quo vult. Sed cō
formitas nō plena est triplicat.
p̄ si cōformat⁹ qs deo in uoli
to tm̄. sicut i iudei conformat⁹
erāt deo in morte xp̄i. 2⁹ si cō
formet qs i uolito i fine. b̄z n̄
i mō. ut qñ qđ n̄ fit ex charita
te. 3⁹ qñ qs cōformat⁹ i uolito
i mō. b̄z n̄ i fine. ut cū ad aliū
bonū fine tm̄ retorqat itētio.

De iusticia dei.

Lap. 133.
Iustitia dī crib⁹ mōis su
mit. p̄ mō qñ redditur
aliam qđ meruit. 2⁹ mō qñ p
missi solut. 3⁹ mō qñ ipfectū
pficiet. p̄ mō remuneratio bo
noy i puntio reprobox⁹ ē op⁹
ue. 2⁹ mō icarnatio xp̄i op⁹

.qz pmissū fuit hoc per
 metā. s̄ mō dī opus iustie
 nī de⁹ peccōres iustificat cū se
 lī grām bilitāt. faciēdo qd in
 t̄. Nota q̄ i oib⁹ opib⁹ di
 uit iustia. t̄ misericordia. s̄ iu
 litia qnqz ē occulta. t̄ misericor
 dia manifesta. ut i iustificatiōe
 impij. t̄ i p⁹ aduetu xp̄i. Aliqñ
 ē ecōtrario. s̄ apta iustia. t̄ occel
 ta misericordia ut i punitiōe p
 uuloz sine baptulimo dcedetū.
 t̄ i 2 „duetu xp̄i. Alia utrūqz
 ē occultū. ut in tribulatiōe quo
 rūdā. licet iustorū iocētū. sicut
 fuit i Job t̄ i illi mitatib⁹ pui
 loz. Aliqñ vtrūqz ē apriū. ut i
 remuneratiōe iustorū. t̄ dānatō
 one reproboz. qz illos remu
 nerat supra meritū. t̄ istos pu
 nit citra cōdignū. qd est miser
 icordie. sed utrisqz retribuit
 fm merita. hoc est bonis lōa.
 t̄ malis mala. qd est iustie. Si
 vis scire q̄ iustia puniatur hō
 P peccato momentaneo eterna
 liter. vide pmo auētates Isiae.
 Uermis eoꝝ nō mouet. t̄ ignis
 eoꝝ nō extinguetur. psal. Ibūt
 in pgenies paty suoꝝ usq; i
 eternū n̄ uidebut lum. Math.
 Itē maledicti in ignē eternum.
 Apoca. Ascendit fumus eorum
 in secula seculoꝝ. Itē Grego.
 In 4º dialogoꝝ. Si deus plus

non attenderet cor qz facta. i
 iusta posset dici talis iustitia.
 Sz qz de⁹ intuetur cor. iustum
 est ut sine fine puniatur q nū
 qz uellent uiuere sine peccato.
 Rōbns idem ostēditur. qz. n.
 hō peccauit in suo eterno. me
 rito punietur i eterno dei. Itē
 materia ignis est eterna. s̄. ma
 cula peccati. ergo t̄ pena. Item
 pecni ē cōtra illuz q̄ est ifinit⁹.
 ergo pēa debet esse ifinita. sed
 hoc nō potest esse acerbitate.
 vñ oportet q̄ fiat diuturnitā
 te. Item cū homo peccat errat
 in infinitū quodāmō. rōnalis.
 irascibilis. t̄ concupisibilis qn̄
 finitiū ppenit infinito. illa qdē
 iudicando. ista adherēdo. t̄ ul
 tuma appetendo. vnde cōgrue
 debet esse pena infinita. Item
 mala uoluntas reproboꝝ eter
 na est. ergo t̄ pena. Item ostē
 ditur exemplis. quia uenditio
 momentanea dat ius possidē
 di perpetuum. uel vulneratio
 momentanea cicatricem infere
 perpetuam. Item casus in fo
 ueam temporalis est deiectio
 perpetua. Item effossio oculo
 rum temporalis est. t̄ cecitatē
 operatur perpetuam. Item cri
 men lese maiestatis t̄ pale. ē ser
 uitus ppetua. Itē potio ueneni
 momentanea mortē opaꝝ ppetuā

Fina
Dicit Aug⁹ q̄ reddit de⁹ ma
la p malis. hoc est pena p pec
catis. p iustitia. q̄ iust⁹ est. uel
reddit bonū pro malis. hoc est
grām iustis. qm̄ bon⁹ est. uel
reddit bona pro bonis. hoc est
grām pro grā ga iust⁹ et bon⁹
est. nūq̄ reddit mala p bonis.
qm̄ iustus nō est. Aliq̄ pu
nit in pñri ppter seip̄su. ut pec
catū ppteritū in eo purget. Jo.
Ecce sanus fact⁹ es. uade et sā.
no. pec. t̄c. Itē ut ppter peccatū
ppetuo crucief. tā hic q̄s in fu
turo. Ex⁹ hēs de Herode et
de Anchioco. Itē ut culpa de
clinetur. ut in Paulo. q̄ cecat⁹
fuit psecutor. ut post illumina
ret medicus pdicator. Ad cor.
Ne magnitudo re. ex. me. t̄c.
Itē ut gloria in futuro detur.
Actuū. Oportet nos p multas
tri. it⁹. t̄c. In pñmis duab⁹ cau
sis exercet de⁹ iustitiā. in tua
bus sequētibus misericordiā. 5°
punit q̄s ppter deuz. s. ut glo
rificetur. Jo. Neq̄ hic pecca
uit. neq̄ pentes eius et c. 6° pu
nitur q̄s propter pximū. s. ut
edificetur. sic fuit punit⁹ Tho
bias. ut alijs daretur ex⁹ pa
tientie. sic puniūt etiā inocētes
pueri. ne uideat inconueniens
peccatorib⁹ si qñq̄ tribulant.
Justo dei iudicio puniūt q̄ uel

cōcessis abutūtur. ut a
cōcessa rape conāt. ut luc.

De misericordia dei.

Cap.

Misericordia fm ethim
logiā dicit⁹ tr⁹ mod
pñmo dicitur mi. cordia ī
miseriam cordis diuidens. si
cut dicitur ī auctoritate. Leli
nō indigent misericordia. quia
in eis nulla est miseria. secūdū
hunc modū miseria so⁹ nō
est in terra. 2° mō dī q̄ mit
tens seorsū cordis rigorē. sicut
accipit̄ ibi. Misericordia et ueri
tas obuiauerūt sibi. nā ueritas
p rigorē pcedit. sed misericor
dia hūc rigorē tēperat remu
n. Ans supra meritū. et puniēs
citra cōdignū. sic est misericor
dia etiam in inferno. 3° mō dī
misericordia quasi mira uauī
tas rigans corda. sic misericor
dia meime est in celo. Iz deus
sit iustus. sicut et misericors. tñ
dī ei ppriū esse misereri. poti⁹
q̄s esse iustū. q̄ nibil regritur
ad cōplēdū opus misericordie.
nisi uolūtas eius. sed ad cōplē
dū opus iustitie regrit̄ etiam
aliquid ex pte hois. exigentia
. s. meritor̄. Misericordia dei
p̄z in effectib⁹ diuinorū bñfici
orū. dat. n. reis ueniā dimittē
do tā peccati reatu⁹ q̄s peccati

quaelis. de qbus duob^z psal.
 Qui ppiciat dīb^z iniqtatib^z
 tuis. quo ad p̄mū. Qui sanat
 oēs ifirmitates tuas. q^o ad 2°.
 se Jtē largif iustis grām. dando
 iur. s. yutis hitū. et vtutis motuz.
 ut per p̄mū faciat hoīem deo
 gratū. ac uita eterna dignū. s.
 per 2° augeat ei merituz. De
 his duob^z. psal. Qui coronat
 te in misericordia. quo ad p^o.
 misfatoib^z. quo ad 2°. et logē
 de corona grē. Itē osfert sāctis
 gloriā. et hoc dupl'r. q̄ nunc in
 spe. et tād' in re. De his psal.
 Qui replet in bonis desideriū
 tuū. quo ad p^o. Renouabit ut
 aquile iuuētus tua. quo ad 2°.
 Itē ex misericordia de^z peccātē
 expectat pccōres. benigne re
 uocat. ulcisci dissimulat. et mul
 tis piculis liberat. grām libe
 raliter donat. datam multipli
 cat. multiplicatā cōseruat. con
 seruatā in celo p̄mīat. Item ex
 misericordia de^z peccatorē ad se
 redētē hylarif suscipit. ad pe
 nitēdū cor emolit. offensā cito
 remittit. iniurie post remissio
 nē nō meminit. Itē ex misericor
 dia dat deus aduersa. ut pccātū
 purget. dat prospera. ut ad a
 morē puocet. dat sacramēta;
 ut meriti cumulet. dat p̄cepta
 ut p̄mō dicet. Itē ex misericor

dia errātes ad se reducit. eun
 tes ad se cōducit. cadētes eri
 git. stātes tenere nō desinit. p̄
 ueniētes in gloriā. introducit.

Explicit liber viimus In
cipiunt Capla sc̄ti libri.

De ipa rex creatōe. Cap. i.	
De distictōe creaturarum in	
generalī.	²
De distictōe orbiū tā celestius	
q̄z elemētorum,	³
De natura celoz & supnorum	
corporum.	⁴
De natā stellarz in cōi.	⁵
De luce.	⁶
De planetis in specie.	⁷
De natā cettior eloz.	⁸
De ipsiōib^z aeris.	⁹
De tēpore.	¹⁰
De āgelis.	ⁱⁱ
De distinctione celestium hie	
rarchiarum:	¹²
De p̄petatibus angelorum in	
cōmuni.	¹⁵
De p̄petatibus & officijs an	
gelorum in cōmuni. & singu	
loz ordinum	¹⁷
De cognitiōe & motu angelo	
rum.	¹⁵
De platoe angelorum.	¹⁶
De cōfirmatioe āgeloz.	¹⁷
De custodia angeloz.	¹⁸
De locutoe āgeloz.	¹⁹

De spālib ^z noib ^z āgeloz.	20	De rōe. et ptibus eius.	48
De casu angeli.	21	De uolūtate.	49
De speciali casu.	22	De anime motiuis.	50
De locali casu.	23	De synderesi.	51
De restauratione ruine ange- lorum.	24	De conscientia.	52
Quare pccm̄ diaboli sit irre- missibile.	25	De operibus anime.	53
De ppteratib ^z demonū.	26	De quātitate anime.	54
De malitia diaboli ī nos.	27	De imortalitate anime.	55
De lucifero spālit.	28	De libero arbitrio.	56
Quid sit anima secūdū diffi- nitionem.	29	De natura corporis hūani.	57
Quid sit anima ēm rem.	30	De phisonomia.	58
Quid sit aīa ēm nomē.	31	De regulis generalis phiso- nomie.	59
De triplici anima.	32	De toto homine.	60
De potētia aīe vegetatiue.	33	De ppteratibus hominis.	61
De potentijis aīe apprehensi- uis.	34	De p̄mis parentibus.	62
De sēlib ^z p̄ticularib ^z .	35	De p̄cepis āde datis.	63
De sensu cōmuni.	36	De paradiso.	64
De ui imaginatiua.	37	De casu primi hominis.	65
De ui extumatiua.	38	De ordine tentationis in no- bis.	66
De fantasía.	39		
De memoria.	40		
De ui sēlibili motiua.	41		
De potētijis aīe rōalis.	42		
De divisione potētiaz.	43		
De differētijs potētiaz ipsi ^z anime.	44		
De mō cognoscēdi.	45		
De intellectu agente et possi- bili.	46		
De intellectu speculatiuo et practico.	47		

De ipsa rerum creatione.
Capitulū p̄mū.

Simme bonita-
tis triplex efflu-
xio ē. s. p. gnat-
ionē. p. spiratōz.
et p. creationem.
Due priorēs emanatōes st ab
eterno. 3^z est de patre. de qua
nunc est agendū. Inter creare.

II

generare. et facere differentia est. qd res de nihilo existit in esse per creationem. sed exit in esse de aliquo p factione. qd facere est opari d aliena materia. ed d substantia exit in esse per generationem. **D**eus est rex triplex cā. s. efficiēs. exēplaris. et finalis. sed nullo mō materialis. Inter opari dei. et creare vīra est. qd de opat in instanti. agerūs aut̄ repeate. s̄z nata paulatim. Preterea rex pncipia sūt a Deo. et imediate. effect̄ uero cōsequētes sūt ab ipo mediatē nata. nihil at̄ ē a deo imediate tñ. **L**irca mūdi creationem q̄tuor erāt errores. Quidam dicebat mūdū eternū. Alij dicebat mūdū qdē factu. s̄z habuisse materiale p̄n. et nō esse de nihilo. Alij dicebat deū supiores creatas p se pduxisse. sed inferiores p ministerū agerū. Alij ponebat duo pncipia sicut manichei. vnu. s. sume bonū. et aliud sume malū. dicētes icorruptibilia esse a bono p̄n corruptibilia a malo. **N**os oēs errores excludit **A**loys. p̄mū cū dicit. In principio. 2° ibi Creavit. 3° qn̄ dicit. Deus. 4° cū seq. Lelū et terrā. **T**enēdū ē et qd dē oīa siml̄ creavit. nec alijs nouā spēm. postmodū

addidit quō prius nō fecerit. uel in se. uel i suo sili. ut hoium animas. uel in ratione seminalli. sicut patet in his que naturaliter introducuntur in esse. et hoc est quod dicitur deum die septima quiesce non qui dem a labore. uel ab opere. sed a nouarum specierum condizione. **D**e operibus uero sex dierum dicunt quidam nūquā in illis debere intelligi ordines temporis. sed nature. quia dicunt omnia simul tempore suis facta. creata. et disposita. ac in suis speciebus distincta. Alij dicunt omnia simul creatā in materia. s̄z non in tali forma sicut in diebus sequentibꝫ receperunt. et hec opinio magis sequitur ultimam litterā. sed prima magis sequitur rationem. **D**eus enim duplicit operatur. aliq̄ nāq̄ facit mediante natura. et hec fiunt successivē. aliqua facit per se imediate. ut creare. peccata dimittere. gratiam infundere. et huiusmodi. et talia fiunt continentē. et perfecte. et complete. Cum ergo deus primordiales res non produxerit mediante natura s̄z imediate. et p seū qd in instanti fecerit eas pfectas. et cōpletas. tam in materia qd

Hi forma. Coene sunt quatenor.
he p̄mitive rez creature. Le-
lum empireum. ageli. materia
mundi. et tempus.

De distinctione creaturaruz
in ḡnali. **L**ap. 12.

Creatura mudi triplex
est s. corporalis tm. ut
elementa. spūalis tātum. ut an-
gelus. composita tātuꝝ ex his.
ut homo. Corporalꝝ quoq; na-
tura distinguitur i corpora lu-
cida. ut sydera. et opaca. ut ter-
ra et metalla. et h̄ modi. atq; p
spicua. sine diaphana. ut aer et
aqua. **C**reature quedam fm
Grego. hnt esse tātum. ut la-
pides. quedā uiuere. ut arbo-
res. quedā sentire. ut aialia. q-
dā intelligere. ut homines et an-
geli. **D**istinguitat mudi tri-
plex. s. architypus. i. de². et dī
ab archos qd est p̄nceps. et ty-
pus qd est figura. i. p̄ncipalis
figura. qz ip̄e est exēplar mudi
sensibilis. Itē ē mudi q dī ma-
crocosmus. i. maior mudi. vt
ē iste mudi sensibilis. Itē ē mudi
q dī microcosm². i. minor
mudi. ut ē hō. **D**e his trib²
Joh. In mudo erat. ecce p̄muꝝ.
Et mudi p ip̄m fact² ē. ecce
secundū. Et mudi eū n̄ cognō
vit. ecce tertiu. **D**ifferētia ē
inf elin et elemētātū. et quintaz

essētiā. Elin est p̄mu cōpōib;
liū. et nō cōpositū. vñ nec terra
nec aqua. nec aer. nec ignis p̄t
rū elin est. et simplex apti nos.
qz inf se inuicē ista cōmīscēt. et
maxie in ea pte ubi se cōtigūt.
Elemētātū est qdlibet corp²
cōposituꝝ ex qttuor elemētis.
5ta eēntia est corpus p se diffe-
rēs ab oībus elemētis. et elemē-
tatis. tā in materia qz i forma.
tā in nat'a qz in v̄tute nō h̄is
in se cōtrarietatē. vñ nec cām
corruptōis. **O**pera sex dieꝝ
put Moyses distinxit morta-
liter sic h̄ntur. **S**icut eīz rez
creatio de nihilo iustifica-
tionē. Firmamēt patiō boni
ppositi cōfirmatōis. Aquarū
cōgregatio cordis adunatōz.
Syderū plectio. exēpluz bone
opatiōis. Piscū et auū forma-
tio statū actōis et cōtēplatōis.
H̄ois plasmatio rectitudinem
intētionis. Post hoc uero seq²
septima dies eternitatis. s. re-
quies. **E**st locus sūmus. i. ce-
lu ubi sola letitia. et ē infim². i.
infern². ubi sola tristitia. et ē
medius. i. mundus in quo sunt
sūma sperāda. et sūma metuē-
da. Diabolus igit² a sūmo cor-
ruit. et in infimū detrusus est.
qz repādus non erat. Hō vō
a sūmo non cecidit. et in medio

II

Locat⁹ est ut esset ei loc⁹ q⁹
scēderet per iustit⁹. n̄l descē-
ret p culpā. Itē Ugo de scō
vit. dicit q⁹ est aliq⁹ loc⁹ in q⁹
solū ⁊ sūmū bonū est. s. celū. ali-
q⁹ in quo solū ⁊ sūmū malū ē
s. infern⁹. aliq⁹ in quo solū
malū est. sed nō sūmū. s. purga-
toriū. aliq⁹ in quo bona ⁊ ma-
lu est. sed neutrū sūmū. s. mūd⁹
iste.

De distinctōe orbū tā cele-
stū qz eloz. **L**ap. 5

DOrporalis mūdi machi-
na tota cōsulit in duo-
bus. s. in nāta celesti. ⁊ in nāta
elementali. Celestis āt distinguit
in tres celos pncipales. s. i celū
cristalinū. ⁊ empireū. ⁊ firma-
mentū. Intra firmamentū qđ est
celū stellatū cōtinent. ⁊ orbes
planetarū. q sūt. Saturn⁹. Jup-
piter. Mars. Sol. Ven⁹. Mer-
curi⁹. Luna. noīe āt celi cristali-
ni. siue aquei. intelligif illa po-
materie pme. q fz phū forma-
ta est in duos orbes. quoz pōr
est pμ mobile. Istoz orbū na-
tura ē q oēs mōuet. excepto
empireo qđ qetū est. Natura
vō elementalis in qtuor spei
pncipales distinguit. s. Igma.
Aeris. Terre. ⁊ Aque. **S**pera
ignis tria habet īstristrū. s.
supremuz. qđ uocat. **A**. 7

mediū. ⁊ ifimū. qđ uocat olym-
piū. Similit aer tria hēt ītre-
strictia. s. supremuz qđ uocatur
ethereū. ⁊ mediū. ac ifimū. qđ
uocat aerenū. ⁊ ī supremo ē ca-
lor. ⁊ lax pp solis ppingant. **S**imilit
est in ifimo. s. pp radi-
oru repulsionē a terra. In me-
dio. āt ītrestrictio ad qđ nō p-
tingere pōt repulsionē radiorū
est frigiditas ⁊ obscuritas. In
ibi dnr hitare demones q de-
trusū sūt in hūc aere caligino-
sum. Ibi etiā hūc tēpestates. to-
mitrua. grādo. niuel. ⁊ silia. Ex
his collige septē orbes terraz
⁊ aquā abietes q oēs pnt uoca-
ri celi. Istos āt excellit celū tri-
nitatis ipē de⁹ q ē i ob⁹ ⁊ sup-
oia. **D**istātia dictoz orbū ⁊
planetarū hec est. A terra usq⁹
ad lunam sūt miliaria. i5 625.
hec s̄t stadia. i260. A luna usq⁹
ad aMercurium sūt miliaria.
7912. ⁊ semisse. A Mercurio
usq⁹ ad Venerē tātūdē. A ve-
nere usq⁹ ad Solē sūt. 24433.
A Sole usq⁹ ad Martē. sūt mi-
liaria. i5 625. A marte usq⁹ ad
Jouē. 6812. A Jouē usq⁹ ad Sa-
turnum tātūdem. A Saturno
usq⁹ ad firmamentū. 24427.
Ex his colligitur q a terra
usq⁹ ad celum stellarū sūt mi-
liaria. i9375.

De natura celorum et supernorum
corporum.

Cap.

14.

Celum est corpus purum na-
tura simplicissimam. essen-
tia subtilissimam. incorruptibili-
tate solidissimam. quantitate maxi-
mam. qualitate lucidum. dyapha-
nitatem pspicuum. materia purissi-
mum. figura sphericus. situ locali
supimum. aplitudine creaturarum i-
se aliquas cotemum. Iste pprie-
tates tamen celo conueniunt. epireo.
quod primo mobili. Sed per hoc est
celum empireum a motu est exneum
deorum spirituum habitaculum spaliter
sedes nacupat. Celo autem christa-
lino conuenit spaliter quod est mo-
tu uelocissimum. ac in inferiora
vertutis influxium. Eodem modo di-
cedum est de firmamento quod plu-
rime sibi conuenit de perpetati-
bus supradictis. et insuper est aqua
diuisitorum ac stellis decoratum.
Corpa celestia diuiduntur in lu-
cetia. et non lucetia. et dyaphana.
Nam corpus lucens est sol. quod solus
inter sydera lucet. Sed non lu-
cetia sunt cetere stelle et planete
que lumen suum a sole mutuant.
Corpa vero dyaphana sunt omnes
spes celestes. Itē spes celestes
cum mouentur non mutant locum. sed mo-
uentur in locis suis. Superiora in-
fluunt in inferiora vertute moti-

uā. vegetativa. sensitiva. ac omnis
gnabilis productivā. Itē igitur ca-
reant qualitatibus elementaribus...
eum sicut calida uel frigida. sicca
vel humida. tamen non influunt super
liber arbitriū. nec habent vertutem
mutandi hominibus uoluntate. Itē bene
mutent atque disponant compositionē
hominis aliquā que uolun-
tate non habent cogere. sed magis
et minus in diversis hominibus inclinare.
Opant quoque corpora
superiora distinctiū cognitōem
dierumque lumen solis et distinctōes
metū sicut lumen lune. ac distinctionē
anōrum per motū solis in
aliquo circulo atque distinctōes
temporum sicut variarum cursū plane-
tarum distantiā et cursū ascensum et
descensum retrogradationē et
statū. **C**irculus quidem per
era intersequēs equinoctium quod in-
tersecatur ab eodem in duas partes
equales. et una medietas decliniat
versus septentrionem. alia uer-
sus austrum. et dicitur ille circulus
zodiacus. a zodiaco quod est vita. nam
est motus planetarum sub illa oīs
uita sub rebus inferioribus est.
uel dicitur a zodiacis quod est animal.
quia cum dividatur in duas partes
equales. quelibet pars appellatur
signum. et habet nomen speciale
a nomine animalis propter
proprietatem aliquam conuenientem.

tem tam ipsi q̄z animali. uel pp
dispositionē stellaz sitaz in il-
lis partibus ad modū anima-
lēs. Iste vero circulus dicitur
satine signifer. quia fert signa
et q̄a dividitur in ea. Ab Ari-
otele uero in hoc de genera-
tione dicitur circulus obliquus.
vbi dicit q̄ fm accessum et re-
cessum solis in obliquo circu-
lo fiunt generationes et corru-
ptiones in rebus. Nomina vō
signorum. et ordinatio. et nume-
rus in his versibus notaſ.
Sunt aries. thaurus. gemini.
cancer. leo. virgo.
Libraqz. scorpius. architenens
caper. amphora. pisces.

De natura stellaz in cōi.

Cap^o.

Sælle supreme in firma-
mēto figūtur. et cum illo
semp mouēt. materia sunt pu-
rissime. figura sperice. q̄ritate
magne. apparentia parue. qua-
litate lucide. radicē diffusive.
rezy inferioroz gnatue. a sole il-
luminationē receptiue. tenebra-
rum expulsive. q̄to nox obscu-
rior. tāto plus sui manifesta-
ue in pñtia solis sui occultati-
ue. tempestatis et serenitatis cōci-
tatiue. viarum nauigantū et
rectiue q̄to soli coniunctiones.

Tanto in cōi lucidiores. sed sin-
gule minus apparentes. ut p̄z
in galacia claritate. qualitatē
differunt. ac brute. Salinatia
ē mltitudo puaz stellaz q̄si cō-
tiguaz illi loco orbis ubi de-
ditur lumen solis. Sit autē cō-
pis cum se soli luna subnectit.
ut tenebras efficiat. Nota q̄
omnes stelle eclipsisantur. et h̄
vel a seipisis. uel a terra. vel a
planetis. Planete enim dicunt
quādoqz retrogradi. quādoqz
progressivi. quandoqz statio-
narij. prout in eclypsibus suis
diversi mode mouentur. Pla-
netæ sunt sydera inter celum et
terram errantia. firmamento
contrariū cursum agentia. cur-
su quem habent ab influxu p̄
mi mobilis mouentur directe.
sed cursu proprio mouent ob-
lique nō sintilant. singuli suos
colores et circulos habent. et ta-
men circulos alioz ingrediunt.
et istorū participat qualitate.
cum sole itantes occultatur.
quanto terre propinquiores.
tanto circulos habēt minores.
quanto sunt altiores. tāto cur-
sus eorum naturalis uidetur
ēre tardior. Corpora eorum
nō sunt lucida. uel p̄spicua. sed
opaca. Alioquin nō eclypsare
se inuicē. Not^o p̄mi mobilis. s.

Pnouē spere ab oriēte in occidē
tē rediēs itex in oriētē dī rōa
lis ad sūlitudinē mot⁹ rōnis in
microcosmo qn̄ sit cōsideratō
a creatore p̄ creatures rediēs
in creatorē. t ibi sīstēdo. Scōs
mot⁹ firmamēt⁹ t planetarū ē
buic corrari⁹ ab occidētē i ori
ētē rediēs in occidētēz q̄ dicis
irrōalis. sive sensualis ad simi
litudinē microcosmi q̄ ē a cor
ruptibil⁹ ad creatorē. t itex
rediēs ad corruptibilia.

De luce.

Lux ē ut ait phūs actus
lucidi. b̄z q̄d lucidū. Un
sciēdū est q̄ lux est q̄litas acti
ua corporis luminosi. sicut calor
ignis. Lux quoq; dat ēē intelle
ctiōale corporib⁹ uel colorib⁹.
sicut intellect⁹ agēs fātasimati
bus dat esse intellectuale. Ipsa
est mediū deserēs oia q̄ a celo
in nos descendunt. Ipsa quoq;
mutuat corpus nō lūcēs a luci
do. Ipsa est km phūm celi pur
pura. maleficioz inimica. nau
gatiū directio. ocul⁹ noctis. fa
cies omniz rerum. Lux ut ait
Aug⁹. recētū hēt incessū. vt nul
lo mō incedat p curū. hec oī
bus reb⁹ t decorē tribuit. t
absq; illa cūcta sunt ignota. et
abscōdita. Noctis eūm eius est
subit⁹. q̄ sive mora replet oia.

Hec i. superficie est corporis um
broſi nō se pñudit nisi in corpe
dyaphano. vñ b̄z corporis groſſi
tudinē uel subtilitatē magis e
mīr⁹ p̄cipiat. Lux eīm sine su
diminutōe ubiq; se diffundi
ples p̄prietates lucis habe
infra de sole que illi cōueniunt
inq̄stū lūct̄. Sciēdū est q̄ lux
uocat in corpe luīoso lux. b̄z la
men put ē cōicās alijs.

De planetis in spe. **C**ap. 7.

Saturn⁹ est a nobis īmo
tissim⁹ frigid⁹ t siccus.
hoc ītelligas in effectu sicut in
alijs planetis. Ex uicinitate
et̄ calor solis. Ex co
iūctōe eius cū Jove clar⁹ effi
cit. cū naturalit̄ sit palidus no
ciuus est. Ipso dnante tātā b̄z
v̄tute ut si iſtuat in iferiorz. fe
tus nascit mortificat⁹ aut de
bilis. Plus nocet retrocedēdo
q̄ pcedēdo. Mōrat in quolz
signo. zo. mēsib⁹. ex quo seq̄
q̄ cursū suū cōplet. s. zo. āmis.
Jupiter est clarus. t q̄si ad
instar lacris candidus in quali
tati⁹ est bene tēpatus. q̄ cali
dus t humidus. In supiori pte
assidue tēpat maliciam satur
ni cū ascenderit in circulum sa
turn. conterabit palozem. b̄z sic
clarus. In quolibet signo mō
ratur p ānu. t ita cōplet cur-

II

lum suum in. 12. anis. Mars
calidus est & siccus. & ideo no-
tius ex proprietatis suis ho-
mines incitat ad bellandum. & in
terpositione tueris et Iouis
eius nocuitas reprimis. Igne
apparet & radiosus. In quolz
signo morat. 40. dieb⁹. Sol
dicitur octies maior terra ca-
lidus & luminosus. eclipsiz pa-
titur. cois est omnib⁹. nube ce-
latur. solis per se lucet. qd nul-
li sycleri magis competit. Vnde
& nomen accepit. stellas illumi-
nat. & tamen eas per se nam pre-
sentia. paritia sui lais
privat. medius est planetarum.
odiosus egris oculis. sed ama-
bilis purie tempora distinguit.
locis immulis non inquit. terre-
stria consolidat. zelida resoluta.
flores aperit. & uict⁹ maturat.
corpa dyaphana penetrat. non
reqescit. uisur recudit. uapo-
res eleuat. h. missa incissim p-
lustrat. aperte in iure nobis
estatem facit. recedens vobis
mem efficit. oculus est mundi.
In quolibet signo moratur. 30
diebus. & ie. horis cursum per
annum facit motu proprio. si di-
ez perficit motu primo mobi-
lis. Veneris est lucidus calidus
& humidus. malitiam Martis
temperat. semper comitas sole

si cuius precedit dicitur lucifer.
quando sequitur dicitur uesper.
colorum habet candentem & re-
fulgentem electro similem. In-
ter sydera plus splendet. com-
plet cursum suum in. 348. die-
bus. Mercurius semper cum
sole graditur. nonqz ab eo plus
30. gradibus distans. colorum
habet radiantem. raro ppter
uicinitatem solis cernitur elo-
quentia sub ipso est. ags dicit
vñari & pesse seminibus. cursu
complet. 338. dieb⁹. Luna no-
ctem illuminat. lumen mutuat.
augmentu partitur & detrimen-
tum. Insima est inter planetas
eclipsim patitur & efficit. ma-
culas habet ppter conuictioes
eius quā cū inferiorib⁹ hz. Itē
corniculata interdum apparet
ex eo q; pars eius illuminata
a nobis absconditur. Item re-
gina celi appellatur. quia sol
etqz medius planetarum par-
ticipat ppterates omniū. & eas
ad lunam cuius lumine suo trā-
mittit. Ipsa enim luna quecūqz
a sole sicut recipit insuit. Un-
q; per ea tal modo virtutes
planetarum recipimus merito
Regia celi uocat. His uis p;
q; qn luna pma incedit opti-
mū ē semina iacere. qz tūc vir-
tutes planetarū qz ī inferiorib⁹

infinit. colligit. frigida ē t hu-
mida. solem precedens minuit.
sed sequens crescit. t ab eo elō
gatur accessus t recessus ma-
ris per eā causatur. Signa autē
zodiaci quolibet mēse percur-
rit.

De natura elemētorū.

(Lap².

18.

Ignis consumit t inter-
minat i similitudinē suā
sibi appropinquātia cōvertit.
motū facit de cētrō ad circū-
feretiā. ardēt t incet in matia
aliena. sed nō in sua spēra. In-
feriora reducit ad supiora. qā
resoluit terrea i aquosa. aquo-
sa in aera. aera in se. Mollifi-
cat dura t indurat. mollia sub-
tiliat. ut p̄z in resolutiōe gla-
ciei t cōdēlat. lūtū depurat ut
in auro. t corrūpit sicut ea que
cōsumit. frigefacit p accidens.
vt p̄z in aceto. est t penetrati-
vus. cōicatu². t diuisiu². Itē
ignis in spēra sua nō lucet. qā
cōpac² nō est. Nullū enīz cor-
pus dyaphanū lucet. sed poti²
est illuminabile. Si etiā ignis i
spēra opactus esset eclypiaret
oēs stellas que supra ipsū sūt.
Ignis vō. hic lucet apud nos
ppter materiā ordinatam in
qua est. hoc p̄z. qā vna cādella
alteri opposita vmbram facit.

Aer subtilis. mobilis. p̄spicu²
p̄ inspiratōez. t respiratōez. La-
loris cordis tēpatiū. decorat
volatilib². loc² imp̄ssionū. man-
sio spirituū dānatorū. est t al-
terabilis. leuis. atqz rar². non
lucet. sicut nec aliqd corp² dy-
aphanū. s̄z est illūnabilis. **A**q²
sup celos eleuat. piscib² deco-
rat. tēpestatib² subiicitur. om̄s
fontes t flumina ad mare con-
tinuāt. ad locū vnde uenerunt
reuertūt. Aer p̄bet aqua ifor-
matiōē volatiliū ornāmētū
t vegetabilib² nutrūmētū. t op-
tie est terminabilis termio alie-
nō. sed minime tñino pprio.
Aqua corp² ē dyaphanū oī-
bus ē cōis in cristalū cōgelat.
iridez in nubib² causat. fordes
p̄orgat. ortos irrigat. febris ci-
tates sua frigiditate t humi-
ditate delectat. naues uebit. lu-
mē recipit. ad suū p̄ncipiū re-
currit. loca uacua subicit. lapi-
des cauat. ignē exīrguit. t o-
lim mundū purgauit. In mari
rubrō pplo dei cessit. de laterē
xpi fluxit. hāc xps in iunū mu-
tauit. ac de ipsa baptiſti mate-
riā ordiauit. **T**erra inf̄ alia
ela ē ifima. nigra. magis despe-
cta. ponderosa. rotūda. elemē-
tis vlijs circūdata. mī fructuū
ra. t plantaz. nuti ix aīaliū

II

ox fūdamētū. mortuorū
eceptaculum. machine mun-
dialis centrum. concludit in
se infernum. frigida. sicca. opa-
ca. corporis humani materia.
Semiat metalla cētro. motū cē-
trū ex vaporib⁹ suis cōcūtit. ī
clūsis herbis et florib⁹ albet.
et decorat. cōtra eā motu cir-
culari celū cū syderib⁹ volvit.
ab hoib⁹ et iūmētis calcat. ho-
rū terre quedā cōpetūt fm eē
suū. qdā fz sitū. qdā fz cēptū
qdā fz ornatū. qdā fz utilita-
tem.

e De impressionib⁹ aeris.**Cap⁹.****19.**

Ommites fz appareat
q̄si stella. nō ē tñ aliud q̄z
vapor inflammat⁹ a vicinitate
ignis. Hic comas lūis fūdit. et
dī signare mutatiōem regum.
aut bella. aut pestilētias. Loro-
na ē alb⁹ circul⁹. q̄ qñz appet
circa solē vel lunaz. aut stellas
alias. et tāt̄ ex reliquijs nubiū
p planetar⁹ radios attractis et
illuiatis. talis ēt circul⁹ figura
ē serenitatis. Assub duplex ē
ascēdēs. et descēdēs. ascēdens
fit ex vaporib⁹ inflamatis in
supmo aeris. et uī ascēdere si-
cūt si euolarēt sintille de for-
nace. Assub vero descēdēt est
ignis retentus in nube. q̄ tamē

expellit obuiāte nube frigida.
et cadit continue. ppter qd̄ uī
q̄ stella cadens sit longa. quia
reliqt ei⁹ vestigia post se. Nu-
bes fiunt quando a vtute so-
lis ex hūb⁹ humor es. seu uapo-
res de aquis ac paludib⁹. et lo-
cis hūidis. et fernī sursū. Ne-
bula est id qd̄ ex nubib⁹ aquā
plūetib⁹ reliqt. et iō nebula fz
Aristo. signum est serenitatis.
Caligō est uapor tenebrosus.
que vulgo appellatur nebula.
Iste uapor n̄ eleuatur. fz pūsq̄
cōvertatur in nubes. vel i. plu-
uiam deprimit. et remanet iux-
ta terram. Ros est id quod
descendit ex vapore paruo. et
in descensu suo tardatur in p-
uis minucijs. Pluia est aqua
descendens ex nubibus resolu-
tis. velocitatem habens sue de-
scensiois. et hoc guttatum. pri-
na ex vapore rorido que cō-
gelatur ante qz ex ipso resol-
uatur aqua. Nix generatur
in nube calidissima. cuius con-
gelatio simul fit cum conuersi-
one in aquā. et ideo partes ei⁹
non inspissantur. Grādo ge-
neratur ex nube calidissima.
vtute solis multū eleuata. que
post qz in aquam resoluit. tunc
deuuz in medio interristricio
congelat. Conitruū est son⁹

L uaporis siccii egreditis de nu-
be humida. uel in nube frigida
et humida. et scindit quicquid in-
uenit. **T**iris est lumen solis ree-
ptum in nube concava. et aquo-
sa ac soli ex aduerso opposita.
Glaces est aqua congelata.
Ventus est uapor terrenus su-
periora transcendens. et aerem
fortiter percutiendo impellens.
Centi sunt quattuor princi-
pales. s. Subsolamis ab oriente
temperatus habens a dextris
vulturnum desiccantem. et a si-
nistris currum nubes genera-
tem. Item a meridie est austera
calidus q. flumia gignit et plu-
uias largas. habens a dextris
africum calidum. et a sinistris
nocturnum tempatum quidem. s.
pestilentias inducentem. Item
a septentrione est aquilo frigi-
dus habens a dextro grecum
nuies facientem et grandines.
a sinistris boream nubes con-
stringentem. ac pluuias probi-
bentem. Itē est Zephyrus flo-
res producens. habens a de-
tris circū tempestates. ac plu-
uias et tonitrua generantem a
sinistris fauonum in oriente nu-
bila. sed in meridie serena faci-
entem. **T**urbo est uentus egre-
diens de nube in seipsum. et egre-
diens. uel duo uenti lateraliter

sibi occurrentes. sese
terram orbiculi inviolent.
Terremotus est uapor gro-
sissimus extractus de profundo
terre non potens exire propter
superficie terre. et illi soliditate
sicq; coartatus in interiorib;
occauitab; terrā cōcūtit.
De tēpore. **L**ap. io.
Emp̄ est mēsura mot̄
p̄m mobilis. et h̄ p̄z. qz
hic est tēp̄. et nō in celo b̄z. suā
subāz. qz hic. etat oīa. et non
ibi. hic ē eīm nūc hyems. nūc
estas. nūc pax. nūc cordia.
nūc trāglitas. nūc tempestas.
mutabilitas rex ostēdit i h̄
qz ea q̄ p̄cipue mūndus aplectit
i. sapia et potētia i orīete cepe-
rūt. et trābitabile pcurrent
usq; ad occidētē. i signū q̄ oīa
tēdūt ad occasū. Nam studium
sapie cepit in Egypto. postea
fuit i grecia. post hoc Rome.
deinde i Frācia. et i Anglia. Sili-
regna p̄ fuerūt. Oriēte. post i
Grecia. post apud Romanos.
nūc potestas i imperij residet in
Germania. Propterea Jacobus
cōpat uitā uram. et hec mutabi-
lia uatori. Salomon lōno. Iſa.
baculo harūdineo. et liber re-
gū aque dilabēti. Ha ē i tē-
i euū. et eternitatem. Ma-
us habet p̄ncipiū et fine.

Eius caret fine. sed non princi-
 pio. Ermitas caret utroq; ter-
 no. qz est mēsura int̄imata.
 Iste sūt etates mudi. Prima
 est ab Adā usq; ad Noe. h̄is
 iuxta hebreos ānos. 1656. sed
 fm. 72. interpretes h̄nt. 2242.
 Secda est a Noe usq; ad Abra-
 ham. h̄is fm hebreos annos
 292. s̄ fm. 72. 1072. Tertia
 est ab Abraham usq; ad Da-
 uid. h̄is annos fm Hebreos.
 972. sed fm. 72. 1130. Quar-
 ta est a David usq; ad trans-
 migrationē Babylonis. habēs
 ānos fm hebreos. 473. sed fm
 72. 485. Quinta est a trās-
 migrationē Babylonis usq; ad
 xp̄m. h̄is ānos fm hebr. 585.
 s̄ fm. 72. 578. Iḡit ab exordio
 mudi usq; ad xp̄m fm hebre-
 os h̄emus ānos. 3952. sed fm
 Hieronymū est hec cōputatō.
 fm. 90. 72. quos greci sequūf.
 5508. Eusebius āt quē Horo-
 sius securus est int̄ utroq; ice
 dēs numerat ānos. 5198. quos
 pene dēs latini sequūf. Sexta
 etas est a xp̄o usq; ad finē mū-
 di. Septima est qsc̄etiū. 7 co-
 currit cū sexta. Octaua ē re-
 surgētiū. Porro fm hebr. i p̄
 etate sūt ḡnationes. io. In 2^a
 . 10. In 3^a. 14. In 4^a. 17. qz tam
 Math. grā mysterij. 13. ponit.

II
 In ea 13. Etates hois s̄t iste-
 sī. Prima ē infācia a nativitate
 usq; ad. 7. ānos. 2^a ē pueritia
 usq; ad. 14. ānos; 3ª est adole-
 scētia a. 15° āno usq; ad. 28. 4^a
 est iuuentus a. 28. usq; ad. 49.
 5^a ē senect^o a. 50. usq; ad. 78.
 6ª est decrepitas ab āno. 79.
 quousq; uita finit. Dignitas
 dñici diei nōta f̄ in hoc q; fuit
 p̄ma diez. Itē ut dñ erit ultia
 dies. Itē nox illā nō precessit.
 Itē nox illi nō succedit. Itē ce-
 lū i terra in ea sūt creata. Itē
 angelus in ea cōnuersus est ad
 deū. Itē primo data sunt in ea
 filijs Israhel mādata. ut dicit
 Origenes. Itē in ea xp̄s natus
 est. Itē xp̄s in ea surrexit. Itē
 in ea sp̄us sanct^o datus ē aplis.
 Itē dēs in ea resurgemus atq;
 iudicabimur. Item in ea conti-
 nuandū ē ppetuo in laude dei.

De agelis in cōi. Cap. ii.
Angelus est fm Dama-
 scenū substātia intellec-
 tualis semp mobilis arbitrio
 libera incorporeā deo mini-
 strās. imortalitatē suscipiēs s̄z
 grām uon naturam. Substan-
 tia ponitur in hac diffinitōne
 pro genere. 7 ponitur hoc ad
 differentiam accidentis. Intel-
 ligitur etiam substātia quali-
 tēcūq; composita ex eo q; est

7 q° est. Intellectualis dicitur
potius q̄ rationalis. quia ra-
tio est virtus collativa cause &
causati. 7 ideo cōposita. ut oīs
homo est animal. for. 7c. Sylo-
gism⁹ nihil aliud est q̄ discus-
sus a causa in causatum. Intel-
lectus est de ratione sui. nec cō
positionem habet & collatio-
nem. sed est sine inquisitione &
compositione. 7 ideo competit
nature magis simplici p̄ d̄rā.
vt est angelus. Rō aut̄ d̄rā est
nature minus simplicis. s. hoīs
semper mobilis. nō dico de lo-
co ad locum sed mobilitas di-
cit hic triplicem mobilitatem in
angelo. s. nature. intelligentie.
& uoluntatis. Mobilitatē enim
habet nature. quia omne crea-
tum v̄ibile est in nihilum. nisi
manu omnipotentie divine cō
tineatur. Mobilitatem intelli-
gentie habet. quia licet in an-
gelo non sit uicissitudo intelli-
gentie. quo ad scita in uerbo.
cum deformem habeat intelle-
ctum fm Dio⁹. potest tamē in
eo esse uicissitudo intelligētie.
quo ad cognitionem reram in
ppria natura. & quo ad disce-
da. 7 hoc est qđ dicit Aug⁹. q̄
omne creatum habens intelle-
ctum intelligit unū post aliud.
Item in uoluntate mobilis est

āgelus. quia non simul vult h⁹
& illud. Item potest dici mol-
lis motu dilectionis. Arbit-
libera. hōc non dicitur ppter
deflexionem ad bonū indiffe-
renter. & ad malum. sed ppter
liberam electionem eorū que
uoluerit. Vnde bonus angelus
semper eligit libere bonum &
angelus malus libere & sine co-
actione eligit malum. Incorpo-
rea substāta d̄rā. quia angelus
habet p̄prietatē corporis. nō
naturā. s. in loco contineri. Lū
enim corpus sit in loco circu-
spectiue & diffinitiue. angelus
tū est diffinitiue in loco. Deo
ministrās. Ministerium hic po-
nitur p̄ quocūqz obseqo. & fm
hūc modū tā assistētes q̄z mi-
nistrātes q̄z etiā demones mi-
nistrāt. Immortalitatē suscipies
p̄ ḡam. nō naturā. qz rediret
in nihilū. nisi p̄ ḡam cōserua-
tionis derineret. Angelo attri-
buunt q̄ttuor. s. eētie subtili-
tas. intellect⁹ p̄spicacitas. libe-
ri arbitrij facultas. discretō p̄
sonalis. In primis trib⁹ uenit
aia cū āgelo. In 4° n. qz aia n̄
ē p̄sona. h̄c ēt alia tria āgelus
. s. v̄tuositatē in opādo. officio
sitatē in ministrādo. īmutabili-
tatē post eleetionē. siue i bono.
siue i malo. Differētie quat-

Hoc assignat in angelum et aiam.
1. principalis est penes esse naturale. quia anima est unibilis corpori. et actu separata. angelus non. 2. est penes esse logicum. id est infinitum. quia anima rationalis est. sed angelus intellectualis. Aia cum apprehendit in grande et considerando. angelus vero intuendo. 3. est penes esse materia phisicam. id est separatum a materia. et a motu. quia angelus non habet passibilitatem. nisi respectu superiorum. anima vero respectu inferiorum. qui immutatur a sensibili. 4. est penes esse theologicum. quia anima uertibilis est a bono in malum. et econtrario. angelus vero non. quia manet in eo ad quod se convertit. siue bonum siue malum. Angeli enim sunt omnes similes in eo quod immortales. inuisibilis. indissolubiles. simplices. discreti personae. incomutabiles. et coicabiles sunt alteri naturae. sed dissimiles sunt in donis gratiae et nature. Preterea dicit dominus. quod in omni natura spirituali creata. aliud est essentia. aliud est virtus. aliud est opatio.

De distinctione celestium hierarchiarum.

Lap. 12.

Hierarchia triplex est. scilicet supcelestis. celestis. et sub-

celestis. Supcelestis est in tribus personis. ut quodam dixerunt. et male. quod secundum dominum. hierarchia dicit ordinem. et ille absolute. non est in tribus personis. sed tantummodo ordine naturae. Celestis est in ordinibus angelicis. Subcelestis in hominibus scilicet. Porro hierarchia celestis dividitur in superiorum. media. et inferiorum. Superior continet tres ordines. scilicet cherubim. seraphim. et thronos. quorum primi considerant deitatem beatitudinem. secundi deitatem. tertii deitatem egreditur. Ideo in primis deus amat ut caritas. In secundis noscit. ut vita. In terciis sedet. ut equitas. Ad eadem continet dominatorem. principatum. et potestates. quorum primi regunt officia angelorum sequentes capitibus plunt populum. Ultimi praebeat coercent demonum. Ideo in primis deus dominat. ut maiestas. in secundis regit. ut principatus. in ultimis tunc. ut salus. Inferior hierarchia similiter continet tres ordines. scilicet. uirtutes. archangelos. angelos. ad quorum priores pertinet miraculorum operatio. Ad secundos maiorum negotiorum denuntiatio. Ad tertios humane custodie sollicitudo. In primis deus operatur ut virtus. In secundis deus ruelat. ut lux. In terciis mittit. ut inspiratio.

Heic dicta sunt sicut in Bre.
et sicut in Ber. sed sicut in Dio⁹. Uir-
tutes sunt mediis ordo secundum
hierarchie. et p̄ncipatus primus
ordo tertius hierarchie. Hic at
cedens quod in qualibet triu^m hie-
rarchia p̄missarum notarum triu-
mas diuinarum psonarum. ut per
les in hierarchia. etā superiori. quod
media. quod etia^m inferiori.

De p̄petatibus angelorū.

Laplin.

13

Huic enim Isidorū. sūt
spirituali subā facti. ante
omnem creaturā creati. nata mu-
tabiles conditi. sed cōreplatiōe
immutabiles facti. animo impassio-
biles. mente rōnales. felicitate
securi. futuroz prescij. iussi mū-
dū regunt. missi corpora aerea
sumunt. in celestibus cōmorāt.
Ber. de eodem. Inuestigemus
inuestigabilia. et p̄mo spūs esse
potentes. gloriosos. beatos. vi-
simtos in p̄sonis. dispositos i
vīgnitatem. ab initio st̄ates i
dīne suo. perfectos in ḡnē suo.
imortalitate p̄petuos. mēte pu-
ros. affectu benignos. religioē
pios. vnaminitate idiosos. pa-
ce securos. diuinis laudibus et
obsequijs deditos. Itē h̄z Ber.
In angelis est dignitas creati-
onis. grā confirmationis. amor
creatoris. uisio diuinitatis. est

etiam in angelo per oīa. Iu-
supradictū est essentie sub-
tas. intelligentie p̄spicacitas.
beri arbitrij facultas. agilita-
tis velocitas. p̄emptio oīs obe-
diunt. maiores sine elatōne p̄
sunt. minores sine uitio subsunt
quod ad exteriora exēunt. ab int̄-
riori cōtemplatione nō recedunt.
omnēs vītates inferiorū supiores
p̄ticipant. non ecōtra. Qui ex-
cellunt in natura p̄cedunt i grā
et gloria. In eodē ordine alijs eē
alijs digniores duplē habēt
vīsionē. scilicet matutinā. et uespertī-
nā. Illuminatōes quas a supio-
ribus recipiūt alijs tribuunt.

De p̄petatib^z et officijs sine-
guloy ordinū

Lap. 14

Ropriū est seraphin in
amore arde^r. et alios ad
incēdium diuini amoris pmoue-
re. et in deum ordinare. formā
viligendi tribuere. Isti imedia-
te deo īngūtur. et ideo purius
et sanctius in ipsos operantes
theophanie deferūtur. ad alios
quoqz ex amatū nō uiertūt.
Lherubin quoqz p̄mo et p̄ci-
paliter relucēt diuini luis ra-
dio per eo quod uicini diuine et p̄
me vītati īungūt. Hoīz officiū
est pmouere hoīes ad diuinā
ognitionē. ideo dñs pre certis
lucere. quod plenitudinem luis quā

II

discipulæ alijs inferioribz cōf
 adō trāstūdūt. Ab homi dicū
 q̄ in eis dñs sedeat. et iudic
 ia sua p̄ eos defminat. In his
 p̄cipue relucet rectitudo di
 uini iudicij. H̄i quoqz vitatem
 ei quā supra se accipiūt ad i
 eriores trāstūdūt. Dñatōnes
 dñr eo q̄ ceteris angelis do
 minat. et ab omni opp̄sitione sūt
 liberi. et nulli illerioi subiiciūt.
 H̄oꝝ officiū b̄ Grego est in
 bello sp̄uāli instruere qualiter
 d̄poretat platois officiū exer
 cere. et qualiter beat subditis
 dñari. H̄oꝝ officiū ē b̄ Dio
 timore seruili deposito in deū
 moueri. et icesāter ei famulari.
 Principatus subditis angelis
 p̄sunt. et eos ad ministeriū di
 uinū explendum dispōnūt. Ad
 hos p̄tinet fm Dio. vnuier
 sale regimen vni regni et gen
 tis vucere a dei similitudinē.
 Ministeriū quoqz eorū est fm
 Grego. docere l̄oies. exhibe
 re reuerētiā vnicuiqz fm gra
 dū suū. H̄oꝝ et officiū est pro
 mouere hoies. ut nō p̄pt uti
 litatē p̄pua. sed ppter solius
 dei amore et honorē faciat iu
 stitiam. Potestabz fm Isido.
 Virtutes aduersæ subiecte sūt
 ne mūdo tātū noceat q̄tu
 piūt. H̄oꝝ officiū b̄ Grego.

est illos q̄ in sp̄uāli certamine
 desudat cōfortare. et ne sp̄uāle
 regnū amittant defendere. Et
 b̄z Dio ad ipsos spectat an
 gelos inferiores q̄stum possi
 ble est diuine potentie cōfer
 mare. Virtutes sunt infatiga
 biles ad executōem faciēdoꝝ.
 et robusti ad p̄ceptōez munex.
 H̄oꝝ officiū est fm Dio. do
 cere platos ut facile et p̄seuerā
 ter que ad officiū plationis p
 tinent exequant. et sp̄uālia one
 ra sustineant patienter. Item p
 istos miracula fiunt. et virtutes
 faciēndi mirabilia p̄fectis cō
 cedunt. Archageli sumi nuncis
 nūcupātūr. et sumi nūciāt. Ho
 rū officiū est fm Grego. de
 his que p̄tinent ad p̄motōem
 fidei. ut de natuitate xp̄i. et de
 factis eī hoies expedit. et de
 mones ab hoībus remouere.
 fm Dio p̄phetias reuelare.
 Iſi illuminatiōes quas a supi
 oribus suscipiūt inferioribus
 annūciant. et per eosdem nobis.
 Angelī sūt in celesti dispositōe
 ultimi et hominibus magis p̄
 pinqui. Angelus nomen ē offi
 cijs. nō nature. Iſi minorā nū
 ciant. et hoies ad diuinā cogni
 tionē tūcūt. et ut iuste uiuāt in
 struunt. H̄i se sursum extēdūt
 p̄ dilectionē dei. et in semetipis

Afirmat p custodiā sui ac sub se
pgrediunt ad auxiliū pximi.
Nos autē assimilari debemus
seraphin p charitatē, cheru-
bin p cognitionē, thronis p eq-
itatē, dñationib⁹ carnē spūi sub
iugādo, pncipatib⁹ reuerētiaz
maiorib⁹ exhibēdo, potestati-
b⁹ tētatiōib⁹ diabolicis resistē-
do. Itē debem⁹ assimilari vtu-
tib⁹ p cōpassiōez, archāgelis p
instrucciōez, angelis p obsequiij
exhibitionem.

De cognitōe i motu āgeloꝝ

Cap.

15

Angeli cognitōez habēt
matutinā, hoc est cogni-
tionē rez in vbo. Itē vespertinā
.i. cognitōez rez i se. Itē meri-
dianā, i. aptā dei visionē. Est i
alia cognitio angelica, put ma-
iores indicat minorib⁹ q p di-
uinias theophenia s pceperūt.
Theophenia vbo est ostēlio ali-
cui⁹ cognoscibilis de deo p il-
luminatōez de deo veniētē, et
h⁹ pōt eē, uel in symbolis, l fac-
cie ad faciē. Nota q, angel⁹ i
cognitōe rez in ppā nata co-
gnoscit plā simul hitu, n̄ actu.
Circa incarnationēz i passionē
xpi scierūt āgeli subām facti:
sz nō oēs circūstātias, ut qre l
quō. Preterea qūq; angelī co-
gnoscit, noscūt remota sicut p

pinqua, qz cognitio eoz non p
sensū, sz p intellectū est. Sta-
tus angelī triplex est, s. inōcen-
tie, gre. ⁊ glie. Distinguīt mo-
tus angelorū tripli fm Dioꝝ,
circularis, rect⁹, ⁊ obliqu⁹. Cir-
cularis ē ab eodē i idē, ⁊ i idē
cēt⁹ imobilē. hūc motū habēt
angeli q imēdiate recipiūt illu-
niatōes a deo ⁊ p illas reuer-
tūt ad deū I. s. at uenit supi-
ori hierarchie tm̄. Itē motu re-
cto mouēt qn̄ pcedūt ad pui-
dētiā subiectorū recte oia trā-
seūtes, ⁊ illo i reuertūt ab eo
dē in deū, sed de uno ad aliud.
Itē est i angelis mot⁹ obliqu⁹
qn̄ cognitōem inferiorū quib⁹
puidet reflectūt in deū pnci-
piū ⁊ finē pulchri ⁊ boni. No-
ta dñam inter assistere et mini-
strare, qz assistere est faciē cō-
téplari, sic assistūt oēs bōi an-
geli. Itē assistere ē imēdiate re-
cipere illuia tōes a deo, sic assi-
stūt tm̄ tres pmi ordines. Item
assistere ē appropinquare deo
⁊ exneū esse ab exteri⁹ missiōe
sic assistūt quattuor pmi ordi-
nes. Ministrare vero ē nūcār
p t̄pis opportūitate, ul opari
fm officiū, est, n. ministrare nū
cij uel officij. Erratū est circa
motū āgeloꝝ trib⁹ modis. Di-
cebāt, n. qdā phī q, āgeli nūq;

II

uent. sed mouet speras. et p
eo uoluntates hoiu. Itē dixe
rūe qdāz alij q̄ angel⁹ sit i plu
b⁹ locis. et etiā ubiqz si uo
uerit. Itēz dixerūt alij q̄ āge
us sic uenit de fine spacij q̄ n̄
trāsit media. s̄z transiliſt. Illud
quidqz p̄termittēdūm nō est q̄
n̄qzqz ordo ab eo denoīatur
fm q̄ respectu inferior⁹ ordi
nū aliqd excellētius accepit in
munere.

De platione angelorum.

Cap.

Lig

Presunt qdā āgeli regio
nibus. ut dī Daniel. 7°.
Princeps grecor⁹ i princeps p
sarum r̄c. Quicqz p̄sunt ec
clesijs. Apoc. 2°. Angelo ephesi
ecclesie scribe. Itē alij p̄sunt p
sonis. Actuū. 12. Angelus petri
credebat ad hostiū stare. qdā
etiā spiritus maligni dñi ut
tis pesse. vñ uocat alijs spūs
supbie. et luxurie. et b̄ modi. que
āt platoes p̄maneat. alij q̄ cesset
post hāc uita. Sciēdū est q̄ hie
rarchie semp stabūt q̄ptū ad i
stantiā beatitudinis. et q̄ptū ad
gradū dignitatis. et nobilitate
doni gratuiti ac naē. Lessa
būt platoes angelice ad hoies
et ad āgelos. quo ad actuū regi
minus fm gubernationē mudi.
electoz fm uia ad pāiaz. Pre

latiō autem in demonib⁹. q̄
ad officium insultandi et irride
di. et fm q̄ unus prouocat al
terum in malitia. et hoc nō de
struetur. psal. Superbia eorū
qui te oderunt ascendit semp.
nec destruetur quo ad malitiā
et naturam. Cessabunt autem
eorum prelaciones quo ad offi
cium tentandi eos qui sunt in
uia. In hominibus etiam prela
tiones euacabuntur. quia nō
erunt decani centuriones cyl
arche. et b̄ modi. In creaturis
similiter cessabunt prelatōnes.
q̄ supiora non mouebunt tūc
inferiora sicut modo.

De confirmatione ange
lorum.

Cap.

Liz

Confirmationē h̄z ange
lus ex tribus. s. ex na
tura. ḡia. et glia. Ex natura. q̄a
natura spiritualis semel tātu⁹ v̄ti
bilis est. uel in bonū. uel i malū
nisi ex unione uni cū altero. si
cū p̄z in aīa. que dū est i cor
pore potest mutari sepi⁹ d̄ bo
no in malū. et v̄tra. soluta uero
non. Ilūius autē ratio est. q̄a
natura spiritualis ppter suaz
simplicitatem se totam conuer
tit ad id quod eligit. quod nō
facit natura unita. quia habet
cor⁹ strahēs. Ex ḡia silī. h̄z

Pconfirmationē. qz si aliqd cōne-
citur stabili eterno vinculo p
petuo illa cōnexio semp manet.
Si cōangeli colligati sūt stabili
eterno. s. de hoc uinculo idiso
lubili. s. charitatis. Ap². Char-
itas nūqz excidit. Ex gloria
quocqz hñt eā. qz cū hēant per
gloriā qui est forma cōplectiuā
angelici desiderij nō vagāt ex
ipm. ut querāt qcqz illo meli-
uel desiderabili² atqz iocūd².
Nihil. n. in creaturis inueniūt
qd possit eos a fonte diē vul-
cedinis auertere. **T**enēdū est
itaqz qz angeli boni ex liberta-
te arbitrij ad deū conuersi sta-
tiz fuerūt p grām et gloriaz in
uolūtate confirmati fideles ac
felices effecti. atqz in rōne illu-
strati. ut nō solū cognosceren-
tes in ppo genere. sed etiaz in
arte. hoc est in vbo. filius. n. dī
esse ars p̄tis p quā opaf. Acce-
perūt aut in se pfectiōnē in vir-
tute opaciua. siue exequāt illā
assūpto corpore. siue alias. atqz
pfectoēz in virtute cōtemplati-
ua qua quocqz mittant
deū currūt.

De custodia angelorum.

Lap. **I**is.

Angeli nobis ad custo-
diā deputati tenēt nos
stātes ne cadamus. et cadentes

nos adiūuat ut surgamus. nēc
unqz nos deserūt etiā peccat-
tes qn sint semp pati auxiliū
si uolum². **H**oc tñ fallit in ob-
stinatis a quoꝝ custodia desi-
dit angel² actualit. parat² est
tñ custodire si rediſ uoluerit.
qz nūqz deleris hñ ex toto ab
angelo. **N**ota qz xp̄s habuit
deputatū sibi angelū. sic et ha-
bebit antichrist² quē l^z ppter
nimia obstinatē suā non sit
biturus pmotionē. habebit ta-
men ad accusationē. **E**ffecus
aut agelice cui odie multiplex
est. itē in² est ipedimenta boni
et occasioes mali et actoē pec-
cādi remouere. **E**xodi. **M**ittā
angelū precursorē q eijsiat Je-
busē. Scđs est tētatiōes miti-
gare. **D**añ. 3°. Angel² domini
descendit in fornacem et. **T**er-
tius est contra hostes uisibiles
aduare. 4° **R**egū. **H**elise² ui-
dit cas. a angeloz. **Q**uartus
est orationēs nostras et elemo-
synas deo presentare. et p no-
bis orare. **L**obie. 12. **Q**uādo
orabas cū lachrymis et. **Q**ui-
tus est uiam ostendere. **L**obie
5°. **E**go sanuz ducam et re-
ducam et. **S**extus est in agen-
dis docere. **Z**acha. 2° de ange-
lo qui instruxit euꝝ de fabris.
Septim² est se ipsum et alia se-

II

ar. Thobie.12°. Ego
el angel². Octau² ē
latus excitat. Actuū. Sur-
velociter. Non² est ad fer-
re excitare. 3° Regum.19°.
omede. adis eis tibi
est solari.
so esto. i p-
eris. Undeci-
tis increpare.
ngel² populo
a deū fecistis.
contrarias
ne tantum

in Qualit angeli²
asmodi ligavit. Angeli ser-
uit nobis pp tria s pp ruine
sue repatoe. qz hōr saluādi
intrabut in locū cadētiū ange-
loz. Itē pp meriti a dētalis
cumulationē qz in eis
usq ad diē in amo-
ris erga no- onem
Diony² att. tres
actus. s purga- re &
pficere. Purgat. ali re
mouēdo fātasmata q ipa lumen
illuminationē quā angelus te-
dit facere in nobis. Un tria
mouēt ab aī. s ignorati-
bila fātasia. Sas o-
nes phīcaz
trariaz. Illumi-
tripliciter ad sensuz. ut

qñ aliquid manifestat in assūp-
to corpore. & hāc potatē ēt bz
diabolus. Itē ad intellectū. & ta-
lis illuminatio soluz pfecta est.
Notāduz aut q angelus non
illuminat intellectū efficiendo
nouā cognitionē in aīa. qz non
pōt intellectu nouā spēz creare
nec hituz noui luminis creare
uel excitare. Sz nec eius intēcio
nē quo uult cōuertere pōt. qz
hoc cōtra naturā liberi arbitrii.
Hec. n. tria reguntur ut
intellectus nr intelligat aliquo
s. species qua cognoscatur. et
lumen in quo cognoscatur. & intē-
tio qua cōuertat se intellectus
sup speciē. Illuat aut angelus
intellectū nrūz excitādo & dis-
ponēdo & lumē diuinū i nobis
trāsserēdo. Facit. n. ut dictū ē i
fantasia trāsmutationē speciez
cōponēdo & diuidēdo Sz exigē-
tia rei quā uult reuelare. Item
irradiat lumē intellectus surfr
illas spēs ut mouēt intellectū
nrūz. & sic plura & subtiliora us-
der pōt in lumine duplicato.
Itē excitat intēctionē aīe aliquo
motu ut ipa uertat se sup illa
fātasmata abstrahendo se ab
alijs. Proficiat aut. i. pmouēt
ad melius. Sz utrū angelus ac-
cedere possit affectū humanū
triply pōt intelligi. s. efficiēdo

uel mouendo uel excitando et
adiunando. Primo modo sol^o
deus pot^{est} inflammare affectus
. s. per effectum. Secundo mo-
do ipuz desideratum inflamat
. s. excitando et iuuando. Tertio
modo pot^{est} angelus affectu no-
stru incendere p motu. De istis
habemus exemplu in naturis.
qr primo ignis accedit ligna.
Secundo modo ligna incendunt
igne. Et tertio q ligna igni ap-
ponit incendit ignem. Dif-
ferentia e inter mittere cogi-
tationem et incendere. et metem
illuminare. qr cogitatione imit-
tere est ut dicit Beda int^{er} crea-
re et facere cogitatione. sⁱ incen-
dere est cogitatione iu fa-
ctu inflamare. Illuminare ne-
ro e dare reuelatōez d aliquo
occulto intelligibili.

De locutōe angeloz. Cap. 19.
Erbum triplex e. me-
tis oris et operis. verbo
mentis loquitur deus angelo.
et ecōtrario. Itē deus anime et
ecōuerso. Item deus diabolo et
ecōuerso. cuius tu intēcio de-
um latere non pot^{est}. Verbo aut
oris loquitur homo hoi cor-
pore unito anime. Angelus ue-
ro homini in corpore assūpto.
sⁱ vbo operis loqtur deus dia-
bolo. et angelus diabolo. **D**e

locutōe itaqz angeloz
q angelus loquunt^r
uis in motu admiratiōil ex-
urgit uel cū affectus suos ei-
sentat. quos tu enī latere min-
me dubitat. Angelus r-
tur angelo uer^r
species ostend
minatione qui
diāte ab ipso. I
quid coram an
intelligit qd r
Et sic loquū
maiores infi-
so. . . . .
lo p cōicatione . . . . . unis
ipm instruēdo. sic nec loquunt
oēs oibus nec oia. sed tm supi-
ores inferioribus de his que
p diuinias theophonias pcepūt
Loqtur t̄ angelus hoi dupli-
citer. pri modo verbo uo-
cali in r orpore. sⁱ tunc
sicut r sonum in or-
ganis i . . . . . sⁱ naturā.
ita nec if imutat mediū
quēa au in uoce naturali :
vñ r o audit nisi ab illo ad quē
ordinaf. et simile e in apparitio-
nibus angeloz quos qdā ui-
lūj eque propinqui non
ut ap. et i Hēliseo . . . . .
it tu aliq. q
apparet uel ap-
uit. aut loqtur hoi i subie-

II

sura. s̄z intentionem suę
imēm̄ iponit in oculo
intentionē uocis ponit
us. ita recipit sens⁹

pes ille. ac deinde pue
gunt ad imaginatione. p̄ hec
d intellectuz. t̄ hoc ē q̄ ange
lus d̄ apparere uel loqui hōi.
Secūdo modo loquit̄ angelus
oī p̄ im̄issionē rez sensibiliū
moto instrumento imaginis. t̄
sic loquit̄ uigilatibus t̄ dor
mientibus. Itē loquit̄ angelus
diabolo. sp̄es sui intellectus ci
sine aliqua illuminatione ostē
dēdo. Itē loq̄t̄ labolus hōi
dupliciter. Prīm̄o sensu
im̄utando. t̄ hoc
tionem alicuius
do instrumēto. i
endo uisui si
rei. Secū
bolus ho
sensibiliū
gim̄. t̄ hoc
tibus q̄nq̄s dor
imittit cogitati
tationē malā non vōt im̄ittere
que tm̄ mala fit p̄ cōfessuz. Est
t̄ locutio aia. q̄r aia loquitur
deo p̄ desideriū cui⁹ affectio
nes nude sūt t̄ apte oculis dei.
Aia similr̄ angelo loquii
hoc p̄ uidces corporis quāmo
papit angelus. t̄ exaltationi
et uero aia
cen

sibilia. vñ existēs aia in corpo
re alia spāli potāte loquedi ad
angelos non indiget. s̄z hāc hē
bit exuta a corpore. Item aia
loḡ diabolo. q̄r similitudines
affectionū im̄p̄munt sensibus
ubi diabolus legit eas.

De spālib⁹ nōib⁹ angelorum
Capitulum. 20.

DE Michael Gabriel
Raphael nōibus. Scie
dū ē q̄ hec sunt ppria nomia
archangeloꝝ lic̄ eoz interp
tationes cōueniant excellenti
Michael interpretat̄ qs ut de
us. Hic est de ordine principa
tuū t̄ attribuitur ei quattuor
. s̄ esse p̄positū paradisi. i. eccl
sie. sicut t̄ olim fuit princeps ly
nagoge. Item deferre aias in
paradisu. s̄z hoc itellige q̄ glo
riosi⁹ deferat q̄z alij. Itē pur
gare cum dracone. i. diabolo
sicut legit in Apoc. Itē uenire i
adiutorium populo dei Ga
briel interpretatur fortitudo
dei. Hic est de ordine archan
gelorum t̄ merito. quia ma
gna. nūciauit. Raphael inter
pretat̄ medicina dei. t̄ de or
dine angelorum est. quia unam
personam custodiunt.

De casu angelī **L**ap. 21.

Quoniam angelos fecit deus
bonos non tamen sumos. sed me-
dios inter sumum bonum et bonum
comutabile quod est creatura. ita
quod si querterem ad amandum deum
quod supra se erat ascenderent ad
statum gratiae et glorie. Si uero conuer-
teretur ad bonum comutabile
quod fuit intra se hoc ipso irruer-
et in malum culpe et pene. quod non
est indecens peccati sine decore iustie.
De spatiis casu. **L**a. 22.

Causa diaboli duplex fuit
. s. spiritualis et localis. Spi-
ritualis. quod cecidit de naturae pu-
ritate. de flexibilitate liberi arbitrij ad comutabile bonum. de
luce in tenebras. de scia ad ignoran-
tiam. de inocentia ad culpam. de
felicitate ad penam. de dilectione
in odium. Post casum non factus est
ipotes et obstinatus in malo et
executus a uero. et deordinatus
in bono. et infirmatus in uir-
tute. et exclusus a dei contempla-
tione. Preterea uoluntas eius ipsa
conuersa est ad hostis odium et ini-
diu. unde toto conatu niti ad eum
subiunctionem per tetrateos multiplicem.
De locali casu. **L**a. 23.

Daus est diaboli localis fuit
quod uel in infernum uel in cali-
ginosum aerem quod est in medio terri-
sitio aeris corruit. Demones
eius non sunt in superiori parte aeris

ne lumine gaudeant. ne
pte inferiori ne nimis
seuiant. Unde notandum
in omnibus est tria con-
naturae officia. **P**rimo
ture quod conuenit locus sumu-
r. celum in quo etiam in loco con-
gruo sunt creati. et postmodum
in natura si sunt uident perficiendam.
Officium uero quod habet exercencia
hostiles conuenit locus medium.
aer caliginosus ubi et satis pro-
pinqui sunt nemici ad tetradum.
tamen non habet lucem ad gaudendum.
Sed peccato conuenit locus infimus
. s. infernus. Unde et demones
post finem mundi quando cessabit
eorum et detrudetur simul
in inferno. sicut quod angelus
lucus cecidit ad die. Sed contra eum
est opinio et creatio. **S**ecundum subito per
coiter. **T**ertium orus agere
loz ceterum. **D**icitur quod dece-
ptus fuerunt. sed quod
ordinibus ceci-
bat facere chorum
unitates. **N**oue ordines angelorum sunt.
quilibet ordo habet suas legiones
et regio autem angelorum habet. 6666.
unitates. Tot autem in singulis or-
dinibus sunt legiones quod in
legione sunt unitates.
De restauracione ruie. **L**a. 24.

Hostiles ruina restaura-

bit p saluādos. Dicit at Aug⁹
q̄ tot saluabūtūr hōies quot
eli ceciderūt. Bre. uero di
tot homines saluabūtūr
quot angeli p̄stiterūt. Dixerūt
et qdā q̄ duo parietes erūt i
celo. s. unus hominū & aliis an
gelorū & q̄ rū āgēlica r̄staū
rabit p̄ ḡnes. & de alio pa
riete tot lunt saluandi quo in
alio pariete s̄t v̄gines & angeli.
Lur pccm̄ diaboli sit irremissi
bile. **C**apitulu. 25.

Quare pccm̄ diaboli sit ir
remissibile assignant̄ plu
rime roe. una ē q̄ fz Au⁹
nll'o suggerit peccau... & ideo
nullo r̄parate redibit. Secunda
ez. fz Dama. q̄ cōtra deifor
mē intellectum peccauit. Quā
to aut nobilior ē cognitio. tan
to peior est error. Seruus. n.
scies uolūtate dñi &c. Tertia
fz eundem Dama. est q̄ ange
lus noitacit uice p̄ibilis penitē
tie vñ nec uenie. Quarta ē q̄
in diabolo ex angeli syndere
sis quantum ad domi p̄motio
nem. Quinta es. ritualis semel tantū uertibūs
est eo q̄ tota se conuertat. qd̄
non facit homo q̄ caid̄ semp
repugnat spiritui. Statim &
angeli mali triplex est &
re potuit ex p̄dictis. Prim. s.

nocentie. Secundus culpe. Let
tius pene & miserie.

De p̄petatib⁹ d̄moni. L. 26.

Dimpuri. humani generis
inimici. mente rōales. in nequi
tia subtileſ. cupidi nocendi. per
superbiā tumidi. semp̄ i ū
de noui imutant sensus. inqui
nant affect⁹. uigilatē turbatē.
dormientes per somnia iquie
tant. morbos inferunt. tempe
states concitant. in lucis ange
los se transformant. Semper
infernuꝝ suum secum portant.
in idolis diuinū officiū sibi u
pāt. super bonds dominari ap
petunt. magice artes per eos
fiūt. bōnis ad exercitium dan
tur. semper fini hominis insi
diatur. Triplici acumine uiget
demones. Primo subtilitate
nature. & hoc per cognitionem
uespertinam. Secundo experie
tia tempoz. Tertio reuelatiōe
superiorz spirituꝝ. Primo mo
do intelligunt natūla presētia
Secundo modo futura natūlia.
Tertio modo cognoscunt
olūtaria. Multipliciter uero
diabolus nominatur per qd̄
& p̄prietates sue cognoscuntur.
Uocat enīz diabolus. qd̄ inter
pretatur desfluens q̄ desfluit. &
corruit spūaliter & localiter si

Pcum dictum est grece interpre-
tatur diabolus clausus erga-
stulo et hoc sibi conuenit. quia
non permittitur tantum noce-
re quantum uellet. Preterea
cum ethimologiam diabolus di-
citur a dia quod est duo et bo-
lus quod est morselus. quod duo
occidit. scilicet corpus et animam. Item
uocatur demon. id sanguineus.
et hoc per peccatum. uel sciens. quia
uiget tripli scientia sicut deum
est. Itē Bellial quod interpre-
tatur absque iugo. uel absque do-
mino. quia pro posse contra eum
pugnat cum deberet esse subiec-
tus. Itē Belzebub quod inter-
pretatur vir muscarum. id anima-
rum peccatricum. quod relinquit
uecum spōsum Christum. Item Satha-
nas. id aduersarius. vñ Pet. Ad
uersariu[m] uir diabolus et cetera. Itē Behe-
moth. id bestia quod facit homines be-
stiales. Item Leviathan. id addi-
tamētum eorum qui peccā pec-
catis cumulant.

De malitia diaboli cōtra nos
Capitulum.

Diabolus nocet homini multi-
pliciter. quia per violentiam
et hoc quoniam exterius corpus le-
dendo. ut fecit Job. quoniam in-
tra membra ledendo sicut i ob-
sessis. et per hoc datur parvulus
angelus bonus ne diabolus in-

his ledat eos et excedat. Itē
nocet per impressionem imaginis
mala suggestendo uel per compa-
tionem sanguinis ad peccatum im-
blando. uel sensus exterioris et
objectionem falsarum formularum
decipiendo. De his et similibus
dicit Gregorius. Aut opprimendo ra-
pit. aut insidiando circumvolat.
aut suadendo blandit. aut mi-
nando terret. aut desperando
frangit. aut permittendo deci-
pit. **D**iabolus decipit homi-
nes quatuor modis. Primo sua-
dendo bonum. et hoc per malum
ut cum homini irascibili suadet
ingressum religionis. et hoc ut
postmodum apostat. Secun-
do modo suadendo. et im-
blando. et hoc sub spe boni. ut purare per
rebus alterius obseruandis.
Tertio modo dissuadendo bo-
num tanquam nocium ut cum dissua-
det bono uiro religiosis inger-
sum. ne de hoc. teat et eg-
rediens. et secundum modum. uel qnā
dissuadet ad deum rationem uel
elemosynas. uel se incurrat
in mortali. Etarto dis-
suadendo malum ut ducat ad pe-
nitus. ut quoniam dissuadet temperatia
in uictu et sono. ut per hoc indu-
cat. et ceteris. et ceteris. avilientiam
quoniam eius est. **I**mperdit dia-
bolus in effectu sue malicie mil-

II

odis. s. quandoqz per ter
n sue potestati a deo im
potatum. Item quandoqz per
resistētiā bonorum spiritū.
Habet. n. quilibz anima duos
angeles. v. una bonus ad cu
stodiā. am malum ad exer
citium. Item per arbitriuz ho
minis non consentientis. Item
per peccati abominationez. qz
quādoqz demones nobilioris
nature peccata uilia detestāf.
Item nō cautelam omittit fa
cere maia ut p̄.ns fiat. sicut
modo noii ueux excomunica
tos ut minus timeā tales sen
tentias. cum uirtus tenta
tionis minuatū an diabolo qñ
uincitur dixer. sunt opinio
nes Dicunt enim quidam qz
superatus in uno uitio ipm ui
ctorem noi possit amplius te
tare de eod. ed aliis
diabolus po icunt qz
superatus. t. nulluz
de illo uitio r. amplius te
tare decetero. Data est pote
stas demonibus exercendi ma
gicas artes m̄tiplici ratione.
Primo ad fall. et fallaces
ac egyptios ipo
Unde et que ipi p̄.ti
dum acturi sunt qua
cādo predicunt ut ibi. Lr.
perdet alium trāsiect' ma

regna. Secundo ad monēdum
fideles. ne. s. tale quid pro ma
gno desiderent. cu uideant etiā
malos facere h̄ modi. Tertio
ad probandam et exercendam
patientiam et fidem iustorum.

De lucifero.

Lap.

28

De lucifero scienduz est
qz fuit de supremo or
vine superioris hierarchie. ac in
illo ordine supremum gradum
tenuit. cui tāqz principi de sin
gulis ordinibus magna multi
tudo adhesit. quos omnes se
cum traxit. dictus est lucifer.
qz pre ceteris luxit. sueqz pul
chritudinis consideratio eum
excecauit. Primum hominem
tentauit. et uicit. Secundum tē
tauit. et vicit est. Potestatē tūc
amisit quaz ultimis tēporibus
recupabit. nūc religatus est. et
in fine soluerit. Peccatum lu
ciferi fuit qz se et suum bonum
privatuz dilexit execetus. de
alitudine habita presumpsit. ac
propriam excellentiam abnuit.
quasi habiturus fuerit a se. nō
ab alio. et sine meritis hēre uo
luit stare uel spare eiz posset.
quousqz gratia apponetur.
noluit dei similitudinem con
spicere. nō qdē cā imitatois. s.

Potatis. i. subditos habete. no
luit et nulli subiecti esse occupavit.

Quid sit anima secundum definitionem. L. 79

Dicitur naturam corpoream
et incorpoream dicendum est
de natura ex utrisque cōposita.
Secundum primo ex parte mentis. se
cundum ex parte corporis. ter
tio ex parte totius hominis. De
aia igitur uidendum est quid sit
secundum definitionem. Porro a quod
dā diffinitur ut spiritus. a quibus dā
ut aia. a quibus dā uero ut spi
ritus et aia. In quantum igitur
aia naturam hēt spiritus diffi
nitur ab Alexandro in libro
de motu cordis. Ab Augo sic.
Aia est subā incorporea intelle
ctualis illuminationis capax ul
tima reuelatione pceptiva. ulti
ma dico quod mediantibus angel
pcepit. Ex hac diffinitione co
gnoscimus quod spiritus huma
nus quod est aia inter omnes creatas
post angelos immedietate illumi
nationis diuine sit pceptiva. Aia
uero inquit aia sic diffinitur
a Remigio. Aia est subā incorpo
rea reges corpus. Ex hac dif
initione hēmus quod aia sit cor
poris rector et motor. Itē aia
inquit aia diffinitur a phō et
libro de aia sic. Aia est endelchia
et actus corporis phīci organi
cī potentialiter uitā hūtis.

Endelchia formā uel ac
gnat. et dicitur hic actus p
sue perfectio. Ex ha
tione hēmus quod aia unibilis est
corpori non omni sū solo orga
nico et phīco. Itē aia ad su
ceptionem aie rō dīpositi
tio. Item aia inātū est spiri
tus. et aia sic nū ab Augo
Aia est omniū similitudo. Hec
diffinitione data est p comparatio
nem aie ad creaturas. Aia enī
ex sui natura ad suscipiendas
omniū reyp corporalium quod spi
ritualium similitudines apta e.
Secundum quod est intelligi hūt
p opposita ut tenet presē
tiam lucis incorporalia p cor
poralia. et hic dīscipere ani
ma spiritualiter reyp similitu
dines. Item aie descriptio talis
est Anima est deforme spi
raculum dīscriptio
datur sū anima. comparati
prout non
ex traducti mali ratio
ne propagatur. itē a deo cor
pori creando infunditur. et
fundendo creatur. Item Se
neca sic diffinit animam. Ani
ma intellegitib
dīrem in se et in cor
poratus. Hec diffini
tio in reuelatione anime ad
mīx aī nō solum separata

beatificatur in se sicut angel^o.
imo in corpe glorificato ipsi bea-
do ampliat.

Quid sit anima fin rem.

Lap.

130.

Quid sit anima fin re di-
uersas uidet sententias
philosophi ptulisse. Plato ei^z
dicit aiam numerz se ipm mo-
uete. Aristoteles delchiā. Pi-
tagoras armoniaz. Hippocra-
tes spūm tenuem. Rabbanus
lucē. Democrytus spirituz ex
athomis compositum. Accono-
muis hypereus igneum uigo-
rem. Parmenides dicit ea^z de
terra et igne esse. Epicurus
autē ex aere et igne. Inter has
diuersitates nos sequimur di-
cta sanctoz et catholicoz ma-
gistroz dicēti q^o aia est subā
spūalis et rōnalis ad uiuifican-
dū corpus humanuz de nihilo
creata. Creatā est inqz aia pfe-
cibilis. et impfecta q^orum ad
sciam et v̄tutes. pfectissima tñ
et q^orum ad potētias naturales.
Et q^o incorporea est sensui nō
est subiecta. neqz fz dimēlioem
est extēsiua. Quātitatē enim
habet aia ut dicit Aug^o. nō di-
mēsiā. sed p̄tatiā et v̄ualem.
Et q^o simplex est anima. ideo
nec augmēti. nec detrimēti. est
susceptiva. q^o nec in corpe ma-

iori maior. nec in minori mōr
repit. ut dicit Aug^o. Adul-
titudo potētiaz in aia nō potē
maioritatē in aie natura. fz m̄l
tiplicē effectū. Aia etiā est uita
ppetua. s. p memoriaz. intelligē
tiam. et uolūtātē. ad imaginem
dei facta capaz uirtutis et ui-
tij. susceptibilis pene. uel pm̄j
arbitrio libera. potētis et h̄ci
bus et affectōib^o decorata. ca-
ret pondere. et figura et calore
passibilis et mutabilis ē eo ma-
gna est. quo capaz est eternitatis.
eo recte quo naturalit ap-
petens ē bonitatis. eo bona q^o
pticeps est diuinitatis.

Quid sit aia fin nomen.

Lap.

131.

Anima dī inqzū corp^o
aiat et uiuificat. Nōs in-
qzū r̄colit. Anim^o dū uult. Rō
dū recte iudicat. Spūs dū spi-
rat. L^o q^o spūalē naſaz fz. Scī^z
dū sētit. Nēoria dū recordat.
Uolūtas dū cōsētit. Nec noīa
diuersa sūt aie. n̄ pp eēntie plā-
litatē. fz pp effect^o m̄tiplicita-
tē et opatōem. Dī aia ab a qd̄
ē sine. et nemes qd̄ ē sanguis. eo
q^o sit sine sanguine. Uel dī ab
an qd̄ est uita. et mene qd̄ ē tri-
bu^zre. eo q^o aia uitam tribuit.

De triplici aia. **L**ap. 31.

Alus aie triplex est. si

uegetare. sentīr. et ratiocinari.
et p̄m hoc distinguit aie poten-
tia triplicif. s. uegetabilis. sen-
sibilis. rōalis. De qb̄ dicit
Ambro⁹. q̄ aia uegetabilis ap-
petit esse. sensibilis bñ eē. rōal
at optie eē. et iō nūq̄ qescit do-
nec optio cōnīgaf. et pp hoc ui-
amoris mouet in deū. ut i ipo
sumē delectet. Ne t̄res poten-
tie in diuersis substantijs tres
aie dici p̄nt. Nā uegetabilis ē
aia i plātis. sensibilis in brutis.
rōalis uero in hoib⁹. In hoie
at p̄dicte tres aie una sūt esse/
tia s̄z differūt in potētijs. nec
obstat q̄ in hoie successiue. ac
diuersis téporib⁹ manifestat.
b⁹ eiz ē a vtute formatiua que
rōalit p̄us disponit ad uitā q̄
ad fesū. et p̄us ad sensum q̄ ad
rōez. p̄sertim cū natura n̄ subi-
to. s̄z paulatū et successiue opef.
Lū at aia rōalis infūdit corpi
p̄dicte p̄o infuse n̄ hñt actiōes
suas. deinceps a vtute forma-
tiva. s̄z ab ipsa aia. Aia quoqz
duas p̄mas potētijs. s. negeta-
bilē. et sensibilē exerceat tātū in
corpe. Aia uegetabilis et fesiblē
nō debet dici aie i hoie. s̄z po-
tētie. nec aia uegetabilis i aial
dicēda est aia. sed potētia. Aia
aut uegetabilis in plāta dicen-
da est aia. non potentia.

De potentia aie uegetatiue.
Cap. 33

HNima uegetabilis
bz potētias. s. gnatiuam.
nutritiuā. et augmentatiuā. Pri-
ma est ad spēi conseruatione.
Secunda est ad conseruatiōem
individui. Tertia est ad perfe-
ctionem subiecti. Virtuti autē
nutritiue quattuor deseruiunt
s. uirtus attractiua que assu-
mit necessaria in nutrimento.
Itē digestiua que sepat conve-
niens ab incōuenienti in alime-
to. Item retentiua que cibū taz-
diū retinet in uno loco. donec
debitā recipiat alterationem.
Itē expultiua que expellit qd̄
supfluū est in nutrimento. s̄z ate-
des has est appetitiua.

De potētijs aie apprehēsi-
mis. **C**ap. 34.

HNima sensibilis dupli-
ce bz potētia. s. apprehe-
siuā. et motiuā. apprehēsiua vi-
uiditur in apprehensiua de fo-
ris. et apprehēsiua de intus. Vi-
res apprehēsiue de foris. sunt
quinqz sensus particulares. s.
uīsus. auditus et. uel potentie
exteriores. Vires autem ap-
prehēsiue de intus sunt qnqz
partie interiores sensibiles.
que sunt cois sensus. imagina-
tio. estimatio. fantasia. et memo-

II

ria. Tradit̄ p̄r̄ h̄p̄t̄ er̄ici
oc̄s uires istas organicas s̄c.
et q̄ per instrumenta corpora
lia suas operationes perficiunt̄
eo q̄ sunt circa particularia tā
tum. Omnis enim fortuna par
ticularis in materia aliena est:
quoniam forma sine omni ma
teria accepta uniuersalis est.
circa quam operatur intelle
ctus. Ista facile est uidere in s̄e
sibus particularibus. quoniam
illi non apprehendunt nisi per
rei sensibilis p̄ntiam. De vir
tutibus autem inter iorib⁹ que
sunt imaginatio. estimatio. fanta
sia idem est. quoniam in illis
omnibus est apprehensio for
me singularis s̄m situm p̄tium
et lineamenta. et qualitatē. Om
nes iste potentie passiue sunt.
et patiuntur a formis et indi
duis que sunt principia cogni
tionis sensibilis. sensibilis di
co quia duplex est cognitō in
tellectualis que oritur ex eo q̄
proprīe per intellectum habet
dignosc. ut forme conuenientes
et huiusmodi. Sensibilis que p
uenit ex individualibus et obiectis
sensuum particulariū que sunt
principia cognitionis sensibi
lis. Scinduz p̄terea q̄ nulla
potentia apphensiua sensibilis
retinet id quod apprehendit.

imo qđ una apphēdit alia reti
net. Notandum g° q̄ alia virtus
est que bene tenet. alia que bñ
recipit. et ista que bene tenet p
ficit iiccō et frigido. sed illa q̄
bñ recipit perficit humido.
De sensibus particularib⁹.

Lap. 135
Sensus particularis ī gnq̄s
diuidif. s. in visu. auditū
gustū. odoratū. et tactū. q̄ ī mul
tis conueniūt. et in mltis diffe
rūt. Lōueniūt. n. q̄qz sensus ī
b° q̄ sunt uires passiue. Sētim⁹
. n. itra suscipiētes. n. ex̄ mittē
tes. Sēsibile. n. positi supra se
sum n̄ sētit. Oēs sensus s̄t pce
ptibiles singulariū nō uiliū. ad
quēlibet sensum extendūs ner
ui duo. unus ad sentiēdum qui
agit contra exteriora. et ali⁹
ad motum uoluntariū qui agit
ut ius anime interior. et ad or
ganum dirigit intentionem. In
omni sensu ōz esse proportio
nē sensibilis ad sensum. quia in
medijs delectantur. et in extre
mis corrūputur. Ad sentiendū
aliquid oportet esse obiectū p̄ns
et mediū deferens. et organum
sanū atqz conueniēs. et aīe itē io
actualis. Omnes sensus unam
habēt originem s̄m sensum cō
munē a quo uelut a centro q̄si
linee quedā exeunt. Differunt

Ketq; sensus p^{ri}ciliares in multis
nā quilibet habet spāle in-
strumētū. Differūt etiā in ob-
iectis. differūt in medio diffe-
rente. qz tactus et gustus hñt
mediū intrinsec^o. et alijs extrin-
secus. Differunt in uelocitate
apprehendēdi. qz uisus ē citissi-
me apprehēsiōis. et remota ap-
prehēdit. Differūt siue. qz uisus
est supremus. post audit^o.
deinde alijs per ordinē. Diffe-
runt utilitate. qz gust^o et tactus
maxime sunt necessarij ad cō/
seruationē individui et speciei.
Gustus. n. discernit cibuz per
quē suā aīal a nocuō. et tact^o
discernit qualitates sensatorū.
sicut calide et frigide. et h^o moī.
ut aīal declinet extrema talium
qualitatū ne corruptioē incur-
rat. Differūt gñalitate. qz tac-
tus est gñalior. cū nō hēat or-
ganū determinatū. sed i oībus
mēbris sit. Differūt etiā in i-
mpressionū retētione. sensus eīm
grossiores fort^o retinēt suas
impressions. sicut p^z in tactu.
Nota qz uidemus uisu et oculū.
sed differenter. nā uisu ui-
demus effectiue. sive formalit.
sed oculo uidem^o instrumēta-
liter. Eodē mō dicēdum est de
ceteris sensib^o. Aīa alienatur a
sensibus tripliciter. Primo in

somno. 2° in extasi m^o 3° in
morte maxime.

De sensu cōi. **C**ap. 36.

Sensus cōis est potentia
que omnū sensuū p^{ri}cili-
ariū obiecta apphēdit. Omne
enum sensus exteriores a sensu
cōi interiori uelut a cōtro p^{ri}-
ciliaris exēt. et sensatorū suo
similitudines ad sensuū cōem re-
ducūt quo mediante de singu-
loz ppetatib^o iudicat et diser-
nit. Unū scīdū qz sensus cōis ē
fons ex quo oēs sensib^o oriunt
ad quē oīs mot^o sensibiliū re-
fertur sicut ad ultimū finem.
Hec potētia quedā hēt inqz̄tū
est sensus. et quedā inqz̄tū cōis
est. inquātū. n. sensus est habet
reciperē rex spēs sine materia.
et tñ pñte materia. inquātū. cō-
muni est habet duo. quorum
vnū est in tactu sensibiliū p qd
nos apphēdimus nos uidere
qñ uidemus. et audire quando
audimus. et sic de alijs. Si enim
hoc iudiciū nō esset in aīalib^o.
non satis esset uidere et audire
utile. et sīm alios sensus appre-
hendere. Scīm est cōpare plā
sensata dicēdo unū esse dulce.
et aliud dulcius esse. et hoc ideo
sensus cōis habet. qz ad ipsū
referūt omniū ppoz sensuum
sensata. Hec vltus in anteriores

II

pte cerebri ponit i loco ubi cō
ui sensitiū qnqz sen
medulosus i humili
ui imaginatiua.

Lap. 152.

Tertius imaginatiua ē po
tentia apprehēsiua, i qua
imagines rex sensibiliū rese
uant. Hec v̄tus plus abstrahit
qz lensus, qz sensus non accipit
formā, nisi pñte re. illa autē re
seruat formā etiā re absēte. In
hoc etiā imaginatio differt a
sensu cōi. **C**onsuēta cōis pñtia
rei exterious m̄get sicut sen
sus pticularis. Ista autē virtus
s. imaginat̄ thesaur⁹ formaz
uocat, qz in ea sicut dictum est
forme a pticularib⁹ sensib⁹ re
cepit retinet. hec potētia in an
teriori pte cerebri seu iteriori.
sicut i sensu. **I**n hoc
maior est i gidi
tate cerebra
ginatiua rei amplitiones
sensu cōi receptas.

De ui estimatiua.

Lap. 153.

Estimatiua v̄t⁹ q a for⁹
acq̄sita intētōes elicit q
a sensu n̄ p̄cip iūf. En quā ois
fugit lupū. i lup⁹ misere filio
suo. hoc autē nō posset fieri i
lup⁹ h̄eret cognitionē ei⁹ indi

uidui. i q̄ hoc indiuidū sit na
tus ei⁹. sicut i omis apphendit
lupū sibi noctū. Ista v̄o n̄ pñt
fieri p sensu. Estimatiua differt
ab imaginatione. qm̄ imagina
tio solū retinet formas apphē
sas p sensu cōem. i ad imagina
tiōnē solā nō seq̄t affect⁹ mi
serie uel tristitie. uel fuga. uel
insecutio. Ad estimationē autē
statim seq̄t qdlibet istoz. vñ si
cuit intellectus practicus se h̄c
ad speculationē, ita se h̄z es
timatiua ad imaginationē. i pp
hoc estimatiua nō penit⁹ app
hensiua est. sed etiam motiuia p
hoc q̄ determinat ad qd mo
ueri debeat aial. i a quo fuge
re. cū.n. aial mōuet ad cibū oz
imaginē cibi in aiali esse. Sed
estimatiua nō solū mōuet. imo
ēt apphēdit. Opōrtet iḡr aial
h̄re estimationez qua moueat.
Officiū estimatiue est apprehē
dere intētōes. nō qdē rōnis
sz nature. Unū nō apphēdit qd
sit similis. aut nomē. aut v̄bz.
uel amicitiam. uel inimicitā. cō
mode ul' incōmode. sicut dictu
est. Hec v̄tus ponit in p̄ pte
medie cellule cerebri q̄ calida ē
ex motu multi spūs ad ipsam.

De fantasia. **Lap.** 154.

Fantasia est potētia com
ponēs imagines cū ima-

ginibus. et imagines cum intentionib;
nibus. Cōponit in qua fata
imagines cum imaginib;. ut est
apprehēdere aliqd esse albū uel
nigrū. uel diuersas formas cō
ponere uel fingere chimeras.
Cōponit et imagines cum intentionib;
ut cum apprehēdit ouis
formā lupinā esse fugiēdā. Cō
ponit et intentiones cum intentionib;
nibus. ut p; in oue que appre
hēdit nato suo p̄bēda eē ubera.
et alienū esse repellēdū. Per fa
tasiam maior h̄ cognitio que
pot̄ h̄eri in aia sensibili que est
in brutis. p h̄ac. n. non solū scit
p̄ntia. s; et puidet sibi in futu
rū. Per h̄ac. n. quedā aialia fa
ciūt sibi casas. et de cibo prouid
ent in longinquū. p h̄ac d illo
scit qd sit. idem et de alio q; sit
aliud. et sic de eo oī d quo sinia
pferē p modū affirmatōis et
negatōis. Per h̄ac quoq; uide
mus aliqd eligere aialia. et ali
qd refutare. Ad electionē et re
futationē p̄exigit sciētia et di
scretio. et ideo multi dixerunt
q; fantasia est aliqd rōis. s; di
cimus nō esse uerā electōez aie
sensibilis. sed ali qd simile. H̄ec
a uulgo in hoie uocat cogita
tiua. cum tñ cogitare p̄pē sit ra
tionis. Fata opaf in sōno si
cut in vigilia. Qd aut in sōnis

res uidēt esse p̄ntes. 32 fit reuersio ad sensi.
potētia qñ cōiuncta est rō
cut est in hoie. tūc accipi
di et opandi regimē a rōe. 33
qr rō diuersificat fm diuersi
tate eoz de qb; i ūcinatio fit.
ideo p opationes fantasie mu
tiplicat in hoie ualde. Ubi aut
fantasia nō est cum rōe. ut est in
brutis. tūc regis solū fm istin
ctū nature. Et qr natura uno
mō est in h̄stibus spēm unā. iō
cōceptio fantasie opaf in tali
vis uno mō. 34 est p̄cōs
birūdo facit uno modo nūdum
sū. Dixerūt dā philosophi
q; iste v̄tutes in tis potius
agūtur q; agant. sed in homiē
poti agūt q; agant. qr bruta
mouēt fm impetu et impulsu
appetit naturalis. 35 Mot aut
hūani et regimē rō
melanconici
s multas ha
bent fantasias. s; hoc nō est ex
illustratiōe que sit p imagines
rez sensibiliū. s; ex passionib;
nature et cōfusionē spāuz ascen
dētū ad cerebrū et caput tur
batiū. Tales. n. spūs diuersarū
imaginū inuolutiones faciūt et
generāt horribiles uisōes et cō
ceptiones. 36 Preterea sciēdum
q; bruta citius recipiūt influx?

p̄mi motoris q̄z hoīes. sicut p̄z
q̄z q̄n cibū colligit
s dies non pluit. Et

gallus cantuz suū p̄ tēpus ua-
riat. q̄z imutationē aure ex in-
fluxioē p̄mi motoris plentiū.
H̄ dicti hec est rō. q̄m hoīes
ultū occupāt circa cōceptio-
nes suas cōferēdo et ɔponēdo
diuidēdo. quare influxiones
p̄mi motoris nō pcipiūt ita ci-
to sicut bruta que nō sic occu-
panū in suis cōceptoib̄. nec p̄z
illas opanit. s̄z tātu s̄m intelle-
ctū nature. Ista fantasias
plurimū impedit intellectū eo
q̄ min⁹ occupat et ɔpositioē
et diuisione imaginū. nō solū ac-
ceptaz a sensu. s̄z et fictarū.
maxime aut̄ impedit intellectū.
q̄n aliqd de celestib̄ et diuinis
imp̄mit ei.

*Et cōce-
ptiones ta-*

nō pōt

ferre. nec

*magina-
tionibus et fi-*

tasie.

Fantasia uero p̄mit in medio
medie cellule cerebri tāq̄z cētr̄
inter memoratiū et imaginati-
uam. quia fantasia conuertit se
tam super formas quas acci-
pit imaginatiua per sensum q̄z
super intentiones quas refuat
memoria. et tūc istas formas ac
intentiones diuidit. ac compo-
nit.

De memoria.

Lap.

40.

Memoria autem est reposi-
torium preteritorū. Re-
seruat enim memoria intentio-
nes per estimationē a figuris
rerum elicitas. Anima per me-
moriam mediantib̄ reb̄ sensi-
bilib̄ in ipsa reddit res sensi-
biles que sunt extra ipsā. et pp̄
hoc oportet actū memorie tu-
as precedere operationes. quaz
una est hoc esse receptū. et hec
est operatio sensus cōmuniſ. et
in hoc memoria incipit. secūda
est hoc esse conseruatum apud
nos qđ fit per imaginationes.
Oportet etiam q̄ ante memo-
riā quedaz uirtus opeatur que
ex figuris rerū diuidat rerū
intentiones singulares. Diffe-
runt imaginatio et memoria. q̄a
ista conseruat species rerum.
hec conseruat intentiones spe-
cierum. **A**sciendum quoq̄ q̄
memoria differt a reminiscen-
tia. quia memoria discrete et di-
stincte reuertitur ad res com-
ponendo intentiones distinctas
cum imaginib⁹. Reminiscen-
tia siue recordatio est motus
q̄si int̄cept⁹ et abscissus p̄ obli-
uionē. et est cū collatioē tēporis
et loci et h̄ modi. Reminiscentie

enim mod⁹ nō est uniformis. s_z causat i plurib⁹ principijs cū cūstātib⁹ id c^o p^e est remini scibilitas. cū sit p^cipitiū m^ltoz p^ri^r memorator^r. Lū. n. p me moriā fiat rez apphēsio quod eedē res prius fuerūt in se. uel in sensib⁹ alijs cognite. p_z q si q_s rē totalit^r oblit⁹ est. nō pōt p memoria recordari se eē ob litū. s_z si oblit⁹ est in pte. tūc p id qd remālit pōt reminisci. s_z qnq_s sciisse. uel p coll'onenm reminiscētie pōt etiā ad id qd oblit⁹ est redire cū illi^r adiutorio qd remālit memorie. Alia est dīa inf memoria remini scētiaz. q_r memoria multa p^cici pāt aialia. s_z reminiscētia ē so li^r rōis. q_r reiscētia est qdā in uestigatio que sine ordine rōis nō est. ac sine deliberatōne p q_ancēdēs ordinat ad oñis. Sane cūz q_s reminisci uoluerit ea q nō eo mō quo p lensū. s_z p intellectū apprehēdit hōc nō sit p memoria. q_r memoriā talia n̄ reseruat. s_z intellect⁹ cōuertit se sup ea que hēt apud se. ⁊ ea redicit ad actū que hz i hitu. Iste aut̄ habitus manet actua liter apud intellectū potētiale q est loc⁹ spēz uniuersaliū. vñ ⁊ uniuersalia speculata rema uent apud ipm tāq_s in loco sue

gnōnis etiam actu quādo illa non considerat. Int.

potentialis ad has spēs qua sic hz apud se conuertit. ul ab eis auertitur quādo uoluerit.

Ultimo notādū q_r memoria ponitur in posteriori pte cer bri q_r locus ē siccus pp neruos motuos q orunt ex ipso.

De ui sensibili ⁊ motuia.

Cap. 4i.

S Egitur dū sensibili motuia. hec mouet qnq_s spi ritualis. qnq_s corporalis. p^r mō dō appeti que mouet duplicitē. aut diligēdo. aut odiē do. ⁊ diuidit ⁊ cōcupiscibilē et irascibilē per quas appetit aia bōnum. uel insurgit contra malum. Ab his vō dñobus. s. irascibili ⁊ concupiscibili oriūtur quattuo mōdes. s. gaudiū spes. dolē. Nā si pñs ē qd cōcer. gaudemus. si absēt am^r. Similē si pñs est de quo irascimur dolēmus. si absens est timem^r. Sē sensualitas aut̄ est uis anime sensibilis motuia. ⁊ ad idem mouet ad quod concupiscibilis ⁊ irascibilis. Sensualitas enīz appetit que delectabilia sunt corpori. ac nocina refutit. Dīfert at sensualitas a cōcupiscibili ⁊ irascibili. quia sensualitas magis

II

corpori. et sicut in bracio
hoie nulla lege strin-
guatur. quin semper in appetitus
reperit ad corpus pertinetum mouea-
tur. Sed cōcupiscibilis et irasci-
bilis iungit ratione. et per se sunt in
omnino frenatae ratione. ac regula-
tutibus que fudatae in ipsis. Est
enim temperantia in cōcupiscibili.
fortitudo in irascibili. et sic de
alijs secundum quod uis motiva sensibi-
lis mouet corporaliter. sic dividitur
in virtute naturale. uitale. et
aialem. quare prima situ suu habet
in epate. ut in proximo principio.
cum primo principio est cor. 2^a in
corde. 3^a in capite. ut in primo
principio. tamen primu pncipiu est
cor. Virtus naturalis est mo-
tiva humorum. uitalis motiva pul-
suu. aialis est motiva membra.
Dicimus quod virtus naturalis est
motiva humorum mediatis ar-
theriis et uenientia radicata in
epate secundum Etiam secundum Aristotelem
radicata in corde. et hoc
per spiritum naturale. Est autem virtus
naturalis substantia subtilis et
aerea uis caloris in corde generata
hec sanguinem ad singula membra
impulsat. ex quo corporis vegeta-
tur. Virtus uitalis est motiva
pulsuum mediatis arteriis quod
radicata in corde. Spiritus autem
uitalis est idem qui et naturalis.

Idem dicimus in substantia. sed diffe-
rens in virtute. hic per arterias
ad membra corporis se diffun-
dens uiuificat ipsum corporis etiam
instrumentum. Virtus aialis est motiva
membrorum medianis nervis
qui radicata in capite. et hoc per
spiritum aiale. Est autem spiritus aialis
idem quod et naturalis. et uitalis. sed
aialis dicitur cum ad cerebrum deve-
nerit. hic cereris subtilior per
nervos ad organa sentientia di-
rigitur ut sensus et motus secundum
locum ex ide genet in corpore aiali.
Et circa vires istas denique sci-
entia est quod cum virtutes aiales incē-
dunt. tunc naturales remittuntur.
propter hoc in hoie dedito
studio. uel meditacionib[us] minus
opacae virtus nutritiva et generati-
ua. et augmentativa. ex quo per
quod cōcupiscētia carnis domat
in uirgo studio. Unde ait Hiero-
nymus. Ama sciām scripturarum.
et carnis uitia non amabis. Pre-
terea quoniam virtutes animales re-
mittuntur. naturales incēdunt.
sicut per se in somno quod describitur
esse quies virtutum animalium cum
intensione naturalium.

~~De potentia aie rationalis.~~

Lap.

.42.

Ratio sicut in aia ut ait p[ro]p[ter]o
.s. potētie. hit[er]o. et passio-
nes. Potētie quod sicut in aia. hit[er]o

Aut sunt acq̄siti uel infusi. passio-
nes uero sunt illate uel inate.
Hic n. sūt acq̄siti. ut p̄z sc̄ia
et v̄tute politica. Nā ex fre-
quēti studio hō acq̄rit sc̄iam. et
ex frequēti bñ agere fit hō bo-
nus bonitate v̄tutis politice.
Sūt et hic qñz nō p̄ acq̄sitione
s̄z p̄ iſuſionē. sicut sapia fuit i-
ſuſia Salomonis. et v̄tutes theo-
logice aferūt quotidiū p̄uulis i
baptismo. et ē penitēti⁹ i iu-
ſificatiōe. et ex actib⁹ n̄ gñant
tales hitus. s̄z poti⁹ ex⁹. ex ta-
lib⁹ hitib⁹ eliciunt boni act⁹ ex
potētijs. vñ in hitib⁹ acq̄sitis
seqꝝ. quales sūt act⁹ tales sunt
hitus. sed in hitib⁹ infusis ē cō-
trariū. s. quales sūt hit⁹ tales
sunt act⁹. Est tñ neru⁹ q. sicut
hitus acq̄siti gñant p̄ act⁹. ita
et generat p̄ actōes. s̄z nō meri-
torias iniquātū tales. Passiōes
aut sunt illate ab extrinſeco. vo-
cat at passiōes ph⁹. receptōes
objector̄. Sumūt et alī passiō-
nes ut dicāt affectōes sicut do-
lor. timor. spes. et gaudium.

De diuīſione potentiaꝝ aie.

Cap.

143.

Nunc ad diuīſionē potē-
tiaꝝ aie accedam⁹. Ph⁹
iḡr diuidit p̄ncipalit aie potē-
tias in cogitatiū. et motiuam.
quas theolog⁹ appellat intelle-

ctū et affectū. ip̄m aut affe-
ctū intelligit uolūtate. p̄.
at aie quedā s̄t separe a c̄. le.
ut uelle. et intelligere. fm quas
aia nō utit corpe. s̄z utit utēte
corpe. s. fataſia que sic h̄z se ad
itellecctū. ſicut color ad uisū. ut
ait ph⁹. Quedaz v̄o ſūt uires
inſepabiles a corpe. ut uegeta-
biles. et ſeſibiles q̄zū ad opati-
onē. et q̄zū ad eſſentiā. ut i bru-
tis. S̄z i hoie ſepant uires iſte
a corpe q̄zū ad eſſetiā. lic̄ aia
opatōes eoz exercere n̄ poſſit
extra corp⁹. In brutis v̄o ſim-
pliciter pereūt q̄zū ad utyqz.
Itē aia potētias quasdā h̄z cō-
ueniētes cū brutis. ut ē ſenſua
litas. ſeſus pticlāris. ſeſus cōis
imaginatio. estimatio. mēoria.
Quasdā h̄z nō cōes cū illis. ut
ē rō. et itellecū. et h̄z mōi. Itē aia
h̄t uires quasdā quo ad ſe. ut
est rō. uolūtas. lib̄z arbitriū.
quasdā h̄t orpi p̄misceſ.
ut est uis naturalis. uitalis. et
aialis. de qbus dictū est ſupra.
Ex iā dictis p̄z q. potētie qdā
ſunt organice. quedā nō. Item
ex p̄dictis collige q. aia rōa-
lis oēs potētias habet aie ue-
getabilis et ſeſibilis. s̄z n̄ inq̄zū
rōnalis est. Uez inq̄zū rōalis
est addit itellecctū et lib̄z ar-
bitriū. et h̄z mōi. Et hoc qđ di-

II
cit Grego². Dis ingt creare
hēt hō. Hēt nāqz hō
cū lapidibus. uiuere cū
rborib². sentire cū aialib². in-
telligere cū āgelis. Quicqd. n.
vtutis aut nobilitatis h̄re p̄t
nature inferiores. h̄nt 7 supio-
res. s̄z pfectori mō 7 nobilioz
pp hoc manifestatū est q̄ ōms
uires quib² cōicam² cū brutis
differūt specie. put sunt in no-
bis. 7 in brutis.

**De differentijs potētiarum
ipſius anime.** **La. 44.**

Dicitur assignat differe-
ncie vtutis itellctive.
Prima daf fm differētiā na-
ture. 7 sicut intellect² diuidit i
agēte 7 possiblē. 2ª datur fm
differētiā obiecti. 7 sic diuidit
intellect² i latiū 7 pra-
cticū. 3^a at differētiā
dignitatis. 7 ic diuidit rō in p
te supiore 7 i 4ª datur
bz copationē sic di-
uidit intellectus i hitu 7 i actū.
In hitū qdē cū pōt intelligere
qñ uult. In actū vō cū actuali-
ter ad itellctibile se conuertit:
Differentia uero intellect² in
effectu 7 et² q̄ dī adept² sumi-
tur bz maiore 7 minore pfecti-
onē ipſius intellectus possibilis.
Nā cū intellectus possibilis re-
cipit sp̄s cū huius intellectus agē-

tis. tūc dī intellectus in affectu. 7
etia in hitu. Intellectus vō cūz
recipit pfecte lumen fm forma-
lem cōiunctionē. tunc uocat in-
tellect² adept². Diligēter aut
notādū est q̄ ōes differētie in
tellectū iā pdicte sumūtū. ul
fm actū. uel fm hitum. uel fm
modū intelligēdi. 7 nulla sumi-
tur bz diuisiōez potētie cogni-
tione. nisi prima tm. fm quā di-
uiditur in agentē 7 possibilez.

De mō cognoscēdi.

La. 45.

Res cognoscit alit de².
aliter āgel². alit hō. Ipe
quoqz hō alit cognoscit deū p
intellectum. aliter per creatu-
ras. Intellectus enim diuinus
cognoscit res ex se ipso. Intel-
lectus autem angeli cognoscit
res per species sibi cōcreatas
que sunt similitudines rerum.
Sed intellectus humanus co-
gnoscit res per species abstra-
ctas a rebus particularibus p
sensum prius cognitis. Unde
sciendum q̄ sicut sensus cognoscit
res p̄sente obiecto. 7 sicut
imaginatio cognoscit absente
obiecto. 7 tamē cū appenditijs
materie. ita intellectus cogno-
scit sine appenditijs materie sub
ntentione uniuersali. Aia igie
p̄ intellectū aliqualit cognoscit

Roia et attingit. Cognoscit enim deū supra se. et seipſā in se. et angelos iuxta se. et q̄cqd celi abitu continet infra se. Quid sit at modus cognoscendi deū. nota q̄ intellectus human⁹ non cognoscit deū p abstractionē si- cut alias res. et hoc iō est. q̄ si militudo abstracta simplicior ē illo a quo fit abstractio. deo aut nihil simplicius est. Alia rō est. q̄a in abstractione oportet esse pticularē et vniuersale. pticularē qdem a quo fit abstractio. vniuersale aut. s. se ipsum abstractū. sed nihil horū cadit in deū. Scidū pterea q̄ per sensū cognoscim⁹ pticularia. s̄z p intellectū vniuersalia. et q̄dō se intellectus conuertit ad pticularē ut ipm apphēdat. tūc si militudo abstracta a pticulari erit uniuersalis et n̄ pticularis. Itē nihil uenit i itellectū nisi p sensū. et hoc fit duobus modis. s. uel simpliciter. uel p accidē. Simpliciter qdē ut qn̄ intelligim⁹ sensibilia prius p sensū apphēsa. Per accidē at. ut qn̄ intelligimus insensibilia p effectum.

Notādūz est etiā q̄ aliud est rem p cognitionē in intellectū uenire. et aliud est in re iā itellecta uersari. q̄z tunc cognitio rep p sensū uenit in itellectuz.

sicut dictū est. sed cū intellec- ia apprehēdit. tūc d̄ negociaſ in illa. etiā h̄ adminiculō. Ad cognoscendū ista plenius nota utrūqz uerū esse. s. q̄ pticularia cognoscit p uniuersalia. et ecōtra uniuersalia cognoscunt p pticularia. Istud sic p. q̄z duplex est uniuersale. vnu. s. put est abstractū. et aliud cōfusum. vñ fm q̄ est in pticulari. Dicim⁹ g⁹ q̄ ad cognitionē uniuersalis ab- stracti uenim⁹ p pticularia. si- cut p̄z in pueris in qbus prius dpat sentim⁹ q̄ intellectua. q̄a p̄us cognoscit pticularia p sensū. et postea uniuersalia per intellectuz. Sic et philosophi in uenūt modū argumētādi per inductionē. altis ppo- sitōibus unā cōclu- sionē faciūt uniuersalē b⁹ mō. Socratēs Plato ē aīal. Licere oīs hō ē aīal. Ecōtrario est in uniuersali cō- fusio. qm̄ p talē uniuersalē ue- num⁹ in cognitionē pticulariū. sicut p̄z qn̄ uidem⁹ hoīem a re motis. tūc nō cognoscim⁹. nisi ei⁹ subāz corporeā. s̄z postea p motū cernit̄ eē aīal. dū ſo ma- gis appropīquat cernit̄ eē hō. tādē cognoscit̄ esse petr⁹. No- ta q̄ p̄z ph̄m̄ plura scire possū

mus. s_z unū solū intelliger. qm̄
 sit hītū p quē plura sci
 intelligere āt dicit actus
 q̄ nō pōt intellectu esse dupli-
 catus. Intellect^o. n. ad unū solū
 se pōt actualit cōuertere. t h^o
 p_z q̄ qn̄ qs agit duos act^o rō
 nis simul uno tpe. vn̄ ē itelcūs
 t ali^o memorie sive cōsuetudi-
 nis. vbi ḡa. Aliq̄ dicit horas
 t querit in libro cōcordātias. l'
 numerat denarios. vnū illorū
 s. querere cōcordātias ē act^o
 intellect^o. sed aliud. s. dicer horas
 est act^o memorie. sicut etiā
 aīal brutū sine regimine intelle-
 ctus uadit ad domū ad quā se
 pe iuit. Itē nota q̄ ad intelligē-
 tiā rei nō req̄it vñtia rei in-
 telligibilis. s_z pñtia silitudinis
 er^o tm̄. qn̄ specū cognoscitur
 eēntia. s_z signat f_z t. t inde est
 q̄ intellect^o apprehendit remo-
 ta sicut pp̄i eriore..

De intellectu ad actū. t e t possi-
 bili.

Lap. 46

Nunc v̄ intellectu agēt t
 possibili sp̄alit ē dd. In-
 tellect^o igr̄ agēs ē q̄ abstrahit
 sp̄es ab imagine sive fātasia. et
 sua irradiatōe facit vniuersa-
 les. ac pōit res i intellectu possi-
 bili. Nā sicut ad usum corpale
 exigitur lux abstrahēs intēti-
 ones coloz. i. similitudines a co-

lorato. t pōnit eas in aere. nō
 qdē fīm essentia. s_z fīm itētōez
 .i. silitudinē. Sic intellectus agēs
 q̄ est lux aīe ponit sp̄es abstra-
 cras a fātasia in intellectu possi-
 bili. nō. qdē actualit. s_z f_z intē-
 tionē. i. silitudinē. Quare āt
 inter imaginationē t intellectus
 possibilē nō sūt potētie eiusdē
 sp̄ei. qm̄ altera est potentia aīe
 sensibilis. altera aīe rōalis. In-
 tellect^o aut̄ possibilis dī. q̄ p̄t
 recipere tales sp̄es. sed nōdum
 suscipit eas. c^o ex^o ē tabula mi-
 da nullā hīns picturā. potēs ē
 āt hēre quācūqz. Sane cū intellectus
 possibilis tales sp̄es re-
 ceperit. tūc sicut hēs supra uo-
 catur intellect^o in effectu uel i
 hītu. Lūz v̄o illustrat multitu-
 dine sp̄ez sensibiliū. tūc est in-
 tellect^o adept^o. Qualif autē
 iste sp̄es remaneat in intellectu
 possibili. uel qlit ad eas fiat p̄
 reminiscētiaz cōuersio t reuer-
 sio hēs supra in c^o de mēoria.
 Porro intellectus agēs t possi-
 bili differūt. sicut lux t illu-
 minatū. sicut pficiēs t pfeci ibi-
 le. quia ut dicit ph^o intellectus
 agēs est oīa facere. sed intellectus
 possibilis ē fieri. Et ut plem̄
 inotescat notādum q̄ sicut ad
 hoc per speculū aliqd uideat.
 tria sunt necessaria. s. speculū.

Aqđ aptū natū ē recipē ipsiōez corporū obiectorū. color autē in corpib⁹ obiectis. ⁊ lux qua moneatur color corporū obiectorū que sine luminis influxu q̄stūcūq̄ obisciātur nō sūt receptibiles a speculo. sic similē ad hoc ut aliqd in intellectu ui deamus. oꝝ q̄ sit intellectus possibilis q̄ apt⁹ nat⁹ ē recipē spēs quēadmodū dictū est de speculo. oꝝ etiā q̄ sint spēs speclate apud intellectū possibilē q̄ hēt ipsas habitu. cū sit loc⁹ spērū uniuersaliū. Sed sicut color in corpe nō mouetur. nec spēs nisi mediāte luīe imprimūtur i speculo. sic nec fantasimata erunt actu intelligibilia. nisi intellectus agēs irradiet ⁊ diffūdat super eu lumē suū. sicut lux sup colores. ut sic fin actū intelligibilia efficiantur.

De intellectu speculatiō
⁊ practico. **C**ap. 47.

SEq̄s de intellectu speculatiō ⁊ practico q̄ abo i cognitōe consistūt. Sed in hoc differūt q̄ intellectus speculatiō cognoscit uerū in rōe boni. practic⁹ at cognoscit uerū in rōe boni. Itē intellectus speculatiō uocat cognitio speculatiua. s̄ practic⁹ dī cognitio affectiua. Itē finis speculatiū

est uerum. finis autē practici ē opus. Itē per speculatiū gimus recte. sed p practic⁹ recte uiuimus. Intellect⁹ practicus uocat opatinus. qđ dicitur a praxi qđ est opatio. Itē intellectus practicus diuidit in rationē. ⁊ synderesim. Rō autē diuiditur in ptem supiore ⁊ in feriore. de qb⁹ p ordinē vō ē. **D**e rōe ⁊ ptibus eius.

Cap. 48.

Ratio autē est uis aīe. nō solū cognitiua. s̄ etiam motiua. Ideo autē cum iudicat aliqd esse bonū uel malū. ⁊ ibi s̄istit. tūc dī cognitiua. Si autē pcedit amplius ⁊ iudicat bo ut fiat sic dī motiua. Si vero ad hoc ultimū pcedit ut nō solū iudicet esse bonū ut fiat. sed etiam id. dicit liberrū arbitriū. qm uerū arbitriū approb. oēm ⁊ uolūtatem. nō al. se habet ad bonū pticulare diuiditur in ptes supiorem ⁊ inferiore. Superior pars diuinis ⁊ eternis intēdit. Inferior autē de transitorijs iudicat. ⁊ ea disponit. Item superior ps accipit rōes p legēs diuinās. ut hoc est faciendum qđ deus precepit. Pars autē inferior accipit rationes p legēs humanas. ut hoc est faci-

II

Quid honestū est. uel q̄ ex
eipub. Item superior ps
tōis dī uis. q̄ l̄ usq; ad cōtē
plationem eternoz. se exten
dat. differt tñ ab intellectiuā.
q̄ intelligētia negociat in eter
nis per modum rōnis uel intē
tionis. Ratio autem non sic. s̄z
cōferedo q̄ ratiocinādo. **D**icit
autem rō alio modo ab intelle
ctu qm̄ intellectus apprehēdit
esse rei absolute. rō autem cuz
collōne uni? ad alterum. Infe
rior uero pars rōnis dicitur
multipliciter. que circa res cor
porales uersatur. conuicta est
sensualitati. q̄ sepe allicit ab ea
uidet enim. semp̄ porrigi po
mum sibi. i. illecebram uincaz.
Rō tñ inferior q̄ superior idem
sunt in essentia. sed differunt in
officium. Exemplū in oculo sur
sum q̄ deorū spiciente.

De aie

Lap.

149.

Utrū motuaz aie rati
onalis est diuisio. Dui
ditur enim uis motua in ipa
tiuam q̄ consiliatrice. q̄ affecti
uam. q̄ cōsiliatricē simul q̄ affe
ctiuam. Uis impatiua est libez
arbitrium q̄ synderesis. Consi
liatrix est ipsa ratio que diui
ditur in ptem supiorem q̄ infe
riorem. Uis affectiuā est uolū

tas que diuiditur in thelesym.
q̄ bulysim. Uis que simul consi
liatrix est q̄ affectiuā est ipse uo
lentus practicus.

De uoluntate.

Lap.

150.

Inter dictas potentias
p̄d est de uolūtate q̄
inter ceteras motiuas est p̄ci
pua. cū sit ḡnalis motor oūm
uirium. Cum. n. intellectus ap
prehendit aliquid ut bonū. uo
luntas imperat uirib̄ affixis
ipsis organis. sicut uisui ad ui
dendum. auditui ad audiēduz.
q̄ sic de alijs sensibus. Similr
in motu locali uolūtas impat
uirtutē animali que est in ner
uis q̄ i musculis. q̄ ita mouet ad
ambulādū. uel currēdū. q̄ ad
huiusmodi similia. Sed fallit
istud in potentijis anime uege
tabilis in quibus uoluntas suū
imperium non exercet. Nutri
tuā q̄ generativa. q̄ augmenta
tiva. non secundum nostruz ar
bitrium. sed naturaliter opē
rantur. **V**oluntas autem in
duas diuiditur partes. s. i. the
lesym. q̄ bulysim. i. uolūtate na
turalem. q̄ deliberatiuam. qua
rum prima. 1. uolūtas natralis
dirigit p̄ synderesis. 2. vō. s. d
liberatia p̄ rōez. Nota q̄ uo
luntas p̄pē q̄ stricte est tñmō

Lettonabiliū. sed large dicit etiā
brutorū esse. Imprope vō quasi
methaphorice. dī ēt esse uegeta-
biliū. vñ uolūtas pmo mō sū
pta. s. put est rōabiliū ppe uo-
lūtas dī. 2º mō put est brutorū
uocat ppe desideriū. 3º modo
put est uegetabiliū uocat ap-
petitus. Inter potētias nullā ē
liberior qz uolūtas. qz nec obli-
gat organo sicut imaginatio &
estimatio. & h̄mōi. nec cogit a
bono. sicut itellect⁹ cogit a ue-
ro. Vires at affixe organis i-
mutat necessario imutato or-
ganō. qz oib⁹ uolūtas caret.
vñ ait Aug⁹. Nihil adeo i nra
ptate est sicut uolūtas. Si aut̄
scire uolueris quare uoluntas
nō cogit a bono. sicut itellect⁹
a vero. hec est rō. qz citra p̄mū
nihil ita bonū qd n̄ aliqd ipse
ctōis hēat. s̄ aliqd ita uez est.
qz nihil falsitatis hz. ut in hac
ppositōe qdlibet totū mar⁹ ē i
sua pte. vñ tali vō cogit intel-
lectus assētire. s̄ uoluntas nulli
bono creato cogit adherere.
Itē uoluntas vñ infđū cogi per
iordinatū appetitū. put uolū-
tas qñz trahit hoīem. & allicit
ut bonū spnat et icōmutabile.
& reb⁹ mutabilib⁹ adhereat. s̄
i h̄mōi coactōe libertas qdā
est. vñ Aug. Omne pccm adeo

est uolūtarīū. qd si nō e
tarīū non est peccatum.

De synderesi. **L**a. 21

Synderesis uis est moti-
ua que semp nata ē figi
in supioribus naturalit moues
& stimulans ad bonū. & abhor-
rens malū. & in illis nūqz ē er-
rans. neqz fm synderesiz ē pec-
care. Sciedū qz ois syndere-
sis nūqz extinguit totalit. etiā
in diabolo & in dānatis rema-
net in illis aliqz act⁹. Syndere-
sis. n. qzum ad instinctū boni.
& qzū ad displicentiā mali cul-
pe absolute cōsiderate exticta
est. in diabolo & in dānatis. fm
vō qz culpa cōpat ad penā. sic
nō est extincta in illis. syndere-
sis etiā in hūc modū remanet
in eis pena. Isa. Uermis eoz n̄
moriēt. Hūt igit displicētiā
mali i cōstatōe collōne ad pe-
nam.

De consci. **L**a. 52.

Hoc in cōscientia cō-
ponitur ab hac preposi-
tione. cuz. & hoc nomine scien-
tia. vnde conscientia dicit duo
. s. scientiam. & fm hoc cōsciētia
est habitus naturalis. nō soluz
cognitiū. s̄. qz etiā motiuū. In-
cliat. n. aīo. ecutoz bōi. &
fugā mī. dīc. scia ac
ceptō. ex p̄. ois. qd notas

in hac opositioē cū. P^o igitur
cōscia includit sciētiā
in lē. h̄z se sicut sup^r. et rūgīt
synderesi. et semp est recta . 2°
mō cōnūgit magis rōni. et sic se
h̄z sicut inferi^r. hoc mō recipit
errorē et cōturbationē. In con
scientia. n. ex pte inferiori bene
pot accidere error. Nā rō cū
cōsciētia pti inferiori ingit. et
h̄z v̄sari circa pticularia i q̄b^r
sepe cōtingit errare. sicut p̄z i
sigillo conscientie in quo synde
resis pponit maiore sic nullū
malū esse faciēdū. rō assumit
minore. l. hoc est malū cōsciētia
cōcludit. g^r nō est faciēdū. Cir
ca p̄mā nō error. Circa se
cundā q̄nq̄ est error. et ex hoc
fallitas in cōclusione q̄nq̄ dīt.
Quēdā ē cōsciētia nimis lar
ga et nimis s̄. Nāz prima
gnat p̄iuptōz. desperatōz.
Itē prima dic. Ialū bo
nū. 2° ecōtra bonū malū. Item
p̄ sepe saluat i adū. 2° ecō
tra dānat saluat. Nota q̄
aliud est cōsciētia. aliud ē tñr
cōsciētiae. tūc. n. est cōscia q̄n q̄
sentētialis iudicat aliquid eē fa
ciendū vel uitēdū. et cōtra talē
cōsciētia faciētia si sit eō
nea peccatū e ed ī timores
cōscie facer est pecca
tū. q̄ talis semp ex

diffinitiuā sūia rōis per quāz
iudicet se teneri ad aliqd. s̄ ex
eō q̄ uacillat inter dubia ne
scies qd sit melt^r. uel ad qd te
neatur poti^r. cū tñ nō omitte
ret q̄cqd sciret esse placitū di
tine uoluntati. De cōscia quoq̄
sciendū q̄ q̄nq̄ respicit p̄teritū
q̄nq̄ p̄ns. q̄nq̄ futurū. Nā cō
scia remunerat de p̄terito. De
p̄nti do et. et p̄canet de fuſo.
Prefita nāq̄ r̄spicit ut quādo
cōscia mētē rep̄hendit de malo
commisso. uel de bono omisso
Presentia autem respicit con
tradicēdo ei c̄ p̄ cōscia hūm^r
oppositū. Futura quoq̄ respici
cit. ut quādo instruit et stimu
lat mentē ad ea faciēda. uel ui
tāda ad que cōscia ipsa iudi
cat nos teneri. Qd autē cōscia
se extēdat ut dictū est tā ad fa
cta q̄s ad fienda pot colligi ex
diffinitib^r conscientie que ta
les sunt. Joānes Dama. Con
scientia est lex intellectus no
stri. Basilius. Conscientia est
rōnale iudicatoriū. Diffinitio
nes magistrales sūt iste. Con
scientia est cognitio sui ipsius.
Item conscientia est habit^r ani
mi agendoz. et nō agēdoz. Itē
conscientia est habitus mentis
boni et mali discretiūs. Item
conscientia est credulitas intē

Htionis ad aliquod facie dū. uel nō facie dū animi deliberatioē fir mata. **E**rroz cōscientie octo modis causatur. **P**º ex ignorā tia qñ. s. nescit qcqd sit eligēdū uel declinādū. **D**e tali errore **d**º 2º palipo. 20. **L**ū ignoram⁹ qd agere debeam⁹ hoc solum residui habem⁹ ut oculi nostri ad te dirigātūr. 2º ex negligē tia ut cū qs negligit ɔsciaꝝ di scutere. uel si nescit se expedire negligit tamen ab alijs qrere. 3º ex supbia ut qn qs nō hū liat intellectū suū ut meliorib⁹ 7 sapiētorib⁹ se uelit credere. **L**otra qd Ap⁹ scde corīth. io. Laptiuātes oēm intellectū ue strū in obsequiū xpī. hoc est q̄ glibet in credēdis plus dū con sentire fidei qz sibi. 7 in agēdis plus dū alijs creder qz sibi. 4º ex singularitate qua bō seqns sensum propriū nō conformat se alijs. nec seqꝝ uias cōes bo noꝝ. **D**e his numeri. Extrēa castroy cōsumplit ignis. 5º ex affectu inordinato q̄ sepe inclinat ɔsciam ad id qd homo tūc appetit. 7 sic facit eā a sua re citudine deuare. Seneca. Pe rit omne iudiciū cū res transit ī affectū. 6º ex pusilanimitate qua qs timet non timēda fz re cū iudiciū rationis. Isa. Dici

te pusilanimes ɔfortarini 7 no lite timere. 7º ex per p̄ qua homo se credit esse po sit inter duo peccata. quoꝝ alteꝝ sit ipossible declinare. **S**z sciē dum q̄ pplexitas nihil ē sim plic̄. pōt tñ qs esse pplex fz qd. i. fm erroneā consciāz qua deposita erit liberatus. 8º ex hūilitate 7 cordis puritate. **B**onaꝝ mētiū est ibi culpas a gnoscere ubi culpa non ē. Er roz pmis septē modis accept⁹ rep̄hēsibilis est. 9º vō mō lau dabilis est. ino nec errorz dici debet. sed humlis suoꝝ defe ctū recognitio vñ modo non sit numia.

De operib⁹ anime.

Lap.

15

Huīna fz diuersas potē tia. multas. 7 tñversas fz opationes. Ipa. n. cognoscit ueꝝ p it̄ lectū spec̄latū. affec tat bonū p it̄ lectū practicuz. Discernit at ɔferēdo it̄ bo⁹ 7 malū. ueꝝ 7 falsū p rōem. Di scernit sil 7 eligit p libez arbi triū. Lōsētit n uolūtate. Inuenit mediū p i geniū. stimlat ad bo⁹ p synder esiz. Aia et i acti b⁹ suis ordi naz qd sēsus pcpit imagi vñrat. cogni tio forn uestigat rō iudicat. itelligētis

II

Ait. et ad explanationem
et. Aia p̄terea cognoscit
res p̄ntes p̄ sensu, abintes vō p̄
imaginationē, res at i materia p̄
p̄ntiā sui. In semetipā at seipaz
per reflexionē sui supra se. Aia
aliis hz act⁹ p̄tinētes ad cor-
vus. sicut ē vegetare p̄ v̄tutem
aturalē. sentire p̄ v̄tutē ani-
male. et uiuiscare p̄ v̄tutē vita-
le. de qb⁹ oībus dictū ē supra.

De q̄ntitate aie. **C**ap. 54

Anima cū sit simplex n̄
v̄tualē. vñ p̄ q̄ aia hz eentiaz
n̄ est in toto corpe. hz in pte cor-
poris determinata. et tñ v̄tutes
influit toto corpi. et ad h⁹ pot
Lalcidi⁹ ex⁹ de aranea que i
medio telle sue residens sentit
quēlibet motū. siue in īeri⁹. siue
exteri⁹ i tella factū. Eodē mō
aia i centro cordis posita sine
sui distētione totum corp⁹ sibi
unituz sensificat. et acat. atqz
mouet. Nec ē simplicitatē aie
ē q̄ dñr tres aie eē. siue vegetabi-
lis. sensibilis. et rōalis. c̄ itelli-
gētia supi⁹ ē exp̄ssa. Aia quoqz
hz sit simplex. tñ fm Boe⁹ drc
i eo qđ ē. et quo ē. sicut et āgel⁹
et oē creatū. q̄ oia differūt fm
rōnem uniuersali ticularis.

De immortali-

Cap. 55.

Hūmā esse imortale ō
stēdit auctoritate et rōe.
Sapie 5°. Justoz aie i ma. dei
sūt. et ifra. Et spes illoz imor-
talitate plena ē. Itē i euāgelio.
Querēt hoies mortē et nō in-
uenient. Itē. **G**. log⁹ de malis
iferni. Ibi mors semp uiuit. fi-
nis semp incipit. et defect⁹ defi-
cer nescit. Itē Joāmis. 6°. Qui
manducat me. car. et bi. m. san.
hz int̄a eter. **I**tē p̄ rōnes. p̄
talis ē. Ois corruptio ex v̄rie-
tate cāt. nihil at ē qđ subē aie
strarie. Itē aia capax beatit-
udis ē. hz de⁹ ut ait Aug. igē-
ti liberalitate replet oīs crea-
turās p̄ captu eaz. g⁹ consert
aie beatitudinē. hz ad beatitu-
dinē spectat uita eterna et ppe-
tua gla. Preterea si aia more-
ret cū corpe hō n̄ timereſ mor-
tu⁹. sicut nec lup⁹. nec caſs mor-
tu⁹. g⁹ reliq⁹ aliqd uiuēs post
mortez hois qđ timet. et hoc ē
aia. Itē cū de⁹ iust⁹ sit hēbunt
iusti p̄miū. et mali pena. hz h⁹ n̄
fit i h⁹ mūdo. Lu mali videat̄
florere deducētes i hois dies
luos. ut dicit Job. Boni g⁹ ubi
florebūt. siet eaz. g⁹ siet alibi.
hz h⁹ n̄ pt ee nisi aia sit imora-
lis. Aug⁹. Irā leuit i p̄nti tri. et
pspa cū tpe. hz cācellatis maib⁹
more Jacob eadē ūdeut sī fine

Pmasura. ut hic tribulati et afflitti sine fine gaudeant. Jocundi vo et ditati penas et nas sustineant. Jacob². De gaudin^z exi stimate fratres. cu in uarias tē tationes incideritis. Beda sup isto vbo. Ne indignemini frēs mei si mali i mūdo florēt. et vos patimini. qz n̄ est christiane dī gnitatis in tpalib^z exaltari. s̄z depini. Ad hali nihil hñt in celo. uos nihil in mūdo. Sz spe illi^z boni ad qd tēditis. qcqd i uia cōtigat gaudere debetis. Hie ronim². Difficile iimo ipossi bille est ut pntib^z qs frnatur et futuris. vt hic uētrē illic mētē reficiat. ut de delitiis ad deli tias transeat. ut in celo et i ter ra appareat gloriolus. Itē de fecit aiam ad unaginez et simili tudinē suā. sed ve^z est imorta lis. g^o et aia.

De libero arbitrio.

Lap.

156.

Liberū arbitriū est ut ait Aug. facultas. rōis et uolūtatis qua eligit bonū gratia assistēte. malū vō grā delistēte. In hac diffinitōne simul ponit rō et uolūtas. Rō qdē ut cōsili arius. volūtas autē impator. Nā rō dicit aliqd esse bonum et malū. Uolūtas dicit fiat fiat. Nota libertas liberi arbitriū

est libera a coactōe su^z sed nō libera a coactōe ti. Nulla. n. coactio exterior. cā sufficiēt ut aliqd fiat. Iz qz sit efficiens. ut p̄z in multis qui coacti sunt negare xp̄m p̄ tor menta. qm̄ in h^o mōi coacta uolūtas. Uolūtas est ut ait Aug. Qz pccōr retrahitur a grati tūc nō destruit libertas liber arbitrij. qz cetus. uel fessus. uel claudus in fouēā cadens qzdo extrahit nō fit eo iūto. Liber tas liberi arbitrij triplex ē. s. a necessitate. a peccato. a miseria. Prima libertas est nature. 2^a grē. 3^a glorie. Itē pma ē bo noz et maloz. 2^a tātūmō est bo noz. 3^a est in celo regnātūm. Ex his p̄z qz libertas malorū est uelle. nolle peccare. sed li bertas in paradiso fuit posse non peccare. nec posse turba ri. p̄z qz libez arbitriū est tā in bonis in malis. quia in bonis est tātūmō fuit^z miserie. In malis autē est seruit^z mīkie et peccati. sed in pma est liberri mū. qm̄ oīs talis fuit^z destrui tur. Nota qz Iz deus n̄ possit male facere. et similē angel^z et aie bone. uel beate. tñ est in eis libez arb.^z qz bonū eligunt et malū. nō ex infirmitate. et libera uolūtate.

Homo dicens est de dia
bz liberū arbitriū. bo
bz semp respuit. et maluz eli
sed hoc non facit in eo uio
coactio. s̄z uolūtaria obsti
natio. Liberū arbitriū bz se in
qbusdā indifferēter ad bonuz
et ad malū. at in p̄mis p̄nitib⁹
inte lapsū. In qbusdā pl⁹ se bz
ad malū q̄z ad bonū. ut in gñā
tis post baptisimū. In qbusdāz
pl⁹ se bz ad bor:z q̄z ad malū.
ut in sanctificatis in utero. In
qbusdā se bz necessario ad ma
lu. ut in infideli. nō regnatis.
In qbusdā se bz necessario ad
bonū. ut in firmā. sicut
fuit beata go. post c̄ptōe
filij.

De natura corporis hūani.

Homo. i. ce. s. opos dr
i. arbor euersa. habet. n.
caput cū capillis. dū ra
dīcis. brachia vō. ruribus
sūt quasi rami. Sūt hō est lōgi
et lati corporis. Sol⁹ et hō ē ere
cti corporis. et hōmō rō duplex
est. s. naturalis. et moralis. Na
turalis rō est q̄z in alijs aial
bus abūdat in caritate
terrea depmēs. defici
erigens q̄z nō est i hoie. L
et rō moralis. ut i. iudo sta
ture corporis acc̄te aic̄titudi

nem mētis sursū ad celestia tē
dentis. Accidētia aie transmu
tat corpus. q̄z forma delectabi
lis imaginata mouet corp⁹ si
cut tristabilis. et iō Auic. ait. q̄
multū tristis ac lepram times.
erit alicū leprosus. sicut econ
uerso q̄z corporis passiōes redū
dat in anime turbationē. sicut
pz in sōno. Itē ptes corporis
hūani hñt similitudinez totius
mūdi. q̄z tāta est distātia inter
extremitates duoz lōgoz di
gitoz utriusqz man⁹ q̄zta est a
uertice capitis usqz ad plantā
pedis. sicut tanta est distātia a
cenith capitis ad oppositū tro
piū in celo q̄zta est ab oriente i
occidētē. Corp⁹ hūanum ex
quattuor elemētis cōpositū ē.
sed apparet terra in ossibus. et
in carne. aqua vō in hūorib⁹.
. s. sanguine. fleumate. collera.
melāconia. Aer cōtinet in pul
mone. et hoc pz. q̄z semp i motu
ē. Nā pulmo uētilabru cordis
est ne nimio calore dissoluat.
Sed ignis contineſ in corde. et
ideo inferi⁹ est latū. et superius
acutū quā formā ab igne rei
net. Mēbra corporis triplicia s̄t.
Sūt. n. quedā radicalia. ut cere
brū. epar. cor. genitalia. Inter
que tria prima sunt de esse in
diuidui. in qbus ut supradictū

est sedē hēt spūs naturalis. uitalis. et aialis. s̄z mēbra genitilia sunt ad conseruationē spēi. Alia sūt mēbra deseruētia. ut uene artherie et nerui per que uehit ille triplex spūs. ut hēt supra. Alia sūt mēbra officialia ut manus et pedes et huiusmōi.

Hūt ēt mēbra tā artificialē ordinata. ut mutuo deseruāt. Nā supiora inferiorib⁹ amīni strāt subuētione. ut p̄z in oculis. Itē inferiora p̄bet supioribus supportationē. ut p̄z in pe dibus et crurib⁹ que totū pondus alioz mēbroz sustinet. Itē media impiūtūr utrisqz defēsionē et necessarioz acqūtōem. ut p̄z in manib⁹ et brachijs. Itē sic sūt ordinata. ut mutuo sibi condoleāt. Nā si unū mēbruz dolet cōdolent ei oia mēbra. et hoc pp cōexione et colligatiōne. Itē sic ordinata sūt. ut qñ mēbrū deficit alia mēbra eius defectū supplēt. vñ uidem⁹ ali quos carētes manib⁹ comedēr cū pedib⁹ et alios carētes pe dibus cū manib⁹ abulare. Itē sic ordinata sunt ut vñ mēbrz piculis se exponat pro alio. ut p̄z in capite p c⁹ defensiōe alia mēbra piculis se exponit. Itē magnus dolor in uno membro facit minorē in alio nō sentiē.

Itē mēbra quorū mot⁹ libero arbitrio tā podo dientiā seruāt. ut int̄ impe uolūtatis et executionē ope quasi nulla mora uideat. et hī obediētā uidem⁹ seruare oculū i uidēdo. lingua in loquēdo. os in comedēdo. man⁹ in opādo. et b⁹ modi.

De physonomia hominil. 158;

La.

Duerse mēbroz disposi tiones sūt artē physonomie diuersos affect⁹ ac mo res indicāt in hoie. nō q̄ ista si gna necessitatē sponat morib⁹ hominū. s̄z ostēdat inclinatōez nature que tū ineri potest freno rōnis. Sequamur igit̄ i hoc tractatu b⁹ artis magros aucto:res. s. Aristotelē. Avicēnā. Constā. et Ilomenē. Loxiūm Palemotiū incipiētes a cōp lexionib⁹ lāconicos. tristes et grauicim⁹. Sangui neos vō opp. ita h̄re uidem⁹. Colleric faciles sūt ad iras. et fleumatici pigri sūt et sōnolēti. Physonomie text⁹ dicit q̄ ma sculm⁹ uehemēs est ad ipetus studiosus et aiosus. Feie autem misericordes sūt et timide. La pilli molles et rari hebes ingēniū ploquunt̄. Itē capilli crisi pnucliarū rūndū. et lucri cupi

capilli depresso n
 anti iminētes feru
 arant animum. et his con
 dat capitibus ursini capillatu
 ra. Item capilli flavi et grossi
 et albi indicant indociles. Ca
 pilli nero subnigri si sint mode
 ate tenues indicat bo
 ss. et bonar s indicat cōple
 ionem. Capilli nigris magnus
 solidum indicat apud antez
 globosum et breue est sine sapi
 entia et memoria. Item caput
 humile superius et quasi planū
 insolentie et dissolutionis dat
 indicium. Item caput oblongū
 aliquātulum et maleo simile ho
 minem circumspectum ac proni
 dum indicat. Frons angusta ni
 mis indocilem et uoracem de
 clarat. lata uero paruitatem si
 gnat discretionis. Et otūda
 designat iracundiam. It
 milis et demissa sig ad mei
 diam et tui
 pia. Item quadri modera
 te magnitudinis magne sapiē
 tie et magnanimitatis est indi
 cium. Superbia arcualia que
 coniunguntur usq ad corr
 si signant subtilem et stud
 in omnibus operibus suis.
 autem ibidem coeunt tristē ho
 minem et parum sapientem de
 monstrant. Si autem arcuosi

tas declinat ad tempora. et ad
 gibositatem genarum signant
 negligentem. Item supercilia si
 sint longorū et multoz pilloz
 signat ferum et magna meditā
 tem. Oculi qui tanq gutule ni
 toris reluent mores cōpoli
 tos indicat. qñ uarie mouētur
 ut mō currat. modo gescant. si
 gnat mala reuoluti iam in aīo.
 s. z nodū esse ppetrata signat.
 Oculi glauci splēdore et micā
 tes signat audace et puigile ad
 maliciā. Oculi nigri tremētes.
 et obscuri designat potatore u
 ni. et intēpantia ueneris. Oculi
 pure nigri signant imbecilē. et
 sine vtute animum et lucri au
 dū. quādo st guttule rubētes
 aliqtulū ibi sunt. et tamē nigre
 apparēt animū iustū pbū et in
 geniosū ostendūt. Ubi autē i ni
 gris oclis guttule uehemēt ru
 bēt. et aliquie tendunt ad qua
 draturā. et quedaz sunt palide.
 quedam glauce. et circuli q fo
 rinsecus ambiunt pupillas sūt
 sanguinolēti. et sūt magni oculi
 et nitor pupille moueat ut mo
 uet palpebra tales inquantum
 oculi signat animū qui omniū
 excedat more feraz. qcqd cūm
 nefandoz cogitari pōt talib
 oculis perpetrabile ē. nec ēt a
 domēstico cessabunt sanguine.

HOcili nimū p̄minētes rubicū
di ⁊ pui lingua declarāt effre-
natā. ⁊ corpus instabile. Oculi
acute intuentes si sunt humidi
indican boiem ueridicū. ac in
agendis uelocē puidūq;. Oculi
q̄ frequēter claudūt. ⁊ frequē
ter relierātur timidū ac imbe-
cile declarāt. Oculi multe ap-
tionis signāt stultū ⁊ inuerecū
dū. Si aut multe clausure sunt
signāt mobile⁹ ⁊ incōstātē in oī
bus factis suis. Aures p̄minē-
tes ⁊ ualde magne signāt stoli-
ditatē ⁊ garulitatem. ⁊ iprudē-
tiā. sed ualde pue malignitatis
sunt indicia. Aures nimiu⁹ ro-
tūde indocile signāt. Aures ob-
longe ⁊ aguste inuidie signa s̄t.
Aures iacentes ⁊ supra caput
applicate pigritiaz designant.
Sēne crasse signāt ignauia et
sōnolētiā. nimū aut tennes ma-
lignantatē. Sēne rotūde inuidie
arguitur. Nares patule ala-
critatis ⁊ fortitudinis dāt id
dicū. lōge vō tenues mobilita-
tis signū h̄nt. Nariū aut pars
que iuxta frontē est. si nec alta
nec hūili. s̄ equali linea descen-
dat uirile signū est. ⁊ cōstātiaz
demonstrat sine prudentiā. Na-
res minores debito furib⁹ assi-
gnātur. Os uultus cū plenus
est ⁊ crassus ignauū ⁊ uolupta-

tibus deditū signat.
pēdes cogitatore⁹ sul-
dicat. Labia tenua in ore mi-
ri si supi⁹ labiū aliq̄stulū ex-
peret sup inferi⁹ magnanimū
indican ⁊ forte⁹. Tenua uero et
pui oris imbecile animū ⁊ uer-
sūtū indicant. Labia vō soluti-
aliq̄stulū ab ore depēdetia ie-
tem demōstrāt. Nā in asinis
equis antiquis hoc signū inue-
nitor. Os puū cōuenit tam
vultib⁹ mulierū q̄z hoib⁹ esse
minatis. Os qđ ultra modum
vulataf uoracē indicat. ⁊ imitē.
⁊ impī. Talis. n. oris rit⁹ ma-
rinis mōstris cōuenit. Dentū
plixum aliq̄stulū demonstrat
minus iracūdū ⁊ min⁹ pturba-
tū. Qui puū ⁊ breue metū ha-
bent imites sunt ⁊ inuidi. Hoc
eim pla. ad serpētes p̄tinere
referebat. Utli⁹ est mentū cō-
mēsuratū fm̄ aliqd ad quadra-
turā aequalē. vō nūmib
lixū distē. ibam mis̄. alij
ostendit. Vox exns iimilis nō
ci ouū aut capraz stultitie hēt
indicum. Qđ autem in modū
auū de facili fiunt leues. Vox
tenuis quasi lugubris tristē in-
dicat ⁊ suspicolum. quoꝝ vox
in nares incurrit ita ut nares
consonant mendaces sūt ⁊ ma-
liuēt. sūt ⁊ aliēis gaudētes

Lervix longa et nua eum si
 quis malignus meditatur.
 Lervix rotunda probat uir-
 autem animi et corporis humi-
 litatez. Lervix brevis indicium
 est eius meritate au-
 da x est. Lervix immis erecta i
 solente et uinculacem dicit.
 Pectus qd. in multis carni-
 bus cogestum indociles et igna-
 cos indicat. Pectus qd longus
 est qd uenter prudentem indi-
 cat. si nimietate pillo-
 rum re tegatur signat
 horribilem. et animus
 sine ueritate. Cum au-
 tem solum pectus apilos pre-
 fert animo designat. Hu-
 meri et qui in acumine
 erecti uero usidiosum indicat
 hominem. Brachia quando in
 tanta prolixitate extenduntur
 ut erecto extremitas
 mediuuat ad
 genu. licet forte. et quat-
 tuor digitorum. licet hu-
 miles dicit; et fortes.
 cum ar prolixitas. hec ad
 femur de init. uel parum ul-
 tra declarat homines maliuo-
 los. et malis alienis gaudentes
 manus nimium breues et exi-
 gue fortes designant et saga-
 ces. Erasse manus. digitos
 breves et ultra

declarant tergiuersorem insic'i
 osium et furem. manus indon*i*
 te idest intorte et tenues loqua-
 ces signant et uoraces. Ungues
 albi et plani et molles ac tenues
 ac obrubentes et bene plucidi
 optimum ingenium indicant.
 Ungues influxi et curui impru-
 dentes indicat et rapaces. Un-
 gues breves nimium declarant
 malignum. Digi*t* collecti et glo-
 bati auarum dicunt et malignum.
 Digi*t* parui et tenues siuitus
 demonstrant. Digi*t* uero pui
 et grossi inuidum indicant et eu-
 dacem. Latera tenua et agusta
 et deppressa timiditez indicat.
 Latera refecta carnibus et du-
 ra ostendunt hominem indoci-
 lem. hec n.ad ranas s'm plato-
 nem referuntur. Pars cruris qd
 sub genu e que vocat sura qd
 plena est et quasi grauida inten-
 patu hoiez signat et iprudete.
 molles sure effemias assigna-
 tur. Pedes grossi et breues ual-
 de infirmi hoiez indicat. Pe-
 des nimium plixi pertinet ad ho-
 minem dolosum. Pedes ptenuis et
 breues pdit hoiez malignus.
 Qui logis passib*l* icedo ma-
 gnanimi esse solet et efficaces.
 Ueleritez icedeo se coprimit
 et vultu deducit atqz totu cor-
 pus iohicat signat timidu pcuz

Let vñslutū. Qui brenes passi? hēt
ēndoqz accelerat malign? eē dī
z imbecilis. Color cutis niger
vñslutū indicat. Color albus ru-
beusqz fortes aiososqz dñndit.
Color uehemēt albus cū pa-
lore defectuz vñtutis signat ex-
tinacia victoria fleumatis. Co-
lor ignitus lucentibus oculis
ad insaniā uergit. Color me-
dius inter nigrū z albū q de-
clinat in brunū si clarus ē ostē
dit virū boni ingenij z bonorū
morum.

De regulis gñalis physono-
mie. **L**ap. **59.**

Generalis igr̄ tenēdū est
q mēbra que in ppor-
tionē naturali sūt quo ad figu-
rā. colore. q̄titatē. sitū. z motū
indicat mētis bonā hñitudinem
naturale. Mēbra vñ que non
hñt pportionē debitā in figu-
ra. q̄titate. situ. z motu. quali-
tate puersā mētis idicat. Pro-
pterea plato dicebat q̄ q̄cūqz
similitudo aīaliū aliquorū i bo-
mamb? est tales hoies etiā ta-
liū imitātur mores. Nota i-
super q̄ licet p signa mēbrorū
naturaliū mores hominiū co-
gnoscātur. nō tamē imponunt
necessitatē. sed tantū ostendunt
inclinationez nature. nec semp-
tenūciant affectus hominiū. Iz

frequētāt pbabilitē. Itē p
signa pferenda exteriu
quibus dictū est non statu
serēdū est iudiciū. quia fortū
gnū est per accidēs. z nō per
naturā. z forte uictū est p cō-
trariā cōsuetudinē. z frēno rō
nis tenet. vñ narrat Ari. q̄ di-
scipuli hippocratis detulerū
Philomeni excellenti physone
mo figurā hippocratis. qui p
nūcianit de ipso q̄ esset vir la-
juriosus. Illis aut indignati-
bus z culpātib? Philomenē. q̄
d optio uiro talis iudicassz re-
tulerūt b? hippocrati q̄ fess?
est Philomenē hoc recte iudi-
casse. sed ex amo. Philosophie
z honestatis sui cordis cōcupi-
scentiaz dixit se uicisse z acce-
pisse p studiuz qđ nātē fuerat
denegatū. Deniq; sciēdūz est
q̄ signa e... referūt
nisi ad ea
calic
insunt he
ut est ira. cōcupi-
scentia. z
nōi. nō aut ad eas
que sui.
mine soli. sicut ē mu-
sica. geos... ia. z sun... Sci-
endū quoqz q̄ in oculis pnci-
palit cōsistit ois pfectio phy-
sonomie. z si oculoꝝ iudiciū cō-
firmat ceteroꝝ mēbroꝝ iudi-
ciū. tūc ratū dixit Ari. esse iu-
dicū. ut in leprosis. Si ēt con-
tray... vñ alet iudicia oculi

I.
pter qđ oēs physonomi
marūt oculū esse uex cor
s nuncium.

En toto hoīe.

Lap. **60.**

Dostq; expedituz est de
homine ex pte mētis. et
ex pte corporis. nac dō est d ipo
put est compositus ex vroq;
bi spaliter ondit dei potētia.
qa naturas tā distatēs hūxit
in unā plonā. s. naturā corpo
reā et incorporeā que maxie di
stant in predicamēto substatię.
Preterea cū essz una sola crea
tura que hēbat int̄ coguitōez
per intellectū. ut ágel^o. et alia q
hēbat cogitatiōne foris p sensū
ut qđlibet aīal brutū fieri de
buit creatura ad cōpletionez et
decorē uniuersi pp pfectiōnez
uniuersitatis que hac dupli
cognitiōe esse. ut posset
legere in lio. ppro^z et intus et
foris. hoc est in corpore et in
opere suo. **A**nit̄ et aīa corpori
multipli rōe. **A**nt̄ata di
gnior uidere. p^o rō est ut p
rūctionē tā dispariū naturaz
erigeret mēs ad sperādā illaz
vnionē que erit inter animā et
spīn. increatū. Alia ratio est. ut
anima seruiendo deo in corpe
hēat māius meritū. qz ubi ma
ior pugna. ibi maior ria.

7 p ɔñs maior corona. Diffi
cultas. n. opis mltum ualeat ad
efficaciā merēdi. 5° rō e pp cō
plemetū uniusl. Lū. n. sicut di
ctū ē quedā ect̄ creatura pure
spūalis. quedaz pure corporalis.
cōueniēs fuit fieri creaturam
mixtā. s. ptiz spūale. et ptiz cor
porale. 4° est qz sicut corpus
mūu ualeat ad fructū pñie. sic
post mortē resuſcitatū ualebit
ad cōfirmatōez stole duplica
te. qz nō solū aīa. s. etiā corp
p̄mibit dote sua. 5° rō est qa
hō ex defectu corporis mltā het
materiā humiliatōis iuxta id.
Humiliatio tua in medio tui. Si
cut aīa ex cōiunctiōe ad corpus
pla cōseq^z bona. sic et multa cō
trahit incōmoda. p^o peci ori
ginalis inqnatōem. Job. 13°.
Quis pōt facere mundū de i
mudo leie cōceptū. 2° pccī pni
nitatē. Gen. 8°. Proni sunt
sēsus hominis ad malū ab ado
lescentia sua. 3° operandi bene
difficultatē. puerbi. 24°. Per
agrum hominis pigri etansimi
et ecce totum suffocauerāt spi
ne. 4° intellectus hebetudinez.
Sapie. 9°. Corp^o qđ corūpil^z
aggravat aīaz. 5° otintā ipu
gnationē. Gal. 5. Caro scipi
scit adul^o spz et. 6° curaz sol
licitudiez. Math. 6°. Di. uo. ne

Ptolliciti sitis aie ure **7c. 7°** pas-
sionū multiplicitatē. Job. 15. **I**ho-
nat² de muliere breui uiuēs tē
pore. repletus multis miserijs.
18° glorie retardationē gloriā
.n. pcpere nō possum² qđiu i
corpe detinemur. pp hoc Ap²
cupiebat dissoluī t ec cuz xpō.
De ppteratibus hominis.

Cap.

Propetates hois sūt di-
scernere inter honestū i
turpe. vñ i solius hois ē hone-
stū psequi cū oia bruta nisi uti-
lia i delectabilia psequat². **I**tez
passiones ordinare ad inuicēz
rōe. **S**upra mūdū p intellectuz
eleuari. i o qñ aliqz padhesiv-
onē in terrenis se mūdo inferi-
orē facit iā qsi honore hūanita-
tis exut² ppetatē accipit be-
stie ita ut dicat fieri p cōcupi-
scētiā porcus. p irā canis. p ra-
pinā leo. i sic de alijs. qđ pla-
to uocauit scdaz aiarū icoru-
ptionē qđ qđā male intelligen-
tes crediderūt platonē dixisse
q aie exēutes de corpe intra-
bāt bestias qđ falsū est. **A**mici-
tiā h̄re fin oē gen² aicitie. i in
hoc differt a brutis que n̄ h̄nt
aicitie spēz nisi que delectatōis
est. uel cū nutritiua. i h̄ modi.
Intellectib² theoricis eminēti-
bus speculari i delectari in ta-

Hibus. **T**ari in tur-
pē. **R**ari in turpē
trat. pp q̄. **T**abiles
inuerecūdi. q̄ in aliq² mat-
sūt a rōnis honore pccōy **na**
turā assumētes. **P**erfecte eē cō-
iugale aial eo q̄ legib² ordina-
tas faciat hōestas nuptias. **L**i-
uile aial esse. q̄ distributiōes
cohitate **na** pugnas
fectas h̄z urbātitib² ordinate
Discipline eē pceptibile pp rōi
vslū. **E**sse aial māuetū. **N**ā pp
cilitatē h̄z eē aial risibile. **E**sse
aial gloriosū pp pfecitas gau-
dēdi rōes q̄ soli cōtingūt hōi.
Esse microcosmū. i. minorē mū-
do eo q̄ de qib² erat. **R**is ali-
qd hēat hō. vñ eē cū lapidib².
uegetari cū arborib². **S**ētire cū
aialib². **I**telligere cū āgelis. ex
duplici natura cōpositū esse. s.
corpali i spūali creaturā eē
dignissimā. **E**sse animal rōale
i mortale. **R**ūmana fragilitas
in hoc consistit q̄ in homine ē
assiduitas diciendi. impossibili-
tatis flanci. facilitas cadēdi.
difficultas resurgendi. uilitas
nascendi. incertitudo moriēdi.
Defectus humanus est q̄ q̄
quid habemus aliūde habem².
imperfecte habem². i insupēr
amittere possumus. **I**n homine
quod est. **I**n necessitas. i
bec. **I**tq̄. sicut fuit

dam. uel inata. sicut ē ino
uel assumpta sicut fuit in
cello.

De primis pentibus.

Lap. 62

Simma bonitas uolens
cōica om̄n̄ suū cū alijs
fecit creaturā rōale que sūmū
bonū intelligeret. intelligendo
amaret. amādo possiderer. pos
adēdo beata esset. Fecit autē
deus hoīem formā corporis
eius per ministriū crucis
dlimo terrae. et inno
rūculū uite. ut adūtū
corpi facto uniuersitati hūt
dei in natalib
ad similitudinē gratutis.
Dī autē hoī fact⁹ ad imaginē &
similitudinē dei poti⁹ q̄ angel⁹.
q̄ ueniētiā h̄z hoī cū deo r̄
enim h̄t cōuenientia memoriā.
intelligētiā. uintatē. si
cūt angelus. Nā h̄t a p̄e est
fill⁹. sic ab hoīe hoī eiūdē natu
re. Preterea sicut de⁹ platus ē
omni creature simplicit. sic hoī
in suo uniuerso. ps. Omnia sub
iecisti sub pe. tē. Item sicut de
ubiqz est. sic anima ubiqz est in
suo habitabili. idest in corpore.
non quidem sed p
potentiam. **¶** **¶** **¶**

est in hoc q̄ deus fecit hoīem
ratione sapientem. uita inocen
tem. dominio potentem. pri
mum notatur in hoc q̄ homo
factus est ad imaginem dei. **¶** **¶**
q̄ ad dei similitudinē. **¶** **¶** quia
prepositus est hō cunctis ani
matibus. & alijs creaturis que
omnia sibi seruiunt. Et nota
q̄ uoluntati honorū hominum
non solum subditur creatura.
sed etiam ipse deus. ps. Uolun
tatem eumētiū se faciet tē. Itē
angeli q̄ deputat ad custodiā.
Itē demones qui dant ad exer
citū bonoz. Itē hoīes boni q̄
sunt socij tribulationū. Itē ho
mines mali qui bonos magis
pmouēt psequēdo q̄ possēt fa
cere seruēdo. Corp⁹ tale ve
dit de⁹ p̄ hōi q̄ aīe subiectus
esset ut essz obtepanis sine re
bellione. eslet ppagabile sine li
bidine. essz vegetabile sine mor
talitate. essz pportiōabile quo
ad cōplexionē eq̄lē. essz quoqz
aīe conforme. ut sicut aīa erat
innocens. & tamen poterat pec
care. sic corpus eslet impassibili
tamen posset imortalita
tem incurrere. & ideo poterat
mori. & non mori. poterat h̄e
sufficiētiā & indigētiā. poterat
obtemperare & rebellare. & hō
fuit ratōe nature defectiōne ex

Lnibilo create. nec per gloriam confirmate. Fuit tamen corp^o ita cōditum ut in eo esset nulla pugna rebellionis. nulla pni^{ct}as libidinis. nulla diminutio uigoris. nulla corruptio mortis. Hec aut̄ immortalitas corporis. Ade pncipalit̄ fuit ab aia. sicut ab influente a corpe p eq̄li cōpositōe sicut a disponente a ligno uite. sicut a vegetate. a regamine v̄o diuine potētie. sicut ab interi^r cōseruāte. et exteri^r ptegēte. Fact̄ est itaqz homo absqz oī culpa et miseria. nec ad culpā hūit somnis icitamētū. In sup datū ē ei qdruplex adiutoriū. Primiū ad recte uolēdū. qd̄ est sc̄ia. 2° fuit ad mūrū rādū cōtra malū. et ad stimulā dū ad bonū. qd̄ est synderesis. 3° fuit sc̄ia illuminās itellectū ad cognoscēdū deū suū. se ip̄z. et mūdū istū q fact̄ fuerat pp̄ ipm. 4° fuit charitas accēdēs affectū ad diligēdū deū super dia. et p̄ximā suū sicut se ip̄sū. Prima duō p̄tinēt ad pfectōz naturaliū. alia duo ad pfectōz gratuitoz. quorū unū fuit grē gratis date. s. sc̄ia. reliquū grē gratiam facientis. s. charitas. Accepit homo triplicē oculū. s. carnis quo' uideret mūdūz. s. ūonis quo' uideret animū. et cō-

tēplationis uideret deū. Et sic oculo carnis uidei que extra se sunt oculo rois q̄ sunt intra se. oculo tēplationis que sunt supra se. Notitiā dei hūie cui^r pñtiā quadā iterori aspiratōe cōtēplabat nō ita ex cellenter ut in patria. nec ita in emigmate ut in uia. Res etiam factas nouit qb^o omnib^o noīa iposuit. Notitiā quoqz sui habuit. qr qualis fact̄ erat sciuit et qd̄ agere qd̄ cauere deberet intellexit. Fuit quoqz sine penalitatib^o. ga nec esuruit. nec sitiuit. Item frigus uel est^r. labor uel infirmitas enī non lesit nec mortem expect...it. quia uiuus erat ad gloriam trāfrendus. Cestib^o nō egisset et nudus vēcūdiā nō sensisset. natura in eo quo ad deformitā mēbroy nō errasset. Eiusmodi p̄tis fuit et sine pñdore. et partus sine doi re fuisset. Adot̄ mēbroy etiā abiecti uolūtati fuissent.

Ce preceptis Ade datis.

Cap. 63
HDam factum deus trā stulit in paradisez. et ibi de costa dormientis Euaz sibi sociam formauit. Hanc nō fecit de copi. o domiaret nec de padi. ne conteneret.

sed de latere ut amoris vincu
 probaretur. **D**uplex bo
 nus illis deus p̄parauit. vnuꝝ
 temporale. aliud eternum. pri
 mum dedit. 2ꝝ promisit. Ideo
 duplex preceptum primus hō
 habuit. vnum nature ad custo
 diendum bonū datum. Aliud
 discipline ad p̄merendū bonū
 promissum. 7 hoc non poterat
 mereri mēlī q̄z per mera obe
 dientiam. que tuꝝ mera ē qū
 preceptum ex se o obligat.
 7 non ex alia
 preceptum ale dicitur
 ipsum quia per
 obedientie virtus
 preceptui. ipline
 gnum scientie. itare li
 tura. sed disciplina. Preceptuꝝ
 vero nature duplex fuit. vnuꝝ
 de conseruatione indiuidui. ut
 ibi. **D**e omni ligno paradisi co
 mede. Inter que ligna i medio
 paradisi fuit sp̄aliter nomiatū
 lignum vite. 7 sic dictum est ab
 effectu. quia corpora primoruꝝ
 parentum debebat cotinue ue
 getare. Aliud fuit preceptū na
 ture per conseruationē speciei
 ut illud. Crescite 7 multiplicate
 mī. Circa priꝝ y. i. p̄ceptuꝝ
 discipline. notis 7 quid pro
 babetur que
 Non furtum

q̄ occasio mali. **M**ath. 5. No
 turare omnino. Sic prelatus
 multa prohibere potest que tñ
 non sunt expressa in sua regu
 la. Aliquid ad p̄bationem obe
 dientie. 7 tale fuit preceptū de
 ligno vite.

De paradiso. **L**ap. 64.

Homo p̄dictis fuit ar
 xilij accepit locū padisi
 terrestris i habitacionē trāgllā.
 fuit autē locus ille ut ait Da
 masenus exaltatōis universe
 pmptnariā qui terra excelsior
 est positus. 7 tēpato ac purissi
 mo aere circūfulget. plātis sep
 7 florib⁹ ornat⁹ est. bono odo
 re plenus. nullāq̄z irrōabilium
 sialū ibi bitat. fōte q̄ dividit i
 quattuor capita irrigatur. li
 gno vite ac scientie boni 7 mali
 decoratur. Per cherubin 7 flā
 meum gladium custodit. **N**o
 rāndum insuper q̄ ibi nulle sūt
 tempestates. Due quoq̄z hye
 mes sūt ibi 7 due estates. 7 bis
 fructificat ibi arboreſ. In utro
 q̄ solstitio h̄nt hyemē tempa
 tissimam. 7 in utroq̄z eq̄noctio
 estatem. huiusmodi ratio ē. q̄a
 padisus sub circulo eq̄noctiali
 situs est 7 semp h̄z eq̄noctium:

De casu p̄mi hois. **C**a. 65

Tumidēs ḡ diabol⁹ fe
 licitati hois i spe spētis

psam mulierē tāq̄ fragiliorē
aggredit tētādā quā cū in re/
spōlione dubitatē cerneret for/
tius institit. 7 uincēs illā tāde^r
uirū illa mediāte deiecit. Pro/
cessit ergo sic. p. s. q̄rēdo cur/
pcepit uobis de³ r̄c. 2° aslerē
do falsū. nequaq̄ moriemini. 3°
pmittēdo. eritis sicut dīj scie/
tes bo⁹ 7 malū. processus iste
fuit magne v̄lutie. quia pcessit
expiēdo ipellēdo 7 alliciendo.
Expiētiā. n. accepit in interro/
gatiōe. ipulit in mēdaciō asser/
tione. allexit in fassa pmissiōe.
Allexit uero diabol⁹ mulierē
p triplex appetibile. s. p scietiā
que ē appetibilis rōalis p ex/
cellētiā ad modū dei q̄ ē appe/
tibilis irascibilis. p suauitatem
q̄ ē appetibilis concupiscibilis.
Igr̄ uir peccauit. q̄r lignū ueti/
tu gustauit. vñ ad penā accepit
ut in sudore vult^r sui pane suo
uesceret. Mulier at in duob⁹
peccauit. Nā supbiuit 7 uetitū
comedit. vñ 7 duplice maledi/
ctionē habuit. s. sub uiri ptate
eris. 7 hoc pp pmū. Itē i doloz
paries. 7 h̄ pp z⁹. Diabolus
vo in serpēte inuidit mētit^r est
7 decepit. vñ pp primū dictū ē
ei. Supra pect^r tuū gradieris.
pp z⁹ terram comedes. pp z⁹
ipsa cōteret caput tuū. Si scire

uolueris q̄s eoy plus peccau/
. s. uir uel mulier. dicendū
q̄ plus peccauit mulier q̄
ad aliqua. 7 q̄tū ad aliqua ip̄e
uir. Nā mulier plus peccauit
quo ad peioris finis intētiōe^r
voluit. n. fieri licet dñs. sed uir
intēdebat nō cōtristare delici/
as suas. Itē mulier peccauit in
ples. q̄r i se i deū i i pxi⁹. Itē
mulier dānosus p̄s peccauit. quia
ples maledictōes recepit. Uir
at peccauit. q̄tū ad origine
q̄r ex certa. Itē uir pecca/
uit maiori. Que
rūt multe fecerit
q̄ poss id h̄ assi/
gnat p̄. ē ut ostē
vat dia pot q̄r imutabi/
lis ē. ois aut creatura nutabili/
ē. + dclaref dei sapia q̄ de/
re bonū. q̄d nō po/
de² creaturā fe/
stet. in malū. 3° ut ma/
festet. clementia q̄ xps
+ mortentiam hominē pdi/
tum liberau. stendat
dei iustitia. 3 red/
dit bonis premia. sed et malis
supplicia. 5° ut hō nō sit peio/
ris co alie creature
nimis trauit. ut
b⁹ age^r sinat.
arbitrio s̄lin
laus huana.

Laus est enim uiri iusti qui potest resistere, et non est transgressus. Secundus est decus uniuersitatis, quia opposita iuxta se posita magis elevantur, ita mali bonos comedunt ad inuidem compati. Tertius robus est, quod boni exercitatur et probatur per malos. Ad hanc Eva post peccatum de paradiso expulsa sunt, sic lucifer de celo, et in hac ualle misericordie habitates facti sunt mortales. Nam sicut in celo est non posse mori, sic in inferno est semper mori. In mundo medio posse uiuere et posse mori. Ex his primum status hominis fuit in mortalitate, secundus gratiae, tertius culpe, quartus penitentiae, quintus glorie. **D**u eis inordinate erexit se super se cecidit miserabilitas infraesse, si a statu in mortalitate et glorie in statu culpe et miserie. Item quod factus est inobedientis suo superiori iusto dei iudicio factus est, ut si fieret inobedientis suum infernum, scilicet caro, et membra virtuti gnatue deseruientia.

De ordine temptationis in nobis.

Cap. 166.
Ordo temptationis quod fuit in primis peccatis etiam in nobis complectens. Nam sicut serpens ibi suggestus, mulier delectata est, uir comedens sic in nobis fuit. Gregorius diabolus gerit spiritus

officium. Sensualitas vero que in carne est officium mulieris, et ratione tenet locum uiri per consensum, uel dicas secundum Augustinum, quod suggestio serpentis est primus motus ex somite, comedens vero mulieris est delectatio cogitationis, scilicet per inferiorem partem rationis, sed comedens uiri est consensus rationis, scilicet superioris partis. Per hec autem tria, scilicet suggestionem, delectationem, et consensum hominem in temptationem ducit, quod tentatio per suggestionem inchoatur, scilicet per delectationem prereditur, per consensum autem consumatur. Sunt autem alia tria per quae quis in temptationem detinetur, scilicet opus prauum, consuetudo, et desperatione. **S**ciendum est quod temptationes sunt triplex, scilicet prima est a via bello, uel per modum suggestionis, secunda per modum afflictionis, tertiæ est a mundo per uoluptatem ac uanitate allicit, uel per persecutionem frangit. Tercies sunt carnis que per sensualitatem ac formitatem ad peccatum impulit quibus ratione sentientes perficit peccatum. **D**uas sunt species temptationis, primum scilicet diabolus, secundus mundus, et sunt extra nos, et non habent pecuniam, unde Augustinus, Temptatio cui non consentit non est peccatum, sed materia exercende virtutis. Tertius modus temptationis est intra nos, et est peccatum ueniale, quin primus motus est timor, sed mortale est si consensus aduenerit. **L**atra per-

Rdictos tentatores dedit nobis
d̄ns tria remedia. q̄z ḡtra dia-
bolū hēmus sp̄ū angelicos q̄
ad bonū nos stimulat. ⁊ cōtra
insultus diaboli defendūt. Itē
cōtra mūdū hēmus exēpla san-
ctorū. quos nō alliebat mūdi
blandimēta. nec terrebāt sup-
plicia. Itē cōtra carnē habem⁹
bona naturalia. s. synderesiz et
uum irascibilē que naturaliter
nos docent nō acqescere carni
sed sp̄ū. Hēm⁹ etiaz gratuita
s. charitatē. tēpanīa. ⁊ h⁹ moi
qb⁹ carnis uitia mortificam⁹.
Est aut̄ differētia inter tēta-
tiones que sūt a diabolo. ⁊ que
sunt a carne. Tētatores eīz que
a diabolo sūt sepe oriunt̄ pre-
rōem. ut cū nup saciatus fame
patī. ⁊ post lōgā dormitioneſ
sōno grauat. Tētatores vō que
sunt a carne frequēter surgūt
pp̄ter necessitatē. sed interdū
ex crescūt in supfluitatē. ut si ci-
bus post iejunū īmōderate ap-
petit. uel in comedēdo mēsura
⁊ modus n̄ tenet. Tētatio mul-
tiplex est. qđā ē pbatiōis. hec
est a deo sīm q̄ d̄ns tentauit
Abrahā. quedā exaiatōis. hec
est ab hoie. quedā p̄cipitatōis.
hec est a diabolo. q̄ p̄mos pen-
tes tētauit. quedā delectatōis.
hec est a carne. quedā ḡsensus.

hec est rōis. Tētationū q̄tuo-
sūt sp̄es. Prima alspa. hec
de laborib⁹ incōsuetis in p̄ni-
pio cōuersiōis. Secūda ē uana
⁊ orī de sp̄ualib⁹ p̄speritati-
b⁹. ut cū q̄s de v̄tutū successi-
bus glouat. Tertia est dubia.
ut q̄n q̄s abigit q̄id certū de
aliqua re tenere debeat. vnde
accidit q̄ segnior q̄sq̄ ad bo-
reddit q̄n id qđ agit bonū eē
dubitāt. ⁊ p̄nior fit ad malū
q̄n malū esse nescit. Quartā ē
fraudulēta. ut q̄. diabol⁹ i an-
gelum lucis se trālī. Jurat sub
spe v̄tutū inducēs uitium. hec
fit q̄n suac̄ honestatē indu-
cit supbia. uel dissuadēdo di-
scrētu obsequiū inducit nimiū
carnis cōmodū. uel suadēdo iu-
stū iudiciū inducit crudelitatē.
uel suadēdo mificordiā iducit
reissiōne ⁊ negligētā. uel sua-
dēdo largitatē iducit pdigali-
tatē. ⁊ sic de alijs. In talib⁹ at̄
piculosissimū ē piculū n̄ uider̄.
Prīaz p̄. appllat tōrē noctū
p noctē. n. aduersitas d̄signat.
Scđaz appellat sagittā uolatē
in die. q̄z p diē p̄speritas desi-
gnat. Tertia appellat negōciū
pambulās i tenebris. ⁊ hec pp̄
dubiu pplexitatis. Quartam
uocat demorāridianū. vñ
dicit. "Iz tu a ti. no. a sa.

d. i. di. a nego. pā. i te. ab īcur.
 smo. mere. De his q̄ttuor
 ḡnibus tētationū idē ait. Sup
 aspidē quo ad p̄. et basiliscuz.
 quo ad 2°. et cōculcabis leonē.
 quo ad 3°. et draconeꝝ quō ad
 4°. **P**ropt̄ p̄dictas tētationēs
 uel deceptōes diaboli nō sunt
 etiā licita facienda. et hec ī qnq̄z
 casibꝫ. Prim⁹ est si suadet hōi
 aliqd bonū nō faciēdū ne uide
 amur suis cōsiliis cōsentī. vñ
 xp̄l ip̄o suadēte uoluit faceſ pa
 né de lapidibꝫ. qđ tñ op⁹ bo⁹
 fuisset. Scds si ppōnat aliqd
 bonū cōtra legē dei. Uñ Ma
 chabei nolebat comedere car
 nes q̄s tpe necessitatis comedē
 re licuisseſ. Terti⁹ qñ bonū fit
 cū scādalo alioꝝ. p̄ corinth. 8.
 Peccātes in fr̄s 7c. et loḡt de
 idolatricis. Quart⁹ est qñ bo⁹
 fit p̄ ostētationē Job. Si oscu
 latus sum manū meā que ē ini
 q̄tas maxia. sup qđ dicit Gre.
 Manū suā osculatur q̄ laudat
 qđ facit. et hec ē iniquas maxi
 ma. Quint⁹ cū ip̄edit obedien
 tiā superioris. quia lic̄z pp̄f
 mandatum prelati nūq̄z maluz
 debeat fieri. pōt tñ bo⁹ aliqñ
 pp obiaz remitti. Remedias tē
 tationēs memoria vñice passi
 onis. mortificā. carnis. utile
 exercitiū. decliq̄. occasionū.

H conculcatiō principij tentatiō
 num.

Expliſt liber secundus. In
 cipiunt capiula libri tertij.

D e malo in ḡnē.	T a. i.
D e peccati diffinitōne.	2
Q uid sit pccm fm rem.	3
Q uid sit pccm fm nomē.	4
D e origē peccati.	5
D e divisione peccati.	6
D e effectu peccati.	7
D e peccato originali secūdūz rem.	8
D e peccato originali secūdūz nomen.	9
D e primis motibus.	10
D e morosa delectatione. et cō sensu peccati.	ii
D e peccato ueniali.	12
D e effectu pccī uenialis.	13
D e septem uitijs capitalibꝫ in specie.	14
D e superbia.	15
D e inuidia.	16
D e ira.	17
D e accidia.	18
D e auaritia.	19
D e gula.	20
D e luxuria.	21
Q uomodo septem uitia sune uenialia uel mortalia. et pri mo de superbia. siue uana gloria.	22

- D**e inuidia quō sit mortale uel ueniale. 23
De ira quomodo sit mortale uel ueniale. 24
De accidia quomodo sit mortale uel ueniale. 25
De auaritia quomodo sit mortale uel ueniale. 26
De gula quomodo sit mortale uel ueniale. 27
De luxuria quomodo sit mortale uel ueniale. 28
De peccato in spī scīm: 29
De peccato cordis. 30
De peccato oris. 31
De peccato operis. 32
De peccato omissionis. 33

Expliunt capitula. Incipit liber tertius.

De malo in genere. **L**a. i.

Malū triplex ē. s. culpe. pene. et dāni. qđ op̄ponit̄ur triplici bonō. s. honesto. delectabili. et utili. Nā culpe opponē honestū. pene op̄ponit̄ delectabile. dāno op̄ponit̄ utile. **L**a. lū est utile multis mōis. P̄ pp suā ordinationē. qđ per uisificationem ponit̄ in loco inferiori in universitate rex. vñ et bñ ordinat̄. et sicut et ordinate po-

nit̄ diabol⁹ in inferno. et fui in patibulo. 2° mō utile est in suā coactionē. Amaritudo et conscientie cogit homē a peccato recedere. Jere. 2° Arguet te malitia tua. et persio tua i crepabit te. Item in eodē. Vide qđ malū et amarū est te de reliquissē dñm dñm tuū. 3° est utile per ipsius mali cōsiderationē. ex eo enim qđ hō malū uidet natura iter pficit. qđ si cut homo naturaliter bonū appetit. ita naturaliter horret malū et fugit.

De peccati diffinitione.

Lap. 12.
Post malū in genere seq tur de malo culpe in spe cie. Diffinitiā at peccatum in multis modis. P̄ sic ab Aug. Peccatum est uolūtas retinēdi uel consequēdi qđ uia uetat. Item ab eodē. Peccatum est dictū uel factū. uel concupitū cōtra leges dei. Itē Ambro. Peccatum ē p̄uariatio legis dñiae et celestī inobediētia pceptoz. Itē Aug. Peccatum est spreto icōmutabilis bono reb⁹ mutabilib⁹ adhære re. Prima diffinitio dat̄ sim cām efficiētē. **A** sim cām materialē. **S** sim cām formalem. **C** 4° p̄ cām. **I**n quarta diffinitione nota qđ in peccato

III

io sunt. s. auersio a creatori.
aversio ad creaturam. quorum
unum est quasi formale. 2° quasi
matiale. Et i acto non est pec-
catum ratione auersiois. si non suscit
in creatura. s. ratione auersiois i
quae deformatia et reperitur. Qd
at ratione auersiois non sit peccatum pri-
cipaliter. p. q. pot fieri uenialiter
quicq; ut quoniam quod delectat i cre-
atura plus debito. s. tamen circa
deum. quoniam est pot quod delectari
i creatura sine deo peccato ut
cum delectatio naturalis est tamen
est q. uisus delectatur i viridi.
et gustus i dulci. et sic de alijs.
Interdu pot etiam quod delectari
meritorie. s. quoniam ad deum referit.
vii ps. Delectasti me domine i fa-
ctura tua tecum. s. tamen sumitur
delectatio pro motu. non pro
passione.

Quid sit peccatum est re.

La.

3.

Enendum est de peccato quod
non est subiectum vel res aliqua
s. defectus et corruptela. Et di-
cite peccatum nihil propter tria. Pri-
us deformatio. quod peccatum non est aliquis res
naturalis. s. corruptio boni. Se-
cundo propter effectum. quod peccatum animi
bilat hominem. et deficere facit
a uero esse. Tertio propter respectum.
quia uile facit hunc item et indi-
gnum proximo. L. predicta tam

sciendum est quod aliud est peccati
actus. et aliud habet. et aliud ma-
culam. Peccati actus aliquid est. s. non
habet amplius esse adueniente gravis.
s. peccati habet quod relingtur ex
malis actibus aliquid est. et rema-
net interdu et cessantibus actis
et post infusam gravem et pec-
cati remissionem. Peccati vero
macula nihil est s. re. et tamen de-
format animam non per modum passi-
onis s. prout oportet. sicut trucatio
membrorum deformat corporem et ma-
culat. Dicit autem Augustinus quod ab-
stinentia nulla subiectum est. et tamen ex ea
corporis laguet. Ita peccatum non est
res aliqua vel subiectum aliqua. ex
eo tamen natura corruptum est. s. dele-
etur per gravem. Notandum pterea
quod peccatum quoniam transit actu.
et remanet reatu. sicut patet in
peccato originali post baptis-
mum translat actu simili et reatu.
sicut peccatum actuale post
penitentiam perfectam. quoniam remanet ac-
tu et reatu sicut peccatum originales
ante baptismum.

Quid sit peccatum est nomine.

La.

4.

Peccatum eius habet multi-
ta nomina. vocatur macula.
et hoc quia imaginem anime
deformat. Ita reatus. quoniam ad pe-
nance eternam obligat. Ita pollu-
tio. et hoc est ad contagionem

Pcontracta ex terrena delectatione. Itē uocat pena. inq̄zēū respicit peccatum p̄mi hoīs. in q̄ natura nr̄a fuit corrupta. Itē delictū. fz q̄ ē recessus a dignitate gr̄e habite. Itē uocatur culpa prout respicit penā. Itē offensa. i hoc quia contra diuinā legē. et bōitatem. Itē p̄uariatio. i hoc inq̄zēū mandatū dei respuit. Itē uitius. i. defectus bonorū naturalium. Item peccatum put ē cōuersio ad bonū cōmutabile. Itē uocatur scelus. pp iniuriam dei magnā. Itē nefas put ē illūcitu psone. ppetranti. Itē uocat crīmē put ē dignū accusatione et pena.

De origine peccati.

Cap. **v.**
Quāuis peccatum sit contrariū ipi bono. nō tñ bz eē nisi in bono. quod q̄deꝝ bonū ē liberū arbitriū. ac uolūtas. a qua peccatum sicut a prima origie. et in qua ē sicut in proprio subiecto. Uolūtas igitur est causa peccati. causa dico nō efficiens. sed deficiēs. Uolūtas. n. fz q̄ bz respectū ad suū p̄ncipiūz a quo ē. s. ad deum. non est nata elicere ex se nisi bonū. fz fm respectum ad p̄ncipiū. ex quo ē. quod est

nihil. inclinat ad malū. cū ip̄a uolūtas sit ex nihilo tēdit ad defectum. Si ḡ uolum? sciēt. unde sit malū culpe materialis. dicemus q̄ ex absentia debiti boni. s. sp̄ci. modi et ordinis. Sed si uolum? sciēt. unde sit originaliter. dicem⁹ q̄ a uolūtate sine libro arbitrio. De p̄ḡissū peccati. nota q̄ pecūm initiat p̄ i cogitatōe. p̄cedit et crescit i dilectatōe. pficit i cōfessū. Circa p̄ḡissū pccī sciēdū q̄ qdā antecedut ip̄z pccī qdā sequuntur. qdā circūstāt. pccī antecedut aliqua ex pte auerſionis. aliqua ex pte cōuersonis. Ex pte auerſionis antecedit ip̄z pccī ista. s. Lōtēp̄tus. Omisio. Ingratitudo. Inobedientia. P̄uariatio. Illa uero q̄ pccī antecedut ex pte cōuersonis sunt hec. s. Logitatio. Libido. Lōcupia. Dilectatio. Peruersa intentio. et oſensus. Alia sunt que sequuntur peccatum. sicut est macula. i. deformatio imaginis dei. et reatus. i. obligatio ad penaz etnam. Sunt adhuc alia que peccatum comitantur. ut sunt peccatoruz circumstantie que peccatum aggrauant. et dimi- nuunt one notantur in hoc versu. Q̄ti. qd ubi p̄ quos.

III

quod tunc cuius quo quando.
Actio depravat etiam per pecca-
tu. et illa quod de genere bonorum
est quoniam in principio. quoniam in me-
dio. quoniam in fine. et hoc per ma-
lam intentionem. uel per negli-
gentiam. uel per uanam glo-
riam. Unum peccatum dicit
maius altero. multis modis. s.
causalitate. ut peccatum luci-
feri. uel generalitate. ut pecca-
tum Ade. uel deformitate. ut
peccatum Iude. uel difficulta-
te ut peccatum in spiritu sac-
rum. uel piclositate. sicut pec-
catu ignorantie. uel inseparabi-
litate ut peccatum cupiditatis.
uel primitate ut peccatum car-
nis. uel offensione. ut peccatum
idolatrie. uel expugnandi dif-
ficultate. ut peccatum superbie.
uel mentis cecitate. ut pecca-
tum ire. Circa peccati graui-
tatem. nota quod nihil est peccatum
nisi pfecto quod non sit pecca-
tum in imperfecto. nisi in bis
quod nouit. Nam pfectio non mutat
genus peccati. sed quantitatē angere.
De diuisione peccati.

Lc.

6.

O iusticio peccatorum mihi
triplex est. Aliud est eum secundum
causam efficientem secundum se. ut hec.
Peccatorum aliud. ex ipoten-
tia. aliud ex ignorantia. aliud

ex malitia. Alia sumit secun-
dam causam efficientem ratione
annexi sunt quā sumit hec diui-
sio. Peccatorum aliud est ex amo-
re male accedente. aliud ex ti-
mo re male humiliante. hoc est
quod homo potius uult peccatum
committere. quam amato carere.
aut malum pene quod timet in-
currere. Sumuntur peccatorum
et diuisiones secundum cau-
sam materialē circa quam
primo sumit hec diuisio. pec-
catorum. aliud est cordis. aliud
oris. aliud opis. Itē hec. Pec-
catorum. aliud locutionis. aliud
cogitationis. aliud operationis.
Secundo modo sunt sic. Pccatorū
aliud est in deum. aliud in se-
ipsum. aliud in proximum. In
deum diuiditur sic. aliud in pa-
trem. aliud in filium. aliud in
spiritu sanctum. Alijs tribus mo-
dis peccat. s. male per infidelita-
tē ad deo seriędo. Itē blasphemādo.
Itē sacramēta dei idio-
gine tractādo. Alio pccat quod
in deū. s. ipsiū tetradō. et hunc sit tri-
pli. Nam quoniam tetrat quod dei po-
tentia. ut cum signa perit. quoniam
dei iustitia. ut cum per cädēs fer-
rū l' p duellū. l' silia quod iudicium
quit. quoniam di mīaz. ut cum quod dei
bonitatem examinans com-
mittit se stultis periculis.

In seipm peccat q̄s trib⁹ mo-
dis s̄līr. s̄ necessaria sibi sub-
trahendo. Itē supflua sumen-
do. Itē ultra vires quicpiam
aggrediendo. In p̄ximū pec-
cat ēt quis tripl̄r. s̄. p̄xiō sua
anferendo. Itē sibi in necelli-
tate nō coicando sua. Itē ma-
lo exēplo illū ad peccatū tra-
hendo. Sumunt p̄terea diui-
siōes peccator̄ f̄z cāz forma-
lē. t̄ hoc tribus modis. qnqz
naturalr̄ f̄z q̄litatē uel f̄z q̄s
titatē. uel f̄z relationē. Secū-
dū qualitatē sumit hec diui-
sio. Peccator̄ aliud ē cōmissi.
aliud est delicti. quoꝝ p̄muꝝ ē
p̄uaricatō p̄ceptoꝝ negatioꝝ
2⁹ ē p̄uaricatō p̄ceptoꝝ affir-
matioꝝ. Itē p̄dictū pccm ē du-
plex cōtra duas ptes iusitie
que sunt declinare a malo. t̄
facere bonū. Item alia diuisio
sūit f̄z q̄litatē sic. Pccōꝝ qdā
s̄ carnalia. qdā spualia. f̄z car-
nalia sūt maioris ifamie. spua-
lia v̄o maioris culpe. Secundū
q̄litatē sumit hec diuisio. Pec-
cator̄ aliud ē mortale. aliud ē
ueniale. quoꝝ p̄muꝝ dicit p̄u-
sio. 2⁹ v̄o iordinatō. qm̄ pccm
mortale ē auersio total̄ a bo-
no icōmutabili. t̄ auersio to-
tal̄ ad bonū cōmutabile. Sed
pccm ueniale ē amor uolupta-

tū i creatura citra deū. tñ se-
cū dū religione sumit hec di-
uisio peccator̄. aliud ē origi-
le. aliud actuale. Ultima diui-
sio ē f̄z causā finalē. t̄ h̄ dū
p̄lr. quia uel f̄z ip̄m appetibi-
le. uel f̄z actū hois appeten-
tis. Secundū ip̄z appetibile su-
mitur hec diuisio. Dē quod i
mūdo ē aut ē cōcupīa carnis.
aut cōcupīa ocl̄oꝝ. aut supbia
uite. quoꝝ p̄muꝝ est appetitus
dliciay. f̄z appetit⁹ diuitiay.
tertiū ē appetit⁹ honoꝝ. Se-
cundū actū hois appetētis di-
uidit pccm in septe uitia ca-
pitalia. Supbiā. Invidiā. Ira.
Accidīā. Avariciā. Sulā. t̄ Lu-
xuriā. Nota q̄ qnqz sūt ge-
nera opū. Nam quedā sunt
mala in se. ut illa que f̄z suaꝝ
natūra mala sunt. possunt tñ
p̄ aliquā circūstātiā fieri bo-
na ut homicidiū. Quedaz sūt
mala secundū se ut illa que p̄
nullā circūstātiā possūt fieri
bona sicut ē odire deū forni-
cari. t̄ huiusmodi. Quedā sc̄
bōa i se. ut q̄ sūt bōa ex gene-
re. tñ p̄nt fieri mala ex circū-
stantia. sicut ē dare elemosy-
nā. Quedā sūt bōa f̄z se. ut q̄
p̄ nullā circūstātiā possūt fie-
ri mala. si . . . e diligere deum
ex charitate. Quedā sunt in

nec bona nec mala se
nieri ul' bona l' mala. sic
monere pede sine delibera-
tione. uel quādoqz comedere.
De effectu peccati.

Lap. 7.
Multa mala facit hōi pec-
catū. et an mortē et i mor-
tē et p' mortē. **A**n mortē pec-
catū hec mala opat. Natu-
ralia vulnerat. ut significat i
illo q' icidit i latrones. Item
intellectus obscurat i cognitioe
eri. et affectus tepeſcit i opa-
tū hōi. Gratuitis spoliat.

4° dispsi s' lapides sāc-
tuarij tē. **S**z ne aliquid bonum
peat illa bona opa q' q's peccā-
do mortificat. ijs saluandis
dabut. sicut q' corporali morte
q's morit frēs et ppinq i bōi
eius succegut. **A**iaz maculat.
Tre. 4° Denigrata ē sup car-
bones facies eoz. Ad penā et
nā obligat. **G**en. 2°. **C**u-
q' die comederas morte mo-
rieris. Itē sciam amaricat.
Jere. Uide q's malum et amarum
ē te dereliqsse deū tuū. **L**or
idurat puer. Peccator cū i p-
fundū pccoz uenerit cōtēnit.
In sensibilem reddit. **G**en.
Uisus ē ei q's ludēs loq. Sile
hēs i cane submerso q' nō
sentit lapidē i donec in

aquā ex nauē pīsciat. **A**iam
occidit. q' bā mēa. i. dō pīat.
p' Reg. 2i. Saul irruit i gla-
diū sui. **S**z nota q' pccm uēia
le dīspōit ad mortē. **M**ortale
vō dat et ifert mortē. **S**z obsti-
natio detinet in morte. **A**d
alía pccā trahit Greg. Pccm
q' p' pīaz n̄ dilut' mox suo
pōdere ad aliud trahit. **E**x
hēm' in Chaym. q' eḡrissus i
agrū occidit frēm suū Abel.
Ex hēs ēt in figura. **L**or
egressus de archa intcep' ē
aq's. Et dina egressa ut uide-
ret tē. vñinitate amisiit. Et iu-
das egressus xp̄m tradidit.
Et p' adulteriū David secu-
tū ē hōicidiū. et sic p' q' pccm
ē pena peccati. Pccm eiz sedz
q' in se ē culpa pcedētis peccati
dī pēa. et ita dī aliqd. sile cul-
pa et pena. **S**z rōne actois cul-
pa. dī vō pena rōne passiōis.
q' culpa ē q' facim'. pēa vō
q' patimur. **L**icet igit̄ ois
culpa sit a nobis. n̄ tñ ois pe-
na ē a nobis. imo qdā ē a no-
bis acta. qdā a deo iſlīcta. q'
dam a p̄mis pentib' tracta.
Et q' cū q's facit q' dī dz iu-
stū ē pati q' dz. Jō ois pēa ē
iusta et a diuīa puidētia ordi-
nata. **Q**dī ēt unū pccm na-
scat ex alio sic appet. **S**ibia

que vult oēs excelle se volet
si aliq*s* ei equat. *t* sic ex ea na
scit iuidia. Inuidia vō q*r* d*f*a
cili irascit ei cui iuidet. ideo
ex ea nascit ira. Sz ira cū nō
pōt se iuidicare tristat. *t* s*d*o
ex ea nascit accidia. Accidia
vō isolatōez q*r*rens i extero
rib*s* facit auaz. Avaritia aut
q*r* i t*p*alibus abūdat pōt ma
gis exercere gulā. Sula vō
pp uētris repletez de facili
spumat in libidine. *t* ita g*n*at
luxuriā. Itē bona q*f*uit in
fructuosa r*dd*it. *t* q*r*tu ad me
ritu *t* q*r*tu ad p*m*iu*s*. sicut ra
m*s* p*c*isus ab arbore nō pfert
fructu*s*. sed arescit *t* habilitat
ad icendiū. De talibus d*r* de
utero. Maledict*s* eris igre
diens *t* egrediēs. s*e*cc*l*az ma
teriale ad orādū. q*r* taliū o*z*
nō ē meritoria. imo dic Aug*s*
q*r* si tales cruce se signat po
ti*s* icludut i se diabolū q*r* ex
cludat. q*r* iā in eis p effectum
bitat. Ex hoie ifernū facit.
q*r* i p*c*ōrē ē ignis avaricie. fe
tor luxurie. tenebrie ignorātie.
v*m*is scie. sitis occupisie. de
mones p effectu*s*. *t* h*b*i. Item
tandē hoiem r*el*ig*t* uacuum.
Ben. Terra erat inanis *t* ua
cua *t* merito. q*r* mūdo adherē
tes suggunt ubera arida eo q*p*

reliquāt fontē nīte
rū uiuetū *t* palludib*s*
dis se satiat. Itē fallēdo de
cipit sic lig*s* putridū d noct
lucēs. *t* sic esca i hamo lateni
pisce d*c*ipit. Stultū hoiez de
monstrat. q*r* peccādo q*s* sibi
on*s* ad se depmēdū ipoit. *t* li
gna s*r* dorsū suū cremāda col
ligit. *t* illi fuit q*e*ū p fuitio
torq*b*it. Aug*s*. Stultū ē i tali
statu uiuef i q*g*s nī audet mo
ri. Sciedū q*p* p*c*mī grauat
hoiez i morte. q*r* i morte p*u*a
tur hō solatio uisibiliū o*d*
lexit. s*c*ibo. potu. amicis. re
lumie. rege. *t* p*p*o corpe. q*d*
nūq*s* i tali for*s* suscipiet. imo
uellz h*b*e sic q*n* dimidia p*t*e
corrosū ē a v*m*ib*s*. q*r* stupebit
aia p*c*cōris q*n* corp*s* resumē
dū uidebit. Turhabit pecca
tor i morte q*n* uidebit o*c*urſū
demonū ad aia. p*t*etū ad res.
Tren Dēs ūmici ei*s* apphēde
rūt ea int agustias. Postre
mo uideđū ē q*l*if p*c*mī p*m*at
hoiez p*m* morte. Lofusioem
hēbit ex maloz opū denuda
tiōe. p*p*heta. Reuelabo pudē
da tua i facie tua. Exprobra
tōez x*p*i audiet i iudicio. Ma
thei. 25. Esuriui eiz *t* nī dedi
stis mihi mādugre t*c* Re
ge i luce. t*c*z auhei. 22.

Deniq*s*
Se uideđū a*n* e

III

Ligatis manib⁹ pedib⁹ mitite eum i tenebras extiores.
 Unū n̄ ualebit ei ille cant⁹ Re
 qez efnaz **viii** Suffragijs ec
 clesie n̄ gaudebit. Isa. 66. Uer
 mis eoz n̄ moriet⁹ i ignis eoz
 n̄ extinguet. in ifernū p̄cipita
 bit. Ex⁹ d lapi⁹ molari quē
 angel⁹ i apoc. piecit i mar⁹ di
 cens hoc ipetu mittet baby
 lon i ifernū **vii** A deo i electis
 i oib⁹ bōis separabit. Mathei
 .25. Itē maledicti i ignē eter
 num **viii** A statu penitēdi cadet
 Jere. Trāsūt estas finita ē mes
 sis. **vii** Dis spes mīe p̄cidetur.
 Isa. Nō r̄māebit testa nt por
 tel ignicul⁹. s. charitatis d̄ in
 cēdio aut hauriat pax aq̄ de
 souea. s. diuīe mīe. **viii** Sic itaqz
 pccm̄ nocet i pccō existēti ac i
 pccō moriēti sic quoqz multi
 plicif nocet pccm̄ ipm̄ acketēti
 i de illo penitēti. qz gloriā p̄
 me inocēte nūqz recuperabit.
 sicut eiz corrupta de celo vir
 go n̄ erit. ita semel peccās nū
 qz se n̄ peccasse gauðbit. Ist⁹
 multis ostenditur exemplis.
 Nam post sanationez vulne
 ris semper māet cicatrix. Itē
 qui semel fur⁹ v̄r semper d̄r
 fur. Itē **viii** om̄ di
 scalciati **vii** que dñs

mūdatiōez sēp uocat symō le
 psus. Itē tēpluz qd̄ reedifica
 tum fuit p̄ destructōez p̄mi.
 nullo mō fuit sile in pulchri
 tudine tēplo pori. Ad tēpalem
 pena obligat. Unū n̄ exibit ide
 donec reddat nouissimū qua
 drantē. Itē regnū celoz nō in
 trabit donec lignum feniū sti
 pulam. i. pena peccatorū tam
 mortaliū qz ueialiū que i pre
 senti soluta nō est sup ipm̄ cre
 met. **vii** A gloria retardat qd̄
 figuratū est in Absalon q po
 stqz p̄i recōciliatus fuit. tam
 mālit duobus annis q faciez
 eius nō uidit. quia tādiū dif
 fertur quis a gloria quoqz
 fiat sine omni macula sicut e
 rat in baptismo. **viii** Temp⁹ amis
 sum i meritum qd̄ sibi cong
 rere potuit cum premio nū
 qz recuperabit. Jere. Qui ue
 dit ad id quod uendidit nō
 reuertetur. **vii** Obscurat oculū
 cognitiōis i hoc propter tra
 hem que intusserat prop̄ ster
 cora hyrundinū que ipsum
 excecauerant. ut signatur in
 Thobia. Unde August⁹. Ocu
 lis egris odiosa est lux sicut
 noctuis i uespertilioibus. Et
 nota q ad hoc de quodam
 ceco quez lz dñs illuminauerit

H.
nō tñ statiz pfecte uidit. s̄z ui
dit hoies q̄li arbores ābulan
tes. **A**ffectū reddit tepidū. si
cut in pede vulnerat. et sana
tus claudicat. et arbor de lo
co suo ammota. aliquid v̄tis
amittit. Unde dcm ē hōi post
peccatum. Spinas et tribulos
germiabit tibi. et dc̄m ē serpē
ti. **S**upra pect̄ tuū gradieris
Fastidiū hōi gnāt. Exo. Aia
n̄ra naufragat sup cibo isto le
uissimo. Aug. Palato nō sa
no pena ē panis. Idē de se di
xit postq̄ dūsul fuit. Plus ua
lebit malū inolitū q̄p bō iso
litū. **A**d bñ opandū ipedit.
Gen.19. Uxor Loth respiciēs
frōusa ē i statuā salis qd̄ ste
rile facit terrā. Itē in dolore
paries filios. s. bonoz opuz et
scōz. **A**d resistendū tētatio
nib̄ debilitat. Judic. 16. San
son p̄ criminū abscessōez a
misit uires. et arbor lesa p se
curiz cito a uēto deiſcit. **T**e
ruorē minuit charitatis. sicut
eclypsis solis diu p̄ modū no
cer frē. eo q̄ modico tpe sibi
vtus radioz solis subtrahit.
3° R. i. Rex dauid senuerat
et cū opiref uelib̄ n̄ calefie
bat. Et aqua calorē ignis mi
nuit ul̄ extiguit. **D**olorē et
timorē sep̄ ifigit. dolorē qdē

q̄ cert̄ de ppetrata culpa
more āt q̄ incert̄ ē d uenit.
Aug. Penitēs sep̄ doleat. et
de dolore gaudeat. et nō semp
doluisse doleat. **P**er pecca
tū corrūpit puritas liberi ar
bitrij dupl̄. s. i agēdo. et sus
piēdo. In agēdo qdē. q̄ n̄ p
test sep̄ facere qd̄ dū uluita
re qd̄ nocet. In suscipiendo ēt.
q̄ grāz stabile n̄ p̄t suscipe
hac uita. **I**tē corrūpit ratio
in hac uita dupl̄. s. c̄ptum ad
discretiōez iudicij int̄ benū et
malū. et c̄ptū ad deliberatiōez
c̄silij int̄ expediēs et iexpedi
ens. **I**tē corrūpit affectū du
plicē. s. i ordī et i mō. q̄ nec
sep̄ ē c. dinat̄ nec sep̄ modera
tus. **P**ccm multis nocēt. s.
ipi faciēti. ps. Pccm meū otrā
m̄ ē sep̄. His q̄ st̄ i purgato
rio quos nō p̄nt peccōres tam
efficacit iuuare. sicut si ēent i
grā. Ipfis dānatis et hoc per
modū iuictiōis. c̄pto eis plu
res sūt in iferno tāto maior
horror et maior pēa. Fallit eis
in iferno regla illa. Solariū ē
miseris socios h̄e pēaz. Sal
uatis et hoc p̄ modū abstracti
onis. Nā eratatio et socie
tate glo... et do nū
acci... et tal... sis uia to
ribus nocet. o. acies

III

eoꝝ oꝝ demones minuit i
illo qꝝ pccm̄ pp̄petrat tū p eo
qꝝ alios malo exēplo coruipit
7 scādalizat. **A**sulta mala si
mlr̄ eueniunt hōi ex eo qꝝ in
pccm̄ a quo p pniaz surrexerat
ſcidiuat. **P**rimū ē qꝝ hō
ſit ipotētior ad resurgendū.
Ilheb.6. Impossibile ē eos qꝝ ſe
mel illūnati ſt 7 guſtauerunt
qꝝ. 7 plapsi ſt itey renouari.
Secondū ē qꝝ uitiū fortificat
ad ipgnādū. Aug⁹ de ſe lo
quit. **P**lus ingt ualebat ma
lam inolitū qꝝ bonuz ſolitū;
Tu ē qꝝ culpa fit diffici
lior ad remittendū. Jere. O
qꝝ nūis fa ta es nimis iterās
uias tuas. ita et dī qꝝ vulnus
iteratū tardī ſanat. **Q**uar
tum ē qꝝ de⁹ fit difficilior ad
placādū. 3⁹. **R**. de ſemei qꝝ ad
pmā petitōez inuenit niaz eo
tn pacto qꝝ ſlarer i hierlm. ſz
qñ ſedatio peccauit ſine uilla
mia ociosus ē. **Q**uintū est
qꝝ diabol⁹ difficilior i ad ex
pellendū. L. **A**lne aſſūpſit
ſepte ſpūs negores ſe. 7 igreſ
ſuſ hitat ibi. 7 ſi. no. ho. il. pe
po. **S**eg⁹ de corruptionē ſpeſ
7 mōi 7 o. **C**ū nota qꝝ
boitas naſe ſopata ad aiaſ
quā ſpecioſaz facit dī ſpēſ. ſz
ſopata ad op⁹ qđ modifiſcat.

dī modus. ſopata ſo ad fi
nē. ſ. deuz ad quē ordinat dī
ordo. **E**lio corruptio ſpēi
ē diſſilitudo aie ad deū. Nā
ſpēs aie ē ſilitudo dei. **L**orū
ptio ſo modi ē dimiutio ex
tenſiōis v̄tualis ſue iſirma
potētie qꝝ ex hoc ē. qꝝ aie n̄ ſu
ſtentat cibo ſpūali guſtando
qꝝ ſuauiſ ē dñs. **L**orruptio
at ordinis ē in aia cū aspect⁹
7 affect⁹ deozſū ē ad creat̄as
ex naturalē ſitu. **L**ū eiz hec
duo qꝝ ſūt qſi caput aie ſurſū
ſūt ad deū in natāli ſitu 7 or
dine ſt. aliogn hō erit qſi cū
ſus. **A**lri puatio ſpeſ ē defor
mitas ſue carētia debite rec
titudinis uolūtatis. Rectitu
do at uolūtatis ē ut nō decli
net a ſuis ext̄mis. ſ. a deo p̄n
cipio. 7 a deo fine. ſ. oia q̄ bz
a deo p̄ncipio referat ad deū
fine. **L**ū eim qſ qđ bz ſibi
attribuit aut ponit aliū ſinez
qꝝ deū. hō iſte curu⁹ ē. Itē p̄
uatio modi ē excessus p̄prie
uolūtatis. ſ. cū vult aliqd di
uine uolūtati ſriū. Itē p̄uato
ordinis est aūſio uolūtatis a
deo 7 uersio ad creat̄az. Itē
alr creature rōnalis a ſumo
bono ē fz triplice hitudinē ſ.
efficiētis formal⁹ ac final⁹. et
iō nata ē agere ope ſua a deo

Hec fūm deū et pp deū. et hō fz mo
dū spēm et ordinē sibi iſitū. Sz
qm̄ eadē rōnal̄ creaſa de nihi
lo fcā fuit q̄tū ad cāz mariale
potuit deficer̄ suis actiōib̄.
ut. s. opatōes sue n̄ ēent a deo.
ac p hō nec fz deū nec pp deū.
hoc aut ē pccm ipius spēi mo
di et ordinis corruptiū.

De pccō origiali scdm rem.
Lap. **B.**

Expedito de pccō i gñe.
dicēdū ē de pccō i spe. et
p̄ de origiali et p̄ hō d̄ actua
li. Iz igit̄ aia n̄ sit ex traduce. tñ
original culpa ab aia ade trā
sit ad aias posteroy mediante
carne p̄ occupiaz gñata. Ita q̄
sic ab aia peccate ifecta fuit ca
ro ade. et pna effecta ad libidi
nē. ita semiata caro secū trahit
fectoez et uiciat aiaz. Ex q̄ p̄
q̄ pccm origiale ē i carne et ē i
aia. In carne ē marialr et origi
nalr. et i aia formatr tāq̄ i sbō
Sola eiz aia ē susceptibil̄ stu
tis et uitij. et tñ sic dc̄m ē ex viu
ctioe ad corp̄ corruptiū tra
hit ad uitū. sic qñ cadit q̄ i lu
tu fedat et maclat. Tal̄ at ifec
tio aie n̄ tñ ē pēa. Iz et culpa.
Ipa vō cl̄pa q̄ macla ē deleſ i
baptismo. Pena at q̄fomes ap
pellat siue peccadi pñitas re
manet p̄ bap̄. Licit eiz cuſe

in bap̄ culpa q̄tū ad reatum
dānationis eterne. tñ remaet
ip̄a pena q̄tū ad actu et motū
occupie. cu q̄ nos oport̄ q̄zdu
uiuim̄ pugnare. nisi extigual
cōcupiscētia p grām. qđ tñ ra
ro cōtingit in aliquo hoie. qđ
dico pp beata mariam vñinez
in qua fuit exticta in cōceptio
ne filij p grām singularē. Ex
p̄dictis p̄ q̄ psona corrūpit
naturā. et ecotra natura corru
pta corrūpit psonam. Naz p
peccatū primi hois corrupta
est hūana natura. sed natura
sic corrupta cor̄. alias
psonas. Notādū. q̄ corrū
ptio psonē ē reatus m̄tis. cor
ruptio vō nature ē ifectio car
nis put est pncipiū ad carnez
alteram. Deniq̄z nullo mō d̄z
iputari deo ifectio aie. Iz eam
creādo fūdat et uniat cu car
ne ifecta. qm̄ ordinatissimū fu
it ut hūana nata ɔdireſ. ita q̄
ɔdira ppagaret et p pccō pu
nireſ. Un̄ sic i ɔditioe fuat̄ ē
ordo sapie. et i ppagatōe fuat̄
ē ordo naſe. sic i pūtōe dbuit
fuari ordo iusticie. Et ita p̄
q̄ n̄ est ɔ divinā eq̄itatē. si ad
p̄tēros cl̄p̄. ɔmittit. Di
go ɔdīa. ɔdīo nō ē a deo
ɔdira. Sz a uitio p̄t̄

III

petrato. Et hoc est
qd ait Aug⁹ q⁹ pccm origiale
nō trāmittit ad posteros p
pagatio l^z libido. Sic eiz odi
tus ē hō ut spūs pessz corpi.
7 corp⁹ subeēt spūi. s. qdū il
le obediret suo odiou. Et eo
si spūs nō obediret deo iusto
dī iudicio cor⁹ icipet rebella
re spūi. Sic ut g⁹ si Adā ste
tissz corp⁹ suū obediēs ei fu
isset 7 tale ad posteros trans
misissz. sic Adā ex q⁹ peccauit
7 caro ei⁹ fcā ē rebell⁹ q⁹ ta
lē a. t posteros trāmittat. 7 q⁹
de⁹ fz̄ iſtitutioez p̄maria aiaz
iſſūtari⁹ . Et ex b⁹ p⁹ q⁹
paſt ē . : al' pccī i filio. l^z
cāz hic it. uige i gne cause ef
ſiciētis. Oēl p ſcupiſcāz nati
naſcūt filij ire pp qd icurri
mus mltiplicē defectū tā cor
poris q̄ aie ad quos ſubſeq
mur pena mortis. 7 pena care
tie uiſiōi tuiue. 7 ambiionis
glie celeitus. nō ſolu i adultis.
uerz et i puul n̄ baptizatis q
pena mitiſſima it. pu
niūt. qz ſola pēaz dāni hñt ſuū
pēa ſelus. Origiale pccm ſic
curatur p baptismū. i pēte q⁹
nihilomin⁹ ab eo q curat⁹ eſt
trāmittit⁹ i plē.
circūcis⁹ gnat⁹
7 granū nud⁹

gt anū cū palea. Et hec ē rō.
qz hō gnat filū n̄ fz qd crat⁹
ē i mēte. ſed fz qd corruptus
ē in carne nō fm qd ſpualis.
fz fm qd carnalis.

De pccō origiali fm nomē.

Cap. 9.
ORigiale pccm fz mltā
noia. 7 b⁹ mltiplici de
cā. Scōz eiz q⁹ origiale pccm
qpat ad aiaz uocat iſfirmitas.
qz iddit aiaz ipotētē ad r̄ſtē
dū mottib⁹. Itē ſeditas. qz p
ipz aia maciat. Itē p̄nitias pp
ntinuā iſliatiōez appetit⁹ ad
malū. Itē corruptō. qz ducit
ad nihilū. i. ad pccm. Itē ui
tiū. qz dimiutio ē bonoz naſa
luū. Itē lāguor naſe qz durat
i naſa corrupta. Sz fz q⁹ cō
pat ad cor⁹ uocat. lex carnis
eo q⁹ lege diuia carni ſit iſſic
tū. Itē lex mēbroz. qz mouet
organā ad opa ſcupiē. Itē ty
rān⁹ pp dānatōez quā fz q̄ſi
uioletā i ipa carne ſcupiſcibi
li. Itē ſomes. qz ſic cīns fo
uet ignē. ita p ipm ſouet pccz
i carne fz actū nutritiē i gna
tive. Itē ſtimul⁹ carnis. qz ſti
mulat carnē ad pmos mot⁹.
i aiū ad cōſensū. Sed put
cōputatur ad act⁹ delectabiles
uocat ſcupiā que ſonat uitū
actu put ē in aduluis. Itē

cōcupiscibilitas q̄ sonat nictū
i potētia p̄ ut ē i puulis. **H**e
cūdū vō q̄d̄paf ad p̄ hoiez
a q̄ ūbit uocat pccm origia
le qđ ē carētia debite iusticie
hominis.

De p̄mis motib⁹. **C**a. io.

Qum pccōz aliud sit ac
tū. aliud ūctū. ipm pec
catu actuale frequēt a p̄mis
motib⁹ h̄z ortū. Un̄ sciēdū q̄
i statu inocētie n̄ mouebat se
sualitas nisi fm̄ motū rōnis.
Io statu p̄ hoie i eodē statu
n̄ posat i eo eē pccm ēt uenia
le. **P**rimi mot⁹ si pticlarit⁹
et singillatiz p̄nt declinari. tñ
nullo mō oēs p̄nt caueri. quia
sic tot s̄f pccā quot s̄f ēt pene
pecc. et iō merito dñr uenialia.
q̄t hoc ipo sūt digna uenia.
Prim⁹ mot⁹ sic describit. q̄t
ē mot⁹ s̄fualitatis fm̄ ipulsū
comitis ipetuose tēdētis ad
fruitionē create delectabilis.
Duplī p̄m⁹ mot⁹ distinguit
q̄tū spectat ad p̄ntē matiaz
s. p̄mo. p̄m⁹ q̄tē n̄atalis. et 2°
p̄m⁹ q̄tē s̄fualitas. Lū ergo
logmūr de p̄mis motib⁹ q̄tē
pccā intelligendū ē de scđo pri
mis q̄tē s̄fualitatis. q̄tē p̄mo
p̄mi nō s̄f pccā cū sint naſa
les et ex gen⁹ mortis. qđ p̄z p
hoc q̄tē tales n̄ sequunt̄ ūmagia

tionē s̄f solūmō na
tū actōez. **D**icit̄ at i cđo
mi sūt peccā. q̄a s̄f act⁹ iordia
ti i ḡne moris. qđ p̄z p h̄o p
tales mot⁹ s̄f sensualitatis q̄
subiacēt aliq⁹ mō dñio uolu
tatis. Uolutas at ē p̄ncipium
moralii sicut hēt 7. ethicōz
Hinc ē q̄tē gen⁹ moris i p̄nci
pio icipit ubi iuenit dominū
uolutatis. hoc at ē i sensuali
tate. **Q**uānis at p̄rōez pre
dictā sit i sensualitate pccm.
n̄ tñ erit mo. ale s̄f tñmō ue
male. q̄t uolutas nō k̄z plenū
dominiū s̄f p̄mos mot⁹ q̄tē
sensualitatis. sic ē
q̄tē ex ipo uoluta
tū. s̄f h̄z i eis dominū
tū. s̄f i ill⁹ actib⁹ q̄tē p̄ ipiū ra
tiōis pcedūt. et tñ uolutas ta
les mot⁹ s̄fualitatis ipedire
poterat. et iō sūt pccā uenialia.
pp h̄o dīc Aug⁹ q̄tē pccm adeo
ē uolutariū. q̄tē n̄t̄ sit uoluta
riū n̄ ē pccm. **P**rimi quoq̄
mot⁹ iō sensualitati ascrībūt.
q̄tē talis p̄mū p̄ncipiū sensu
alitas om̄. **D**icēdū ergo
q̄tē primi motus scđim p̄dicea
sunt peccata uenialia triplici
rōne. **P**rimo q̄tē mouēt ad illi
citū. **S**ecūdo q̄tē sūt quodā
mō uolutar̄. **T**ertio q̄tē sic
dictū ē
a uolutate

III

ael et pp pcedentē apphēsio-
nē. Tertio pp delectationē a-
nexā. Lū. n. anima p delecta-
tionē cōiungit creature obte-
nebrat i peiorat. sicut qñ cō-
iungitur deo illuminatur. i mē-
liorat. Nota q hō pñior est
ad malū qz ad bonum. i hōc
multis decausis. Primo quia
sicut dicitur Sap. ii°. Corp°
quod corrumpit aggrauat
aiam trahens illam ad malū.
i n̄ sic erigēs ad bonū. Scđo.
quia sicut dicit Aug°. plus ua-
let malū inclitū qz bonū insolu-
litū. Tertio qz nasalit̄ facili⁹
ē descendere qz ascēdere. i un⁹
magis trahit deorisuz qz dece-
fslū. Quarto qz icitās ad ma-
lū delectatō pñs ē sēp. qz finis
v̄tutū incitās ad bonū absēs
ē. Delectabile at apprehēsuz
p sensū vel imaginationez qz
de necessitate mouet. Apiaz.
Quinto qz plures circūstan-
tie requiruntur ad bonū qz ad
malū. Sexto qz tendimus ad
nr̄z pncipiū. s. ad n̄llo. Sep-
timo qz fomes qai mouet ad
malū semp intra nos ē. glam
vero quā qrim⁹ ex nos ē. Oc-
tauo qz uires aie sunt actine
ad diligēdū tpalia. qz passione
i materiales a ea q st̄ ḡe i
glie. vñ v̄sus. Quicqd habet

meriti puet⁹ grā. donat. Nil
deus in nobis pter sua dona
coronat. qz nō possunt habe-
ri uirtutes p modū acquisito-
nis. sed p modū receptionis.
Unde malū possumus facere
p nos. s̄z n̄ possum⁹ facere bo-
nū sine grā adiutrice.

De morosa delectatione.

Læ..

Lū.

DElectatō carnalis mo-
rosa peccm̄ ē mortale.
qz nulla dī morosa n̄lī qñ ex
cōsensu ratiōis ē. Cū nō itel-
ligit hic mora t̄pis sed cōsen-
sus. Sciendū ē g° quia delec-
tatio si sislit circa s̄sensu ue-
niale peccatū ē. si uero pcedit
ulterius ita q hō uult interi⁹
delectatione uoluptari. nec tñ
ult in opus pcedere. talis v̄se
sus ē itra mortalia v̄putad⁹.
qđ maxie debet intelligi i car-
nalibus peccatis. veruž tñ iste
v̄sensus in illecebra duplex ē.
qz v̄sensus i illecebra aliquis
ē subitus nō p phabitā deli-
berationē. sed ex sola corrup-
tione carnis quā pcedit appe-
titus. sensualitatis in primo
motu. Talis aut̄ cōsensu s dī
subreptio. i est pccm̄ ueniale.
Ali⁹ v̄sensus ē i delectatōe mo-
tuū carnis q ē cū deliberatōe
rōis. i iste ē pccm̄ mortale ut

Eccē ē. Si at̄ rō s̄cēt cū deli-
beratōe q̄ sit p̄ rōes. diuinās
h̄ mō. q̄r oē lege dei phibitū
ē uitādū. tūc dicit pccm̄ eē in
supiori pte rōis. Sz si delibe-
ratō sit p̄ rōes h̄uānas l̄ na-
turales h̄ mō oē i q̄ trāsgre-
dit mediū v̄tutis ē uitādum;
tūc dices pccm̄ esse i iferiori
pte rōis. Et si adhuc pcedic
s̄cēs ul̄k̄. qn̄. s. p̄pōit op̄
v̄lumare. tūc uolūtas p̄ facto
ſputat. et si factas delit p̄fī
ciēndi ip̄z op̄. Si vō ſeq̄l̄ cō
ſelus i op̄ i his q̄ diuīa lege
ſt̄ phibita pccm̄ ē mortale cō
ſumātū. Ex pdcis collige di-
ſtictōez. q̄r delectatō duplex ē
ſ. nafal. i uolūtaria. In delcta-
tōe pure nafali. nec ē meritū
nec demeritū. Uolūtaria du-
plex ē. q̄r alia ē i cratore. alia
i creatura. Delectatō q̄ i crā
tore ē. bōa ē. d̄ q̄ ps. Memor
ſui dei i delectat̄ ſū r̄. Que
at̄ i crata ē. duplex ē qdā eīz ē
pp̄ dū. i hec bōa ē. Sz hic ſuit
delectatio p̄ opatōe rōis. nō
p̄ passiōe. de q̄ ps. Delecta-
ſli me dñe i ſcura tua. qdāz ē
ɔ̄ deū. i hec ſit̄ duplex ē. q̄r
qdā nō ē ɔ̄ deū. Sz p̄ter deū. i
hec ē pccm̄ uēiale. qdā vō ē ɔ̄
deū ſip̄t. q̄ frāḡt̄ d̄ p̄ceptū.
i hec ē pccm̄ mortale.

De pccō vēiale.

La.

Pecatū uēiale mīoris
ē clpe. Nā i puul̄ post
baptismū. pmo ſurgūt uenia-
lia. poſtea mortalia. Uēiale at̄
pccm̄ ē ut ait Auḡ. qd̄ hoieſ
uſq̄ ad reatū ppetue mortis
n̄ grauat. Sz penā meret. i ſic
facile idulget. Pccm̄ vēiale.
ſo ē a uolat̄ i ad h̄ mō ſuſ
l̄ pmitte. l̄ n̄ phibete. Pecca-
tū aliqđ ē uēiale trib̄ modis.
Prio mō ex ḡne. ſic v̄bū ocio
ſū ē vēiale. Seco ex euētu. V̄z
q̄ p̄ pñiaſ d̄ mortali ſit uēia-
le. Tertio ex cā. ut qñ ſuit qdā
ex iſfirmitate uel ignorātia. q̄
l̄ qñq̄ ſunt mortalia. tñ dñr
uēialia. ſiue remiſſibilia ex cō-
patiōe ad pccm̄ qd̄ ſit ex cer-
ta malicia. qd̄ ē irremiſſibile.
r̄ h̄ iez̄ ē. n̄iſi a. qd̄ ſit mor-
tale ex l̄ o ḡne. ſicut ē forni-
ri. q̄r tale et ſi ſiat ex iſfirmi-
tate mortale ē. Sciedū q̄ pec-
cat̄ uēiale. n̄ iqq̄ p̄ fieri mor-
tale. l̄. i. ſi intelligat idē ſim-
ſbāz. q̄ p̄ius uēiale mortale.
fieri nūq̄ p̄ot. i hec nec q̄ſtū
ad acē. nec q̄ſtū ad macu-
li. Et rō huiusmodi ē. q̄ nul-
la res p̄ot mutare ſuā ſp̄em.
Peccatū autē uēiale i mor-
tale ſunt diuerſe ſp̄es peccati.

III.

nec cogitat malū. i. corinth. 15°. Ira igit̄ uel dicit irā celi que ē detestatio uitij. t̄ hoc nō ē pecatū. sed ē pfectōis. Pōt etiam q̄ sibi p̄ huc modū irasci. sicut dicit glo. sup illō ps. Irascimini t̄ nolite peccare. Quid ē iqt̄ hō penitēs nisi irascēs sibi: vel dicit remission̄ affectus circa pximū p̄ quā ō nō dolet de malo pxī. nec gaudit d̄ bono ē. Iz n̄ tolcat d̄ bono. nec gaudiat d̄ malo ē. s̄z ē idifferēs ei. t̄ sic nō est n̄ ortale. sed ipfectio charitatis. vel dicit actualē ipatiētiā abloq̄ appetitu iudicte. talis mot̄ etiā deliberatus est pccm ueniale. q̄ h̄t incōpletā rōnem ire. sicut ex supradicta pz diffinitōe. v̄l dicit. ipatiētiā cū appetitu iudicte. t̄ hoc est triplicif. qñz hoc est a natura. sicut est in melāconicis in qbus fīm phīm cōtinue ordet naſa pp qd̄ semp sunt turbulēti. et sic nullū est pccm cū sit motus naturalis. qñqz est ab ā tu indeliberato. t̄ sic ē u. ale. sicut alijs p̄mi mot̄. qñqz est a uolūtate deliberativa. t̄ tūc ē peccatum mortale.

Quō accidia sit mortale uel ueniale. **Lap.** 25

Accidia ex suo gñe ē pecatū ueniale. q̄ s̄z aug.

Accidia ē tediū īterni boni. b̄ aut nō opponit charitati. s̄z di cit diminutionē feruoris charitatis ī quo sisit oē ueniale. Itud ḡ tediū. uel ē motus naturalis. t̄ sic nullū est pccm. v̄l est mot̄ appetit̄ cōtristati de ope spūali laborioso. t̄ sic ē ueniale. q̄qns etiā ille appetit̄ naturalis sit deliberat̄. q̄ s̄sis in ueniale non est nisi ueniale. Accidia v̄o ex gñe t̄ p̄ se uentiale est. uel hoc tediū redūdat in omissionē eoz q̄ s̄ut necessaria saluti. ut frāgēr̄ p̄cepta dei uel ecclesie sine cā rōabili. t̄ tūc est mortale. Si aut̄ tediū illud ex omissionē boni t̄ difficultate ag grediēdi bonū dicit in despatiōne. tūc iā accedit ad pccm in spīn scīm. Et si tediū illō c̄scit qd̄ etiā ducit in tediū uite ī tm̄ q̄ iniūciat sibi man̄. tūc iaz similis ē Jude q̄ laq̄o se su p̄edit.

Quō auaritia sit morale uel ueniale. **Lap.** 26

Avaritia s̄z Lulliū est ī moderatus amor hñdi. hec iḡ aut sisit ī appetēdo. l̄ ī acqrēdo. ul̄ ī retinēdo. Si p̄ mō hoc ē qñqz mōis. p̄ q̄ ap̄ p̄tit aliena appetitu q̄pleto q̄ pcederet in op̄ si ades̄z facutas. t̄ sic ē pccm mortale. 2° q̄ appetit illicita uolūtate q̄pleta

Put si aliq*s* idign*s* conat b*u*ni*r*? ecclesiastici adipisci. sic itez est morale. 3*o* si appetit talia. siue sine illicita. siue aliena c*u*n uoluntate codirionata. s*o*. si posset h*r*e sine offensa dei ac iniuria p*x*i. et t*u*c uel nullum. uel ueniale est siue tal*c* o*d*it*o*z actualis addat siue h*u*ritualis e*a* intendat. 4*o* si simplicif appetit h*r*e supflua et hoc appetitu suffocate met*e*. s*o*. a cura sui et consideracione diuinoz. et hoc e*p*cc*m* mortale. 5*o* si supfluo amore inheret temporalib*z*. t*u*n infra dei amore hoc est ueniale. Si autem auaritia co*s*sistit i*ac*qu*re*do hoc est tripl*r*. q*z* uel acquirit iniuste quicu*q*z m*o*. et t*u*c est mortale. vel ac*q*rit p*t*ale op*z*. aut arte. aut off*c*iu*r*. q*z* p*s* e*st* p*cc**m* mortale. si et*ia* eslet sine lucro. ut p*cre*are aliqd fornicari. et t*u*c est mortale. Uel ac*q*rit talia p*o*pa illi*c*ita que s*u*t ueniale p*cc**m*. ut c*u*n aliq*s* v*b*a i*oc*osa c*o*ponit ad la*cru*. salua t*u*n honestate. et hoc e*u*eniale. nisi p*pter* delectatione dissolutionis totalis se det talib*z*. t*u*c. n*o* mortale e*st*. Dico at*p* delectatione. q*z* si aliq*s* per necessitat*e* p*t*al*a* s*ibi* sustentatione cog*re*ret et c*u*n ali*a* lucrosa nesciret n*o* reputare e*u*i*statu* vanatori*z*. Si at*p* auaritia co*s*

sistit in retinendo hoc p*ot* esse q*nc*q*s* modis. **E**p*o* q*z* retinet sci enter ea que restituere tenet. et aio retinedi. sic e*st* p*cc**m* mortale. **A**2*o* q*z* retinet ea que ad necessitat*e* sua*z* i*su*o*r* pertin*e*. vel ad c*o*seruatione stat*r* sui. i*su*o*r* fin*z* deceti*a* sua*z*. et hoc n*o* e*st* p*cc**m*. **E**p*o* retinet supflua respectu utri*s*. i*ia* victor. et hoc tempore ex*ame* necessitatis alicui*r* sic e*st* p*cc**m* mortale. **A**4*o* q*z* retinet supflua et*ia* ci*tra* extrem*e* necessitat*e* ex insaciabili cupiditate. sic e*st* p*cc**m* mortale. Precipu*u* aut*e* signum talis affect*r* e*st* q*z* q*s* res pot*er* sinit put*re*scere penes se q*z* utiliter ali*j*s disp*er*set. **A**5*o* q*z* retinet supflua qued*a* ex inordina*to* amore temporali*p* que*z* modic*u* d*f*icit a medio largitatis. saluo t*u*n statu virtutis. et sic e*st* ueniale. **A**6*o* q*z* auaritia ex suo g*ne* e*st* mortale. qu*ia* Ap*l*s idolatrie c*o*pat. n*o* q*z* sit d*sp*e ill*o* uerati. c*u*n n*o* beat*u* e*st*. **S**7*o* q*z* aliqd simile idolatrie i*er*u*ied*o creature pot*r* q*z* creator*r*.

Qu*o* gula sit mortale uel ue*ter* **Cap.** **L**7
Gula ex g*ne* suo e*st* p*cc**m* ueniale. q*z* appetitus co*med*edi ex sua r*oe* n*o* subiacet

III

Cor. Remedia luxurie sunt. Occasiones fugere. Job. Pepigi sedis cum oculis meis ut nec patarē de h̄ine puer. Qui uigerit picem coinqnabit ab Mortis extrema cogitare. uer. Ademoiare nouissima et in eternū non peccabis. De se nō p̄sumere. q̄ cecidit David sanctissim⁹. Salomon sapientissim⁹. Sanson fortissimus. Freqūt se occupat̄. Hie. Sēp aliqd bōi facito. ut te dia bolus iñeniat occupatū. Tentatiō. Incipio f̄sistere. Gen. Ipa 2. caput tuum. Lar nem donare. Macti. 9. Hoc genus demonij non ejicit nisi in oratione et ieiunio.

Anno supbia sit mortale ueniale.

Lap.

22.

Onnia pdicta quis sēp sint peccā. nō tñ sēp sunt mortalia. Unde uidendum est quādo uniq̄qz mortale sit. et quādo ueniale. **V**ana igitur ex suo genere est le. quia genus operis sumitur ex obiecto. Vana autem scdm se non est obiectū peccati mortalib⁹. sed uenialis. Unde cum uana laus sit hui⁹ peccati ob

iectum. patet q̄ non semper ē peccatum mortale. Erit tamē uana gloria mortalis dupliquer. s. ratione finis propt̄ quē laus appetitur. Opus namqz tale est quale est id proter qd appetitur. Item ratione operis in quo laus queritur. Circa primum dicendum est q̄ q̄ duplixi fine laus queritur. Primo ad uitandum malum infamie sicut Samuel se laudauit. i. R. Secundo propter aliquam utilitatem spiritualem. ut est gloria dei uel edificatio proximi. sicut Paulus se commendauit. 2. Cor. ii. Tertio propter lucrum avaritie sicut pharisei qui deuorant domos uiduarum longas orationes simulantes. Macthei. 23. Quar to propter aliquem actum uenialis peccati. sicut quando q̄ laudari vult eo q̄ uenialiter in laude delectetur. Primum est prudentie. Secundum est charitatis. Tertium est mortale. et idem intelligendum est quādo uniq̄qz laus ponitur finis alius operis. Quartū est ueniale. Sequitur secunda causa. quare uana gloria sit peccatum mortale. scilicet ratione operis per qd laus q̄rit.

Rhoc at pot fieri triple. qd laus
qñ p opa illicita. qñqz p opa
ex se idra. qñz p opa vtutu. Si
p° mó. sic tale ē pccm qle ē id
illicitu. s. mortale ul' uiale. Si
2° mó. sic ē pccm uiale. ut hre
diuitias l' uestes piosas cu ab-
usu talium i laude. Uez tu si ca-
lia se de se iordiata. ut sint oc-
casio pcci mortal. fz q mlier
cu ornatu meretricio ad aias
capiendas ppal. l' si fcñ illud ē
illicitu ex phibitione superioris.
ut tornearunt t b'i. cu excede-
ret pceptu ecclie sic se peccata
mortalia. Si 3° mó. si laus q
rat p opa vtutu. b' ē dupl'. l'
qr appetit' laudis adiungit opa
vtutis tāqz icidés. sic ostigit i
cetu l' i pdicatõe qñz. t tuc est
uiale. Ul' laus ē finis pncipa-
lit pstitut' opa vtutis i opati.
ita q ibi pstituit fini ult'. et
sic ē mortale. qr tuc iheret ei
ut fini ult'. Nota q mar' est
pccm gliari de bois spualibus
qz de tpalib'. qr min' hnt mo-
tuum eo q min' appeat extra
qz tpalia.

Quō iuidia sit mortale uel
ueniale.

Lap. 123.
Illuidia ex suo g' ē pccm
mortale. quia scdm Ii-
dorum. Ira est animus cōcita-
tus ad penam prouocanti in-
ferendam. Talis autem mo-
tus triat charitati q n irritat

aliēo bono triat dīcte chari-
tati q n emular. fz cōgaudet
vitati. p' Lor. 13. Chaicati vo-
nihil ē triu nisi pccm mortal.
Lū illd qd ex gne est mortal
pot ee uiale l' put i suo pmo
motu ssistit l' ex suā rōez tra-
bit. Doloz g' d alieo bono e
qdrupl'. l' q' ep' pm' motus
ex uenies. sic qdā natalt' iudi-
sc. t b' nullu pccm ē. cu nullo'
sit i ptate nra. l' ē 2°. pm' mot
qñ appetit' sine opa. a delibe-
ratōe tali passiōe afficit. t sic ē
uiale pccm. l' ē ac' i litar' deli-
beratōe. t sic ē mortale. uel
trabit p intentōe ex suā rōez.
ut qñ dolor de aliēo bono sur-
git cuiqz ex cā bōa. sic qñ dolz
aliqz de bono tpali alteri'. qr
uidet illd redūdere i dtrīmū
aie ill'. l' ē i dtrīmū cōitatis
t tal' dolor bon' ē. qr mai' bo-
nū sep' ē appetēdū. Notadū
g' q p dolorē bōi pphēditur
gaudiū d malo qd ex ipo cāt.
Quō ira sit mortale ul' ueni-

Lap. 124.
Ira ex suo g' ē pccm
mortale. quia scdm Ii-
dorum. Ira est animus cōcita-
tus ad penam prouocanti in-
ferendam. Talis autem mo-
tus triat charitati q n irritat

II

gula ut e uomie & eructationes fetide & luxuria. **15^a** est
 detucho mētis. i. subuersio rō
 sis. **G**ula duo cōplicat. s.
 cōmēssatōez & ebrietatē. & ppe
 loqūdo p̄simonia oppōit cō
 mēssatōi. & ebrietati sobrietas
Gula nocet m̄stiplr. De pa
 dilo eiſcīt hoiez. ex⁹ i Adam.
 Spūalia bōa pdit. ex⁹ i Esau
 q p cibo uēdicit p̄mogenitu
 rā. diabolo domū p̄pat. **A**na
 the 8. Si eiſcis nos hinc mitte
 nos i porcos. **S**eruū suū ī se
 aiat. p̄i. Qui delicate nutrit
 suū suū postea sentiet illū r̄tu
 mācē. **L**uxuriā iducit. ex⁹ de
 Loth. **H**omicidā pficit. ex⁹
 de Joanne baptista. q mūmio
 p̄it. Inducit mortē nate. Ec.
Dropt crapulā multi pierūt
 Gen. 2. Quacūqz tie come
 deis ex eo morte morieris. In
 ducit mortez culpe. p⁹ thi. 4.
 Cidua i dīlījs uiuēs mortua
 ē. Inducit mortē gehēne. Luce
 Diues epalo sepult⁹ ē i fer
 no. **R**emedia gule si .
Pri⁹ ē spūalia ciboz r̄cīns
 sumptio. **A**nth. 4. Nō i solo
 pa. vi. hō i cōdīz future car
 nis nre oſidera⁹. **N**iero. Faci
 le cōtēnit oīa q se ſep cogitat
 moritur⁹. **E**st ē efne cene oſi
 deratio. **L**uc. Nō qdā fecit ce.

m̄o. **14^a** ē famis xp̄i & suotuz
 p̄ſatio. **I**tre. Recordare paup
 tatis mee abſcinbij & tellis.

De luxuria. **15^a** **Ap.** **12i.**

Luxuria ē ex imūdis de
 ſiderijs uenientis lubrica
 mētis & carnis p̄ſututio. Itēz
 luxuria ē libidiole noluptatis
 appetit⁹. & itelligas hic appeti
 tu q ē ex oſensu rōnis. qz talis
 ē pccm̄ mortale. & dī peccatū
 mortale qn̄ rō n̄ p̄hibet hui⁹
 appetit⁹ cū posset. **D**rie lu
 xurie ſt 8. Pria ē fornica⁹ q ē
 soluti cū soluta. **E**meretriciū
 qd̄ ſit duplr. s. p uagā libidi
 né cū diuīſis ſectādo. l̄ cū pub
 lice uēali oſubēdo. **Z** ē adul
 teriū q̄ coingal̄ rhor̄ uitias.
14^a ē stupru⁹ q̄ ſgal̄ integri
 tas corrupit. **S**acrilegium
 q̄ oſinētia deo dicata ledit ut
 i clericis & religiosis ſacris or
 dinib⁹ ſublimatis. & i his q̄ em̄i
 ferūt uotū oſinētia. **16^a** ē ince
 ſtus q̄ uinculu oſaguitatis uſ
 affinitatis uel cōpaternitatis
 corrupit. **Z** ē pccm̄ oſtra na
 turā ſine ſodomia q̄ natural
 uſus puerit. Notandū aut q̄
 aliqd̄ ē oſtra naturā ſpēi. & ali
 qd̄ est oſtra naturā gñis. p⁹
 mō oē pccm̄ mortale ē oſtra
 naturā. qz in rōnali creatura
 remurmurat ſyndesis oſtra

omē pccm. Sz secūdo mō pccm
sodomie ē ū naturā gñis. qr n̄
solū in hoīe sz ēt in brutis di-
versi sexus in coitu uenient.
Uñ si aliq° mō fit ū naturā ge-
neris ē. Octaua ē libidinosus
coit⁹ iugal⁹ q̄ multiplex ē. Loi-
tus.n. iugal⁹ aliis licit⁹. aliis
fragil⁹. ali⁹ ipetuosus. Licit⁹ tri-
pliciter fit. ut qñ cā plis. uel ad
ampliandū cultū dei. uel cā red-
dendi debitū. uel cā uitāde fo-
nicatōis n̄ i se sz in cōiuge. pri-
mus ē pietatis. Scđs iustitie.
Terti⁹ cautelē. In his nullū dř
pccm ē. Fragil⁹ ē qñ fit cā de-
lectatōis. tūc distinguit⁹. qr si
amor ill⁹ delectatiōis pponit
deo mortale pccm ē. si bō post
ponit uēiale. Impetuosus ē q̄
ex sola libidie puenies metas
honestatis t rōnis trāscēdit.
qđ fit gnqz modis. p⁹ cā sati-
ande libidis p mezzetricias blā-
ditias. 2⁹ cū fit ḵtra naturalez
modū. 3⁹ cū fit tpe phibitōis
4⁹ qñ fit in loco phibito. 5⁹
qñ accedit ad mulierē pgnatē
uicinā partui uel q̄ ē i fluxu mē-
struo. ~~U~~lie luxurie s̄. scđz
Breg. p⁹ ē cecitas mētis. qa
bz Aug. in ope luxurie tota rō
absorbet. Secūda ē icōsidratō
mortis. s. iferni. Tertia icōstā-
tia. s. ad cogitādū desideran-

dūqz nūc istud nūc illud. 4⁹
amor sui. s. q̄ aliqs desiderat
longā uitā ad hoc ut expleat
uoluptatē suā. ~~U~~ 5⁹ p̄cipita⁹ q̄
qs currit p̄cipitatē ad peccādū
exponens se piculo mortis pp
luxuriā faciēdā. ~~U~~ 6⁹ est odiu⁹
dei qđ fit. qr deus abstrahit t
punit eos q̄ sequit⁹ carnis de-
licias ad qs inclinat luxuria.
~~U~~ 7⁹ affect⁹ p̄. ie seculi. s. apper-
tit⁹ bonoz diuitiaz ianitatis
fortitudis t hu⁹ i. p̄ q̄ luxuri-
osus finē suū oseq̄. ~~U~~ 8⁹ ē de-
spatio futuri seclī q̄ ē cōfiden-
tia glie l̄uenie oseq̄. t hec
ē filia luxurie oſuare. Luxuria
nocet multiplz. Deo ē cōtume
liosa. qr tēplū ei⁹ inqnat. De-
mōibus placita Job. behemat
dormit i locis humētib⁹. Sbō
ppo nocua. p⁹ corrin. 6. Qui
fornicat i corpus suū peccat.
Proximū scādalizat. Osee. Fac-
ti estis laqüs speculatōi. t re-
the expansū sup mōte thabor.
Aiam ppriaz dānat⁹. R. 12.
1. cedet gladius de domo
tua. hoc dictu fuit ad vđ pp
pccm berlabee. ~~U~~ Tilissimo do-
mio se subiicit. s. carni t sensu
alitati. Gen. 3. Quia obedisti
uoci uxoris tue. maledicta t̄ra
in ope tuo. Adentem infatuat.
Osee. Uini. t mlieres auferūt

III

e odibil. Ecc. 10.7 pū.
Eris itē q̄ odit de⁹ pauez su
 obū tē. **D**eū ipugnat. q̄ ne
 illū ūmici sui. i. diaboli pōit i
 astro suo. t̄ dōpit uexillū xp̄i
 s. crucē quā d̄z sēp hō portar
 iux illud. **Q**ui vult uenire p̄
 me. Diabolo hoiez assimilat.
 Isp̄ e eīz rex sup oēs filios su
 pbie. **U**nī sicut dñs ait de cha
 ritate. In b̄ cognoscēt oēs q̄
 discipli mei eris. si dilectōez
 habueritis ad misē. Ita pōit di
 abol⁹ dicer̄ d̄ supbia. In b̄ co
 gnoscēt tē. **H**oiez stultū de
 mōstrat. q̄ acili unat i dñaz
 nudā relingt. Itē q̄ magna p
 modico uēdit. i. p laude hūa
 na. Itē q̄ credit se posse cū su
 pbia illuc attigere. ubi diabo
 lis exiles. n̄ potuit cū supbia
 remaner̄. **H**oiez deiſcit. cui a
 scandētes i altū d̄ facili cadūt.
 t̄ qui se eleuant sub hostio hu
 mili de facili caput ledunt.

De iuidia. **L**ap. 16:
Iuīdia est ut ait Aug⁹
 odiū felicitatis. **I**nde.
 p̄ Joānē damas. **I**uīdia tri
 stitia de aliēis bonis. **I**nt̄ in
 iuidia a n̄ uidēdo. q̄ n̄ pōt ui
 vere bona alioz. **U**nī displicētia
 bōi q̄ e iuidia pōt nota. **U**i
 siōez interiorē t̄ e. **I**iore sicut
 d̄ Geneca diceat.

mēte fugim⁹ igestū oculis uix
 uidem⁹. **I**uīdia h̄z qnq̄ filias
 fm Greg. **C**p̄ e odiū qd̄ est
 uelle malu alicui t nolle bonū.
Scda e exulta⁹ i adūlis px̄i
F e afflictio i pspis px̄i.
F e susurra⁹ q̄ e detractio
 latēs. **C** e detractio. hec aūc
 sit i apto. q̄ itendit melior ap
 parere illo cui detrahit. **I**n
 uīdia multa mala facit. De lu
 mīe facit tenebras. de uidente
 cecū. q̄ px̄imi bōa uidere nō
 pōt. **U**nī iuidus op̄at noctue t
 uesp̄tilioz. Aug⁹. Egris oculis
 odiosa e lux q̄ puris e amabil.
 De uita morti. Greg. Panis
 uitā fortū roborat t puulorū
 necat. **U**nī iuid⁹ op̄at febrisctā
 ti cui e bōi cibi s̄t ūrij. **D**eo
 contrariat. q̄ tā bon⁹ e de⁹ ut
 ait aug⁹. ut e⁹ d̄ mal' bonū eli
 ciat. s̄z ecōtra tā mali s̄t isti. ut
 de bōis malū eliciat. Itē diuīa
 bōicas oīa sua cōicat. isti bōi n̄
 Itē deo placet bonū bōis. ac
 malū displicet. isti at e⁹ bonū
 ḡre t nature puerū. **U**nī sicut
 oīa mūda mūdis. sic istis oīa s̄t
 imūda. **E**c sicut bōis mala co
 opant in bonū. ita iuidis bona
 coopant in malū. **U**nde tales
 aurū ouertūt in cuprū gēmas
 in lutū. granū in paleā. uinū in
 aquā. mel in sel. diē in noctem.

Kgaudiū in merorē. rosaz' in pa
litū baliāmū in sterquilinū. elec
tuariū in uenenu. **H**oiez ma
ledicit. Ila. s. Uhe q dicitis bo
nū malū ic. Stultū efficit. Ni
mis errat q idcirco sibi vult
unū oculū erui. ut alij ēt unal
eruat. sicut facit iudus t dia
bol' q p hoc q alij iudet si
bi magis nocet. **A**uctorē suū
torquedo ledit. Sene. Utinā i
uidi in oībus ciuitatib' oculos
t aures hērent. Prōximū frau
duleter decipit. Unū iudus cō
pat cani q blādit i facie t mor
det a tergo. Itē Jude q osculo
xpm tradidit. Itē hōi pfido q
ledit hominem qui eum nūq
molestauit.

De ira.

Capitulum. liz.

Ira est ut ait Aug' ulci
scendi libido. t Las. Ira
est mot' ai cōcitat' ad penaz.
hec ē diffinitio ire p uitiū nō
p zelū de qua ē hic agēdū. Ira
ig' duplex eē bz. s. nature et
moris put' g' deordiat ab op
timō bz eē mortale qd uitiū ē
quia ira non est peccatum rati
one pure passionis. immo pe
na. sed cum hoc dicit quan-

dam actionem per quam ve
ordinat hominem. t q̄tum ad
deum. t q̄tum ad proximum.
Uult enim a se expetere uel a
iudice a deo constituto t sub
deo. **U**trum teneatur quis
remittere iniuriā iūmico peten
ti. Nota distinctōez. qz ex iu
ria solent oriri tria. Pr' ē ran
cor in affectu. Secundum est
rancoris signū in effectu. Ter
tium est actio contra iniurian
tem. Primum ietur quis sta
tutum remittere. si non roge
tur. Secundum tenetur remit
tere ueniam ueraciter enti
i. parato emendare secunduz
facultatem suam. Tertium nō
tenetur remittere. **S**i vo uo
lueris scire utrū ille cui facta ē
iniuria debeat amicitia q̄rere
sciencu q̄ duplex ē debitū. p̄
est necessitatis sine q̄ nō ē sa
lus. Secundū ē pfectōis. Quā
tū ad. p̄ debitū nō tenet q̄s i e
cōciliatōez q̄rere siue amicitia
Sz de 2' dīc Chriſo' q̄ debz
q̄rere recōciliatōez ut duplie
corona equat. Unā qz iniu
riā paulus est. Aliā qz prior ro
gauit. **L**ns aut pōit tres gra
dus eu ea reatū ire cū dic. Dis
q̄ irascito fratri suo reus erit
adicio. Qui at di xerit racha

III

eius erit cōcilio. Qui autē dixerit fatue reus erit gehenne ignis. De his dicendū ē q̄ ubi crenit gradus culpe creuit et ordo pene. Unde recte ira sine uoce punienda est iudicio. ira cum uoce concilio. ira cū sermone cōtumelie gehenne igni mancipatur. Secūdum Auguſtinū. In primo est ira tantum. In secūdo ira uox. In tertio ira est et serino et certa expreſſio iſuſionis. Dicit autē Grego. q̄ iudicuz est cause diſcuſſio. concilium ſentēcē diſſiniſio gehenna ignis ſinē execuſio. Notādū q̄ reddere malum pro malo est fragilitatis. ſicut fecit Joab quādo interfecit Abner. l. interfectorem fratris ſui Aſael. Se. ma- lum pro bono est pueritatis. ſicut fecit iudas tradidit chriſtum. Reddere l- no est equitatis ſicut fecit Aſuerus quando Mardocheuz honorauit. Reddere boi p̄ malo est perfectionat ſecit beatus Stephā quando pro iūnicis ſuis autē. Si lie ire ſecim Greg. ſunt ſex. Prima est rixa. hec est audax uoluntas vindicandi iniuriam factaz per ſe. Secūda est tu-

mor mentis. hec est uoluntas uindicandi cauſa fugiens aduersantem ne cum eo colloquū habeatur propter extimatas inimicitias. Tertia eſt contumelia que eſt uoluntas ſe uindicans per exprobraſionē malorum. Quarta eſt clamor q̄ eſt uoluntas ſe uindicants i exaltando uocem per uituperū exprobratz et ad aliorum perueniens aures. Quinta eſt i dignatio que eſt uoluntas ſe uindicants per ſignuz moleſtie exterius declaratum. Sexta eſt blaſphemia que eſt uoluntas ſe uindicants per opprobrium deo uel sanctis illatum. Ex ira ueniunt multa mala. Hos- pitium ſpiritus sancti turbat. Grego. Dum ira animū pulsat ſpiritu ſancto hospitium ſuum turbat. Nam ſicut in pa- ce factus eſt locus dei. ſic in discordia locus diaboli. Tales ſunt etiam incendiarij domus dei. ps. Incenderunt igni ſan- tuarium tuum domine. t̄. Unde iſi ſunt ſimiles draconi q̄ emiteit ex ore ignem. Quod dei eſt ſibi uſurpat. l. uindicat. prouer. Nibi uindicat et ego retribuam. Tales ſe fe- cit iudicem et deum uult eſſe

Acutorē sicut dicit Aug⁹. Dic. n.
mal^o in orationib^z suis. Dñe o-
cide malū iūnicū mēū. Rūdet
ei dñs. que uīm^z? Ambo estis
mali. Imo tal^z vult et actor et
iudex i eade cā. Stultū se de-
monstrat. qz p cor suū immitit
gladiū ut ledat tunica iūnicī.
Imo si sapiēt faceiet p^z se d. se
iipo uideare deberet. irā. s. per
celū aduersus irā suā p uiciū
assumēdo. **L**ima purgationis
vuit i rubigine tprauatiōis.
Aduersitates ei^z q ipz überet
a pccō purgare p ipatiaz ma-
gis inqnat i forax pbatiōis
mutat ei aux i cuprū. i flagel-
lū ex grano facit palea. **D**ura-
sniāz tal^z i iudicio expectabir.
Lu. n. dñs ipropabit qbusdā.
Nud^o fui i n coopūstis me.
Math. 25. Quid dicturi sunt
illi q n solū nudos n uestiū. s.
et uestitos spoliāt. Bellū mun-
di. carnis. i diaboli ī se istan-
rāt. s. sapiētes sedat minores
guerras pp maiores q iminet.
Malā faciūt mutatoez. qz au-
ferēdo palliū bōe fame dat tu-
nicā inocētie. **R**emedia tre si
Siletijs obfusatio. puer. **L**u de
fecerit ligna extiguet ignis. qz
sicut ex collisiōe duoz corporoz
elicet ignis. ita ex amaris vbis
aliquoz ira citat. p. 15. Re-

Asponsio moll frāgiens. 1.
durus excitat furore. Ibidem
Quasi q canē aurib^z t̄c. Dñm
ce passiōis sīdra^o. **S**i pas-
sio dñi ad memoriam reuocetur
nihil a deo duz ē qd n eqni-
mit tolleret. Hoc figuratu est
nūeri. 21. Ubi respicietes spēte
ethneū sanabāt. Itē pmij colle
rātie aduersio. Unde cōside-
ratio pmij minus vim flagelli
Occidīa. **12** ap. 118.
Accidīa ē o vētū lauda
bili exercitio utriusqz
bois laguida delectio. Itē ac-
cidīa ē dissidēta de pprijs ui-
rib^z i de mādato dei splendo
ardua tristitia. **D**uo noia sc̄
b^z uicij. s. Tristitia i Accidīa.
Hoc at nouiz hec ē rō. qz in
ista accidīo a spūali bo-
no qz uiciūt graue. sicut ē ie-
mū. abz. i de b^z dī tristi-
tia. **Q**uestio ad crea-
turā. ad qz q estimat leuis
i rōe b^z dī accidīa. Pz g^o ex
his g^o pntū put uocat tri-
stitia. qz letitie spūali q ē
in exercitio spūali. S. put uo-
cat accidīo ppōni fortitudi-
ni q pñs aggrediēdis ardu-
is. i sustinēdis aduersis. **A**c-
cidīa denoiat ab accēdīne. qz
p eā aīa tediū hz de oī spūali
difficili. Accidīo.

III

illias. uocat malitia q̄ p̄z
ang⁹ est uolutas machinaci
ū alicui. Lū eiz q̄s iuriat⁹
tūc irascit ⁊ postea tristat⁹
2⁹ despacio q̄r dissidētia me
toz mat ē dissidetie pmioz
q̄ itez ouz tristitia. 3⁹ pu
llanimitas q̄ nascit ex disti
tia pueniēte ex consideratiōe
ppe iurmitatis. u. opis ardut
tatis. 4⁹ ē rāco ⁊ ē iuetatū
odui. Sic eiz ex ueritate sunt
op̄s boa ex q̄b̄ surma⁹ cha
ritatis. ita e. ra ē accidia. ex
accidia uetus. 5⁹ cor
por circa pcepta. q̄d̄ isensi
bilitas pp̄ qua hō n̄ pōt iduci
ad executoex mādat⁹ di. 6⁹
ē euagatio metis cu ca illicta.
hec at euagatio q̄nq̄ ē pticu
laris ⁊ certa h̄z materia. ⁊ si
quēt oīb̄ uitij. q̄nq̄ ē ḡna
⁊ icere. ⁊ hec ē ppe euagatio
accidie. Qui eiz ē absorptio
tristitia n̄ h̄s i se vñ delectat
euagat ad oia q̄res delectati
onē. Ex accidia eueniūt mūl
ta mala. Preceptū dñi
git. Gen. 3. In sudore vñ as
tui t̄c. Adaledictio dei iurrit
Ex⁹ de fico cui dñs maledi
xit. q̄r folia tm̄ hñt. Mathei
.2i. Discrepat a cef. s crea
turis. Ex⁹ i corpib̄ iuriat⁹ si
cut i sole ⁊ luna q̄

gūt ⁊ pficiūt cursū suū. Idē p̄z
in corpib̄ aiatis. sicut st̄ arbo
res ⁊ herbe q̄ l̄z i hyeme nude
sint. tñ vtute suāt. ⁊ i t̄pe suo
redēnt ad sueta. Idē oñdit. i
sensibilibus. puer. 6. Clade ad
formicā o piger. Preciosū t̄p̄
pdit. q̄r eo nihil p̄ciosus ē q̄
breni hora poss̄ obtinere ue
niā grāz ⁊ gliaz. Et tñ ut ait
Ber. Nihil uili⁹ reputat. quia
dicūt hoies ociosi. Uēite ⁊ fra
amur. Spūale lucrū negligit
q̄r q̄r q̄ n̄ mercat i nūdinis po
stea n̄ hēbit. p̄. Prop̄ frigil
piger arare noluit. mēdicabit
ḡ estate ⁊ n̄ dabit ei. Incita
menta uitioz colligit. p̄. 24.
per agrū hois piger trāsimi ⁊
Ecce totū repleuerat artice et
cooperat supficie eius spine.
Nota q̄ aq̄ cornūp̄s gete. ⁊
ferrū ūbit rubigine. ⁊ porcus
mactand⁹ pmittit i getē pin
guescer. Locū diabolo pp̄at.
q̄r hō ociosus ē q̄li puluinar
diaboli. ⁊ i ollā repidā libent
musce isidiāt q̄ feruētē fugiūt
Lētationib̄ p̄z. Unā legit i col
latiōib̄ patru q̄ moachū opā
tē demō null⁹ pulsat. ociosuz in
nūeri. Est eiz hō accidiosus q̄
si urbs absq̄z muroz ambitu ⁊
quasi signū positū ad sagittā.
Mores vñtit. q̄r null̄ metere

H et non seminare. sicut gattus q
libenter pisces comedit. sⁱ nō
eos libenter capit. Seneca. In
certum est in quo loco quomō
mors te excipiatur. et ideo tu il
lam in omni loco et tempore ex
pecta. **E**urem fodientē parie
tem non repellit. qz mors sur
est. et quotidie tollit unum as
serem. i.e. unum diem. **A**Mathei
.24. Si sciret utiqz pater fami
lias **t**c. **R**eceptaculū sordiuz
se facit. Ber. **O**ium tētationū
sentina est ocium. **I**p̄m eim est
occasio luxurie. 2. **R**. **S**actuz
ē eo t̄p̄e quo solēt reges ad
balnea pcedere. Item occasio
nugariū. **A**ct. **A**theniēles ad
nihil aliud uocabant **t**c. Item
occasio curiositatis. i.e. thi. 5°.
Discut̄ circuire domos. **S**tul
titiam oñdit. qz toniterua au
diēs nō surgit. **L**onuit autem
christus i predictione. tonau
bit etiā in die iudicij. Itē stul
tus ē q imūditiā de oculo nō
eject. **A**Mathei. 7. **H**ypocrita
ejce primū trabē d' oculo tuo
Ad celestia uēire negligit. qz
uix ad locum quis ueniet qui
unum pedē hodie mouet et p^o
annū aliū. Sic et illi quorum
motus est pes intellex^r. et non
pes affectus. cum tamē sit af

fectibus ambulandum.

De avaritia.

Lap.

Havaritia ut ait Tullius i
imoderatus amor hñdi.
Itē scđm Ber. Avaritia ē qu
rūlibet rerum insatiabilis et
honesta cupidio. Scđm aplm
Eph. 5. Avaritia est idolorum
seruitus. quia homo avarus ex
hibet creatūre quod debet cre
atori. s. fidem spem et charita
tem. hec ei n̄ au. et exhibet pe
cunie. In hoc et̄ go specialiter
reprehenditur isti qui rei ui
lissime amo. em suū exhibet. s.
pecunie que de tra tollit
quam i. alia infimam ordina
uit. **D**icitur in ecc. q avaro
nihil est celestius et hoc propt̄
quattuor causas. **P**rima ga
fere omnia scelera perpetrā
tur pro avaritia. ut furtā. per
iuria. homicidia et huiusmodi
Secunda qz ē otra legē nate.
Luce. 6. Quęcūqz uultis ut fa
ciart uobis ho. **t**c. **T**ertia qz
ē a legē scriptā. Luce. 6. Es
tote misericordes. sicut et p̄ ue
ster. **t**c. **Q**uarta qz ē 5 legez
unlē qz ē in oib⁹ reb⁹ qz cōpel
lūtur se dare. Auar⁹ eiz qsi ca
ptas detinet res ne se cōicare
possint. **U**trū aut cniqz lice

III

at thesauros codere. Notandum q̄ e thesaurezare ex affectu avaritie abiq̄ intentio ne essitatis p̄prie uel alienē. et h̄ modo thesaurizare oībus est prohibitum. Alio modo e thesaurizare ex puidentia. et hoc uel cōsideratione necessitatis. et sic cōceditur pentibus seculari bus ob necessitatē filioruz educandoz uel auruz coniugio tradendarū autē ditan darum. sed seruato modo uel statu persone. Alio mō est thesaurizare ex consideratiōe. pu blice utilitatē. scilicet regni defen dendī uel cultus dei ampliā di. et sic concessuz est regibus et thesaurizare personis autē ecclesiasticis p̄prie nūq̄ thesaurizare licet. nec pecuniā etiam tenere intentio seruandi. Am brosius. Auruz habet ecclesia non ut seruet s̄z ut eroget. Ex predictis patet q̄ duplex potest esse amor pecunie uel tē poralium. siue respectu necessarij. siue respectu superflv. Otra primum prohibet dommū prefocantem solitudinē. Otra secundūm prohibet thesaurizationē. Ex avaritia sequuntur multa mala. Primo quia a deo maledicuntur. Augustinus.

Maledictus dispensator atq̄ rus cuius largus est domin⁹. Semper eget. Hieronymus. Avaro tam deest quod habet q̄z quod non habet. Stultus mercator est qui regnum celorum. immo ipsum christuz uē dit pro paucis denarijs. et in hoc lepe peior est avarus homo q̄z ipse Judas qui uendit chaſlum triginta denariis. Iste autē interdum pro uno denario. Corpus euiscerat. quia diuitie acquiruntur cum labore. possidentur cum timore. amittuntur cuz dolore. Unde ipsi laborant et alij in labores eorum sepe intrant. scilicet fures uel latrones uel certe fi lij mali. Iti similes sunt aranee que faciendo telam pro capiendo muscas. seipsum euisce rat. Dentem suffocat. Augu stinus. Naufragium fugis et plumbum amplecteris. Unde Soc. massam argenti projiciens in mare dixit. Vergaz te ne mergas me. Ingnat. Exo. filij isrl̄ kuebat i luto et lateř. Excecat. Exemplū i Thob. q̄ excecatus fuit sclerore hyrun dinum. Cor dilacerat. Unde diuitie comparantur spinis. Mathei. i3. Insatiabilem facit

Unū cōpanē saccō p̄tuso t̄ ifer
no q̄ nūq̄ dīc sufficit. Et ma
ri cui oīa flumina influūt. t̄ ta
men nō redūdat. Et hydro
pico q̄ q̄sto plus b̄bit tanto
plus sitie. **F**ilie auaricie sunt
sex scdm Greg. **P**rima ē ob
duratio cordis que fit omit
tendo elyām. Istam filiam
uocat Isidor⁹ in hūanitatem.
Second⁹ ē violētia hec fit nocedo
alicui palā affecta mala quam
uocat Isidor⁹ rapacitatē. **T**erti⁹
ē iagetudo. hec ē appetit⁹ lucri
Quart⁹ ē piuriū. qd̄ sepe icidit in
emptioēz t̄ uēditōēz. **Q**uart⁹ ē fal
lacia q̄ fit p̄ v̄ba decipiētis in
occlito. **S**ext⁹ ē fraus hec ē dece
ptio pfecta. t̄ h̄ in pñtia illi⁹ q̄
dicipit. **P**uditio q̄ ē idē qd̄
dceptio q̄ fit i absētia dcepti.
De gula. **C**ap. **L**xx.

Gula ut ait Aug⁹ ē imode
rata cibi aviditas. Item
Gula ē uox edacitas na'e
finib⁹ n̄ rēta. **Q**uinqz modia
peccat circa gulaz. ut dic. Si
p̄p̄ cū q̄s horā comedēdi p̄ue
nit. t̄ h̄ fit p̄ ipatiāz expectā
di t̄ps debitu. **S**ecund⁹ cū q̄s q̄rie
cibaria p̄fosa t̄ delicata d̄ q̄
bus Ouidi⁹. Est v̄cus placitis
abstinnisse cibis. **S**ed hoc se
cit diues ille q̄ epulabat quo
tidie splēdide. **Q**uā q̄s mea

surā excēdit. **I**nsas comedē
do. Sciendum tamen quia qd̄
uni noxiū est alteri est reme
dium. sic t̄ qd̄ uni est mensu
debita. alteri est excessus. **U**nū
non consistit mensura in ci
q̄titate. sed in comedentis q̄
tate. Ceterū tamen quidam ieu
nium suum recōpeniant p̄ mo
dum nimietate superflua. s̄z h̄
quid aliud dare duos obo
los pro uno. **Q**uare quando
quis ardenter ac
feste quis comedet. Non eis
usus ciborum sed concupisen
tia in uitio est. **Q**uinto quā
do quis cibaria sua nimis stu
diose preparat. Unde Ber.
Non sapores. sed fames ex
citent appetitum. In omnibus
his sumenda sunt non que uo
uptas. sed que requirit neces
sitatis. **C**ontingit etiam pecca
tum esse circa diminutionēz ci
bi. sicut circa superfluitatem.
Filie gule sunt quinqz scdm
Greg. **P**rima ē scurrilitas.
qua' gula mouet ad v̄ba scur
rit. **S**ecunda multiloquius
s. oratio. vitupia. t̄ alia uer
ba inania. **T**ertia inepta leti
tia. i. lascivia carnis sine gest⁹
corporis inordiuatus. lascivia
metis demōstrans. **Q**uarta
imunditia que solet puenire

Aug⁹ puerse celsitudinis appetitus. **U**nū sicut idē Aug⁹ ait. Supbia oīb⁹ iuidet. s. maiorib⁹. qz eis nō eq̄tur. Inferiorib⁹ qz ei eq̄ri timet. paril⁹ qz ei equat. **S**upbia dī iūtiū oīs pccī tripli rōe. **P**p⁹ pp cāz q̄ iuenit in oī pccō. qz i oī pccō iuenit cōtept⁹ dī q̄ e qdā cā pccī. Idē aut̄ cōtept⁹ ē aūsio a creatore q̄ i oī pccō ē. ubi ppōit bonū cōmutabile bono icōmutabili. qz sic sine charitate alie v̄tutes nihil s̄l. ita sine supbia alia uitia nihil. Abstrahē ſrbīa t̄ hēbis grāz. qz supbis de ſlifit. hūlib⁹ āt dat grāz. Lōnexum .n. inqzētū h̄i n̄ ē r̄ceptiuū. sed cōcauū. **S**ecūdo qz p⁹ pccī fuit. h⁹ eiz gñē peccauit diabolus i celo. Ila. Ponā sedē meā i aglone t̄ ero si. al. Et p̄m⁹ hō in padiso Ben. Eritis sic dij. sc̄ietes bonū t̄ malū. **Z** qz ex ea nascūt alia uitia fīm pīus t̄ posteri⁹. h⁹ ē mediate ul̄ imēdiatē sic hēt s. c. de e⁹ .i. u. uitioz. **E**st āt inf supl. t̄ ua- nā gliaz dīa. qz lz utrobiq̄ sic appetit p̄pē excellētie. t̄n supbus sibi appet maga⁹ itus. sed uanagloriosus appetit appareñ i ore alioz p laudē extiorem. **D**iūsa pccā dicūt radices t̄

uitia sine cause. alioz pccōz s̄z diūsis respectib⁹. Supbia dī initū oīs pccī pp tres causas supius enarratas. libido ēt dī cā oīs pccī sic ait Aug⁹. t̄ hoc pp dlectatōez cīate q̄ iordiatē trahit aīaz t̄ autit a sumo bo no. **E**st. n. libido iproba uolup tas q̄ mouet aīa rōnal ad hoc qd̄ delectet̄ i creatā. Lupiditas ēt dī radix oīz maloz sic dīc aplus. i. ad thi. 6. t̄ b⁹ pp̄t eandē rōez sicut libido. **E**st. n. cupiditas ex amore iordinato ad creataz. Luxuria ēt fz Lasianū dī radix oīs pccī. qz carnales delectatōes nobis s̄l naturales. ad natalia āt p̄mp̄t sum⁹ t̄ difficult̄ resistim⁹. **T**in anis glorie septē s̄l filie sc̄dm Greg. **O**ria ē iobediētia. qa uanagloriosus i nullo vult uideri iſerior. qd̄ fieret si faceret mandatū. **S**ecūda ē r̄tētio qz vult uincere cū clamore. et hoc pp̄ter apparere. **A**ertia est iactatā q̄ gs enīerat bona sua. ut laudabilis appareat. **Q**uartā est hypocrisis que querit in exterioribus hominibus apparere. **Q**uinta est pertinacia que factum suum uel dictum malum defendit. ne errasse uideatur. **S**exta

est discordia q̄ dē dictū susti
net l'assūtūr h̄ru p̄pnanam
gloriā **E**⁹ e nouitatū p̄suptō
q̄ q̄s noua ūl' dic uel iuuenit ut
laudet. **Q**uartuor s̄c sp̄s su
pbie ques assignat Greg. 32⁹
moralē. **P**ria e cū hō a se ipso
estimat h̄re bonū qd̄ h̄z. **S**e
cūda si desup datū credit p̄su
is tñ mēitil accepisse se putat.
Tertia cū iactat se h̄re bonū
qd̄ n̄ h̄z. **Q**uarta qñ cefis de
spectis singlarif vult uideri.
Per p̄mā t̄ secūdā sp̄s iuriat
hō do i se. qz p̄ p̄mā p̄oit se hō
totā cāz sui boni. s̄z i scđa p̄oit
se cāz p̄ncipale. In 3⁹ vo spe i
iuriat hō deo i pxio. In q̄ta
st̄ iuriat hō deo i eo qd̄ n̄ h̄z
Gradus supbie fz Ber. sūt
.iz. q̄ st. Curiositas. Mētis le
uitas. Inepta letitia. Jactātia.
Siglaritas. Arrogātia. Presū
ptio. Pccōz defesio. Silata cō
fessio. Rebellio. Libertas. Pec
candi c̄suetudo. Nūer⁹ istoz
sic accipit. Hō p̄ supbia iuriā
cur deo t̄ hōi. deo cui dz ee i
ferior. hōi cui dz ee par. Sex
p̄mi grad⁹ accipiunt fz iuriā q̄
fit hōi cui dz ee par. **Q**uat
tuor alij fz iuriā q̄ fit hōi su
piori ut plato. Dito ultimi de
termiant p̄pe q̄tū ad iuriāz
q̄ deo im ediate sit. h̄o. iō dīci.

H
mus. qz t̄ supbiez gracis in
deū redūdat s̄z mediāte pxio.
Grad⁹ st̄ uocat. qz fit a mō
t̄ p̄gressus ad mai⁹. Prim⁹. n̄
mai⁹ ē. secūdus peior. t̄ sic scā
vendo iuuenit q̄ ultim⁹ ē pessi
mus. Un̄ iuria q̄ ē ūspeciu pa
ris ē mōr. Illa h̄o q̄ ē respec
tu s̄rioris ē mōr. s̄z illa q̄ est
respectu dei ē maxia. p̄p̄ qd̄
t̄ isti grad⁹ talr ordiant. **S**u
pbia facit multa mala. **p̄** i
qd̄ dei ē usurpat. s̄. gliaz. Is
42. gliaz meā alkī n̄ dabo. I
bōis. n̄. opib⁹ q̄ facim⁹ duo i
s̄. honor t̄ utilitas. Sz p̄ dñi
sibi refuat. aliud nobis tribu
it. Un̄ debem⁹ deo suā p̄tē re
linqre si nr̄a pte nolum⁹ spoli
ari. **S**ecūdo pfectos viros
ipugnat. Supbia ē eiz q̄li tur
ris babel q̄ usqz ad celos. i. usz
ad viros celestes debebat p̄tī
gere. Srbia et bōis opib⁹ iſi
diat ut peat. Un̄ supbia iexpu
gnabil⁹ ē sic castū i alto mōte
sitū. **g**ra dei hoiez tñudat
Jac. Srbis de⁹ resistit t̄c.
2⁹. T̄c. i. Mōtes gelboe nec
ros nec pluuiia uēiat sup uos.
Un̄ fz natuz onexū n̄ ē recep
tinū fz oceanū. **4⁹** at hoiez do
pnat. Ugo de scō Victore. Su
pbia aufert mihi deū. Inuidia
pximū. Ira me ipm. Supbia

III.

aerbi Aug. q dicit. q i pugna
corio pot ee absolo a pena. no
a clpa. hoc ab antiquis dictu
e. s̄ nūc cōit tenet. q pccm ue
niale hinc deferat a multis. i
q q̄tū ad culpā in purgato
rio et purgat. q dñs dicit de
qbusdā peccatis q nō remittū
tur neqz in hoc seclō. neqz i fu
turo. Expōit grgo. q uenialia
dimittēt. in futuro q si intelli
gas q̄tū ad penā tm. tūc expo
sitio Gregorij nulla ē. qz etiā
mortalia quo ad penā purgā
tur. q hic soluta nō ē. Tertius
ē. qz mīuit feruore charitatis
sicut aqua in igne plecta. licet
igne nō extinguat. feruorez tñ
illí tēpat. Quare ē. qz potē
tias aie i bōis opibz lassat. si
cū qñ ponit pōdus sup equū
min⁹ erit pmpt⁹ ad ambulan
dū. Quir⁹ ē qz retardat a glo
ria. qz hō qz deberet i possit
statiz enolare ad celū p̄ mor
te. cogit pp uenialia ad tēpus
i purgatorio expectār. Nūqz
eiz ab aliquo facies dei videbi
tur. donec soluat minimū qua
drantē uenialū pccoz. s. p pe
nā. Oportet. n. quēlibz ita mū
dū ee an introitū padisi. sicut
fuerat i innocentia baptismali.
Sextus ē q bona glie celestis
diminuit. nō quidē illa que ia⁹

debēt i qz iā hēmis ibi p meri
tū reposita. s̄ qz deberet si ue
nialia nō fieret. qz medio tpe
possent aliqua boa fieri qñ il
la fiūt. ppterēa post ppetra
tōez uenialū. opz nos ope qdā
uerteſe ad solōnez huiusmōi
debitoz. p q nobis dberet cre
scere cumul⁹ eterni pmi⁹. Sep
timus effect⁹ ē. qz uenialia se
pe sūt occasio mortaliū pccoz
i hoc qttuor modis. sicut hēs
s̄ ca⁹ pxio. ubi dicit q actus
q ex se uenialis ē. pot fieri mor
tal qttuor modis. Hoc ē etiā
singulariter aduertēduz qz sic
ad remissionē pccī mortal⁹ exi
git dsertio act⁹ peccādi cū mo
lūtate i postez abstinenēi. Sic
quoqz pccm ueniale i pnti non
dimittit. nisi actu i pposito d
seratur.

De septē uitijs capitalibus in
specie.

La. 14.

Pecoz accenaliū. unū uiti
tē. cogit pp uenialia ad tēpus
i purgatorio expectār. Nūqz
eiz ab aliquo facies dei videbi
tur. donec soluat minimū qua
drantē uenialū pccoz. s. p pe
nā. Oportet. n. quēlibz ita mū
dū ee an introitū padisi. sicut
fuerat i innocentia baptismali.
Sextus ē q bona glie celestis
diminuit. nō quidē illa que ia⁹

H. cupiscia oculoꝝ et supbia nite.
Septiforme caput s̄t. Srbia.
Inuidia. Ira. Accidia. Avaritia
Bula. et Luxuria. Int̄ q̄ s̄t qnꝝ
spñalia. duo vō carnalia. Sufficiētia hoꝝ nitiꝝ sic pōt col
ligi. Violūtas n̄ra dordiat. aut
q̄ appetit n̄ appetēdū. aut q̄
refugit n̄ refugēdū. Si p̄ mō
aut ē interi. et sic ē uana gl̄ia.
aut exteri. et sic ē avaritia. aut
īseri. et sic ē delectabile. Sz il
lud delectabile aut ē ad ḡfua
tiōez idinidni. et sic ē alimentū
qd appetit inordinate a gula.
aut ē ad ḡfuatōez sp̄ei. et sic ē
coit q̄ appetit a luxuria. Si at
nolūtas n̄ra deordiat q̄ refu
git qd n̄ ē refugēdū. b̄ pōt eē
tripl̄. aut. n. refugit qd n̄ ē re
fugēdū fz puersu iſtinctu r̄oā
lis. et sic ē iuidia. aut fz iſtinctu
ptuersu irascibil. et sic ē ira. aut
pm pūsu iſtinctu ḡcupiscibil. et
sic ē accidia. Ex his p̄z q̄
tuor s̄t appetibilia. et tres s̄t vi
res fz q̄z iſtinctu ē fuga. et io
tm s̄t. et pccā capitalia. Peccā
q̄ dicta s̄t qnꝝ se publice on
dūt. ut qn̄ directe sūt. qnꝝ vō
sub quadā ſpe paliata decipi
unt. Tū supbia qnꝝ dic ad b̄
uolo p̄e ut possim pdesse. Ira
dic n̄ debet illata mala tollera
ri ne dñescat īseri. Inuidia di

cit alijs bōa n̄ cupio. ne p̄na
cessib̄ eleuer̄. Accidia dic ad
b̄ i laborib̄ mihi pco ne teme
ritate idiscretōis arguar. Aua
ritia dic. Ad hoc s̄t m̄lta ḡre
gāda ne pp iopiā omittat fur
tu ul rapina. Bula dic ad b̄
ē corp̄ cibis et potib̄ delica
torib̄ nutriēdū ut sit forti ad
deo fuiēdū. Luxuria dic ad tē
pus v̄z q̄s ad libitū uiuere.
ut possit postea fortit peniter
Q Septē uitia ḡpat septē besti
is. Srbia ḡpat leoni. Inuidia
cani. Ira lupo. Accidia asino.
Avaritia ericio. Bula urso.
Luxuria porco. Alio ḡpat et
infirmitib̄. Supbia ḡpat in
flatiōi. Inuidia lepre. Ira fre
nesi. Accidia litargie. Avaritia
hidropisi. Bula epiletie. Luxu
ria febri. Septē uitia xp̄i pas
siōe curat. Capitis iclinatio in
cruce curat s̄rbia. Ozo p̄ iumi
cis ira. Aptio latif iuidia. Por
tatio crucis accidia. Traditio
spūs p̄i corporis cruci. m̄ris di
sciplo. uesuū crucifixorib̄. hec
curat avaritia. Flagella luxu
ria. Potatio fellis gulam.

D Ve supbia. **C** ap̄. **L** is.
R Unc dicēdū ē ve. et uitii
is capitalib̄ i ſpe. et pmo
ve supbia q̄ ē regina ouz niti
ox et mat. Est at supbia ut ait

III

Ceterū tñ actus q̄ ex se est de genere uenialis pōt fieri mortalis quatuor modis. Primo ex cōsciētia. quia q̄cqd sit cōtra cōscientiā edificat ad ge hennā. etiā si sit cōtra sc̄ientiā erroneā. t̄ hec ē ratio. q̄a cūz in peccato duo sūt. s. auersio t̄ cōuersio. t̄ penes p̄i indi c̄. t̄ peccatuz. c̄m auersio a deo ēst quasi fe. male. t̄ con uersio ad creaturam quasi materiale. Quāmuis ergo le uare festucā uel calatum de terra uideatur lene t̄ indiffe r̄na. tamē cōtra cōsciētia peccatu est. q̄a sp̄nit bo num incōmutabile. t̄ ita sit auersio a creatore. Secundo ex cōplacetia. Cīn Aug⁹. Nullū peccatuz adeo est ueniale qđ nō fiat mortale cōs̄ multū pla cet. Tercio ex dispositiōe. q̄r frequenter p̄ lapſū in uenialia disponit homo ad mortalia. t̄ hoc fī illud Grego. Vita sui saxa grandia uide ne obrui aris arena. t̄ hoc ideo it. quia sepe de minimis pecca tis uenit ad magna. sicut de modica fintilla q̄nq̄ surgit magnus ignis Ecc. 19. Qui modica sp̄nit paulatim dec̄det. Quartο ex p̄gressu. q̄n surgit ueniale si nō phibe

retur posset p̄gredi usq; ad mortale. nō quia ip̄m ueniale in subā poss̄ fieri mortale. s̄ ga ex ip̄o occasionaliter pōt fieri p̄gredieō usq; ad mortale. Et istud p̄z in p̄mis mortib⁹ q̄ inter uenialia cōputantur. sed quādo delectatio cōualescit i tm̄ q̄ cōfensus ac cedat iam peccatu mortale ē. Differetia est inter peccatū mortale t̄ ueniale. quia peccatum ueniale est libido sine uoluptas in crea'ta circa deū. Mortale autem est libido si ne uoluptas in creatura supra deum uel equie deo. Recetus ordo est ut bonū incōmutabile preferatur bono comutabili. t̄ honestum utili. et uoluntas dei uoluntati nr̄e t̄ ratiō sensualitati q̄n iste ordo pertinet. tunc peccatū omittitur. Ceterū aliquis possit ēē uel uiuere sine peccato ueniali dum est i hac uita p̄nti. Dicendū est q̄ si logm̄r de tota uita hominī qui puenit iā ad etatem adultam de excellenti t̄ speciali grā est q̄ talis sine ueniali peccato sit sicut beat⁹ Aug. dic d̄ beata v̄gie. Si at logm̄r d̄ aliq̄ p̄ticula uite p̄ntis. sic pōt ēē aliq̄ s̄m̄ pccō ueniali. Islad p̄z p̄ ex⁹

Aqua nauta potest singula fo
ramia nauis ad horā obstrue
re ne aqua intret. s̄z nō potest
sīl' oīa obstruere ut aq̄ nūlq̄
intret. vñ charitas ēt pfecta
nō facit q̄ peccātū ueniale non
adueniat. sed facit q̄ n̄ dur̄.
Quēadmodū caminus ignis
nō facit ut gutta aque sibi nō
apponat. s̄z facit ut apposita
citus extinguat. Perfecta eīz
charitas statim inflāmat ho
minē ut de peccato ueniali do
leat et pēiteat qđ nō facit cha
ritas imperfecta. vnde in ip
fectis aggregantur multa ue
nialia. per que sit ad pstra
tionē maior dispositio.

#De effectu peccati uenialis.

12.

ix.

Effectus peccati ueniali
multiplex est. Prim⁹ q̄
ad penā obligat. nō aut̄ deter
minate neq̄ p̄cise obligat ad
penā eternā uel purgatoriā
uel p̄ntis satisfactionis. s̄z ad
aliquā illaz penaz quā b̄z fo
rū ecclie p̄ntis satifaciat hō
leuiter b̄z forū purgatori⁹ pu
niet graui⁹. s̄m vō forū infer
ni puniet hō grauissime p̄ uen
iali. q̄ etnali si cū ueniali et
mortali decesserit. Exemplū
babem⁹ de hoc. quia mēsura
vini q̄ i uno loco ualeat. 6. de

Narios si ducat ulterius ualeat
i. 6. et si ducat adhuc ulterius
ualeat duos solidos. Pena tñ
illata p̄ ueniali in inferno in
cōpabili minor ē q̄ illata p̄
mortali. Unde solet dici q̄ pe
na illata iñ inferno p̄ mortali
ē sicut soliditas illata uero p̄
ueniali ibidē ē sicut superficies.
Illata p̄ ueniali iñ purgatorio
ē sicut linea. Illata p̄ ueniali iñ
p̄nti ē sicut punc⁹. Unde sic
ista q̄ttuor sunt impropositio
nabilia. ita inter p̄dictas pe
nas magna ē d̄ra. Secundus
effectus ē q̄ peccatū ueniale
aiaz maclat. et ponit tale ex⁹
Aliqñ eīz deuigrat aliq̄ ima
go depicta iñ em ut uideri non
possit. Aliquando vō sic ob
scurat ut uideri quidē possit.
sed non plene disce ideo
pp̄ talē d̄riaz dicit orius
q̄ ueniale obscurat. mortale ob
tenebrat. De macla uero ista
d̄r q̄ in saluandis oē peccatū
ueniale deleat a ḡra finali. et hō
q̄ntū ad culpam et nō q̄ntū ad
penā uno illa soluetur i pur
gatorio. Delet a tem pecca
tu ueniale ḡra finalis in ipsa
dissolutōe corporis et aie ex v̄tu
te cōplexiōis et sui status q̄
uis nō sit mot⁹ cōtritiōis ad
illud directus. b̄z hoc itelligit

74

uoluntatis. **S**yla ē i-
moderat² appetit² comedēdi;
qd̄ pōt esse qnqz modis. **P**
ū est ibi solus appetitus cibi, t
hoc nūqz est pccm. nec ē dele-
ctatio cibū consequēs est pccm
inqzū ordinat² cōtra defectuz
cibi cōtrariū. hec. n. sunt pure
naturalia. in qb² nec ē meritū.
nec demeritū. **2** si appetitui
necessitatī aqñgūt² appetitus
dlectatōis t uoluptatis i cibo.
t hoc est peccatū ueniale. **3** si
est ibi trāsgressio pcepti. ut cū
aliquis sine necessitate soluit iem-
nium .. clesie. uel quando reli-
giosus comedit carnes. cū hoc
in suo ordine sit phibitū. s. sub
pcepto sic ē mortale. **4** si ap-
petitus edendi est cā libidie. ut
quādo nimio t finali affectu i-
heret dlectatōi cibi. t hoc est
peccatū mortale. **5** si ducit
in suetudinē talē que facit ro-
tam uitā hois dlectatōib². h²
modi deputari. hec tū sūt nici-
na peccato mortali eo q. ebrie-
tas ab aplō inter pccm. noz
talia oputat. Ebrietas nēn
qnqz est peccatū ueniale. ut qnqz
ultra necessitatē qs accipit fm
mēsurā tamē pceptibile. **Q**n
bo qs egredit² a mēsura pcepti-
bili fm rōnem bñ ordinata
discernēdū. t hoc in tali mē-

in qua euertitur status mentis
effrenata libidine quando hoc
deo preponit tunc peccat mo-
taliter. **S**i aliquis autem ine-
briat alium ita scilicet inuitās
eum ad potum. ut intendat sta-
tum mentis eius euertere. t h²
facit in eius nōumentum pec-
cat mortaliter. quia auferit ei
plus qz si auferret aliquod bo-
num temporale. quia usum ra-
tionis auferit ei.

Quō luxuria sit mortale u
veniale.

Luxuria est ex suo generē
pecm mortale. qr ē otra
illō. Nō mecabrīl. Lōcupiscē
tia luxurie distinguit² i sex mo-
dis. **P**rim² est cū cōcupiscētia
tingit in pīmo motu tātū. t sic
est peccatū ueniale. **2** est cūz
sequitur consensus ulqz in de-
lectionē. licet nō in op². t sic
est mortale. **3** est cū cōsentit²
et in opus. t sic est iterū morta-
le. **4** est cū cōcupīa nō solū te-
netur corde. sz ēt pascit uisu. t
sic itez est mortale. **A**nth. **5**
Qui uiderit mulierē ad oculū.
eam. iam mechatus est eam in
corde suo. idest si animo t fine
attendant mulierē ut cōcupiscat
eam. quia fm Aug². hoc nō est
iam titillari. sed plene sentire

28

Libidini. hñ at dñ ad cōcupisē
dā eā. qā si aliqđ underet muli-
erē ut rē pulchrā. r̄ ulteri⁹ nō
pcederet. tūc nullū pccm̄ esset
uñ solū pccm̄ curiositatis. **L**
modus est in stultilogio. ut cur
qđ mulierē peat. uel pp libidi-
nē hēt secū familiaria colloqa
r̄ est mortale. **L** modus uo-
cat ab Aplo turpitudo. Slo.
ut in osculis r̄ in āplexib⁹ hoc
ē pccm̄ mortale. r̄ tāto graui⁹
peccat̄ qđto magis libido p ta-
lia accēditur pp nimiā appro-
ximationē ad ignē. Notādum
vō qđ tāgere mulierē pter intē-
tionē nō est pccm̄. similis cū in-
tēctionē tāgere. s̄ ex necessitate
nō est pccm̄. Sed tāgere ex li-
bidine uel osculari ad nō pīnē
tē pccm̄ mortale est. **N**ota qđ
dīa est inter pmos mot⁹ gñā-
tiue r̄ nutritiue. qđ pmos mo-
tus i gñatiua semp̄ ē peccatū.
nisi p sacramentū matrimonij
excusef. sed nō semp̄ in nutriti-
ua. qm̄ potētia concupisibilis
nō tātu corrupta est in nutriti-
ua sicut i gñatiua. De hac ma-
teria regre supra titulo pxio.
vbi agit̄ de spēb⁹ luxurie.

De peccato in spm̄ scm̄.

Eap. **L** 29
Quānnis oē pccm̄ gñalit̄
sit otra deū erinū r̄ unū

appropate. tñ dñ aliquod pcc-
p̄em. aliquod in filiu. aliquod i scm̄
scm̄. In p̄em. n. peccat ex im-
potentia. In filiu ex ignorātiā.
In spz scm̄ ex malitia certa. I-
est qñ uolūtas pōt r̄ scit resi-
stere alicui malo. r̄ tam̄ ex sola
malitia illud eligit. Peccatū in
spm̄ scm̄ mere pcedit ex libera
uolūtate r̄ iproba r̄ directe i-
pugnat grām spūs sacri. r̄ iō n̄
hēt colorē excusatōis. qđ qđtū
est de se directe ē ipugnatim̄
medici r̄ remedij. p qđ fieri h̄
remissio peccati. Peccatū i spz
scm̄ dñ irremissibile in h̄ seclō
r̄ i futo. nō qđ dimitti n̄ possit
s̄ qđ uix dimittit. aut i h̄ se-
culo qđtū ad culpā. aut in futu-
ro qđtū ad penā. Item quia nō
legitur dimissi ppter quod vi-
cit irremissibile. sicut Mel-
chisedech dicit̄ sine patre. qđ
non legitur de eius patre. Itē
quia aduer̄ t̄l̄onti remissiōis
s̄. spiritui sancto. Item ppter
impotentiam hominis. qđ uix
se p̄ est preparare ad gratiā
quenqđ uanta moles peccati pre-
mit. **P**Sciendum est qđ accipit̄
hoc nomen irremissibile tripli
citer. s̄. negative. ut quia nullo
modo potest remitti. hoc mo-
do peccatum angeli r̄ dānato-
rum est irremissibile. Item p̄

primarie. ut q̄ nō h̄t cōgruē
 se ut remitti debeat. licet
 cōgrua uolūtate dei possit
 ē peccatū dimiti. hoc mō oē
 eccl̄ mortale est irremissibile.
 Itē cōtrarie fīm q̄ h̄t aliqua
 culpa cōtraria dispositiōeſ ad
 emittēdū. hoc mō peccatuz in
 sp̄m sc̄m est m̄lible. quia
 cōtrariat gr̄ remitti pccm.
 et hoc p̄ dispositiōeſ. uel plūm̄
 p̄tione. uel aliaſ sp̄s h̄t pccī.
 Sex sunt sp̄s peccati in sp̄m
 sc̄m. vñ. desperatio. plūptio. i
 pugnat agnīte. Inui
 dentia fraterne. ob
 stina penitētia. horz
 nun accipitur. In re
 missio tria sunt. s. ip̄e remit̄s.
 et ille cui remittit. ac dispositio
 remittēdū in eo cui remittitur.
A In ipso remittente duo sit. s.
 misericordia. Lōtra p̄
 mū est desp. Lōtra 2⁹ ē
 plūptio. Qui remittit
 duo sunt. s. vñ de cōmissio
 et p̄positū de nō omis
 tra primū est obstina
 tra 2⁹ est finalis imp
Preterea dispositio
 di i eo cui remittit
 cognitio ueri. et
 era primū est imp
 tis agnīte. Lōtra
 charitatis frat

li penitētia nota q̄ si dicit con
 tinuationē peccati usq; in fine.
 sic in omni pccō in quo q̄s d̄
 cedat est finalis pñia p̄t autē
 est una sp̄s peccati in sp̄m sc̄m
 fīm q̄ hic sumis sic dī p̄positū
 nō penitēti.

De pccis cordis. **A** La. 50.

P Eccata cordis sūt hec.
 cogitatio. delectatio. cō
 sensus. desideriū mali. volun
 tas puerſa. infidelitas. indevo
 tio. plūptio. desperatio. timor
 male humilians. amor male c
 edens. suscipitio. ira. inuidia. o
 dium. timere seruili. exultatio
 in aduersis pximi. cōcept̄ pan
 perā uel pccor. plonarū acce
 ptio. pfidia. affectus pentū car
 nalia. inepta letitia. seculi tristis
 tia. impatiētia. anaritia. super
 bia. perplexitas. obstinatio ma
 li. tediū bōi. accidia. incōstātia.
 pēa pñie. dolor q̄ nō facit ap̄lī
 malū. hypocrisy. amor placen
 di. timor displicēdi. verecūdia
 de bono ope. amor p̄uat̄. sen
 sus singularis. ambitio digni
 tatum. uana gloria de bōis na
 ture. uel gratie. uel fortune. ve
 recundia de pauperibus afi
 cis. cōcept̄ amonitionū. imise
 riorū.

pccatis oris.

Cap.

PEcata oris se' hec. Crebra iuratio. Periuriaz. Blasphemia. Nom dñi irreue tener assunere. Veritatē ipugnare. De mēdacio et uanis alios instruere. Cōtra deū murmurare. Irreuerēt horas vice re. Decractio. Adulatio. Adēdaciū. Utupiū. Adaledictio. In famatio. Lōminatō. Impugnatō vitatis agnate. Impugnatō charitatis fratre. Seiatio discordie. Proditio. Fallsum testimonii. Adala cōsilia. Dexisio. Lōtradictio obediētie Inuertere facta bōa. In ecclesijs placitare. Ad irā hoīem puocār. Rephēder p̄ximū in aliq° qđ ipse facit. Uaniologuz. Stultilo quiu. Proferre v̄ba ociosa. uel supflua. uel curiosa. Jactantia. Verboz politio. Pccoz defensio. Ulamor. Risus. Lachinus. Turpiloquū. Lenocinū. Lātare cantilenas seculares. In cantu diuino magis studere uocē frāgere qđ deuote psallere. Adur murare. Uerba scurilia pferre. In iniusta cā aduocare. Adalum cōmendare.

De peccatis opis.

Lap.

32

PEcata operis sunt hec. Gula. Luxuria. Tas. Symonia. Sortilegi.

latiō viezy solēniū. Sacrilegiū. Indigne cōicare. Votorū cōctio. Apostasia. Dissolutio et uino officio. Scandalizare suo malo exēplo p̄ximū et corrūpere. Ledere hoīez in rebus. uel in psona. uel in fama. Furtum. Rapina. Usura. Deceptio. Ludus. Ueditio. Exacrio indebita. Thele iniusta. Auscultare mala. Jocularib⁹ da re. Necessaria subtrahere. Supflua sumere. Ultra vires proprias qđnā aggredi. Lōkietudo peccandi. P̄ficio. Simulatio. Lei ad qđ nō sufficit. uel cato nō agitur. Lōtreiza cui tatem inuenire. Adiutorio rebellare. Adiiores opprimere. Delinquere uisu. auditu. odrati. gustu. et tactu. Lucta. osculis. Adune ierib⁹. Nutibus. Adiutorio scripturis. Circūstantiā. et grauātes omittere. que tempus. modus. persona. moratas. Tētationē preue sum ad peccatum coinge

is omissionis.

ap.

33

caeca omissionis sunt
D. T. gita
v. amar

III

ratias de beneficijs non
 e. Opera que qs facit ad
 ium non referre. De pecca-
 sicut debet non volere. Ad
 gratiam percipiendam se non
 preparare. Gratia accepta no
 uti nec eam seruare. Ad inspi
 rationem diuinam se non con
 uertere. Uirerestem suam uo
 luntati diuina no conformare.
 Ad orationes dicendas non attē
 dere. Orationes debitas omit
 tere. Ea quae tenetur ex uoto.
 uel prece, uel officio negli
 gere. Ecclesiæ et p̄dicationes
 fugere. Leniūm non resistere.
 nitētias punctas negli
 geret, et negligenter facere, et que
 statim, facienda sunt differre.
 Bonis proximi non gaudere.
 Malis non condolere. Injuri
 as non remittere. Fidem pro
 ximo non servare, et beneficijs
 eius non respondere. Delin
 quentes non corrige. Lites
 non sedare. Intr
 struere. Ammonitoibus noi
 scere.

De incarnatione Christi.	1
De salutatione angelica.	2
De responsione uirginis.	3
De sanctificatōe matrī.	4
De conceptione diuina.	5
De rationib⁹ incarnationis Christi.	6
De modo incarnatōis.	7
De unione et natura assum pta.	8
De utilitate incarnatōis.	9
De mirabilib⁹ circa incarnationem	10
De nativitate Christi.	ii
De circūcisione domini.	iz
De baptismo domini.	iz
De plenitudine gr̄e Christi.	14
De plenitudine sapientie Christi.	15
De merito Christi.	16
De uoluntate Christi.	17
De defectibus quos Christus assumpsit.	18
De passione Christi.	19
De effectu passionis Christi.	20
De cruce Christi.	21
De descensu Christi ad inferos.	22
De resurrectōe Christi.	23
De ascensione Christi.	24
De ascensu Christi ad dexteram.	25

Explícit liber et
 piūt capitula qui

Explícit capitula. Incipit li
 ber quartus.

De incarnatione Christi. IIa. i.

Sicut deus ē rex
principiū effecti
ū in creatōe. sic
refectiū i re
dēptione. et pse
ctiū in retrubutōe. qm̄ sicut p̄
oia creauit p̄ v̄bū increatū. sic
oia ēcreauit et ēnouauit p̄ v̄bū
incarnatū. Porro circa incar
nationē xpi tal fuit ordo. Sa
lutatio angelica. respōsio v̄gis.
sanctificatio materna. cōceptio
divina. de qbus nūc p ordines
est agendum.

De salutatione angelica.

Cap.

Missus est angelus gabriel
q̄ fuit de ordine archan
geloy ad beatā v̄ginē. cui ap
paruit uisione corpali. q̄uis lo
quereſ loquitōne spūali. Ad
illud notabile sacrū mūcius de
buit esse āgel. pp tria. p̄ pp
cognitioni v̄ginitatis ad āge
licā naturā. 2. pp ordinē pdi
tionis hūane. q̄ sicut ibi uenit
diabolus in serpēte ad mulie
r. ita hic de uenit p angelum
ad v̄ginem. ut sic ex opposito
medicina respōdeat morbo. et
repatio lapsi. et remediū nocu
meto. 3. q̄ sicut illa gr̄a fuit re
patio nature humane sic fuit et
ruine āgelice. vnde cōi bñficio
utraq̄ naſa cōiter debuit mi

mistrare angelica. l. 1. 1. 1.
Dividit at salutatio be
ginis in tres ptes. Primā pt
incepit angelus dicens. Ave ga
tia plena. d. t. b. t. in. m. Scđan
subiūxit helisabeth. cū ait. Et
bñdictus. f. u. tui. Tertiā appo
suit ecclesia ut i reuerētia no
men Mariæ h̄eret. naz Maria
nō est de textu. Ita salutatio
cōmendabilis est in quattuor.
p̄ pp auctore. q̄ missus ē an
gelus a deo. 2. pp mūciū. nō. n
bō fuit dignus m̄. Et s̄ āge
lus. nec q̄libet āgel. s̄ gabriel.
3. ab ea que salutat. q̄ virgo.
nec q̄libet v̄go. sed a Mari
ab ipso mō salutandi o incitat
inocētiā virgil. cū dī gra pleā.
Itē excellētiā cōceptōis. cū dī
dñs tecū. Itē p̄. ilegiū p̄rogati
ue singularis. cū dī bñdicta tu
in mulierib̄. Salutatōes q̄da
inueniunt optime salutis. 2.
Regū. i6. 5. rex. q̄da gr̄e.
uobis

Baudi
tibi semp sit. q̄da be
nedict. Ruth 2. Bñdicat ti
bi dñs. 5.
decāt salutatio āgeli
ctis. cōflata v̄. Lō
cū dicit. Ave. Itē
gr̄a plena. Item
dñs tecū. Itē
icē

III

Preterea in hac salu
one nota' triplex proposita
beate virginis. s. nature cui
dicitur. Ave. ḡrē. cū dicitur ḡrē plea.
glorie cū dicitur. b̄ndicta tu i. m.

Nota deniqz sex in angelica
legatione. p̄ q̄z reueret beatā
viginē salutavit cum dixit. Ave
g. p. 2° q̄z excellētēr cōmēdauit
ibi. B̄ndicta tu r̄c. 3° q̄z dulcie
modū exposuit
supuiciet i te r̄c.
suā legationez
ecce capies i pa
iēf plē nasci
vi. Ideoqz q̄d
nō uocabit filius

dei.

De responsione virginis.

Cap.

13.

Duos legim⁹ in scripta
diaio⁹ 208. vñ inf Euaz
⁹ diaboli quo. rs. cōclude
bat. Alter⁹ int iā i agelū
quo uita orieb. Uide autem
tria que fecit beata vgo
lūtatiōe angeli. s. cogit ionem
seu deliberaționē. q̄i cogitabat
qualis essz ista salutatio. Int
rogationez. q̄i querit quō f. t
mud. Consensū.
Ecce acilla domi
deliberaționē s.
Euaz. nec in in

sicut Zacharias. nec in cōsen
tiēdo tarda sicut Barra. In re
sponsione consensus beate vir
ginis quattuor v̄ba inuenies.
que quattuor v̄tibus maxie
redolent. Ait. n. Ecce qđ ē obe
dientie p̄mp̄te. Ancilla dñi. qđ
est humilitatis pfecte. fiat mi
hi. qđ est charitatis inflāmate.
Scdm verbū tuū. qđ est fidei
deuote. Septez verba hec lo
quuta est beata vgo in euāge
lio. p̄ fuit vñ nō hñt. 2°
Fili quid fecisti nobis sic. 3°
Q̄d cūqz dixerit nobis facite.
4° qñ salutavit h̄elisabeth.
5° Quomō fiet isto r̄c. 6°
Ecce acilla domini. 7° ad
gnificat aia mea dominū. Uer
bum primum fuit pietatis. 2°
charitatis. 3° instructōnis. 4°
consolationis. 5° discretionis.
6° hūilitatis. 7° oīonis. 7 gra
tiarum actiōis. Et nota q̄i uer
ba predicta fuerunt brevia p̄
ter ultimum.

De scificatione materna.

Cap.

14.

Sanctificatio triplex est.
Quedā cōis que fit p sa
cramenta. quedā spālis que fit
p grām spūs scū. quedā spālli
ma que fit p grām singularez.
Prima remouet culpā i offere
gratiā. remanet tamē fomes q̄

Mpnitas ad peccādū. 7 talis est baptis̄matis. 2^a remouet clpā 7 pnitatē peccādi mortaliter. 7 talis fuit s̄actificatio Joānis baptiste. 7 Jere. in utero. 3^a remouet culpā originalem 7 pni tatem ad peccandū tā uenialit̄ q̄z mortaliter. 7 talis fuit i beata uirgine. Et sciendū q̄ licet gratia sanctificatiōis in utero sit maior q̄zum ad essentiaz q̄z grā sacramentalis. tamē q̄zuz ad aliquos effectus maior est grā sacrametalis. q̄ baptism⁹ im̄p̄mit caracherē. 7 apit ianuā celi. 7 hilitat hoīem ad alia sa cramēta quoq̄ nihil facit sanctificatio in utero ex se. Uerū tñ grā s̄actificatiōis in utero p̄ cellit in hoc grām baptismale. q̄a talit̄ s̄actificat̄ nō pōt mor talit̄ peccare. 7 ad uenialia mi nus inclinat eū fomes. Prete rea minora 7 pauciora uenia lia cōmittit. 7 talis grā fuit in Joanne baptista. 7 ideo ne i ua nū gratiā dei recipet fugit ho minū s̄oleitatē. 7 artissimā i se penitētiā tenuit ne leui saltē maculare uitā famine posset. Patet iḡ q̄ in s̄actificatiōe in utero confert grā media inter grām sacrametalē. 7 grām ple ne confirmationis in patria que habet coiūctū sibi finē ultimū.

Ad confirmationē enim p̄ tria pertinet. Primū ē ille bilis adhesio rōnis ad deū. 2^a est indeflexibilis subiectio infirmaz̄ potētiaz̄ aie sub in perio rōnis. 3^a est indiscōn uialis cōuersio actualis totū hoīis in deū qnādo hō dūina dulcedine affectus ex toto cor de 7 ex tota aīa. 7 ex oīb̄ uiri bus semp actu rēdit in deū. qdcūqz aliud in q̄ Primū hoīy hc tionis simpl̄r. ut ceps ē fuerit n̄ mortalif. 2^a l̄. iō nec uenialit̄ unq̄ cut dicit Aug. 3^a at no p̄ uenire gracie uie eo q̄ illud ex fruitōe dei causef̄ que tātū est in patria. Tres fuerūt sancti ficiōes m̄ris dei. 1^a fuit s̄actificatio in utero. 7 hec tres habuit effect̄ originalis cul pe expiationē. 2^a insulio nē. 7 somitis tantam restrictiōnem ut non posset in morta le peci. 3^a duci. licet fomes maneret s̄m essentiā. 2^a sanctificatio fuit in spūs sancti obūbra tione. 7 filij dei cōceptōe q̄ tribus om̄issi. duo semp addidit̄ 7 somitis extinctiōne i bono. ita s̄ poterat

III

aliter iā non posset pecca-
 dos duos effectus exp̄s-
 tūs. Luce. i. Sp̄s sc̄s su-
 ienit in te quo ad p̄mū. Et
 iāt̄ altissimi obūbrabit tibi.
 q̄o ad 2°. Ista cōfirmatio nō
 fuit liberi arbitrij ablato. sed
 eius p̄ grāz cōpletio. Preterea
 sp̄s sc̄s superuenit in eā. non
 solū ad sc̄ificādū. s̄z etiā ad fe-
 cūdādū. cr̄ v̄tute v̄go ɔcepit.
 virgo p̄ t. i p̄ partū v̄go
 p̄manit. sanctificatio fuit
 in filij. cōfatione q̄ nouem
 mēnibus. utero eius mansit.
 Ex his oībus predictis duos
 effectus addidit. Unus fuit q̄
 v̄c̄s v̄sp̄oēs somnis sublate fu-
 erūt. hicut q̄n morbus curatus
 aīhuc interdū remanet relige-
 curād. Sc̄ds fuit dedicatio ad
 diuina. ita q̄ etiā licitis usibus
 mūdānis. s. naturalib̄ aptare
 eā esset impossiblē. q̄r tūc non
 solū iāt̄s sed etiā corp̄ luce
 diuinitatis resplēduit. ut signa-
 tum est Ezechi. 43. Ex v̄di-
 ctis collige q̄ fomes
 inficit et naturā. Personā
 q̄a ad mālūm. r̄onā fac-
 mulat ad peccatū. Naturā v̄.
 q̄a carnem inficit put̄ est p̄nc̄.
 p̄ium ad alteram cōtra-
 beata virgo in pri-
 catione

data fuit ab originali peccato.
 inq̄stum fomes respicit p̄sonā
 suā. q̄r nihil in p̄sonā sua pur-
 gandum remālit. In secūda v̄o
 sanctificatiōe que fuit q̄n sp̄s
 supuenit ī eā purgata fuit a fo-
 mite prout ipse fomes respicit
 naturā in cōpatione ad prole
 ppagandam. nō ope nature. s̄z
 opere sp̄s sc̄i. Remot̄. n. fuit
 eentaliter ppter qđ ps ab ea
 sepāda ī corp̄ xpi de fomite
 nihil habuit sicut nec mī. No-
 ta similiter ex p̄dictis et ex se-
 quētib̄ q̄ beata v̄go ex p̄ma
 sc̄ificatiōe excellebat puritate
 oēs baptizatos. ex sc̄ificatione
 sc̄da excellebat puritatez Ade
 quā habuit ante pccm per con-
 firmationē excellebat angelos.
 qm̄ nec illi crescere possunt in
 premio substanciali siue essen-
 tiali. sicut nec decrescere. s̄z b̄:
 ata virgo proficere potuit in
 merito et non deficere. Puri-
 tas mīris dei fuit quadruplex
 in qua nulla creatura sibi pote-
 rit comparari. Prima puri-
 tas sanctificationis ī utero.
 Omnis enim rationalis crea-
 ture puritas. uel est nature. ut
 angelus. uel est gratie gratis
 date v̄. fuit īnocētia p̄mi stat̄
 hois. uel ē gratie gratuz facie-
 tis. et ista ē maior alijs duab̄.

Ande cum in illa specie gratie
sanctificatio m̄ris dei fuerit su
prema. p̄z q̄ uincit puritatem
d̄is pure creatur̄. 2^a est puritas
inocētie in uita in qua s̄ilr ōes
excellit. q̄r beata v̄go uixit sine
ōi pccō 7 hoc oportuit eē ma
xime gratie que nō solū ipsius
naturā pficeret. s̄z eā supra le
gem nature corrupte extolle
ret. 3^a est puritas v̄ginei casti
tatis ī qua excellit 7 āgelos. 7
hoies. Āgelos qdē q̄r f̄z thie
ronymū. hec retinuit p̄ v̄ntuz
castitatis qd̄ fuit in angelis ne
cessitatis nature. Item excellit
homines in b^o. q̄r p̄mū exēplaz
fuit b^o itegritatis. p̄s. Adducet
regi v̄gines post eā. Presea
dstēdit illud alia rōne. q̄r sumā
est hec puritas. que poti⁹ pōt
suū trariū secū pati q̄s possit
uiolari. 7 talis fuit v̄gitas dñe
nře. que gaudiū matris b̄z cuž
v̄ginitatis honore. idēo nec pri
mā similituſa est. nec h̄re sequē
tē. 4^a est puritas ſacrificatiōis
ex ſupuētione ſp̄us sancti 7 p̄
ſentie dei in qua excellit ōem
creaturā. Qū. n. elle matrē dei
ſit dignitas ſuperior que pure
creature cōicāri poſſit neceſſe
eſt grām ad hoc diſponētē eſſe
maiore ōi grā pure creature.
Oportet g^o p̄uilegiū ſacrificatio

nis ſue in hac pte dēz ſcīſi
onem excedere aliorū.

De cōceptione diuina.

Cap.

Mox ut virgo beatissim
assensū angelo p̄buit. di
cens. Fiat mihi k̄m v̄bū tuum.
Sp̄us ſcīs ſup eaz uenit. ac fi
liū dei cōcepit. Hec aut̄ tria ſi
mul fuerūt tēpo. e nō natura.
tūc ipletaſunt p̄ ſignificari. 7 documēto
7 desideria pphe. q̄d̄ eſt
aduētus xp̄i d̄r. 7 ido tē
poris. Quare aī ſed nec p̄
nec posteri⁹ uenerit. non uelle ſe
rōes. Prīa eſt ut ordine uni
uersi de⁹ nō turbaret. Si uia
nācq̄ ſuis ſint tēporib⁹ quanto
magis in maximo dei ope. l. ſi
liū incarnatione. ne fides 7
ſpes de p̄missa icarnatōe. 7 ni
mis tardata perirēt. Si. n. tar
dasset uenire quotidie decre
u. iſet hoies in fide 7 repuſſet.
sed prius uenire non fuit ne
cōtra ſua non prodeſt medict
u. ualilis ſine affectu reci
3^a eſt ut ſupreme in
ceſſe culpe immedieſ ſue
ceſſe et melioratio. ſicut ſum
dolorem acute febris fa
uarta ut homo le
ſcripta cōuiceret
ſi statim

III

uenisset diceret homo qz p le-
zein naturale saluari poterat.
Et supfluū cederet aduentū xpī.
Similiter dicere poterat de lege
scripta. sed cōperto qz nec sic.
nec sic saluari poterat. tūc ue-
rit ipse. qz tūc erat tēpus mīse-
rendi. **¶ 5^a** ut sicut pm² hō cō-
ditus fuit sexta die ad totius
mūdi cōplētū. sicut scđis sie-
ret in sexta etate ad totū crea-
ture pfectiōne. sexta enim etas
apta est ad exercitū sapie. ad
remissionē culpe. ad meritū ui-
te eterne. t ad trāsitū de statu
miserie ad statum glorie. t ista
notant in sexta etate rōne pfe-
ctōis senarij. **¶ 6** qz xp̄s non
debuuit uenire in principio t̄pis.
qz aduentus ei² nimis fūissz fe-
stinus. nec in fine ultimo. quia
tunc nimis fūissset tard². s̄z de-
cebat saluatorē int̄ t̄ps morbi.
t tēpus iudicij introducere tē-
pus remedij. **¶ 7^a** qz decebat
ducē pfectū tūc se ostēdere. cū
esset oppōrtūitas currēdi ad
brauiū. hoc est in fine tēpor̄z. t
enī ante terminū. ut p timorē u-
dicij stimulati p spem pmijs at-
tracti. t p exēpli pfectōz aīati
sequi possemus efficacē vucez
nostrū. **¶ 8^a** qz decebat media
tore quosdā mēbroz suoz ip̄s
pcedere. quosdā ip̄m sequi. In

carnationē christi multe figūr
pcesserunt t ppheticie de qbus
aliquas assignemus. Abraham
descendit in Egyptum ut pe-
grinaref ibi. Lapis p̄cisus ē de
monte sine manibus. Fluuius
egrediebat d̄ loco uoluptatis
ad irrigādū padisum. Sapia
edificauit sibi domū. excidit co
lūnas septē. Ichronū fecit sibi
Salomō de ebore grādē. No
uū faciet dñs sup terrā. semia
circūdabit uirū. Jonas i mare
proiſciēt. t mare sedat. Stilla
būt montes dulcedinē. Descē
di in ortū meū ut uiderē poma
couallū. Uellus gedōnis rozi
ficiāt. Māna fuat in urna au
rea. Virga Aaron floret. Flos
d̄ radice eius ascēdet. Emitte
colūba de archa Noe. Mittit
lignū in aquas marath. Para
dīlus plātāt. Moyles ponit in
physicellā cypreā. Israhel iduit
Joseph tunica polimita. In so
le posuit tabernacł suū. Duo
uiri serūt in uite botrū de ter
ra pmissiōis. Mittit Joseph i
cisternā. Urbs fortitudis nře
syon saluator ponet in ea mu
rus. Emitte agnum dñe. Ro
rate celi desuper. t nu. plu. iu.
Ascēdet dñs super nubē leuē.
Misericordia t ueri. ob. si. Bē
ma carbūculi i ornamento aurī.

Simil in unū diles et pauper.
Ego p̄m² et nouissim². In cha-
ritate perpetua dilexi te. **N**on
titur Daniel in lacum leoniz.
Apparet in camino quart² si-
milis filio hominis. Umbra de-
scendit in horologiu. io. gradib-
us. Ignis apparet in rubo n̄
cōburens. Solem nube tegam.
Quid lucidius sole? et hic desi-
ciet. ps. A summo celo egressio
eius.

De rōnibus incarnationis.

Lap.

L.

Per v̄bū igr̄ incarnatuz
facta ē huani ḡnis repa-
tio. nō quia alif saluari nō po-
terat. sed quia nullus ali² mo-
dus fuit ita cōgruus ipsi repa-
tori et repabili ac repatiōi. **L**o-
gruebat inq̄ iste modus repa-
tori quem decebat suā potētiā
sapiam et bonitatem ostēdere.
Quid aut̄ potētius q̄z viügeſ
extrema sume distācia. hoc est
creatore et creaturaz. Magna
enim potentia fuit in cōnictōe
dispariū elemētoz. Maior in
cōnictōe illoz ad spm creatū.
Maxia in cōnictōe istoz oiuz
ad spm increatus. ubi et maxia
disparitas est. Quid bo sapiē-
tius q̄z q̄ ad pfectiōnez totius
uniuerli fieret cōnictio p̄mi et
ultimi. hoc est v̄bi dei. qd oiuz

p̄ncipiū et humane creaturū que
in opibus sex diez fuit ultima
omniū creaturaz. Quid etiam
beniuolētiū q̄z q̄ creator et
cōicare se uoluit reb² creatis.
hec bēignitas magna fuit i cō-
catione sui oibus reb² p̄ p̄tū
maior. qz cōicauit se bonis per
grām. maxia qz cōicauit se hōi
p̄ unionē. et p̄ cōsequēs ḡnibus
singuloz in unitate psone. Fuit
etiā iste modus cōgruētissim²
ipsi repabili. qz hō p̄ peccatum
corruit in infirmitatē et igno-
ratiā et malitiā p̄ que inept² fa-
ctus est ad v̄tutē diuinā imitā-
dā. et ad v̄tutē cognoscendā. et
ad bōitatē diligēdā. Ideo de²
factus est hō p̄ qd se reddidit
hōi imitabile. cognoscibilem. et
amabile. Fuit etiā iste mod² cō-
gruētissimus nře repatōi. quia
dñs in forma serui p̄curauit
salutē serui. **S**unt et alie rōnes
q̄re fuit quenies deū icarnari.
P² est qz p̄uarator abstulit
nobis deū. vnde quenies fuit
ut repator fdderet nobis deū.
Ez qz humilitas decuit deūz.
sed non potuit humiliari usqz
ad penas i natura diuīa. opor-
tuit g² q̄ in alia **I**5² ut pphe-
tias impleret. Ila. Ego q̄ loq̄
bar ecce adsum. Abbacuch. Ap-
parebit in fine. et nō mētiet. si

III

Si fecerit expecta euz, quia
nō ueniet, ut s. doceret po-
tius uincere p iustitiā q̄ p po-
etiā. **¶** pp uitādū icōueniēs
q̄ si deus incarnari nō potuit
uel nesciuit, uel noluit, uide in
eo esse ipotētia, uel ignorantia
uel iniudia qđ absit. **¶** ut tā
ta esset hūilitas in redēptore.
q̄ta fuit supbia in puaricatōr.
q̄ supbia rāta fuit ut hō uellet
esse ut dē. vñ hūilitas rāta ve-
buit esse, ut dē fieret hō. **¶** ut
nostrū amorez excitaret, et
nostraz spem erigeret. **¶** ut
exēplum imitāde b̄eūris nobis
daret in forma uisibili, et hūa-
na. Quāns opa trinitatis sint
indiuisa, ita q̄ q̄qd opa una
psona op̄ et alia. tñ sol⁹ filius
acepit carnē, et nō p̄ uel spūs
scūs. Et hēmus exēplū i trib⁹
domicellis induētib⁹ ipsay ter-
tiam dē qbus pōt dici q̄quid
facit una facit alia. vna tamen
sola induit. Eodē mō dicēdūz
q̄ incarnatiōis op̄ qñz attri-
buīt p̄i, ut ibi. At ubi: enit ple-
nitudo t̄pis. mi. de⁹ si. suū. qñz
attribuiſ filio ut ibi. Exiū a
p̄re meo, et ueni in mūdū. qñqz
spū scō, ut i symbolo. Qui co-
ceptus est de spū scō. Sz hec iō
dār, q̄ op̄ incarnationis fuit
maxime porētie, sapie, et bonita-

tis que trib⁹ psonis attribuit.
¶ Sunt autē multe rōnes quare
filius incarnatus sit, et non pa-
ter uel spiritus sanctus. **¶** Pri-
ma ut per eādez sapientiā que
mundum considerat fieret re-
patio. **¶** Secunda ut qui filius ē in
deitate esset filius in humani-
tate. **¶** Tertia ne idēz esset et pa-
ter et filius si pater de homine
nasceretur. **¶** Quarta q̄ congruentius
mittebatur, qui est
ab alio q̄ q̄ est a nullo. **¶** Quī-
ta pp confirmationem heredi-
tatis pmisse, ne s. possemus di-
cere patri. Domine tu habes
filium cui competit hereditas
quā homini promisi. **¶** Sexta
ut p̄is erga nos ondēret cha-
ritas. Jo. 3°. Sic dē dile. m. ut
fi. su. unigenitū daret. **¶** Septia
ut ostēdas q̄ deus pater nihil
hēt qđ nō sit nobis patuſ da-
re cum filium suum unigenitū
dederit. **¶** Octaua ut sicut dei
filius factus est homo, sic ho-
mo fieret filius dei. Aplus ad
Gal. Misit deus filium suum
ut adoptionē filioꝝ recipiem⁹.
Nona ut essz occasio salutis,
q̄ d̄r occasio ruine. **¶** Decia q̄z
imago debuit p imagine ſpari.
Undecia q̄ sicut vñ mētis me-
diāte grossiori naſa emittitur
per uocem, sic vñ eternuz per

E.

assumptionē nře nature. **Ci2^a** qđ
medius inf̄ psonas debuit esse
mediator dei. s. t hominū. **Ci3^a**
qđ sapia p̄ris repař debuit ap-
petitorē sapie. **Gen. 2°**. Eritis
sicut dij sc̄ientes bonū t malū.

Ci4^a qđ decetissime cōsideratur
humilitas t sapia. puerbi. vbi
hūilitas. ibi t sapia. vñ filium
dei p̄cipue decuit incarnatio.
Ci5^a qđ idee nō sūt nisi sapien-
tia dei que filio appropat. vñ
cū singlē idēe singloꝝ sūt cāe.
tūc demū oia pfecta sūt t p̄ple-
ta cū p unione ad suū p̄ncipiū
redierint. **Ci6^a** qđ si p̄ fuisse v̄
carnat. tūc nulla persona sine
p̄ncipio fuisse. **Ci7^a** qđ opor-
tuit icarnatā psonā tāqđ sacer-
dotē supplicare p̄ natā assump-
pta. s̄z magis decuit filiu sup-
plicare p̄ qđ ecōtra. **Ci8^a** qđ
si sp̄us sc̄us fuisse icarnat. tūc
duo essent filij. **Ci9^a** qđ nullum
decet magis reducere ad diui-
nā cognitionē qđ v̄bū quo par-
se declarat. qđ est unibile car-
ni. sicut t verbū uoci. **Ci10^a** qđ
nullū decet magis reduceř ho-
minē ad filiationē adoptiū qđ
filiu naturalem.

De modo incarnationis.

I **II** **Cap.** **v.**
N cōi repatōe omnium
decēs erat ut fieret concursus

triū d̄ triplici hyperarchi
vñ iāglica. t hūana. vñ
nilser. t incarnationis fuit ocu-
sus angeli nūciatis t v̄ginis
cīpiētis. ac v̄bi dei carnē assu-
mētis. **Luz** f̄lius dei mittit in
mūdū nō fit loci mutatio. s̄z na-
ture hūane assumptionis. qđ ipſi
mitti est esse ubi p̄z fuit. s̄z alz
ibi esse qđ prius fuit. t hec al-
teritas nō est ex pte ei^o qđ ē cū
sit imutabilis. s̄z ex pte eius in
quo est. qđ vnit nře carni ut n̄
fit imutatō ex pte sui. s̄z ex pte
nři. Preterea in mutatōe loci
exigit nō esse ubi qđ p̄s erat.
sed nec hoc est in filiu missione.
qđ post incarnationē fuit in p̄e
sicut semp. **Christus** assūp̄it
naturā nostrā gnq̄s móis. s. mi-
sericordit. **Ap^o** ad **Litum 3°**.
Secundū suā misericordiā saluos
nos fecit. vtilit. s. p̄ salute nřa
ps. Opatus est salutē in medio
terre. Sapiēt qđ assūp̄it bonū.
nature reprobādo malū culpe.
Isa. Butirū t mel co. ut sci. re-
ma. t e. bo^o. Fortis qđ sic susce-
pit naturā hūanā qđ nūqđ dpo
sunt eaz. qđ p̄ mortē unita fuit
diuinitas carni in sepulchro. et
aīe in inferno. **A**dirabilis quia
cōiuncta sunt in carne sūmum t
immum. hoc est deus t limus.
Verbū caro factū est quinq̄

III

lūcū. p̄m vītātē carnīs. Iſa.
tagares n̄rōs ipſe tūlit.
carne. q̄ p̄ carnī ſpa-
cē. **A**lath. j. Q̄d in ea natū
de ſpū ſcō ē. Supra carne.
meritis n̄ris nō exigētib⁹.
Ap⁹ ad L̄tū. 5⁹. Nō ex opib⁹
m. que fe. n. Propt̄ carnē. quia
ad ſaluādā carnē. t̄ hoc q̄ſtū
ad fideles efficacit. Iz q̄ſtū ad
oēſ ſufficiēt. **A**lath. j. Uocabis
nō ſuſtū. ipſe. n. ſaluū fa-
lū. L̄t̄ra carnē.
uorē dānationē uifide
⁹. Si nō ueniflez. t̄ lo-
catus eis nō fuſſe pccm nō ha-
berēt. **O**p⁹ allūptōis hūane
nature nō aiatio ſz incarnatio
noiat. cū tñ a digniori res cō-
ſueuerit noiari. hoc at est ppe
q̄ttuor rōes. s. ut fiat exp̄ſſior
noiatio. t̄ut pſūdior explicet
dignatio uiferētis. t̄ q̄ nobis
magis nota ē pārē carnīs. t̄ ut
maior hūiliatio exp̄mat̄ eo q̄
magis a teo dūtat caro q̄ ſia
t̄ q̄ caro ē a pētib⁹ ppagata.
ſia a deo crea-

De unionē t̄ dūtū. **III.**
S **C**ap. 18.
Iicut in dūtū. t̄ ē
effētia. t̄ tres. t̄ e. ita in
est. ecōtra una persona. t̄ tres
effētiae. s. veita. ſia. t̄ cat.
est eternū nouū t̄ antiquū

vētas ē eterna. ſz ſia ē nōus.
q̄ i allūptōe carnīs creata. ca-
ro bō antiqua. q̄ ab Adā ppa-
gata. t̄ xp̄ ſz naturā deitatis
ēt genit⁹. P̄m ſia z̄ creat⁹. ſz
bō carnez nat⁹ potius factus.
Unio ſuit triplex i xp̄o. s. dei
tatis ad animā. t̄ ecōtra. t̄ dei/
taris ad carnez. t̄ ecōtra. t̄ aie
ad carnē. t̄ ecōtra. **U**ne pme
uniones ſep̄ mālerūt. 5⁹ ſepata
fuit in morte. Unio ḡ deitatis
ad hūanā naturā nō ē in unita-
te nature. ſz pſone. nō dico plo-
ne hūane. ſz diuine. bō ē n̄ allū
pte. ſz allūmetis. nec pſone cui
libet. ſz ſoli. vbi. qm̄ ipſiſſibile
ē q̄ natura via concurrat cuſ
alia. ſicut ps ad cōſtituōez ter-
tij. vel q̄ ipſa trāſeat in alia. ut
alia i ipſā p̄ simplicitatē t̄ uni-
tate ipſiſ ſeſtissimā. ppter ea
diuinitas t̄ hūanitas nō uniuē
in unitate nature. ſz pſone. Ec-
ſic intelligitur illud in symbolo
Aſtbanaſij. Nā ſicut ſia rōa-
lis t̄ catō vñ̄ est bō. ita ve⁹ t̄
bō vñ̄ est xp̄s. Ibi nāq̄ pōit
ſimilitudo q̄ſtū ad unitate plo-
ne. nō nature. q̄ caro t̄ ſia vi-
cūt̄ in hoīe q̄ſtū ad effētia. t̄
conſtituūt tātū unā pſonā. Ea
dez in diuinitatē t̄ hūanitatē
xpi ē differētia. t̄ tñ ē ibi uni-
tas. in persona. Et q̄ uia diuina

Hnatura in nullō supposito pōt
subsistere pter qz in ppa hypo
stasi. ideo unio illa nō pōt esse
in ppa psona hōis. Sz dei. t p
pterea deus in una plonaz sua
rum fecit se ipm suppositū hu
mane natūr. Unū tātu ē ibi una
psonalitas. t unitas psonalis. s.
ex pte assumētis. Ad esse nāqz
psone triplex exigit distinctio
.s. singularitatis. t naturalis i
cōicabilitas ac excellētia digni
tatis. Propf p̄mū nullū umbi
le ē psona. Propf 2° aia nō ē
psona. Sz pp 3° xp̄s fm qz est
hō nō est psona. Ex his patet
que sint vā uel falla inter has
q̄tuoī ppōes. P^o psona assū
psit psonā 12°. natura assūpsit
psonā 13° natura assūpsit na
turā 14° psona assūpsit natā.
Prīme due simpl'r sūt false. 3°
vno mō est falla. alio mō ē vā.
Si cūl sumat nāra put ē cōis
trib^o psonis sic est falsa. Si vō
sumat natura put est in psona
filij sic ē vā. 4° āt p̄positio sim
plicif est vā. Ad intelligētiaz
hoz nota qz tres fuerūt opi
niones de incarnatōe xp̄i. P^o
opio dicebat qz fili^o dei assum
psit hoiez. Secunda dicebat
qz assūpsit humāna naturā.
Tertia dicebat qz assūpsit ho
minē ut uestem. P^o opinio non

tenetur. qz pōmt qz in chris̄to
sunt due psone. qd est fa.
Secūda cōis est t uera. q
nit qz christus est unū solū. li
sit aliqd fm qz hō. Itē pōit q
assumens nō est assūptū. Itē q
ille hō diuina est essentia. t eco
tra. Itē qz omnis pprietas filij
dei inest ei. t ecōtra. Tertia o
pino tāqz heretica reprobat.
qz ponit non esse in una psona
christi duas natūr. C. Tū
substātie hūane natūr.
mine nō p̄tinēt ad plur.
filij dei. Dicimus er
ta est ibi unio. ut q̄cqz dicitur
de filio dei dicat de filio hōis
t econtra. His tñ exceptis in
quibus exprimit unio. uel clau
ditur negatio. s. ut fiat vocabu
lum in quo aliqua repugnātia
includitur. sicut est vniri. incar
nari. assūmi. assumere in quib^o
includit respect^o unionis vni^o
nature ad alterā. t tunc nō te
netur predicta gula. Similē
non tenet si in vocabulo inclu
datur nō. alius cui^o op
p. Non sūt vā. Non competit. si
cut icir. esse creari. t c. No
ta prie loquēdo cōposi
ti est cōposit. v. cōiunctio ē cor
poris t aie. Vnū est diuine na
turā d hūana. tñ ponit unum
z p reliquo. Quinqz fue

III

ini hois. et de quolz
recepit xps aliqd. **Pri-**
mocetie de quo xps acce-
pt pccī imunitatē. **G**rē de
accepit plenitudinē gratie.
Pculpe de quo accepit recō-
fessionē pene. **A** penitētie
de quo accepit passionē dolo-
ris et tristitie. **G**lorie de q̄
accepit plēns frūtione. **C**orp⁹
christi fm Damasce. formatū
fuit ex sanguine beate viginis.
non ex carne. Nā uere materis
est fm phos materiā tantum
ministrare. s̄z dare v̄tute for-
matiū dno actiue naturaz seu
materiā.

t̄ fons
go I
beat
car et. p̄

ps accu
cū.
ro āt est ps ad demonis
materia gnatiōis
materia n̄. tenu-
neum. qz hoc pur. non
non conueniebat. nec etiam fm
phm est necessariū ad gnatiōes
qz aliquae mulieres concubinaz
sine seminatōe. Talis ergo quia-

teria fuit lāguis. qz iſe fz ph
losophū ē i nobil matia gnatiōis.
Qd āt dicit Ap⁹ ad ro.
p⁹. Qui fcs ē ei ex seie Da-
uid. itelligēdū ē origialis n̄ ma-
terialis. Virt⁹ āt formatiua in
beata v̄gie n̄ fuit ex p̄e carna-
li. fz ex v̄tute altissimi.

De utilitate icarnatōis.**A**p.

12.

Habiliſim⁹ p pccm ppā ex
cellētiā. mētis inocētiā.
ac dei aicitiā. Hec āt recuperare
oportuit p bñficiū salvatoris.
Excellētiā. n. recuperō n̄ potui-
mus nisi p excellētissimū recu-
patore. qz si p aliquā merā cre-
aturā repati essem⁹. tūc opor-
teret nos esse subiectos illi cre-
ature. Inocētiā. n. reparari non
poſat. n̄i p. latiffactorē suffi-
ciētissimū q esset de⁹ et hō. de⁹
qđ q p hoie latiffacē possz.
hō vō de gñe ade q peccau-
rat. Ille nāqz agrue fatisfacit q
p̄t et dñz. fz n̄ p̄t n̄i de⁹. nec dñz
n̄i hō. Aicitiā s̄lī n̄ poſat re-
formari. n̄i p mediatorē que-
niētissimā q. s. utiqz pti foris
eet. et pti aic⁹. hō vō xpō
meit q ē deo pri filis p dinita-
tē et hōi lapsō p huaniitatē. Ue-
nit ḡ de⁹ i icarnatōe tāqz dñs
ad fuos ut eos corrigeret. tāqz
magister ad discipulos. ut eos

Histrueret tñqz medicus ad egro-
tos ut eos sanaret. Per pñmz
ostendit deus potestia. p 29 sapi-
entia. per 30 bonitatem. **Q**uat-
tuor fructus incarnatiois posse
Ber. dices. **M**ana de celo de-
scendit ut gaudeat esuriétes. Uf-
nea celi botrus erupit ut gau-
deat sitiétes. Olen effusus est ut
gaudeat egrotates. Lapis sine
manibus de móte pñculis est ut
timeat negligentes. xpo homini
ples actus conuenient nobis mltu-
salutiferi pp. qd diversis reb
naturalibz et artificialibz copa-
tur. Ipe nqz xps dñ caput no-
stru pp sensum et motu spnale
quem suis mebris infundit. **N**edi-
ator qd pñcipiat pñpetates die
et hñane nature. et ideo inf deu-
t nos efficaciter pot mediare.
Sudamet pp fidem qua in no-
bis illaminat intellectu. **H**ostiu
pp charitatē. qd pñcicit affectu.
Pastor inqstū incorporat nos
ecclesie p sacramento pñcipia-
tionē. **H**ostia qd solvit obliga-
tionē cōtractā per pecun origi-
nale et actuale. Sacerdos quia
ipse se rogat. ipse se exaudit.
ipse seruus se rogat dñm. et ipse
deus exaudit se hoiem. via exé-
plo. vita in pñmo. **I**tem Ber.
enumerat quatuor utilitates ad
mentus dñi dices. Uenit medi-

as ad egratos. Re-
neditos. via ad errantes
ad mortuos. **O**stendit ac...
multe utilitates incarnationis
xpi. qd deus factus est hō. ut fie-
ret hō deus. dñs factus est ser-
vus. ut fieret seruus dñs. deus
de celo ad terras descendit. ut
hō dñ terris ad celos ascenderet.
deus factus est filius hōis. ut hō
fieret filius dei. In mortalis fa-
ctus est mortalis. ut mortales
fierent immortales. dues inno-
cens factus est paup. ut paupe-
res fierent diuites. Obscurata
est lux ut nos illuminaret. Esi-
riuit pansi eret. Si
tim. aret.
L leti-
fi et nos
gfo ut iter

De m
nationem d
Ls 10
rnatio xpi
uptionez in
pluribz paret qd ibi na-
tura dit iura. Inveniē
enim im er pte mñs qd
e. pte plis. et qd ex pte modi.
que non sunt in uiam nature.
sed fin potestia virtutis insin-
ue. **A**dira ig-
que fin Ber.

III

ore fecunda. sine grana
 grauida. sine dolore puer
 era. Ibi portauit stella solem.
 ilmes uitē. riuus fontes. filia
 em. creatura creatorem. fuit
 p̄ mater patris. ac filia nati.
 fuit quoq; prole posterior. cō
 tēto minor. m̄r & vgo fuit. & cū
 deo filiū cōez hūit. maledictōz
 legis euasit ubi maledicte fue
 rūt v̄gines & v̄ngate. Virgi
 nes qdē qz iō gemerūt. cōu
 gate v̄o. qz i doloz peperūt. Sz
 utruq; beata v̄go euasit. qz v̄
 go genuit. & dolorem nō sensit.
 Aug. Speculū non rūpit radi
 solis. & in integratē virginis
 ingressus. aut egressus dei ui
 tiare nō potuit. Mirabilia
 quoq; fuerūt in ple. qz i istāti
 fuit ibi sanguis separatio cōsol
 datio. figurat. aiatio. deific
 tio. Et q; ista n̄ fuerūt successi
 ua p̄ ex scripta. Jere. Femina
 circūdabit virū. Vatet etiā ex
 vtute agēte spūs sancti & ē subi
 to opari. q̄uis atē mēbra cor
 poris xp̄i fuerūt in cōcep̄ione
 cōpleta atq; pfecta usq; ad aīe
 susceptionē. ip̄o p̄ tñ mērorū
 distinctio fm Aug. pua & te
 nis fuit q; humano v̄lui mix

utero infra. 46. dies. Unā mira
 culosū fuit q; in tā p̄uo corp̄of
 recepta fuit aīa. Sz hoc iō factū
 fuit ut cōceptio xp̄i cōptū ad tē
 pus manēdi in utero non esset
 nostre conceptioni dissimilis.
 Preterea ab instāti cōceptiōis
 scvit oīa ēt fz q; hō. Itē i frui
 tione fuit pfecta aīa er. vñ qz
 tū ad hoc non solū fuit viator.
 sed etiā cōphēsor. Itē mundus
 fuit ab oī pccō. & plenus oī grā
 & vtute. Hūit quoq; p̄ez in ce
 lis. & m̄rem in terris. sed p̄em
 sine matre. & m̄rem sine p̄e. Itē
 p incarnatōz ipse dñs fact̄ ē
 seruus. Etern⁹ scūs est t̄p̄alis.
 Immēsus factus est p̄nulis. sic
 sumus īmus. incōphēsibilis sit
 localis. Siplex fuit cōpositus.
 Dicit Aug. Uide īm̄sibilis.
 palpatur ipalpabilis. īmortalis
 occidit. Itē Aug. Quis unq;
 extimare posset ut portaretur
 manib⁹ feminis portator or
 bis. panis āgeloꝝ manducaret
 seu aleret. virus celoꝝ infirma
 ret. vita omnī moreret. Hic
 quoq; n̄ andū est q; sicut i di
 uinis est trinitas plonaz i uni
 tate essentie. ita in xp̄o est tri
 nitas ēcentiari. seu naturaz in
 unitate persone. quia sicut i di
 uinis per duelas plonas non
 distinguunt esse. sic in xp̄o p̄ vi

Huertas naturas non distinguunt persona. Denique christi incarnatione fuit mirabilis ex modo. quia cum tres modi producendi hominem processissent. Primus ut nec de viro. nec de muliere. sicut in Adae. secundus de viro sine muliere. sicut in Eva. tertius de viro et muliere. sicut in oib[us] concupiscibilitate natis. Ad complementum deinceps universi quietum modum introduci. ut scilicet homo de muliere fieret sine viro per voluntatem operatoris. In concepcione gloriosi filii dei simul concurrunt uirtus innata. infusa. et increata. Uirtus innata misericordiam ministram. Uirtus infusa purificando ad unionem ubi adaptavit. adaptatione dico conformatio nature. Uirtus increata subito perfecit quod natura non potuit nisi successivie.

De nativitate domini. **L**a. ii.

Natiuitas Christi triple est. scilicet diuina. humana. et gratuita. Prima est ex parte. secunda ex parte. tertiaria fuit in mente. De parte nascitur eternaliter. de parte temporaliter. In mente spiritualiter. Et iste tres natiuitates sumuntur in tres substantias que sunt in Christo. scilicet diuinitas. caro. et spiritus. Nam ex parte nascitur Deus. ex parte caro. ex parte nascitur spiritus. scilicet per gloriam. Ex parte nascitur semper. ex parte nascitur semel. In mente

nascitur sepe. Secunda natura uinat Christus habet priorem sine ratione. secundum humana habet intermixtam sine ratione. gratitudinem habet priorem et intermixtam. illud. Qui fecerit uoluntatem pri mei. regnabit. Matth. 12. Haec tres natiuitates representant ecclesiam in die natiuitatis eius. primam. scilicet diuina in missa que cantatur in nocte. Est enim nobis hec natiuitas occulta. Isa. 63. Nationem eius quae enarrabitur. Secunda in missa que cantatur in aurora. quae natiuitas humana primus fuit occulta. partis manifesta. Occulta quod est quietum ad modum. quae natura est de uirgine. sed manifesta quietum ad factum. Tertiaria scilicet gratitudinem in missa que cantatur in die. quae natiuitas gratuita est manifesta in qua Christus per affectum concipitur. per effectum nascitur. per processum nutritur. Isa. A tiore tuo conceperim. et pepitem spiritum salutis. De diuina itaque genitatem habet per hunc secundum natiuitatem de humana processione est. Nota itaque quod secundum uita apostoli ubi ait. Apparuit gratia de sancto. n. o. l. o. r. u. nos regnatur. Natiuitas Christi fuit gratiosa. gloria. copiosa fructuosa. Gloriosa quod apparet gratia. Gloriosa quod salvatoris nostri dei. Copiosa quod omnibus hominibus fructuosa quod eruditus natus est. fructuosa natiuita. scilicet resoluta.

III

ut tuis pñtis duplex ē.
 . Prim⁹ ē declatio mali
 abnegat̄ ipsietatē qº ad
 malū qd̄ ē cōtra fidē ⁊ secula-
 laria desideria qº ad malū qd̄
 est cōtra bōnōs mores. 2º fru-
 ct⁹ ē opatio bōi ibi. sobrie quo
 ad nos iuste qº ad pxl⁹. ⁊ pie
 qº ad deū. Itē resūcū futuri tē
 poris duplex ē fruct⁹. Prim⁹ ē
 spei ī resūrrectōe ibi. expectā-
 tes beatā spēz. 2º gaudi⁹ ī glori-
 catōe ibi. ⁊ aduētūs magni dei.
 Appuit eīz ī natūtate xp̄i beni-
 gnitas ⁊ hñanitas d̄ triplici la-
 tibulo. s. de sinu pñtis ī qº cela-
 bat. de umbra legis ī qº figu-
 rabat. de uētre m̄ris ī quo for-
 mabat. Itē nāqz agn⁹ soluit si-
 gnacula libri signati. Natūtas
 xp̄i fuit hōesta. utilis. ⁊ iocūda.
 Quid at util⁹ salutē hōis. Clo-
 cabis ingt nomē ei⁹ Jesū q sal-
 uū faciet pp̄lm suū. certe a for-
 midie tioris. ab imanitate lago-
 ris. a detētōe carceris. a subin-
 gatōe hostis. Quid hōest⁹ p-
 tu v̄gis. Ubi v̄go ē q̄ gnat. de⁹
 ē q̄ gnat. sp̄us scūs q̄ opatur ī
 gnatōe. Quid iocūdi⁹ ortu dei
 ⁊ hois. Savisi qdē q̄ precessē
 rūt. ut Abrahaz q̄ exultauit ut
 uideret dīc dñi. Joā. 8º. Itē q̄
 sequūt. ga. i. d. s̄ep. Ad phili. 4.
 Itē q̄ pñtes erāt ut āgeli dca.

tātes. ⁊ pastores uidētes. Joā.
 i uō sētēs. ⁊ Symeo āplexāe.
 sz maxie v̄go ipz gnans. luce. j.
 Et ex. spi. m. i. d. sa. m. Protu-
 lit in natūtate nobis beata v̄go
 fructū q̄ fuit seiat⁹ ī oceptōne
 germianuit ī natūtate. collect⁹ ī
 pānoz iuolutōe. ad donū alle-
 t⁹ ī purificatōe. flagellat⁹ ī sti-
 pite. uētilat⁹ ī falsoz testiū ac-
 culatōe. unolat⁹ ī passiōe. pur-
 gat⁹ ī resūrrectōe. comedit in
 quotidiana eucharistie suscep-
 tōe ⁊ ī celesti fruitiōne. Beata
 itaqz v̄go ē celū q̄ xp̄z roauit.
 Ipsi nubes q̄ xp̄m pluit. Ipsi
 terra que xp̄m germinauit. In
 natūtate dñi fuit beata v̄go
 terra d̄ c̄ lymo format⁹ ē uet⁹
 adā. terra d̄ q̄ orta ē v̄itas. tra-
 d̄ q̄ ort⁹ ē fruct⁹ tre sublimis.
 terra bōa ī q̄ semē cecidit. tra-
 fluēs lacte ⁊ melle. terra ger-
 nās herbā uirētē. terra d̄ qua-
 oriebat̄ fons irrigās uniuersā
 supſiciem terre.

De circūcisiōe dñi. **L**a. 12

Q Circūcisiōe accepit xp̄s
 m̄ltiplici rōe. **P** ut le-
 gē quā dedit alijs. ⁊ ipē cōple-
 ret. Secundo ut humilitatē
 ostenderet. quia enim cerimo-
 nialib⁹ ad qm̄ tenebat̄ se subie-
 cit. ipē nāqz dñs legis fuit. **A**z⁹
 ut sanguinē suū pro nobis nōn

Hfoliū metate uirilī. sed etiā iſā
tia ſūderet. **4°** ut circūdēdos
fōre ſpūalit ostēderet. **5°** ut
hereticos ſūderet q̄ dixerūt
eū nō uerū corp̄. ſz fātaſticum
hūiſſe. **6°** ut iudeis ſatiſface-
ret q̄ ſcādālizati fuifet. Si cir-
cuſiōne nō accepiffet. **7°** ut
legē ueterē approbaret q̄ uſq̄
ad ip̄z obſeruāda fuit. Legalia
euīm fm̄ Aug. fuerūt āte paſſi-
onē uiua. ⁊ poſt paſſionem dñi
mortua. ſz poſtq̄ p̄ mūdu cla-
ruit euāgeliū ſepulta. **Circū-**
cidit Jelus nō foliū circūciōne
legali. ſz etiā circūciōne ſpūali.
Uñ poſſum̄ circūciōne qua-
druplicē aſſignare. **1°** circū-
cidit euz p̄ cultello pauptatis
in natūitate. **2°** circūciderūt
eū penes eius oœauo die cul-
tello pénalitatis. **3°** circūci-
dit in oī uita ſua cultello humi-
litatis. **4°** circūciderūt eū iu-
dei in paſſione cultello crucis.
⁊ hoc p̄ milites pilati. **Circū-**
cidit etiā Jelus in ſuis quadru-
pliciſ. **p°** p̄ detractores q̄ au-
ferūt aicos ⁊ famā. **2°** p̄ raptō-
res q̄ auferūt bōna tpfalia. **3°** p̄
hereticos q̄ auferūt aias. **4°** p̄
tyrānos qui auferunt corpus.
Circūciōnē nra ſpūal duplex
eſt. **p°** mētis i pāti a culpa. **2°**
corpis in futuro a pena. Pria

ſignificata eſt p̄ circū-
lēnē que facta eſt in Egyp̄.
hec triplex eſt. **1. incipiet**
tijſ cultello iuſtitie. Itē p̄fici-
tuſ a ſup̄ſuſ cultello miſeri-
cordie. Itē p̄fectoꝝ a mūdiali-
bus curis cultello charitatis p̄-
fecte. **2°** ſignificata eſt p̄ circū-
ciōne factā in galgalis in tra-
pmissiois. q̄i in octaua resur-
rectoꝝ p̄ petrā xp̄m circūcide-
mus ab oib̄ miliarijs. Ex quo
p̄z q̄ efficacior e noſtra circū-
ciōlio ſpūalis q̄i iudeoꝝ carna-
lis. q̄i illoꝝ circūciōnē licet pec-
catū originaſe tulerit. tñ ianuā
padisi nō apuit. ſz nra utruq̄
facit. **In** hac materia duo tā-
gunt. Primū eſt xp̄i hūilitas i
circūciōne. **2°** eius ſublimitas
in nois impositōe. Uocatuſ eſt
in q̄t nomē eius ielus. **Digni-**
tas autē h̄ nois multiplex eſt.
Eſt. n. ab eterno cōſecratū. ut
vicit Ber. Ab antiquis p̄figu-
ratū. s. in Jofue. A p̄phetis de-
ſideratū. Isa. Nomē tuū in de-
ſiderio aſe. A sanctis patribns
p̄phetatū Salomonis oraclo.
A deo noīatū. Ap̄ ad philip.
3° Dedit illi nomē t̄c. Ab ange-
lo p̄nūciatū. Luce p̄. Sanctum
nomē ei⁹. Ab apostolis magni-
ficatū. Actuū 5°. Ibāt apostoli
gaudētes. ⁊ martyrib⁹ te-

qua p noie passi sūt.
 essorib^o collaudatū. ps.
 iudate pueri dñm qc. A scis
 gib^o pgustatū. Lānt. i. Oleū
 effusū nomē tuū. Jesus est mel
 n ore. melos in aure. iubilus in
 corde. Ab oībus scis exaltatū.
 ps. Magnificate dñm meū. et
 ex. n. e. i id ipm. Petrus Actuū
 quarto. Non est aliud nomen
 sub celo in quo oporteat nos
 saluos fieri. In hoc noie jesus
 sunt qnqz littere que possunt eē
 initia istaz dictionū. Jocundit
 tas meretiū. Egnitas uiuetiū.
 Sanitas languetū. Ubertas
 egentū. Satietas esuriētiū. Et
 hoc nome Jesus xpō conuenit
 tripliciter. ¹p^o rōne nature. ue
 qui ex diuina natura erat sal
 uator auctoritate ex humana
 nata fieret salvator mysterio.
 ut uendicaret sibi nome salua
 toris. ²p^o rōne decētie. qz de
 cuit ut ex re nomen hēret. Un
 quia saluat a pccō. a diabolo. et
 ab inferno merito nome habet
 illi bāficio cōgruēs. ³p^o ratōe
 efficacie. qz xps nos sua passi
 one saluant.

De baptismo domini.

Lap. 13.
In baptismo dñi nota
 ipsius būilitas. et nostra
 ueritatis. ~at

in quatuor. Primo qz uenit
 Jesus. s. dator salutis. et nō idē
 gens salute. ¹2° qz ad iordanē
 ubi creator elemētorū subiec
 se humili elemēto aque. ³3° qz
 ad hoiez. i. Joānē. s. dñs ad ser
 uū. rex ad scutiferū. sol ad luci
 ferū. ⁴4° ut baptizaret ab eo
 s. fons a riuo. plenitudo a si
 la. auctor baptisimi a baptisimi
 ministro. Utilitas nostra nota
 tur in quatuor que circa chri
 stum baptizatū euenerūt. ¹p^o
 qz cu xps baptizatus fuit cō
 festim ascēdit de aqua per qd
 notaſ in nobis gratie infusio.
 hō enim per baptisimū liberat^o
 a culpa ad uirtutē statim ascen
 dit. ²2° apertū est celum p qd
 notaſ per baptisimū ascenden
 tis euolatio. ³3° descendit spi
 ritus sanctus corporali specie
 sicut colubā in ipm. per quod
 notaſ qz baptisimus facit homi
 nem teplū spū sācti. ⁴4° uox
 patria facta est. Hic est filius
 meus dilectus in quo nōcatur
 qz per baptisimū de filio ire sit
 filius gratie. In baptismo xpi
 notaſ substātialia baptisimi no
 stri. s. baptizans et baptizādus.
 materia. forma. et intentio. Ba
 ptizans fuit Joānes in quo mi
 nstri sanctitas designat. Ba
 ptizandus fuit christus. nosty

baptismū consecrans. q̄ tactu
sue mūdissime carnis uim rege
neratiū cōtulit aquis. Matia
fuit aqua magis coueniēs & cō
munis ceteris liquorib⁹ ad ba
ptismū ex⁹s. Forma vō notaē
p testimoniu trinitatis. Fuit. n.
ibi pater in noce. filius in car
ne. spūs scūs in colube specie.
Intēcio segt formā. Vices. n.
ut ait phūs signa sūt eaz q̄ sūt
in aia passionū. Per uocē pa
tris que audita est in baptismo
xpi notan⁹ gnqz dignitates et
excellētie xpi. Lū enim dī hic
est cōmēdat⁹ xps a uera eēntia
q̄ solus de⁹ hēt uerū esse. Dē
eum esse a forma est. de⁹ autē
forma est sine materia ut dicit
Boeci. Lū dī fil⁹ cōmēdat⁹
xps a similitudinis paterne cō
uenientia. ex eo nāqz dī filius.
q̄ sit ut ille pp qd̄ filius dicit
imago p̄ris potius et q̄ spūs
scūs ppf rōem quā hēs l⁹ p⁹.
Lū dī meus cōmēdat⁹ a substā
tie indiffētia. dī. n. mē id est
mibi subālis. Lū dī dilect⁹ cō
mēdat⁹ ab amoris beniulētia.
Ideo pater diligit filiu. & oia q̄
hēt dedit in manu eius. Lū dī
in quo mihi cōplacui cōmēdat⁹
a spāli cōplacētia. Sed nota q̄
placitū est quieta uoluntas. vñ
cōplacui. i. cū spū sco in filio fz

naturā assūptā quiem.

De plenitudine gratie.

Lap.

Post hoc cōsiderātu est
vba incarnatū q̄stuz ad
plēitudinē charismatū spūaliū.
que sunt plenitudo grē i ascētū.
plenitudo sapie in intellectu. ac
plenitudo meriti in ope & effe
ctu. Circa pmū notādū est q̄
in xpo a sui cōceptōe sūt ple
nitudo gratie q̄stū ad grām p̄
fone singularis. & q̄stū ad grāz
capitis. i q̄stum ad grāz unio
nis. & hec triplex grā. est eadē
in essentia. sed diffēt in effe
ctu. Grā. n. pfone singularis ē
grā hitualis quā hūit comple
tissime & plenissime xps. exce
pta fide & spe quas v̄tutes non
hūit. sed id qd̄ eis succedit i pa
tria. q̄ fidei succedet cognitio
spei. spei vō succedet cōphēsio
rei. Scindāt autē q̄ predi
cta grā personē singularis exu
berat in xpo ita q̄ influit i mē
bra corporis sui mystici sensu
& motū spūalem fz fontalē ple
nitudinem ois gratie in ipo ha
bitantis dī grā capitū. vñ no
ta q̄ xps fm utrīqz naturam
dī caput ecclesie. q̄ nō solū in
q̄stū deus. fz etiā in q̄stū hō in
sūt sensu & motū spūs & grē i
dēs q̄ adherēt ei. vel p fidē re

III

p fidei sacramētū. Sed
 p̄tū hō insluit cā p̄ motū me
 iti. et illud meritū qđ nō soluz
 ex cōgruo. s̄z etiā cōdigno me
 riti insluit mēbris grām. et hoc
 hūit ex unione ad vbi. Ex p̄
 dictis collige q̄ xps inqzū hō
 dī caput ecclesie triplici rōne.
Cp̄ pp̄ influentiā gratie sicut
 dictū est. **C**2° pp̄ cōformitatē
 nature quā l. 3 caput ad mēbra
 q̄r licet xps excellat mēbra sua
 q̄ptū ad naturā diuinitatis. tñ
 cōformis est illis in natura hu
 manitatis. **C**3° dī caput meta
 phorice. q̄r sicut corp̄ xpi uex
 cōstat ex purissimis mēbris. ita
 corpus eius mysticuz ex puris
 fidelib⁹. Nā de plenitudie ei⁹
 oēs accipiūt beneficiū gratie et
 spūs q̄ ad eū accedit. ul̄ p̄ fidē
 rectā. l̄ p̄ fidei sacrm. Alia rōe
 fm q̄ bō dī caput. l. pp̄ naturū
 cōformitatē quā caput hēt ad
 eūtū corpus ut supra dictuz ē.
Preterea fm q̄ eadē gratia
 singlaris psone habilitauit hu
 manā naturā xpi ad unionē v̄
 bi. ut v̄z digna esset uniri tāte
 celstitudini vocat grā unionis
 per quā xps nō tātū felicitate
 glorie. uex etiā adoratōe latrie
 dignus fuit. Attamē inqzū est
 cōstructio trāsituia. cuz dī grā
 unionis est unio hūane nature

ad diuinā naturā que gratis et
 sine meritis data est hūanitati
 xpi. Sicut n. differt grā hūa
 lis a grā psonali. et a grā capi
 tis. sic unio differt a grā hūa
 li. propter quod dicitur in Jo
 anne q̄ spiritus sanctus datus
 est ei non ad mensuram. quod
 dupliciter exponitur. **P**rimo
 sic non ad mensurā. idest tota
 liter et non p̄ticulariter. ut q̄
 quid potuit deus ei de spiritu
 sancto dare dedit ei. **S**econdo
 sic. non ad mensuram. idest sup
 omnem portionem respectu a
 liorū hominū. **D**e hoc qđ
 dicit Joannes. Plenuz gratie et
 ueritatis. nota q̄ multipliciter
 distinguit plenitudo. **P**rima
 est sufficienie que in quolibet
 iusto rep̄t. **C**2° est copie q̄ fuit
 in aplis et in Stephanō. Actū
 7° Stephan⁹ at p̄le. grā et for.
C3° ē imiuersitatis q̄ ē i ecclia
 cui nullū donū deest. **C**4° ē ex
 cellentie que fuit in beata v̄gie
 que oēs scōs excedebat in gra.
Ecc. 24°. In me ois grā. Luce
 s̄. Ave grā ple. **C**5° superflue
 tie que fuit in christo. Ioā. p̄.
 Plenuz gratie et ueri. **L**irca i
 nocētiā xpi hoc sciēdū ē q̄ ha
 buit imunitatē ois cl̄pe. et q̄tū
 ad actū. et q̄tū ad posse. q̄r nō
 peccauit nec peccāt potuit. nec

pecm originale a pte traxit. qz
pem nō huit carnalē. nec a ma-
tre huit pecm quā spūs factus
totalis a fomite liberauit.

De plenitudine sapientie xpī

Lap.

is

Sicut in xpō fuit oīs ple-
nitudo grē. ita t oīs ple-
nitudo sapie. nō solū q̄ptum ad
cognitionez. verū etiā q̄ptū ad
mōdos t differētias cognoscē-
di qui sunt qnqz. **P**rim⁹ ē co-
gnitio sp̄icalis ex pte dīni-
tis. t b⁹ mō cognoscit oīa simul
. s. finita t infinita. qz apud deū
oīs infinitas est finita. **D**e⁹. n.
uidet multa in uno. i. in se ipso.
vñ nō differt qd uidet. t p qd
uidet. qz uidet se p se. t in se ui-
det oīa. nō solū que fecit. sed q
facere pōt que sut infinita. **4**
modus est cognitō sensualitatis
ex pte carnis. t iste mod⁹ ē co-
gnitio p expiētia qua xp̄s non
senſit oīa simul. qz senſus non ē
p̄ceps rez nisi ad p̄tiaz obie-
cti. **5** modus est sp̄icalis ex p
te mētis. t iste triplex fuit. s. p
naturā. p grāz. t p gloriā. Per
naturā est igī tert⁹ mod⁹ co-
gnoscēdi qz xp̄s cognouit oīa
que spectat ad uniuersi cōstitu-
tionē. s. lōge excellēti⁹ qz adā
etiā existēs in natura iſtituta.
6 mod⁹ est p grām hoc mō

xp̄s cognouit oīa qz speg
hūani gnis redēptione. u.
excellētius qz aliqz ppheta
uel et ageloz. Nō solū. n. huit
xp̄s sciaſ p hītū. ut Adā t āge
li. s. etiā p hītū infusū uelut sci
p grām illūinati. cognitionē nō
huit p hītū acq̄stū qz pp ipfe
ctione in xpō nō fuit. **7** mo-
dus est p gloriā b⁹ mō cogno
uit oīa xp̄l finita. dē cognitōe
actuali infinita. non nisi cogni
tione hītuali uel excessiua. Aīa
. n. xp̄i p gloriā cōphēsiōis ca
piebat quecūqz cape pōt naīa
finita unita infinito. **8** cīcluz
g⁹ qz res duplicit hīt cogno
sci in arte. s. uel ab ipso artifi
ce. uel ab alio arte cōteplante.
utroqz mō cognouit xp̄s res.
p⁹ mō p naturā viviūtatis. 2⁹
mō p naturā cōphēsiōis. **9** Pa
tēt igī ex pmissis qnqz dīe co
gnitōi qz erāt i xp̄o. Per p⁹. n.
modū huit cognitōe. ut de⁹. p
2⁹ ut bō. p 3⁹ ut uiator. p 4⁹
ut illuator. p 5⁹ ut cōphēsor.
Xp̄s fz utrāqz n. urā dī lux.
qz fz dīnatē illūiat int⁹ aīaz.
t fz hūa. itatē ifor. t exteri
uitā. t b⁹ trip.. s. miraculis. p
dicatōib⁹. t exēplis. p⁹ ē potē
tie. 2⁹ sapientie. 3⁹ bonitatis.
10 Nota pterea qz scientia xp̄i
hōis lipi. lissima est inter scias

II

q̄ n̄ nihil h̄c āmixtum
a. i. o. uel actu. uel po-
lertim cū n̄ possit aliqd
gnorar̄ pp̄ sui unionē ad v̄bū.
i q̄ aia xp̄i creatura est nō ē
cia ei⁹ ita limpida sicut dei q̄
uis scit oia sicut de⁹. Q d̄ d̄
Jesus pficiebat sapia et etate
corā deo et hoib⁹. nō ē intelli-
gedū q̄ in se pfecerit. q̄ ab in-
stati cceptois sapia plen⁹ fuit.
S̄z potius in alijs q̄ doctrina
sua et exēplo pfecerūt. et h̄ co-
rā deo. i. ad gloriā dei et hoib⁹
i. ad utilitatē hominū. Profi-
ciebat tñ Jesus etiā in se cogni-
tione experimentalī et sensuali. q̄
h̄; Ap̄lin didicit ex his q̄ pas-
sus est obedientiā.

De merito xp̄i. **L**a. 16.

Simul fuit xp̄s uiator et
cōphēsor ab instati cōce-
ptionis sue. Ex tunc eim cepit
mereri et frui. Meruit atq;⁹
tñ uiator nō inq̄tū cōphēsor.
Perfectio et plenitudo meriti
xp̄i notat i istis. Primo q̄tū
ad eū q̄ merebas. q̄ n̄ tñ hō. s̄z
etiā de⁹. q̄tū ad tēpus q̄
merebat. q̄ i instati cōceptois
sue usq; ad hora mortis. **T**hē-
q̄tū ad id p qd̄ merebat. q̄ p
hūtū pfectissime charitatis. et p
exercitium pfectissime buntis.
Fū cui merebatur

q̄ n̄ tñ sibi sed etiam nobis
Dibus eiz opib⁹ que pcedebat
ex libero arbitrio meruit sibi
vitā eternaz iā habitā et nobis
habedā. **C**o q̄tū ad id qd̄ me
rebat nobis. q̄ ueniā. grām. et
gloriā. stolā quoq; carnis et ap-
tionē ianue celestis. Ante incar-
nationē eim xp̄i diabolus hūtē
manū attrahetē. et manū spelle-
tē. Attrahetē vico potēt in cul-
pā. Impellētē autē sine obstatō
ad limbam in penā. **S**z xp̄s p-
mā manū suo merito debilita-
uit. Scđam vō penit⁹ apūtauit.
Iḡf in merito xp̄i radicata sūt
merita nostra sive satissfacto-
ria pene. sive meritoria uite et
ne. q̄ nec ab offensa creatoris
digni sumus absolui. nec imēsi-
tate pmij que deus est digni su-
mus assequi nisi p meriti hois
dei. **C**o q̄tū ad id qd̄ mereba-
tur sibi. q̄ l̄z nō merere glorifi-
cationē mētis quā iam hēbat
meruit tñ sibi p hūlitatē passi-
onis acceleratōez resurrectōis
glorificationē sui nois. et digni-
tate iudicarie p̄tatis. sicut ait
Ap⁹ ad philip. 2⁹. Christ⁹ scūs
est p nobis obe. u. ad mori. et
q̄tū. ppter qd̄ et deus exal. u.
quo ad p̄mū. et dedit illi nomē
ic. q̄ ad 2⁹. ut in noie Jesu dē
g. f. ic. quo ad 3⁹. **C**o quātum

ad modū quo merebaf. Dicū
enim mereri q̄s triplicē. s. de
indebito faciendo debitū. uel d̄
debito magis debitum. uel de
debito uno mō faciendo debitū
alio mō. Premissis duob̄ mo
dis meruit nobis 7 non sibi. q̄z
nō poterat facere sibi de inde
bito debitū. uel de debito ma
gis debitū. cū a p̄ncipio fuerit
sanctissim⁹. nec i sc̄itate potue
rit pficere. 3º uero modo me
ruit sibi. quia bonuz glorie qd̄
sibi fuit debitū p grāz unionis
fecit sibi debitū alio modo. s. p
virtutē bone opatiōis. meruit
eīm sibi uitā eternā iā habitaz
sicut nobis habendā.

¶ De uolūtate xp̄i. ¶ Ca. ix

Quod uolūtas in xp̄o duplex
fuit. s. creata. et icreata.
De qua supra dictū ē. s. q̄z creata
volūtas ei⁹ duplex fuit. s. rōis
7 sensualitatē. Adhuc uolūtas
rōis duplex ē. s. rōis. ut rō ē. 7
rōis ut nata ē. volūtate rōis ut
rō ē. oformauit se i oib⁹ volū
tati icreata. s. uolūtate rōis ut
nata ē. 7 uolūtate sensualitatē
uoluit aliqd̄ pp̄ū. qd̄ noluit no
lūtate rōnis ut rō est. s. n̄ mori.
7 in hoc iste uolūtates nō fue
runt sibi contrarie. s. uolūta
contraria fuerūt. qm̄ fm̄ uolūtā
te diuinā qd̄ iustū erat uoluit.

s. uolūtate rōnis iuf
fm̄ vō uolūtate carni
recusauit. 7 sic unaque
tas qd̄ suū erat tenuit. s. uolū
tas diuinā iustitiā. uolūtas rō
obedientiā. uolūtas carnis na
turā. i. pene recusatōez. Tñ p
q̄ aliqd uelle est illicitū ratiō
qd̄ nō est illicituz sensualitatē. sic
fuit in christo uelle nō mori. q̄z
uis uolūtas nō moriēdi fuerit
cāliter a sensualitate. fuit tamē
occasiōalis a rōe. q̄z xp̄s sicut
uoluit fecit illud horribile ue
nire in imaginē 7 estimatōz q̄
faceo natālī mortē refugit. h̄
āt uoluit pp̄ nrām instructōez.
7 sic rō p sensualitate aduoca
uit dicēs. p̄ si fieri p̄ot tran
seat a me calix iste. 7 hec peti
tio fuit tā sensualitatē q̄z rōis.
Sed sensualitatē fuit tāq̄z affe
ctatiā. rōnis āt tāq̄z pponētis.
7 hoc xp̄s fieri uoluit ad tripli
cem instructionē nostrā. Pri
ma est ut sciāmus nō esse pccm̄
aliqd uelle ex sensualitate. qd̄
est contrariū uolūtati tie. 2^a
ē. vñ nō se despe
re. eāt. cuz illā
tiā filius dei. ruit. 3ª est
ut discāmus discrete petere. s.
s. pponendo uolūtatem nrām
uolūtati diuīe. 7 hoc notatur

III

*Abi uerū tamen non si-
uolo.*

*defectibus quos christ⁹
assumpsit.* *Cap. 13.*

*D*On solū xps assumpsit
humana naturā. sed etiā
defectus circa naturā. quos vñ
ipm decuit assumere. vñ cū pe-
ne sint excitatiue virtutis pfe-
cte & testificatiue hūane natūrā
non simulatē assumpsit penali-
tates tā corporales qz spuāles
que respicuit nostrā naturā in
cōi. sicut famē. sicut ex absētia
alimenti. tristitīa & dolorem in
pñcia nocimenti. & h̄modi. ut
est calor. frigus. lassitudo &c.
Nec oēs defectus corporales
assumpsit. sicut sunt defectus
egritudinum multiformiū. nec
omnes spuāles. sicut sunt pec-
catum. ignorātia. rebellio car-
nis ad ipm. Preterea qz nul-
lus inocens debet iniurias pe-
nam sustinere. cū hoc essz ḡtra
ordine diuine iusticie christus
sic penalitates suscepit. ut tamē
pati nō posset iniuste. qz passio
sua nec fuit cont
uine uoluntati
dinem rōnis. Læt cōtra uolū-
tate sensualitatis & carnis. Di-
cimus etiā qz xps uere timuit.
& v̄e voluit. & uere tristis fuit.
put ista notat p̄ opassione

*D*iffert at p̄passio a passione.
qz tūc affectio dī p̄passio qzdo
sia sic afficit qz oculum mētis
neqz turbat. s̄z passio mentes
turbat. & facit a rectitudine. uel
a ḡteplatōe dei deuiare. & tunc
rō ledit & patit. vñ differunt
ista duo sicut dispō & hitus.

De passione xp̄i. *La. 19.*

*C*irca passionē dñi cōmē-
dam in ope patiētiā i-
supabilē. i mō huilitatē admi-
rabilē. in cā charitatē mesti-
mabilem. Circa corp⁹ nota qz
xps sustinuit clauorū asperita-
tē in tactu. In auditu oppro-
brioz & fulationē. In gustu ace-
ti & fellis amaritudine. In oculis
lachrymarū effusionez. In
corde timore. De mō patiēdi-
tenēdū ē. qz xps passus ē passi-
one gñali. qz fm oia mēbra cor-
poris. Isa. 53°. Vidimus eum
non hñtem speciem neqz deco-
rem. Itē passione acerba. Tre.
.j. Quos oēs qz trāsitis p̄ uā.
Fuit xp̄i passio maxia tū rōne
itētōis pp optimā dispōez ip̄i⁹
paciētis. tū ppter innocētiā ei⁹.
tū ppter honoris eius excel-
lētiā. Honorabilis enī si cōfū-
dit pl̄ ledit p̄cipue inter suos.
Itē grauis fuit eius passio pp
ip̄i⁹ uirtuositatē. qz hō uilis tō
morte sua volere non debet.

R.
et turpitudo sua tunc finē capi-
at. Itē pp ignominiosā passiōz
que attenditūr i patibulo era-
cis q̄ fuit suppliciū pessimorū.
et i colortio iniquoz. s. latronū
cu q̄b̄ erat dānat. Lurat at
xps passiōe grāli infectionem
uniuersalē. passiōe acerba libi-
dinē. passiōe ignominiosa sup-
bie p̄sūptionē. In cā passiōis
attedit charitas maxia q̄ nos
liberauit ab inferno veniā dā-
do. qua mādū renouant grāz
largiēdo. qua celū apuit gloriā
cōferēdo. Hec tria notāt in ti-
tulo crucis. Nā pp pmū dicit
Jesūs. pppter 2° dī nazarenus.
qđ interptaf cādidus. ppf 5°
rex iudeoz. Christus lāguinē
suū fudit qnqz uicibus uiuus i
semel mortuus. s. in circūcisiōe.
in orōne. in coronatiōe. i flagel-
latōe. et in crucifixiōe. in lācea-
tione. Per pmū docemur pec-
cata abiūcere. Per 2° mētis an-
gustiā p salutē nřa teneř. Per
3° aīam nostrā v̄tutib̄ ornař.
Per 4° carnē nostrā domare.
Per 5° membra nřa mādatiſ
v̄t ligare. Per 6° uulneratuſ
cor amore dei hēre. Postrēo
q̄ iste passiōes nō attingebant
diuinā naturā. s. hūanā. ideo i
morte xp̄i facta ē diuisio aīe a
carne ut tū salua esset unio tas-

earniſ q̄ anime ad t̄.

Hoc et sciendum est. p-
passus nō fuisset. tñ semo-
cisset q̄tu p̄tinebat ad cōcur-
nē hūane nature in se cōside-
te sine unionē. s. in p̄tate na-
unite fuit. uel lic deficere. uel n̄
deficere.

De effectu passionis xp̄i.

Cap. 120

Effectus passiōis christi
multiplex est. sicut p̄ in
bis qnqz v̄sibus. Passio debi-
litat spoliat iformat honorat.
Excitat inflamat repat pacet
dat i armat. Sanat uiuificat
ducit dulcoiat obūbrat. A cul-
pa reuocat reserat illumiňat or-
nat. Passio debilitat v̄tutē de/
monum. Job. 40. Quasi in ba-
mo capiet Leviathā. Spoliat i
fernū. Isa. Uoca nomē ei^o spō-
lia v̄trahē. Informat p exemplū
p̄ Petri. Christus passus est
p nobis. uobis re. ex^o. vñ xp̄s
est quasi liber positus in pulpi-
to crucis ut discam^o obediētiā
patiētiā. hūilitatē. et charitatē.
Disce aut̄ quō se hūit spālis in
caplo qđ sibi tenebat. vñ Ber.
Stenit Jesūs corā p̄side inclina-
to capite. uultu placido. Simōe
raro. uoce submissa. desflexis i
terrā aspectib̄. vat̄ ad oppro-
bria. et ad verbera promptus.

III

et imitatores suos. Ne
ter. Sic honorabit quē rex uo
uerit honorarū. Excitat ad pu
nā spūalē. i. Macha. 6°. Ostē
rūt elephātib⁹ sanguinē. In
mat ad diligēdūz. Ber. Sup
via te mihi reddit amabile bo
ne Jesu calix quē bibisti. op⁹ re
deptionis nostre. Repat natu
rā āgelicaz. Ipse. n. xps ē lapis
angularis q̄ fecit utraqz unu.
Pacē dat int̄ deū ⁊ hoiez. ⁊ int̄
āgelū ⁊ hoiez. ⁊ int̄ hoiez ⁊ bo
minē. Eccl. In tpe iracūdie fa
ct⁹ est recōciliatio. Armat ɔtra
mūdū carnē ⁊ diaboluz. Vñ si
gnat p clypeum quēm leuauit
Josue cōtra haym. Sanat mē
tis uulnera. Numeri. 21. Aspi
ciētes i spētē ethnēt sanabāt.
Uiuificat spūalit. Ap⁹ ad ro.
Lu eēm⁹ mortui peccis qui. i.c.
Aug⁹. Mortuus ē unic⁹ ne ma
neret vnic⁹. Dicit p mare h⁹
mūdi. Exo. 4°. De vga Moy
si. Dulcorat. Exodi. De ligno
missio in aquis Marath. Obū
brat. Lant. 2°. Sub ūbra illius
quē desi. sedi. A culpa reuocaz.
Isa. 53°. Attri⁹ ē pp scelera no
stra. Reserat e ⁊ Isa. Dabis
clauē dauid. i. crucez sup hume
rū ei⁹. Illuminat. Vñ crux ē q̄li
cādelabz tabernacli. Itē Tho
bi. Illuminatus ē p fel. piscis.

Ornat. vñ dixit beata Agnes.
Et sanguis ei⁹ ornauit genas
meas. Christ⁹ passiōe sua uicit
diabolū quē ligauit. infernum.
quē spoliauit. mortē quā supra
uit. mūdum quē cōtempshit. sup
plicium qđ pulit. celum quod
apuit. Passio xpī tollit. ⁊ ui
tia capitalia. Tollit. n. supbiam
capitis inclinatio p quā uide
bat fugere titulū crucis. in q°
scriptū erat rex iudeoz. Inui
diā brachiorū extensio q̄si ad
āplexū inuitās. Auariciā mul
toz errogatio que in passione
tradidit. Ber. Disce hō inq̄stū
debes diligere deuz qui nobis
carnē suā in cibū. sanguinē i po
tū. aiam in p̄ciū. nestē crucifixo
ribus. corpus discipulis. m̄rež
Joanni. Accidiam festinatio ad
passiōē. Irā mollis respōsio.
Bulā fellis ⁊ aceti potatio. Lu
xuriā lateris uulneratio. In
redēptione nostra fuit grā mi
rabilis. P⁹ ex pte motui. qz
charitas dei uidit q̄ nec p ai
cos. nec p p̄cius poteram⁹ nos
redimere. ppterēa frēz n̄m se
fecit nostrā naturā assūmedo.
vñ ps. Redime me dñe ⁊ mise
rere mei. quia unicus. i. nō h̄ns
aicos. ⁊ paup. i. non h̄ns p̄ciū
sum ego. ⁊ ex pte redimētis
qui cuž liberare posset ex po-

Htentia fecit hoc pōti ex misericordia ut ad amore nos constringeret suū. et iusticie ipsi sa-
tissimacaret. **15°** ex pte redēpti q
opprimebat criminis fuitute. et
detinebat in carcere. **16°** tra
pīmū magnū erat q filius ser
uus fieret. ut seruus fieret li
ber. **17°** magnū fuit q do
minis ad carcerē limbi desce
deret. at seru⁹ celū ascenderet.
18° ex pte iusticie. q nullā iu
sticia dictabat ut inocēs puni
retur p reo. **19°** ex pte excel
lentie diuine. qī mirū erat q
pīciable pōnebat sub pīcio uilis
creature. **20°** ex pte pīci⁹ dati:
Si n. īdimisset nos sole adhuc
ad grās tenerem⁹. nūc at rede
mit nos aīa corpe et uita. ut ni
bil horum sibi subteraberem⁹.
Lirca passionē dñi nota septē
suauitates. I. Inclinationē capi
tis ad osculū in signū nře recō
ciliatiois. Brachior⁹ extēsiōez
ad āplexū in signū receptiōis ī
grām de pccō. Lateris aptiōez
pp effusione pīci⁹ nře īdēptōis
et ablutionis. Exiuit. n. sanguis
et aqua. Clauor⁹ in manibus et
pedib⁹ infixiōne pp memoriaz
nře recordatōis. **21. 49.** Nū
qd obliuisci pōt mulier infātē
suū. Corporis denudatōem in
exēplū nostre ɔfessiōis que dī

esse nuda. Crucis pī pīt
in exēplū nostre imitatōis. Co
rone spinee impositionē i figu
rā nostre glorificationis. **22.**
effectu passionis dñi ait Aug⁹
Per redēptoris nostri morte
de tenebris ad lucez. de morte
ad uitā. de corruptōe ad incor
ruptionē. de exilio ad patriaz.
de lucru ad gaudiuz. de terris
ad celeste regnū uocati sumus.
Itē dicit q xp̄s fuit sacerdos
p quē recōciliati sum⁹. fuit tē
plū i quo recōciliati sum⁹. fuit
deus cui recōciliati sum⁹. Xp̄s
fuit mediator populi iuqāici et
gentilis. et fm hoc dicit lapis
angularis. Itē dominus et ange
loz. et fm hoc dī pacific⁹. Itēz
dei et dominū. et fm hoc dī re
dēptor. Ber. Quid ultra de
buit facere et nō fecit. Absolut
uinctum. Illuminavit ceeū. Re
dixit erroneū. Reconciliauit
reū. Itē Aug⁹. Ecce pro impio
pietas flage. et pro stulto sa
piens illudit. pro mendace ue
ritas negatur. pro iniquo dā
uitia. pro crudeli misē
ricordia affligitur. pro misero
sinceritatis repletur aceto. Dul
cedo. ne imbuitur. p mortuo
uita moritur. Christus pro no
stra infirmitate medicinas ac
cepit in se curauit enim nos per

III

do ieiunavit qua/
nguita diebus tē. per sudor/
em quando factus est sudor
us sicut gutte sanguinis. per
mutationē quando fuit clavis
lancea vulneratus. per potio/
m quando gustauit acetū cū
le mixtum. per emplastrum
quando eius facies fuit sputis
illita. per elettuarium quando
corpus et sanguinē deditur ce/
na discipulis.

De cruce domini.

Lap. 12i.
In cruce xpī notāt̄ hec.
 Supplicium quo nullum
 mal⁹. Tre. j. Quos dēs q̄ trāsi
 tis p̄ via tē. Nulluz mal⁹ vico.
 ex eo q̄ p̄ assū est ipse iust⁹ p̄
 iniustis ex iniustis causis. sub i
 iniustis iudicib⁹ et iniustis penit⁹.
 Opprobriū quo nulluz uilius.
 Sapie. 5⁹. Morte turpissima cō
 dēnemus eū. Preciū quo nullū
 cōuenientius. ut p̄ lignū ue
 nit clpa. sic et p̄ lig⁹ redēptio.
 Mysteriū quo nullum p̄sum
 dius. E. 5⁹. possitis com
 prehendere cuz omni
 ctis tē. quod exposuit
 cruce. Exemplū quo i. ipse
 ciuis. j. Petri. 4⁹. Aps p̄... ē
 p̄ nobis tē. Crux multis re
 bus cōpat. Ipa est enim clavis
 Uctis arcpe. Nauis

ris. Arbor daniel. Palma fru
 ctuū Salomonis. Baculus Ja
 cob quo trāsūt iordanē. Spe
 culum imitationis. Scala ascē
 sionis. Hamus quo Leviathā
 capitur. Locular quo xpī san
 guis exprimit. Lythara qua
 demon saulī compescitur. Pa
 lus quo serpens ethneus suspe
 ditur. Thau quo frontes fide
 lum signantur. Landelabrum
 quo tabernaculū illuiaſ. Lignū
 aquas marath dulcorās. Cir
 ga Moysi p̄ mare rubrū pplz
 dei duces. Gladiū ipū Soliā
 decapitās. Uxillū ad pugnam
 spūalē colligēs. Cathedra di
 scipulos xpī erudiens. Equis
 dei amicos honorās. Cypeus
 Josue bay ipugnās. Liber my
 steria p̄fuda ſtinēs. Altare ac
 ceptissimā oblatōeſ recipiens.
 Septē vba xp̄s i cruce p̄tu
 lit. p̄ ignesce illis. 2⁹. Mo
 die mecū eris i padiso. 3⁹. Mu
 lier ecce filius tuus. 4⁹. Sitio.
 5⁹. Hely. Hely. Lamazabata
 ni. 6⁹. Pater in manus tuas cō
 mēdo spiritum meum. 7⁹. Co
 sumatū est. Per p̄mū dōcemur
 iniurias dimittere. Per 2⁹ pe
 tētes exaudire. Per 3⁹ pentes
 honorare. Per 4⁹ salutē nrāz
 desiderare. Per 5⁹ ad deum
 in necessitatibus clamare. Per

Hextū autū nostrū i deo pō
nere. Per septimū uitā nostrāz
fīa debito cōsumare. Quat
tuor brachia crucis signat q̄t
tuor v̄tutes quib⁹ extēdi debz
hō noster interior. Signat eim
ps superior charitatē. Inferior
būilitatē. A dextris obediētā.
A sinistris patiētā. Itē i q̄ttr
or brachijs crucis notat bene
ficia crucis. Signat eim ps su
perior ianue celestis aptionez.
Inferior inferni destructiōem.
A dextris ḡe collationez. A si
nistris peccator⁹ remissionem.
Quartuor ligna fuerūt i cra
ce sicut dicit magister in histo
ria. Pes nāq̄ crucis de cedro.
Stipes de cypso. Trāsuer sale
de palma. Tabula de oliua. Si
gnat eim cedrus altitudinē cō
réplationis. Cypsus famā bōe
opinoris. Palma fructū iusti
tie. Oliua lenitatē misericordie.

De descensu xp̄i ad iferos.

Lap.

Hec tatus esset descensi.
liberādoꝝ casus. Prim⁹ eiz l.
sic in statera liberi arbitrii p̄
situs erat ut poss⁹ ad uitā ete
nam ascēdere. uel ad mortē i
scendere put uellet. Sed pcc.
pacto sic alterū brachiū state
re per onus culpe dep̄ssum es..
ut esset in imo inferni. alterum
bō in sumū celi. Nō at alcēde
ret depressoꝝ nisi descendere
brachiū aliud. Descedit ḡo vo
minus usq; ad infernū ut ho
minē captiuū elevaret usq; ad
celū. **E**ertia rō est quare xp̄s
descendit ad infernū. s. ut sicut
vixis fuerat lumē mūdi p pre
sentis corporalē. ita mortu⁹ esset
inferni lumē p diuinitatis ma
iestate. **4** rō est ut idem xp̄s
hoc exequeret p efficaciam qđ
passioꝝ sua meruerat fm suffi
cietā. Duo q̄ppe meruit p suā
passionē. s. satiſfactōez. ianue
aptionē. i ideo haꝝ duo effecit
in descensu suo infernos. qđ p
satiſfactionē so. **5** it iiz um
cula captiuitatis. **A**aptionez
me facta est illustratio
et fm luce ex
teriorū. **6** at xp̄s oms
illos q̄ meriti sui capaces eē po
terāt. sicut fuerat sancti p̄es
q̄ n pp reatū psone. sz pp rea
tu nature. **7** retinebāt. Dā

III

at h^o meriti capaces non
sunt. neq^z piuli in limbo deteti.
qr de corpe xpⁱ nō sunt. nec per
fidei. nec p fidei sacramētū. Di
cēdū est g^o q^z aia xpⁱ p tridū
mortis sue cu scis prib^z i limbo
fuit. Ibidē fuit et latro cui dñs
dixit. Hodie meū eris i padis
so. qr noīe padis intelligitur dei
fructio. qr pacta dei passio. tā
ipē latro q^z alij q^z erat i limbo
uidetur deū p eentia. Ad quē
at ifernū descēderit si scire uo
ueris. nota q^z ifern^o sumiur
dupliciſ. s. p pena. et p loco pe
ne. s. p mū d^z q^z demones in
fernū secū portat sep. Itē put
sumiſ p loco pene ifern^o qua
drupliciſ distinguiſ. Un^o est in
fernus dānator^z in quo ē pena
sensus et dāni. ac tenebre interi
ores et extiores. i. absētia grē.
Iste sep hēt luctū. Sup hoc lo
cū est purgatori^z in quo ē pēa
sensus et dāni. et ad tēpus. et sūt
ibi tenebre exteriores. et nō in
teriorē. qr hnt grām lucē in
teriorē qua uidēt se esse saluā
dos. Supm^o loc^z inf hec ē lim
bus scōz patruz ubi fuit pena
dāni et nō sensus. et fuerunt ibi
tenebre exteriores. et nō tenebre
pnatiōis grē. Ad hūc locū xpⁱ
descēdit. ac suos ide liberauit.
et sic ifernū momordit. qr pē

absulit. et pē reliquit. mortem
vō quo ad electos penius de
struxit. sic dicit Osee. O mors
ero mors tua. ero morsus tu^o.
o iferne. in Osee. 13°. Hic quo
q^z loc^z sin^o Abrahae dicebat.
qr Abrahā ibi fuit. Sz nūc ce
lū empireū ē sin^o Abrahae. qr
iam el ibi Abrahā. A nullo pē
ctoz locoz est trālit^o ad aliū.
nisi q^z olim a scōz fuit trālit^o
ad qrtū. hoc est a purgatorio
ad limbū scōz patru. Ex iā p
dictis p^z quare cātam^o Libera
aīas omnū fideliū defectorū
de penis iferni. et de p̄fundō
lacu. qr ifernus ibi sumiſ pro
purgatorio. sicut et ibi sumiſ p
limbo qñ dicit xp̄s ad inferos
descendisse. Ex pdictis collige
q^z xp̄s mortuus corpe descen
dit ad iferos in aia. et surrexit
i utroq^z. Dicēdū ē q^z xp̄s illo
triduo tot^z fuit i sepulchro. Sz
nō totū. et totus fuit in iferno.
Sz nō totū. qr tot^z dicit psonā.
totū vō dicit naturaz. Similit^o
dicēdū q^z cu unio aie cu corpe
faciat hoīem xp̄s i illo triduo
nō fuit hō. Iz aia et caro unita
essent cu vō.

De refrectōe xpⁱ. **I**a. 23.
Dicit^o Krist^o surrexit 3° die
a mortuis resumēdo cor
p^z nī tale qle prius hūt. Sz im-

passibile et immortale. Caro enim Christi que in nativitate floruit. in passione aruit. per gloriam resurrectorum resfloruit. et renouata est ut agle iumentum. tunc leo catulum suum suscitauit. et ut fenix rexit. tunc sicut dominus Ihesus figuratus ex eodem luto fracti uasili fecit uas aliud sicut placuit in oculis eius. Tunc Jonas dominum uentre ceti illesum exiuit. tunc ueselitum est cadelabrum auro. tunc suscitatum est tabernaculum dauid quod cecidit. tunc resul sit sol quod prius erat in nubilo. tunc vivificatum est granum frumenti quod cadens in terram mortuum fuerat. tunc ceruus resupnit cornua. tunc Sason tulit portas cum postibus. tunc Joseph eductus de carcere rediens et constituit dominus Egypti. tunc osculus saccus circumdat letitia. Dominus probavit resurrectorem suam esse ueram per angelos quod non metuerunt. Math. 28. Redens autem angelus dixit mulieribus. Jesus per inimicos quorum ualidissimum est testimonium. Math. 28. Ecce quoniam de custodibus uenerunt in ciuitatem. et nicias uerunt principibus sacerdotum et ceteris. Jesus probavit eam non esse arte magica factam. et hoc per comedionem. Jesus non esse factus corporis. et hoc per tactum. Jesus probavit in eodem corpe quo passus est factam. et hoc per ostensionem.

one cicatricem. Jesus probavit eam fuisse in corpe glorificato unito deitati. et hoc per ingressum in domum ianuis clausis. Jesus probavit eam multis apparitionibus. Appearuit namque ipsa die resurrectionis quandoque. Et per Mariam magdalenam. Jo. 21. Mulier quod ploras. Secundum mulieribus redeuntibus a monumento. Math. vltio 23. Petrus. sed non inuenit me dominus. duobus discipulis eum ibi in emate. Luce vltio. Tertius discipulis congregatis per metum Iudeorum quoniam Thomas non fuit cum eis. Jo. 20. Jesus apparuit inter resurrectionem et ascensionem quandoque. Et per Thomam cum aliis. Jo. 20. Quartus discipulis presentibus ad mare thiberiadis. Jo. 21. Quintus discipulis in monte Thabor. Math. vltio 24. in Hierusalem. Sextus quoniam comedit cum discipulis. Math. et Luce vltio. et actum. Multis de causis surrexit dominus. scilicet ut scripturas implaret. quoniam enim dominus dixit. Ecce ascendimus in hierusalem et ceterum. Luce. 18. subiuxit et die tertia resurgent. ut nos ad surgedum spiritualiter praearetur. quod turpe est ut sedeat seruus quoniam coram eo surgit dominus. ut futuram resurrectionem in se probaret. ut potentiam sue diuinitatis ostenderet. quod mortuos suscitat non est opera naturae. sed die poter-

tie. Non est enim regressus a
puatione ad habitū, ut nos ad
contēnenda terrena pro adipi
scenda gloria animaret. Sur
rexit christus uelociter. qz ter
tia die. Nam sicut ianuis clau
sis ad discipulos intravit. et si
cuit salua uirginitate de utero
matris exiuit. sic eum mortuū
nec petra in qua iacuit. nec mi
litum custodia potuit retinere.
Integraliter. qz in corpe et anima.
Socialiter quia multa corpora
sanctorum qui dormierāt sur
reixerunt. Eternaliter. Ap^o ad
Ro. 6°. Christus resurgēs ex
mortuis iam non moritur tē.
Similiter surgēdum est nobis
spiritualiter sicut eis modis re
surgemus in die iudicii corpo
raliter. Resurrectio christi est
causa et figura nostre resurre
ctionis spiritu ilis. causa dico
motiuā. et hoc dicitur. qz causa
motiuā est in cōpatione nostri.
Dum enim consideramus glo
riam resurrectionis christi mo
uemur ad surgendum in nou
itate uite. Item causa motiuā ē
in consideratōe dei patris. qm
pater dans resurrectionē fi
lio mouetur ad dandam eāde
gloriā fratribus suis. sicut rex
quando facit filium suū militē
mouetur amore filij ut cum eo

faciat multos milites. Figura
vero fuit. quia sicut christ⁹ sur
rexit in nouitate uite. ita et nos
in nouitate uite abulemus. Itē
sicut diem resurrectionis chri
sti precessit dies mortis in pa
scue. et dies quietis in sabbato
sequentia. ita et nostrā gloriosaz
resurrectionem precedit in no
bis mortificatio uitorū. et ges
contēplationis eternoz. ~~No~~
ta qz sicut duplex est mors. s.
anime per culpam. et corporis
per extinctionem. ita duplex
est resurrectio. s. anime p grāz.
et corporis per gloriam. Et si
cuit aie mors causauit mortem
corporis. sicut habetur Gen.
3°. Ita econtra resurrectio aie
causabit resurrectionē corporis
gloriosam. ~~Sciendū qz qdaz v.~~
resuscitantē sicut Samuel.
qui licet uere Sauli. apparue
rit. vt habetur primo Regum
27°. non tamen uere resuscita
tus fuit quidam imperfecte si
cuit Lazarus iterum moritur.
quidam perfecte sicut christus;
semper uicturus. Prima resu
scitatio significat conuersione
sive penitentiā hypocrita
rum. Secunda reciduantium.
Tertia pseuerantū.
~~De ascensiōe christi.~~

~~Cap.~~

124.

Differētia ē int̄ ascēsiōz.
7 assūptionē. 7 euolatōz
qm̄ ascēsio pertinet ad chrisṭū.
Assūptio ad beatā viginē. Euo-
latio autē ad alios scōs. Et rō-
b̄ mōi est. qm̄ ascēsio fit ppria
v̄tute ascēdētis. Assūptio autē
v̄tute xp̄i assūmētis qua filius
obseq̄t matri. Euolatio vō fit
ministerio angeloz. Alia ē dīa
qa locus euolatiū est s̄m distin-
ctionē choroz. Locus vō assū-
pte v̄ginis est sup choros āge-
loz. Loc⁹ xp̄i ascēdētis ē supra
uel ultra locuz assūpte v̄ginis.
Circa ascēsionē xp̄i octo sūt
cōsiderāda que circūstāt ascē-
sionē. 7 colligunt ex officio de
ascēsione. **P**rimū ē q̄ eleuat⁹
est uidētib⁹ discipulis ut des-
deriū uenēdi ad ipz exītaret
in eis. **2⁹** est q̄ nubes suscepit
eum ab oculis eoz. p umbram
nubis signat⁹ q̄ in hoc mortali
corpe Iesum in altū uidere nō
possum⁹. **3⁹** ē q̄ eleuat⁹ ma-
nibus serebat⁹ in celū. Eleuauit
man⁹ ppter dno. s. ut suos p̄i
offerret. 7 ut inimicos man⁹ al-
te retracta p̄cuteret. **4⁹** est
q̄ bñ dixit eis ut eos cōtra ho-
stem muniret. 7 homis celestib⁹
augeret. **5⁹** est q̄ ascendit in
iubilatione qd̄ refertur ad: no-
cen̄ iocūditatis redēptoz ascē-

dentium cū iplo qui prius nō
ce lachrymabili in portis infer-
ni clamauerunt. Aduenisti de-
siderabilis qm̄ expectabam⁹.
6⁹ est q̄ ascendit i uoce tube.
qd̄ refert ad sonū p̄dicatiōnis
apostolorū qui sonus fuit eis
iunctus dicente dño. Euntes
in mūdum uniuersum p̄dicate
euangeliū oī creature. **A**dath.
ultimo. **E**x tunc enim in omnē
terrā exiuit sonus eoz. **7⁹**
est q̄ ascendens in altū captiuā
duxit captiuatē. id est captiuos
in captiuitate ifernī quos
secum uictor eduxit. **8⁹** est q̄
dedit dona hoib⁹. quia omnia
bona nostra desursum sūt. quo
christus ascendit. **H**orū prima
duo habent ex ep̄istola. s. ter-
tiū 7 quartū ex fine euan-
geliū. Luce ultimo. quintū et
sextū ex ps. septimū 7 octa-
uiū ex ep̄istola Pauli ad ep̄be.
4⁹. Ascendit christus egressus
ad celum multipliciter. s. tāquā
uerus obediens completa obe-
dientia quo ad patrez tāqz ho-
nis mediator facta pace 7 cō-
cordia quo ad homines tanqz
strēnuus ppugnator cōtra de-
mones. Ascendit xp̄s pluribus
de causis. s. ad q̄scēdū post la-
bores quibus fatigat⁹ fuit tri-
ginta tribus ānis nobis finēs.

III

na intercedēdū p amicis p q'
bus vtilit laborauit. Ber. Se-
cūrū accessū habes o homo ad
deū ubi habes filiū mediatorē.
7 matrē mediatrixē. Fili⁹ ostē-
dit patri latus 7 vulnera. Ma-
ter ostendit filio pect⁹ 7 ubera.
ibi nulla potest esse repulsa. ubi
tot occurrūt amoris insignia.
Chrīstus g⁹ optim⁹ aduocat⁹
est qui tot hēt linguis pro no-
bis loquētes quot p nobis vul-
nera accepit. Ad cōquerēdū de
inimicis p qbus uires suas im-
utiliter expēdit. Isa. In nacū
laborauit. Item ascendit xp̄s ut
nobis locū pparet. Jo. 10⁹. Ua-
do uobis parare locū. vt fidu-
ciām hoc ipm spādi nobis tri-
bueret. vt in corpālē possēdīz
eterne hereditatis nos mitte-
ret. Jo. 13. Si eiz nō abiero pa-
clys⁹ nō ue. ad vos. Ut deside-
riū nostrum post se traheret.
Lānt. Trahe me p⁹ te. Ut uiā
nobis ad celū ostēderet. qz si-
cū dixit Lucas. Eduxit dñs
prīus discipulos suos foras ci-
uitatē in Bethaniā vt ipa e-
ductione cognoscerent hic nō
habere manētem ciuitatē. Qd
aut i Bethania eduxit eos p̄us
que interpretas dom⁹ obediētie
signat qz p bonū obediētie trā-
ficiū eset ad celestia. Post h⁹

transire fecit eos in monte oli-
uarū. vt per montes intelligat
eminēcia spūs in cōtemplatione.
p oliuas aut pinguislmi pecto-
ris denotio. Ulteri⁹ vo p⁹ ista
nō restat nisi salt⁹ aie in celuz.
Exaltat⁹ fuit xp̄s triplicif. s. i
terra p vite meritū. sup terraz
p crucis suspensiū. sup celos p
ascēsiōis iubilū. Ascēsio chrisī
fuit angelis mirabilis. Isa. 63⁹.
Quis ē iste qui uenit de edon
tinctis vestib⁹ de bostra. demo-
nibus terribilis. s. R. S⁹. Non
fuit tātu⁹ gaudium heri et mi-
dus tertii. Uhe nobis. Hec st̄
bba phislinoz quādo uocise
rabātur filij Israhel. dū addu-
ceretur archa federis de sylo
in castra ut per eam haberent
diuinū adiutoriū i prelio. Mo-
minibus salutaris sicut appa-
ret supra ex multipli ascēsiōe
xp̄i. Ascēdit chrisīs multipli-
citer. s. potent. qz eleuatis ma-
nibus ferebat in celum. Patēt
qzuidētib⁹ illis eleuat⁹ ē. Gau-
dēter qz ascēdit in iubilatiōe.
Decēt qz cū duab⁹ turmis re-
grediebat. s. hominū. 7 āgelo-
rū. Non autem dico qz ibi fue-
rint angeli in adiutoriū necessi-
tatis. sed in obsequiū dignita-
tis. Homines quoqz illos dico
quos de inferis liberauit. 7 qz

Apostolus post resurrectionem mortui sunt de numero saluadorum, nec purgatorio ulterius indigentes. Llementer quod budi dixit eis Christus non statim post resurrectionem celum ascedit triplex rota. **C**um differenda erat ascensio ut multi plures probaretur resurrectio, ut dicitur Actuum 1. In multis argumentis apparens eis per dies 40.

Constat ut patientia nostra infonneret qua mercede debemus equum expectare, sicut agricultura non statim post seuationem metit, sed fructum maturitatez expectat. **C**onstat est propter discipulos consolationem, ut dicit glosa, Act. 1. sicut 40. fuerunt hore mortis Christi, ita 40. diebus cum eis conuersatus est post resurrectionem, quia consolatio divina excedit tristitia humana. **N**ota quod Christo conuenit descendere de celo tamen modo secundum diuinam naturam, quia de illuc uenire dicit, ubi spiritus effectus apparuit, sed ascendere propter ei conuenit secundum humanam naturam, quod secundum illam solument modo mutant locum, non secundum diuinam naturam.

De ascensi Christi ad dexteram:

Lap.

25

Hoc secundus Christus in celum sedet ad dexteram dei prius omnipotentis. Duo intelliguntur per dexteram. **P**rimus est equalitas

maiestatis ad quam Christus sedet secundum divinitatem. De hac dextera loquitur apostolus dicens, Talem habemus pontificem qui consedet in dextera maiestatis in excelso. **E**cce ergo per dexteram intelligitur potiora bona glorie in quibus Christus sedet secundum humanitatem, quoniam collatum est ei a deo quod conseruit potuit, et licet ab instanti concepti onis Christus accepit bona glorie et glorie in anima eadem tam bona fuerunt in ascensione manifesta, et in loci congruetia completa. De hac dextera dicitur ad colorem 3. Quae sursum sunt querite ubi Christus est in dextera dei sedes, ubi dicit gloria, que sursum ubi sedet Christus sunt potiora bona glorie et glorie. Dicimus ergo quod ascensio Christi fuit tantum ad locum quem ad dignitatem inquit quod fuit ad locum sic ascendit super omnes celos usque ad dignissimum locum celi empirei, siue ad altissimum enim propter eo quod nobilissimo enim corpori Christi congruit locus talis. Non est tamen dicendum quod corpus suum sit obligatum ad locum illum, sed quod locum ille sit sibi secundum congruetiam deputatus. Inquit autem ascensio fuit ad dignitatem, sic sedet ad dexteram patris, non tamen quod ad situm quod prius non conuenit, sed quo ad excellentiam duplice sicut dictum est quod per dexteram intelligitur equalitas

V

maiestatis q̄ cōpetit xp̄o fz di
uinciatē uel pfectio p̄mij q̄ sibi
cōpetit fz huānitatē. Prete
reūdū quoqz nō ē q̄ credimus
xp̄m ad dexterā dei p̄is sedē
tē. Stephan⁹ at uidit eū stātē
a dextris dei. q̄ nos credim⁹
eū regnātē t̄ gescētē q̄d notaſ
in ſeſſione. fz Stephan⁹ i tribu
latōe poſit⁹ hūit ppugnatōrē
t̄ ſuſceptōrē. vñ uidit eū stātē
ad erito xp̄s tr̄ ſedere ad de
xterā dei. Sedere qdē q̄ labo
rauit. ps. In labo. ſui a u. mea.
Ad dexterā at. q̄ diu fuit i ſi
niſtra aduerſitatis. ps. Afflic⁹
ſu t̄ hu. ſu mi. Dei q̄ p̄ abieci
onē merito d̄z cōſeq̄ gl̄iam. qa
q̄ ſe humiliat exaltabif.

Explicit liber quart⁹. Inci
piunt Capitula libri qnti.

D e v̄tutib⁹ t̄ origie gr̄e.	1
D e bono.	2
D e diſtinctōe gr̄arū.	3
D e effectu gr̄e.	4
D e v̄rtutib⁹. t̄ primo quid ſit v̄rtus.	5
D e pfectōne v̄tutuz.	6
D e equalitate v̄tutū.	7
D e conēxione v̄tutū.	8
D e cōmēdatione v̄tutū.	9
D e effectu v̄rtutuz.	10
D e merito v̄rtutum.	ii
D e bilitatōe v̄tutū.	12

D e operib⁹ meritorijſ.	13
D e fine actiōis.	14
D uid mereamur.	15
D e diffinitionib⁹ t̄ diffe rentijs v̄rtutū.	16
D e differentia v̄rtutū car dinaliū t̄ theologicaꝝ	17
D e v̄tutib⁹ theologicis in genere.	18
D e fidei utilitate.	19
D e effectu fidei.	20
D e articlis fidei.	21
D e spe. 22. De charitate	23
D e differentia iuter chari tatem t̄ aliōs mores.	24
D e effcū charitatis.	25
D uib⁹ reb⁹ charitas affi mletur.	26
D e excellētia charitatis.	27
D e ſignis dilectionis.	28
D e gradib⁹ amoris.	29
D e ordine charitatis.	30
D e dilectione pximi.	31
D e dilectione inimicor⁹.	32
D e v̄rtutib⁹ cardinalib⁹ in genere.	33
D e prudentia.	34
D e tēperantia.	35
D e fortitudine.	36
D e iuſtitia politica.	37
D e donis in cōmuni.	38
D e timore in cōmuni.	39
D e timore ſeruili.	40
D e timore initiali.	41
D e timore filiali.	42

De dono pietatis.	43
De dono scientie.	44
De dono consilij.	45
De sapia et intellectu.	46
De beatitudinib ^z in gñe.	47
De p ^a beatitudine.	48
De secunda.	49
De tertia.	50
De quarta.	51
De quinea:	52
De sexta.	53
De septima.	54
De octaua.	55
De sensibus spñalib ^z .	56
De fructib ^z spñalib ^z .iz.	57
De dulia et latria.	58
De pceptis in gñe.	59
De primo pcepto.	60
De secundo.	61
De tertio.	62
De quartō.	63
De quinto.	64
De sexto.	65
De septimo.	66
De octauo.	67
De nono et decimo.	68
De consilijs in genere.	69
De consilijs euangelicis.	70

Expliunt capitula. **I**ncepit
liber quintus.

De virtutibus et origine gra-
tie. **L**ap. .i.

Quidammoduz de
celis de^z n̄ desce-
dit per eentia sua
icōmutabile. s^z p
manetem. ita nec spūs rōnalis
eleuat supra se per sitū locale. s^z
per hitū deiformē. Unū necesse
est spūi rōali si d^z esse dignus
eterne beatitudis q^a p^z ticeps fiat
influctie bonitatis diuine.

De bono.

Lap. 12.
Habonū grē nō pōt q^z
p se uenire cū h^o n̄ sit b^z
limites nature. s^z b^z influentiā
largitatis diuine. Sicut n. crea-
tura p sua defectibilitate suo
principio semp eget. ut sit in esse
nature. sic idem principium pro
sua bonitate influere nō cessat
creature rōali uitā spūalez. ut
bū sit ei i ee grē quā nō p̄t hē
sine deo largitore. Uerū tamen
inxusibilis est homo si grāz
gratū faciētē nō recipit. q^a grā
gratis data semp presto est li-
berū arbitriū excitare et cōmo-
uere cui^z est huic amonitoi cō-
sentire. et hoc est quod in se est
facere. quo facto potest hō ad
gratiam gratum faciētē se p-
parare. Quāuis enī grā hēat
dei dono efficiente. non tū sine
libero arbitrio consentiente. q^a

V

sicut ait . Qui creauit te
sine te. n̄ saluabit t. m̄ne te. Itē
grā gratū faciēs a trib⁹ ē. sed
aliter ⁊ alit. Est eim a deo effi-
ciēte. a grā gratis data liberū
arbitriū excitātē ⁊ mouēte. ⁊ a
libero arbitrio cōsētiēte. q̄uis
eim liberū arbitriū non possit
gratiā efficere i hoie. pōt tamē
se ad hoc habilitatē ⁊ ppāre ut
bēat. Sicut aliq̄s nō pōt illu-
minare domuz. pōt tñ aperire
fenestrā quo facto sol intrat i
domū illuminat. Q d̄ aut̄ dico
de libero arbitrio consentiēte
intelliḡ . q̄ in pū-
lis fides sacramētū ec-
clesie. ⁊ n̄ efficit. ⁊ ex-
cusat e . **S**cīe
dū etiā q̄ d̄ ppa-
tio ad grām erip̄. effi-
cīs. formalis. ⁊ maternalis. p̄
est a deo. 2 a grā gratis data.
3 a nobis. Aia nāq̄ hēt facul-
tate ⁊ i st̄inctū cognoscēdi ⁊ di-
ligēdi deū ex natura. sed nō h̄z
cognitionē vītatis ⁊ ordinē di-
lectionis nīl ex grā. **A**d opa-
bōa tria nos incīta. s. lex nātē
que scripta est in corde . s. di-
cēs. Que unlīt ut faci. go-
bis hoies ⁊ . Rō que dicit ea
esse delectabilia. uelia. rhone-
sta. Grātia que dicit seruēdū
esse deo. q̄ sumē bon⁹ subue-

niendū pxio. q̄r dei filius. quis
imago dei. q̄r i b̄titudie soci⁹.
Grātia nō datur ei q̄ se nō ha-
bilitat ad grām. ⁊ de hoc m̄ltā
bēs exēpla. s. in illo q̄ ad largi-
tem manū n̄ extēdit. q̄r de⁹ q̄
tū i se ē dat oib⁹ affluēt. In il-
lo q̄ cōtra lumen oculos claudit
cū de⁹ facit oriri sole sunz sup
bonos ⁊ malos. In illo q̄ fontē
repiēs fūndū uasis surſū erigit.
q̄r deus sicut ait Aug. ingēti li-
beralitate. ac libertatis uberta-
te repleuit oēs. creaturas pro-
captu eaz. In illo q̄ domū suā
cīngit spīnts ne igrediat aic⁹.
Ipse vō de⁹ sep̄ stat ad hostiū
⁊ pulsat. In illo q̄ cātabz ⁊ zi-
zaniā nō extirpat de agro suo
pp qd fruct⁹ pficere nō pñt.
In illo q̄ ligna igni subtrahit.
q̄r tūc ignis deficit. In illo qui
ad sumēdū cibū negligit os a-
perire. q̄r talis tñ merito fame
mori. In illo q̄ tpe pugne arma
projicit. q̄r talis sepe capitur ⁊
vulnerat. In illo q̄ mouere ne-
gligit remos tpe tēpestatis. q̄r
talis submergitur. In illo qui
ex̄ns in egritudie medico con-
tradicit. Grātia nobis pcedit
a deo sicut radius a sole. sicut
germē a radice. sicut mel a flo-
re. sicut rūnus a fōte. sicut ima-
go ab artifice. Fin exēplar iti⁹

¶ facturam exterius.

¶ De distinctione grāz.

¶ Cap.

13.

Gratia dī triplex. Prio
gnaliter. et sic grā ē ad
iutoriū diuinū creature gratis
impēsū et idifferēt ad quēcūqz
actū. qz sine hō mōi adiutorio
grē nihil possum⁹ facere. ino
nec ī esse durare. 2⁹ dī gratia
spāliter. et talis grā dī gratis
data. s. donū quo se hō prepat
ad suscipiēdū donū spūs sancti.
Huius eīm grē est reuocare li
berū arbitriū a malo. et excita
re ad bonū sine qua null⁹ facie
sufficien⁹ q̄stū in se est ut ppa
ret se ad salutē. 3⁹ dī grā ppe
. s. donū datū diuinit⁹ ad merē
dū. qd qdē donū grā gratū fa
ciens appellat. Sine ista gratia
nullus potest mereri. nec ī bo
no pficere. nec ad gloriā pue
nire. Ista grā triplex iuenerit
et iuenerit ex v̄bis Ap̄lī ubi ait.
Grā dei sum id qd su. ecce p
ma. et grā eius in me uacua nō
fuit. ecce secūda. sed grā ei⁹ sep
in me manet. ecce tertia. Pre
ter pdicta dī grā gratis dās.
ut est deus. Item grā gracie si
gnū ut est pphetia et potestas
faciendi miracula. Grā gratū
faciens distinguitur in opātez.
et coopante. Grā opans dī p

ueniens. et incipie. et al.
qz peccatū expellit. Grā coo
perans dī subsequēs. et pficies
ac diuinās. quia liberum arb
triū adiuuat. et ei coopatur in
merito. Multipliciter disti
guit bonum. est enim bonum p
essentiaz. et hoc est deus. Unde
nemo bonus nisi solus de⁹. Est
et bonū per picipationez. et il
lud distinguitur in bonū natu
re. Unde Aug⁹. Omne quod ē
in op̄tu est bonū est. Gen. 2⁹. Ut
dit deus cuncta que fecerat. et
erant ualde bona. Item est bo
num in gñe. hō in gñe. et nū in ob
iecto sicut est osyna. Naz
ibi est actus in debita materia
etiā si desit forma substātiarū.
Itē est bonū ex circūstātia. hō
est quando bonū ex gñe uelut
debitis circūstātib⁹. sicut ē da
re elemosynam indigēti tēpō
debito ex cōpassione et hō mōi.
Item est bonū uirtutis. et hoc
est quando additur op̄i pfectō
ex pte opantib⁹ que est p hituz
mentis bene constitute. Itē est
bonū meriti. Iu hoc est quādo
ad operi ipsi debiti finis i
ten. sup motuz naturale. Itē
est bonū gracie ut est ipse ha
bit⁹ gratū deo faciēs. Itē est
bonū glorie ut homī remune
rationis eterne.

a gre.

Cap. 4.

Effectus gratie ē qđ ex
icit liberū arbitriū ad
ne cogitādū. ⁊ sanat ipsū ma-
indo affectuz ipsūqz roborat
ducendo ad actū. Itē gratia
dominē deo reconciliat. a pec-
cato quoqz liberat. ⁊ penaz e-
ternam in temporalē cōmutat.
Item gratia opera nostra me-
ritoria facit. ⁊ bona per pecca-
tum cōmissa restituit atqz sta-
buluz in palatiū conuertit. Itē
p ḡam efficitur anima sponsa
christi. filia regis eterni. ⁊ tem-
pluz spiriti sancti. Itē gratia
ipsam aiā purgat. illuminat ⁊
pficit. Itē ⁊ gratia mentem ele-
vat. deo amūlat. ⁊ spūali sola-
tio cibat. **N**ota q̄ quis v̄t
gratuita simul insit aie cū ḡa.
nō tñ h̄ effectū suū tā cito si-
cut ḡa. qm̄ effect⁹ ḡe ē faceř
gratū deo. ⁊ facere dignū vita
eterna. ⁊ hic effcū statī inest pu-
ero post baptis̄mū. Virtutis āt
effcū ē elicere actū meritoriu-
de potētia. ⁊ hic effcū n̄ statiz
inest puerō p⁹ bapti. **L**o āt
n̄ ē pp defectū v̄tutis
potētia nāte agētis. Pueri. i
ē apt⁹ ad act⁹ uolūtarioris. vñ
sciēdū q̄ triplex ē pfectio. p⁹
ē ḡe ⁊ causā v̄tutii. 2⁹ ē v̄-
tutis. ⁊ causat bonū actū. 3⁹ ē

opis v̄tutis. ⁊ cāt mēritaz. p⁹
pfectio pficit aiam. 2⁹ perficit
aie potētias. 3⁹ perficit ipsos
actus.

De v̄tutib⁹. ⁊ pmo qd sit vir-
tus.

Cap. 5.

Vinc d̄ v̄tutib⁹ ē agēdū.
⁊ primō quid sit virtus.
Virtus est ut ait Aug⁹. bona
qualitas mentis. qua bñ uiuit.
qua null⁹ male utit. quā solus
de⁹ in hoie opaf. Hec diffini-
tio dat in cōpatōe ad agētem:
Itē Aug. Virtus est h̄t⁹ mētis
bñ institute. hec dat in compa-
tione ad bonū in quō est. Item
phūs. Virt⁹ est habitus uolū-
tarioris imēdiata cōsistēs q° ad
nos terminata rōe put sapiēs
determinabit. Hec dat in opa-
tōe ad actū i quē est. Itē phūs
Virt⁹ est dispō pfecti ad opti-
mū. hec datur fm cōpatiōez ad
finem. Item Isidorus. Virtus
est animi habitus. nature dec⁹
uite ratio. morum pietas. cul⁹
dignitatis. honor hominis. e-
terne beatitudinis meritū. hec
datur in cōpatione ad effectū.
Diffinitio Aug. sic expōit. Vir-
tus ē bona qualitas. hic ponit
qlitas p ḡe. bona v̄o ad v̄ram
malarum qualitatū amme. Di-
cif̄ quoqz bona qm̄ a bono deo
dat. ⁊ bonos tñ inhēt. ⁊ bōs

Lfacie et ad bonum pducit. mentis ponit ad differentiā qualitatuz que sunt in corpore. qua bñ ui uitur ponit ad differentiā qua litatū qbus recte intelligit. si cut est scia qua null^o male utit ponit ad differentiā qualitatuz qbus bene et male uti possim^o. quā solus deus opaf in homie ponit ad differentiā yrtutū car dinaliū que hñt p acquisitionez. Circa aliā diffinitōez Aug. no tandū est q ibi ponit hñt mē tis bene iſtitute. et hoc ad similitudinē regni. qd tunc bene in ſtituitur qn recte cōſulit et bñ impatur. et iuste obeditur. Eodem mō bene iſtituta est mē ſi rō recte cōſulit. ſi uoluntas bene imperat. ſi sensualitas de bito mō obteperat. Ethimologia uirtutis hec est. Virtus n. dī quasi uis intus. et hec uis cōſlit in aggressione arduo rū. in tolleratiā aduersorū. et in abſtinētia placitorū. Itē dicitur uirtus quasi uiror nitens. Itē dicitur uirtus quasi uirū tuē. Itē dī uirt^o quasi uirib^o nitēs. Itē dī uirtus quasi uiri status.

De pfectione uirtutum.

Lap.

L6.

Cum uirtus in medio cō ſitiat fm phm. illud me diū est in tribus. s. in agendis. i.

itra. ſupra. et citra. Rōnale obſequiū ueltru. Rō. 12°. In habēdis. s. inter ſyſfluū et indigentia. puerbi. Diuiti et paupertates ne vederis mihi. In ſuſtinēdis. s. inter eleuari pſperis. et deſci i aduersis. illud. Nō declinetis a dextre neq; a ſinistris. **M**ultiplex e pfectio. s. ſufficietie. hāc habet oēs exiſtētes in charitate. Ordinis h^o. ppriū est ſeruare cō tinētiā. Religionis h^o ppū est renūciare oib; prelatōis ad hāc p̄tinet ponere aiaz p ouibus ſuis. Securiatis h^o ppū est hēre mortez in defiderio. et uitam in patiētia. Ad p̄mā pfectioez tenetur qlibe.. ad ultimā vō null^o tenet. Sz ad tres medias tenentur alig ex uoto. ex officio et c. **V**irt^o cōpatitur multas reb^o. s. auro. Eccl. Atrum pbat fornax. Thesaurū abſcondito. a Math. Simile ē re. celo. the. abſcō. ſēmis. Eccl. Quasi uas auri. fo. or. o. la. p̄ci. Armis. 2° 22. 4. Quidmō cecide rū. et ſunt in prelio. et pierunt arboreis. a Math. 7°. Arbor bona fru. bo. f. De hoc Agd^o ſcō victore. Arbor ſapie per timore ſeminal. per gram irrigat. p fidez radicat. per deuotionez germinat. per

viderū crescat p charitatem
 roborat. p spem uiret. p circū
 spectionē frōder. p disciplinā
 floret. p doctrinā fructificat. p
 patientiā maturescit. p mortem
 carpit. Itē v̄tus cōpat florib⁹.
 Lant. 2°. Fulcite me florib⁹. fō
 tibus. Lant. 4°. fōl̄ ortor pū
 teus aquarū. Semitis. puerbi.
 Uie eius uie pulchre. t oēs se
 mite eius pacifice. Uestib⁹. ps.
 Astitit regū a dex. t. i ue. dāu.
 Stell. Baruch. 3°. Stelle autē
 dederūt lumē in custodijs suis.
 Pinguētis. Lant. Que est ista
 que ascēdit p desertū sicut uir.
 fu. ex aro. mir. et uni. pul. pig.
 Libarijs. vñ dñs in euangelio.
 Jo. 4°. Ad eib⁹ ē ut fa. uo. ei⁹
 q mi. me. Alis. ps. Quis dabit
 mibi pēnas sicut co. Tres sunt
 bōe cōditōes v̄tutis que sūt tē
 tatōnis remotio. accūm multi
 plicatio. t in bono delectatio.
 P ipsā v̄tute firmat i radice.
 2° quasi florib⁹ decorat. 3° sa
 pore fructū delectat. Similit
 dicēdū est q ad cōsumationē
 v̄tutū q̄tuor ista concurrūt. s.
 dispo ppas. bit⁹ informās. opa
 tio pbās. pmiū coronās.

De eq̄litate v̄tutū. **L**a. 7.
 V̄tutes oēs i eode hoīe
 sūt equales. Iz inf se sint
 disticte p ppas excellētias. et

hec equalitas in multis ḵrigit.
 Eq̄les nāq̄s sūt v̄tutes. P° q̄
 tū ad eēntia. q̄z oīs vius sum
 plēx est. 2° q̄tū ad eq̄lē radica
 tionē in aia. 3° q̄tū ad relationē
 ad cūdē finem. q̄a oēs pp dei opāt. 4° q̄tū
 ad equalē effectū. q̄a eq̄liter fa
 ciūt dignū uita etna. 5° q̄tū
 ad equalē facilitatē ad actus
 suos. q̄tū in ip̄lis est nū impe
 diat. Sicut v̄tutes eq̄les sūt p
 dictis mōis ita. ineq̄les sūt alijs
 modis. P° q̄tū ad usū. q̄a sūt
 sicut arma. Sz sicut miles n̄ pu
 gnat eq̄liter cu oib⁹ gñib⁹ ar
 moy sic est de v̄tutib⁹. 2° q̄tū
 ad auctoritatē. q̄a fm hoc ma
 ior ē oib⁹ charitas. Et q̄libet
 v̄tus pōt ē maior alia bz alicq̄s
 pr̄rogatiā quā hēt fm aliquē
 effectū. Sciēdū ē q̄ eadē v̄t
 nō ē eq̄lis ibi semp. Crescunt
 n. v̄tutes multis mōis. s. q̄tū
 ad itēsionē. q̄tū ad radicatōz.
 q̄tū ad potētiā uirtutis. q̄tū
 ad majorē exp̄sionē diuine si
 militudinis. t q̄tū ad diutur
 niōrē pmanentiam. Pr̄terea
 crescente una uirtute crescunt
 oēs. t hēs exēplū in cythara i
 qua si debet esse debita ppor
 tio sonoz. necesse est ut qn̄ una
 chorda tēdif. etiā oēs alie ten
 dāt. ne in armonia fiat dislo-

Rnantia. Quare autē poleat ali-
quis vnū uni⁹ virtutis potius
qz alterius multe sunt ratiōes.
Prima est q̄ deo sic placet q̄
dator est virtutis. **E**st na-
tura cōplexionis que magis ē
consona operibus vnius virtu-
tis qz alteri⁹. **C**est usitatio.
quia exercitauit se quis magis
circa unam virtutem qz circa
aliam. **E**st quia minus im-
pugnatur a nūtio contrario illi
virtuti. **C**est quia maiorem
habet dīscretiōē in operibus
unius v̄tutis qz alterius. Que
libet enim virtus habet suas p-
riās rōes. **C**est difficultas
status, quia cum de nouo quis
conuertitur licet habeat maio-
rez charitatē qz ali⁹ q̄ diu fuit
in charitate, non tamen est ita
bene expeditus ad bene agen-
dum sicut ille ppter reliquias
peccatorū que adhuc inherēt.
Magnitudini scientie respon-
dere debet magnitudo v̄tutis.
et hoc multiplici ratione. s. rōe
exempli diuini. Jo. i. plenū grē
r̄ueritatis. Luce ultimo. Potēs
in opere et sermonē. Act. i. Le-
pit Jesus fa. et do. rōne exēpli
angelici qui q̄sto plus cognō-
scunt tāto plus diligunt. ratiōe
exempli hūani. **A**nth. 5. Qui
ā fecerit et do. hic ma. uo. et c.

rōne exēpli naturalis. qm̄ lu⁹
et calor in sole pportionāt. rōe
obligationis. Luce. 12. Seruus
sciens uo. do. s. et n̄ fa. plagiis.
ua. multis.

De cōnexiōe virtutum.

Lap.

Omnexe sunt sibi v̄tutes
et coordinate. ita ut qui
unam habet. habet et oēs. **P**
rō est largitas dei vāntis. q̄ si
dat unā sine alia. **E**st q̄a
sicut unū mēby indiget alio sic
est in virtutib⁹. **C**est q̄a
sicut i cythara si defuerit una
chorda si erit armonia pfecta.
ita nec in aia erit spūalis melo-
dia nisi adsint oēs v̄tutes. **E**st
rō ē q̄a cōtra singula vicia sūe
alique v̄tutes. Un̄ oportet oēs
virtutes h̄re ut oia vicia ipu-
gnēt. **C**est q̄a sicut stelle su-
p̄lūt i speris suis. ita et v̄tutes i
aie sede eē debent. **E**st rō ē q̄a
aia ē sicut uas so. ornatū oī la-
pide p̄cioso. i. virtutib⁹. **E**st rō
ē q̄a aia ē sicut ort⁹ nobilis cui
n̄ deest decōr virtutis. **E**st q̄a
aia ē sicut appotheca cui deesse
n̄ dīc̄is virtualis medicina. ea
q̄ de cōnexiōe virtutū dicta se
itelligi debet de virtutib⁹ gra-
tuitis q̄ oēs q̄ ad h̄t⁹ se cōne-
xe sicut q̄ ad act⁹ meritorios
sunt eq̄les. Et h̄t̄ siles sint virtu-

V

co. en aliquo dñr m̄es virtu-
tū. nō q̄ bit̄ virtutis generet
bit̄. s̄ motus motū. sicut dicit
Ber. Idcirco inq̄ parit cogni-
tionē cognitō. amorē amor. frē
quētiā frequētia. familiaritatē
familiaritas. fiduciā fiducia. ipe-
tratio ipetrationē. s̄m h̄c mo-
dū quattuor dñr eē m̄es vir-
tutū. s̄. fides origie. q̄ ex moti-
bus fidei surgūt mot̄ aliarū
virtutū. Charitas educatione.
Prudētia regimie. Humilitas
cōseruatōe. Virtutia uero nō sunt
cōnexa sicut v̄tutes. rō b̄mōi
est. q̄r uitia sūt in nobis ex op̄i-
bus nr̄is que similia n̄ sūt. Vir-
tutes aut̄ theologice nō sunt in
nobis p̄ acquisitionē. s̄ p̄ infusi-
onē. Alia rō ē. q̄r uitia s̄t oppo-
sita ad iuicē. sicut auaritia r̄ p̄
digalitas qđ n̄ est i virtutib̄.

De cōmēdatōe v̄tutū. La. 9.

Virtus om̄edabilis ē. p̄
a cā effidente q̄ ē deus.
Ipsā. n. ut ait Aug. sol̄ deus in
boīe opat̄. 2° a cā materiali in
q̄ est. q̄ n̄ nisi in bonos inabitat.
Nō est sicut de boīs nafalib̄
r̄ fortuitis. q̄ talia pluit deus
super iustos r̄ iniustos. 3° a cā
formali. q̄ ē decor spūalis. ps.
Ois gl̄ia ei⁹ filie regis abint̄
r̄c. 4° a cā finali. Aug. Premiū
utio ē ipe o virtutē dedit.

Virt̄ ē boīa m̄tiplic̄. 1° in
se. q̄r sicut ait Aug. Virt̄ ē boīa
clitas mēcis. Nā boīa possessio
est que p̄pinqua ē ciuitati. hoc
at̄ ē intra ciuitatē q̄r i aīa 12°
in cōpatōe. Hebrew. 13°. Optimū
est gra stabilire cor. 3° i opa-
tōe. q̄r bonū facit hoīs op̄. qđ
nō esset meritorū n̄li ex vir-
tute pcederet. Grego. Nihil
hēt uiriditatis ram̄ boni opis
nisi māserit in radice charita-
tis. 14° i cōmutatōe. q̄r de lu-
po facit agnū. r̄ tenebras con-
vertit in luce. Adalū. n. culpe in
bonū ḡre cōmutat. 15° in di-
finitōne. q̄r p̄ virtutes distin-
guūt filij dei a filijs diaboli.
Jo. 13°. In hoc cognoscēt oēs q̄
discipuli. m. e. si di. ha. ad iuicē.
16° in exēplisitatōe. q̄r oēs sc̄i
studebāt virtutib̄. Un̄ omēda-
m̄ i Abel inocētiā. In Abrahā
obediētiā. In Moysē māluetū-
dinē. In David hūilitatē. r̄ sic
de alijs. Laudabilis est virt̄
p̄ multa. Quia magne digni-
tatis. Xpm. n. doctorē hūit. vñ
Math. ii°. Discite a me. q̄r mi-
tis sū. r̄ hūilis corde. Quia ma-
gne sublimitatis. Tulli⁹. Virt̄
una ē al. defi. radicibus. Quia
magne iocūditatis. ps. Ecce q̄
bo. r̄ q̄ io. Quia magne retr̄i-
butōis. ps. In custo. ill. re. mul.

RQuia magne utilitatis. Boe².
Nūqz sine pēa s̄t uitia. t nūqz
sine premio sunt v̄tutes. Quia
magne securitatis. Tulli². hoc
donū sapie est ut oja tua in te
posita esse dicas. Loméabilis²
est studiū v̄tutis studio sciētie
rōe exempli. qz sacerdi h^o fecerūt.
rōne auctoritatis. Ap². Nō in
sermone est regnū dei. s̄z in uirtute.
P^a cor. 5°. rōe effectus. qz
v̄tus pccm expellit. scia nō. ra
tione originis. qz v̄tus a deo i
fundit. scia p studiūz acquirit.
rōne finis. qz finis uirtutis est
gloria t nō scie. rōe obiecti. qz
v̄tutis obiectū est bonū. sciētie
bo nō. rōne materie in qua est.
qz uirtus nō nisi in filiis dei.
scia nō semp. rōne securitatis.
qz securi² est esse bonū qz esse
phīm. rōne honestatis. qz ma
ior gloria ē seq̄ deū qz Aristote
lē. rōne uitādi mali. qz primi
pentes si extendissent ita ma
nū ad lignū uite sicut ad lignū
scie nō icurrisset tot mala i se.
t in posteris sicut incurrerūt.
De effū uirtutū.

La

10.

TIrutis gaudiūz pcellit
gaudiū mūdi. s. in dura
tione. puerbi. 15°. Secura mēs
quasi iuge gaudiū. s̄z gaudium
hypocrite ad instar pūcti. Job

20. In puritate scie sicut mi
dius regescit in florib^z qz i lu
to. In dignitate. Slo. ad gala.
Elatio animi d̄ bis que digna
sūt gaudiū mūdi de indignū ē.
In salubritate. Sap. Nihil uti
lius i uita hoīs. ecōtra gaudiū
mūdi. puer. 14. Extrema gau
dij luc^o occupat. In libertate.
Ad gala. 4. Qua libertate xp̄s
nos liberauit. Peccator aut̄ li
gatus est. puerb. 5°. Iniquitates
sue capiunt ipiū t funib^z pccoz
suoz cōstrungit. In diuina p̄se
tialitate. Aug². Tale bonum est
deus ut nemini eū deserēti bñ
sit. s̄z nota cōtrariuz in malis.
Virtus operatur mira multi
plex. s. in celo cui uiu facit. Un
Math. ii^o. Regnū celoz uiūz pa
titur. t ui. ra. il. In mūdo quia
custodit hoiez ne comburatur
igne concupiscentie. t ne mer
gatur i aquis uoluptatis. t ne
inqnetur. luto incōtinētie. t ne
lacereſ spinis auaritie. In cor
de humano. quia uiuleratū sa
nat. t ingnatū mūdat. mortuoz
uiuificat. exēcatū illuminat. In
inferno. quia ignis infernalis
non potest incendere v̄tuosuz.
sicut nec ignis materialis sala
mādrām. Virtus rationabile
illuminat ad cognitionem ueri
cōcupiscebile excitat ad amoē

V
boni. Irascibile confortat ad de-
stationem mali. Item deo assimili-
at. qd patri per virtutis uigore.
filio per uirtutis splendorē. spū
sancto per charitatis feruore.
Angelis conformat. Hiero. In
corne eim preter carnē uiuere
uitare. et angelice non huane.
Oste. cūdat. ornat. subleuat.
hunc. et sanat. uiuificat. cibat.
ditat. mūdat. Itē virtus mala
reterita expellit. pñia impu-
gnat. i futuris pmunit. Itē vir-
tus mente bene instituit. dilec-
ctū deo hominem efficit. fructum
ram premij qz meriti adducit.
temporalia discrete dispōit. opa-
que in se indifferētia sunt bōa
facit. Sicut ea que dicta sūt de-
clarant nobis effectus virtutum
gnales. ita sunt singulaz virtutū
effectus aliq spāles. Sicut ē q
humilitas deo subiicit. pñia re-
ducit. iustitia deducit. obedi-
entia cōducit. patiētia perducit.
pseuerantia introducit. puritas
iungit. charitas deo unit.

E De merito virtutū.

Cap. iii.
Meritū est boni operis effi-
cacia ad obtinēdū illud
quod non habetur. uel ad ha-
bendū iustius quod habet. Cū
p merito de non debito sit de-
bitū. et insum debitū sit magis

debitum. Sicut rex dat equis
quē miles non meruit. sed per
usum equi meretur eūdē equū
iam datum. **T**riplex distin-
guitur meritū. s. congrui. digni
i condigni. Meritū cognitū est
per quod disponit. subjectū ut
possit recipere grām fin rōem
diuine iusticie. Istud uocat di-
spositio materie. s. duz qz facit
qd i se est. Meritū digni dicit
idoneitatē opantis ad assequē
dū illud quod meret. Meritū
condigni dicit equalitatē meri-
ti ad remunerationē. Dico at
equalitatē nō arithmeticā. s. p
geometricā. i. nō qzitatis. s. p
portionis. Et hoc pz qz deus
semp remunerat supra meritū
sicut punit citra condignū. Unū
non est inter meritū i pmium
equalis qzitas. sed pportio. qz
apud deū nō est iustitia cōmu-
tatiua. cum nulli debeat aliquid.
sed distributiua. Uocat autem
iustitia cōmutatiua iustitia fori
qua datur unus panis pro uno
denario. uel ulna pāni pro soli
do. Iustitia uero distributiua
est principiu qua distribuuntur
dona fin pportionē ad meri-
ta. i ista est apud deum. Unde
Apostolus. Unusquisqz propaz
mercedem accipiet fin suum la-
borem. Dicendū ergo qz null

Hmeret sibi prima grata. s. merito
digni et condigni. sed totummodo
merito congrui. Similiter exi-
stes in charitate non pot alteri
mereri primagram merito con-
digni. sed merito digni. et meri-
to congrui. Pot est existens in
gratia mereri sibi augmentum
grate ex codigno. et per cosequens
merito digni. et merito congrui.
put supius expresita sunt. Pre-
fati tres modi merendi granite
habentur. vnde si alij inueniunt
ad eosdem tres reduci poterunt.
Luce go dr quod beata uirgo me-
ruit portare christum. intelligen-
dum est copiatue*i*. quia ipsa po-
tius debuit portare quod alia. non
pot intelligi de merito condigni.
Itē mali dicunt mereri tpalia.
quod nullū bonum irremuneretur
sicut nullū malū impunitū. sed
hoc dr imprope. quia opera in
mortali facta non sunt directe
bona. cū non sint informata cha-
ritate. tamen quia talia opera
aliquid boni habit. drns iterptat ea
ut bona. et aliqd dat per eis. Itē
peccor quicquod meret occasioalite.
quod paupes obtinet bona int'dum
benefactoribus suis. quaz peccum
occasio sunt elemosyne. Itē sa-
tis imprope sumit meritum. ubi
dr. Felix culpa que talē ac totum
meruit habe redēptore. Ibi enīz

ponit meruit vrō exigebat
De habilitatione uirtutum:
Lap. 12.

Quānis nullp sibi merea-
tur primam gratiā. fm
quod dictum est. potest tamē pec-
cator se habilitare ad gratias
faciendo quod in se est. quod nullp
talium gratia denegatur. Hoc
autem non est ex merito digni-
uel condigni. sed congrui. Hoc
vero congruitas multo magis
est ex parte dei gratiam confe-
rentis quod ex parte hominis se
ad gradam habilitantis. quia in pre
paratione ad gradam et in insu-
fione gratie habet ite anima ad
modum materie. ipse uero deo
ut primum mouens et efficiens.
Alia rea pro pri quod habitu congrui-
tas est magis a deo quod ab ho-
mine. quia habilitatio que est ex
parte hominis solūmodo dat
locum diuine misericordie. ut
salua iustitia possit alicui con-
ferri gratia. quia iniuria fieret
diuine iusticie si tali daret gra-
tia in quo esset obex. idest uol-
untas peccandi. Sufficiens igi-
tur habilitatio ad gradam est. si
homo facit quod in se est. Face-
re autē quod in se est tria copiatue
ctitur. s. ut homo actum peccā-
di. et uoluntatem peccandi dese-
rat et conetur in bonum vrōut

est sibi possibile. **N**ota q̄ de
meritum uel deme, itum acqui-
situm in hac uita. Unde non fa-
ce bonū, sed facere bene lau-
dabile est. Non enim uerbis, s̄z
ad uerbis meremur. Unde v.
In uite meritis presunt aduer-
bia uerbis.

De operibus meritoriorū.

Lap.

13.

Op̄a meritoria totalit̄
sunt a gratia, et totaliter
sunt a liberō arbitrio, licet p̄n
cipaliter a gratia, quia gratia
compatur ad liberū arbitriū,
sicut sessor ad equum quem di-
rigit, ita gratia dirigit liberū
arbitrium in exercitio virtutū.
Per nos enī malū facere pos-
sumus, sed non bonum. Ad effi-
caciā merendi tria ualeūt. Pri-
mum est difficultas operis, qđ
patet in martyrio. Secundum
promptitudo voluntatis. Ap̄.
Hilare enī da. di. deus. Tertiū
est magnitudo charitatis.
Ipsa enim est pondus sanctuarij
s̄m q̄ omnia que erāt in te-
plo ponderabantur. Ad hoc
q̄ aliquod opus sit meritoriu-
m tria requiruntur. Primū
q̄ ipsum opus fiat in charita-
te, quia opera que sunt extra
charitatem mortua sunt, sicut
carbo extinctus. Secundū q̄

fiat ex charitate, multa n. fiūt
in charitate que nō sūt merito-
ria ex eo q̄ nō fiūt ex charita-
te. i. q̄ nō referunt ad finē debi-
tu. Tertiū q̄ idem op̄ sit re-
feribile. hoc io dico, quia ma-
la non possūt bona intēcioe fie-
ri, alioqñ sequeretur absurditas
q̄ idē opus esset meritoriu-
m demeritoriu. Attēdūt autem
tria in merito ex pte hominis
s̄l, subiectū, hoc est aia. Itē libe-
rū arbitriū. Itē intentio finis.
His tribus r̄ndēt tria ex pte
dei, s̄l, gratia, vt̄, charitas. Et
grā qđ reddit subm̄ deo gra-
tu. Virt̄ aut hilitat libez ar-
bitriū. Charitas vō dirigit in
tentioē i debitu finē. Dicit n.
Aug. q̄ meritorū cōsistit penes li-
berū arbitriū occasionalit̄. hoc
dicit q̄ liberū arbitrium facit
ad meritorū, s̄z n̄ sufficit penes v̄
tutē formaliter. hoc dicit, quia
ex uirtute tāqz ex forma pce-
dit motus, et elicitur de poten-
tia penes uirtutem motū esse
tialiter. hoc dicit quia motus
essentialiter est meritorū penes
gratiam efficaciter. hoc dicit,
q̄ sine grā null̄ mot̄ ē merito-
rius penes op̄ istrumetalit̄. h̄
dicit, q̄ opus exterī ē cā in-
strumentalis ipsī meriti. **N**o-
ta generaliter q̄ nō meremur

Hsine grā. neqz passiōib^z inq̄stus
passiones. neqz motib^z nature. Dicit. n. phis. Naſa neqz boī
neqz mali ſum^z. neqz iūti. Qu^z
Nemo inuitus bñ facit. etiā ſi
bonuz eſt qd̄ facit. neqz libero
arbitrio ligato. Quidqz enim
nō hēt uſum rōis ⁊ liberi arbi
trij non meretur uel demeret.
ſicut ſunt infantes. dormiētes.
infani ⁊ alia bruta.

De fine actionis. **C**la. i. q.

Suia meriti uel demeriti
tū circa finē actionū attē
dit. ideo nota regulas de hac
materia. Ex fine dī act^z bon^z
uel malus. malus act^z nō fit ex
fine bonus. Una intentio mul
tos act^z informat. Unū ſi aliqz
intendit unū ſolidū dare p deo
ita qz quotidie det unū dena
riū ſi qnqz obliuiscif. ⁊ non re
fert i deū dationē b^z denarij.
tū datio eſt meritoria ppf ipsā
intentione primā. Fine ſub fine
pōt qz ponere. bbi grā. Aliqz
intendit ire ad forū. ⁊ hoc intē
dit ut emat medicinas. ⁊ ad b^z
emitt eas ut curet ab infirmita
te. ad hoc curari desiderat. ut
deo meli^z ſeruat. In iſto ultio
pcedētes uolūtates oēs ſūt me
ritorie pp ultimā. fm. n. ultimū
finē oēs pcedētes uolūtates iū
dicat bone uel male. maxie qz

priores act^z ſunt indifferēces.
Diversi fines nō ſunt faciendi
quoz unuſ nō ſit ad aliū refe
ribilis. bbi grā. Aliqz inten
ire ad unā domū ut luxuriat.
ad b^z uult luxuriari ut ſanctus
ſit ad hoc uult eſſe ſan^z ut ſer
uat deo. Iſte finis ultim^z illas
uolūtateſ ultimaz q ē luxuriari
nō informat. ſed pot^z econtra
illa uolūtas iſtā intentionē de
format. quia una intentione puer
ſa plures deprauat uolūtates.

Nota qz actio corporalis pōt
referri ad finē tēporale. dūmō
referatur postmodū ad deūz.
Actio aut spūalis ut p dī xi non
pōt referri ad finē tēporalez.
etiā ſi illud tēporale referatur
ad deū. Et b^z ē qd̄ dicit Aug.
Debemus māducare ut euā
gelizemus. nō euāngelizare ut
māducem^z. Si at in actōib^z fi
nis pximus poyz deūs. ⁊ fi
nis ultimā aliquid tēporale ma
lum eſt. Bene autem licet cōſtrū
tuere duos fines. ſ. tēporalez. ⁊
eter ūm. ita tamen qz eternus
ſit finis ultimus.

De mereamur.

Cap. **L**is
Onera bona ſūt merito
ria triū. ſ. uite efne aug
meti grā ie. ⁊ remiſſiois pene.
Prū uiz rūdet radici opis. ſ.

V

paritati. et hoc est pmiū subgale
uite eternae. Premiuī vō accidē
tale rñdet opī. sicut et augmen
tu grē. qz opib⁹ excellētibus. et
superrogatiōis meremur ma
gis augmētū grē qz alijs opī
bus. Remissio at pene rñdet pe
nalitati opis. qz opa q magis
sunt penalia magis sunt meri
toria remissionis pene. Est eūn
regula i theologia q pēa pene
resolutoria est. Nota igit̄ q
licet tota uis merendi uita etet
nā. et etiā alia consistat in cha
ritate. nō tñ tot⁹ effcūs. qz effe
ccūs merēdi ɔsistit in magnitu
dine opis. sicut p̄ in merito re
missionis pene. qd nō solū cōsi
stit in charitate. Iz etiā i opib⁹
penalib⁹. Et h⁹mōi exēplū ba
bemus in xpō q meruit nobis
apertione ianue padisi cū effe
ctu. hoc aut̄ meritū nō erat ex
sola charitate. sed in charitate
et excellētia opis. i. in sua passi
ōne. Scinduz est q de pmiō
subālī meret hō tantum p unū
actū qz p mille manēte eadē
radice et nō crescēte. Ualent tñ
dpa h⁹mōi ad multa ali⁹ vnde
v. Iocūdat mērē. iurutese. bi
lit. meritū auget. s. meritū acci
dētalis premij. Peccata remit
tit. x̄tū ad penā que t̄ missa ic
qu. ad reatū p grām Debili

tat somitē. remouet accidiā. ex
citat hoiem in assuefactōe bōi.
atqz repellit tētatiōes diaboli.
Nota q pma grāz null⁹ pec
cat or pōt mereri ppe. et h⁹ ml
tiplici rōe. qz talis nō hēt
radicē merēdi. i. ḡram. et 2⁹ pp
status indignitatē. qz pccōr nō
est dignus pane quo uescit.
qz nullius hois op⁹ placet deo
nisi placeat ipse prius. Un⁹ pr⁹
f spexit de⁹ ad Abel qz ad mu
nera eius. ut dī Gen. 4°. 14°
ga naturalit̄ atēcedit cā suum
effcūs. sic i grā cū sit cā meri
ti pcedit meritū. Ipsa enim f m
aug. uolūtati nostri puenit ut
uelim. et segtū ne frustra ueli
mus. Grā sicut supra dictū est
p bonū usum ei⁹ et merito cōdi
gni meret augeri in uia ut au
cta mereat perfici in patria. et
hoc a deo cui⁹ est grām infun
dere. augere. et pficere fz coo
pationē uolūtatis nostre. Nā
sicut de⁹ est ipsius grē fontale
pncipiū infundendi sic ipse sol⁹
est pncipiū augendi per modū
influentis. grā vō p modū me
riti et dignitatis. fz libez arbī
triū p modū coopantis. sicut li
berū arbiterū per grāz meret
merito cōdigni augmētū grē i
statu uie. sic etiā meret merito
cōdigni ipsi⁹ cōplētū i statu

V
patrie. Quare ac mereamur
ex cōdigno uitā eternā m̄lte s̄t
cāc. **1^a** est efficacia doni spūs
sancti coopantis in merito. **2^a** p̄
vitatis dei p̄mittētis. **3^a** p̄
suasibilitas liberi arbitrij cōse
cētis et finalit̄ pleuerat̄is. **4^a**
difficultas status merēdi. **5^a**
dignitas xp̄i capit̄is nr̄i infue
mentis qđ glōrificari debet in
mēbris suis. **6^a** liberalitas dei
tribuentis quē nō decet parua
reddere. **7^a** est obsequiū fi
deliter sibi obtēpantis. **8^a** no
bilitas op̄is qđ ex charitate p
cedit. qđ tātu pōderat in con
spectu iudicis qđtū amor ex q̄
pcedit. et iō nō pōt sufficienter
nisi a sumo bono remunerari.
9ª Opa que nō fūt in charita
te. i. cū pccō. l̄z nō ualeāt ad ui
ta eternā. ualēt tñ ad alia mul
ta. vñ v̄slus. Aptat. s. cor ad su
sceptionē gr̄e. minuit. s. penā q̄
deberet si nō fieret illud opus
nō illā que iā debet. Et dat bo
na terre. s. temporalia. occupat
. s. ne sit hō interim oculos. vel
opi malo deditus. Assuescit. s.
ad bene opandū. delectat. s.
metē. a. Nitigat. s. somitē. Arcet
. s. fluxū peccati. Ultimo sciē
dum q̄ nullū malū impunitū. et
nullum bonū irremuneratum.

**De diffinitionibus et differe
tijs v̄tutū.**

Cap. 16.

Uirtutes s̄m Macrobiū
dñr qñqz politice. qñqz
purgatorie. qñqz purgati ani
mi. qñqz exēplares. Primalis do
cet Salomō in puerbijs. Sc̄cū
das in ecclesiastes. Tertias in
canticis. Quartas in deo legi
mus. Politice nāqz dñr s̄m q̄
regūt uitā humāna q̄ ad ope
exterioia. et s̄m q̄ pugnat cō
tra uitia. Purgatorie dñr s̄m
q̄ iam sunt in uictoria uictoriū.
et respiciunt p̄im interiora. ptiz
exterioia. Purgati animi dñr
qñ deuictis iā uitijis possessor
v̄tutū q̄scit raro insurgetib
pmis motib. Exēplares dñr
que in mete diuina consistunt.
Nā idee v̄tutū i deo sūt. et ipē
rex omniū ē exēplar. Aristote
les diuidit v̄tutes. intellectua
les et cōsuetudinales. Intellec
tuales diuidit in sophiā. i. sapiē
tiā. et intelligētiā. et fronesym. i.
prudētiā spūs. Et hec tria or
dināt nos ad deū. q̄ sophya re
git affūcū. intelligētia itellcī.
i. fronesys utrūqz. Prudentia
enim spūs regit cogitationes et
affectiones. Virtutes uero cō
suetudinales diuidit in honesta
tē. et liberalitatē. Nec duo or

dinant nos ad hoīem. qz bone
 stas ordinat hoīem quo ad se
 ipsum. liberalitas quo ad pxi
 mū. Itē philosophia moralis di
 uidit i ethicā hiconomicā. et po
 litica. Hay pma mores quo ad
 ipm hoīem. sive quo ad se ipsū
 instruit. scđa familiā disponit.
 tertia urbes et regna gubernat
 et regit. Circa v̄tutes hoc te
 nedū est qz cū sit una grā gra
 tificās aiaz. septē tñ sūt v̄tutes
 qb̄ būana uita regit. Tres q
 dē theologice. et qttuor cardia
 les. et licet he v̄tutes sint gratu
 ite p informātē grām. pñt tñ si
 eri informes p culpā. et itez i
 formari p pñiaz adueniēte gra
 que est bitū v̄tus. origo. finis.
 et forma. Nā cū bitus aliaruz
 v̄tutū hñc sine grā et charitate
 in qbus cōsilit uita v̄tutū dn̄z
 informes. Lū aut̄ grā supuene
 rit. tūc formāt et v̄corāt. et deo
 sūt acceptioles. Un̄ v̄tutes
 iformes sūt sicut colores in te
 nebris. et sicut carbones extin
 cti. et sicut rami aridi. et sicut
 ale mortue. et sicut auz obscu
 ratū. et sicut gēme cōuer̄ i sci
 lices. Ecōtra v̄tutes formate
 sicut colores sūt in luce. ali
 les qae aspectui cōpiacres. et si
 cut carbōes ardētes. et sicut ra
 mi uirētes. et sicut ale uiuentes

ac ualētes. et sicut auz fulgens.
 et sicut gēme uas aureū decora
 tes. Differētia est int̄ v̄tutes
 et precepta. et dona. et fruct̄. et
 beatitudines. quia uirtutes po
 tentias disponūt. precepta opa
 respiciūt. dona v̄tutib̄ perfe
 ctionem addunt. fruct̄ spūi si
 ue gustui sapore spūalem appo
 nunt. beatitudines ipsis uirtu
 tibus statū. sive uie. sive patrie
 contingūt. Alia est differētia.
 qz uirtutib̄ bñ opamur dōis
 expedite beatitudinib̄ pfecte
 opamur. s̄ fructibus fruiamur
 deo.

De differētia uirtutuz cardia
naliū et theologicaz.

Liz.

Differētia uirtutū theo
 logicarum et cardinaliū
 hec est. quia theologice mouēt
 ad finem. sed cardinales mouēt
 ad ea que sunt ad finem. Alia
 differentia est. quia theologi
 carum uirtutum finis et ob
 jectum est ipse deus. et non ob
 jectum proprie. Item uirtutes
 theologice habentur per insu
 sionem. cardinales uero p acq
 sitionem. Item theologice mo
 uent ad opera ex rationibus
 sumptis a iure diuino. sed car
 dinales a iure naturali. Item
 uirtutes theologice attēdūtur

Hactum ad actus interiores. car-
dinales vero quantum ad opa exte-
riora. Itē theologice nō habet
sine dōis. cardinales vero h̄i p̄t
sine donis. Itē theologice sunt
discretive actuū in deū. cardi-
nales vero in proximū. Itē in theo-
logicis sic ē q̄ hitus ḡnat act⁹.
Sic i cardinalib⁹ est ecōtra. q̄ ibi
act⁹ ḡnat hit⁹. vñ ph̄us. Qua-
les iqt sūt act⁹. tales sūt hitus.

De virtutibus theologicis in
genere. **L**ap. **134**

Hactem in qua cōsistit ima-
go trinitatis rectificari h̄t p-
tres v̄tutes theologicas. vñ si-
cūt imago creatorū cōsistit in
trinitate habitū cum unitate
gratiae. sic per hos tres hitus
uirtutū anima fertur in sumaz
trinitatē f̄m' tria appropriata
tribus personis. ita q̄ fides di-
rigit in sume uerū credēdo et
assentēdo. Spes vero in sume ar-
duū intendo et expectādo. cha-
ritas autem in sume bonū desi-
derādo et amando. **V**irtutes
theologice differūt iter se mul-
tiplicitate. Primo f̄z actus p-
prios. Nā fides facit deo assē-
tire. spes in deo confidere. cha-
ritas facit deū amare. **S**ecundo
differūt rōe subiecti. q̄a fides ē
in rationabili. spes iurabili.

charitas in concupisibili. i. abe-
sunt in uolūtate que ppter simi-
litudinē actuū accipit noia ha-
rū poterī. **T**ertio differūt
rōne obiecti. Nā fides ē circa
uerū. spes circa arduū. chari-
tas circa bonū. **Q**uarto rōe
effectus. Nā fides in p̄tē deū
seq̄t. spes in celū comitat̄. cha-
ritas pennis āplexat. **Q**uin-
to differūt ut rōe finis. q̄ p̄ fidē
cognoscit deus ut ueritas. per
spem h̄i ut es̄nitas. p̄ charita-
tez uigilitar ut bonitas.

De fidei utilitate.

Lap. **149**

Hides est subā spandarū
rex argumētū nō appa-
rētū f̄m' Aplin. In hac diffi-
mētione fides dī subā. i. fundamē-
tū substās edificio spūali. qđ ē
grā et gloria. Ipsa nāq̄ fides fa-
cit aliqualiter res spandas in
nobis subsistere per grām. et fa-
ciet tādē per gloriam. q̄ ipsa ē
primus habitus uirtutum. pri-
mus dico non tempore. sed na-
tura. Reruz spandarū dicitur
quia fides per assensuz facit in
nobis subsister res spadas. Ar-
gumentū dī i. arguens mentē.
q̄ fides inclinat intellectuz ad
credendum id quod non appa-
ret. et ppter hoc dī poti⁹ argu-
mētum q̄z conclusio. quia fides

pbat de nō apparentibꝫ qꝫ sit.
 et nō pbatur. Nō appareti di-
 citur. quia fides sua virtute et
 luce manifestat ea que non ap-
 parent tam pterita qꝫ pntia. et
 qꝫ futura Preterita qdē. quia
 s̄m apostolū fide intelligimus
 aptata esse secula. Pntia uero
 sicut ait Aug. demus deo aliqd
 posse. et nos itelligere n̄ posse.
 Futura aut̄ qꝫ p fidē credim⁹
 refrector̄ mortuor̄ et h̄mōi.
 Fides dī multiplicif. s. bitus
 informat⁹ charitate illuminās
 mentē ad credēdū. Act. 15⁹. Fi-
 de purificās corda eorū. Equa-
 litas informis. Jaco. 2⁹. Fides
 sine opibꝫ mor̄ ē. Notus fidei
 Aug⁹. Fides est credere qdō nō
 uides. Facilitas credēdi. Mat.
 8⁹. Nō inueni tantam fidei in
 Israhel. Deuotō fidei. Math.
 10. Mulier magna ē fides tua. Ar-
 ticul⁹ fidei. Ut in symbolo At-
 thanasij. Hec et fides catholi-
 ca ut credamus et cōfiteamur.
 Sicut in aliqua sc̄ia quedā sūt
 antecedētia ut suppositōes. qdā
 vō cōsequētia ut cōclusōes.
 Qdā quasi media ut ppositio-
 nes p. Ita in doctrina fi-
 dei quedā int̄ ad modū sup-
 positionū ut universalia ante-
 cedentia articulos. s. qꝫ scripta
 sit condita et exposita inspira-

V
 tione spūs sancti. et qꝫ uera sūt
 que loqut⁹ domin⁹ in scriptu-
 ra. et per sanctos suos. et h̄mōi.
 quedā ad modū cōclusionū. ut
 ea que ad mores p̄tinēt. s. for-
 nicationē esse mortale peccatū
 et h̄mōi. quedā ad modū p̄po-
 sitionum ut articuli fidei. ¶ Ee
 nota qꝫ fides est qſi media int̄
 opinionē et sciam. quia opinio
 se habet ad unam ptem cōtra-
 dictionis cum formidine alte-
 riūs partis et sine cause cogni-
 tione. Scientia uero se h̄et ad
 aliam ptem contradicōis sine
 formidine relique. et cum cause
 cognitione ac p̄ media necessa-
 ria. vñ scia ē necessarioz. et ita
 p̄ qꝫ fides p̄cipiat cū utraqz.
 Ad fidei pfectōem septē p̄ti-
 net. ¶ p⁹ est qꝫ sit p̄me ueritati
 in exā sicut fides ad Noysi qui se
 negauit filiuz filie Pharaonis
 magis eligēs affligi cū populo
 dei qꝫ tpalis pccī b̄re iocūdita
 tē. ¶ 2⁹ est qꝫ sit charitate for-
 mata. sicut ad Agdalena quam
 fides saluaz fecit. et tui dimissa
 sunt peccata multa. quoniam di-
 lexit multum. ¶ 3⁹ est qꝫ sit de-
 notione fermea sūt illi⁹ mu-
 lieris cui dixit dñs. O mulier
 magna est fides tua. ¶ 4⁹ qꝫ sit
 bonus opibꝫ pbata. sicut fides
 cornelij. ¶ 5⁹ qꝫ sit fortitudine

Probosata, sicut fides Stephani
Laureti, et aliorum martyrum. q[uod] p[ro]p[ter] fidem fortis facti sunt in bello.
q[uod] sit obediencia decorata, sicut
fides Abraham. q[uod] sit humili-
tate subiecta, sicut fides beate
virginis quae ait. Ecce ancilla domini.
Nota q[uod] fides magis innuit
auctoritati quam regi. q[uod] est brevis.
Fides non habet meritum cui humana
ratio prohibet experimentum intellige
sufficiens. quis enim eis fides regibus
firmetur, tamen nec talibus, nec experi-
mento sensibili deus quod crederemus
cetera fidei sicut per nos in eucharistia
ubi et uisus, et gustus, et tactus, di-
cit esse panem et uinum. sed fides di-
cit esse corpus et sanguinem domini
nisi Iesu Christi. vñ Aug. Quod itel-
ligimus debemus regi quod credimus
debemus auctoritati. quod opiniamur
debemus erroris. **N**ota q[uod]
duplex est cognitio de deo scilicet
naturalis et accidentalis. Natu-
ralis cognitio duplex est. scilicet
per carnem qua homo cognoscet apte-
tus in creaturis, et post carnem.
Et hoc est per speculum in enigmate.
Accidentalis cognitio triplex est.
Primum est acquisita per rationes naturales
qua huiusmodi plures, et hec de fidei scia.
Secundum est quod habet testimonijs scripturarum et
miraculorum. Et hec cognitio de fidei informis, tertiū est que habet per in-
fusionem gratiae gratum facientis.

hec de fidei fides formata, et per tales
cognitiones assentit anima per me ue-
ritati per se, et supra omnia. Unde ea
adueniente penitentia oculi alie cogni-
tiones accidentiales ad minorem quo
ad actu. Unde enim alie cognitioe
ueniunt in anima. tunc fides tanquam ue-
locior preoccupat motum omnium.
Unde fides sit non de apparentib[us]
et difficile sit occultata credere.
duo sunt necessaria ad hoc ut
firmiter credas. primum est illustra-
tio ueritatis alias eleuas. secundum est
rectificatio auctoritatis istud
tis animam. quod per misericordiam est per fidem.
secundum est per scripturam autenticam. et
per spiritum sanctum editam. Auctoritas ergo
probatur fulcimentum fidei. et fides
assentit auctoritati. utrumque vero
per christum est. propter quod et splen-
dor et uerbum dicitur. quia mentem
per fidem illuminat. et ueritatem per doctrinam ostendit.
Hoc quoque sciendum est quod una
est fides tantum. tam in prete-
ritis quam in presentibus et futuris.
licet magis clara sit in eis et ex-
plícita qui sequuntur christi quam
in eis qui precesserunt eius ad-
uentum. sicut nouum testamentum
clarius est quam uetus. sed enim
nos credimus et factum antiquum pa-
ctum istis que adhuc restat completa. sicut est resurrectio mortuorum.

104

tuōꝝ. ⁊ iudiciū extremū. ⁊ re²
muneratio bonoꝝ. ⁊ punitio re²
proboruꝝ.

De effectu fidei.

Lap.

20

HIdes multa bōa facit. s.
hoiem saluat. Un̄ dictū ē
Magdalene. Fides tua te saluā
fecit. Nentem purgat. Actuū
is^o. Fide purificans cōrda eo/
rum. Contra mīndum pugnat.
Heb̄.12°. Sancti per fidē ut/
e. Postulata impetrat. Un̄ il/
aud. O mulier magna est fides
tua. fiat sicut petisti. Perseuer/
rantiam dat. Ap^o. Tu autem in
fide stas. Lēporalia contēnit.
Heb̄.ii^o. Fide Moyses gran/
dis effectus est negavit se filiū
esse filie pharaonis. Justificat.
Ro.4°. Credidit Abrahā deo
⁊ re. est ei ad iū. Beatificat. Jo.
20. Quia uidisti me Tho. cre/
didisti. b. q non ui. ⁊ cre² Sup
fūdamēto fid̄ qdam edificat̄
aurū cōtēplatōis. qz q ztēplat̄
sine fide qsl̄ uidēs uidere solem
sine oculis. qdā argētū pdica/
tōis. qz q pdicat sine fide nō lo/
qtur eu q fm̄ deū ē fidelē ser/
monē. quidā lapides preciosos
bonoꝝ operū. quia q bñ opaf
sine fide en̄ sicut q facit struc/
turā super arenā. Itē alij edi/
ficant ligna. s. amore ardētiore

tpaliū. alj fenſi. s. sum̄ delecta/
tionū carnalitū. alij stipulam. s.
ociosoz uerboꝝ ⁊ operū infir/
moꝝ. Iſti qdē saluāt merito fū
damēti. sic tñ quasi p ignē pur/
gatorij exureſ edificiū n̄ ido/
neū tāto fūdamēto. Fides h̄
quosdā effect̄ essētiales ⁊ pn/
cipales. ut est facere filios di/
gnos uita eterna. ⁊ facere simi/
les deo. ⁊ purgare aiāz a tene/
bris peccati siue infidelitatis.
Iſti effectus sūt a deo. Alios h̄
effectus uolūtarioros. ⁊ secūda/
rios. ut est credere ⁊ dirigere
opa aliaꝝ uirtutū. ⁊ imperare
omnibus suo'mō. Et iſti effcūs
a libero arbitrio sūt.

De articulis fidei. **L**a.21.

Si respect̄ hēat ad eos q
symbolā ediderunt. tunc
articuli sūt duodeciꝝ ad nume/
rū duodeciꝝ apostoloꝝ. Si aut̄
cōsiderem̄ que radicaliter sūt
credēda. tunc articuli sunt. i4.
quoꝝ. ⁊ spectat ad diuinitatē.
⁊. ⁊ ad xpī huānitatē. ⁊ hec si/
gnata sūt i. ⁊ stellis. ⁊ in. ⁊ cā/
delabus aureis in quoꝝ medio
filius hois abulabat. Sunt g^o
septē articuli fidei qui ptinent
ad diuinitatē. Primus est cre/
dere unum esse deuz qui ibi nō
tatur. Credo in deum. Secūd^o
est p̄m esse deum. ibi. Patres

Hipotētē. **3** est filiū esse dēn. ibi.
Et in Iesū xp̄m filiū ei². **4** est
sp̄m sc̄m esse dēn. ibi. Credo in
sp̄m sc̄m. Sic p̄z q̄ pd̄l q̄ tuor
articuli sūt de unitate die esse
tie. et trinitate p̄sonaz. **5** est cre
dere remissionē pccōz his qui
sūt in ecclia. ibi. Sāctā ecclesiā
ca. s. co. r. pccōz. **6** est mortuoz
resurrectōez. **7** est crēdere bo
noz remunerationē sub q̄ cō
phēditur et maloz punitio. ibi.
Uitā eternā. Et illi tres arti
culi ad diuinitatē p̄tinēt. q̄ b̄
tute diuinitatis fit pccōz re
missio q̄ ē aīe uiūificatio et cor
porū resurrectio. atq̄ corporis
et aīe simul glificatio. Alij septē
sūt q̄ p̄tinēt ad hūanitatē xp̄i.
Prim⁹ est credere filiū dei eē
ceptū de sp̄u sc̄o. ibi. Qui cō.
ē de sp̄u sc̄o. **12** est filiū dei na
tnz ex Maria uirgine. ibi. Ex
maria uirgine. **13** filiuz dei p
nobis mortuū i cruce. ibi. Pa
sus sub pō. pi. cru. mor. et sepl.
14 est filiuz dei descendisse ad
inferos fm aīam. ibi. Descedit
ad infera. **15** est filiū dei sur
rexisse a mortuis. ibi. Tertia
die re. a mor. **16** est eūdē ascē
disse ad p̄is eq̄litatē. ibi. Ascē
dit ad ce. se. ad dex. d. p. o. **17**
est filiū dei iudicatz uiuos et
mortuos. siue bonos. siue ma

los. ibi. Inde nē. ē iii. vi. et mor.
Alti. i. 4. articuli colligūtur ex
symbolo quē apli ediderūt. ar
ticulū p̄mū et secūdū de diuini
tate posuit Petri². **3** Andreas.
Bartholome² **4**. **5** Symon.
Iadens **6**. **7** Mathias. Ies²
p̄ articuluz de hūanitate xp̄i
posuit Jacobus maior. **2** et **3**
Joānes. **4** Thomas. **5** Ma
thētis. **6** Jacobus minor. **7**
Philipp². **T**ria sūt symbola
Primum apostoloz. **2** nicei
concilij. **3** Athanasij. Primum
factū est ad fidei instructionez.
Scđm ad fidei explanationez.
Tertiū ad fidei defensionem.
CNota q̄ aliud ē credeū dēn.
et aliud credere in dēn. et aliud
credere deo. Qm̄ credere dēn
est credere ip̄m esse. Credere
at in dēn est credēdo ip̄z amā
re. et credēdo in leū ire. ac mē
bris eius incorporari. Credē
bo deo ē credē v̄bis eius.
De spe. **L**ap. 22.
Sp̄es est certa expectatō
future beatitudinis ex
dei gratia et meritis pprijs p
ueniens. In hac diffinitōe non
latur certitudo rationis in
qua plene uni parti consentit.
sed certitudo opinōis q̄ uni
parti consentit. quia rōne p
bari uidetur. nec tamē omnino

sed cū formidine. **M**º autē expe-
 ctationis cā p̄ncipalis est gra-
 tia dei ⁊ non nostra merita. qz
 opera nostra non sunt merito-
 ria nisi ex dei gratia. Sine me-
 ritis tñ sp̄are aliquid non ē spes
 sicut ait Grego. **I**ñ p̄suptio. In
 predicta diffinitio diffinit mot⁹
 spei ⁊ non virtus. sed v̄tus spei
 diffinit sic. Spes ē audacia mē-
 tis de largitate dei accepta ha-
 bendi ita eternā per bona me-
 rita. **A**nter fidē ⁊ spem talis ē
 differetia. Fides. n. est de p̄teri-
 tis ⁊ futuris. Spes autē de fu-
 turis tāti. Fides de bonis taz
 sibi qz elis est. Spes autem de
 bonis sibi tō. Venerunt tamē
 in hoc qz tam fides qz spes est
 de invisibilib⁹. Certitudo spei
 oris ex tribus. s. ex diuina lar-
 gitate. ex abundantia meritor⁹.
 ⁊ ex pregestatione eternorum.
Nota qz spes put est uiat. ⁊
 sic est cū certitudine opinionis
 ut dictū. **S**ed autē illorum
 qz sunt in purgatorio. ⁊ qz fue-
 runt in limbo. cū certitudine
 scie ⁊ non opinioni illa-
 uiator⁹. Unde declinatio
 modo a spe prope dicitur. Spes
 uero que fuit in Stephan⁹ qz
 uidit celū aptum. ⁊ que fuit in
 paulo. qz dixit. scio cui cre-
 didi ⁊ ⁊ que fuit in adā ante

peccati fuit cū certitudine ut-
 sionis. tamē satis debilioris qz
 in celo. Unde spes sic sumpta
 adhuc est minus prope dicta.
Ex his p̄z qz in patria nō est
 spes premij. quia beatitudo est
 omniū bonorū simul tota pos-
 sessio. Unde ibi nihil futur⁹ est
 qd sperer⁹. Et licet sanctis ad-
 huc sit futura resurrectio cor-
 porū sī rem. tñ p̄ns est h̄z co-
 gnitionē. Spes at sic futur⁹ re-
 spicit qz priuat tam p̄ntiā rei qz
 cognitionis put spes p̄pē su-
 mitur. **D**uplex ē spes. s. suffra-
 gij ⁊ auctoritatis p̄pē. Prima
 posita est in sanctis. 2⁹ in solo
 deo. ⁊ hec triplex ē. s. uenie. ps.
 In te dñe sperauit nō cōfūdar i
 eternū. Br̄e. ps. Sperātes at
 in dño misericordia circunda-
 bit. Glorie. puerbi. Qui spat
 in deo saluab⁹. **E**ffect⁹ spei
 multiplex est. A tribulatiōe li-
 berat. ps. In te sperauerūt pa-
 tres nostri. sperauerūt ⁊ libe-
 rasti eos. exēplū de susanna ⁊
 daniele. Lōfortat. 2. a Nacha.
 7⁹. Pereuntes septē filios sub
 uni⁹ diei tpe sp̄cieſ m̄r bono-
 aio ferebat pp sp̄e quā in deū
 hēbat. M̄tem eleuat. Ila. 40.
 Qui sperāt in do. muta. forti.
 assument pēnas. t̄c. Saluat. ps.
 Qui saluos facit sp̄ates in le-

Leporalia ministrat ps. Oculi
omnium i te. spe. d. ic. **S**p̄es cō
paf mltis reb⁹. Dr. n. galea. j.
Thesa. s⁹. Induti galea salutis.
Anchora. heb⁹. 6⁹. Qui cōfugi
mus ad tenēdā ppositā spem.
quā sicut anchorā hēm⁹ aie tu
ta ac firmā Medicina. ps. Spe
rās i. do. n̄ cōfirmaboi. Bēma
puerbi. i⁹. Bēma gratissima
expectatio p̄stolatis. Solatiū.
heb⁹. 6. Fortissimū solatiū hēa
mus q̄ cōfugim⁹ ad tenēdā p̄
positā nobis spē. Clavis. Slo.
sup illō ps. Spate in dño. Per
spem intrat ad illud uidēdum
qd̄ credit. Lignum vite. Sapie.
Si corā hoībus tor̄nta passi se
spes illoꝝ imortalitate plēa ē.

De charitate. **Cap. 33.**
Charital f3 Apostolu sic
diffi. it. j. Thimo. j. Cha
ritas est finis p̄cepti de corde
puro et scia bona et fide n̄ ficta.
Et sumit finis cōsumatōis. q̄s
charitas ē cōsumatio sive p̄f
ectio ois p̄cepti. Pōt et dici si
mis ēminatōis omnium p̄ceptoꝝ.
q̄ oia opa que sūt in p̄cepto tē
dunt ad charitatē. ut magis ac
magis hēat. De corde puro. i.
de i. collectu puro. dicit glo. Et
sumit hic intelligēs p̄ actu in
telligēdi fin quē causas motus
charitatis. Quāto. n. q̄s magis

intelligit tāto magis diligit. n̄
si alias impedit. Et hic ista p̄
positio. de. denotat cāz efficiē
tem. Et cōscia bona. i. spe. q̄z q̄
purā cōsciaz hēt secure sperat.
Et fide n̄ ficta. i. simulata. tū
fragili. sed inter aduersa ferti.
Prosper in libro deuita cōtē
platiua describit charitatē sic.
Charitas est ut mibi uidet re
cta uoluntas ab oib⁹ terrenis p̄
sentib⁹ ac futuris p̄suis er
sa. Jucta deo inseparabilē et uni
ta igne quodā sp̄us sci a q̄ ē. et
ad quē refert ince i. Ingnamē
ti ois extranea cor. n̄pi nescia.
nulli uitio mut. obno
xia sup oia q̄ cal. et diligē
excella. affectionu omnium p̄tē
tissima. diuine cōtēplatiōis aui
da. In oib⁹ semp invicta. summa
actionū bonar. sal⁹ moy. finis
celestiū p̄ceptorū. mors crimi
nū. uita uirtutū. vt. uignatiū.
palma uictor. sanctay nētiū ar
ma. cā meritoꝝ honos. ēmiū p
fectioꝝ. sine q̄ia . de. pla
cuit cū qua ni. uiq̄ peccare
pot. sa in penitētib⁹.
leta. cietib⁹. glorioſa i pse
uerat. uictoriōſa in martyri
bus. oposa i oib⁹ oio fidelibus
ex qua qcqd ē boni opis uiuit.
Charitas autē q̄zū ad actum
diffinituꝝ cōtuꝝ n̄ modis. **CD**

Vnus libro snyaz Charitas est dilectio qua diligit deum per se. et proximus per deum. et in deo.
Non sic. Quid est charitas nisi vita copulis amante cum amato.
Autem sic secundum Aug. Charitas est uirtus quam datur deum et prouide deo.
Sic secundum Aug.

Charitas est uirtus que animi nostri rectissima affectio est. Hanc definitionem primam dat in copatione ad deum. 2^a in copatione ad eius possessorum. 3^a in copatione dilecti ad dilectum.

De differentiis inter charitatem et alios mores.

Lap. 24.

Amor triplex est. scilicet naturalis. gratuitus. et uitiosus. Amor gratuitus est laudabilis. quia uirtus est. et habet principalem finem. scilicet bonum incomparabile. Hic dividitur in amicitiam et concupiscentiam. secundum amicitias diligunt quis deum purissime non respiciens utilitatem suam. sed bonitatem amati. hoc modo plus diligat homo deum quam se ipsum; secundum uero coi... centia diligunt quis deum. quia ueratores in eo expectant. Amor naturalis. nec laudabilis. et perabolis. et in eam uel utilitate propria. Ita similiter dividit in amicitiam

et concupiscentiam. secundum amicitias diligimus hoc amore nos et nostra perfectionem et nostra beatitudinem. et magis ea quam sunt plus necessaria. ut caput pro quo totum corpus exponiatur. hic coitus est nobis et brutis. secundum concupiscentiam vero diligimus deum. quam necessitati nostra uel subuenit. uel subueniet. quia hoc amore non diligit res per se. sed per usum eius. unde hoc amore plus se diligit hoc naturaliter quam deum. Amor uitiosus uitupabilis est. quia peccatum est. et habet sine uoluptate sive delectatione in creatura. hic dividitur in amicitiam et concupiscentiam. secundum amicitiam diligimus hoc amore delectatores creature per se. qui uis in nobis non beat. secundum concupiscentiam vero diligimus uoluptatem creaturam per nos. Amor iterum multiplex est. scilicet naturalis erga se. prius erga parentes. iocundus erga socios. iustus erga amicos. uiolentus erga inimicos. sanctus erga deum. Tercie differencia est in amoribus. dilectione. et charitate. quod amor proprius est natura. et deus amor quasi aiorum unius. quod quietat appetitus in re amata. Dilectio est amor proximi. et dicitur dilectio quasi duo ligans. sociat. non amantes cum amato in amore. ut se mutuo diligant. Charitas est amor

K. in deū hec amicū determinat. et
indicit oībus cariorē. vñ dicis
charitas quasi cara unitas. uel
carū deo faciens. **A**lia ē d̄ra
inter p̄dicta. qz amam̄ deū pp
se. diligimus eum super oīa pp
sua beneficia. qz dilectio est di
uersorū electio. charitas utrūqz
cōplectit. s. sup oīa. et pp se. Di
ligere deū in hoc differt a di
lectiōe pximi. qz diligere deū
est uelle ei bonū qd̄ h̄et. s. qz sit
dipotēs. et sume bon⁹. et b̄mōi.
Itē diligere deū est uelle p̄ce
pta eius seruare cum intētione
fruēdi eo. Itē diligere deū est
eū uelle possider̄. et ab ip̄o possi
deri. Itē diligere deū est uolū
tatē dei uoluntati sue in oīb⁹ p̄
ferre. Diligere vō pximū est
uelle sibi bonū nō p̄ eēntiā. s. p̄
grām. Itē diligere pximū est
idē uelle. et idem nolle in bono.
Itē diligere pximū ē successū
bonū ei optare et querere. Itē
diligere pximū est uelle ei qd̄
sibi. Est iterū d̄ra inf̄ dilectorū
dei et pximi. quia deū diligim⁹
in se et pp se. pximū vō diligi
mus in deo et pp deū. Qn̄z di
cimus duplēcē esse charitatē. s.
dei et pximi. hec duplicitas nō
intelligit qz̄tū ad hitus. s. qz̄tū
ad ac̄. qz uno h̄itu charitatis
diligit deus et pxim⁹. **L**ha-

ritas quādoqz dicit habet
Ro. 5°. Charitas dei diff̄it
est in cordibus nostris. qn̄z di
cit motum. **C**aūt. 2°. Ordina
uit in me charitatem. quādoqz
signum. Unde Jo. 15°. Maiorē
charitatē nem̄. uet. i maius
signūz charitatis. ter
tiā personā in trinitate. i. Jo.
4°. Deus charitas est. et sic su
mis psonalit. quādoqz sum. et ar
essentialiter. et tota trinitas v̄r
charitas. quādoqz sumitur pro
feruore charitatis. Unde Luce
7°. Dimissa sūt ei peccata mul
ta. qm̄ dilexit multū.
De effectu charitatis.

Cap. **25.**
Charitas pccm̄ expellit.
vñ de Magdalena v̄r.
Dimissa sunt ei peccata multa
qm̄ dilexit multū. Legē custo
dit. Ro. 13°. Qui diligat pxim⁹
suū legē implevit. Dei homini
iungit. i. Jo. 4°. Qui manet in
charitate in deo n̄net. et deus
in eo. Nentem uii uitibus or
nat. i. Lc. 13°. Charitas patiēs
est. benigna est et. Perfectionē
adducit. Apostolus. Adhuc ex
cellētior em uiam uobis demō
stro. Gioriam tribuit. Joā. Si
quis diligit me et. et sequit. ad
ueriemus et mansiōe apud eū
faciemus. Dilectiōe dei dignū

facit. Joā. 16°. Si q̄s diligēt me
 diligēt a p̄e meo. **C**haritas
 in cordib^d diffūdit cū ad px¹⁹
 dilatat. Effūdit p̄ p̄dicationē.
 ⁊ p̄ opera misericordie. Infundit
 p̄ illuminationē gr̄e. Superfundit
 p̄ opera p̄fectōis ⁊ supererrogatōis. Per charitatē uenit
 deus ad hoies in incarnationē. ⁊ in hoies in gr̄e collatōe.
 Per ipsā charitate currat homines ad deū bona opatione. ⁊
 pueniūt ad eū in glorificatiōe.
 Amoris est penetrare. q̄i ūtima
 cordis penetrat. Lānt. 2°. Ul
 nerata charitate ego sū. Lāgu
 dū facere. ⁊ hoc p̄ desiderium
 essendi cum amato. Lānt. 5°.
 Nūcietis dilectō meo. q̄i amo
 re langueo. Juebriare. quia sic
 tendit in amatū q̄i sui ipsius ⁊
 omnī rerū preter ipm obliu
 scitur. Lānt. 5°. Lomedite aici
 mei. ⁊ bibite. ⁊ inebriamini ca
 rissimi. Liquescere. q̄i eo in di
 vina dulcedine sic resoluitur q̄i
 appetēs cū appetibili mirabili
 amicitia unif. Lānt. 5°. Anima
 mea liquefacta est ut dilect^o lo
 gratur mihi. Amor h̄z uim diffu
 suam in bona opatione. unitiuam
 in pximi dilectōe. trāsfornatiuā in iustificatione. Item
 aliter hoc ostendit q̄i habet
 vim diffusū ut p̄ in creatōe.

unitiuam ut patet in christi in
 carnatione. transformatiuā ut
 in glorificatione.

Quibus rebus charitas affi
 muletur. **L**ap: 26

Charitas est bonorū p̄n
 cipium. quia a deo bo
 norū medium. quia fin deū bo
 norum finis. q̄i propter deum.
 Charitas dicitur bone opera
 tionis p̄ncipuz. quia mouet ad
 id. Grego². Charitas opera
 tur si est. Dicitur etiā mediū.
 quia opera informat. Dicitur
 quoq̄ finis. quia opera dirigit
 ⁊ ad debitum finem perducit.
 Quomodo charitas dicat fi
 nis. sciendum est q̄i triplex est
 finis. s. cōsumptōis. consumati
 onis. ⁊ terminationis. Primo
 modo charitas est finis pccōz
 quia ea consumit. **S**econdo modo ē
 finis p̄ceptōz. quia ea perficit.
Tertio modo tam uita eterna q̄i
 ipse deus est finis nostri labo
 ris. sed uita eterna finis est q̄i
 quiescit. sed deus termin⁹ in
 quo quiescit. Charitas dicit
 forma uirtutum multiplicater.
Primo quia mouet oēs uir
 tutes ad exteriora opera per
 que perficiuntur v̄tates ⁊ me
 rentur augeri. Secundo quia
 omnes uirtutes mouentur ad
 finem charitatis. **L**ad bonum.

ACharitas. n. hēt bonū p fine t
objeto. Alie v̄tutes h̄nt bonū.
nō pro objecto. s̄z pro fine tm̄. t
ille finis v̄tutū pfectionē deno-
rat. ^{et} charitas auget virtutū
delectationē. t tollit fastidū. t
alleuiat onera pp ipsi² deside-
riū. ^{4.} qz cōponit aiam. t p-
ficit. nō qdem in esse nature. s̄z
i eē gratuito t meritorio. Cha-
ritas multis reb̄s dī similis.
qz opatur auro qd̄ fornax tri-
bulationis pbat. Aurore quaz
sequit dies eternitatis. Arche
Noe in qua q nō fuit iniūctus
perīst. Arbori bonos fructus
pferēti. Ale ad celestia subleuā-
ti. Bitumini aiaz deo cōiūgēti.
Ulai celum aperiēti. Coronē
mēte decoranti. Capiti sensum
t motū influēti. Charitas eim
influit sensū. i. rōnē merēdi alijs
v̄tutib². t motuz. i. affcīm mouē
di meritorie mente deo illumina-
nāte. Ebori thronū deo exhibe-
nēti. Firmamēto aquas uolu-
ptatis ab aquis eternitatis di-
uidēti. Fonti mēte irrigāti. Gē
me aiaz om̄ati. Gladio flāmeo
padisum custodiēti. Igne affcīm
accēdēti. Jugo suauiter pmeti.
ad hāne de celo descēdēti. Rose
rubēti. Radici humorē gracie
quē a sūmo trahit ad virtutes
et alīnittenti ut sic nutriātur t

conseruētur in bono. Soli ful-
genti. Thesauro latenti. Uincu-
lo oēs rōes. diligendi i dilecto
colligant. Uino inebrianti. Ue-
sti pccōz turpidinē coopiēti.
Unguento uulnera letalia cu-
ranti.

De excellētia charitatis.

Cap. 27.
O Charitas excellit alias v̄
tutes i multis. p^o in dei
conformitate. 2° in spāli digni-
tate. Ricardus. Charitas ē re-
gina virtutū. 3° in speciositate.
qz est planeta ueneris t aīe pul-
chritudo. qz sicut pulchritudo
exterioris hoīs est ex decenti
mēbrorū ordinatōe t uenusta-
te coloris. sic pulchritudo aīe ē
ex decenti ordinatiōe actuū et
bitu uenusto. hoc facit chari-
tas in aīa cuius actus ordina-
tus est t uenustus habitus. 5°
in supportatione laboris. Aug.
Omnia grauia et imania leuia
facit amor. 6° in uigorositate.
Laīt. 8. Fortis est ut mōrs di-
lectio. 7° in utilitate. Aug. Ha-
be charitatem. t fac qd̄ uis. 8°
in delectatione. quia charitas
hā actum suum facit delectare
in deo non solum in patria. sed
etiam in iīa.

De signis dilectionis.

Lap.

28.

Signi dilectionis sūt hec
qr amicus amicū libēter
audit. libēter de ipso loquitur.
Sepe de ipo cogitat sine tediō
sibi obsequitur. Corpus i res p
illo exponit. Offensam cauet.
offensū placat. Longaudet p
speritati. condolet aduersitati.
Gaudet de sua pñtia. dolet de
sua absentia. Diligit i odit h^o
qd ille. Conatur ei placere. ti
met displicer. Trahit alios ad
eius amicitiaz. Munera ab eo
data nō alienat. Consilijs suis
acquiescit petit ab eo fiduciali
ter. Qualiter possit quis scire
vtrū hēat charitatem. Nota
q̄ qdā sciunt se non hēre cha
ritatē ut qui sūt in actu peccā
di uel in pposito. Quidā dubi
tant se hēre charitatē. qr rōnes
hnt p utraq̄ pte. ut sunt illi q̄
incipiunt facere quod in se est.
Quidā putat se hēre charita
tē. sicut q̄ multa bona fecerunt
i diu abstinerunt a peccato.
adhuc tñ sustinet motus tēta
tionis. i imaginat turpia. Qui
dā experit se hēre charitatē.
ut illi q̄ gustat diuinā dulcedi
nē i qb̄ fomes fere extinc^t ē.
i q̄li sep uel bōa faciūt. ul affe
ctat. Quidā certi sī se hēre cha
ritatē. ut qb̄ de ruelauit. q̄lis

fuit paul^o. cui dñs dixit. Suffi
cit tibi gratia mea.

De gradib^o amoris.

Lap.

29.

Gradus amoris sūt isti.
Prim^o ē cū diligō me
pter me. Iste amor nō est bo
nus. Scds est cū diligō deū
pter me hic est mercenarius.
sed tunc est bonus si pncipalis
finis est deus. **C**erti^o est cum
diligō deū ppter se. i. qr bon^o.
Hic est ualde bon^o. q̄a talis a
mor uno tātu oculo. i. dextero
respicit deū. **Q**uart^o est cum
diligō me pp deū. hic ē optim^o
qr in tali amore nihil ē q̄ qrat
hō de suo ēt in se ipo. sed q̄ dei
sūt. Sup oia diligēd^o ē de^o. qr
cū ipse sit pncipiu. i hoc ipso ē
sūmū. i hoc ipso qd̄ sūmū est.
sūme bonū ē. i hoc ipso qd̄ sū
me bonū ē. sūme btñ ē. i hō ipo
qd̄ sūme btñ ē. sūme beatificū
est. i hoc ipso est sūme fruēd^o.
i hoc ipso est sūme per amorez
ei inherendum. i in eo tanq̄ in
fine quiescendum. **C**aria gene
raliter diliguntur. scilicet utile.
delectabile. i honestum. Propt^r
primum diligenda est tribula
tio. quia utilis. Propter ter
tium diligenda est uirtus. quia
honesta. Sed propter 2° dili
gēdus est deus. qr delectabilis

uno pp hec dia diligendus est
deus. quia ipm diligere est uti
le. delectabile. et honestum. **Gra**
dus amoris vel charitatis i q
bus tollit peccatum sunt isti.
Primo tollit pccm mortale.
non qstum ad habitum. sed qstum
ad actum. liberat enim a pcc
mortali. sed no a potestate ca
dendi in illud. **S**ecundo modo
tollit pccm qstum ad actu qstum
ad habitum. sed neutro modo ue
niale. sicut p*z* in aliq*b* sanctifi
cati. **T**ertio modo charitas
tollit pccm utroq*z* modo. et ue
niale qstum ad actu. sed no quo
ad habitum. talis fuit in beata
gine ante conceptionem christi.
Quarto modo tollit utr*u*q*z*
utroq*z* modo. sicut fuit in bea
ta uirgine in conceptione christi
et post. tunc eniz fuit in ipsa sub
latus fomes peccati totaliter.
Quinto modo tollit utr*u*q*z*
utroq*z* mo. et insup oez miseria
et hoc fiet in patria. Perfecta e
charitas q*n*. et hitu magna mo
tu interiori directa. ope exteri
ori sollicita. radice stabilita.
fervore discreta. dulcedine cōso
latoria. Diligit deus toto cor
de. i. intellectu sine errore. tota
aia. i. uoluntate sine contrarietate.
tota mente. i. memoria sine obli
uione.

R De ordine charitatis.

Lap.

30

Ordo charitatis p*z* Aug.
est diligere p*o* q*d* supra
nos est. i. deum. Deinde q*d* nos
sum*p*. post hoc q*d* iuxta nos e
. i. p*x*um. ultimo q*d* intra nos
est. i. corp*p* nostr*p* p*z*u*p*. In eo
de gradu cotineri debet corp*p*
xpi. qui utr*u*q*z* tenet r*o*ez infe
rioris boni respectu sp*u*s n*r*i.
Secundu Ambro. diliged*p* est p
mo de*z*. 2° pentes. deinde filij.
postea domestici. ultio inimici.
sed hoc de exhibitor*e* q*d*az in
telligit. Aliq*s* diligitur magis
ab altero multipliciter. i. maiori
affectu sic sup oia diliged*p* est
deus. sed inter homines magis di
ligendi sunt pentes q*p* filij. de
inde consanguinei fm gradus
cognator*s*. Maiori affectu di
ligendi sunt filij q*p* pentes. sed
eque p*tin*etib*p* prius succurre
du*e* magis indigeti. Ad v*ras*
magis diligendi sunt q*z* se magis
ad gr*am* pp*at* et hilitat ad glo
ri*a* sic diligedi sunt fm gradus
pticipadi boni g*re*. **N**ota q*p*
idem ordo dilectionis est natu
re et g*re*. hoc excepto q*p* dilec
tione naturali ho*e* se magis di
ligit q*p* deu*p*. Sz ecocia e*m* in dile
ctione gratuita. **P**reterea sci
du*e* est q*p* idem est ordo chari
tatis.

tatis q̄ s̄m Aug⁹ est in n̄a erit
etia in patria. quia cum gloria
perficiat naturam q̄cqd n̄ erit
imperfectiōis in natura manebit
in gloria.

De dilectione pxi. **L**. 31.

DUtu se debet hoīes diligere. q̄a om̄is membra
unius corporis mystici xp̄i. q̄a
uno sp̄u sancto uinificat sp̄ua
liter et uiuūt. q̄a unā fidez ha
bent. q̄a unū baptisma recepe
rūt. q̄a unū patrem habent et
dominū. q̄a ad unum regnū te
dūt. **Dilectionez pximi suadet**
ius nature. **A**Matth. 7°. Omnia
quecūq; multis ut faciat nobis
homines. tuos facite illis. Jus
scripture. **A**Matth. 22°. **Diliges**
pximū tuū sicut te ipsum. **E**xē
plum creature. q̄a omne simile
diligit sibi simile. **N**el⁹ est di
ligere q̄z diligi quadruplici ra
tioe. **P**⁹ quia qđ diligim⁹ sci
mus. sed quod diligamus nesci
mus sed credim⁹. **2°** q̄z dil
gere pprie v̄tutis est. s̄z diligi
aliene. **3°** q̄a cum diligim⁹ a
lios nobis obligam⁹. cū v̄o di
ligimur alijs obligamur. **4°**
quia cum diligimus meremur
nobis. cū autem diligimur alijs
merentur sibi. **P**er dilectionez
pxi efficiunt imitatores xp̄i.
Jo. 17°. **H**oc ē p̄ceptū meū ut

di. in s. dianos. **D**iscipuli salu
toris. Jo. In hoc cognoscet oēs
q̄ discipuli mei. e. 7c. **S**pecula
tores dei. i. Jo. 2°. **Q**ui diligie
fratrem suum in lumine pma
net et uidet deum. **S**ocietas fra
terna utilis ē rōe sublenatōis.
Eccl. 4°. Ube soli. quia si ceci
derit nō habet sublenatē. Rōe
consolationis. ps. **E**cce q̄z bonū
et q̄z iocūdū. Rōe exhortatōis:
Seneca. Sēper āte oculos tuos
ponēdus est aliqs cui exēplo
pficias. q̄a nisi ad regulā pra
ua nō corriges. puerbi. A mo
dica simila augetur ignis.

De dilectōe inimicoy. **L**. 32.

Ircia dilectōez inimicoy
Dnota q̄ alia est dilectio
affīcūs. et alia effect⁹. **D**ilectio
affectus duplex ē. q̄z alia ē in
nocētie. et alia beneficētie. **D**i
lectōe inocētie tenemur diligē
inimicos. q̄i n̄ d̄bem⁹ eis opta
re malū inq̄stū malū. Szinq̄stū
ē eis expēdiēt uel reipu. **A**ffīcūs
dilectōis bñficiētie duplex ē. s.
pncipalis et scđari⁹. **A**ffīcūs pñ
cipialis ē uelle et optare inimi
cis bñia sp̄uālia. sicut ē gratia et
glia. hoc mō tenemur p affīcū
diligēt inimicos. **A**ffīcūs at di
lectōis scđari⁹ ē optare inimi
cis bñia ep̄alia. h⁹ mō n̄ tñmū
semp diligēt inimicos. q̄z non

Always expedient, eis bona t^palia.
Hoc mō distinguēdū ē de dilectione effcū q̄ est similit̄ innocentie et beneficetie. Prīo mō tenemur oēs diligere inimicos. q̄ tenemur eis nō inferre malā nisi pp. bonū p^sone uel reipublice. **2°** mō distinguēda ē dilectio bñficietie. q̄ si ē bñficiū spūale ad salutē necessariū, tūc tenemur illud inimicis ipēder. sicut orare p̄ eis. n̄ qđ i spāli. s̄z in gñali. ita. s. ut nō excludamus eos ab oñonib^z cōib^z. Si vō est bñficiū t^pale. ad hoc nō tenemur nisi i casu necessitatis.

Nota tñ ēē duplīcē inimicuz. I. p^sone n̄rē et ecclie. Iḡr inimi-
co p^sone bñfacere pfec̄tōis est. n̄si inq̄tū sibi uel alteri bñf^z
nociuū essz. q̄ in tali cāu bñf^z
subtrahere utile ē. Inimico aut̄
ecclie bñficiū subtrahere p^fe-
ctius est et meli^z. n̄si inq̄tū per
bñficiū sperat recōciliad^z ec-
clesie. **E**x pdictis p^z q̄ opta-
re bñoa t^palia inimicis ecclie i-
pfec̄tōis ē n̄si p acc̄ns. s. qñ cre-
dūt phoc conuertēdi. Inimico
vō p^sone optare bñoa t^palia p-
fec̄tōis est n̄si p acc̄ns. s. qñ pu-
tatur ei uel alij nociuā. **N**ota
q̄ licet amicū diligere sit ma-
gis debitū. tñ diligere inimicū
magis est meritoriuū remissiois

pene. et ad alia multū ualet. **P^o**
q̄ magis accedit ad pfectōne
vtutis. Majoris pfectōnis uel
maior vtus est. q̄ magis gra-
tutū est. **2°** q̄ mot^z charitatis
ad inimicū magis meritorius ē
remissiois pene. et hoc rōe diffi-
cultatis. licet in amicū sit magis
meritorius uite eterne rōe intē-
tionis. Amor. n. naturalis fer-
uētiore facit motuz charitatis
sicut dispositio materialis con-
fer forme. **3°** q̄ inimicū diligere
exp̄ssiū signū charitatis
est. q̄ cōtra motū nature ē. vñ
ualde difficile est. n̄si adsit grā
per quā uincat natura. **N**o-
ta q̄ ille cui iniuria facta ē nō
debet recōciliatōez petere. siue
qrere ex debito necessitatis. s̄z
si facit cōplet debitū pfec̄tōis.
vñ dicit Lhriso^z. q̄ talis deb̄z
recōciliationē querere. ut du-
plīcē gliam cōsequaf. Unaq̄a
iniuriā passus. alteram quia
prior rogauit.

De uirtutibus cardinalibus.

Cap. **133.**
Per uirtutes cardinales
aia rectificat in suis. v̄
tutib^z. Nā prudentia rectifi-
cat rōnalem. Fortitudo irasci-
bilem. Temperantia cōcupisci-
bilem. Justitia uero rectificat
omnes uires prout natura in-

V

sutie comprehendit non solum specialem iustitiaz que est in co mutationibus uel distributio nibus. sed etiam legalē que est omnis uirtus prout eius act pertinet ad debitum obedientie pceptoz. Ipsa enim iustitia generalis comprehendit uirtutes ordinantes ad proximum. ut est equitas. et liberalitas. et ordinates ad se ipsum. sicut est innocē tia. et penitentia. et ordinates ad deum. sicut est latitia. pietas. et obedientia. Propter hoc iustitia dī circuire oēs uirtutes. et q̄ non tantum est uirtus spe cialis. sed etiaz generalis comprehendens totius anime rectitudinem cum ipsa dicatur rectitudo voluntatis. Item per uirtutes cardinales instruitur homo in operibus et contra uitia armatur. Primū sit duplicit. quia istruitur quo ad se per prudētiā. et quo ad proximū per iustitiam. Secundū etiā sit du pliciter. quia homo armatur in prosperis per temperatiā. et in adversis per fortitudinē. Itē dicit Aug. q̄ prudētia ē in eligē dis. fortitudo in tollerādis. tem peratiā in utendis. iustitia in distribuēndis. Item dicit q̄ prudētia est in p̄cauēdis insidijs. iustitia in subuentō miserij.

fortitudo in p̄serēdis molestij. tem peratiā in coercēndis delectatio nib⁹ prauis. Aug. ait in musica sua q̄ succedit prudētia cōtem platio. fortitudini firmitas ad herēticiā tem peratiā. mēsua delectatio nis. iustitie debita ordiata ad deū et p̄xi. ¶ Iste q̄tuor v̄tutes appellatē cardinales. qz sicut hostiū v̄tis in cardine. sic in his v̄tis et regis uita hois. Uocatētē politice. qz ordiata in his uita ci uilis. Dicūtētē hūane. qz hūano studio acqrūf nisi diuinitus infūdat. Appellatētē consuetudi nales. quia non ex uno actu. s̄ ex consuetudine nascuntur. uel quia honestas hūana se magis exercitat in istis. sicut scōz de uotio se magis exercitat in uirtutib⁹ theologicas. ¶ Nota q̄ prudentie est scire quid possit. temperatiā est non presumere quod non possit. iustitie ē uelle in omnibus qd̄ equuz sit. forti tudinis est uelle plus qz possit. ¶ Iste uirtutes habet suos gra dus perfectionis secundū quos aliter possident incipientes. aliter proficientes. aliter pfecti. Dicūtūr etiā uirtutes politice qnqz s̄m q̄ regunt uitam ho minis q̄ ad opa extiora. et pue pugnat contra uitia. et hoc mo do sunt incipiētū purgatorie

Ricantur secundū q̄ iam sunt in
victoria uictoriū. et cōsistunt p̄
tim intra. ptim extra. et sic sunt
pficientium. Dicuntur etiam
purgati animi fm q̄ iam deui-
ctis uitijs quiescit homo. ita q̄
raro prumi motus insurgit. et
hoc mō ptinent ad perfectos.
Exemplares dicuntur put sunt
in mete diuina. Nam sicut omniū
rex deus exēplar est. ita et idē
virtutū in ipso cōsistūt.

De prudētia.

Lap. 134.
Prudētia fm q̄ est v̄tus
politica est ut ait Ma-
trobi ad rōnis normā que co-
gitat que agit uniuersa dirige-
re. ac nihil preter rectum uelle
uel facere. Prudentia v̄o fm
q̄ est uirtus purgatoria est ut
idem ait. et mundu et oia que in
mūdo sunt diuinoꝝ cōtēplatōe
despicere. et oēm aie cognitōe
in sola diuina erigere. Prudē-
tia aut̄ put est uirtus purgati
animi. est sola diuina nosce. et ea
et q̄ nihil aliud sit itueri. Pru-
dentia sane exemplaris est ipa-
mens diuina. cui oīa muda sunt
et aperta. Partes prudētiae s̄z
Lullii sunt. Intelligētia. Pro-
uidētia. Memoria. Intelligē-
tia uero est p̄ quā anim⁹ p̄spī-
vit ea que sūt. Prudentia at-

v̄tus est. ut idē ait per quā ui-
det̄ aliquid futurum ante q̄s sit.
Memoria finē eūdē est p̄ quā
sperit q̄s ea que fuerit. **T**lo-
ta q̄ duplex est iudiciū ratōis:
discretiū. s. et diffinitiū. Judi-
ciū discretiū est quo rō iudi-
cat aliquid esse faciēdū uel nō
faciendum. Circa tale iudiciū
est scientia et non uirtus. Judi-
ciū uero diffinitiū est quo
ratio imperat aliquid fieri uel
non fieri. et circa istud est v̄tus.
Unde in primo iudicio se habet
scientia ad operationes bonas
ut consiliarius. In secundo v̄o
iudicio se habet uirtus ut im-
perator. **P**rudentia habet re-
gere ceteras uirtutes in acti-
bus suis s̄z omnes partes phi-
losophie moralis. que sūt ethi-
ca. siue monastica. hyconomica
et politica. quarum prima mo-
res quo ad se ipsius instruit. 2^a
familiam disponit. 3^a urbes et
regna regit. **T**riplex est pri-
udentia. Prima est cordis. et hec
est in dispositione presentiū. et
recoanitione preteritorū. et p̄-
uisi. **T**urorū. Deutrono.
32. Utinam saperent. si prete-
rita. et intelligerent. s. presentia.
ac nouissima p̄uiderent. scilicet
futura. Secunda est oris. et hec
est in moderatiōe simonū. puer-

V

Qui moderat labia sua prudensissimus est ps. Pone dñe custodiā ori meo. 3ª est operis. et hoc consistit ut ait Tulli² in fuga mali et electione boni. ps. Declina a malo et fac bonum.

Nota q̄ alia ē prudētia mūdāna. alia humana. alia diuina. p^a est in tēporalib⁹ acqrēdis. 2^a in cōmodo carnis. 3^a in obseqnijs diuinis. **O**fficiū prudētie est actus alias v̄tutū dirigere sicut supra dictū ē. Ber. Discretio nō tā v̄tus q̄z auriga v̄tutū est. Nolle fallere nec falli. ut dicit Seneca est res fz v̄titatem extimare. Idem. Lūc p rōem recte uiues. si diuīa p^a estimes. si dignitatē rerum nō ex opinione multoz. s̄ ex eaꝝ nata cōstituas. Nobis om̄issa ad dei gloriā et pximi edificationem dispensare. Luce. Quis putas est fidelis ieruus et prudens et c. Utabilitatē fugere. Seneca. Scito te. qbusdā pse uerare debes quā cepisti. qdā nec incipere.

En De temperantia.

II ap.

135.

Emperantia fz Macrobiū put est uirtus politica est nihil appetere penitendum in nullo legē moderatiōis excedere sub iugo rōnis cupi-

ditate domare. **L**eperātia pue est uirt² purgatoria est oia re linquere. inqz̄tū natura patif. que corporis usus requirit. **L**ē perantia prout est uirtus purgati animi. est terrenas cupiditates non solū repmere. s̄z penitus obliuisci. **L**eperātia pue est uirtus exēplaris. est quedā in se ppetua intētione uersio.

Partes tēpātie fm Lū. sunt. Cōtinētia. Clemētia. et Modeſtia. Cōtinētia fm eūdē Lū. est uirtus per quā cupiditas cōſiliij gubernatōe regit. Clemētia est per quā motus animi in odiū alicui² cōcitati cōitate uel hyilaritate cōtinēt seu retinēt. Modestia est uirt² p quāz pudor honestus parat et stabilez auctoritatē cōpat. **S**pecies tēpantie sunt. Sobrietas. Cōtinētia et modestia. **P**rima oſlitit circa gustum in quo ponit modū sobrietas. 2^a ē circa tacitum q̄zum ad uim ḡnatiū. qā ibi ponit modū caslitas. **H**abz enim hō uebementē appetitus conseruandi se in esse indiuidui per nutritiū. et conseruandi se in esse spei per ḡnatiū. Iſti autem appetitus restrinḡūtur per sobrietatē et cōtinētiaz. 3^a in dictis et factis. Factum autē put hic accipit p̄tinet ad tres

Asensus. et circa prias eoz ma-
terias. s. visum. auditum. olfactum.
Pertinet etiam hoc factum ad ta-
ctum. non quod est in gnatua. sed
ad alios tactus quo organa se-
manus ad percutiendum. uel capie-
dum. et pedes ad subducendum. In oī-
bus istis modis ponit modestia
Dignitas tepratie in hoc est que
iam decorat. quod sicut in natu-
ris forma decetior est materia
sic et in morib[us] pl[urimi] comedatur
modus quam ipsa actio. propter hoc te-
peratia copia soli quod medius pla-
netarum est. et decentior inter omnes.
Meritum cumulat. quod mediū te-
nuere beati. Unde dicitur quod ubi non
meremur. sed aduerbijs. id est eo
quod aliquid facimus. sed in eo quod bene
facimus. Istud primum in illa videtur quod
obtulit duo minuta. et magis com-
medata est quam quod magna miserunt
in gazo philatio. Utiosos appeti-
tus refrenat sicut supra dictum
est. unde copia freno. et remo. et
lime que superfluum tollit rubigis
de ferro. Actiones tepratim quod
apostolus instruit dices. Roale ob-
sequium uestrum. Mediū seruat.
Ber. Tene mediū si non uis pde-
re modum. De hoc medio dicitur.
Medio tutissimum ibis. Istud me-
diū uoluit dominus nos tenere quod
fecit non de capite. uel de pede
mulierē. sed de costa. Et quod fe-

cit holm primū corporeum. et primū
spirituale. ut dignitate nature est
sub natura angelica. et super cor-
poream. Christus assimilatus est
sit in medio discipulorum. sed sit in
medio doctorum. suspensus est in me-
dio latronum. locatus est in me-
dio duorum animalium. visus est a
Iohanne in Apoca. In medio car-
delaborum aureorum. Naturam
conseruat. quia natura in me-
diis delectatur. et per extrema
corrumptitur. Unde phys. Ex-
cellentia sensatorum corruptit
sensus. Ferculis eternis cibat.
Unde teprantia copia ligno ui-
te quod erat in medio paradisi.

De fortitudine.

Cap. 136
Fortitudo secundum Macro-
bius puit est uirtus politica. est animum supra metum
periculi agere nihilque nisi tur-
pia timere. tolerare fortis ad-
uersa uel primum. Fortitudi-
nis pura. aio non ter-
reri a corpore recedente nec al-
titudinem abhorrire. Forti-
tudinis purgatio animi est passi-
ones ignorare. non metuere ut
nesciat irasci. et nihil cupiat in-
nestum. Fortitudinis exem-
plaris est esse inutilem. quia
semper dem est. nec aliqui mu-
tatur. Partes fortitudinis sunt

V

Lullū sunt quattuor. Magnificientia. Fidutia. Patientia. et Perseuerantia. Magnificentia sicut eudem est magnarum et ex celsarum rerum cum ampla quædam animi ppositione cogitatio atque ministratio. Fidutia est virtus per quam in magnis et honestis rebus multum in se animus ex ipso certa fidutie collocatur. Patientia est honestatis et utilitatis causa rerum arduorum. atque difficultium uoluntaria et diuitia perseveratio. Perseuerantia est virtus in rore boni considerata. stabilis et perpetua permanens.

Multi sunt effectus fortitudinis. Primus est quod de hostibus triumpfat. al. Math. 4. Christus fortissimus. Et quia homines sua bona consideruat. Luce. Cum fortis armatus sit. quod dicitur puerbi. Nam fortis diuitia patitur. quia regnum celorum expugnat. al. Math. Regnum celorum patitur. Et quod ornat. puerbi. Fortitudo et decor indumentum eius. Et quod in extremis assecurat. puerbi. Leo fortissimus bestiarum. a nulli paucet occursum. Et quod remunerat deos expectat. puer. Mulierem forte quis ueniet sic. Fortitudo consistit in quinq[ue]. scilicet in agressione ardua. hos. Uiriliter agite et confos-

uestrum. In conceptu terrenorum. Hebre. Moyses negauit esse esse filius pharaonis sic. In sustinencia tribulationum. Cantus. Fortis est ut mors dilectio. In resistencia temptationum. Aplus. Non coronabitur nisi qui legi time certauerit. In impugnatione uitiorum. Job. Dilictia est uita hominis super terram. Multa iuvant fortitudinem. Primum est exortatio prudentium. Unde legitur de Iuda ad Nachab eo quod armavit socios non clypei uel haste minutiōne. sed sermonibus optimis. Exemplum robustorum. Unde legitur de Eleazaro quod elegit fortis mori pro paternis legibus. exemplum virtutis et fortitudinis posteris relinquens. Tertium exercitatio in pugnis. unde legitur in Josue quod dominus non delevit hostes filiorum Israhel statim oculos. sed reliquit aliquos ut haberent consuetudine pliadi. Et spes remunerat deos. 2. palip. Eo forte manu uite. et non dissoluatur. est enim merces operi uestro. hostium debilitas. Grego. Debilis est hostis quod non poterit uincere nisi uolentem. Exhortationis adiutorium. Exo. Cum eleuaret manus Moyses uincebat filios Israhel. Et armorum

Hspiritualium apparat⁹. vñ San-
son uincebat philisteos in má-
dibula asini. i. tēpantia et simili-
tate. **8°** memoria dominice
passionis qđ signatū est i Da-
uid qui contra Goliat uenit in
baculo et funda. **9°** cib^o spūa
lis. ps. Panis cor hoīis confir-
met. **3°** R. Ambulauit Helyas
in fortitudine cibi illi^o r̄c. vñ et
Petrus potat⁹ spūs sc̄i grā co-
fortat⁹ est dicēs. Oportet deo
obedire magis qz hoīibus. Idē
vō Ap⁹ ante tale cōfortationē
dixit. Nescio hoīem hunc.

De iustitia politica.

Lap. **137**
Iusticie politice fin. **Na**
crobiū ē suare unicuiqz
qđ suū est. Iusticie purgatorie
fin eūdē est ad unā cuiusqz p-
positi uiaꝝ uniuscuiusqz vtutis
officiū conseruare. Iusticie aut
purgati animi est ita cū supna-
mente sociari ut seruet cum ea
fedus ppetuū imitādo. Iusticie
exemplaris est qđ penni lege sem-
piterna opis sui cōtinuatioē nō
flectitur. **P**artes iusticie fin
Tulliu sūt sex. s. religio. pietas.
gratia. vindicatio. obseruātia.
ueritas. Religio fz eūdē Tull-
iu est uirt^o que superioris cu-
iudicis nature quā diuinā uocat
curā ceremoniāqz affert. pi-

tas est per quā cōiūctis sanguine
beniuolētie offīn et beniuolens
tribuit cultus. Bratia ē i qua
amicitiaz et officioꝝ alteri^o me-
moria. et remunerādi uoluntas
continetur. Vindicatio est per
quā ius et iniuria. et oē qđ ob-
scurū est defendēdo atqz ulci-
scendo ppulat⁹. Obseruātia ē
uirtus p quā hoīes aliqua di-
gnitate antecedētes cultu quo-
dā et honoꝝ dignātur. Ueritas
est uirtus p quā imitat ea que
sunt. aut fuerūt. aut futura di-
cūtur. **N**ota qđ iustitia nō tā
ē uirt^o spālis qz gnalis. ut hēs
supra de uirtutib⁹ cardinalib⁹
i gne. Justitia ut dīrī libro sapie
ē ppetuia multa i roe. P^o qđ
ppetuat aīam abiliēdo eaz in
debito loco s sub deo et supra
corpales uaturas. **2°** qđ ma-
nebit in pā fin eētiā et usum.
Aliē autē uites cardinales et si-
maneāt in pā fin eētiā. nō tñ
bz oēm usū. Lepantia. n. nō re-
frenabit mot⁹ illicitos. prudē-
bit ab insidijs. For-
utudo nō aggrediet terribilia.
Iustitia per uertitutē triplicē
s. amore. persone. uel pecunie.
Isa. Uhe iūstificatis impiū
p muner. Timore. Euāgeliū.
timere eos q̄ occidūt
ancore. Idē. sciens q̄

per inuidiā tradidisset eū. Pla-
 rá monēt ad rectitudinē iustie.
Ep. est rectitudo humani cor-
 poris. quia indecēs ualde est in
 recto corpore curuū hīc aīum.
22 est naturalis inclinatio. qz
 ut ait Aug. Justitia est in corde
 boīs naturaliter. **23** qz bruta
 aialia docent uulta que p̄tinēt
 ad iustitiā. ut est innocētia. con-
 cordia. b̄mōi. **24** ē scripta
 Eccl. Usq; ad mortē certā p̄d
 iustitia. Effusus iustie est qz bea-
 tificat. **M**ath. **5**. Beati q; esu-
 riunt et huius iustitiā. **P**etr. Si
 qd patimini pp̄ iustitiaz beati.
Quia exaltat. Eccl. Qui opa-
 tur iustiū exaltabit. qz appe-
 titū cōcupiscentie refrenat. **I**sa.
 Erit iustitia cingulū lūboꝝ e.
 qz locū deo pp̄at. ps. Iustitia q;
 iudiciū pp̄atio leorū tue. quia a
 morte eterna liberat. puer. Ju-
 stitia vero liberabit a morte.
Quia coronat. **A**bimo. Repor-
 sita ē mibi corona iustie. Quia
 remunerat. ps. Retribuet mi-
 bi dñs sūm iustiam meā. **J**u-
 stitia consistit in fide. **A**p². Expedi-
 dit Abrahā deo. et reputatiū et
 ei ad iustitiaz. Itē in oīōne. ps.
 Clamauerunt iusti. et dō. ex. e.
 In sācta meditatiōe. Eccl. Bea-
 tus vir q; in sapientia morabilis.
 et in iustitia meditebit. et hīc

iustitiae. **M**ath. Sic decet nos
 implere oīē iustitiaz. **G**lo. Per
 fecta iustitia est subdere se mi-
 nori. In eruditōe. puer. Semi-
 nāti iustiam merces fidelis.

De donis in cōi.

Lap.

38

Dicit dēs hītus vāti. diui-
 nitus possint dici gñalit
 dona dei. Spālit tñ et appropā-
 te septē sūt dona spūs sc̄i. que
 p̄ordinez Isa. undecim enumē-
 rat a sāmo incipiēs usq; ad ul-
 timū descendendo. **S**eptē igit
 sunt dona multiplici rōe. **P**o-
 ut p̄ hec septē expellant iutia
 septē. s. ut timor expellat sup-
 biā. Pietas inuidiā. Scia irā q;
 ē quasi qdā insania. Fortitudo
 accidiā. Lōsiliū auariciā. Intel-
 lectus gulā. Sapiētia luxuriā.
25 dicuntur esse septē dona
 propter expedīdas uirēs na-
 turales. Nam irascibilis indi-
 get expediti tam in prosperis
 qz in aduersis. In prosperis q;
 dem per timorem. In aduersis
 autem per fortitudinē. Con-
 pīcibilis indiget expediti qz
 tam ad effectum respectu pro-
 ximi. quod fit per pietatem. et
 quātū ad effectuz respectu dei
 qd fit per gustū sapientie. Ra-
 tionalis vero indiget expediti
 in ueritatis speculatiōe. quod

Rit per donū intellectū. et in uer-
ti electōe. qđ fit p̄ cōsiliū. atqđ
in electi executione. qđ fit per
sciam. per hāc eīm cōuersamur
in medio nationis praeue et per
uerse. **E** dicuntur esse septem
dona propter regimē actiue et
contēplatiue uite. **C**ōtēplatiua
siquidem tria dona debet ha-
bere. s. timorem ad reuerentiaz
maiestatis. Intellectū ad intel-
ligentiā ueritatis. Sapientiam
ad gustū bonitatis. Actiua vo-
habet pietatem ad agendū. for-
titudinē ad sustinēdū. scientiaz
ad discretionē pietatis. cōsiliū
ad discretionem fortitudinis.
Plarima ergo dona sunt ad i-
tellectū spectantia. quia lux co-
gnitionis multū ualeat ad recte-
uinedū. Propter eādem causaz
fit donorū obmatio. ubi quasi
semper adiungit unū directiū
cū alio. qđ spectat ad actionem
uel passionē. Unde Grego. sup
Ezechī. dicit qđ sumus p̄ sapiaz
maturi. per intellectū prouidi.
per consiliū cauti. per fortitu-
dinem animosi. per scientiā di-
scerti. p̄ pietatē misericordes.
per timorem humiles.

De timore in cōi.

12 ap. 39
Gmor est ut ait Aug. fu-
ga mali. Sp̄s timoris se-

sex. **P**rim⁹ est naturalis quo
glibet naturalit̄ timet nocumē
tū nature. Iste non est merito
rius neqđ demeritor⁹. qđ n̄ sub
iacet libero arbitrio. et dī na-
turalis nō a natura instituta:
sed destituta. quia iste timor est
pro peccato p̄ mox parentū in-
flictus. hoc timore xp̄s natura
liter mori timuit. **S**ecundus ē
timor humanus quo quis ni-
mis timet pelli sue. Iste timor
nascitur ex nimio amore p̄ntis
uite. et est qñqđ mortalis accus
eius. i. cuī prius quis peccaret
mortaliere qđ amitteret uitam
suam. qñqđ est + cum
qđ faceret priu + ueniale.
qđ pmitteret se occidi. **T**erti⁹
est timor mūdanus quo qđ ni-
mis suis reb⁹ inheret. Hic na-
scitur ex nimio amore rex te-
poraliū. et ē qñqđ mortalis. qñqđ
uenialis penit⁹ eodē mō quo di-
ctum est de humano. **Q**uart⁹
est timor servilis quo qđ timet
peccare principalit̄ pp̄ penam.
Quintus ē ..mor initialis qđ
timet quis penā et dei offensaz.
Unū quasi duos habet oculos.
vnū ad penā. aliū ad deū. et hic
est principalior. **S**extus est ti-
mor filialis quo qđ timet offe-
sam dei. uel separationem a deo.
Numerus pdictoz timorū sic

accipitur. Aliquis timor est a spiritu sancto et cum spiritu sancto. sicut timor initialis et filialis. Aliq[ue]s a spiritu sancto est. et non cu[m] spiritu sancto est. sicut timor seruili. Aliquis est cum spiritu sancto. et no[n] a spiritu sancto. si est timor naturalis. Aliq[ue]s nec a spiritu sancto. nec cu[m] spiritu sancto. sicut timor humanus et mundanus. quos nec spiritus sancti gratia secu[m] copatis. nec per spiritum sanctum dantur. Et adhuc aliis timor reverentie qui solus inter timores erit in patria. sicut dicit psalmus. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi. Reverentia vero est resiliens a considerata magnitudine dei in propria punitatem. Timor domini multa bona facit. Primo quia expellit peccatum. puerbi. Timor domini expellit peccatum. Sapientiam gignit. Eccl. primo. Qui timet nibil negligit. Adhuc tem stabilit. puerbi. Nisi in timore domini tenueris te instanter cito subvertet dominus tua. Spumaliter ditat. psalmus. Non est in opia timentibus eum. Bona opera cumulat. eccl. Qui timet deum faciet bona. Cor delectat. Eccl. Timor domini delectat cor. Utam proluget. Eccl. Timor domini enponit uitam. De-

uotionem irrigat. Eccl. Timor domini fons uite. Eternaliter remunerat. Eccl. Timenti deum bene erit in extremis.

De timore seruili.

140
Timor seruili donum spiritus sancti est. non tam est cum spiritu sancto. sicut aurora cum sole est. Timor seruili spiritu sancto locum preparat. ut enim sicut sete filium introducat. Sete filium introducendo ipsum precedit. non tamen cum ipso permanet. sicut ait Augustinus. Timor seruili est bonum quo nemo bene utitur. quia licet habitus timoris seruili bonus sit in se semper dominus spiritus sancti est. tamen eius actus quicquid peccatum est. Timor itaque seruili duo facit. Primum est quod preparat viam charitati. Secundum est quod retrahit a peccato metu pene tantum. Ratio primi bonus est. sed ratio scendi distinguit. Unde notandum est quod usus timoris seruili duplex est. scilicet cum quod utitur essentia habitus tantum. vel cum quis utitur seruilitate. Tertio modo usus eius malus est. quod ille est abborri penas eternas. quod bonum est. cum sit etiam in timore initiali. Secundo modo usus eius malus est. quod

Lusus eius est uitare malum ex coactione per penā. cui² tamen affectus habetur in uolūtate. et sequeret effcūs si sparetur im punitas. ut ait Ang³. Et intel ligitur dictu^z eius qui ait q^z ti mor senilis bonus est. non tñ qui timet seruiliter bene agit. quia agere bonum est ex uolūtate facti. sed agere bñ. i. meritorie est ex uolūtate agentis q^z agit ex v̄tute charitatis. i. grē.

De timore initiali.

Cap. 14.
Timor initialis idē sic di ctim est. q^z est incipiētiū pmo penitere. Un^z Isa. Dñe a timore tuo concepimus et peperimus spm salutis. Qui adhuc sunt in angustia p peccato qd comiserūt. sed agustia hoc foras mittitur qn cōscia serenat ad plenū. quia perfecta charitas foras mittit timorē initialē inq̄stū hēt naturā timoris ser uilis. Sm hoc. s. hēt oculū ad penam. Timor. n. initialis habet duos deulos. unum ad gloriaz qui est ei essentialis. alterū ad penam qui est ei accidentalis. s^z timori seruili essentialis. Pre terea timor initialis abstinet a peccato ueniali propter penaz purgatoris in quo casu potest conuenire cum perfecto. q etiā

cūnet penam purgatorijs inq̄stū est dilatina glorie. siue se patua ad tempus. **D**uplex e amor. s. filialis quo deum diligimus ppter se tātū. et merce narius quo 'nō diligim' pncipaliter. sed secūdario hito respectu ad mercedem. Huic dupli cī amori respondet duplex timor. s. initialis. et filialis. Nā filialis timor respōdet amori filiali. initialis vō rūdet amori mercenario.

De timore filiali.

Cap. 14.
Timor filialis ppe timet offendere deū. q^z si ppccm non separetur a deo. tñ a ppccō abstinet nec ipsū offendet. Et in hoc timor filialis differt ab initiali q^z ppe est timor separationis. qui propt cōscientiā peccati timet separari a deo. Timor vō filialis tñmō timet offendere deum. Alia est d̄ra q^z timor initialis est ipse ctioz. s^z filialis pfectoz. **E**st d̄ra q^z cum in timore pene sine duo. s. punctio. et cauta la. Ipsi punctio ptinet ad timorē initialē. talis. n. puctio est ex cōscia peccati de quo nescit an sit di missum. Lautela vō ptinet ad timorem filiale. sicut. n. pfectus cauet ppccm quo ad deū offendit

ita per consequens canet pena,
sed tñ p accns. Timor et filia/
lis dñ sanctus et castus.

De dono pietatis.

Cap.

143.

Donu pietatis in tribus
consistit. s. in cultu dei. i
generatione sacre scripture. et
in proximi honore. Cultus dei
consistit in professione diuine
maiestatis. et hoc est theosobia.
Veneratio sacre scripture con
sistit in hoc ut ei firmiter cre
datur. ut sollicite custodiatur et
fideliter dispense. Honor p
ximi consistit in reuerentia su
orum. in conformitate equa
lit. et in subuentione inferiorum.

De dono scientie.

Cap.

144.

Scientie donu silez actus
habet cum prudetia. qz est v
tus politica. sed differt in rone
agendi. Prudentia. n. procedit
ex principiis iuris naturalis.
Scientie uero donu ex princi
piis fidei. Proprius actus scie
toni est docere recte couer
ti in medio natiōis praeve et p
werse. Ad quod requirunt tria.
Primum est qz habeat rones
quibus se defendat ab ipugna
tibus fidem suam. Secunduz
est qz a malo abstineat. Ter
tium qz vane et prudenter tem

poralia amministret. Preterea
scientie doni est dirigere ope
ra ad normam rōnis. et ad con
formitatem dei. Item per sci
entie donum scitur ne sub specie
boni malum lateat. Itē donum
scientie regit pietatem ppter
quod etiā hec duo cōbinātur.
Item per donu scientie scit hō
qd sit. et a q° sit. et ad quid sit.
Scientie donu est scientia faci
doz. et ideo rōne scientie consi
stit in cognitione fm quam nō
virtus. sed rōne faciendorum
consistit in operatione. et fz bz
est virtus.

De dono consilij.

Cap.

145.

Consilium sumit trib' mo
dis. qnqz dñ cōsiliū deli
beratio de reb' ualētib' ad fi
ne ad quē tēdim'. et tale cōsiliuz
prinet ad prudētia. uel idez est
qz prudentia. qnqz dñ cōsiliū p
suasio rez excellētuz ad qs nō
tenemur fm qd dñ hoc esse cō
siliū. Si uis pfectus esse. uade
et uende tc. qnqz dñ consilium
prudentia exercitatua cōtem
platiuorū et actiōez donorum.
et deliberatio de operibus ar
duis. siue teneamur ad ea. siue
non. et fm hoc sumit cōsiliuz
donum. Nota qz sicut ad scie
donuz ptnet reprobare maliū

Habere diligere bonū. ita pertinet ad cō-
fessionem iū cauere pericula que sūt in
hoc exilio. Item sicut sc̄ie donū
hēc regere pietate. ita donū cō-
siliū hēc regere fortitudinē. In
hoc aut̄ differūt consiliū et sc̄ie
tia. quia sc̄ia est circa bonum et
malū. s̄c̄ consiliū est circa diffici-
le et ardūm.

De dono sapie et intellectus.
Lap. 46.

Sapietia et intellectus diffe-
rentur. qz sapia est cogni-
tio dei absolute. intellectus vō-
cātivus. s. in cōpatione ad cre-
aturas. Itē alia dīa. qz intelle-
ctu cognoscitur deus p̄ illumi-
nationē de auditis in scripta.
sapientia autē cognoscit expi-
mento. Itē per intellectū deum
cognoscimus. per sapiaz dulce-
dine eius gustam. Unū sapia di-
citur quasi sapore v̄tū cōdi-
ta scientia. Itē sicut dicit Bre.
p̄ intellectū sumus prouidi. per
sapiaz maturi.

De beatitudinib⁹ in ḡne.

Lap. 47.

Beatitudines sunt septē
qz sūt distinctōes gradū.
qz sūt octo sūt essentiaz qz
saluator enumerat in sermone
de monte. s. paupertas spūs. mi-
tis luc̄us. esuries iustitiae. mi-
sericordia. mūditia cordis. pax

quarū beatitudinū numer⁹ sic
accipitur sūt integratē pfec-
tionis. Regrūt ad integratē
pfecutionis tria. s. recessus a ma-
lo. pcessus in bono. et pfectus
status in optimo. Sane autē oē
malū pfedit ex tumore supbie.
aut ex rancore malitie. aut ex
lāgore cōcupiscētie. Cōtra hec
tria sunt tres beatitudines. s.
paupertas spūs cōtra malū tumo-
ris. mitis contra malū ran-
coris. lucrus contra malū libi-
dinis. Item pfectus attēditur
sūt mutationē que est fz duas
uias dñi. s. misericordia. et uer-
itatem. de qbus in ps. Uniuerse
uie dñi misericordia et ueritas.
Item sūt has duas uias sumūt
due beatitudines. s. esuries iu-
sticie. et affectus misericordie.
Pretrea status in optio attē-
ditur duobus modis. s. in lim-
pida cognitiōe. et tranquilla affe-
ctione. et sūt hoc sumūt due
ultime beatitudines. s. mūditia
cordis ad deuz uidendū. et pax
mentis ad perfecte fruendū.
Per has septem beatitudines
excluduntur septem capitalia
uitia. Paupertas spiritus ex-
cludit superbiam. Māsuetudo
iram. Lucrus inuidiam. quoniam
qui luget pro peccatis aliorū
non inuidet illis. Esuries iusti-

tie accidit. Misericordia auaritiam. Muditia cordis gulaz. ga cordis muditia non seruit ueteri ad modum bruti animalis. Pax excludit luxuriam. quod gustatio spiritus despiciens ois caro. Et sic in enumeratione donorum est ordo artificialis quo primo ponuntur digniora. ita in beatitudinibus est ordo naturalis ubi digniores ponuntur ultimo.

De prima beatitudine.

La.

48.

Paupertas spiritus ponitur hic per abstinentia ab amore mundi. id est ab amore carnalium uoluptatium et deliciarum. ac per excellentie. Hec tria complectentur amor mundi. Unum dicitur super Lucas. Pauperes sunt qui non querunt illecebrosa. Super Math. Grego. Pauperes spiritus sunt humiles et timentes deum. Alia glosa dicit quod pauperes sunt nihil habentes et oiam possident.

De secunda beatitudine.

Cap.

49.

Mitias est sicut dicit Arist. qui nec patitur. nec deducitur. Est autem mititas eadem cum mansuetudine. habetur. non in globo. super Math. quod mansuetus est qui nullam amaritudinem sentit. ex quo patet quod mansuetudo est idem quod patientia alii

quo modo. Differunt tamen mansuetudo et patientia. quamvis patientia est in sustentia molestiarum corporalium. mansuetudo in sustentia contumeliarum.

De tertia.

Cap.

50.

Victus est lugere pro pecatore. et ipsius odire ita quod insurgamus ad destructionem ipsius. Lugere autem de malo. ut fugiamus ipsum. inquit ab amico. sic lugere est solius charitatis. Lugere autem de quolibet malo speciali est cuiuslibet virtutis. Quilibet. non virtus luget de suo contrario.

De quarta.

Cap.

51.

Exurientia iusticie est uehe mens desiderium iusticie sive summi boni. Esurientes autem iusticie potius est beatitudo quam esurientes alias virtutum cardinalium. quod per iusticias immedias coniungimur deo quod non fit per alias virtutes cardiales. Justitia. non. put hic sicut propheta dicit fide. spe. charitate. quod in die coniungunt nos deo.

De quinta.

La.

52.

Misericordia est per quam per terrenis celestia meremur. Oportet misericordie sunt. i. q. s. septem corporalia. et septem spiritalia.

RCorporalia sunt hec. Visitatio infirmorum. Potatio sicutientium. Redemptio captiuorum. Vestio nudorum. Collectio pegrinorum. Sepultura mortuorum. P^o sex d^o istis habemus de euāgeliō, se-
ptimā de thōbe. Opera spūa-
lia sunt hec. Delinquenti igno-
scere. Peccantē corripi. Ignor-
rantem docere. Litibanti con-
sulere. Nestum consolari. Pro
salute xp̄i exorār̄. Injurias su-
stinere. Et hoc ultimū pp̄fia
dicitur opus misericordie. q̄a
responsio mollis et humilis frā-
git iram. et hoc piūm est. s. furo-
rem irati mitigare.

De sexta.

Lap.

155

Dicitur cōditia cōrdis est qua
clarificat cor et mūdas
ad uidendū deum. et ardētissi-
me diligendum. Accipitur autē
mūdiciā cordis hic non p̄ vir-
tute. sed pro statu quodaz; qui
est purgati animi.

De septima.

Lap.

154

Pax est status v̄tutis in
quo est delectatio ī deo
sine cōtradictōe carnis mundi
et diaboli. vel si aliqua est ineffi-
cax est. Unī patet q̄ pax est sta-
tus animi purgatissimi. Pacifi-
cis autem magis attribuit esse

filios dei q̄s alijs. quia licet mi-
sericordia maxie assimilet ho-
minem deo q̄stum ad opa ex-
teriora. tamen q̄stum ad inter-
iora magis assimilat pax.

De octaua.

Lap.

155

Octaua beatitudo est de-
qua d̄r̄ beati q̄ psecuti-
ōne patiū pp̄ iustitiā. q̄ ip̄a
est regnū celoz. Nec v̄tus. s. su-
stinctia psecutionū pp̄ iustitiāz
ānēxa est paci. Cum n. pacific^o
sit absq̄z cōtradictōe carnis mū-
di et diaboli. patet q̄ idē patiū
est supare tētātōe mortis pro
xp̄o in eodē gradu est cū pace.
pp̄ter hoc dixim^o q̄ octo sūt
beatitudines q̄stum ad eentia,
sed tātū septē q̄stū ad distincti-
ōnem graduū. qm̄ sup̄ pacē nō
est virtus alia. Dicit n. Aug^o.
pax est finis et cōsumatio oīuz
v̄tutū. Octaua beatitudo dicit
redire ad caput duob^o modis.
P^o q̄ idē p̄mū sibi p̄mittitur
qđ p̄me beatitudini. s. regnum
celorum. 2° quia oēs pbāt a p̄
ma usqz ad ultimā v̄trum vere
sint. Unde Gregori^o. Qualis
unusq̄z apud se lateat. illata
concamelia pbāt. Ex his dic-
tis colligitur q̄ habitus v̄tu-
tum cardinalium p̄ncipalit̄ di-
spo. iunt ad exercitium actue.

V
habitus vero donorum disponit
ad actus contemplatiue. habi-
tus vero beatitudinum disponit
ad pfectiōne virtutisqz.

De sensibus spiritualibus.

Cap.

156

Per sensus spirituales p-
cipit anima spiritualia.
quia uidet sponsi sui pulchri-
tudinem sub ratione splendo-
ris. Audit amenissimam armo-
niam sub ratioē verbi. Gustat
sumam dulcedinem sub ratioē
sapientie comprehēdētis vtrūqz
s. verbum et splendorem. Ndo-
rat sumā fragratiā sub ratioē
verbi inspirati. Tangit sumas
suavitatem sub ratioē verbi in
carnati. et inter nos corporaliter
habitantis. reddentis se nobis
palpabilem et osculabilem per
ardentissimam charitatem. Ex
predictis patet q; sensus spūa-
les dicuntur conceptiones mē-
tales circa ueritatem contem-
plandam. que quidem contem-
platio incipit a sensu. et puenit
ad imaginationem. et de imagi-
natione ad rationem. et de rōe
ad intellectum. et de intelle-
ctu ad intelligentiam. et de inte-
lligentia ad sapientiam. siue noti-
tiā excessuā que incipit hic
in uia et consumat in gloria.

De fructibus spiritualibus.

Cap.

157

Fruetus duodecim spi-
rituales nō dicitur nouos
habitus. sed status consolatio-
num quibus consolatur spiri-
tus iustorum. et iste delectatio-
nes consequentur opera per-
fecta. Sunt autem illi fructus.
Charitas. Gaudium. Pax. Pa-
tientia. Longanimitas. Boni-
tas. Benignitas. Mansuetudo.
Fides. Modestia. Continencia.
Lasitatis.

De dulia et latria.

Cap.

158.

Dustria est seruitus et re-
uerētia deo exhibita. vñ
si creature exhibetur honor
deo debitus est idolatria. La-
tria comprehendit quinqz. s. fi-
dem. Sapientiam. Reuerētiaz.
Sacrificium. et Orationē. pri-
ma duo sunt cordis. alia duo
sunt operis. ultimum est oris.
Dulia debetur creature inqz-
tum est imago dei. Unde dulia
est honor qui debetur sanctis.
Unde de beata uirgine sciēdūz
est q; inqzatum est persona san-
cta debetur ei dulia. sed inqzeti
mater dei debetur ei iperdulia
et supior dulia. Sane si persona
cui debetur dulia est in platiōe
constituta debetur ei reuerē-
tia que consistit in obedientia

Xmādatorū. et in exhibitiōe bonorū. Si autē est persona simplex debetur ei reverentia tamē tum que consistit in exhibitiōe bonoz. Iperdulia debet creature excellēti sicut ē caro xpī. beata vgo. crux christi. Unū scidum est q̄ uere ligno crucis christi in quo pepēdit si non si gurata signo crucifixi debetur iperdulia. quia est instrumētum nostre redēptionis. Crucib⁹ autem factis inq̄stū sūt lignuz. siue res tales nihil debetur sed crucibus factis in signū christi crucifixi debetur latrīa. Imaginib⁹ autem eadem debetur adoratio q̄ debetur et illis quorum sunt imagines. nō inq̄stuz res facte adorantur. sed illos quorum sunt imagines adoramus.

De preceptis in genere.

Cap.

59.

PReceptū est imperium faciendi aliquid. uel non faciendi. Preceptorū alia sunt affirmatiua. Ut honora p̄rem. alia negatiua. vt non occides. Precepta affirmatiua stricte sumendo dicunt̄ precepta. s̄z negatiua dicunt̄ prohibiciones. Precepta affirmatiua obligat semp. sed nō ad semp. Sed negatiua obligant semp. et ad semp. Pre-

cepta decalogi possunt dici vta vel inata. Primo modo tācum pertinent ad populū Israheliticū. Secundo modo ad omnes et obligant. q̄a quicquid continet decalogus explicite hoc continet lex nature q̄ scripta est in corde cuiuslibet implice. Stud enim preceptū legis nature. s. qđ tibi non uis fieri. alijs ne feceris. includit hec precepta. Non occides. Non furtum facies. et hui⁹ modi que decalogus ponit explicite.

Quedam precepta tradunt̄ impatiue. s. illa que sūt affirmatiua. quedam indicatiue. s. negatiua. et hoc ideo. quia difficult̄ est facere bonum q̄ declinare malum. Plures enim faciendo bonum requiruntur circūstantie. In quibusdam preceptis prohibit̄ actus et effectus. vt patet in his. non mechaberis. non concupisces rem proximi tui. quia appetit⁹ est nimis in ordinatus ad illa. In quibusdā solūmodo prohibit̄ actus. vt cum dicitur. non occides. Hoc ex secundum formam tradēt̄. non per virtutem intelligendi. quia omnia precepta negatiua coercent manum et animū. Multis modis ligamur. s. legge nature. vt est diligere deus

super omnia. et nulli facere qd
 nobis fieri nolum². Preceptis
 diuinis ut ligabatur Adam p-
 ceptis sibi datis. et Judei suis.
 Voto. quia secundū Aug⁹. vo-
 uere est uoluntatis. sed redde-
 re est necessitatis. Unde qui-
 busdam consilia etiaz precepta
 sicut religiosis qui vowe-
 runt talia decretis patrum. ut
 est ieiunare aliquas vigilias. et
 huiusmodi. Consuetudine secū-
 dum q. in Francia primogeni-
 tus succedit in regno. Mandat
 uis prelatorum. Unde super ca-
 thedrā Moysi r̄c. Conscien-
 tia quia secundū Aug⁹. Quic
 quid sit contra conscientiā edi-
 ficit ad gehenam. Numerus
 preceptorum sumitur sic. quia
 quedam ordinant nos ad deū.
 quedam ad proximū. Qd de⁹
 insinuare uoluit quādo in dua
 bus tabulis legem dedit. In p-
 ma tabula sunt tria precepta
 que pertinent ad deum. Pri-
 mum pertinet ad patrem. quia
 est de diuina unitate. Secun-
 dum ad dei filium. quia est de
 iuramenti ueritate. Tertium
 ad spiritum sanctum. quia est
 de spirituali uocatione. In se-
 cunda tabula sunt septem pre-
 cepta ad proximum spectātia.

V Primū est de exhibendis bo-
 nis. ut est illud. Nonora p̄m
 tuum r̄c. Reliqua sex sunt de
 cauēdis malis que inferri pos-
 sunt corde. uel opere. uel ore.
 Operē ledimus proximum tri-
 pliciter propter quod dantur
 tria precepta. Primū est. nō
 occides. Secundum. non me-
 chaberis. Tertium. non fur-
 tum facies. Ore quoqz ledim⁹
 proximum. et contra hoc. illud
 non dices contra proximū tuū
 falsum testimonium. Corde le-
 dimus proximum dupliciter.
 Quandoqz respectu rei irra-
 tionalis. de hoc dicitur. Non
 concupisces rem proximi tui.
 Quandoqz respectu rei ratio-
 nalib. et de hoc dicitur. Nō co-
 cupisces uxoriē pximi tui.
P De primo precepto.

Cap. 60
Primū preceptū tres
 habet clausulas. Pri-
 ma est. Non habebis deos ali-
 enos coram me. Ubi prohibe-
 mur. adorare creaturas spiri-
 tuales. scilicet angelos. Secū-
 da est. Non facies tibi sculpti-
 le. hoc est imagines fictas. que
 nullius rei naturalis sunt re-
 presentatiue. Tertia est neqz
 omnem similitudinem. scilicet

Rimaginem rei naturalis. et seq^e
que est in celo desuper. ut solis
et lune. et que in terra deorsum.
ut hominis. bouis. et similem.
Neq^e eorum que sunt in ags
sub terra. i. pisciū nō adorabis
eas. actu exteriori. neq^e colles
i. affectu interiori. Ex his p^r
q^e nō reprehēdūt xpiani q^e fa
ciunt imagines nō qdē ad ado
randū. sed ad memorandū.
Honor at q^e exhibet sanctis n̄
est latrie. sed dulie.. Scđm rem
allegoricā. P^a clausula h^b pre
cepti ostendit iudeos et sarace
nos esse idolatras q^e deos hñt
alienos. Judei quidem adesiā.
Saraceni adaugmeth. Cōtra
secundam clausulā. s. nō facies
tibi sculptile faciūt h̄tici pessi
mi. q^e nō credunt dō deo nisi qd̄
imaginatōe sua et fantasía con
singūt. Cōtra tertia faciūt ma
li xpiani. q^e supbi colūt simili
tudinē eoz que sūt sup terraz.
.s. honores diliguntq^e platas.
Auari colūt similitudinē eorū
que sunt in terra. s. pecuniam et
dūtias. Voluptuosus colit si
militudinē eoz que sunt in ags
i. delicias uoluptatis.

De secūdo.

ACap. 6i.
Ecūdū est. Nō assumes
uonē dei tui in uanum.

Hic phibet iuramentū qd̄ sit
sine cā et piuriū. Ut ergz. n. pec
cat. s. p nihilō iurās. et falso iu
rans assumit nomē dei in uanū
q^e pīnus sine cā nominat sūm^g
ueritatē. scđs aut noīatā cōte
nit. Trib^b modis q^e peccat i
periurio. uel iurando cōtra cō
scientiā. uel iurando illicitu. uel
ueniendo contra iuramentum.
Præterea sciendū est q^e iurame
ta que q^e ex certa scientia fa
cit uel sonant i blasphemiaz. ut
quando quis iurat 'per corp^b
dei. et similia. uel sonat irreue
rentiā. sicut q^e iurat p^r vulne
ra xpī st pccm mortale. uel gra
ue. etiā si uerū ē qd̄ iurat. Istō
pceptū nō solū intelligit fm p
dictam rōnem litteralem. s^b fz
intētionem morale. Assumit. n.
nomē dei in uanum multipli
citer. s. corde. ore. et ope. Lorde
sicut m. li q^e tm noīe sine re di
cūt xpiani. qui lz sacrū recepe
rūt baptismi. tamen rem sacra
menti non habent idest grām.
Ore scilicet mala iuratione uo
ti transgressione. predicationē
facta uana intētione et ideuota
ōzone de qua dī. popul^b hic la
bij. me honorat rc. Ope fz q^e
hypochrite nomē dei assumit
in simulatione operis exterioris
non in interiori. Unde

V

sumū in uani. quia receperū
mercedē suam.

De tertio precepto.

Lap.

62

Tertiū est: Memento ut
diē sabbati sc̄ifices. n̄ fa-
cies dē op̄ in eo. In hoc prece-
pto quoddā est morale. ut ua-
tatio que ad deum. est. orādo.
colendo. meditādo. quoddā ce-
rimoniale ut assignatio dici se-
ptimi qui signat tipice cessatōz
peccati. Allegorice qetē corporis
xpi in sepulchro. Anagogice re-
quiem eternā in celo. Istud ḡ
pceptū pōt tripliciter accipi. P̄
gnalit ut cessemus a uitijs. 2º
spālit ut cessem⁹ ab opib⁹ cor-
poralib⁹ que ipeditū uacatōez
ad deū. 3º spālissime. ut ē in ui-
ris cōteplatiuis q ab oib⁹ mū-
danis se separant ut totalis deo
uacent. P̄ uacatō ē necessaria.
2º debita. 3º pfecta. Sc̄dm ḡ
q sabbatū dī requies siue ua-
tatio ad deū sic dies dominica
pōt dici dies sabbati. t̄ quelib⁹
dies statuta ad ueneratioez di-
uinā in qbus cessandū ē ab ope
fulli. i. a pccō. t̄ ab ope īpedie-
re uacationē ad deū. Opa enim
seruilia determir̄ t̄ ab ecclisia.
ut opa mechanica. que s̄ agri-
cultura. mercatū. placita exer-
citia.

De quartō precepto.

Lap.

63.

Quartū est. Honora pa-
trē tuū t̄ m̄rem tuam.

Huic pcepto addit̄ pmissio. s.
ut sis longeius sup terrā. quia
instū est ut cōseruatio uite alie-
ne mereat̄ cōseruationē uite p
prie. Pr̄ dī in hoc mandato q
ē pncipiū p gnationem quo ad
esse nature. ut pat̄ carnalis. uel
q̄ ē pncipiū p ministeriū rege-
neratōis. quo ad eē grē. ut pat̄
spūalis. Sumit̄ alio mō pater n̄
fīm rōem ppā. s; fīm rōem psō
ne q̄ dī p̄ ecate. uel p̄ rege q̄
dī p̄ defēsione. Monor hic
intelligit̄ duplr. s. exhibitō co-
poralis in sustētātōe. t̄ spūalis
in reuerētia t̄ obia. S; in obe-
dientia diversificatur fīm di-
uersitatē patrum. quia patri
spirituali debemus obedire in
spiritualibus. s. prelato secula-
ri. s. regi in temporalib⁹ s̄ rei-
publice. patri carnali in dispo-
sitione rei familiaris.

De quinto precepto.

Lap.

64.

Quintū ē. Non occides.
Hic explicite phibetur
homicidiū. s; iplicitē ois mot⁹
ire cōtra pximū. siue ille sit tm̄
cordis. ut ira. siue oris. ut con-
tumelia. siue opis. ut percussio-

Litra morte uel depillatio. Prohibetur hic ois occidio iniusta. que fit tripliciter. s. ex ca. ut in illo qui occiditur sine culpa. uel ex ordine. ut cum ille qui n̄ est minister legis occidit. uel ex aio ut q̄n minister legis occidit nō amore iusticie. sed libidine uin dicte. Distinguitur homicidij genus duplicit. s. uez qd̄ dicit corpale. et interpretatus qd̄ dicit spuale. Homicidium spuale fit duob̄ mōis. Uno mō omittendo ut cum quis uidet aliū in extrema necessitate. et non subuenit ei. interpretatiue dī euz occidisse. Alio mō fit cōmittēdo. et hoc qnqz corde. s. odēdo. s. Jo. 20. Qui odit fratrem suū homida est. qnqz ore. s. detrahēdo qd̄ ille cui detrahis occidit in oscia illi⁹ qd̄ audit detractorez in qua prius uiuebat p bonam famā. qnqz ope. s. malo exēplo alicui occasioez uiuē prestādo. et tūc interpretatiue dī illum occidisse.

De sexto.

Cap. **b** 165.
Sextū est. Nō mechabe ris. In hoc p̄cepto ut dicit Aug. phibet ois illicit⁹ cōcubitus. et ois illegitimus usus eoz mēbroz. De hac materia quere supra libro 3º. in ca⁹ de

Luxuria. et ea⁹ sequenti.
De septimo.

Cap.

Boptimū est. Nō furtu⁹ facies. Hic fm Aug. phibetur ois tractatio rei alienae ex cupiditate. Contractatio rei alienae pōt fieri licite trib⁹ modis. Ep⁹ quando fit nō ex cupiditate. sed ex obediēta. sicut fecerunt filii Israhel auferēdo uala egyptior⁹. Secundo qd̄ do fit ex cautela. ut si alijs furef gladii furiosi. ne sibi uel alijs noceat. Tertio quando fit ex necessitate. ut cum aliquis esuriens ad mortem furat panē. quia in necessitate sunt omnia cōia.

De octavo p̄cepto.

Cap.

Octauū est. Non loqueris contra p̄ximū tunz fallum testunoniu⁹. Hic phibet om̄e genus mēdaci⁹. sicut dicit Aug. qd̄ detruat p tres dīas. Est. n. mēdaci⁹ p̄niciosū qd̄ no cet. officiosū qd̄ pdest. iocoluz qd̄ delecat. Includit in hoc p̄cep̄to taciturnitas ueritatis tēpore necessitatis. tamen causa et facit ipsā taciturnitatez ueritatis esse licitā.

Termono cimo.

Cap.

166

167

168

Nonū et decimū p̄ceptus est. Nō cōcupisces rem p̄xi tui. nec desiderabis uxore eius. nō seruū. nō ancillā. nō bo uem. nō asinū. nec oia que illi sunt. **D**uo phibet hic. s. cōcupiscentia carnis in uxore p̄xi. et cōcupiscentia oculorū in re alie na. Nā ad hec duo maxie inclinat natura corrupta. Ad unuz pp̄ cōseruationē sui in esse indi uidui. Ad alterū pp̄ cōseruatōe sui in esse sp̄ei. Hic nō phibet appetit⁹ q̄ est ex corruptiōe fo mitis. uel ad delectatōe s̄euauitatis. q̄ ip̄ossible ē q̄ ille cō cupiscentie non sint in nobis. s. phibet habit⁹ qui est ex cōsen su rōmis. q̄zuis istud p̄ceptū ad duo tantum determinet. tñ ur ibi uniuersalit̄ ois cōcupiscentia male uolutatis.

De consilijs in gñe:

Cap.

69.

Consiliū put vividit̄ cōtra p̄ceptum est p̄suasio melioris bōi ad qđ n̄ tenemur. Consilia in multis differūt a p̄ceptis. P̄ qđ ad p̄cepta tene mar. ad consilia vō nō. qđ p̄cepta seruare est necessitatis. cōsilia vō uolutatis. Item lex. et eis dat p̄cepta. euāgelia vō cōsilia supad. Item consilium pertinet ad p̄fectos. p̄ceptū

V ad perficiendos. sed permisso ad imperfectos. prohibitio vō ad peruersos. Item precepta sepant nos ab illicitis. consilia vō a concessis. Item per precep ta declinamus peccatum. sed per consilia occasiones peccati. Item per precepta maxime ne gatina penam fugimus. sed per consilia merita cumulam⁹. Itēz consilia seruata afferunt premium. non seruata nō adducunt supplicium. Item ad precepta constringimur ex debito. s. ad consilia non nisi ex uoluntate. Item consilium per uotum fit p̄ceptum. sicut ait Aug⁹. Uo uere est uoluntatis. sed redde re est necessitatis. Item melius est esse deuotum in minoribus q̄z in maioribus indeuotum in uemri. Unde melius est nuda precepta seruare cum deuoti one q̄z se ad consilia obligare. et in his negligentem esse. No ta q̄z in lege mosayca fuerunt iudicia ceremonialia et moralia. Lex autem euangelica iudicia temperat partem auferendo. figurās euacuat rerum ueritatem exhibendo. precepta consumat adiisciēdo. adiicit autem tria. scilicet instructionem do cumentorum. promissionē p̄mioruz. et perfectionē cōsilioꝝ.

VEt iō dī lex mosayca ab enan-
gelica differre. qz illa figuraz
ē. hec v̄itatis. illa pene. hec ḡe.
illa l̄ralis. hec sp̄ualis. illa occi-
dens. hec uiuificās. illa t̄oris.
hec amoris. illa seruitutis. hec
libertatis. illa oneris. hec ho-
noris.

De consiliis euangelicis.

Cap. **170**
Donsilia que xp̄s adiecit
p̄ceptis sunt ista. **P**ri-
mu est paupertas que cōsistit in
abdicatione pprietatis. vñ Luce
i4. Qui nō renūcianterit oib⁹
que possidet nō p̄t me⁹ ec̄ di-
scipul⁹. Math. i9°. Ois q̄ reli-
querit domum uel fratres r̄c.
ppter nōmen meū centuplū ac-
cipiet. r̄ uitā eternā possidebit.
De h̄o Hiero⁹. Monach⁹ ha-
bens obolū n̄ ualet obolū. **12°**
est obedientie. vñ illud sup ca-
thedral mo. se. scri. r̄ pba. q̄. di-
fa. r̄c. Math. ultio. Si q̄s uult
post me uenire ab. semet. r̄ tol.
r̄c. **S**ciēdūz aut̄ q̄ duplex est
obedientia. s. pfecta que se ex-
tendit ad oia que nō sūt cōtra
deū. uel cōtra regulā quā quis
p̄fessus ē. r̄ que disp̄elatōi pla-
ti nō subdit. **D**e hac obedientia
Ber. perfecta obia legē nescie.
terminis nō artat nō contine
professionis angustia. Ad hanc

nullus tenetur debito necessita-
tis. s̄z solū pfectiōis. sicut tene-
mur semp̄ imitari charismata
meliora. Alia est obedientia pfe-
cta. t̄n sufficiēs ad salutē q̄ q̄s
obedit r̄tā in his que servare
pmisit. uel in illis que in his i-
plicite cōtinēt. sicut sūt illa sine
q̄bus religiōis pfectō nō suat.
ut recipe officia. r̄ h̄mōi. r̄ ta-
lis obedientia necessitatē. **L**ū
ergo dicit beat⁹ Benedictus in
regula. q̄ si prelatus precinac
aliquid impossibile tentādū est
facere. loquitur de obedientia
perfecta quam obseruat subdi-
tus in his ad que nō obligatur
ad prelati p̄ceptum. consili⁹ ē
r̄ magne perfectionis. r̄ nō ne-
cessitatis. sed si seruat ad sim-
plicem amonitionē tale quid ē
majoris perfectionis. **L**ertiu
est castitas de qua dicit. Sunt
eunuchi qui se castrauerūt p-
pter regnum ce. Ad illud per-
tinet illud Math. Audistis qa-
dictum est antiquis. Non me-
chaberis. Ego autem dico no-
bis qui uiderit mulierē ad cō-
cupi eam r̄c. Hic ostendit q̄ n̄
solum consensus est vānabilis
r̄ opus mechationis. sed etiā
contensus ad delectādū. **N**o
ta q̄ cōcupiscere ex subito mo-
tu ueniale est. sed concupiscere

V

ex deliberatione pficiēdi mor
tale est. Predicta tria consilia
sunt spūalia et substantialia oīs
pfecte religionis. quia suos ob
seruatorēs elongant a malo. nō
solum cōstum ad culpam. s̄z etiā
cōstum ad causam. Omne nāq̄
malum oritur ex triplici radī
ce. s. ex concupiscētiā carnis. ex
concupiscentia oculorū. et ex su
perbia uite. Predicta tria co
silia perfecte nos elongant ab
hac radice triplici. Quartū
cōsilium est charitatis. aDath.
Diligite inimicos ue. Istud q̄
tum ad dilectionem affectus ē
preceptum. sed cōstum ad dile
ctionem effectus est consilium.
quia inimico uelle gratiā et glo
riam est necessitatis. sed ostend
ere ei signa beniuelentie est p
fectionis et consilij. Unde ad h̄
ōes non tenentur. Sane nega
re homini signa familiaritatis
quando ueniat petit. uel necessi
tas exposcit uindicta est. uel q̄n
se ille qui hostis erat ad fami
liaritatem ingerit si habeatur
presumptio q̄ non simulate uel
irrisorie faciat. tunc dirigēdus
et inter amicos cōputād̄. Sz
q̄ aliquis ul̄tro se ad familia
ritatem inimico ingerat. hoc p
fectionis est. Unde q̄ aliq̄ in
iuriā passus recconciliationē

querat et amicitiā non est debi
tum necessitatis. sine quo n̄ est
salus. sed est perfectionis et con
siliū quo magnum expectas pre
mū. Quintū est mansue
tudinis. aDath. Si quis te per
cūserit in unam maxillam. pbe
ei aliam. hoc sic intelligit. para
eus sis aliam sustinere patien
ter. et istud consilium est patien
tie respectu lesionis corporis.
Sed ad idem pertinet illud qđ
est patientie respectu ablatiōis
rerum. sicut est illud. Qui vult
cecum contendere in iudicio. et
tunicā tollere. relinquē ei et pa
lium. Nota q̄ cōtingit sua. re
petere corā iudice fideli dupli
citer. aut cum cōtētione et fra
ude. aut cuz charitate. Primum
nulli licet. Secundū v̄o licet iſir
mis et imperfectis. perfectis at
non. Unde non repeteret cōsilium
est infirmis. perfectis vero p
ctum. Illis autem qui renūcia
uerunt p̄petrati non licet repe
tere sua ut sua. sed vt congreg
ationis. et nec propter se. Sz p
pter cōmune bonū. Sextū ē
misericordie et superrogatiois.
ut illud. Omni petenti te tri
bue. et illud. Si uis perfect⁹ ēē.
vade et vende omnia et. No
ta q̄ dare superflū est necessi
tatis in necessitate extrema. Sz

Vdare qbus egem⁹ cōsilij. Aug.
Adelius est minus egere qz pl⁹
hēre. Qd autē dicit domin⁹.
Omnia quecūqz vultis ut fa-
ciant uobis homines. uos eadē
facite illis. sic intelligēdū. Que-
cūqz vultis rōabiliter et dictā-
te charitate ut faciat uobis t̄c.
Unde si peteremus rē aliquaz
et non uideremus illud esse rōa-
bile. non uellemus iam rōnabi-
liter dari nobis. Septimum
consiliū est de simplicitate ver-
borū. ut ibi. sit sermo uester est
est. non non. Luius sensus est si
affirmatio uel negatio ē in ore
sit et in corde. Et ad hoc consi-
liū reducitur illud. Audistis qa
dictum est antiquis. non periu-
rabis. Ego autē dico uobis nō
iurare omnino. Nota qz iu-
rare qz̄tum ad infirmitatē p̄ti-
net permissionis est. Nō iura-
re aut qz̄tū ad p̄fectionē p̄tinet
consiliū est. Prohibz dñs iurār
per creaturas. s. per celum. uel
terrā. uel capillō. pp idolatriā.
ne. s. credamus aliquid munimi-
nis esse in illis. fiunt tamen u-
ramēta p euāgeliū et cruceſ. i.
per eum cui hec sunt dedicata.
Octauū ē de uitāda occasiōe
peccati. Unde dī. Si ocul⁹ tu⁹
scandalizat te. erue euz et piſce
abs te. fm Aug⁹. nullū mēbro⁹

rū erui p̄cipitur ad lram. s. oc-
casio peccandi. Potest. n. occa-
sio ē ex aspectu. et tunc ocul⁹
scandalizat. Unde potest eē oc-
casio ex contractu. et tūc man⁹
scandalizat. Potest insuper ēsse
occasio ex alio et a consiliario.
qui dicitur oculus uel ab adiu-
tore qui dicit man⁹. et ē d̄xtera
que est adiutor in spūalib⁹. simi-
stra in temporalib⁹. h̄ mōi enim
si scandalizant abiisciendi sunt.
quia occasioes peccandi sunt
abiisciende. Nonū consiliū est
de rectitudine intentionis ac fi-
nis. vii dī. Attēdite ne iustitiaſ
uestraſ faciatis corā hoib⁹ t̄c.
Itē illud. Nesciat sinistra tua
quid faciat d̄xtera tua. Item
sic luceant opa uestra corā ho-
minibus ut glorifcent patrem
vestrū t̄c. De his nota qz co-
tingit cōstituere duōs fines. s.
temporale. et eter nū. sed si eter-
nus finis est vltimus. hoc bene-
licet. Actio autem spūalis uel p̄-
dicatio non potest referri ad fi-
nem temporalē. ita qz illud tē-
porale referatur ad deum. qa
non sunt facienda mala ut ue-
niant bona. Et qd dicte Aug⁹.
Non debemus euāgelizare ut
māducemus. sed ducare ut
euāgelizemus. ota qz re-
nemur illos actus referre ad

V
 deum quorū habemus domi-
 nium ex imperio rationis. ut ē
 manducare. cogitare. eligere. et
 similia. sed non tenemur actus
 referre inobedientes rationi.
 vt est nutritiua. respiratiua. et
 h^o mōi. **D**ecimum consilium
 est de conformitate operis ad
 doctrinam. ut ibi. Alligant one-
 ra grauiā et importabilia digi-
 to autem suo nolunt ea moue-
 re ic. Ad idem. hypocrita ei se
 prius trahet de oculō tuo
 ic. **N**ota q^{uod} in predicatione
 asseritur aliquando tentio ge-
 neraliter. scilicet de his que perci-
 nent ad statum salutis. aliquod
 asseritur tentio fī statum p-
 fectionis. ut pote religionis. p^{ro}
 modo tenetur predictor face-
 re quod dicit. cū asserit ad h^o
 omnes teneri. Secundo modo
 non tenetur nisi perfectionem
 illam ipse nouerit. **U**trum at
 malus peccet. predicando. di-
 stinguitur quia existens in pec-
 cato notorio peccat quando p-
 dicat. siue ex necessitate officij
 hoc faciat. siue ex uoluntate. q^{uod}
 scandalizat. Existens autem in
 peccato occulto si predicat. et nō
 studet ex dicto suo compungi
 adhuc uidetur peccare. quia ui-
 detur contēder. **U**ndecimūz
 consilium est de uitanda sollici-

tudie ut ibi. **N**olite solliciti eē
 ic. et ibi. Nolite cogitar de cra-
 stino. **S**ciēdū q^{uod} triplex ē solli-
 citudo. p^{ro} est laudabilis. ut est
 p̄uidentie sp̄ualis. Unde Apost
 ad corinth. Qui sine uxore est
 sollicitus est. que dei sunt quō
 placeat deo. Item ad Ro. de p-
 latis. Qui p̄est in sollicitudine.
 Secunda est tollerabilis. et est
 sollicitudo cure tēporalis quo
 ad corp^{us}. Luce. Martha mar.
 solli.es. et tur. erga plu. Tertia
 est vituperabilis. et ista est sup-
 flue thesaurizatiōis quo ad au-
 ritiam. Eccl. Peccatori autem
 dedit deus afflictione pessimā
 ut addat et cōgreget. et hec ua-
 nitas et cassa sollicitudo mētis.
 Sollicitudo prima precipit. et
 secunda tolleratur. tertia pro-
 hibetur. **D**uodecimūz est fra-
 terne correctiōis. ut ibi. Si pec-
 cauerit in te frater tuus ic.
Nota q^{uod} fratrem corripere
 quandoq^{ue} consilium est. ut quā
 do corripitur super uenialib^{us}.
 quandoq^{ue} est preceptu^m. ut cor-
 ripere d^r mortalib^{us}. et isto sc̄do
 modo ad om̄is pertinet et obli-
 gat semper. quia p loco et tpe
 s. quando uacat. et uidet q^{uod} uti-
 lis est correctio. **S**ciēdū est q^{uod}
 triplex est correctio. scilicet amo-
 ris. timoris. et pudoris. **H**unc

ordinem fraterne correctionis
voget dñs in euāgelio. Pº enī
innuit fratrē reuocādū esse a/
mōre cū iubet eū singulariter
corripere dices. Lorripe eum
inter te ⁊ ipm solū. Sed si hoc
non ualet voget eū esse reuocā
dū timore ubi ait. Si te nō au/
dierit adhibe unū vel duos te
cū. ⁊ si hoc non ualuerit voget
eū esse reuocādū pudore. ubi
dicit. Si nec illos audierit dic
ecclesie. Si at ecclesiā nō audie/
rit sit tibi sicut ethnicus ⁊ pu/
blican⁹. i. excoicari debet. ⁊ sic
euntari. Sane p̄dict⁹ ordo fra/
terne correctionis intelligit tm̄
de criminalib⁹. qz dñ culpis co/
bus solent claustrales se in suis
capitulis accusare. nō premissa
tamē admonitione. Uerū tamē
accusans alii caueat diligēter.
ne hoc faciat ad diffamādū.
sed ad corrigendū. quoniam si
quis ex deliberatione strariā
faceret mortalif peccaret.

Explícit liber quintus. Inci/
piunt capitula libri sexti.

D e medicina sac̄oz.	i
D e diffinitōibus sac̄i.	2
D e sac̄is noue legis.	3
D e effectu sac̄oz.	4

D e numerō sac̄oz.	5
D e potestate disp̄salationis sacramentoꝝ.	6
D e triplici statu fidelīū.	7
D e institutōe sac̄oz.	8
D e baptismo.	9
D e cathecum̄o ⁊ exorcis/ mo.	10
D e confirmatione.	11
D e eucharistia.	12
D e dignitate eucharistie.	13
D e mirabilib⁹ que fiunt in eucharistia.	14
D e dignitate in suscipienti/ bus corp⁹ xp̄i.	15
D e modis sumendi echari/ stiam.	16
D e abstinentia a cōione.	17
D e officio misse.	18
D e negligentiis que fiunt in missa.	19
D e penitentia.	20
D e qualitate penitētie.	21
D e effectu penitentie.	22
D e partib⁹ penitētie.	23
D e contritione.	24
D e confessione.	25
D e qualitate ⁊ effectu con/ fessionis	26
L ui debeat fieri cōfessio.	27
D e sigillo confessionis.	28
D e partib⁹ satisfactōis.	29
D e iustifica p̄ij.	30
D e penitētia venialū.	31

D ropter qd dimittitur pec- catum ueniale.	33
D e extrema unctione.	34
D e sacro ordinis.	35
D e qualitate ordinadorum.	36
D e sacro matrimonij.	37

- E**xpliciunt Capitula. **I**ncepit
liber sextus.
De medicina sacramentorum.
Capitulum primum.

Olestis medicus
humani gnis re-
patiuus tali mo-
sanauit egrotum
sicut opportune
competebat egrotati. et egritu-
dini. et occasio egrotadi. et ipsi
egritudinis curatoi. E grotus
igitur est ho. Adorbus autem
originalis est culpa. Origo isti
culpe licet pncipalis fuerit ex
consensu ronis occasione tam
sumpsit ex sensibus carnis. Ad
hoc ergo qd medicina respon-
deat morbo oportuit qd tm
esset spiritualis. sed aliq. ob-
beret de sensibilibus signis. ut
sicut sensibili fierint aie occa-
sio labedi. it esset ei occasio re-
surgendi. Et propter hoc me-
dicina nostri vulneris cōsilit i-

ecclasiasticis sacramentis.

De distinctionibus sacri.

Cap.

12.

Sacramētū ē ut ait Aug
inuisibilis gratie uisibi-
lis forma. Hec diffinitio gene-
ralis est. Et conuenit sacra-
mentis tam noue qz ueteris le-
gis. quia tam illa qz ista sūt ex
similitudine representativa. et ex
institutione significativa. Sci-
endum enim qd eadem diffini-
tio conuenit sacramentis noue
legis. sed sic supplēda est ita ut
ei similitudinez gerat. et causa
existat. quia non solum ex simi-
litudine representant. uel ex in-
stitutione signant. sed ex virtu-
te diuina sanctificant. et gratia
conferunt. per quam anima cu-
ratur ab infirmitatibus uitio-
rum. et hoc est qd insinuat Aug
in alia diffinitione dicens. Sa-
cramētū est illud in quo sub-
tegumento rerum uisibilium di-
uina uirtus secretius operat.
Est et tertia diffinitio Ugo. de
sancto vic. qui ait. Sacramētū
est materiale elementū extrin-
secus oculis suppositum ex in-
stitutione significans. ex simili-
tudine representans. ex sancti-
ficatione aliquam gratiam cō-
ferens inuisibilem. Cria tan-
guntur hic que sunt de ratioe.

K sacramēti stricte & p̄prie sūpti.
Prīmū est naturalis similitudo
ex qua habet aptitudinē signi-
ficandi. Secūdū est actualis in
stitutio ex qua habet ordinem
determinatū respectu h̄ signi-
ficati. Tertiū est sp̄nalis sanctifi-
catio ex qua habet uirtutē effi-
ciendi illud significatū.

De sacramentis noue legis.

Cap.

3.

Sacramenta legis gratie
xps instituit tanq̄ noue
legis lator in qua nocans ad p̄
mia dedit precepta. instituit sa-
cramenta. Christus. n. v̄bū pa-
tris cū sit sume v̄tatis. & boni-
tatis. & sume v̄tutis. rōne sume
bonitatis pmisit premia beati-
ficantia. rōne v̄tatis dedit p̄ce-
pta dirigentia. rōne v̄tutis in-
stituit sacra adiuuātia. ut p̄ sa-
cramēta reparet virtus ad im-
plenda p̄cepta. & per p̄cepta p̄
uenias ad premia. Instituit aut̄
sacra in verbis & elementis. vt
ait Aug^o. Accedit v̄bū ad elīm.
& fit sacrīm. & est etiā elemētu p̄
materia. & forma v̄boꝝ p̄ for-
ma. Ad hoc vero instituta sun-
sc̄a in verbis & elemētis. ut ha-
berent euidentiam significan-
di. & efficaciaꝝ sanctificandi. q̄a-
dum elementa oculis. & uerba
auribus se offerunt. qui sunt

duō sensus p̄cipue cognosc̄i
tui dant euidentiam significa-
tionis. Deinde verba sanctifi-
cant elementa. ut plenior fiat
humane creationis efficacia.

Instituit autem deus sacra-
menta diuersimode. quedā eis
sunt ante aduentum suū. ut ma-
trimonium & penitentia. Sed
hec duo confirmauit & consu-
mauit in lege euangelica. dum
penitentiam predicauit. & nup-
tis iterfuit. Alia quinqꝫ sacra-
menta christus initiauit. Con-
firmationem quidem paruulis
manū imponendo. Unctionē
vero discipulos ad curandum
mittendo qui infirmos unge-
bant oleo. sicut dicit i Math.
Baptismū vero suscipiendo.
deinde formam dando. Ordi-
nem aūem potestatē ligandis
& soluendi tribuendo. & confici-
endo sacramētu altaris. Eu-
charistiam ante operando cō-
pando se grano sinapis. & con-
ficiendo ac dando discipulis i-
minente passione sacramētuꝝ
corporis & sanguinis sui. Insti-
tuta sunt etiā sacramēta mul-
tiplici de causa. Primo pro
per humilitatem qua hō que-
rit salutē inferioribus se. Se-
cundō propter eruditōne qua
homo per uisibilia ad cognō-

124

scenda inuisibilia rapiat. **T**er-
tio propter exercitationem qua
homo noxiām declinet occupa-
tionem et ocium. **Q**uarto p/
pter congruitatem medici ad me
diciam. quia cum medicus sit
deus. et homo congruenter con-
tinere medicina debet aliquid
diuinum. s. inuisibilem gratias.
et aliquid humanum. s. usibilem
gratiae formam. **Q**uinto est co-
gruitas ex parte infirmi. quia
cum infirmus sit homo ex cor-
poze et spiritu. spiritus autem in
corpore non bene capiat spi-
ritualia nisi in corporalibus con-
gruum fuit dare medicamenta
spiritualia in rebus corporali-
bus sicut pilule in nebula dās.

Sexto; propteraugmentatio
nem meriti. multum enim ualeat
ad meritum quando uero credi-
tur in his ubi ratio humana nō
potest dare experimētū. Pa-
tet ergo ex predictis que sit sa-
cramētoꝝ causa efficiēs. que di-
uina institutio. que formalis. qz
gratiae sanctificatio. que fina-
lis. quia hūane infirmitatis cu-
ratio.

De effectu

Effectus
noue li-
Primo aꝝ

ramentorum
3 multiplex ē.
eo mundant.

Secundo in bono conseruat.
Tertio corpori christi mysti-
co incorporant. **Q**uarto iu-
stificant. **Q**uinto ad futuraz
uicem preparant. **S**exto eru-
diendo illuminant. **S**eptimo
a malo preseruant. Ista patent
in septem sacramentis per or-
dinem. Nam primum opera-
tur baptismus. Secundū con-
firmatio. et sic de alijs. **S**acra-
menta dicuntur uasa gratie. et
causa. non qz in eis gracia sub-
stantialiter continetur. uel can-
saliter efficiatur. cū in sola aia
habeant collocari. et a solo deo
infundi. sed quia in illis. et per
illa gratiam curationis a summo
medico christo oportet hauri-
ri. licet non alligauerit poten-
tiā suā in sacramentis. qn
et per alias uias gratiam con-
ferre ualeat quando uult. Sa-
cramenta semper habent signi-
ficationē ueritatis. sed nō sem-
per efficaciam curationis. non
propter defectus ex parte sui.
sed ex parte suscipientis. quia
gratia nulli datur repugnantē
gratiae fonti. Unde et sacra-
menta non sanctificant. nisi accedē-
tes digne et absqz omni fictio-
ne. aliquando uero uirtute sa-
cramentorum fit de attrito co-
trit. ita qz defectus dignitatis.

~~Ha~~
uel p̄parationis ex parte suscipi-
entis suppletur vrute diuina in
sacramentis cōtentā. tūmodo
non accedat sciens in mortali
peccato. uel in proposito peccā-
di. Unde sciendum q̄ quidā su-
scipiunt sacramentum tantum.
ut sicut accedentes. quidam re-
tantum. ut qui per contritionē
et fidei deuotionē recipiūt gra-
tiam ante q̄ ueniant ad sacra-
menta. quidam et sacramentum
et rem suscipiunt. ut digne ac-
cedentes. Sacramentum dici-
tur a sacrando. et hoc potest in-
telligi tripliciter. aut sanctita-
tem efficiendo tantum. aut san-
ctitatem signando tantum. aut
sanctitatem signando et efficiē-
do simul. Primo modo con-
uenit ratio sacramenti reb⁹ si-
gnatis per sacramenta tam ne-
teris q̄ noue legis. Secundo
modo conuenit signis ueteris
legis. Tertio modo conuenit
sacramēta noue legis. H⁹ mōi
exemplum habem⁹ in naturis
quia medicina dicit sanare effi-
ciendo tantuſ. sed sudor sanat
signando tantum. exē citatio
sanat efficiendo et signando.
Quinq̄ sunt que habent iusti-
ficare animam. sed diuersimō-
de. Deus enim iustificat auto-
ritate. gratia iustificat forma-

līter expellendo mōrbūm sp̄i-
tualem. Impletio mandatorū
iustificat. ut dieta. Sacramen-
ta uero tanq̄ uasa medicina-
lia in quib⁹ confertur gratia.
Sacerdos aut ministerio. Ex
plum horum habemus in cura-
tione morbi corporalis. Deus
enī sanat corpus auctoritate.
medicina effectiue. dieta conse-
uatione. uas medici cōceptiue.
Unū dicitur uulgariter. Piscis
iste sanauit me. medic⁹ uero sa-
nat ut minister.

De numero sacramētōꝝ.

Cap.

IS.

Sacramēta noue legis se-
p̄ septem fm septē diuersi-
tates hominū in ecclesia. Pri-
mum est interium. hantis-
mus. Secundum est pugnan-
tium. ut confirmatio. Tertiū
uires testamentium. ut eucharis-
tia. Quartum resurgentiuſ.
ut penitentia. Quintū exē-
tiū. ut exēma unctō. Sextū
ministranciū. ut ordo. Septi-
mū nouos milites introducētiū
ut m̄rimonii. Sacramēta fi-
gurata

sigillis. qb⁹
pagina si
qui bēt cla-
uem dāna o
esperit resera-
tubis abue o
udit. et nemo
item in septē
cecinerunt.

VI

Ite in septem stellis quas habebat
similis filio hois in dextera sua.
Ite in septem panib[us] q[uo]d d[omi]n[u]s
turbā satiauit. Ite in septem oculis
super unū lapidem. Item in
septem lucernis tabernaculi suū
prepositis candelabro. Item in
septem lotionibus Naaman.

Sacramenta sunt septem que
disponunt ad septem virtutes ha-
bendas. Nam baptismus est sa-
cramentum fidei. Confirmatio
spei. Eucharistia charita-
tis. Penitentia iustitiae. Extre-
ma unctionis pueritiae. que est
fortitudinis complementum. Or-
do prudentie. Matrimonium
temperantiae. Alia et rō numeri
sacrorum est qui ordinant contra
triplicē culpanē. contra qua-
druplicem penam. Unū baptis-
mus ordinatur contra peccatum
originale. Penitentia contra mor-
tale. Extrema unctionis contra ne-
miale. Ordo contra ignoratię.
Eucharistia contra malitiam.
Confirmatio contra impoten-
tiā. Matrimonium contra cōcupi-
scētiā quā temptat et excusat.
Alia adhuc ^{ad hanc} sacra
ritualis ad inveniendū. ^{ad} cuius
Medicia uenientia. ^{ad} qualis qua-
druplex est. ^{ad} uerba. ^{ad} uerba
sua. pfueritiae.

Simili modo sacramēta curāt.
Baptismus curat simul et co-
taliter. Penitentia vero curat
paulatim q[ui]ntū ad penā cuiuscum-
q[ue] pene homo debitor sit. Ex-
trema unctionis curat a mōrbis le-
uioribus. s. a uenialibus. Sicut
baptismus et penitentia curant
a letalibus. Sic ergo predicta
tria sacra sunt quasi medicina
curatiua. Confirmatio est me-
dicina conseruatua sanitatis
spiritualis in qua datur spiri-
tus sanctus ad robur et conser-
uationem gratie date in bap-
tismo. Matrimonium est medi-
cina p[re]seruatiua. Ordo est me-
dicina melioratiua in quo aug-
mentatur gracia. Eucharistia
hec omnia simul facit. Curat
enim uenialia. que sunt occasio
ruine maioris. conseruat enim
gratiam inuentam in homine:
et augmentat. sicq[ue] meliorat. et
mobilominus a peccato preser-
uat.

~~De potestate disp[ec]tatoris sa-~~
~~cramētorum.~~

Lap. 5.

Destates dispensatōis
sacrorum regularis spec-
tāt ad gen[us] humānū. In bib[us] sa-
cramēris dispensatōis necessaria
est dispensatōis intētio qua q[ue]s-
intēdit facere q[uo]d xp̄s instituit
ad humanā salutē. Uel saltē

Hacere qđ facit ecclesia in quo
claudit in generali intēcio pdic-
cta. qđ ipsa ecclesia sicut sacra a
christo accepit sic ad fideliū sa-
lutem dispensat. rursus quia
ordo dignitatis exigit ut infe-
riora maioribus submittantur.
Quedā respiciunt excellētiā di-
gnitatis. ut sacrum cōfirmatōis
et ordinis. vñ cōfirmatiō et oido
cōferū ab ep̄is. Quedā respi-
ciunt indignatiā necessitatis. vt
baptismus et m̄rimoniū. quorū
vñ regenerat. alterū generat.
et hoz dispēsatio etiā psonis i-
fēriōrib⁹ cōcedit. maxie in arti-
culo necessitatis qđ dico rōne
baptismi. Quedā autē sacra sūt
quasi media. vt eucharistia. pe-
nitentia. et extrema unctio. Et
istoz dispēsatio ad solos p̄tinet
sacerdotes qui sūt quasi in me-
dio inter ep̄os et minores psonas
cōstituti. Sacra dispensari
p̄t a bonis et malis. a fidelib⁹
et infidelib⁹ intra ecclesiā et ex.
qđ si dispēsari posset tātu a bo-
nis nullus esset cert⁹ de susce-
ptiōe sacri. cu nullus sit certus
de bonitate ministri. sicut nec
de propa. et ita oporteret ite-
rari. et malitia uni p̄iudicaret
aliene saluti. Idcirco dispēsatio
sacri cōmitit homini. non rōne
sanctitatis que uariat. sed rōne

auctoritatis diuine que semper
manet q̄stum est de se. **S**cien-
dum autem qđ in sacrī quedāz
sūt substātialia. quedā vō sacra
mētalia. Quātu ad substāntia
lia nō plus ualet opatio bōi mi-
nistri qđ mali. qđ deus ibi opat̄
ut actor. homo uero ut mister.
Sed in sacramētālib⁹ sicut sūt
drōnes plus pōt ualere opatio
boni qđ mali. hoc est autē p acci-
dens. nō p se. i. q̄stum ad alios
effectus accidentales. nō q̄stuz
ad essentiales. q̄uis apud here-
ticos sūt sacra uera. non tamē
recipientibus utilia. mī ad ec-
clesie unitatem redeant. Unde
Aug⁹ ecclesia cōpata paradiso
iudicat posse baptismum homi-
nes recipere. si d salutem nō te-
nere. Nam et flumina de para-
disi fonte largif mānauerint.
non tamen in Mesopotamia.
nec in Egypto quo illa flumia
puenerūt est felicita uite que
te padiso cōmemoratur.

De tripliū statu fidelium. 16.
Lap. 16.
Triples est status fide-
lium in ecclesiasti-
ce hierarchie. s. tri ei genite. si-
dei. oborate. et ei multiplica-
te. Per primū distinctio fi-
deliū. i baptismo.
io fortū ab

VI

infirmis. et hoc in confirmatione.
Per tertium fit distinctio clericorum a laycis per sacra ordinis.
Hinc est quod hec tria sacra carceres imprimunt quos indelebit
liter impissos semper distinguunt.
Vnde nullatenus iterari possunt.
Caracter ergo baptismalis est
incipientium. Confirmationis uero
proficiuntur. sed ordinis prefecto-
rum. Predicta triplex distin-
ctio fit ad similitudinem distincti-
onis alicuius exercitii. Prima est
cois. scilicet totius exercitus ab alio
exercitu. et hec fit principaliter
per baptismum. secunda est spalis. scilicet militi-
um a popularibus. hec autem
fit per confirmationem. terciera est spe-
cialissima. scilicet ducum militum ab
utrisque. et hec fit per sacra ordinis.
Preterea quod caracter est signum
distinctiū spirituale et indeleibile.
Ipsò non confert in sacris que solet
iterari. sicut est pnia. misionum.
et huiusmodi. Notandum ergo quod ca-
racter baptismalis est omnium
carakterum aliorum fundamētū. Et
ideo illo non habito non possit
ceteri impiri. ac per hoc oportet
dnuo fieri ut illi caracheres ha-
beant. Vnde si auctor ordinat non bapti-
zatus nihil a suis agat. quoniam
tria sacra ut
caracter
enī quasi

nō iterari circa eadem personas
et materia. et ex eadē causa. et hoc
est ideo ne fiat tumultus sacro.
Ex hoc enim credi posset quod sa-
cramenta prius disp̄sata erent
in efficacia et inepta. licet quodā
ex necessitate et alijs causis ite-
rari possint. Quedā sunt de
sacramētorum subā. quedā de cō-
gruentia. Si ea que sunt de sub-
stātiā omittantur euacuatūr sa-
cramēta. et sit iterāda. Omissio
nē illoꝝ que sunt de cōgruentia
non euacuat sacra.

De institutione sacramētorum.

Lap.

8.

Habuit initio instituta sunt sa-
cramēta ad curationem
hominum. et semper cum mor-
bo cūcurerunt. In lege eius na-
ture fuerunt oblationes. sacri-
ficia. et decimatiōes. In lege at-
scripta introducta est circunci-
sio. et adiuncta est expiatio. atque
superaddita oblationum et sa-
crificiorum multiformis distin-
ctio. In lege autem noua statu-
ta sunt sacramēta numero pau-
ciora. utilitate potiora. uirtute
efficaciora. p̄minentia dignio-
ra. atque significatiōne euiden-
tiora. in quib⁹ est impletio simul
et euacuatio om̄iꝝ predictorū. sicut
Ugo de sancto victo. Primi-

E temporis sacramenta fuerunt sicut umbra. ad eisdem temporis sicut imago. sive figura. postremi vero temporis. scilicet gratie. sicut corpus quod intra se veritatem continet et gratiam quam significatione representat et principaliter conferunt et promittunt. predicta patent quia eiusdem mutationis similitudo est in oblatione legis nature. sed occulte inuenitur. In circuncisione vero euidentius aliquantulus exprimitur. per baptismum autem manifestius declaratur. Item sacramenta veteris legis nutritabant parvulos. exercebant profectos. et duros onerando domabant. Sed sacramenta noue legis conferunt que vetera de longinquo monstrabant. Unde priores sacramenta propauerunt. et perduxerunt ad noua. sicut via ad terminum. sicut figura ad veritatem. Item sacramenta nove legis efficiunt quod figurant. sed hoc non faciunt sacramenta veteris legis. Est et alia differentia quod ceterum est omnibus sacramentis. quod consistunt in rebus sensibilibus inuisibilem tamen gratiam significantibus. sed specialiter est sacris nove legis quod consistat in verbis et in rebus. Item sacramenta nove legis iustificant.

et quantum ad opus operas. sed sacra veteris legis solu quantum ad opus operas. quod non ualebat facientibus. nisi quod tu illos charitas et deuotio dei excedebat. Hoc non intelligit de circuclione que cum non fuerit in lege data nequaquam inter legalia computatur. quod ipsa in parvulis tollebat originale. et gratiam conferebat quod non faciebant legalia. Item legalia fuerunt secundum Augustinum ante passionem domini uiua. et statim post passionem mortua. et postquam claruit veritas euangelij fuerunt oīo se palta. Nra vox sacra usque ad finem semper in suo uigore manebunt.

De baptismo. Cap. 2.
Baptismus est ianua oīum sacrorum. quod nulli confertur in ecclesia aliud sacramentum ante ipsum. De substantia baptismi sunt quod expressio forme vocalis a deo instituta que est hec. Ego te baptizo In nomine patris et filii et spiritus sancti. absque omissione. additio dictiorum. vel posteriatione ordinis vel commutacione nostris. His annis. quatuor modis forma ubiatur violatur. scilicet omissione additione transpositio conformatio. si ponit loco spiritus sancti benedictione. si nomine.

VI

baptizetur nō debet poni ap-
propriata tribus personis. sed
expressa nomina personarum.
Similiter baptizato non debet
dici imergo vel intingo. Be-
cundum est ablutio per elemen-
tum aque cuiuslibet. vel maris.
vel fontis. vel fluminis. siue fri-
gide vel calide in toto corpore
facienda. vel saltem in digniori
parte. scilicet in capite. Tertium
est q̄ imersio ista fiat ab yno.
et in eodem tempore quando so-
ma vborum exprimitur. ita q̄
non unus puerum imergat. et
alius uerba proferat. Quar-
tum est intentio. vel sp̄alis. vel
generalis. Specialis autem in-
tentio est ut ille baptizand⁹ mā
detur. Generalis autem est fa-
cere illud qđ facit ecclesia. In-
tentio quoq; illius requiritur q̄
est baptizandus si est adultus.
quia qui inuiti baptizantur nō
recipiunt sacramētū. Quintum
est fides ipsius baptizan-
di. quia in adultis requiritur
fides propria. sed in paruulis
aliena. quia paruuli in fide ec-
clesie baptizantur. Baptismus
merito sit in aqua. et non in a-
lio liquore. quia homo cum nō
peccatum pri⁹ patetis incur-
terit imūditiam. ignorantia. et
concupiscentiam per baptismū

ab his tribus liberatur. Et h⁹
notatur in proprietatibus aque
. s. puritate. perspicacitate. et fri-
giditate. Nam baptismalis a-
qua sua puritate nos mundat.
sua perspicacitate illuminat. atqz
sua frigiditate ab estu concipi
sciente nos temperat. Itē bap-
tismus fit in aqua ne quem ino-
pia excusaret. et ne propter de-
fectum salutis periculum homi-
nes incurrent si in alio aliquo
liquore fieret. et ut inueniatur
apud omnes cōis baptismi ma-
teria. Triplex est baptism⁹. s.
fluminis. flaminis. et sanguinis.
Inter hos talis est differentia.
quia baptismus fluminis a to-
ta pena liberat et a culpa. et gra-
tiam in habitu infundit. et cara-
cterem imprimet. Baptismus
flaminis delet culpam non se-
mel tanum. sed pluries. et habet
gratiam in usu in quo consistit
meritum. Baptismus sanguinis
liberat ab omni tentaciōe. et co-
fert statim premium. quia pro-
prium est martyrum statim euo-
lare. Ex his patet quis sit me-
lior inter hos baptismos. quia
se habent ut excedentia et ex-
cessus. In baptismo quoddam est
sacramētū tantū. ut ablutio ex-
terior. quoddam res tantū. ut
gratia interior. quoddam res

11

et sacramētū ut cāracter. Octo
sunt dō solēnitāte baptis̄mi que
non sunt de substantia. Unū v.
Sal oleū chrisma cereus chris-
male saluia. Flatus virtutē ba-
ptismatis ista figurant. Nec cū
primis non mutant esse. sed or-
nant. In quatuor locis inungi-
tur baptizandus. s. in frōte. ut
fidem publice protestetur. In
vertice ut agenda ab eo subti-
lius intelligantur. Inter scapu-
las ut iugum christi suau⁹ por-
tetur. In pectore ut dulci cor-
de deus diligatur. Baptismus
fuit institutus materialiter qn̄
christus baptizatus fuit. for-
maliter quando dixit. Ite do-
cete oēs gentes tc. finaliter qn̄
dixit Nicodemo. nisi q̄ renat⁹
fuerit tc. effectue quādo xp̄s
passus ē. Effect⁹ baptis̄mi du-
plex est. Ad alia sacramēta p̄-
parat. q̄ baptis̄m⁹ est intrātū.
A peccato mūdat qd̄ signatū ē
in mari rubro. vbi submersi s̄t
Egypti. sed filii Israhel exie-
runt securi. Nota q̄ in bap-
tismo deletur originalis pecca-
ti macula. fomes non tollit. s̄z
remittit penā relaxat. Unū pue-
ri induuntur ueste candida. Ra-
tiōalem illuminat. Unū pōit sal
in ore. Concupiscibile ad bonū
inflammat. Unū dat candela pue-

ro. Irascibilem confortat. Unū
Israhel uicit Amalech post trā-
situm maris rubri. Innocētias
tribuit. qd̄ figuratū est per co-
lumbam que sedit super Jesum
baptizatū. Cāracterem impri-
mit. hoc signat p̄ mare uitreū
in Apoca. Fomites mitigat qd̄
figurat aque frigiditas. Lōio
nem ecclesie prestat. sicut Jere-
mie circūcis̄io. q̄uis lāctificat⁹
fuerit in utero. A satisfactione
exteriori liberat. q̄ non requi-
rit gemitū neq; plāctū intelli-
ge exteriorē. nā exterior requi-
ritur in adulto. s. contritio. po-
testatē diaboli minuit. qd̄ sig-
nat xlufflatio. Januā celi ape-
rit quod signatum est christo
baptizato aperti sunt celi. Et
notandū q̄ passio christi ape-
ruit ianuam celi per cām meri-
toriam t̄ satisfactoriā gnālem.
Baptismus autem aperit per
causam efficientem singulārē.
Os ad laudandum. t̄ aures ad
audiendum aperit. Unde poni-
tur salina in ore t̄ aure pueri.
Lemp'um christi efficit. Unde
dicitur baptizato. Exi immū-
de spiritus. t̄ da li. um spiri-
tui sancto. Laudabilem coram
deo reddit. Urde balsam⁹ est
in chrismate. Solent pueri bap-
tizandi usor ad pascha t̄ pen-

recoſten. niſi ut geat neceſſitas.
uel timeatur periculum reſer-
uari ad ſignandum q̄ in bap-
tismo fit reſurreccio ſpiritu-
lis. et q̄ gratia ſpiritus ſancti
datur. Baptiſmus christi et Jo-
annis conueniunt in materia. et
in modo mergendi. ſed diſfe-
runt in forma. quia baptiſmus
Joannis tradebatur in nomine
uenturi. Differunt etiaꝝ in ef-
fectu. quia baptiſmus christi ui-
tiſicat. Joannis autem non. Itē
in fine q̄ baptiſmus Joānis ad
baptiſmū xpi inuitabat.

De catheciſmo et exorcismo.

Lap.

Cathecismus et exorcis-
mus tanq̄z prepotorij p-
metuntur baptiſmo. ut in ipso
gratia efficacius opetur. Tri-
bus de cauſis catheciſmo in-
ſtitut⁹ eſt. Primo propter in-
ſtructionem de articulis omnī-
bus ad fidei iuiciōnem. Se-
cundo propter reſponſionem
ad fidei perfectum. Tertio p-
pter ſponſionem ad fidei ob-
ſeruantiam. Quia uero adul-
tus peccatum proprium habet
requiruntur hec ab eo. et pro ſe
reſpondere debet. Paruulus
autem quia non habet pecca-
tum actuale. nec per ſe reſpon-
dere potest. requiruntur hec ab

eo per uicarium. quia pro ipſo
reſpondet de fidei obſeruantia.
Exorcismus ideo iſtitutus eſt
ut baptiſando diaboli po-
tentias repellatur. Nam propter
peccatum hominiſ diabolus in
homine potentiam accepit. et
etiam in illa que ueniuunt in uſu
hominis. Unde tam adulti q̄z
paruuli exorcizari debent ad
expulsionem diabolice poſteſ-
tis.

De confirmatione.

Lap.

lvi.

Confirmatio sacramētu-
m eſt pugnantium. de cui⁹
ſubſtantia ſex ſunt. Duo ex p-
te sacramēti in ſe. ſeic⁹ materia
chrismatis et forma uerborum
que talis eſt fm morem magis
coem. Signo te signo crucis.
confirmo te chrismate ſalutis.
In noīe priſ et filij et ſpū ſacti.
Duo ex parte ministri. ſ. digni-
tas pontificalis. et intentio de-
bita. Duo ex pte ſuſcipiētis. ſ.
frons in quo debet fieri chrif-
matio. et q̄ confirmādus ſit ba-
ptiſat. Unctio chrismatis tri-
plex fit in tribus ſacris. quoru-
diuerſitas ex fine accipitur. In
baptiſmo fit in uertice ad ſig-
nandum fidei iuiciōnem.
quia uerTEX eſt locus cellule ra-
tionalis. In confirmatione fit in

Pronte ad significādū audaciaz
cōfessiōis. cui⁹ impedimētū est
timor ⁊ verecundia que spākē
manifestas in palore uel rubo‑
re frontis ex ppingq̄tate cellu‑
le imáginalis. In ordine sit in
manib⁹ ad significandū ptatē
secrādi dñci corporis sac̄z.
Hui⁹ sac̄i multiplex est utili‑
tas. qz grāz datā in baptismo
confirmat. ps. Confirmata hoc
deus qd̄ opatus es in nō. s. in
baptismo. Ad militiā spūalem
pparat. Uñ confirmađi tanq̄z
pugiles pugnaturi inungūtur
ne ab inimicis de facili terre‑
antur. Et qz oēs xp̄iani debēt
esse in bello xp̄i ppter h⁹ oēs
debent sac̄m hoc accipe ut fa‑
cilius possint contra mādū car‑
nem ⁊ diabolum pugnare. Ad
confessionem constantē nomis
xp̄i aiat quem oportet uerum
deū ⁊ verū hoīem cōtiteri. p⁹
vt confiteamur eū sūm dñinaž
naturā p̄tī ⁊ spūi scō equalem.
2⁹ ut cōfiteamur eū b̄z huānā
naturā crucis p̄culisse suppli‑
cū. Primū apparet in forma b̄‑
boz in trinitatis exp̄ssione. 2⁹
claret in frōte crucis signatōe.
Intus ⁊ extra nos ornat spūa‑
li decore. Intus qd̄ p̄ conscie
puritatē. s̄z ex p̄ odoz̄ bone fa‑
me. Et hec duo signat̄ i chris‑

mate qd̄ cōficit ex oleo pp̄
pmū. ⁊ ex balsamo pp̄ scdm. ⁊
bonis agendis. ⁊ malis sustine‑
dis roborat. Dat enim ibi spi‑
ritus sanctus ad robur. Aian
⁊ corpus armat. Anima quidē
per imp̄issionem caracteris con‑
tra pusillanimitatis uitū. Lor‑
pus vero per clypeum crucis
contra insultus demonum. Au‑
daciā prestat contra timorē
in confessione nominis christi.
⁊ in consignatiōe frontis qui
est locus verecundie. Post pu‑
gnam coronat. quod notat in
vitta que circa caput ligat̄ con‑
firmati. Quedaz sunt circa cō‑
firmationē que nō sunt de eē
sac̄i. sed de bñ esse que s̄t hec.
Qd̄ ieunis ⁊ a ieuno detur.
qd̄ per aliquem epo p̄ntet. qui
etiam patruis efficitur. qz mi‑
tra circa caput circūliget. Per
istud sac̄m fiunt fideles plene
christiani. plenitudinē dico co‑
pie qui tantū in baptismo ple‑
ni facti sunt plenitudine suffici‑
entie. Sacramenta se habent in
dignitate. vt excedentia ⁊ ex‑
cessus. Nam euc p̄tē p̄mi‑
net in esse. B̄otimus in effe‑
ctu. Adatriū in mysterio.
quia signat coniunctionē xp̄i ⁊
ecclie. Lōfirmatio i dignitate
m̄stri. qz non cōf̄etur nisi ab

VI

eōis. Pāis in peccatoꝝ remisſione. ⁊ sic de alijs sacramētis.

De eucharistia. **C**ap. 12.

Eucharistia ē sac̄m chari
tatis tā dianī q̄z n̄re. q̄
dēns in h̄o sac̄o signū magne
dilectionis nobis ōndit ⁊ n̄re
dilectionis affectū p̄ idē sac̄m
spūalis erga se iſlāmauit. **D**e
subā h̄o sac̄i st̄ q̄tuor. Prīmū
ē q̄ sacerd̄as eucharistiā sit sa-
cerdos. Secūdū sp̄s panis et
uini. Tertiū intētio sacerdatis.
Quartū ē for⁹ vboꝝ. vꝫ. Hoc
ē eiz corp⁹. m. Et ista ē sup ca-
licē. Hic ē eiz calix r̄c. Ad ple-
nius itelligēdū ista nota circa
intētioꝝ q̄ alius ē intētio ali-
ud attētio. q̄ intētio sēp ē ne-
cessaria. ul̄ sp̄alis ul̄ ḡnāl. sicut
dēm ē de bap⁹. Attētio at̄ nō ē
de subā. sicut q̄n̄ mēs rapit in
platōe vboꝝ ad alia. qd̄ q̄n̄qz
r̄igit ex iſirmitate. q̄n̄qz ex ne-
gligētia l̄ in curia. ⁊ tūc ē pec-
catu. **S**ciēdū p̄terea q̄ n̄ so-
lū regr̄it intētio sacerdatis. sed
et̄ intētio istud sac̄m iſtituer-
tis. **U**n̄ si alijs sacerdos starer-
et̄ i for⁹ vboꝝ ōes panes formā
vboꝝ p̄ret̄. et̄ cū intētione
sacerdati. p̄retibi tr̄a substā-
tiatio. ⁊ i for⁹ p̄p defectuꝝ
v̄tutis uerborum cuꝝ una uice
sacerdos possit sacerdare tot̄

hostias quod toti mūdo suffi-
cerēt si eēnt necessarie ecclie.
sz pp defectu intētioꝝ illi⁹ q̄
h̄o sac̄m iſtituit q̄ nō intēdit
q̄ cū tali ludibrio ſlūtia fi-
eret saceratio. sz p̄ utilitate ul̄
necessitate ecclie ḡnālis ul̄ p̄t̄i-
cularis. **C**irca quoqz formaz
vboꝝ sciendū q̄ cū d̄r. hoc est
eiz corp⁹ meu. ista riūctio eim
nō ē de subā forme. sz de bene
eē ipius. **U**n̄ omitti nō d̄z. Ali-
ud nāqz ē for⁹ necessaria sine q̄
nō p̄t̄ tr̄aſlatio fieri. aliud ē
forma debita sine q̄ nō debet
fieri. Eodē mō dicendū ē d̄ spe-
cieb⁹ panis ⁊ uini. **U**n̄ nota
q̄ matia eucharistie. alia ē ne-
cessaria. alia ē debita. **M**ateria
necc̄ia ē q̄ eucharistia pāis sit
frumentinus. qz sine illo nō p̄t̄
fieri cofectio. Sz matia debi-
ta ē q̄ panis ille sit azim⁹. qz lz
in fermētato posset ſifici. tam
hoc nō d̄z fieri dupliči de cā.
Pāia ē q̄ panis azim⁹ uenit i
ſtitutiō. Christus eiz dedit di-
ſcipulis corp⁹ ſuū ſfectu i tali
matia. Secūda ē q̄ tal pāis cō-
uenit et̄ significato. Christ⁹. n.
ſine ōi fermēto p̄ci fuit. Siſt̄
dicendū ē de matia calicis. qz
alia ē matia necessaria. alia de-
bita. **M**atia necessaria calicie
est uinū. qz ſaguis xp̄i nō p̄t̄

V.
in alia materia offici q̄b in uino.
Ad hanc vō debita ē q̄b aqua ui-
no misceat, et hoc duplicit rōe.
Prīa qz tal' materia quēit isti-
tutōi. Xps eiz sāguinē suū sub
tali spe dedit. Secūda qz talis
materia quenit et significato. qz
ecclia q̄ p̄ma quā signat. xpo
p fidē et charitatē iungit. Scien-
du q̄ in acetō et agresta nō co-
ficit. qz acetū n̄ ē uinū. Sz fuit.
sic et agresta nō ē uinū. Sz erit.
An cōfectōe sāguinis tā mo-
dicū aque d̄z amiscerū uino qd̄
absorberi possit ab illo. alioqñ
ipedit cōsecratio. s. si uinum ab
aq̄ uincit. Istud designat. quia
cū nos ad xpm cōutimur nō ipē
in nos. Sz nos i ipm mutamur.
qz corpi suo mystico icorpora-
mur. Si una gutta uini iponit
ex aliq̄ negligētia sāguini non
pp h̄ delinit ee sāguis. nec pp
amixtione uinū i sāguinē mu-
tat. Sz utraqz spēs in sua natā
pmāet. Sz si d̄ uino multū po-
nit ad unā guttā sāguis. sicut
qñq̄ fit in ablōne tūc ibi desi-
nit ee sāguis. qz spēs illi⁹ gut-
te sub q̄ ē sāguis absorbetur a
mlto uino adiūcto. Circa eu-
charistiā ē qdaz sacrm tm ut
spēs pāis et uini. quoddā ē ibi
res tm ut corp⁹ xpi mysticuz.
qdaz ē ibi res et sacrm. ut cor-

pus xpi uex qd̄ traxit de uir-
gine. Istud eiz ē res p̄mi et sa-
craintū scđi. Sub utraqz spe
tot⁹ xps ē idiusus. s. corpus et
aia et deus. ac p h̄ utrobiqz ē
unū et simpliciss⁹ sacrm. Sub
spe nāqz panis ē cor⁹ xpi p co-
uersionē. et sāguis p cōexionē.
et aia p riūctionē. et diuitas p
unionē. Ista. n. qttuor n. pnt di-
uidi nec ab iūicē separari. eodez
mō dicēdū ē de sāguie. **P**re-
terea xps tot⁹ ē in tota spe. sic
q̄ ē in qlibet pte ei⁹ siue sit i-
tegra illa spēs siue diuisa. ac p
hoc nō ē ibi ut circūscript⁹ ul̄
occupās locū. ul̄ h̄ns sitū ul̄ p
ceptibl̄ p aliquē sensū corpo-
reū. **E**x⁹ h̄ bēm⁹ i speclo qd̄
si diuidat i multas ptes i qli-
bet appet imago. que p̄ue ap-
parebat in itegro. Idē ex⁹ est
de sermone. qm̄ multis recito
qa qlibet auditor recipit illum
totum. Unde q̄uis sermo sit
unicus in pferēte. totus tamē
est in quolibet audiente. **A**lho
stia frangit in tres ptes ppter
multas ratiōes. Primo ppter
tres psonas diuinās i una es-
sentia. sic p tres ptes. n̄ diuini
one hostie. unus te⁹ est xps.
Secūdo ppter tr̄atus ec-
clesie. s. militantiū. triumphan-
tiū. et in uincitorio existētiū

Tertio ppter tres status xp̄i
 in qbus fuit. s. mortal. mortu
 us. et immortalis. Quarto ppter
 tres optiones in corpe xp̄i tpe
 passiois. s. manu. pedu. et late
 ris. Quinto pp tres subas in
 xp̄o. s. diuinitatis. aie. et corporis.
Sacrum corporis xp̄i figuratus
 est multipli. s. i oblatioe mel
 chisadech in q̄ figurata h̄em
 formā extiore sacri. et pmū ef
 fectum. s. refectionem. ibi enim
 pcessit figura spiritualis in pa
 ne et uino. Item eucharistia est
 refectio spiritualis uite in re.
 Itē in manā ubi figurat effec
 tus glorie. Itē in agno pascha
 li in quo figurabat liberatio a
 fuitute egyptiaca. Itē noster
 agnus ē signū liberatiois a di
 abolo. Itē in diuersis sacrifici
 cijs de qbus habet in leuitico
 qbus figurabatur oblatio pas
 sionis xp̄i ubi fuit hostia ad re
 conciliationē. et uictia quo ad
 satisfactionē p̄ peccatis nostris
 et holocaustū quo ad toti cor
 poris sui lesionē. Item in obla
 tione manē de qua legitur libe
 ro Iudei et quam figuraba
 tur in q̄ debet fieri oblatio
 et super quā in fide Iesu
 christi qui
 tur. Item in un
 itate ubi figu

ferre debeat. per fauiz enim
 mellis designatur deuotio of
 ferētis. Figura sanguinis xp̄i
 fuit unum ad designanduz de
 uotionem Laic. Introduxit
 me rex in cellam uinariam. Itē
 aqua ad significandum ablu
 tionem. Unde illud. Vidi aquā
 egredientem et. Item sanguis
 ad designanduz redēptionez.
 Hebre. Sine sanguinis effusio
 ne non sit remisso.

De dignitate eucharistie.

Laplin iz.
Dignitas et excellentia h̄
 sacramēti apparet i mul
 tis. Primo quia sicut dictum ē
 tam ante legem q̄ in lege fuit
 presiguratum. Secundo quia
 a prophetis pronunciatus. ps.
 Panem angelorum mā. homo
 ponitur hic preteritum pro fu
 turo prophetali certitudine.
Tertio quia a christo institu
 tum. et hoc dupliciter. s. uerbo
 et facto. Uerbo ut p̄z Jo. Ego
 sum iquid panis uiuus quid de
 ce. de. Facto. Nathei. Accipite
 et come. hoc est corpus meum.
Quarto quia ab apostol ser
 uatum. Cor. Conuenientibus
 uobis in unuz et cetera. Qui
 to quia a summis pontificibus
 sollemnizatū qui ordinauerūt

Antiquitatem et orationes. locum et tempus.
vestimenta et uasa diuersa. quae oia
sunt ad decorum hunc sacrum. **A**ma-
xima dignitas apparet in hoc sa-
cramento. quod cum christo ostet ex tri-
bus substatiis. scilicet deitate. anima. et
corpe. Ista signum deitas excellit
omnia. ps. Magnus dominus et laus noster.
Ita anima eius precellit omnes animas cum
sit plena gratiae et beatitudinis.
perfectissima in affectuosa et cognitiva.
Ita corpus eius excellit omnia corpora
quod de scismatico corpe beatissi-
me virginis fuit superem et divini-
tati unitum. ergo in christo nobilissi-
mum quod est in celo et nobilissimum
in terra unita sunt.

De mirabilibus quod sunt in eucha-
ristia. **L**ap. **I**q.

Mirabilia sunt in hoc sacro
opere quod est ibi corpus christi
in tanta opertitate sicut fuit in cruce.
et sic iam est in celo. nec tantum exce-
dit terminos illius forme. Secundum
quod ibi sunt accidentia sine substantia
A tertium quod ibi panis ita muta-
tur in corpe christi quod non fit mate-
ria corporis christi. nec anihilatur.
Iquod quod id est corpus non augeretur ex
multaz hostiarum suptioe. **S**ecundum
quod id est corpus in pluribus locis est
sub obiectu hostiarum secretaria. **C**ontra
quod quoniam dividitur hostia non dividitur
corpus. sed sub quilibet parte totum est
christus. **Q**uod quoniam tenet hostia in

Manibus et uidetur oculis corpus
christi nec tangitur nec uidetur. sed hoc
tamen modo circa spem scribitur **18** quod
cum desinunt iste forme. tunc enim de
sinit esse ibi corpus et sanguis christi
19 quod cum non sit ibi panis lumen
tamen accidentia eiusdem effectum
habet ut prius. scilicet faciat ieiunare et
hunc. **N**ota quod deo conuenit esse
ubique simpliciter et proprie. Creature
conuenit esse in uno tam loco. **L**orem
vobis christi medio modo se habere. **L**umen eius
sit creatura non de eorum creatori
in hoc quod sit ubique. **L**umen vero unitum
sit deitati debet in hoc excellere
alia corpora. ut similiter et semel pos-
sit esse in pluribus locis sub isto ui-
delicet sacro. **I**n sacro eucha-
ristie quoddam est natura. ut hoc
quod ibi accidentia sint in loco ter-
minato. Quoddam est ibi supra na-
turam. sed non supra intellectum. ut hoc
quod ibi sunt accidentia sine substantia.
Quodam est ibi supra naturam et in
intellectu. ut quod ibi christus est totus et
tantus quantum fuit in cruce. nec
tamen excedit terminos illius parue
forme. **D**e mirabili transsub-
stantiatione. nota quod triplex est
mutatio. Una est artificialis.
ut quando fit utrumque cineribus.
Alia est naturalis. Nec dupli-
ca. **A**ccide
te
...nem sublimi ma-
cidetibz sibi

enim secundum successionebus. Subalio
est quod eadem materia manet sub di-
uersis formis subalib⁹. sicut p⁹ i
mutatio elox adiuvat. 3°
mutatio supernaturalis. ut quod
nec materia nec subm̄ manet. sed
cum accidentia sine subm̄. et talis
mutatio est in transubstantiatione cor-
poris Christi. In re mutatione potest
notari triplex difficultas. 1° ex
pte termini a quo. vel ex pte ter-
mini ad quem. vel ex pte distatiae
terminorum adiuvat. Prio modo
creatio est mirabilior oib⁹ muta-
tiōib⁹ quod est de non ente simpli. 2°
modo secratio corporis Christi est mi-
rabilior oib⁹. quod est ens in actu p-
us existens. 3° modo incarnationis
Christi est mirabilior quam mutatione.
qui ibi est unio infinite spiritus sancti ad
infinitum. Nudus distinguunt qua-
druplicem mutationem subalem:
Pria est a non ente in ens. et hec
de generatione est ab ente in non
ens. ut corruptio. 2° est ab ente in
ens quod modo non est. sed ita erit
ut productio. 3° est ab ente in
ens iam existens. et est talis co-
ueratio panis in corpus Christi. hec
mutatione non habet similitudinem
naturae. sed alteratio quasi co-
traria. quia una natura substan-
tia una in aliis continent tam
eadem accidentia. et in altera
tatione conseruentur.

VI mutantur accidentia. et manet
eadem substantia. sicut patet in
corporalibus. quando fit in cor-
poralibus de albo nigrum et in
spiritualibus quando fit de iusto
impio vel de ignorantie sciens
Nota qd hec prepositio de
multipliciter sumitur. quando
qd notat causam efficientem. ut
cum dicitur Christus conceptus
est de spiritu sancto. quando
qd materiam. ut cu dicitur Christus
natus de virginine. quando
qd idemperitatem substantie. ut cu
dicitur Christus natus de pa-
tre. quando qd transubstantia-
tionem vel conversionem. ut cum
dicitur corpus Christi sit de pa-
ne. quando qd ordinem. ut cu
dicitur creatura esse de nihilo.
**De dignitate in suscipienti-
bus corpus Christi.**

Capl. 15.
Digne suscipies corp⁹ Christi
si bonum multipliciter co-
sequitur. Primum est omnis Christi.
ad Mathe. Hoc facite in me
am commemorationem. scilicet
dilectionis. liberationis. et imitatio-
nis. Item uiuificatio interior.
quia aliquando per uititatem
huius sacramenti fit de attri-
to coneritus. Unde Gen. Li-
gnum uite comedimus uitam preser-
vavimus. sic per gratiam purgavimus

Pluminamur. perficiamur. refici-
migr. et uiuiscamur. Et bñ redi-
dit uita p. cibñ p. quē et mors
intravit. Itē corpori xp̄i mysti-
co icorpamur. Unū dcm Aug⁹.
Nō tu me mutabas i te. s̄z tu
mutabis i me. Istud nō intelligi
de unitate corporis mystici de no-
nō facienda s̄z de augēda. n̄ eiz
unit dissilia. Itē sp̄ualis refec-
tio. ps. In loco pascue r̄c. De
eiz nō tm̄ istituit sac̄z qđ nos
in eē gr̄e gn̄aret. ut bap⁹ ul̄ q̄
genitos roboraret. ut confirmatio-
nem. Uez ēt qđ nutriret. ut
eucharistia. pp qđ hec tria sa-
cramenta dāt oib⁹ q̄ ad fidē ac-
cedunt. **I**te deuotōis augm̄ta-
tio. ps. Impinguasti in oleo ca-
put meū. Nutrītm̄ eiz quod
hic dat nobis q̄z ad eē gra-
tuitū in trib⁹ attēdit. s. i otia
tiōe deuotōis ad deū. et dilec-
tiōis ad pximū. et dulcedinis
itra met ipm. Item somnis mi-
tigatio. ps. Sup aquā refectio-
nis r̄c. q̄ sicut aq̄ refrigerat.
sic et istud sac̄m furorē occupie
mitigat. Item collo gr̄e. Exo.
Descēdente māna. descēdebat
parit et ros. Itē uirtutū robo-
ratio. ps. panis cor̄ bois confir-
met. **I**te pccōz remissio. q̄ p
istū cibū semp sit repatio dep-
viti. Unū quādo dñ i oīoe dñi-

ca panem n̄m qud. da nobis
hodie. statī segtur. et dī. no. de
bi. n̄a. Istud intelligi de ueniali-
bus tm̄. q̄ sicut alimētū natūrā
le pdest uiueti et nō mortuo. n̄
alimentū sp̄uale. Itē otra via
bolum armatio. ps. Parashi in
spectu meo. mē. adū. cēs r̄c.
Itē spei eleuatio. Unde apl̄s.
Quō cū illo nō oia nobis do-
nauit. Itē amoris excita⁹ Ber.
Disce xp̄iane q̄z tū debes vili-
gere xp̄m qui dedit nobis car-
nem suā in cibū. sanguinē i po-
tum. aiam in p̄ciū. aquā latīs
i lauacrū. Itē fidei omēdatō.
q̄z in hoc sac̄o fides eleuat su-
per. naturā. supra sensū. et su-
pra intellectū. Apls. Captiuā-
tes oēz intellectū in obsequū xp̄i
Itē angelica oratione. ps. Pa-
ne. mā. hō. Item regni ce-
lenus collo. Jo. 6. Qui mādu-
cat meā car. et bibit. m. sā. habz
uitā eternā. Itē sp̄ualis delec-
tatio. Sapie. Panē d̄ celo p̄st.
eis oē dele. in se h̄sitē r̄c. Item
itellēt illūinatio. s. Reg. Gu-
stavit ionathas de melle. et illu-
miati sūt oculi eius. **D**e ef-
fectu eucharistie dic Ber. Lor-
pus christi est tr̄is medicina
pegrinatib⁹ ita. debiles co-
fante. delectat. Ian-
sanitatem suat

VI

ter hoc sit homo mansuetior.
et correptionem patietior. ad
laborem. ardentior ad amore.
sagacior ad cautelam. ad obedi-
entiam promptior. ad gratiarum
actiones deotior. Sicut re-
te coicantibus multa bona p-
ueniunt. ut dictum est. sic indi-
gne sumentibus corpus christi
multa mala occurunt. Nullus
enim opus placet deo nisi pla-
ceat ipse prius. Indigna eis co-
munió peccatis hominē illa-
queat. damnationē preparat
proximū scandalizat. mentē ex-
cēdat. tētationi subiugat. deus
irritat. uitam temporalē breui-
at. gratuitis spoliat. De his p-
ordinem dicitur in ps. Fiat in
quit mensa eorum cūn ipis
in laqueum. ecce p̄. retriv-
butionem. ecce 2°. et in scanda-
lum. ecce tertium. obscurent
oculi eorum ne videant. ecce q̄r-
tum. et dorsum eorum semper
incurua. ecce quintum. effun-
de super eos iram tuam. ecce
sextum. fiat habitatio eorum
deserta. ecce septimum. et in ta-
bernaculis. primum non sit qui
inhabitetur. ecce octauum.

De modis an-
charam. quia ibi

Orpus christi quatuor
modis sūtur. Qui
dam accipiunt illud spirituali-
ter tantum. ut qui accipiunt rez
sacramenti id est gratiam et nō
ipsum sacramentum corporis
christi. De hoc modo sumen-
di dicit Augustinus. Crede et
manducasti. t. corpori christi
mystico incorporatus es. Qui
dam sacramentaliter. tantum
ut cōmunicantes in mortali pec-
cato. quia licet deus sit ubiq̄
per essentiam. non tamen per
gratiam. Quidam spirituali-
ter et sacramentaliter. ut qui ac-
cipiunt rem et sacramentum. i.
cōmunicantes in gratia. Qui
dam neutro modo. ut qui nec
rem nec sacramentum accipi-
unt ut heretici q̄ nihil confici-
unt. Primi non manducantes
manducant. secundi manducan-
tes non manducāt. tertij man-
ducantes manducāt. quarti nō
manducātes nō manducāt. Cir-
ca cōiōne cōmittit peccatum tri-
bus modis. Primo cum quis
statuto tempore cōmunionem
dimitit. Jo. 6. Nisi manduca.
car. si. ho. et. Secundo cum
quis suo tempore male acce-
dit. Apls. Qui at fuit idigne
iudicium sibi manducat et bi-
bit. Cū p̄ cōiōez a peccatis

Let nos se custodire. et iste triplex mai-
lum icurrit. **P**rius quod Christus quem
suscepit ignominie a Iudeo expellit
et turpi exercit. quod non admittit
hospes. **E**cce talis quodammodo si
militudinem inde gerit. quod postquam
cum Christo cenauit. ipsum tradidit.
Sic et ab Iacob fratre ad Iacob vocavit
et per eam occidit. **I**n ordine honestatis putat. Ventu-
ro enim reverentia exhibet et puniti
nulla. Unus filius est illus qui cum ramis
oliuam obviauerunt Christum. et post
modum crucifixerunt. **Q**ualiter
ad coenationem accedentium sit discen-
re possumus in esu agni pascalis.
Comedebat enim eis Iudei accusatis
renibus et calciatis pedibus. bacu-
los hincites in manibus cum lactu-
cis agrestibus et panibus azinis fe-
stinales. per primum significatur
puritas castitatis. **L**uc. Sit lu-
bi uiri pincti et lucerne tecum. Per
affectionem deuotionis. **L**aet.
Quam pulchra es in calciamatis.
Per memoriam domine passionis.
Sen. In baculo meo transiui ior-
danem istum. Per amaritudinem
stritorum. ps. Libanit nos pane
lachrymarum. Per omnipotency
de hoc voluntatis et opatois. per
uer. Clidisti hoie veloce in opib
bus suis coram regibus stabit. Itē
quales debeat esse coicantes oñdit
in vestibus sacerdotalibus. Reg.

Retur enim ista. scilicet discreti-
onis. modestia castitatis. mortifi-
catione carnis. constanter fortitu-
dinis. perseverantia longanimita-
tis. perfectio charitatis. primum no-
nat in sulphureale. secundum in alba
tertium in cinctura. quartum in fauore si-
ue manipulo quod portat in brachio
sicut clypeus. quintum in stola. sextum in
casula. Corpore Christi sunt uelatus
accidentibus multiplici ratione. Pri-
mo propter meritum quietum ad bonos.
quod secundum Gregorius. Fides non habet me-
ritum cui humana ratione possit expi-
tum. secundum propter indignitatem. quod ad ma-
los. Ex de bethsaminitate quod per
cussi sunt quoniam archam domini illukut.
tertium propter ibecallitatem quietum ad oes.
Non enim possemus uidere clarita-
tem corporis Christi glorificati. Ex
empli uero dico. Oyle in cuius facie
non poterat credere filii Israhel quoniam
repudiant. quartum propter uitandum hor-
ror crudelitatis quod fieret si Christi
carnem dentibus attractaremus.
Tres sunt causae. quod laicos non dat
istud sacram sub duplice specie. prius
est quod possent credere quod totus
Christus non est sub utraq specie. secundum
propter piculum. quod de facili posset es-
sendi sangus. tertium ueritas respondeat umbre.
lege non habebat et offerentes de libamie.
De abstinentia a coitione.

Capitulum

iz.

VI

Dividet qdā a cōione pp
culpā p̄priā & aliqui sine
culpa mortali. s̄z pp sacri reue-
rentiā. sicut q̄ sentiuit se minus
mundos mente uel carne. uel
etiam indeuotos & isti benefa-
ciūt. dūmō possint iuste & sine
alioz scādalo supsedere. Unō
ubi nō istat necessitas & ulēdū
est talib⁹ ut d̄ cōione expectēt
quousq; pati & denoti ac cir-
cuspecti possint accedere. Nul-
la tñ necessitas debz cōpelleze
ut aliqs i pccō mortali existēs
sciēter cōicet. Pccm̄ facit id⁹
gnū cōione trib⁹ modis. Aut i
bitu. ut qñ qs accedit nō ɔtri-
tus de pccō p̄terito et ɔfessus
Aut i actu. ut qñ quis imutat
formā sacri. & irreuerent ipm̄
tractat. Aut in pposito. ut qñ
bz uolūtate peccādi in futuro
Propt̄ reuerentiā sacri fit et
exclusio a cōione tripl̄r. Pr̄io
pp reuerentiaz sacri extorris.
sic excludit pollutio & imūdi-
tia corporal. Secūdo pp reuerē-
tiā rei ɔtente sub formis. sic ex-
cludit defec⁹ iudicij rōnis. ut
in pueris & ^{adu-}ertio pp
reuerēti rei ɔtente. i. unita-
tis corporis myst̄. sic excludit
uinculu int̄dicti uel infestatio
uel excoicationis
igil pp solā

culpa excludūtus multi a cōio-
ne. hoc p̄ p̄z in pueris q̄ tñ st-
st ppe etatē adultā. s. io. ul. iz.
annoz & apparēt in eis signa
reuerētie & discretiōis p̄nt su-
mēre. alias nō. Idē p̄z i furio-
sis q̄ excludūt sine culpa q̄ tñ
cōicare p̄nt. qñ hñt lucida inf-
ualla. Itē cum qs bz lutuosas
man⁹. lz b⁹ nō sit culpa. tñ pro-
sola reuerētia non d̄ tractare
corp⁹ xp̄i. **A**ria ḡna hoīuz ex-
cludebat in lege ab esu agni. s.
icircūcisi q̄ significat accedētes
irreuerēt ad cōionē. Leḡ lib⁹
R. q̄ pcussus ē. Oza q̄ tetigit
archā dñi. Itē alienigene hi si-
gnificat ifideles de qbus Be-
nef̄. Fera pessima deuorauit fi-
liū meū. Itē imūdi q̄ significat
hñtes pccm̄ mortale. Un̄ Isa.
adūdamini q̄ fertis uasa dñi.
Un̄ v̄sus. Indigne lūmis si lū-
mis irreuerēt. Uel n̄ catholice
uel hñs mortale sciēter. **Q**ui
nō cōicat suo t̄p̄e multa mala
incurrit. Primo qr̄ talis multi
plici utilitate p̄uat de q̄ supra
d̄ de effectu eucharistie. Si. n.
Raab saluata est. quia susce-
pit nūcios dñi multo magis q̄
xp̄m suscipit. Secundo qr̄ cō-
stitutionē ecclie trāsgreditur.
Statuit eis ecclia q̄ qui n̄ cō-
in pasca uiuēs ab ingressu

Hecclie arceatur. et moriens ca-
reat ecclastica sepulta. **T**er-
tio quia maledictione incurrit.
puer. Ube soli tc. Sz bñ solus
est qui xpñ nō habet. **Q**uar-
to quia uices dñ o nō rependit
Aug^o. **T**ercundū est illi hos-
pitū venegare qui solet oem-
pullantē admittere. **Q**uito
quia uires spūales pdit. Qui
libet eim qui ē sine mortali est
mēbrū corporis mystici. **M**ēby
aut̄ debet sustentari alimento
corpis xp̄i ueri. Aliogn efficit
aridū sicut corporeū mēbrum
ad qđ nō trāmittit corporalis
cibi nutrimentū.

De officio misse.

Caplm 13.

Perrogatiuas plurimas
bz missa. Pr̄o qz celebra-
tur a ieiunis. Secundo qz tm̄ in
ecclia. et sup altare. nisi qñqz
pter necessitatē fit in alio lo-
co honesto. **T**ertio qz oz cele-
brantē eē sacerdotē. **Q**uarto
qz oportet eū idui sacris uesti-
bus. **Q**uito qz fit i die tm̄ et n̄
de nocte. nisi i natuitate dñi.
Sexto qz celebrat accēso lu-
mīe. et si sol luteret sup terrā.
Sept̄o qz ibi sonat vba dñica
angelica et hūana. **D**ivina qdē
cū dř uč cantat p̄ nr̄. et euā
gelia. Angelica vō qn̄ dř. **E**

Hecclie in excelsis deo tc. aūt ut in collectis et hū'i. Oc-
tauo qz ibi audiunt̄ idiomata
nobilissima. s. hebraicū. ut lab
baoth et osāna. grecū. ut kīrl.
latinū in alijs. Nono qz missa
ē tā plēa mysterijs sicut celū
stellis. et empireū angel̄. **D**ecio
qz sacerdotes i sollēnb̄ ecclē-
sijs hñt i missa sua plures mi-
nistros diaconū subdiaconuz
et accolitos. **U**ndecio qz angel̄
ibi existēb̄ il sufficiētes sum̄
i pñtia tāte maiestatis eē scho-
lares. **D**uodecio qz ibi ē do-
minus celi et terre. **O**fficiū mis-
se moralē expōit ita. Introit̄
significat ichoatiōez bōi et du-
plicat̄. qz in nr̄ ictiōe debe-
mus declinar. a malo et facere
bonū. kīrel. qd̄ nouē uicibus
uariaſ significat iudeatōez mi-
ficordie dei q nouē modis id̄i-
gemur. **P**rimis trib̄ mōis q̄
tū ad pccōy remissiōez q̄ mit-
timus corde ore et ope. **S**ecun-
dis trib̄ mōis q̄tū ad grē col-
lationē. fidei. spei et charitatis.
Tertio trib̄ mōis q̄tū ad glo-
rificatiōez q̄ ga... "in" in deo
sup nos. itra... s. d nobis ip̄is.
et iux̄ nos de... mis. **G**lia in
vēc... deo ugnificat grāz ac-
cta deuotā orōne.
noue et uetus

VI

legis obseruatione. Graduale et
alluite actie et repletione pfectio-
ne. Offerenda contributio ipsius
sacrificium. Secreta significat
statuus vie. Prefatio statu prie-
Sancius exaltatione angelorum pse-
tum. Canon translatum membrorum in
corpore christi mysticu. Paternus filia-
tio significat per graziam. Agnus
dei liberatio significat per misericordiam.
et tripli-
cat ut liberemur a malo pteri-
tis presentibus et futuris. Credo si-
gnificat boni opus consummatum.
Circa quodam alia quod se in missa
nota significatio allegorica.
Intelligimus enim per altare crucem.
per calice sepulchrum. per patenam la-
pidem suppositum. per corpore syn-
donem in quo corpore domini fuit involu-
tum. **Nota** est quod oes missae sunt
equi bone quam ad opus operatum.
Una tamen est melior alia. quam ad
opus operas. Unum melius est audire
missam boni sacerdotis quam mali.
Sic in mensa corporali eundem ciborum
iocundum sumimus a mundo mortali
quam ab imundo. **Nota** quod piecum
est si celebras missam vel manu tre-
mulus. vel caducum morbum habes.
aut delirum. aut idiota es. Tamen ta-
libus est iniungendum quod abslineat
a missa. Ita quoniam aliquis est celebra-
tur missam bene non dum sumerit ab-
lutionem in mensa mortis. qui ad
missam secuta.

Iunus.

De negligentijs quod sunt in missa
Capitulum 112.

Et pro negligentijs euenerit
quod plecto canone nec numerum
nec aqua repiat. in calice
statu profundi de utruque. et sacer-
dos iterabit secratio ab illo
loco. Sili modo et proficiat usque in
finem. ita tamen ut dimittat duas
cruces quod fieri singularem servet ho-
stiam consummatum. Ut melius potest di-
ci. quod alia hostiam sumat et cano-
nem a principio scipiat. Quod si
de simplici uino lqua fiat con-
secratio. uinum reputabitur per sa-
cramento. sed aequaliter non. Si quod de san-
guine ceciderit super corpore lpa-
la altaris vel super albam vel casu-
laria pars illa rescidatur et in loco re-
ligatur resuetus. per extracto sacro
quod posuit et sumptu. deinde ablui-
atur et suam ablutionem. Si vero si tria
lapidem lquum ceciderit. ligatur
radem et extergendus est locus ille. et
puluis in sacro loco reponetur.
Porro si in ipsis saginae musca l-
aranea ceciderit l aliqd tale quod
uix sine uomitum vel mortis pi-
culo sumi potest. profundatur. et laueatur
quam cautius potest in calice et ab-
lutio quod sunt sacerdos. sed musca
sive aranea super piscinam cremeret.
Quod si corpore sue de corpe

xpi sup palam altaris ceciderit
ut sup uestimentū nō icidat. sed
uino abluat et a mistro sumat.
Sz si ifirm⁹ corp⁹ dñi reijciat
fusciptat put diligēti⁹ pót. et
sumat a sacerdote l ab aliquo
puero discreto et mudo. si eger
nō pót illud resumere.

De pnia.

Lap. **120.**
Penitētia ē ut ait Amb⁹:
Prefita mala plágere et
plangēda itez nō cōmittere. Itē
Greg. Pnja ē aī acta pccā fle-
re. et itez flenda nō omittere.
Pnja diffinīt p duplēcē actuz:
unū q̄ ē respectu pteriti. s. pte-
rita plágere. altez respectu fu-
turi. s. plangēda nō omittere.
pm⁹ act⁹ ē in re. secūdus i ppo-
sito. Pnja duplex ē. qdā irior
tm̄. et hec ē de iure naſali. qdā
extior q̄ fit ad arbitriū hois.
Pria nō ē sacrm ppe. secunda
vo sacrm ē. Nō. n. pnja p se su-
cepta dī ppe sacrm ecclie. cū
tal et aī baptismū possit fieri.
Sz pnja iniucta p ministros ec-
clesie sacramentu est. Notan-
dum quoq; est p lugere p pec-
catis proprijs est actus peni-
tentie que est uirtus iustitie. Sz
lugere pro peccatis alienis si-
ue malis est alterius uirtutis
similicordie. Lugere vo pro

mis eternis est actus tertii
Leatitudinis. de qua dicit. Be-
ati qui lugent tē. De durati-
one penitentie sciendum q̄ ex-
teriorē non oportet esse per-
petuam. sed de interiori distin-
git. Est. n. penitētia infior se-
cundum habitum et hec debet
esse perpetua. Alia est secundū
actuz et hanc non oportet esse
perpetuam. Semper enim te-
netur quis ad interiorē pe-
nitentiam habitualem qua uel
let et uult de cetero non pecca-
re. Sed ad exteriorē peniten-
tiam non semper tenetur. Itē
alius est dolor rationalis qui
est peccati detestatio. alius sen-
sualis qui est passio. et primus
dolor semper debet esse in pe-
nitentia. secūdus nō est de ne-
cessitate. Item q̄uis homo nō
sit certus de peccati remissio-
ne. tamen non oportet pp hoc
pnjam exteriorē esse ppetuaz.
quia non exigis in talibus cer-
titudo scientie. Sz sufficit scien-
tia iiecle pbabilis. ut est. qn̄
hō fecit pbabilr qd̄ debebat.
dolendo. fitendo. satisfacien-
do. emēdādo. Tu in oī sacro-
none legis sit aliqua materia
uisibilis elementū. ne est signū
er causis et ratiōnē. etiam in sa-
ne debet ee

Mic materia sensibilis lat
mit p oī re . siue res illa
sit extior subā . siue actio hūa
na . Un h̄m h̄ in pn̄ia p̄t est
sac̄m s̄c̄ res et v̄ba . v̄ba qdē in
confessiōe et absolutoriōe st̄ . res aut̄
ē ip̄a actio hūana . **A**d itelli
gendū ista plen̄ nota q̄ sicut
in medicinis corporalib̄ qdā s̄i
stūt in sola passiōe curati . ut ē
sectio vulneris . qdā v̄o i actōe
ut ē exercitatio corporis . Ira in
sacrīs qdā v̄sistūt i passiōe eī
q̄ sc̄ificat et nō i actiōe nisi per
accidēs ut baptism⁹ . firma⁹ .
eucharistia . extrema unctione . or
do . Quedam v̄o v̄sistūt i actu
eī q̄ sc̄ificat . ut pn̄ia et matri
moniū . In p̄nis ḡ q̄ sine actu
nō opant regr̄ extior mate
ria q̄ significat et cā . et rē sac̄ri
In alijs v̄o ip̄e act⁹ n̄ ē p̄ ma
teria sensibili . Silt ex pdictis
patere pōt q̄ qdām ē in hoc
sac̄m cā tm̄ ut act⁹ penitētis
extior . qdāz ē res tm̄ ut re
missio pccōz . qdām res et sa
cramentū ut cōtritio interior .

De qualitate penitentie .

St p̄nis qdāz . 2a . Aug⁹ .
p̄nia v̄a ē v̄ḡitēda n̄ cō
mittere et om̄issa
dā ē falsa . Isidor⁹ . I. risor et
n̄ penitētis q̄ adhuc agit .

niteat . Quedā est coacta . ps .
Lōversus suz in erumna mea
q̄c . Quedam ē sera . Aug⁹ . Si
tūc penites qn̄ peccare n̄ po
tes . pccā dimisit te nō tu illa .
Quedaz t̄qua . Math . Judas
pn̄ia duc⁹ q̄c . Quedā despa
ta . Sapie . Pre agustia spūs ge
metes dicētes intra se . pn̄iam
agētes . Quedā scā et merito
ria . Ber . O felix penitētū hūi
litas . O v̄fitētū bona spes q̄z
facile v̄cis v̄incibilem . q̄z cito
tremebūdū . iudicē v̄utis i pi
issimū p̄ez . **D**ebet pn̄ia esse
amara . Hie . Plāctū unigeniti
fac tibi . Volutaria . Aug⁹ . cum
gaudio dz facere imortal fut
urus q̄cūqz faceret hō p̄ dif
ferēda morte moritur⁹ . Perfe
cta . Aug⁹ . Nulla pn̄ia sera dū
mō v̄a . Accelerata . p̄i . Ne tar
des v̄uti ad dñm . Perseuerās .
Lañt . Laui pedes meos quō i
qnabo illos . Fortis . Hie . Lic̄ i
limie iaceat p̄ . licet m̄ ubera
qb̄te nutrierat oñdat p̄ calca
tū pge p̄ez q̄c . Itē pn̄ia dī eē
refectio spūalis cū xpo s̄ep v̄ic
turo . nō cū lazaro itez moritu
ro . **P**nia debz eē pmpta r̄n
diu dilatata . Ut id . Expecta
ni ut faceret v̄nas . t̄c . **P**rimo
. s . ne ifructuosi sim⁹ . Un̄ Isa .
Expectai ut fa . u . fecit at spi .

A Secundo qz ad magna uocamur. Ben. Ego ero merces tua magna. Tretio ne ab etnīs nuptijs excludamur sicut sc̄m ē satuis v̄ginib̄ q̄ differebat se p̄pare. **C** ne ab hostib̄ i- pediamur sicut filij isrl̄ a pha raone ne egrederēt de egypto. **C** qz relinqre peccatum ēt penis sp̄ellimur. Greg. Lō tēnēd̄ ēt mūdus ēt si rebus p̄spis abūdaret. At cū tot ad' v̄sitatib̄ aīuz pulsat. cū tot calamitatib̄ igemina. qd aliud q̄ ut n̄ amet cl̄at. **C** ne blan de seducamur sicut avis p̄ si stulā aucupis. & sicut p̄scis p̄ escam i hamo. & sicut ursus p̄ mel. **C** ne morte p̄ueniamur. Greg. Nihil certi morte ic̄. **C** ne cōsuetudine teneamur sicut arbor de facili nō euelliē cū bñ radicat. Jere. Nūquid ethyops p̄t mutare pelle suā ic̄. Ad agendā pn̄ia mouent q̄ttuoī de qb̄ Ber. Nūmis dū rū ē cor qd n̄ emolliūt bñficia nec frēt supplicia. nec alliciūt p̄missa nec castigant flagella. Impedimenta pn̄ie s̄t hec. s. Pu- fillanimitas aggrediēdi. tales s̄t sicut equi umbratic q̄ trūco ul̄ ubra trei. pudor s̄fiten di. s̄t sicut ait Aug. Uerecūdia magna ps pn̄ie ē. Horor satis

faciēdi. s̄t q̄ dīc ap̄le. Mo- mentaneū & leue tribulat Delectatio peccādi. s̄t tpale ē qd delectat eternū qd cruciat Spes dīu uiuēdi. s̄t dñs dicit q̄ securis ad ra. ar. po. ē. Despatio grāz obtinēdi. s̄t q̄ dicit Ezech. Quacūq̄ hora īgemu erit pccōr. Timor recidiuandi Aug. Qñ cecidi erexit me. qñ steti tenuit me. qñ iui duxit me Ita loquitur de deo. Exēpluz delinquēdi. s̄t stultus qui uidit aliquē cadentē in fouē si non sit in eodē loco cautior. Con- suetudo peccandi. sicut balaaz consuetus monstis non curauit q̄ asina loqueretur. Con- fidentia de dei misericordia q̄ quando penituerit ipsum reci- piet. sed hoc est peccare in spi- ritum sanctum. Greg. Misericordiaz dei debemus saltē eru- bescere si iustitiā uolumus for- midare.

De effectu penitentie.

Capitulū 122.
Per pe. iūtientiam absolu- tur homo a peccato resti- tuitur eccl̄ie reconciliatur chri- sto. donis spiritualibus dita- tur. de filio diaboli filius dei adilus ei apitur. et qui angelos letificat. iustificat. amissa bōa

VI

re iocat. uitam eternam donat
am eternam uitat. Itēz pe-
nitentia est secunda tabula p^o
naufragium. ad quā peccator
potest recurrere duz uiuit i slā
tu uite presentis. quādociūqz &
quotienscūqz diuinam miseri-
cordiam uoluerit implorare.
Duplex est naufragium. s. pec-
cati originalis & actualis. sed
de primo liberamur per tabu-
lam baptismi que uirtutis effi-
caciā accepit a tabula crucis
christi. De secundo autem libe-
ramur per tabulam peniten-
tie quam diuina elemētia pro-
uidit homini. quia pro pecca-
to actuali non potest itēz bap-
tizari. Nota q^o a reatu pec-
cati liberamur per gratiam. a
sequelis autem peccatorum p
penitentiam. & partes peniten-
tie. a miseria uero per gloriaz:
Itē nota q^o qualiter opa mor-
tificate uiuificantur. quia licet
uerum sit q^o a priuatione ad ha-
bitum non sit regressus in ui-
ta naturali. non tamen est ue-
rum in uita morali. Nam a pri-
uatione ad habitum voluntar-
ius ē regressus. s. a morte cul-
pe ad uitam gratie di-
cendum est q^o sicut.
tualia transeunt actu & rem-
anent reatu. ita bona opera tr-

seunt actu. & remanent merito
Secundum autem q^o manent
dicuntur mortificari uel uiui-
ficari. Bona igitur opera q^o
diu coniuncta sunt radici me-
rendi. s. charitati dicuntur uiue-
re. quando ab illa separantur
dicuntur mori. & quādo reuer-
tuntur dicuntur uiuiscari. q^o
redeunt ad statum sue origi-
nis. uidelicet gratie & charita-
tis. & quia ualent ad maiorem
racificationem charitatis.

(De partibus penitentie.)

Caplīm

123.

DArtes penitentie integra-
les sūt tres. s. Contritio.
Confessio & Satisfactione. q^ouis
eiz cōplementū pccī possit esse
in actu solum & oris. & cordis
solū. ul triū siml. tñ ad pfecti-
onē pnīe exigit hoiū triū ag-
gregatio. Licet adesse simplicit
sufficiat contritio i actu. & confes-
sio & satisfactione i pposito. Nō
eiz i his q^o hñt eē successiū ex-
igit q^o ptes integrales sint siml
sz exigit hoc i toto q^o bz eē. p
manēs. Qd at sint tres ptes
pnīe sic oñdis. Pnīa eiz ē qd
vā spōtaneū iudiciū i q^o contrito
ē q^o qdā citatio ubi seqf rei an
udice spōtanea confessio. Dein
de segunt p iudicē iposite emē
e solutio. Sz i bz vrt iudiciū

Rfori a iudicio poli. qz ibi cōfessus in iure cōdēnat. et hic absolvit. **A**lia ē partio istaz sus ficiētia. qz oē pccm cōmititur corde ore ul' ope. iustum est ut p̄p̄riū curēt. s. ut peccator cul pam aio deteſſet. vbo exp̄mat et facto puniat. Itē p pccm offendit hō deū eccliaz et seipm. sed p cōtritōez recōciliat dō p cōfessionē ecclie et p satisfaſtionē ſibi. Item iſte tres pñe ptes ſūt diete qbus itur ad ter ram pmissiois. de qbus dicit Exo. Ibiꝝ uia triū diez. Itē iſte tres ptes ſignificant tres mortuos moralis quos dñs ſuſcitauit. qn p cōtritionē luſciatur puella in domo. p cōfessionē iuuenia in porta. p ſatisfactionē Lazarus in ſepulcro.

De contritione.

Laplm 24.
Contritio ē dolor nolūtarie p peccatis aſſūptis cu pposito cōfitēdi et ſatisfaciendi. hec diffinitio magra lis est. et ponit ibi dolor p gñe uolūtarie aſſūpt' ponit ad diſferentiā doloris natural. q nō est meritor' p peccatis. ponit ibi p matia doloris ad diām doloris iudic. q est i bono alio. Sic ergo diffinitio cōtritio put est acē v̄tutis. s. put et

para sacramenti pñle ope et qz ali qd in cōpatione ad ptes addat. et ideo ponit cu pposito cōfitēdi et ſatisfaciendi. **N**ota qz cor dī duꝝ. qn dī uine iſpiratioi ſe tāgenti nō ce dit. s. obuiat in affectu pecca ti demorādo. Frāgi vō dī qn incipit a pposito peccādi re ſpicere. Iz mundū totali queratur. Lōueri vō dī qn uolūtas pfecte ab effectu peccandi reſilit. **I**n cōtritōe duplex est dolor. Un' ē uolūtatis q nō ē aliud qz pccī diſplicētia. Ali' est sensual. pm' ē de eēntia cōtritōis et dō hō dolore itelligit illud Hier. Luctū unigeiti fac tibi. qz hō ex rōe dz magis ul' le nūqz peccasse qz unigenitus uiuere. Secūdus vō dolor nō regritur de neceſſitate cōtri tionis. s. de pfectōe. qz tal' do loz n̄ ē in nrā potestate. **N**ota etiā qz cōtritio pōt tm iten di qz nō ſolū culpa. s. etiā tota pena dimittit. hoc pōt fieri dupl'. Un. s. ex pte chari tatis qz diſplicētia cauſat pec cati. qz qz cōtingit tan tuz chz incēdi in actu qz ſequēs merebil' bōi pena ut i ma alio mō fit iſtud ex ſensual' qz uolūtas.

In tritioe excitat. qd ille dolor
 qdā pena ē q tm̄ pōt incēdi q
 sufficit ad deletōem culpe &
 pene. Nota q dolor tritio
 nis sensibil ul' tensual' triplex
 est. deficiens. sufficiens. & pem-
 nens. pm̄ trahit ad ifernū. se-
 cūdus ad purgatorī. tertius
 ad pacis. & ē sile de scia q re-
 perit in electis. q scia defici-
 ens repellit ad dignitatē. suffi-
 ciens tollerat. tremunes merito
 coronat. Dīa qdā ē i attri-
 tionē & tritioe. sicut int̄ for-
 male & formatū qd & dī de si-
 de iformi & formata. Utq; aut̄
 attritio fiat tritio distingue-
 dū ē. q tritio dī cū grā tri-
 tio. hec at pōt eē duplē. Uno
 mō ē cōicatiua. q grā associat
 motui existēti in sia. & illā ifor-
 mat qzuis nō eliciat. Alio mō
 p cāz ita q motu grā eliciat.
 pmo mō attritio fut tritio. qz
 actus ille simplex manēs i sia
 format adueniēte luce. 2 mō ipossi-
 bile ē q attritio fiat cōtritio.
 Sz si qrit. qdū qz de peccato
 dolere debeat. R' sicut dicit
 Hugo. Deus qz ab
 soluit a mō pccī hoiez colligat
 cū unī. qdū qz p'
 petue. sz dī
 in hitu ad qu-

post pfectā pccī remissioe de
 q dic Aug'. loquēs de peniten-
 te. Sēp doleat & d dolore gau-
 deat. & n sēp doluisse voleat.
 Alia dtestatio ē in actu. ad hāc
 bō n tenet sēp. Sciedū at q
 beati & dānati & hi q st̄ i pur-
 gatorio n hñt tritioe pprie-
 cu rō ē. qz tritioe ppe supta-
 st̄ tria. l. grā. dolor. & effectus
 satisfactionis. In b̄is autem
 n ē dolor. In dānatis bō nō est
 grā. & hi q st̄ i purgatorio nō
 merentur.

De confessioe. Cap. 25. N

Confessio ē ut ait Aug' p
 quā morib' latēs spe ue-
 nie apic. Lōfessio sc̄rabis q est
 ps pnie ueniēt describit per
 mīaz q ē pccz. & p actu q ē spi-
 re. & p finē q ē spes ueite. Du-
 plex ē fessio. qdā ē métalis q
 deo fit. & hec ē d iure natali. q
 dā ē uocal q fit bōi. & bōi n ē d
 iure natali. Sz euāgelico. Igis i
 icarnatiōe an xp̄i sufficiebat
 fessio métal. qz dē nōdī erat
 bōi. Sz postq; fact ē bōi. dz fes-
 sio fieri bōi vicario xp̄i. In bō
 eiz q mīstris sac̄oz xp̄s de-
 dit potestatē ligādi acqz soluē-
 di iſmūnūt fessioe eis tāqz
 iudicib' fieri dberē. sic g' xp̄s
 iſtituit fessioe tacite. Sz aplū
 pmulgauēt eā exp̄sse. Ja. Lō-

itemini alterutrum peccatum peccatum
Quamvis igitur in contritione remittat peccatum coiter. tamen confessio uocalis est necesse in re quam habet opportunitas. ut in proposito articulus necessitatis eam excludit.
et non receptus religiosis. Et ista necessitas confiteendi per contritionem non est in tali calu pro necessitate remedij. cum peccatum iam sit dimissum pro obligatione percepti. Littera confessio eius et satisfactio necesse est nisi solu pro recociliacione in iudicio dei. sed et in iudicio ecclesie.
Quas circumstantias teneamus confiteri. Nota quod circumstantiae quodammodo sunt trahentes in aliud genus peccati. ut coire cum muliere conjugata. et has tenet homo confiteri. Quedam sunt aggrauantes in ea deinde spe. et hanc quodammodo non aggrauantes notabiliter sicut scia et habens moi. has non tenet quod confiteri. quod sunt quasi uenialia peccata. Quedam sunt aggrauantes notabiles. et habent quodammodo tenet homo confiteri. Non enim sufficit illi quod accepit centum marchas de alieno. dicer ego accepi alienum. cum hoc possit significari si accepisti unum denarium. sed alios coius. sed non tamen opinantes non potest. Circumstantie aggrauantes peccatum notantur his verbis. Aggrauat ordo locus mora cum scia temporis. Lucta pu-

silla. mōd⁹. genus ⁊ statuſ al-
tus. Lōditio nūer⁹. etas ⁊ ſcā-
dala ſexus. Quāuis pccā ali-
cui⁹ nota ſint ſacerdoti. tñ o3
ea cōfiteri. qz nō ſūt ei nota ue-
iudici. Quādui poſſit qz di-
ferre cōfessionē due ſt opinio-
nes. Quidā eiz dicit qz pccōz
tenet cōfiteri ſtatī hita oppo-
tunitate ſufficieti. Alij cō⁹ vi-
cūt qz cu ſt cōfessio ſit int̄ pcep-
ta affirmatiua nō obligat niſi
p loco ⁊ tpe. Ecclia aut̄ deter-
minat in decretis qz ois hō cō-
fiteat ſemel i āno. qz hz tūc qz
libet de neceſſitate cōicare. In
casib⁹ aut̄ qttuoꝝ tenet qz an-
hoc tps cōfiteri. Un⁹ ē rōe ſa-
cē am̄ti. qz vult cōicare ul̄ cele-
brare. Ali⁹ rōne piculi. ut ſi ē in
piculo mortis. Zerti⁹ ē rōe cō-
ſcie. ut ſi dictat ſibi ſciētia qz
ſtatī teneat. Quart⁹ ē rōe du-
bi. ut ſi n̄ ſpat illo āno hīe cō-
fefforez quē mō hz. ul̄ ſi hz ca-
ſuz papale. ⁊ mō hz copiā cōfes-
ſiōis. ſeu pniarij dñi pape. Si
querat utz cōfessio ſcā in pccō
mortali ualeat. dic̄ ſi ē qz cō-
fessio ē i remediu. in pceptū.
Inqz̄tū ē in remediu. ſo ualeat
in mortali facta. tñ abſolutur
hō a precento. ſicut ſicte bap-
tismū ſi ſicte recipit n̄
ſu ſacram. in pē ſacri-

VI

Utq̄ confessio sit iterāda. No
ta q̄ regularis nul⁹ tenet cōf
fessionē bona fide factā iterār
ampli⁹. Sūt tñ q̄tr̄or casus i
q̄bus tenet q̄s iterare cōfessio
nē. quoz duo s̄t pp̄ cōfessorez.

Prim⁹ si deficit cōfessori cla
uis potētie. eo q̄ nō h̄z pote
statem ab illo pccō absoluere.

Secund⁹ ē si deficit sibi clavis
scie. q̄i nescit discernere. **T**erti⁹
ē si cōfessio dimidiata cō
fessionē. oportet eis q̄ uni fiat
confessio itegre' oīum q̄ bātur
in memoria. Si vō aliq̄ excide
rūt a memoria. nō ideo d̄z re
putari cōfessio dimidiata. **¶** **4**^o
est si cōtēpsit seu neglexit ⁊ ob
litus ē satisfactionē. nā si sciret
⁊ adiplere uellet nō oporteret
cōfessionē iterare. Si vō aliq̄
cadat in pccm postq̄ bona si
de fecit confessionē. questio ē
utrū teneat cōfessionē p̄us fac
tam iterare. ⁊ est opinio q̄ nō
in specie sed in genere. licet ali
ter dicāt qdā. **N**ota q̄ cō
fessio facta per nūcium ul⁹ per
epistolam licet sit quoddā bo
num ⁊ meritorum. tamen in
q̄stum est nra sacramenti pe
nitentie. **D**eterminantur
ain. s. actus sermonis
scientia hominis

suevit. Unde sine necessitate n̄
licet taliter. In necessitate po
test defectus per equipolentes
actum suppleri.

De qualitate ⁊ effectu con
fessionis.

Capitulum

26.

Qualis debeat esse cō
fessio notatur his uer
sibus. Sit simplex humilis con
fessio pura fidelis. Uera fre
quens nuda discreta libens ue
recūda. Integra secreta lachry
mabilis accelerata. Fortis ⁊ ac
cūsas. ⁊ sit parere parata. Ad
multa ualeat confessio. A morte
liberat. q̄na sicut confessus in
foro contēctioso damnatur. sic
in spirituali liberatur. Vulne
ra mentis sanat. Hiero. Vul
nu s non intellectum cardius
sanatur. Deum homini man
festat. Augustinus. Si nollem
confiteri non me tibi abscon
derem. sed te mihi. Paradisus
aperit. Augustin⁹. O breue v
bum peccavi. quod aperit por
tas paradisi. Exemplum in la
trone. Peccata tegit. Unde
quedam glosa. Si homo de
tegit. deus tegit. Misericor
diā diuinā emollit. Glosa s̄t il
lō. Delictū meū cognitū ti. se.

XSi hō agnoscit deus ignoscit.
Aliuz iocūdat. ps. In uoce exultatiois et ofes. son⁹ epa. Infelis sores multiplicat. Sacerdotes eius p suis confessis orat. Lōscia⁹ mudat Aug⁹. Lōfitēdo fit hō de fedo pulcher. Fed⁹ diaboli rūpit. Sic cū aliq⁹ secretū alter⁹ detegit. Deo hoīez nūgit. Aug⁹. Quid ppri⁹ aurib⁹ dei q̄ sitēs cor. et uita q̄ ē ex fid⁹. In via salutis dirigit. pū. Qui abscondit scelera sua n̄ diriget. et ūrio t̄c. Pccm vlet. ps. Dixi ofitebor aduluz me t̄c. Satisfactionē supplet. Glo. s̄r Math. Jubemur ofiteri pccā n̄ra ut erubescētia patiamur p pēa. Malū pcauet. ex⁹ v̄ dē te putrido qui extrahit ne alij cōputrescant.

Lui debeat fieri cōfessio.

Caplm

27.

Generali teneas q̄ ofes-
sio dz fieri sacerdoti ha-
bēti claves q̄ se scia discernēdi
et potas ligadi atq̄ soluendi.
Sciēdu āt q̄ sicut baptism⁹ ē
sacrm necessitatris ita et pnia.
Unū sicut baptism⁹ duplē hz
mistrū. unū cui cōpetit baptiza-
re ex officio. si sacerdotē. aliuz
cui cōmittit dispēlatio baptisi-
mi rōe necessitatris. Ita et mister
pnie duplē ē. Un⁹ ē cui cōfessio

sit ex officio sicut sacerdos.
Ali⁹ q̄ audiēdo cōfessiōe
suppler pōt sacerdotis i necel-
sitate ut ē laic⁹. Dicūt t̄i aliq⁹
q̄ cū deest copia sacerdotis n̄
oz cōfiteri laico. sed sufficit soli
deo. Quāuis oēs sacerdotes
claves hēant. n̄ tñ pñt oēs liga-
re et soluere. sicut excoicati su-
spēli heretici et dānati. Hoc ac
n̄ ē pp defecē ordinis. s̄z q̄ n̄
hñt mafiaz. s̄. subditos q̄ aufe-
rūt ab eis cū excoicāt. Pñt tñ
tales baptizare. q̄ hō ē sacrm
necessitatil. Pñt et tales eucha-
ristiā cōfessare. q̄ hō subalr ad
heret ordinu. Dicēdu et q̄ n̄
lus pōt absoluere cōfidentē nisi
ppri⁹ sacerdos. Propri⁹ vō sa-
cerdos v̄ sex mōis. Prō mō
ē pastor ecclie. ut papa epa et
curat⁹ q̄libet i suis casib⁹.
p̄ definitionē supioris ut ui-
caris. 3° p̄ p̄uilegiū q̄busdā i-
dultū. 4° p̄ lñia⁹ p̄p̄i⁹ sacer-
dotis du tñ licētē ei uir dis-
cret⁹ et hōestus et sacerdos.
5° pp necessita et q̄ istante
mortis. rticlo q̄li⁹ sacerdos
pōt absoluere. Et pegrin ab-
soluit ab his apud quos sūt.
6° p̄t

erdo
ti
i
re.
...
utor cō
i
n̄ solet mulieres cō
i
tūc eiz si n̄ iueis

aliquē q̄ auctoritatē hēat effi-
citur ei sacerdos p̄ prius nō q̄
libet. s̄z discrep̄ t̄ hōest⁹ t̄ no-
tus uel ex ordine uel ex persona.
De sigillo cōfessionis.

Laplīm 128.

Ea que gerūt exteri⁹ i sa-
cram̄tis sc̄ signa rex q̄
interi⁹ ſtingūt. t̄ iō cōfessio q̄
q̄ sacerdoti ſe ſubijcit ſignuz
ē ſupioritatis q̄ q̄ deo ſubijci-
tur. Deus ār pccm illi⁹ q̄ ſe p-
pniaz ſubijcit tegit. Un̄ oꝝ de
necessitate ſacri q̄ ſacerdos ce-
let cōfessionē. Sūt t̄ alie hui⁹
cellatiōis utilitates. q̄ p h⁹ ho-
mies magis ad cōfessionē attra-
hūtūr t̄ ſimplic⁹ pccā cōfirēt.
Sacerdos āt nō d̄z tm̄ cellare
pccm q̄ i cōfessio recipit. s̄z
ēt oia alia ſigna p q̄ poſſit pec-
cator ul̄ pccm cōprehēdi. Pōt
aut̄ penitēs facere ut illud q̄d
ſacerdos pp cōfessionē ſibi fac-
taꝝ ſciebat ut deus. ſciat ēt ut
hō. Et hoc facit dū licetiat eū
ad dicēdū. t̄ ſi dicit nō frāgit
ſigillū cōfessiōis. Si āt q̄ral
utrū id ſc̄ ſacerdos p cō-
fessionē ſc̄t alio mō poſſit re-
uelare. ſup hoc diuile ſc̄ opio-
nes. S̄z hoc ēuerior. q̄ ſiue ſa-
cerdos ſat illud pccm aā cō-
fessione libi ſc̄z ſiue p⁹. n̄ tene-
tur cellare q̄tuz ad id q̄ ſc̄t

ut hō. **Nota q̄ iſte mod⁹ di-**
cendi dico tibi i cōfessiōe non
claudit tale dictū ſigillo cōfes-
ſiōis. q̄r nō ſeruatur ibi modus
confessionis uel ordo.

De ſatisfactione.

Laplīz 129.

Sicut in bellis t̄ cōtrouſi
ſis restituta amicitia nō
ſtatiſ restituuit debitum illati-
dāni. Ita poſt remiſſiōe culpe
in cōfessiōe ſeu cōtritiōe rema-
net debitū pene ſatisfactione.
Jūgit ſacerdos q̄daꝝ ad ſatiſ-
factiōis fundamētu ſicut ab-
ſtinere a peccō t̄ restituere abla-
tu. Quedā ad ſatisfactionis ex-
peditiōez ut ē uitare cōſortia
maloz. Quedā ūūgit ad ſbāz
ſatisfactionis. ut ē ieunare uigi-
lare dare elyam pegrinari et
h⁹ i opa penaſia. Quedā iniū-
git ad ſatisfactionis pfectiōez t̄
ſecuritatē. ut ſc̄ opa ſuperero-
gationis. **S**atisfactione debet
reſpondere culpe in tribus. ſ. i
numero. ps. Lauabo p ſinglās
noctes r̄c. In pondere. Aug⁹.
Libenter debet facere imorta-
lis futurus quecūq̄ ſaceret p
differenda morte moriturus.
In mensura. **G**. Lanto tempo-
re debet quis in penitentia ē
q̄zto fuit in culpa. Iſta tria re-
quiruntur in penitentia ſc̄dm

Aconvenientia non sunt necessitate.
De singulis partibus satisfactionis in communione.

Lap.

30.

Batissatisfactionis quedam sunt partes principales, scilicet. **O**ratio. **I**eiuniū et **E**lyna. Quedam uero secundarie que ad has reducuntur, ut uigilie pegrinationes discipline. **D**icenatur ergo quod oia carnem affligentia reducitur ad ieuniū, oia opa uero spūalia ad orationem, oia autem opa mīe ad elemosynā. **S**ufficiencia ptiū principalius potest accipi respectu termini a quo est motus satisfactionis, quod per ieuniū reuocamus a cōcupiscentia carnis, per orationē a supbia uite, per elemosynā a cōcupiscentia ocularum. **A**lio modo sumit ista sufficiencia ex parte termini ad quē sit satisfactionis, quod per ieuniū ordinatur homo in seipso per elemosynā ad proximū, per orationē ad deum. **T**ertio modo sumit hec sufficiencia ex parte materie de qua sit. **P**er elyam enim sit satisfactionis de bonis subē exterioris, per ieuniū de bonis corporis, per orationē de bonis mentis. **Q**uarto modo sumit hec sufficiencia ex parte modorum satisfactionis. Sit enim satisfactionis tribus modis, uel per punitionē uel per redēptionē.

nem, uel per supplicationē. **P**rimū facimus ieunādo sicut elemosynas dantur, tertiu orando. **Q**uito sumit hec sufficiencia ex parte effectus. **P**er satisfactiones eius tria magna bona nobis prueniuntur, scilicet ipetratio grātiae, remissio penitentia, expurgatio reliquarum culpe. **A**d primū uideat ualere elya pro multiplicitatē intercessorū. **A**d secundū ieuniū. **A**d tertiu oratio.

De tribus satisfactionis.

Lap.

31.

Elemosyna duplē potest accipi, aut intentione subleuādi necessitate proximi, et sic est opus misericordiae, aut intentione recopernandi per debito offense diuine, et sic est opus iustitiae. **U**nū primo modo propter prius pertinet ad meritū uite, secundo modo ad meritū dimissionis penitentiae, quod elya sic data per prius est satisfactionis. **D**e ieuniō quoque sciendū est quod in carne duo sunt, unū natura quod sustentari, et aliud uitium quod dominari. **I**eiuniū gratia quod naturam fruat et uitium domat bonum est, aliud uero non. **O**ro duplē habet fieri auctor per intentionē bonorum, et sic est per uulnus opus reparationis, aut per remissionē malorum, et sic est propter pars satisfactionis.

De iustificatione impiorum.

Capitulum 32.

Iustificatio ipijs ē motus ab iustitia ad iustitiam. In iustificatōe ipijs q̄tuoꝝ req̄runtur. s. mot⁹ liberi arbitrij. & tritio. ifusio gr̄e. & remissio culpe. Moꝝ p̄ma duo sc̄ ex pte su scipiētis. alia vō ex pte agētis Predicta q̄tuoꝝ sc̄ sūl t̄pē n̄ na tura. Prioritas ac & posteriori tas q̄ fm ordinē nafē ē reduci tur aliq⁹ mō ad ordinē cause & causati. In t̄sta uider hic ordo cālitatis eē. Causalr eīz mot⁹ liberi arbitrij por alijs tribus est. q̄ regrit cōsensus uolūta tis in h̄ mutatiōe. Uolūtas et libez arbitriū sumūt hic p eo dem. Preſea mot⁹ iste appella tur motus liberi arbitrij. Iste vō mot⁹ q̄ p libez arbitriū cō sentit deo. ut p̄ motori uocat motus fidei. q̄ h̄z aliqd cognitiōis & aliqd affectionis. sicut fides. Dicam⁹ ḡo q̄ mot⁹ libe ri arbitrij sine mot⁹ fidei i deū cālit̄ ē por q̄z mot⁹ quo d̄ pec cato q̄s uertit̄. q̄ sicut i gnā tione peccati prior est conuer sio q̄z auersio cuz auersio cau set auersionem. ita in eius de structione prior e conuersio ad deum per liberum arbitriū q̄z auersio a natura ver con tritionem de pei ad

enim primū est in cōpositione ultimum est in resolutione. Isti uero duo motus. s. liberi arbitrij & contritiōis sunt priorēs q̄z gratia infundatur. quia sūt causa preparatoria ut gratia detur. Quāuis eīm deus sine illa preparatione posset ipius iustificare. tamen requiritur prepatio ex parte nostra. quo niam sicut requiritur prepara tio ex parte materie in natura li mutatione ad recipiendam formam. Ita in mutatione uoluntaria. & hoc non est ex ipo tentia agentis. sed suscipien tis. **E**alia ratio est quia in iu stificatione peccatoris fit itro ductio unias forme & expulſio contrarie. ideo requirūtur pre dicta duo. s. motus liberi arbitrij disponēs ad gr̄e susceptio nē. & tritio. i. discessio a pecca to disponens ad culpe expul ſionē. **S**ia p̄us ifudir q̄z cul pa remittat. sicut in itroducti one forme por ē forma q̄ expel lit a pte agētis q̄z illa q̄ expel lenda ē remoueri possit. Qua lit at iustificatio fiat i istati ul successiue. nota distictōe. Pōt iustificatō dupl̄ accipi sicut & gnatio. Uno mō ut dicat mo tum ad iustitiā cū termino et dem. & sic sit successiue quādo

RV
succedit successiva preparatio.
Alio modo pot accipi iolu modo
mutatio sine motu. b^o modo fit
iustificatio in instanti. et hoc tri-
plici roe. Prima q^z sit vtute iusta-
nita et simplici q^z imediate o-
perat. 2^a est q^z sit i subo simpli-
ci. s. i mente. 3^a est q^z ipa forma
q^z expelli. s. culpa nō por ul p-
pior est q^z q^z introduceit. s. grā q^z
oīno simplex est. Ad illud qd
dic Aug^z. q^z mai^z est iustificare
ipū q^z creare celū et terrā. di-
cendū mai^z est q^z ad illud qd
fit. q^z melius ē. s^z nō q^z ad mo-
du faciedi. Quāvis eis i iusti-
ficatōe ipij sit resistētia forma-
lis. s. h̄ij ad strariū. nō tñ est
ibi resistētia effectiva q^z aliqd
resistat ageri. s. deo. cui^z vtuti-
nib^z resistere pot. In iustifica-
tiōe ipij aliqd est ex pte dei. et
aliqd ex pte pccm. et aliquid
ex pte ecclie. Ex pte dī duo s^z
. s. mīa q^z reatū idulget. iusti-
tia q^z emendā aliquātulā exi-
git ut hic l^z in purgatorio. hec
significat p binos discipulos
quos misit dñs in oēm locum
q^z erat ipē uētū. tūc qdē cor-
poral^z. nūc aut p grā spūl^z
Ex pte pccoris s^z etiāz duo. s.
amor et dolor. et hi s^z due mol-
le qb^z pccm eterit. q^z fīm legē
nō obet diabolo i pignore oblī-

gar. Ex pte ecclie s^z s^z du-
pmū ē meritū et p̄cipue xpī qd
est extinabile et alioz scōp^z q
fecerūt opa multa superogati-
onis. q^z oīa sub potāte clauiz
sūt posita. ut qd min^z ē i uno
mebro ecclie cōpenset in alio.
Unī si aliq^z nō ē mebrū ecclie
nō iſluit in ipm meritū p̄dictū
Secundū ē idulgētia quam dat
ecclia p papā et ep̄os. tñ ut ipa
indulgētia tm ualeat q̄tū so-
sonat. exigit auctoritas et cā. s.
cōis utilitas ex pte dātis. exi-
git et fides formata et obediē-
tia ex pte recipiētis. hoc est ut
soluat illud pp qd datur.

De pnīa uenialiū.

Lap.

33.

PEnitētia ē remediū isti-
tutū ad expiādū pccm
cui debet pēa sensibil^z q^z cū de-
beat pccō nō solū mortali s^z ēt
ueniali. p^z q^z pnīa ē remediūz
atra utrūq^z. q^z nō ē simpl^z de
uenialiib^z s^z de mortalib^z. quia
pnīa itroducta ē ad recōciliā-
dū amicitia l^z aīaz quā morta-
le pccm tollit. Lic^z ig^z nō sit de
uenialiib^z s^z pīa. tñ ē p acci-
dēs. et b^o ē trīb^z mōis. p^o rōc
dubij. ut q^z dūt ee morta-
lia. 2° rōe. ut qn h^z q
tenet officiū lez ei i āno nō h^z
mī. pīlī ut qn

VII

alis delectatio ad hec p-
dicta ē. q̄ nisi hō se autat ab-
ea trahit i mortale. Sz de re-
missiōe uenial pccī sciēdū q̄ i
duob⁹ casib⁹ nō remittit. Pri-
mus ē si talis hēat pccm mor-
tale. qm̄ sine mortali nūq̄ di-
mittit ueniale. Iz eō possit fieri
s. q̄ mortale dimittat sine ue-
niali. Lū eiz pccm mortale tol-
lat charitatē q̄ uniusa delicta
opit. cōstat q̄ existēti i pecca-
to mortali nullū ueniale remit-
tit. Secund⁹ ē qñ uolūtas fixa
manet i affectu alicui pccī de-
termiati uenial rm̄. qm̄ illd tol-
li nō pōt. ⁊ b⁹ multiplici rōne.
Prīa ē qm̄ oē pccm remissiōē
idiget q̄ ad duo. s. q̄ ad cul-
pam ⁊ q̄ ad penā. Sz nō pōt eē
2⁹ remissio sine pma. qz q̄diu
hō culpa; bz debitor ē pene;
Lulpa āt cōsistit i deordiatiōe
uolūtatis. Unū uolūtas sic ma-
nens ptinax reordiari nō pōt.
Alioqñ duo opposita s̄l eēnt i
eodē. Alia rō ē q̄ manēte cā
nō pōt tolli effec⁹. Sz uolūtas
inordiata ad aliquid ē cā uenial
pccī. vñ manēte uolūtate fixa
in illo nō remittit s̄m pccm ue-
niale. Sciendū et q̄ nū pccm
ueniale bñ pōt dimittit sine ali-
q̄ pccm mortale qd matorie e
adherētie pōt ēt remitti sine

ueniali. Alia rō ē. q̄ pccm mor-
tale ita deo displicet q̄ facit
ēt ipm pccm deo displicere.
Sz ueniale deo displicet cū ior-
dinatu sit. tñ nō facit peccatēz
deo displicere. qz p ilud n̄ pri-
uat ḡra bz obnubilat. qz tñ a
pcessus ad extiora impedit. ⁊
pp unū ueniale n̄ ipedit qn ali-
ud remitti possit. 3rd rō ē. q̄
uenialia nō hñt cōexionē ad i
uicē nec a pte aūsiōis. qz n̄ au-
tunt a sumo bono. nec a parte
uersiōis. ⁊ iō unū dimitti pōt
sine alio. Nō ē āt sic de mor-
talib⁹ ubi n̄ dimittit unuz sine
alio. q̄ cōexionē hñt adiūcē
ex pte aūsiōis. Qdlibet mor-
tale autit a deo. Iz n̄ hēat cōne-
xionē ex pte uersiōis. Ex pre-
dictis colligit. qz unū mortale
nō remittit sine alio. ⁊ q̄ unū
ueniale pōt remitti sine alio uen-
ali. Itē mortale remittit s̄m ue-
niali sz nō ueniale sine morta-
li. cu² duplex ē rō. Prīa est. qz
mortale ⁊ ueniale se hñt sicut
habitū ⁊ dispositio. sed abla-
to habitu pōt manere disposi-
tio ⁊ ecōuerso. Secunda ratio
est. quia mortale opponit cha-
ritati. ueniale autem feruori
eius. sed sublata charitate tol-
litur feruor ⁊ nō ecōuerso.
Opt qd dimittit pccm ueniale.

Capitulum 34.

Peccati uenialis remis
sione nō exigit nouū cha
ritatis hītus. s̄ sufficit nouus
mot⁹. qz pccm̄ nō tollebat v̄tu
tis hītū. s̄ ipediebat ei⁹ actū.
Nota et qz pccm̄ ueniale nō
dimittit sine v̄tritioē cui⁹ hec
ē rō. qz q̄dū uolūtas i⁹ aliq⁹
ueniali fixa māet nūqz dimitti
tur. s̄ uolūtate ab eo auertere
qd̄ q̄s p̄us uolebat & displice
re ei qd̄ uoluit. talis aut̄ displic
entia dolor v̄tritiois dī. **S**z
sciēdū qz v̄tritio p̄t accipi tri
plicet. s. actū ul̄ hītu. ul̄ medio
mō. **L**ōtritio i⁹ hītu nō sufficit
ad pccī uenialr̄ remissiōem. qz
tūc q̄cūqz p̄nē v̄tutis hītu hē
ret. nō possz h̄z eueniale pccm̄.
& sic ueniale pccm̄ nō possz eē
cū grā. **L**ōtritio quoqz i⁹ actu
nō s̄ep̄ regrit. qz seqret qz pec
catū qd̄ q̄s i⁹ memoria n̄ h̄z re
mitti nō posset. pp hoc regrit
cōtritio medio mō. s. ut pccm̄
displiceat actualr̄ ul̄ explicite
uel iplicite. **D**ico at iplicite. qz
tal⁹ actus nō sufficit. qz displic
eret explicite pccm̄ ueniale si
cognitio ferref ad illud. **N**o
ta et qz tā feruēs p̄t eē mot⁹
charitatis i⁹ deū qz oia pccā ue
nialia v̄sumit et sine actuali co
gitatōe ipoz. qz qn̄ qz feruēt

in deū fertur displicet ei qz
a deo retardat. ita licet expli
cite v̄ pccō ueniali nō cogitet.
tā i⁹ illo motu v̄teris iplicite di
splicētia pccī uenial. ul̄ unius
ul̄ oium. **S**ciēdū ē qz in v̄tri
tioē de uenialib⁹ nō exigit p̄
positū nō peccādi uenialr̄. sicut
in v̄tritione de mortali exigit.
s̄ sufficit qz displiceat ei pccm̄
pteritū. & ifirmitas qz ad pccm̄
ueniale iclinat. qz uoluntatis ab
eo eē nō possit. ita tñ qz uolun
tas nō māeat fixa i⁹ uno uenia
li. qz illud sic retentū nō diuert
teret in v̄tritioē gūali nec i⁹ spe
ciali. & hec ē rō. qz peccā morta
lia sūt i⁹ potāte nīra. ut uitetur
nō solū singula s̄z et oia. Ueni
alia uero tñ singula uitari p̄nt
non. tam̄ oia. qd̄ ex ifirmitate
cōtingit nature. **M**ulta sūt p̄
qz tollūtūr pccā uenialia qz per
tria v̄phendūt. **O**rīo sūt oia
illa qz grāz v̄ferūt ut oia sacra
ecclie. **S**ecūdo s̄ illa qbus i⁹
pedimenta feruoris & grē tol
lūtūr. sicut ē aqua bñdicta que
v̄tutē ūmici repmit. & epal̄ bñ
dictō & alia sacrālia. **T**ertio
est v̄tū hūilitatis ex pte
nīra ūmī ūfessio pccā. oīo
ūcalis. ya. ieiuniū. & hūtī.
& noī rō ē. Quia cū uenia
lia dimittat p̄ feruore chaīta

VI

que implicite vel explicite conuenit oia illa que nata sunt de se fervorem charitatis excitare dicuntur uenialia peccata dimittere. talia uero sunt omnia que predicta sunt. Unde cum sim q̄zitatem feruoris sit q̄ptas remissionis. p̄t q̄ put p enuerata maior ul' minor excitatur feruor qui implicite vel explicite contritionem continet plura vel pauciora uenialia dimituntur. non tñ semp oia.

*De extrema unctione.**Capl'm*

135.

Mediator dei et hominū nō solum uocatur Iesus in c̄stum habet salvare sed etiā christus in c̄stum habet unctionis gratiam in alios diffundere quod significatum fuit in rege David qui tribus uici bus unctus fuit. Primo in domo patris sui in signum regni futuri. hoc significat unctionē in baptismo. Secundo in ebro super iudā. et postea multa mala habuit. hoc significat unctionem in confirmatione. Tertio iterum in ebron super omnem isrl. post h̄c in pace regnauit. hoc significat unctionem in extremitate. *De substālia huius sacramenti sunt quinqꝫ primū est q̄ unctionem faciens fir-*

cerdos. Secundum est int̄tio debita. Tertiū est materia debita. scilicet cleum in firmoru. Quartum est forma uerborum. hoc scilicet per istam unctionem t̄c. quā formam dñe debet inungens. Quintū est locus iungendus. quia fit ad oculos ad aures ad nares ad os ad lumbos. et ad manus. In hoc sacramentū forma uerborum est deprecatiua. quia istud sacramentū uidetur ualere per orationem ecclie et per modum iusfragis. Datur enim ad effectum quē homo per propria opera posset consequi si esset sanus. Unde nota q̄ in aliquo sacramento uerborum forma non est in sola oratione nisi in isto. Dixit enī Iacobus. Inducat presbyteros et orate super eum. In quibusdam sacramentis in sola enunciatione uerborum est uirtus sicut in baptismo. Ait. nō dominus. Itē baptizantes eos non faciens mentionē de oratione. In aliquo sacramento secundum quosdam consilit formā in oratione et enunciatione ut in sacramento penitentie. Consueuerunt enim confessores primo orare dicentes absolutionem et remissionem in cetera. et postea dicere. Absoluo te

Hū eīz in pccō offendat de^r et ecclia cōtra primū merito sit oīo. r ī scđm absolutio. Istū sacramētū nō datur nisi adultis q̄ peccā uenialia uidetur hīc. q̄ que institutū ē. nec dat alijs q̄s infirmis in piculo mortis constitutis. Sanis aut̄ nō dat hoc sacramētū. q̄z hīc remediū pnie patū. nec dari nisi postulatibus q̄ duotioē sursū erigūt. Sz si se pe ifirmat q̄s ad mortes sepe pot̄ inūgi. Iz i una ifirmitate nō d̄z q̄s bis inūgi. nisi eadē ifirmitas ultra annū p̄trahat. ita q̄ i uno año pp̄ eadē infirmitate nō bis inūga. **E**ffec tus h̄z sacri m̄ltiplex ē. Prim̄ ē sanitas duplex. Una ē pncipalis. s. liberatio ab ifirmitate spūali q̄ hīc p̄ pccōꝝ ueniā q̄ bus aia efficit debil' ad exeqn̄ dū actū ḡre r glie. Alia ē sanitas q̄ est q̄si signū poris sanitatis. s. sanitas corporalis. r hoc est uerq̄ q̄ sanitas corporalis expedit sanitati spūali. Lūc eīm istud sacramētū causat utrūq̄z i su scipiētibus digne. Interdū eīz utilis ē sanitas corporalis. s. ad meritum glorie cumulandum. Ualet etiam ad deuotionem excitandam r ad uelociorem transitū. **I**n hoc sacro sicut i ceteris tria sūt. Unū est sacramētū.

tū. s. exterior unctio. Aliud res tū. s. effectū duplicitis ianitatis. ut dictum est. Tertium est sacramētū r res. s. quedā unctio spiritualis interior. s. mentis iocunditas r solatūz. **D**e sacramento ordinis.

Cap̄kz

136.

Ollinqz sacramēta de q̄bus dictum est pertinent ad statum persone. Sed duo de quibus dicendum est pertinent ad cōmūnem statuz ecclesie. quia ordo pertinet ad generationē spiritualez. matrimoniū uero ad generationē carnalem. Ordinem precedit prima tonsura. quia in omni transitu de statu ad statum cōuenienter interponitur aliqua dispositio media. Unde in trā sita a statu laicorum ad statuz ministrorum dei conuenienter prima tonsura interponitur. Sit etiam in hac tonsura aliquorū capillorum resecatio in modum corone. quia in ministerium illius assumitur cui seruire regnare est. **E**st itaq̄ duplex signum distinctum i ordinatis. s. exterius tonsura. r int̄ rius caracter. Ad esse autē mis tonsura non preerigē ad bñ eē. q̄z dispositio itis est ipa tonsura ad

Inne nō necessitatis. Hugo
 dī sc̄o Uic. ordinē sic describit
 Ordo ē signaculū qđā in q°
 potestas spūal tradit̄ ordinatis
 et officiū. Illic nota q̄ sicut i
 natālib⁹ dedit de⁹ supiora cor
 pora i regimē iferioꝝ. sic et in
 spūalib⁹ quosdā posuit supio
 res quosdā iferiores. ut illi po
 testatē hēant sup istos. sicut sc̄
 clerici q̄ p̄sūt in spūalib⁹. et p̄n
 cipes ac iudices seclares i tpa
 lib⁹. De subā h⁹ sacri st̄ sex.
 pri⁹ est potestas ordinatis.
 q̄ or̄ ut sit ep̄s ē matia. s.
 unctio i sacerdotib⁹. et tac⁹ il
 loꝝ q̄ tangēda st̄ i alijs. 13⁹ ē
 forma vboꝝ. 4⁹ ē sex⁹ viril.
 q̄ mulier n̄ recipit caracterez
 ordinis. 15⁹ est intētio recta.
 16⁹ ē q̄ ordinādus sit bapti
 zatus. q̄ baptism⁹ ē ianua om
 niū sacroꝝ. Q̄ dā ē hic sacr⁹
 tm̄. ut uisibile signū q° potās
 tradi oñdit. Q̄ dā ē res tm̄
 s. grā q̄ ofert dignē recipiēti
 Q̄ dā ē res et sacrm̄ ut carac
 ter. Sep̄ i ordies. s. Hosti
 ari⁹. Lector. Exorcista. Accoli
 tus. Subdiacon⁹. Diaconus et
 Presbyt̄ q̄ oiaꝝ ordinū ē p̄fec
 tissim⁹ et tm̄. 17⁹ Alij st̄ n̄.
 et grad⁹ qb⁹ ascēdit a
 nū solutois. 18⁹ Act⁹ hosti
 est custodire locū vbi

cramentoz ab excoicatis. Ac
 tus lector⁹ ē legere prophetias.
 19⁹ exorcistaz ē arcere ve
 mōes ne dominet̄ i corpē n̄dū
 baptizati. s. p̄ iuratōes. 20⁹ Act⁹
 accolitoz ē designare lumen euā
 gelij i lumine corpali. 21⁹ Act⁹ sub
 diaconoꝝ ē accipe oblatōes ab
 offerecītoꝝ easq; offerre diaco
 no. Legere at̄ eplas n̄ ē actus
 eoꝝ p̄ncipalis s. 22⁹ Act⁹
 tus diaconoꝝ ē ordiare hosti
 as in altari. Legere at̄ euāge
 liū ul̄ pdicare ē actus 2seqn̄.
 23⁹ Act⁹ psbyfor⁹ ē secrare cor
 pus et sanguinem xp̄i. et ē actus p̄n
 cipalis. alius ē 2seqn̄. s. liga
 re et soluere p̄ quē actuꝝ cor
 pus mysticū p̄pat. ut sit aptū
 et idoneū ad p̄ceptionē corporis
 xp̄i uerit̄. In quolibet ordie ca
 racter ip̄mit. s. q̄ siat nunc
 dicendū ē. 24⁹ Hostiarijs qdē ca
 racter ip̄mit q̄ dat eis clau
 is et dī sic. Agite tāq; rōnes
 deo reddituri de reb⁹ q̄ clau
 bus istis recludūt. 25⁹ Lectori⁹
 caract̄ ip̄mit cū ep̄s porrigit
 eis libru cū debita forma vbo
 rū. 26⁹ Exorcistis vō cū dat eis
 libru exorcismoꝝ cū for⁹ vbo
 rū. 27⁹ Accolitis at̄ i vbi q̄ dī
 ep̄s cū dat eis cadelabri. 28⁹ Sub
 diaconis ip̄mit q̄n̄ ep̄s cū for
 ma vboꝝ dat eis calicē uacuū

Aet cetera uasa. quorū usus est i
cōfēctiōe eucharistie. **Diaconis**
7 p̄sykis im̄p̄nit qn̄ ep̄s
ip̄onit manū capiti cū ūbis ad
hoc statutis. **Predictos ordi-**
n̄es xp̄s exeruit. hostiariū.
qñ emētes 7 uēdentes de téplo
eiecit. Lectoratū cū in medio
seniorū libū Iſaiē ap̄ies legit
in eo. Exorcistatū qñ dēmōia
cos sanauit. Accolitatū qñ di-
xit ego fū lux mudi. **Subdia-**
conatū qñ litheo se p̄cinxit. et
pedes lauit discipuloꝝ. **Dia-**
conatū qñ in cena corp̄ 7 san-
guinē suū m̄strauit discipulū. 7
dormientes ap̄los excitauit.
Presbyteratū qñ se i ara cru-
cis obtulit. 7 qñ in cena panē 7
uinū in corpus 7 sanguinē suū
conuertit.

De qualitate ordinādoꝝ.

Laplīn 37.
Qualitas ordinādoꝝ cōfi-
st̄t̄ in duob̄. 1. i faciēdis
7 euitādis. Faciēda s̄t̄ hec. Sit
in morib̄ pudic̄. In hītu hōe
stus. Libo 7 potu tépat̄. Lō-
petēter q̄uis nō eminet l̄rat̄.
Ansuer̄ 7 modellus. Lōsu-
rā deferat clericalē. Hospital
Doctor in p̄dicatiōe. Residen-
tiā faciat in ecclīa sua ul̄ bñsi-
cio. Corrector uitioꝝ p̄ v̄gā di-
scipline. Exēplū p̄beat hōe ui-

te uel fame Unicū sufficiat
ficiū hñs curā aīay. Bonus s̄t
governator familie. **D**e ne-
cessitate clericis uitāda s̄t̄ hec.
Oē crīmē mortal' p̄ci. Nō li-
tigiosus. Nō cupidus. Nō lu-
for. Nō negotiator. Nō exer-
ceat uenatiōes clamoras. Nō
s̄t̄ incōtines. nec mulierib̄ co-
inhibitet. Nō s̄t̄ i cōmessatiō-
bus 7 tabernis 7 fabulis. Nō
iterbit spectacul' nisi honestis.
Nō im̄isceat se negocijs secu-
larib̄. Nō d̄z itēdere histrio-
nib̄ 7 ioculatorib̄. Tabernas
nō d̄z it̄rare nisi i itinere. Ho-
ras n̄ d̄z negligere. Justū iudi-
cīū nō d̄z uēdere. Sacra ecclīa
stīca gratis dare. Si qs̄ ep̄us.
Nō s̄t̄ excōicat̄ l̄ suspēlus ul̄
irregularis. Nō apostata nō
s̄t̄ symōiac̄ i ordine l̄ bñfiō nō
sollēnit penitēs. An̄ ordīs su-
ceptōez se qs̄ p̄fessiōez p̄pa-
ret. In pccō mortali n̄ accedat
p̄umā tōsurā n̄ negligat. Nul-
lus ordīet nāc̄. iatio p̄ce-
dat. Nō accipiāt iordī mi-
nores cuꝝ subdiaconatū. nec ēt̄
duo sacri ordīes sil̄. s̄z grada-
tim. Nec p̄ salut̄ accipiāt qs̄
ne nec ab p̄eno ep̄o sed a
c̄tra ep̄i phibitionē 7
ulo nec furtive. Missaz
nat totall' audiat.

ngat oia que sūt tangēda;
 Anusqz in suscepōe sui or-
 dinis nō accedat nisi licēiat
 et p̄ntatus. Jeun⁹ a ieuno ac-
 cipiat ordines. Nō recipiātur
 nec cōferat ordies nisi tēpib⁹
 ab ecclia iſlitutis. **A**ulta sc̄
 que ipediuit pmouēdūz et sine
 culpa. Iz nō sine cā. Nō eiz d̄
 pmoueri ignot⁹ nec bigamus
 nec neophit⁹ nec corpe uitiat⁹
 nec de illegitimo thoro natus.
 nec fūus nec obligat⁹ ad rōci-
 nia. qm̄ repellit ab ordinibus.
Ex predictis p̄z q̄ dignitas
 clericalis siue ordies nō ɔferū-
 tur a quolibet nec cuilibet nec
 in quolibet loco. nec quolibet
 t̄pe nec qualibz hora. Iz misse.
De facio m̄rimōij. **L**a. 38.
Matrimoniu ē ciūctio ma-
 ris et femie idividuā ui-
 te suetudinē retinēs. M̄rimo-
 niū p spōfalia initiat p ɔfensū
 aiorz exp̄ssum. p vba de p̄nti
 ratificat. p carnalē copulā cō-
 sumat et pficit. Ad hoc at sciē-
 dū nota q̄ duplex. ē pfectio.
 Prīa ē i ee si. 2⁹ in ee xp̄le-
 to. sicut p̄z. **E**t p̄fectio q̄zū ad ee hois simplr
 fz nō ē i eo pfectio q̄zū ad ee
 cōpletū fm q̄zū. et opati-
 nē hois. **E**cce nō dicēdū
 matrimonio in quo dupl.

pfectio. Prīa est que facit m̄fi-
 moniū. s. ɔfensus aiorz p uerba
 de p̄nti exp̄ssus. et ad hāc nō
 exigit copula carnalē. ē q̄
 m̄rimo ɔfūat. et ad hāc exigit
 carnalē copula. **B**onū m̄rimo-
 niū triplex est. s. fides. ut neut
 alicō thoro maclet. Proles ut
 ad cultū dī nutriat. Sac̄z ut
 nō dissoluatur. Licet eim ecclē-
 sia possit propter ipedimenta
 matrimonij diuortium facere.
 nunq̄ tamē pōt nec debet ma-
 trimonium quod legitime ce-
 lebitū est dissoluere. q̄a quol
 deus coniūxit homo non po-
 test q̄stuncqz auctoritatis s̄tē
 separare. soluitur autem ma-
 trimonium per mortem. **S**ci-
 endum q̄ duplex est coniunctio
 in matrimonio. et duplex ē
 mors correspondens illi. Est
 enim coniunctio spiritualis p
 consensem animoz que soluit
 per mortem spiritualē qua ho-
 mo moritur mundo p religio-
 nis ingressū. Alia est coniunctio
 carnalis p cōmixtionē sexuum
 que soluit p mortem corpale.
Est autēz causa matrimonij
 quadruplex. s. efficiens ut con-
 sensus aiorum per uerba de p̄-
 senti exp̄ssus. Malis. ut ipse
 persone legitimate. Formalis ut
 bñdicā anuli. subarratio. et b̄ti.

Finalis duplex est una p̄ncipal^r
s. plis p̄creatio & fornicatiōis
enitatio. qz m̄rimoniū nō solū
in officiū. s̄ in remedii institu-
tum fuit. licet fuerit p̄mo solū
in officiū. Alia est secūdaria et
illa est m̄lplex. Unde v̄sus. Mo-
stes cōciliat. & eo discernit he-
res. Bis ligat alma notat ius.
trāsſert auget honorē. Qua
druplex distinguit m̄rimoniū.
Prīmū ē carnale int̄ uirū & mu-
lierē. Secūdū ē morale iter
deū & aiam. Tertiū ē allegori-
cum int̄ xp̄m & eccliam. 4°
anagogicū. inter deū & aiam i
ecclia triūphantī p̄ cōūctōem
glorie. Pōt q̄s accederē ad u/
xorē suā q̄ttuor de causis. s. cā
plis. cā reddēdi debitū. cā vi-
tande incōtinētie. Itis tribus
modis nō ē peccātū. 4° pōt fieri
causa explēde libidis. & h̄o mō
peccātū ē ueniale ul' mortale. fm
q̄ libido est uenialis ul' morta-
lis. Sit aut̄ peccātū in cōūgali
coitu qnq̄ modis. Unde v̄sus
Quinq̄ modis peccat uxore
maritus abutēs. Lēpore. men-
te. loco. conditōe. modo. Nota
q̄ uxor dimissa pp̄ter forni-
cationē recōciliat uiro multis
modis. Unde v̄sus. Ultimo me-
chaſ retinet nec cōciliat. Absēs
pſlituit. ius fraus renocat m̄

tierem. Tria sūt ornamē-
se. s. anulus in digito. mon-
pectore. corona in capite. Pr̄
significat opis puritatē. quia i
manu est opus. Secūdū signi-
ficat affectus sinceritatē. qz in
pectore ē affectus. Tertiū vtē
platiōis claritatē. qz in capite
ē p̄spicacitas intellectus. Dul-
tis de causis beata virgo fuit
despōsata uiro. Primo ut de-
signaret eccliaz despōsatā xp̄o
Secūdo ut Joseph testis eē
integerrie castitatis ei. Ter-
tio ut p Joseph origo ei oñde
retur. qz p uiros genealogia
texis. Quarto ne ifamaret
si generaret nō h̄ns maritn̄z.
Quinto ne uelut incōtinens
vānaretur. quia de tribu erat
sacerdotali. & tales cōburebāt
alie adultere lapidabāt. Sex-
to ut uirgo uiri solatio susten-
taret. Septimo ut p̄tus via-
bolo cellaret. Octauo ne iu-
dei xp̄m tāq̄ illegitimū iuste p
sequi uideretur. Nono ne le-
gi que cōmedat m̄rimoniū cō-
trariari dñs uideret. Notā
dum q̄ duodeci sūt ipedimen-
ta matrimōij. Unde v̄sus. Er-
ror. cōditio. uotum. cognatio-
crimen. Cul̄. dispuitas. ins
gamē ha... as. Si sis af-
si forte coire nequibis.

VII

ocianda uerant coniugia uncta retardant.	
Explicit liber sextus. Incipit capitula libri septimi.	
De fine mundi. Cap. i.	1
De purgatorio. 2	
De acerbitate purgatorij. 3	
De suffragijs ecclie. 4	
Quorum suffragiaprofunt q ibus. 5	
Utrū indulgentie ualeant de functis. 6	
De aduentu antixpi. 7	
De uita antixpi. 8	
De modis qbus decipiet anti christus. 9	
De sequentibz antixpm. x	
De gog et magog. i	ii
De helya et enoch. ii	
De duratione huius persecu tiois. iii	
De morte antixpi. iv	
De cofragatōe mudi. v	
De resurrectiōe guali. vi	
De iudicio extremo. vii	
De iudicatiibz. viii	
De iudicandis. ix	
De innouatiōe mudi. x	
De penis inferni. xi	
De diversitate penar. xii	
De gloria sanctor. xiii	
De dotibz in coi. xiv	
De dotibz ale in g ali. xv	
De dottiōe an ali. xvi	26

- De dotibz corporis i gñali. 27
De dotibz corporis i spali. 28
De aureolis in gñe. 29
De aureolis in specie. 30
De enumeratione celestiu gau
diorum. 31
Explicit capitula. Incipit li
ber septimus.
De fine mundi. Cap. i.

Puale indicium quedā sūt
Antecedentia. quedā cō
comitantia. quedā sequentia;
Antecedentia iudiciū tria sūt.
s. pena purgatorij. Ecclie suf
fragia. et persecutio antixpi.
Locomitatia duo sūt. s. cōfra
gratio mudi. et resurrectio co
poz. Lōsequētia duo sūt. s. pe
na infernalis et gloria celestis;
de quibus p ordinē ē dicēdū.
De purgatorio. Cap. 26

Purgatorius ignis cor
poralis est p quē tātaq
modo spiritus iustorū qui in
hac uita nō impleuerūt penitē
tia. neqz satissimōez dignaz
affligūt. Hi q st in purgato
rio spem hñt euasiōis. qz sciūt
se nō eē in iferno. et tñ pp pena
tu magnitudinē hoc aliquā nō
aduertūt. Multe rōnes st. qz

oportet esse purgatoriū. **Pri**
ma est quia scđm Augustinuz
tria sunt genera hominum. Qui
dam sūt ualde mali qbus non
sunt ecclie suffragia. Quidā
ualde boni qbus nō sūt neccia.
Quida nec ualde mali nec ual
de boni qui hñt uenialia. et his
debet pena purgatoriij. **Se**
cunda est qz sicut summa bonitas
nō patit qz bonū remaneat ir
remuneratū. ita summa iustitia
nō patit qz malū remaneat i
punitu. **Tertia** est qz diuine
lucis tāta ē dignitas qz eā soli
mūdi oculi cernere pñt. **Uñ** oꝝ
qz qlibet ueniat ad mūditiam
baptismale anqz aspectui di
uino pñtet. **Quarta** ē qz cul
pa est offensiva diuine maiest
atis et dñosa ecclie. et defor
matio in nobis imaginis diui
ne. Sed offensa regrit punitio
nem. dñum regrit satisfactio
nem. et deformatio expurgatio
nem. pp qd necesse ē qz pecca
to rñdeat pena ul' hic ul' alibi.
Quinta ē qz ñria ñris curā
tur. sz pccm oris ex dilectatōe.
vnde debet p penā deleri. **Q**
ē qz nulli oꝝ negligētia suffra
gari. sz si nō puniret talis ui
deref in futuro omodū repor
tare de negligētia pñte dilate

Septima ē qz iustū ē ut
qz cōcepto sumo subi
mo. i. pccō subijciat p
tioribus. i. pēis. **N**ota qz aīe
postqz fuerint i igne sufficient
purgate statim euolāt ad glo
riam. et hoc p̄z multiplici rōe.
Primo qz post purgationem
nulla remanet ad gloriā dissi
militudo in aīa. Unde merito
illi debet iūgi. **S**ecundo qz ia
nua celi illis semper est aperta
qui nullum habent obstaculū.
Tertio quia necesse est illos
spiritus in quibus est charitas
sursum eleuans et nihil retar
dans sursum eleuari ad glori
am. **Q**uarto quia cum deus
sit pronior ad miserendum qz
ad puniendum merito debet
purgatos coniungere glorie
quos purgandos subiecit pe
ne. **Q**uinto quia non punit
deus bis in idipsum. Unde cū
iste sufficienter satisfecerit in
penis ignium non amplius de
bet puniri in dilatione premi
orum. **S**exto quia post pur
gationem non debet talis esse
in purgatorio neqz i limbo ne
qz in inferno. quia non est de
numero damnatorum. ergo o
portet esse celo. q. post mor
tem non hia recipi acu

ia animarum. Septimo quia
efficacior est charitas q̄z ini-
quitas. sed iniquitas statiz du-
cit ad supplicia. ergo charitas
statim dicit ad premiu[m]. Oc-
tauo quia cessante impedimen-
to corpora grauia ferūtur de-
orsum. t̄ leuia sursum. sic t̄ ma-
lorum spiritus remoto carnis
onere statim feruntur ad lo-
cum suppliciorum propter pec-
cati grauitatem. Spiritus ue-
ro bonorum si non sit impedi-
mentum alicuius culpe uel pe-
ne debite statiz feruntur ad lo-
cum premiorum.

De acerbitate purgatorij.
Capitulum 13:
In purgatorio duplex est pena. Una est damni de carentia diuine uisionis. Alia sensus de afflictione ignis. et quantum ad utrumq; minima pena purgatorij maior est maxima mundi. Istud patet de pena damni. quia affectus de q^o desideratur summum bonum post hanc uitam ab omnibus sanctis intensior est q^o aliquis affectus rei temporalis in ista uita. me cum tempus habendus eius et. quia cum do.

alicit ipsa lesio. sed lesiosis sensus tanto magis dolet anima quanto magis sentit sensituum aliquid. Ideo ab igne in ipso agete maxime affligitur. Ratio acerbatis pene purgatorij. hec est. quia cum deus magis querat emendam quam penam. plus ponderat in penitentia uitatem bone uoluntatis quam penam afflictionis. Unde plus ponderat deus modicam penam uoluntariam in presenti. quam multo maiorem non ita uoluntariam in futuro. Sicut plus ualeat modicū auri quam multum plumbū. Unde oportet quod ibi deficit in uoluntate. hic suppleatur in acerbitate. De igne quod purgat animas dupliciter est loquendum. uel quantum ad id quod mediante animas affligit. et sic est corporeus. uel quantum ad id quod per proxime affligit et immediate. sic est icorporeus. Primo modo dicitur ignis uere. secundo modo similitudinarie. sicut leo uerus. et leo pictus. Utrumque tangit Rego. quando dicit. In eo ardetur dum ardorem uident. Ille autem ignis corporieus dupliciter potest considerari. Primo ut est instrumentum nature. sic agete pot in corpe et non in anima. Secundo pot est instrumentum iusticie

III
sic agit in aiam ip̄imendo illi
spēm suā p̄ quā affligit. q̄r uio
lenter illa specie iſformat. sicut
eīm aia fm̄ ordinē nature uni
tū corpori. ut iſtituat uitam. sic
merito fm̄ ordinē iſtitutē unit
igni a quo ſuſcipit penaz. No
ta q̄ demōes non puniūt aias
in purgatorio. ſz illic eas addu
cūt uel ēt aſſiſtūt ut cōiter dī.
Ex p̄miſſiōe tñ dei demones i
bac uitā qñqz bonos affligūt.
ſz hec ē ratio. q̄r in p̄nti datur
pugna int̄ demonē t̄ hoīem q̄
demō h̄z in eo potātem exerci
tij. ſz post bāc uitā non eſt ſic.
Uñ t̄ aer iſte caliginosus ē
ſignat̄ demōibus magis pp̄t
exercitiū q̄z pp̄ ſuppliciū. De
locis penalibus ubi ſint t̄ quot
require ſupra libº. 4º. in cº de
deſcētu xp̄i ad iſeros. Scien
dū tñ d̄ loco purgatoiſ q̄ du
pliciſ assignat̄ aut fm̄ legē cō
munē. t̄ ſic ē in uno loco in pte
iſeri circa limbū patrū. Aut fz
diſpēſationē ſpālem. t̄ ſic pur
gātur aie aliqñ in locis diuer
ſis in qbus peccauerunt. Hoc
aut̄ fit pp̄ aliquā ſuā reuelati
onē p̄ ſuffragia eoz qbus ap
paret in illis locis. ul̄ ēt pp̄ ali
quā edificat̄ oez uiuetum. Ille
ignis plus ul̄ min̄ cruciat fm̄
q̄ plus uel minus q̄qz cauſali

ſecuz tulit. Opoit̄ eiz q̄ p̄n
q̄ facies dei uideat̄ q̄ ligna fe
nū ſtipulā. i. maiora minia me
diocria t̄ uenialia totalr p̄ cre
mationē ſumāt̄. Predicta vō
ignis diuſitas nō ē ex diuſita
te ignis ardētis ſeu agētis. ſed
ſubiecti patiētis.. Sic ſub eo
dem ſole un̄ plus eſtuat alter
min̄. ut dic. S. Necessē ē at̄
ut dic Auḡ q̄ tantū duret do
lor q̄tum heſerat amor. Lan
to eiz q̄qz torqbiſ dinti q̄tuo
affectus uenialibus adherebat
fortins.

De ſuffragiis ecclēſie.

Sicut ptinet ad diuīe iu
ſtitie ſeueritatē pp̄ uenialia pu
niri eos. Ita ptinet ad bonita
tē diuīe mie eosdē p̄ ſuffragia
eleuari. Proſut ḡ ſuffragia de
functis nō ad meritū uite eter
ne. ſed ad ſolutiōez pene t̄ h̄o
ul̄ ad penaz mitigationē ul̄ ce
leriorē libera. ſet at̄ q̄t
tuor modi ſuffragioz ḡnales
ad quos oēs alij r̄ducūt. l. ora
tio. ſeiunū. elya. t̄ ſac̄amentū
altaris quoru nume ſic ac
cipitur. qm̄ defuncti ſic ab
ſi. ſui dis. ſi.
p̄ ſi. ſi. ſi.
ſolat̄. ſublicam.
Pri

capitulo que est in oblatio[n]e sacri
alteris. Secundo p[ro]missione[bus] q[uod] si p[re]uatā mēbroz. s. p[ro] orationes
iustoz. Sili p[ro] uia iustitie dupli-
citer. p[ro]mo p[ro] modū redēptōis
pene. s. elyaz largitionē. 2° per
modū solutiois pene. s. in ieu-
nior[um] afflictioe. Si autē q[ui]c[um]q[ue]
q[ui] incipiāt ualere defuncto id
q[uo]d p[ro] se fieri mādat. dicendū
q[uo]d opus opās. i. meritu aucto-
ris stati p[ro]legunt mortuū d[icitur] bo-
nis q[uo]d p[ro]cepit fieri p[ro] aia sua. Sz
nō op[er]o opatū. i. fructus ipius
op[er]is. usq[ue] quo fiāt. q[uo]d p[ro]mu ua-
let ex merito absoluto. sed fm
ex merito conditionali.

Quoru[m] suffragia plūnt.

Lap.

15.

Hoc q[uod] ualeat suffra-
gia regrit aliqd ex pat-
te agētis. i. aliqd ex pte mor-
tuī recipietis.. Ex pte agentis
regritur q[uod] sit in charitate i. q[uod]
intentione suā dirigat ad illos
q[ui]bus vult ut opa sua pficiat.
Distinguēdū ē tñ q[uod] suffra-
gia p[ro] malū p[ro]nt fieri duplicit:
uel ut p[ro] auctore. i. sic nō p[ro]fune
nisi forte p[ro] occidens. s. inq[ui]zituz
p[ro] elyas māl[us] hois excitat bo-
ni paup[er]es ad cōndū n[on] desūc-
tis. vel q[uod] per hoc
duplicit.

clesie. Sicut quando sacerdos
malus celebrat missam ul[icet] agit
exequias mortuorum . i talia
semper prosunt . quia malitia
ministri non nocet operi boni
auctoris. sicut patet in domo
iusto dante elyam per malu[m].
Si uero facit ea ut minister p[ro]
uate persone existentis tamen
in charitate sive defuncti sive
alterius etiā talia p[ro]lunt. quia
opus illud licet sit mortuū q[uod]
ad ministru[m] non tamē quo ad
auctorem. Si uero malus mini-
ster facit aliqua d[icitur] mādato ei
qui non est in charitate non p[ro]
sunt. Aliquid etiam exigitur
ex parte recipientis ad hoc q[uod]
suffragia p[ro]sint illi. Primum ē
q[uod] ipse sit in charitate. Unde nō
ualet his qui sunt in inferno:
quia sunt a corpe christi mysti-
co separati. Unde nulla spūal[is]
influentia peruenit ad eos. si-
cut influentia corporalis non ua-
let mēbris a corpore āputatis.
Secondū est indigentia. Unde
non ualent beatis. quia nō sūt
amplius in uia sed in termino:
nec possunt ad altiora ascēde-
re. sed potius e[st]ōne[re] illorūz
suffragia p[ro]sunt nobis. Utrū
q[uod] est in his qui sunt in purga-
torio s. charitas i. indigentia
Unde sicut p[ro]t[est] bō[rum] satissimacere

Mpro altero uiuēte q p se nō ua
let. ita pōt ēt p defūcto. **N**o
ta q suffragia plūt defūctis.
Iz magis i minus p diūitate
meritoꝝ i mortuoꝝ. ul' p qli
tate uiuoꝝ q magis sollicitant
p alīgbus qz p alijs. Illa eīm
suffragia q spaliter fuit p ali
gbus plus ualeat ill' qz alijs. Iz
et' alijs quodāmō coicet. Suſ
fragia vo q coiter p defūcto
fuit q̄uis p modulo suo oib'
plūt. illis tñ ap̄lius q dū eēnt
in via magis meruerūt ut sibi
p deſſent. **Q**uāuis aut ut dic
tū ē suffragia nō plūt illis q
st in celo. nec illis q st in iſer
no. tñ aliquo mō plūt. Un̄ no
ta q ualeat illis q sūt in purga
torio p modū purgatōis. ua
lent saluatis in celū p modū
coiunctiōis. qz multipliqa° sal
uandoꝝ augmētat gloriā acci
dentalē. Ualeat i dānatis i iſer
no p modū diminutiōis. qzto
eīm plures saluāt p meriti ec
clesie tāto pauciores dānabūt
i ita minor erit pena p iudica
ciōne iſorti illoꝝ. Ualeat ēt i
pijs faciētibus p modū meri
ti. **D**paruul' defūctis cele
bratur misse mortuoꝝ. hoc nō
fit pp illoꝝ indigentia cū statī
euolēt ad gloriā. sed pp̄ gra

tiarum actionem.

Illū indulgentie ualeat de
fūctis. **L**ap. 6.

Dapales indulgentie plūt
defūctis in purgatorio.
qz p̄z. qz crux aliqñ dat p du
abus ul' trib' uel q̄tuor ul' de
cem aiabus. **I**n ecclia eīm est
thesaurus meritoꝝ taz xpi qz
pfectorꝝ de quo solus papa q
bz claves hui⁹ thesauri p ne
cessitate ecclie pōt accipe i di
spēsare. Alij aut sicut epi n̄ ha
bent in his potestate gñale. Iz
limitatā. t nō n̄i p sumi pōti
ficiis dispēsatoꝝ. Dicendū g°
qz papa p̄prie nō absoluuit de
functos a pena. bz quasi p eis
de coi thesauro ecclie soluit. si
cut alr creditor liberat debito
rem a debito dū eū absoluuit. i
alr amicus debitoris dū p eo
debitū soluit. bz uiuētel utroqz
modo absoluuit papa. Illi aut
gbus dat indulgentia nō pos
sunt eā ulterius dare nec ui
uis nec defūctis. i hoc dupli
ci rōne. Prio qz indulgentia nō
est donū collatiū gracie. sed
priuatū pene. priuatio cū ni
bil sit alijs coicet si nō pōt. Se
cūdo quia dare indulgentiā ē
auct. **R**isidētis quā
nō idulgen-

VII

rias ab alijs recipiunt. Unde n
possunt defunctis impedere, in
dulgentiam per auctoritatem. s
solum boni opis sui suffragium
per charitatez papa pot utruq
De aduentu antichristi.

Cap.**Iz.**

Hunc dñs nemiat ad iur
dictum regni romani fiet
destructio. Nam sicut dic glo.
sup Apoc. prius erit dissessio
ab utroq ipio q cōpleta ade
rit antixps. hic ex pentū semi
nibus cōcipient. sed post cōcep
tum descendet spūs malignus i
matris utez cuius v̄tute i ope
ratione deinceps puer nasce
tur aletur adolescer. propter
quod i filius perditionis no
cabitur. Nascetur autem i ba
bylonia de tribu dan. sicut di
cit glosa super Apo. Post hoc
veniet in hierusalem. i circuici
det se. dices iudeis se esse chri
stum illis promissuz. Un plebs
iudea specialiter ei adhærebit.
sicut dicit baymo super Apo.
donec ea. i h̄ibelya predican
tribu ubi dicit s saluandi fue
rint. ricala. in rei etat. cur.
Alii. Per pe
pria. Per cami
mens tribulatio
hibebit enim i

tur in peccato q̄ dicet se esse
deum i extollet super omnes
id quod dicitur deus aut coli
tur sicut dicit apostolus. tunc
primo deseret eum angelus ex
toto. nec habebit eum postmo
dum ad protectionem. sed ad
accusationem.

De vita antichristi.**Capitulum****18.**

Hostichristus erit luxuri
osus i concupisibilis fe
minarum. ut habetur Daniel.
.ii^o. In aperto at per hypocri
sim simula bit sanctitez ut fa
cilius decipere possit. Lor suu
per superbiam magnificabit.
Daniel.8. Et contra principē
principum consurget i. con
tra deum. Et ut dicit glosa su
per Daniel.8. In tantam ele
uabitur superbiam. ut leges et
ceremonias mutare conabi
tur. uel cursum temporum. Iā
te quoqz presumptiois erit q̄
non putabit se a deo punien
dum. propter hoc quia iudi
cium differt. ps. Auferūs iudi
cia tua a fa. eius. Erit etiam
blasphem. sicut i Apoc.12. dī.
Un Daniel.ii^o. Adūsus veum
deoz loqtur. Et ad maiore
dei cōtumeliam faciet imaginez

Ruſ adorari. t dēs ſuo eaſacte
re ſignari i manu dext̄a i frō
tibus ſuis. ſicut hēt in Apoc.
Eſigebit eiz ſe uex filiū dei:
t filiū hoīs. ita ut in tēplo dei
ſedeat tāqz ipē ſit deus. t ſe fa
ciet adorari. Judei nāqz tēplū
qd̄ romani deſtruixerant ree
dificabūt. Affirmabit an ſe nō
lum fuſſe xp̄m. Dr̄ in glo. ad
thelalōicēles. 2. q ſic i xp̄o di
uinitatis plenitudo hitat. ita
t i antixpo. in antixpo plenitu
do ois inigratis. qz in ipo erit
caput omnium malorum. i. dia
bolus.

Re modia abus decipiet.
bolus.

Re modis p.

Dicitur cōpaf. antixps in
Gen. cerasli q est ſpens
cornat. qz q̄tuor cornib̄ ar
mabiē. f. calida pſuatiōe. mira
culoꝝ opatiōe. donoz largiti
one. t tormentoz exhibitione.
Prim⁹ g⁹ mod⁹ ſubuertēdi
hoies erit calida pſuatio. Pre
dicabit eiz legē nouā prayā et
legē xp̄i p poſle deſtruet. Pre
dicatores eiz ſui diſcurrēt per
uniuersas ptes mudi. Impedi
ent quoqz apli atixpi ne ſcrip
tura fm̄ vītate exponat a ca
tholicis. doctoribus uel a fide

libos audiat. ipi aut̄ bonos ſe
ſimulabūt. t tñ mala ſuadebūt
Recūdus modus ſubuerten
di erit p falſa miracula. qz per
artem magicā faciet illa. Und
gloſa ſup Apoc. 13. Magica ar
te faciet ſtatua log t futura p
dicere. Faciet ſicut dicit Apo.
13. ignē de celo. dſcēdere i ter
ram. Glo. i. malignū ſpiritum
faciet ſuper ſuos dſcendere.
ut loquāt̄ narijs linguis. Spi
ritus eim malignus dſcendet in
eos in cōſpectu hominū. ſi
cut ſpūs sanctus dſcendit in
aplos xp̄i. Unde iactabūt ſe eē
iūſtores aplis xp̄i qui ſpiritu
accepunt in cōclau. Itē p arte
magicam ſimulabit ſe mortuū
t ferret a demōib⁹ in aera q
ſi ascenderit in celū. t ſic puta
bitur ab hoībus resurrexiſſe
q ſpus mortuus p tridū pre
batur. t tūc mirabūt p pphē
adorabūt atqz laudabūt eum.
Ecclia eim nō faciet tūc mir p
cula. De hoc modo deciſio. pre
dicit ps. Inſidiȝ t ex⁹ ondētes.
eo quāl leo i ne t d̄rādela
ſa. Rechte ont dātes alijs. Tā
ni ex̄ d̄cidet eos i hie
tel-priga eorū in
ſdēbūt oꝝ ſribus
dimidio. quia
pa eoꝝ ſepeli

VII

q[ui] erit humane menti illa te-
tatio quādo p[er] martyr i cor-
pus tormentis subiūciet. i tamē
tortor ante eius oculos mira-
cula faciet. Sicut eūm antixps
finget se a mortuis resurget.
ita quoq[ue] finget se ad celūz al-
cedere. Apoc. 13. Et plaga mo-
tis eius curata est. Glo. Arte
magica ascendet antixps i ae-
ra ferētibus eum demonibus.
~~E~~ Faciet arbores cito florere i
arēscere. mare turbari. nubes
in viuis figuras mutari. mo-
tuos etiam in cōspectu homi-
num suscitabit. ~~E~~ tertio deci-
piet p[er] munera. Ipse nāq[ue] anti-
christus iueniet thesauros ab-
sconditos p[er] quos ad sequēdū
se inclinabit plurimos. Dita-
bit eūm bonis diuitiis huius se-
culi. i tūc eoz falsam ieturita
ad decipiendū eos oñdet.
to cōpellet p[er] minas. i
menta quos alr uincere nō
erit. Lanta uero sicut ait
Iudee erit tribulatio ut in
si fieri pōt

ventibus martyribus impleta
sunt genera tormentorū. sed in
illis regionib[us] tūc fideles ma-
xime sunt uexandi i uehemen-
tius ubi domin[u]s fuit crucifix[us].
Et dicit baymo super Apoc.
Illa tentatio non per partes.
sed simul totū examinabit mū-
dum. Soluentur enim demo-
nes qui modo ligati sunt. nec
possunt nocere q[ui]ptum vellent
fideles illo tempore non pre-
viciabūt. quia tanq[ue] excomuni-
cati habebūtur tunc boni. nec
vendetur eis nec emet ab eis;
nisi habeant characterem i. si
gnūm aliquod ad litteram. ut
adherentes sibi cognoscatur;
i aliij interficiant. Aut nomen
bestie. i. confessionem oris. aut
numeꝝ nominis eius. i. multi-
plicationem operū. ut habet
in Apoc. Sicut enim antichri-
stus erit crudelior omnib[us] per-
secutoribus. ita sancti tūc tem-
poris fortiores erūt omnib[us]
retro martyribus.

~~E~~ seqñtib[us] antixpm.

Lap.

Io.

P Redictis quattuor mo-
dis antixps multos ad-
trahet. Unde Apoc. 12. Lau-
da eius trahebat tertiam par-
tem stellazz. i misit eas in ter-
rā. Trahet aut̄ malos p[er] mūeria

Hbonos p tormenta. simplices p
p̄dicationē t miracula. q enim
sancti t iusti credebātur adhe
rebūt ei p suo arbitrio nolun
tatis. H̄abebit secū malos et
maleficos. reges quoq; pnci
pes. Unde Apoc.iz. Uidi d ma
ri bestiam ascendentē. Blo.i.
antixpm̄ habentē capita septē
i. pncipes uniuersos t cornua
decē. i. eos q ipugnat decalo
gum. Nota igr q antixpus
ueniet in benignitate t miracu
loz opatiōe. t tūc a iudeis su
scipiet q ei spālit adherebunt
ad quoz cōversionē ueniet be
lyas t enoch. t antixps tūc in
apertā psecutionem cōsurget.

De Gog t Magog.

Cap.

ii.

DE gog t magog dicit q
dam q sūt decez tribus
intra mōtes caspios clause. nō
ita tamē qn exire possent. n p
mitterētur. Sz nō pmittūt a re
gina amazonū sub cui regno
t ditione viuūt. Has dicit iudei
in fine exituras t uēturas
i hierkz t cu suo messia ecclias
destructuras. Alij dicit q p
gog t magog intell̄ exercitus
antixpi q in fine seculi uēt ex
pugnare eccliaz. Per gog fm
glo. illi t p quos latēter diabo
lus pseque fideles designat.

Per magog illi p quos apte ec
clesia opp̄metur. ul' ijdem qui
tpe antixpi p̄us occulte t post
modū apte eccliam psequētur
Scdm Aug⁹ gog refers ad gē
tes magog ad diabolum. quia
gog interpretat occ̄ltatio. t ma
gog deiectio.

De helya t Enoch.

Cap.

ii.

Inter occultū aduentū
antixpi q est p nativitatē
qui est p predicatōem t aptaz
psecutionē. uenient Helyas et
Enoch t cōuertent sicut dicit
Malachie ultio corda p̄uz in
filios. Blo. q suscipiet fidem
quā illi habuerūt. Unde t chri
stiani t iudei pariter tūc i xpī
religione cōsentiet. **D**e eorū
p̄dicationē t scā uerſatiōe dī
Apoc.ii⁹. Dabo duob⁹ testi
meis. s. helye t enoch:
tabunt. i. predicabunt. 124
i. tribus ānis sicut ipē xps
dicauit amicti saccis. **G**
dicātes pnia

b:

c:

ru

VII

re ppter metū antixpi. Occiso
s. aut eoz erūt ualde leui pp
morte eoz. Post dies tres i di
mediū resurgēt. i eoz occiso
res audiēt uocem talez Hely
as. i Enoch ascēdite huc. i as
cendēt in celū i nube. Antixps
regnabit post mortē illoꝝ qn
decim diebus.

~~De duratiōe bꝝ plectriōis.~~

~~Cap.~~

13.

Regnabit atixps sicut dicit
glo. sup Apoc. tribꝝ ams
cum dimiꝝ. Unde Dan. ii. Ju
rauit angelꝝ p uiuentē i eternū
qꝝ in t̄pus. s. unius āni. i t̄pa. i.
duoꝝ ānoꝝ. i dimidiū t̄pis. i.
dimidiū anni. glo. Hoc spacio
dicit duratura desolatio anti
xpi. Nisi aut ut dicit in Math.
breuiati fuerūt dies illi nō
fuiss̄ salua omnis caro. Quia
eim i superbos i infirmos di
cit aspicit deus dies quos si
milter malos intulit miseri
corditer breuiādos. Dicit glo
sa super Math. Hec tribula
tio q̄sto ceteris gi uior tan
to breuitate moderior.

~~De m̄ antixpi.~~

~~Cap.~~

14.

Dotes
c
it glo. upr

sue per aMhaelez. Occidetur
autem in monte oliveti in pa
pilione i in solio suo in loco l
circa quem dominus ascendit
in celum. Interfecto antichri
sto nō statim ueniet dominus
ad iudiciū. sed scđm glosam su
per Dan. concedentur. 45. di
es i refrigerium sanctorum
i ad conuercionem i peniten
tiam subuersorum. Quantum
autem spacium sit inter illos
45. dies i finem mundi nemo
scit. aMinistri uero antichristi
post mortem illius gaudebunt
ducentes uxores i dicentes.
Licet princeps noster mortuus
sit. habemus tamen potestatē
pacem i securitatem. i cum ta
lia dixerint repentinus eis su
perueniet interitus. Judei ue
ro tunc conuertentur ad fidē.
Sancta ecclesia usq ad finem
pacificata quiescet. quia ex tūc
fraudentia i leuitia diaboli
penitus ubiq deficiet.

~~De conflagratione mundi.~~

~~Caplin~~

15.

Ignis per maximus pre
cedet faciem iudicis qui
virtute diuina non soluz ignis
erit i in spera sua. sed omnes
ignes qui in terra i sup errā
st occuriet ad mūdi flagratōez

HIgnis autem iste habebit officia
quatuor ignium. scilicet ignis infernalis
reprobos puniendo. et ignis pur-
gatorum bonos a uenialibus pur-
gando. et ignis terrestris nege-
tabilia. et sensibilia consumendo. et
dium hominum corpora incremando. et
ignis elementalis elementa subtri-
liando. et ad inouationem dispo-
nendo. **P**er illum igitur ignem ita
facies terre exuret quod figura
mundi pibit. sicut olim feni sunt
per diluvium. Et merito primi dei
iudicii fuit per aquam per ardorem
luxurie quod tunc uiguit. Ultimus
vero per ignem erit per torpore chari-
tatis quod tunc quod senescere mundo
refrigescet. Ibius ignis actio
erit successiva. habebit enim initium
medium et finem. Primo namque iudi-
cis aduentum punient et quod simili-
fiet per illum purgatio iustorum et
punitio malorum et cineratio cor-
porum cum obliptio terre nascen-
ti sicut dictum est. Quo secundum
enim erit resurrectio corporum et
aduentum iudicis ad iudicium. et tunc
inflammabis totum mundum per cir-
cuitum. Tertiato vero iudicio to-
ta caliditas illius ignis exequatur
suum iudicis. Involuet enim pec-
catores et trahet in infernum. Et
ita per quod ignis ille ad
iudicis procederit et comitetur.

sequitur. post predicta fiet mu-
innouatio. Et infra purgatio
et inouationem multiplex est dicitur.
Primo ergo purgatio erit qualiterum
penalium detractio. Id inouatio
erit pulchrioris forme inducitur.
Secundo quia purgatio est ele-
mentorum ab ipuritate quam habent
ex coniunctione ad puritatem mu-
tatio. Inouatio uero est a sta-
tu ueteri in statum nouum commu-
tatio. et hoc est per cessationem
a motu. In celis enim propter
ipermixtionem nulla ipuritas est
sed imperfectio motus. Unde non
erit in eis purgatio per ignem.
sed a motu cessatio. Ita autem
purgabuntur elementa quod preci-
detur ab igne uis combustibilis.
ab aere obicitur. ab aqua gla-
cialis frigiditas. a terra uero
grauitas et opacitas.

De resurrectione generali.

Lap.

16.

Desus enim sicut potentissi-
mus est in conditione
naturalium. ita est clementissi-
mus in collatione gratiarum.
et iustissimus in retributione
stupendiuum. **I**n anima simul et
spiritu uel demera-
bilis in utroque
urget

VII

in aut tube resurgent
ortui sicut dic apl's. **D**uplex
ittel'r illa vox. s'm aut quo'
ca uox tube est iperiu xp'i resur
gere iperatis. s'm alios uox tu
be est māfesta xp'i appitio. **U**n
Greg. **L**ubā sonare nihil ali
ud est qz mūdo dei filiu mōstra
re. **R**esurgēt eiz oēs nulla. i
eis existētē dīa qptum ad or
dinē tpis. s'z magna qptu ad or
dinē dignitatis. Nā mali resur
gent deformes et passibiles. In
bonis natura saluabif. et uitia
retrahētur. Oēs vo tā mali qz
boni resurgēt itegri corpe de
bita statura s'm etatē plenitu
dinis xp'i. **R**esurrectio igit
tria corrigit i natura. s. defcm
sicut in pueris. et utilitatis si
ue i diminuta nata mēbroz su
pstu vnguiū criniū et h' i erro
re sicut in mōstruositate mē
broz. Resurgēt quoqz corpora
eadē nata q pus erāt et eodem
nūero ex eodē puluere i quez
reducta fuerāt. ita q i qscūqz
horas ul' sin' pu 3 ille disp
sus fuerit. ad ea laz redeat
q ipm p. ut inueret et cresce
ret aia. **E**c solū surgent
corpa
lia. s'z
mēbr
ia.

nebra pnciv
apill
ad

tum ad integrū esse. et resurget
unūqz corp' i optio suo ec.
Et qd duplex est mōris. s. aie p
culpā. et corporis p penā. duplex
est resurrectio. s. aie p grām et
corpis p gloriā. **In** relurrec
tione currēt qttuor cause. s. et
ficiēs. i. ipē deus materialis. s.
pulueres. formal. s. ciuctio cor
poris et aie. finalis. s. ut recipi
at unusqz put gessit siue bo
num siue malū. Resurgēt tunc
holes ueloci. integralr. socialr.
eternalr. Et erit ista resurrec
tio iusta qptu ad deū. pfecta qz
tum ad resurgētes. miraculo
sa qptu ad ipaz resurrectionē.
De iudicio extremo.

I Cap: **I**iz.
Post resurrectionē statim
erit iudiciū. Ipm vo iudi
ciū pcedet trina citatio. P' fu
it p pphetas. **U**n illō uocanī
et renuistis. 2' p aplos et pdica
tores. **L**uc. **A**dīsit seruos suos
hora cene. 7' 3' erit p ultimaz
uocē tube. et hec citatio erit p
ceptoria s'm Ricardū. **T**ri
plex est iudiciū. primum est uni
forme h' est iudiciū pntis ecclie
q n indicat nisi de sola qlitate
retributōis i gñe. s. qz bōa bo
s. et mal' mala reddat. s'z nūe
ū et qptitatē retributōis nescit
2' dī multiforme. s. qz qlibz ex

Lpitur in morte accipiēdo s̄niaz
de oib⁹ bonis ⁊ mal⁹ q̄ gessit.
sz nō oia bona ūl mala statim
recipit. qr recipie i aia tm̄ ⁊ nō
in corpe. 3⁹ d̄r. oiforme. s. uite
mū iudiciū. qn recipit unusqſ
q̄s bz n̄ue ⁊ q̄titatē siue bōa
siue mala in corpe ⁊ i aia. **Tl**
tumū iudiciū. ē horribile ex oī
pte. qr supra est index austerus
subtus patēs ifern⁹. int⁹ oscia
remordēs. extra mūd⁹ ardēs.
a dext̄is p̄cā accusatia. a sinis
stris demona terrēta ⁊ illos
boni āgeli in ifernū ppellētes
⁊ oēs sc̄i iudicis s̄niaz appro
bantes. ⁊ oēs mali cū bōis pet
cata damnator̄ cognoscentes.

De qualitate iudicij nota q̄
erit horribile. Luce. Virtutes
celoz mouebūt. Intollerabile.
Job. Quis mihi tribuat ut in
inferno ptegas me t̄c. Ineu
tabile. aplius. Oēs nos. oz ma
āte. tribu. xp̄i. Inopinabile. q̄
dies dñi sicut fur. ita i no. ue.
Inexorabile. Proi. Qui obtu
rat aures suas. t̄c. Erubescibi
le. aplius. Quē fructū. ha. tyc.
illis i qbus eru. predicta uero
erubescēta erit i duob⁹. pmo
in uenēdo ad iudiciū. qr mol
cū hēant corpora ponderosa
eos illuc portari ab angelis
cut. Abacuc portar⁹ fuit ad

cum leonū in babylon
do corā iudice. qr pccā eo
bus hoib⁹ erūt māifesta.
illud. Reuelabo pudenda tu
in facie t̄c. **Loc⁹** iudicij erit in
ualle Josaphat. ⁊ hoc multipli
ci rōne. **Pri**o qr locuz iudicij
oz. eē cōez. ⁊ ille hui⁹ i ē. cuz q̄si
medius n̄e h̄itaōis locus. **2⁹**
qr debet eē public⁹. sz loc⁹ pdic
tus ē famosissim⁹ pp opa n̄e
redēptiōis q̄ ibidē gesta sunt.
3⁹ cōpetit loc⁹ ille rōne nego
cij. qr tractādū ē ibi op⁹ mīe ⁊
iustitie. **A**ons autē oliueti q̄ ē
apud illā uallē designat māaz.
Josaphat qd̄ iſp̄etat iudiciū
designat iustitiam.

De iudicātibus.

Lapl̄m **18.**
Non solū fm potatē diui
nam. sz in forma h̄uana
xp̄s iudicabit. qr i iurisdictōe
ordinaria iudicabit. ut de⁹. cuz
tota trinitate. sz in iurisdictōe
delegato iudicabit ut hō. **Und⁹**
nota q̄ q̄nta sūt modi iudicā
di. **Pri**odus ē pme auc
toritati iudicabit tota tri
nitatis. **Secu** e sub
auctoritatis **xps.**
Ter orie
apo
lice

VII

stantes leges et consuetudines
et dei gloribus splendis et sci-
entia opera dederunt. Quartus
est approbationis quo iudica-
bunt omnes sancti et etiam ange-
li. Quintus modus iudicandi
est culpam indicando manifestare.
sic etiam mali iudicabunt.
Judicando Christus habebit duos
actus oppositos. unum passiu-
m et aliud actiuem. Primus uero
est infirmitatis et aliud potesta-
tis. In primo autem aduentu Christus
uenit ad iudicium passuum. In se-
cundo ueniet ad iudicium actiuem.
In primo uenit in forma in-
firmitatis. In secundo apparebit
in forma gloriose. Hinc est quod
Christum uidebunt iusti in iudicio
tam in natura divinitatis quam
humanitatis. Amalis autem nul-
lo modo uideri poterit in forma
divinitatis. et hoc duplice rati-
one. Primo propter defectum disposi-
tiōis in ipso uidente. quod natu-
ra sine gratia non s'ad
dei uisionem. Secundum de-
meritū delectatiōis in di-
uinitatis uisione. quod dñs
Pm. Jo. Uita eternae est quod non potest
coicari reprobis. Ex predictis
patet quod Christus apparet bene-
dus iustis. et terribilis iniquis.
sicut dicit Greg. Quod
tum est in columna iubis in ece.

7 ignis in nocte. Videbunt ma-
li humanitez christi. ut time-
ant. 7 non diuinitatem ut gau-
deant. Boni autem utrāq; chri-
sti naturam videbūt. Stigma
ta quoq; xp̄s mōstrabit. 7 insi-
gnia passionis eius. s. crucem
clavos t̄c. Sedebit autē chri-
stus in eminentiori loco cū sac-
ris. mali uero subitus in terra
quam dilexerunt. tunc christ⁹
iudicium exercebit. tū quia ue-
re scit merita singulorū in q⁹
sunt oēs thesauri sapientie. &
scientie dei absconditi. tū quia
nō est reus super aliquo illoꝝ
de quibus iudicabit. Non eiꝝ
fecit peccatū nec inuentus est
dolus in ore eius. 7 hec duo p-
cipue decent iudicem.

~~¶~~ De iudicandis.

Laplm. 19.
Rdines quatuor in iudicio erunt. Quidam eis
venerabuntur et damnabuntur. ut
erita damnabilia pmi-
aliquibus bonis. sicut il-
qui habuerunt fidem si-
peribus. Quidam iudica-
ntur et salvabuntur. ut quo-
ita bona pmixta sunt aliqui
uenialib⁹ malis. Quidam
iudicabuntur et damna-
tur. ut quorum mala meri-
tio impmixta sunt bonis.

Hut q̄ cauerūt fūdamēto fidei
Quidā vo n̄ iudicabūt. s̄z iu-
dicabūt & saluabūt. ut quorūz
merita bōa ipmixta s̄t malis si-
cūt pfectoz paupuz xp̄i. De q̄
bus adath. 19. Uos q̄ reliqstis
oia & se.e.me. 7c. **D**e pdictis
q̄ttuor ordinib⁹. nota q̄ oēs
iudicabūt iudicio retributōis.
s̄z nō iudicio dānatōis. Infide-
les eiz q̄r nō fuerūt cines cīni-
tatis dei. tāq̄z hostes sine ulla
meritoz discussiōe & audiētia
puniēt. Justi vo n̄ iudicabūtur
ut eoz merita de nouo discu-
tiātur an bōa ul' mala sint. sed
ut bonoz p̄eminētia oib⁹ ma-
nifestet & ut ɔ̄ malos appearat
insta snia dānatōis. **D**ue sen-
tentie ferēt in iudicio una pro-
bonis alia ɔ̄ malos. Snia p̄ bo-
nis ɔtinet septē clausulas. Pr̄
ē a malis uocatio. Ibi uenite.
2° ē bñdictio. ibi bñdicti. 3° ē
p̄īna dilectio. ibi p̄īus
ē remuneratōis r̄tribu-
tipite. 5° est regni assi-
ibi regnū. 6° ē glie pp̄
qd̄ uobis patū est. 7° ē eē
pdestinatio. ibi ab origie m-
di. Itē snia ɔ̄ malos ɔtinet
sa sex clausulas. p̄ a deo
cionē cū dī. ite. 2° dei mal-
tionē. ibi maledicti: 3° inc-
rationē p̄ hāc p̄positionē.

signatā. 4° pene acerbitate
ibi ignē. 5° liberatōis de-
onem. ibi eterni. 6° demon-
sociationē. ibi q̄ paratus ē am-
bolo & angelis eius.

De inouatōe mūdi.

Lap.

20:

In inouatōe iudicio statū
erit inouatio mūdi q̄ nō
cōplebis q̄d̄i pccōr ē in mun-
do. i. quousqz detrudat in in-
fernū. Sic eiz ille maxim⁹ ignis
elemēta purgabit cū hēat v̄tu-
tez expulsuā forme extranee:
sic mundū inouabit cum hēat
v̄tutē subtiliatuā. **A**ndūdū at
innouari. i. pulchriore formam
accipe debere oñdī multipli-
rone. **P**rio q̄r sicut dignū fu-
it q̄ elemēta purgareſ p̄ eo q̄
infuso erāt p̄ pccm hois. ita
diḡ est ut mundus inouetur
pp̄ glorificatiōe hois. 22° ut
creature remuneret v̄ labore
quo hoī finerūt. 23° ut totus
mūdū ē possibilis v̄ forme
tur. 24° glorificatiōe 4° q̄r mū-
dui. 25° ut hoī p̄ speculuz
cre. 26° neum cognoscat
mē i. 27° natu. . . idere n̄ po-
nit. **U**n̄ in futuꝝ oꝫ speculum
lorati & purgari ut in pul-
line creaturaz amplius
eat spēi creatoris. h̄o at
erit necessitatē. qn̄ deus.

auter niger n possit sicut mō.
sz ad iocunditatē ut. s. delcta/
tumonis itellectual' addat
statō uisitōis sensual'. **O**r
celestes i sydera pp ipmī/
tione nullā hnt ipuritatē si/
cut elemēta. sz tñmodo mot' i/
pfectōez. i iō inouabūt. sz non
purgabūt. Innuatio vō in ill'
duo regrit. s. mot' cessatōez i/
celeritatē splēdoris apliozem.
qñ stabit sol i oriente. i lūa i oc/
cidente ubi creati s. hui' dicti
hec ē rō. qz corpora supiora fcā
sz ad usū hois duplr. Uno mō
pp necessitatē corporis. s. statū ge/
neratōis i corruptiōis. i ideo
cessatē illo cessabit mot'. Alio
mō pp delectatōez i pulchritu/
dine creare i pp cognitōez in/
illis. ideo lux illo p. a. cessabit. sz
augebit'. **L**irca elemēta nota
qz tra erit sicut cristal' i zpla/
nabit. Aer erit clarior. nec ha/
bebit ipressiōes ē mō bz. qz n
erū tubes nea. vēti neqz plu/
uiet. qzros no. erit regis to/
nit. qzful. Ignis ēt
i aqua. i partio. mane/
būt nō solū. subaz. sz su/
as qz. qz hēbūt qz ad
bituz sz n qz ad usū. qz i bi/
duob' elemēta cū magi. uige/
ant qzitates actiue. s. frig. ditas
in aq. i caliditas i s. magni.

sūt gnatōis i corruptōis pnc
piū. i tak' effectus illoz nō erit
apl'. i pp hoc dñr infire. Uel
sz aliquos dñr b' duo elemēta
itire. qz dñs tñc incidet i ill'
teste Basilio sup ps. Vox dñi
incidentis flāmā ignis. ita qz
calidū vñtu i frigidū glacia/
le tendet iferi'. pspicuū at i aq
i lux in igne manebūt. qz dñ
bus elemēta ignobile tēdet de/
oslū. sicut grossū frenū i opa/
cū ac tenebosū i bz'. ps g. qz
celū i terra trāslibūt qz tu ad/
formā. sz nō qz tu ad subaz. ps
ex pdictiōi ternarii trālmuta/
tides elemēta i gnatōes aia
lūu i plātaz. qz cāe istoz cessa/
būt. i pp ista dicūt elemēta int/
ire. nō qz tu ad subaz. sz qz tu
ad actionē i passiōez. i corpora
celestia hita gete i lūine clari/
ori dñr r̄nouari. Uer tñ illa qz
sicut dc̄m est saluabūt in hoie
qz silitudinē bz cū oī gñe crea/
ture. pp et homis inouatōez i/
ficiatōez pnt dici. oīa reno

Glo. usi. penis inferni.

Caplin

12.

Sicut p. dñia potētia in/
creādo. dñia sapia i gu/
bernādo. dñia clemētia i remu/
nerādo. sic patebit dñia iusti/
cia in puniēdo. Dignū ē eiz ut

nō remaneat dedec² culpe sīn
decore iustie. Licet at pccm sit
trāsitorū. tñ erit pēa ppetua
multipli rōe. p^o qz peccauit ī
suo etno. iō pūiet ī etno dei.

12 qz maria ignis ifernal² est
etna. sic ī pcc marla. iō ī pēa.

13 qz pcc ē ī illū qz ē ifut². vñ
ī pēa dñ ee infinita. n̄ qdē acer-
bitate s̄ duratōe. **14** qz hō p
pccm pimit ī se bonu qd poss̄
ee etnū. ī iō merito icurrit ma-
lu. **15** qz mala uolūtas repro-
boz efna ē. llēt eim in pccō
si possent ppetuo **16** tari. et
iō ppetuo debet. **17** qz
in infinitū errat ei. iudicio p̄
ponit finitū ifinito. s̄lī occupi-
scibilis ī appetēdo. ī irascibil²
in adherēdo. **18** iō merito pēa
erit infinita. **19** qz dānatus de
pccō ppetrato nūqz hébit ue-
rā pnia. iō deus nūqz muta-
bit punitōis ill² sñia. **20** est
qz pccm a uita ppetua separ. s.
a deo. iō mortē ppetuā pccm
incurrit. Post rōes iduca
empla de eadē maria. **21** Cid.
eim qz éptio momentanea
i; possidēdi ppetuū. Itē vul-
neratio momentanea dat mortē
ppetuā. Itē casus ifoueā tpal.
qñqz ē detētio ppetua. Itē cri-
men lese maiestatis tpale fuit²
est ppetua. Itē plaga tpalis est

liuor ppetuus. **22** Qm
dlectatō cū vteptu deffectige
pcipital² pccor in locū ini-
t despectū. ī maxie a statu
rie dei elongatū. s. in ifernū
a despectis reb² puniat. s. a te-
cib² corpoy mūdano. n̄ i no-
uatiōe mūdi qcqd ē i... n̄ i
mūdo ad locū penaz defluet.
ī ibi horrore carceris multipli-
cabit.

23 De diuersitate penarum.

24 Lap. **22.**
25 Un in dānatis sit diuisi-
tas pccoy erit ī diuītatis
penaz. Un. cū in pccō sit ausilio
a creatorie ī ouersio ad bonu
comutabile. ī deoꝝ diatio uolū-
tatis ē dictam rōis. merito pe-
na uariabili pp ista. Un pp au-
sionē erit caretia uisīois dñi. ē
s̄ pp cōr. Uisōne erit pena ma-
terialis itendij pp deordinatio
nem uolūtatis erit pēa uniuersa-
lis. qz vissit afflictione uaria.
acerba. **26** Ignis if
nō oēs equ² cruciabit. ab
eodē igr² plus. a² unus
torqbus in qz plus ī min² pec-
cauerit. **27** dic ab idē igne alit
urif palea ī alt lign. **28** Quā-
sūt ianis ille sit corporeus
nec. s̄lī vere ī spāz ipz cale-
facto. at. tñ in ipm ut istrm
nūt. **29** i. ipm ledēdo. ī ille

HC * 439
gopra - Bas

VII

maximus tū pp pot
tencia diuine manū ipm ignē mo
uentis. tū pp sensibilitatē pati
tis. tū pp immediatōez iūcti
onis. Infern⁹ ē locus tenebro
sus cu lit loc⁹ iūstitie. Lumē at
cū sit delectabile. tñ ingerit tri
sticiā p accidēs qñqz. s. inqñtuz
oñdit aliquid triste. Unū in ifer
no ē aliquid obscuri lumis quo
cānati uidere possint unde do
leat et nō unde letet. Reprobi
uidet usq; ad diē iudicij gliaz
br̄m in qñl nō in pticulari. qā
uidet eos in magna glia. s; nō
tare in quali. De b⁹i uisioē at
erislatur. tū pp iū
elicitatis. tū pp
Studinis. Ep
s; hoc eis

autem ibi uermis cōsciētie ro
dens aiam t nō corpus. In su
mo loco sola est letitia. In loco
infimo sola est tristitia. In me
dio hoc est in mūdo hec s; mō
pmixta. Post diē iudicij tria lo
ca tñmodo erūt habitata. s. ce
lum. infern⁹. t limbus. Quot
sūt loca penaz R⁹. i libro. 4°
de descētu xp̄i ad iferos. Octo
genera penarū in lege scrip
sit Tullius. s. damnuz. uincula.
uerba. talione. in. ignominia. exi
luz. morte. feruitutez. Hec oia
possunt penie infernalibus ad
aptari. Priuau patet quia dam
nati amiseunt deum. t oia bo
na cā gratie qñ glorie. non solū
in re. sed etiā in spe. Isa. Non
remanebit testa ut hauriat pa
rum aquæ de fouea. s. diuine mi
sericordie. aut deportetur igni
s; de incendio. s. charitatis
In Jere. Finita est estas.
ata est messis.

R
aīa resumens ipm stapebit. qn
tam terrible id uidebit. et uel
let hīe tale sicut fuit qn eme
stum erat a vermis. De. 6.
Math. p̄scite eū in tene. ex.
De. 7. S. Ibi mors sēp uiuit.
et hec sicut dī i Apo. eit mō
secūda. De. 8. Etre. Prouincia
rū p̄nceps fcā est sub tributo.
Nota q̄ dānati sub tributo
penaz sēp fuit. et enī nūq̄ r
soluēt. Ex predictis collige q̄
erit ibi calor ignis. stridor. te
nebre. sum. lachryme. infiores
aspect. demon. clamor ipro
pri. ariditas sitis. fetor sul
phuris. vniſ scie. uincula. car
cer. timor. dolor. p̄froz. iuidia
rancor. carētia uisi oīs diuine.
ablatio spei oīs salut's. Ip̄z ēt
ēt qd̄ oīs creaſa appetit erit
eis pena. q̄ q̄rent oēs mo te et
n̄ inueniēt. Ibi erit sicut air
ony. p̄cua fantasia. der
retia. et furor ir. c.
ia

ea q̄ nos beatificabit ..
s. ipm deū. Prima. s. beatitudo
creata est tāqz finis in q̄ spa
tur. Secūda vō. s. icreata tāq
finis in quo gescit. Alio mō
iudicabāt ph̄ de beatitudine. s̄
male. Dicebat eīz stoysi bītu
dīez in bītute animi cōsistere.
phipatetici aut ī cognitōe vita
til. Epycurij vō in uoluptate
Nos aut̄ dicim⁹ duplīcem eē
btitudinē sicut dictū est. Deus
eīm remunerat suos fz merita.
Apo. Unusqz p̄priā merce
dem accipiet fm luū laborem.
Et pp merita. Jo. i. grā n̄ grā
Math. Ite et uos in
Et supra merita
mensurā bona.

De d .

VII

aductione. sed donum
pū de quo sustentari de-
cas. **Dotes** sūt duplices. q̄
dam eūm. sūt a pte aie. q̄b̄ deo
tanq̄z pncipio uite sue sine ha-
bitu medio iungit. et p quas
traducit in amplexus sponsi i
dissolubiles et frutionē. Que
dam vō dotes sūt ex pte cor-
poris qbus ipm corp⁹ subiectis
aie tanq̄z pncipio uite ne p ipz
aia ab actu glie retardet. No
tādū et q̄ dotes aie sūt d̄ p̄mio
subāli. dotes at corporis de pre
mio accidentali. **Eh̄iſt⁹** dotes
nō h̄z. q̄r sponsus est. dos aut
missio sponse est q̄ usuz eius
at post mortē uiri.
ingeli dñr h̄re do
ne sit oſen
ſerit

tio aut pp nuptias est q̄ a spō
so datur spōle. et hoc erit in fu
turo gaudiū qđ hēbit aia i ni
sione xp̄i hois. Parafrenalia ē
qđ h̄z sponsa p̄f̄ dote. sicut
sūt munera q̄ dāt sibi ab ami
cis et hui⁹. Iſlud erit in p̄zia p
gaudiū qđ hēbit aia de socie
tate btōz et de cōgratulatiōe
felicitatis eorum.

De dotib⁹ aie i gnali. Ca. 25

d Dotes aie sūt tres. s. cogni
tio. vīle. rīo et inhesio. iu
ne tentio. q̄m a qbusdā appel
latur coprehēsio. a qbusdā vō
frutio. Mar. ootiu nūer⁹ m̄l
tipliciter accipit. Prio ex pte
vītū theologicaz. q̄r cogni
tio succedit fidei. dilectio cha
ritati. coprehēsio at spei. Acci
pitur alio mō ex pte potētia
tum aie. Lognitio at pōt ap
riari intelligentie. dilectio
charitati. coprehēnsio memō
tomopriātūr et a obus
ribus p̄

contingentiam . dilectio ponit
amantis ad rem amatam col-
ligantiam.

De dotibus anime in speci-
ali.

Capitulum 26.
Prima dos aie est cognitum
qua diuina essentia vide-
bitur tota ab omnibus. sed non
totaliter prout est infinita. Vi-
debitur tamen diuina essentia
limpidius ab uno quam ab alio. et
iste defectus erit ex parte ui-
dentis non uisio. quemadmodum erit
uisum. Beatitudo namque consi-
lit in perfecta creatione po-
tentie altissime. scilicet intelligentie.
et circa obiectum altissimum. scilicet
deum. Ex parte igitur obiecti
cum sit unum simplicissimum. nulla
potest esse diuina. sed ex parte poten-
tie. Nam in quantum una potentia
magis est perfecta lumine glorie
altera. tanto perfectius opa-
rca unum et idem subiectum. sive
idem sol diu-
nitatis uisus.

Hoc quoniam videbimus.
sicuti est. id est suam maiestate
claritatem et bonitatem. Et
modo nec a bonis videbi-
tur nec a malis. nec in uia nec
in patria: quia finitum nun-
quam videbit infinitum. Vide-
bimus tamen deum in se. et deo-
um in nobis. et nos in deo. Lo-
gnoscere autem deum in sua es-
sentia est uisio meridiana. co-
gnoscere vero creaturas in uobis
est uisio matutina. sed cognos-
cere creaturam in se. hoc est in p-
riu genere appellat uisio uer-
pertina. Videbit unusquisque co-
gitationes alterius. put vult ir-
cogitans manifesta
Unius cuiusque me-
oculis corporum. -
Videbit

in uia. Cum enim uisus nostes
in presenti non possit propter
debilitatem in tam excellentes
lucem figi . necesse est habere
mediū. s. speculū creare. Quia
hō infinita ē distātia int̄ specu-
lum & rem uisaꝝ pp hoc obscu-
re relucet sibi siluado. undū ui-
dēmus i enygmate. i. obscure.
Uidebitur quoꝝ sine medio si
militudinarij. quia deus ɔgno-
scetur in seipso & non per ali-
quam abstractas similitudinē.
alias creatura esset terminus.
& deus non esset uere finis oī-
um. Non autem uidebitur os
medio disponente quod ē
loria. Oportet enīz
i esse inter uiden-
tiam autem dispo-
& i n̄ rei

charum. **Q**uartum est medi-
um scripture. ps. Declaratio
sermonum tuorum illu. & intel-
li. de. per hoc est medium theo-
logorum. **Q**uintum est me-
dium fidei. Apoc. Esto fidelis
usqꝫ ad mor. & cetera. hoc est
medium fidelius quo tanqꝫ in
enygmate uident deum. **S**e-
cunda dos anime est dilectio.
sed inter dilectionem & uirtu-
tem differ. duplex. Una
est scdm hab. . quia uirtus
est proprie id quod transitur
de statu gracie ad statum glo-
rie. **D**os & n̄ est id quod su-
pra meritum ciatur in traduc-
tione sponse. Alia est differen-
tia penes obiectum. quia licet
obiectum utrobiqꝫ sit deus. no-
tamen scdm quod deus. sed e-
rit obiectum uirtutis inqstum
& summa bonitas. obiectum au-
dotis est inqstum est ipa-
na unibilis in unum spi-
ota ꝑ fide.

¶
puentari sumus. sed charitati
nihil succedit. q̄ potius auge
bitur. *Tertia* dos aie est cō
prehēsio q̄ est tētio uisi et ama
ti. ul' tentio ueni et boni et pmi.
et istud ~~uere~~ est p̄t cōprehēde
re sumit p̄ attingere. et nō pro
circūplecti diuinā imensitatē.

De dotibus corporis in gñali.

Cap.

27.

*U*niqueq; ps pfectus se
bz in suo coro. s̄ i se. Un
nūc sicut aia a corpe corrupti
bili sepata pfeci bz ee q̄ ei
rūcta. sic in futuro recōiuncta
corpi icorruptib; pfeci ha
bebit ee q̄ mo. maxie cū n̄ im
pediatur. tūc a corpe sicut mó
qn potius de glificatioe cor
poris hēbit tūc gaudiū. *Do*
tes corporis s̄ q̄tuor. quay nu
merus sic hēetur. Nā ad hoc q̄
corpus sit pfcc subm aie nec
vediat eam in opib; glorie
regrūtur. quoy dno

sū. alia

*nit agilitas. Aliud ut cōspa p
q̄ mouet nō resistat ei. ad qđ
disponit subtilitas. *Alia* dñia
talis ē. q̄ in hoie ē quadru
plex cōpositio. Prīa e qualita
tum ñriay. hec cōpositio tunc
erit pfcta. qñ q̄litates ita eq̄
būtur. ut nulla sit pugna uni
tra altā. et hec faciet ipassibi
litas. Secūda cōpositio ē ma
terie cū forma. hec at cōposi
tio tūc erit pfcta. qñ materia
vincet a forma. penes hāc p
fectionē sumit subtilitas. *Ter*
tia cōpositio ē corporis organi
zati cum aia. pfecit isti cōpo
sitionis ē q̄ oia organa sine in
pedimēto sint mobil
penes hāc pfecit
litas. *Quart*
pous cū*

VII

ans cōponitur. Habet eim-
pus humanū ab igne calidi-
tate et inde nigredine. a terra
assitatem. ab aere passibilita-
tem. ab aqua frigiditatē. et ide-
tarditatē. Sed isti tollūt p̄ q̄t
tuor. dotes corporis quas xp̄us
assūpsit ante passionē suam. si
cūt Hugo de scō Vic. dīc. Cla-
ritatē in trāsfiguratiōe. Agili-
tatez qn̄ supra mare abulavit
Subtilitatē in natuūitate. quia
salua uirginali itegritate ma-
tris natus fuit. Impassibilita-
tem qn̄ in cena corpus suū mā-
ter dīc dīscipul̄ dedit. qd̄ in
hīm accūm non
derogaret di-

spāli.

nis est. et ideo erūt corpora cla-
rissima. Nota q̄ corpora glori-
ficata septies erūt tūc clariora
qz sol sit mō. sic ut dñs ait. qā
iusti fulgebunt sicut sol. Ila.
Erit lux lune sicut lux solis. et
lux solis septēplicet sic ut lux
septē dierū. **C**Sciendū quoqz
q̄ corpora sanctoz nō equalz
erunt clara. q̄ melior aīa ha-
bebit corpus lucidius. Un̄ lic̄
corpus xp̄i supra nodū exce-
dat claritatē ~~claroz~~. tū in cōpa-
tione sanctoz. Claritas ei⁹
assimilari clari solis. fz id.
ubis timetili. nomē meū orie-
tur sol iusti. i. xps. Claritas
sanctoz p̄ respectu xp̄i cōpa-
ri claritatē stellaz. Unde Apo⁹
Stella a stella differt in clari-
tate. hoc ē q̄ sc̄i plus uel mi-
lit sc̄om differentiam
Claritas vō pueroz
baptismū mōrūt an-
ad ānos dif-

lum

Acaro demonia. **M**artyres eis
vincunt mundū. **V**irgines car-
nem. **P**redicatores diabolum.
quem non solum de se sed etiā
de cordibus alienis expellunt
Tertio patet id p[ro]uictoriā
triplicū passionum. Sunt eīm
passioneis innate illate & in cor-
dibus alienis inflicte. s[ed] passi-
ones inatas supat uirginitas
illatas martyres. illas autem
que sunt in cordibus alienis
predicator[u]r. **U**arto dīlī-
guūt[ur] aū[er] dīm q[uod] agi-
mus ea quib[us] o nobilissi-
me cōformant. Ipse fuit do-
ctor ueritatem manifestando.
Martyr a mundo passionem
sustinendo. **V**irgo puritatem
seruando. **Q**uinto sumūt[ur]
aureole scōm purificatiōnem.
In ueteri testamēto tri-
babebant aureolas. s. al-
ensi. arca federis. & me-
tonis. **P**rima sit.

Ales panem doctrine. **A**ureo
la diminutiue dicitur. & hoc ī
cōparatione ad auream. **U**n-
de nota q[uod] inter auream & au-
reolam. & palmaꝝ differentia
est. **A**urea enim premiuꝝ ē sub
stantiale. quod metaphorice
dicitur corona. tum ex par-
te meriti. quia non respondet
generi opis. sed radici chari-
tatis. tum etiam ex parte pre-
mis. quia per hoc efficitur ho-
mo particeps diuinitatis. & p[ro]p-
cōsequens regie potātis. tum
etiam ratione perfectionis q[uod]
significat figura circlaris. **A**u-
reola dicitur p[ro]mis-
tale. non tamē quo
mium accidentia
q[uod] . . .

VII

sicut dicit Aug⁹. q⁹ ptinus ubi uolet spūs ibi erit corp⁹. Uez enī sicut melior aia corp⁹ habebit lucidius. ita & agili⁹. ita tñ q⁹ uoluntas sanctorum erit cōiuncta omnino rationi. Unde uoluntas eorum nunq⁹ appetet quod non debet. Sed uoluntas aie melioris uolet irrationabiliter citius moueri corpus suum q⁹ alterius. & spūs minoris glorie non uolet corporis suū tam cito moueri sicut alterius. Unū patet q⁹ in omnibus uerificabitur dictū Augu stini. q⁹ ubi uolet spiritus pro opus. Quare mo i sunt tarda & tunc & ratio. quia nunc & motor. s.

opere precellenti & prīmlegia to. Sciendum autē q⁹ sicut ex gaudio premij essētialis quod est aurea redundant in corpo re quidam decor qui est ī glo ria corporis. ita ex aureole gau dio resultat aliquid in corpo re. ut sic aureola principaliter sit in mente. sed per quandam animi redundantiam fulget eti am in carne. Sciendum tamē q⁹ dei & tricū qui in martyri oribus ap parebit. no dici aureola. quia mai es aliqui cicatrices non labebunt. ut pote qui submersi sunt uel qui famis med. uel squalore carceris interē mpti. & isti tamen au reolam habebunt. Trib⁹ genib⁹ hominum debetur au reola. quod patet m̄tiplici ra tio. ex operibus extibūs trium anime potest excellentissimū a miscibil.

Amplere decalogū in fide trinitatis. Ex ductu eīm ternarij ī denarium sūt triginta. **A**ureola tertia ē p̄dicatoroz. qz p̄fēctissima uictoria ī diabolu ob tineſ. qn̄ diabolo ipugnatī nō cedit. fz et ipm. de regno eius expellit. t nō solū a se fz etiam ab alijs. Nec ē dicendū ut qdam uoluerūt q aureola p̄dicatoribus debeat tñmodo illqbus cōpetit p̄dicare ex officio t docere. fz qbuscūqz exercent līcite actū usū. Prelatis āt n̄ debet hoc aureola q̄uis habeat offi-
tu p̄dicet. q̄r. a. uola nō debe-
tur hītui fz actui pugne. fm il
lus apli. Nō coronabit nisi
le. cer. p̄dicare t dīre cu-
sit actus misericordie.
les elemosynas cōputat
De enūeratiōe celesti
diorum. **C**ap.

Litimo celoz gal
ago enue

dum de intensiōe gaudiij. Iz de
nūero gaudioz. **L**ot igitur
st̄ gaudia ibi q̄ oēs arithmeti-
trici huius mūdi nō possent ea
nūerare. nec geometrii mēsu-
rare. nec grāmatici dialetici et
rhetorici explicare. q̄ nec oculi
uidit nec au. audi. t cetera.
Gaudebūt sancti supra se d̄
dei uisione. t infra se de crea-
turarum pulchritudine. intra
se de corporis glorificatiōe. extra
se de angeloz t hoīum associa-
tione. **D**eus oēs sensus spiri-
tuales ineffabili delectatiōe re-
sicit. cū ipē sit futurus obiec-
tum oīuz sensuū sp̄iūali
q̄z deus speculū
t̄o; mel gr

VII

Hucrōla p̄imā debet mā
tyribus in q̄bus pfectissi
ma uictoria est de ipugnatiōe
extiori. et hec pfectio uictorie
considerat ex duob⁹. Primo ex
magnitudine passionis. q̄ inter
oēs passiones illatas exterius
mors supmū tenet locū. Et p̄/
terea dolor tactus oib⁹ alijs
doloribus peminet. et iō in hoc
gloriosior uictoria ē. Secundo
considerat ex cā pugne q̄ ipse
xps est. Ad martyre eiz nō facit
pena s̄z cā. i. mors pp xp̄m su-
cepta. Sciendū q̄ martyrio
nō debet p̄mū fm q̄ ab exte-
stigant. s̄z fm hoc q̄ uo-
pi noīe sustinet. no-
nisi p ea ā

uel que habuerit ppositū ser-
uandi viginitatē. q̄uis hoc p̄/
positū sit ineruptū integritate
tñ carnis manente. dūmō in fi-
ne uite iueniat ad ppositū re-
diisse. q̄ viginitas mētis repa-
ri p̄t. sed nō viginitas carnis.
Si aliqua sit vgo et si ppositū
nō hūit ppetuo fūādi vginita-
tem. nō est tñ dubiū qn habi-
tura sit sp̄uale gaudū de icor-
ruptiōe carnis s̄r eentiale gau-
diū. sicut étinocētes de b̄ gau-
debūt. q̄m iunes a pccō fuerūt
q̄uis pccī oportunitatē n̄ ha-
buerūt. q̄liq̄ p̄t cor-
v̄pi carne. nec tñ aureolā amit-
tit. sicut illa q̄ uiolēter opp̄mi-
vit. tñ Lucia scā dixit. Si in-
tendj̄s e corrumpas merces
aplicabis ad coronā. qđ
ntelligendum de aureola
ita. s̄z q̄ duplex p̄mū
rtabit. Unū p̄ integrata-
q̄. Aliud p̄ iuria o-
nsup sc̄ie.

Amplere decalogū in fide trinitatis. Ex ductu eīm ternarij ī denarium sūt triginta. **A**ureola tertia ē p̄dicatoroz. qz p̄fēctissima uictoria ī diabolū ob tineſ. qn̄ diabolo ipugnati nō cedit. s̄z ēt ipm. de regno eius expellit. t nō solū a se s̄z etiam ab alijs. Nec ē dicendū ut q̄dam uoluerūt q̄ aureola p̄dicatoribus debeat tñmodo illqbus cōpetit p̄dicare ex officio t docere. s̄z qbuscūqz exercent licite actū uita. prelatis āt n̄ debet hui aureola q̄uis ha beant officiū. andi nisi ac tu p̄dicet. qz a...cola nō debe tur hui s̄z actui pugne. s̄m il lud apli. Nō coronabit nisi le. cer. p̄dicare t re cui sit actus misericordie. les elemosynas cōputat.

De enūratōe celestiorum. **L**ap.

Ltimo celoz gan ago enue

dum de intēnsiōe gandiij. s̄z de nūero gaudioroz. **L**ot igitur s̄t gaudia ibi q̄ oēs arithmetrii huius mudi nō possent ea nūerare. nec geometrici mēsurare. nec grāmatici dialetici et rhetorici explicare. qz nec oculi uidit nec au. audi. t cetera. **G**audebit sancti supra se d̄ dei uisione. t infra se de creaturarum pulchritudine. intra se de corporis glorificatōe. extra se de angeloz t hoīum associatione. **D**eus oēs sensus spirituales ineffabili delectatōe reficiet. cū ipē sit futurus obiectum oīuz sensuū ipsiāli

Deus speculū

Mel ge

VII

o sonoris. Ibi est
 uita longa uita matusa
 . Ibi est paupertas regnus
 gusti. Ibi km Aug⁹ nihil ob
 nib⁹ .at nihil affluit. ni
 hili . nihil ē extra qđ ap
 petatur. nihil intra qđ fastidi
 tur. Ibi km Ber. erit rōni ple
 nitudo deus. lux uolūtati. mul
 titudine pacis. memorie continu
 atio eternitatis. Item Aug⁹ de
 corporis ⁊ anime misera uita. O
 caro illam uitam aplecti debu
 isti ubi uita sine morte. ubi iu
 ventus sine senectute. ubi lux si
 nister ibi gaudium sine

Augustinus in duobus consi
 stit. s.i necessaria presentia om
 nis boni. ⁊ in necessaria absen
 tia omnis mali. Item Augusti
 nus. O uita uitalis dulcis ⁊ a
 mabilis ⁊ semper memorabi
 lis. Ubi summa securitas. ubi se
 cura tranquillitas. ubi tranquil
 la iocunditas. ubi iocunda feli
 citas. ubi felix eternitas. ubi
 eterna beatitudo. ubi beata cer
 titudo. ubi certa uisio ⁊ sine fi
 ne laudatio. Ibi affluētia diui
 tiar̄ affluētia ⁊ affluētia
 bonor̄ . . . . . ⁊ affluētia
 lestib⁹ replete iōs de gaudijs ce
 lius q
 cum patre ⁊ regn

162
I

